

‘True’ Black Metal,

de constructie van authenticiteit binnen de Nederlandse black metal subcultuur

Figuur 1: Nattfrost van Carpathian Forest. Bron: Beste, P. (2008).
True Norwegian Black Metal. New York: Vice Books.

Naam: Frank van der Pol
Studentnummer: 311325
Begeleider: Dr. A. Kuppens
Datum: 30-12-2011

Voorwoord

De thesis die voor u ligt is geschreven in het kader van het programma Media & Cultuur van de masteropleiding Media Studies. Hiermee sluit ik niet alleen deze master af, maar tevens mijn gehele studententijd aan de Erasmus Universiteit. Deze begon meer dan vier jaar geleden met de bachelor Geschiedenis en omvatte daarnaast ook de bachelor Wijsbegeerte van een Wetenschapsgebied en het Erasmus Honours Programme. Al met al kan ik terugkijken op een leerzame en vooral ook leuke tijd waar ik met veel plezier aan terugdenk.

Hoewel het schrijven van de thesis altijd een speciale fase van de studie is, heb ik dit in het bijzonder als speciaal ervaren. De reden hiervoor is dat dit mij in staat stelde onderzoek te doen naar de muziek die mijzelf al jarenlang bezighoudt en een grote rol in mijn leven speelt, namelijk black metal. Voor het feit dat ik mijn studietijd af heb kunnen sluiten met een wetenschappelijk onderzoek naar een van mijn belangrijkste persoonlijke interesses en zo mijn studie en priveleven samen heb kunnen brengen, prijs ik mezelf dan ook bijzonder gelukkig. Een groot en tijdsintensief project als de masterthesis zou al snel een sleur kunnen worden indien er niet enige affiniteit met het onderwerp is. En hoewel er niettemin veel werk voor nodig is geweest de scriptie zoals die nu voor u ligt tot stand te brengen, heb ik hier doorgaans met veel plezier aan gewerkt.

Voor de totstandkoming van deze thesis en de uiteindelijke vorm die deze heeft aangenomen ben ik veel dank verschuldigd aan mijn begeleider dr. An Kuppens. In de eerste plaats voor de mogelijkheid mijn scriptie over dit onderwerp te kunnen doen, maar bovenal voor de goede begeleiding tijdens de scriptie in de vorm van zorgvuldige en constructieve feedback op de door mij ingeleverde zeer lange stukken tekst, literatuursuggesties, haar aanmoediging en interesse tijdens het hele proces en ook het verbeteren van de talloze spellingfouten die mijn stukken soms bevatten.

Met betrekking tot dit laatste aspect ben ik ook dank verschuldigd aan mijn vader die de moeite heeft genomen mijn hele scriptie op taalfouten te controleren. Daarnaast wil ik ook van deze mogelijkheid gebruik maken mijn beide ouders te bedanken voor zowel hun morele als financiële steun tijdens mijn studietijd, waardoor ik de afgelopen jaren mijn aandacht volledig op mijn studie kon richten en daarnaast ook nog van mijn studententijd kon genieten. Eveneens wil ik alle respondenten bedanken voor hun medewerking aan het onderzoek, alsmede de mensen die mij met respondenten in contact hebben gebracht.

Rotterdam, december 2011

Inhoudsopgave:

1.	Inleiding	blz. 6
2.	Theoretisch kader	blz. 9
2.1.	Subculturen	blz. 9
2.1.1.	De opkomst en ondergang van de CCCS subculturen	blz. 10
2.1.1.1.	<i>Subculturen volgens het CCCS</i>	blz. 11
2.1.1.2.	<i>Kritiek op de CCCS aanpak</i>	blz. 12
2.1.2.	Post-CCCS subculturen	blz. 14
2.1.2.1.	<i>Subculturen in het postmodernistische tijdperk</i>	blz. 14
2.1.2.2.	<i>De in dit onderzoek gehanteerde definitie van subculturen</i>	blz. 16
2.2.	Black metal	blz. 19
2.2.1.	The first wave of black metal	blz. 19
2.2.2.	The second wave of black metal	blz. 20
2.2.2.1.	<i>Aske</i>	blz. 22
2.2.3.	Tussen satanisme, paganisme en nazisme	blz. 24
2.2.3.1.	<i>Satanisme</i>	blz. 25
2.2.3.2.	<i>Paganisme</i>	blz. 28
2.2.3.3.	<i>National-socialist black metal</i>	blz. 29
2.2.4.	The third wave of black metal	blz. 30
2.2.4.1.	<i>Hellbound underground</i>	blz. 31
2.3.	Authenticiteit	blz. 33
2.3.1.	De functie en het nut van authenticiteit in de eenentwintigste eeuw	blz. 34
2.3.2.	Authenticiteit als constructie	blz. 35
2.3.2.1.	<i>Authenticiteit als ‘hernieuwbare’ bron</i>	blz. 36
2.3.2.2.	<i>Authenticiteit als het middelpunt van strijd</i>	blz. 36
2.3.3.	De verschillende gedaantes van authenticiteit	blz. 37
2.3.3.1.	<i>Lokale verschillen</i>	blz. 38
2.3.3.2.	<i>First, second en third person authenticity</i>	blz. 39
2.3.4.	Constante mechanismen	blz. 40
2.3.4.1.	<i>De dreiging van de mainstream</i>	blz. 40
2.3.4.2.	<i>Zet zich ergens tegen af</i>	blz. 41

2.3.5. Vaak voorkomende categorieën	blz. 42
2.3.5.1. <i>Commercie vs. Underground</i>	blz. 43
2.3.5.2. <i>Afkomst</i>	blz. 44
2.3.5.4. <i>Oprechtheid</i>	blz. 45
3. Probleemstelling en deelvragen	blz. 47
4. Methode en onderzoeksopzet	blz. 51
4.1 De onderzoeksmethode: het diepte-interview	blz. 51
4.2. Kwaliteitsbewaking	blz. 52
4.3. De steekproeftrekking	blz. 52
4.3.1. Doelpopulatie	blz. 52
4.3.2. Betrouwbaarheid en validiteit	blz. 53
4.3.3. De steekproef	blz. 54
4.4. De uitvoering	blz. 56
4.4.1. De vragenlijst	blz. 56
4.4.2. Betrouwbaarheid en validiteit	blz. 53
4.5. Data-analyse	blz. 59
5. Resultaten	blz. 60
5.1. De aspecten van authenticiteit	blz. 61
5.1.1. Oprechtheid	blz. 61
5.1.2. Underground versus commercieel	blz. 65
5.1.3. Afkomst	blz. 70
5.1.4. Extreem	blz. 72
5.1.5. Tussentijdsbesluit	blz. 74
5.2. De aspecten van authenticiteit verklaard	blz. 76
5.2.1. Oprechtheid	blz. 76
5.2.2. Underground versus commercieel	blz. 77
5.2.3. Afkomst	blz. 79
5.2.4. “Extreem” zijn	blz. 80
5.3. De verschillen tussen de respondenten verklaard	blz. 82
5.3.1. Het verschil in belang dat aan de aspecten gehecht wordt	blz. 82
5.3.2. De verschillende manieren waarop de aspecten gehanteerd worden	blz. 84

5.4. Het belang van authenticiteit	blz. 88
6. Conclusie	blz. 91
7. Literatuur	blz. 96
8. Bijlagen	blz. 100
A. Scènes	blz. 100
B. Van heavy metal tot black metal	blz. 102
C. Vragenlijst interviews	blz. 110
D. Transcripten interviews	blz. 112
Interview 1: Ricardo	blz. 112
Interview 2: Marcel	blz. 131
Interview 3: Draco	blz. 158
Interview 4: Robbin	blz. 183
Interview 5: Tjeerd	blz. 203
Interview 6: Yulien	blz. 229
Interview 7: Kevin	blz. 248
Interview 8: Niels	blz. 267
Interview 9: Daisy	blz. 288
Interview 10: Karel	blz. 315
Interview 11: Dylan	blz. 344
Interview 12: Nick	blz. 369
Interview 13: Max	blz. 404
Interview 14: Michiel	blz. 431

1. Inleiding

Een bekend verschijnsel in Westerse landen is dat veel jongeren een belangrijk deel van hun identiteit baseren op een bepaalde subcultuur waar zij zichzelf toe rekenen. Hoewel subculturen geen vaststaande entiteiten zijn, en ze voortdurend opkomen en ten onder gaan, lijken jongeren met name sinds de tweede helft van de twintigste eeuw altijd wel weer subculturen te vinden waar zij in op kunnen gaan. Dergelijke subculturen kunnen gebaseerd zijn op een scala aan dingen, zoals bepaalde idealen of ideologieën, sportteams of andere (soms op het eerste gezicht triviaal lijkende) dingen. Veel van de meest kenmerkende subculturen van de laatste decennia lijken echter gebaseerd te zijn op muzikale stromingen.

De subcultuur waar ik zelf al jarenlang in op ga is black metal, een in het begin van de jaren negentig in Noorwegen ontstane stroming die op alle fronten net een stap verder gaat dan de death metal en thrash metal waar het uit voortkomt. De muziek kenmerkt zich door zijn snelle tempo, schreeuwende vocalen en duistere en agressieve melodieën. Dit gaat gepaard met veel uiterlijk vertoon van de bandleiden en teksten die in veel gevallen draaien om satanisme, occultisme en paganisme¹. Deze beschrijving zal voor veel buitenstaanders echter voor de meeste extreme vormen van metal lijken op te gaan. Mensen die zelf niet thuis zijn in deze muziek zullen waarschijnlijk in veel gevallen zelfs nauwelijks verschil horen tussen bijvoorbeeld black metal en death metal.

Binnen de black metal subcultuur wordt er echter veel belang gehecht aan deze afbakeningen, en deze zijn vaak onderwerp van heftige discussies. Zelfs met betrekking tot de bands die wel tot de black metal subcultuur gerekend worden, wordt er vaak een onderscheid gemaakt tussen bands die als 'true' black metal worden gezien en bands die volgens de puriteinen binnen de subcultuur te ver verwijderd zijn van de conventies en idealen waar de muziek volgens hen op gebaseerd is. Zowel in discussies als op albumhoezen en bandshirts zijn dan ook vaak termen als bijvoorbeeld 'true', 'true kvlt' ('true cult') of 'true Norwegian black metal'² terug te vinden die verwijzen naar een bepaalde status die bands binnen de subcultuur hebben, en een bepaalde authenticiteit die zij zichzelf toe lijken te kennen. Op het eerste gezicht lijkt het er zelfs op dat naar de perceptie van de fans de status van bands binnen black metal in veel gevallen zwaarder weegt dan hun muzikale verworvenheden.

¹ Paganisme is in de meest brede zin van het woord een aanduiding voor alle niet-monotheïstische, en niet op de bijbel gebaseerde godsdiensten. In hoofdstuk 1 wordt dieper ingegaan op dit begrip.

² Een door de band Darkthrone in het leven geroepen term, die voor het eerst verscheen op de cover van hun in 1994 uitgebrachte album 'Transilvanian Hunger'.

Hoewel de mate waarin dit een rol speelt per muziekstroming sterk kan verschillen, is black metal lang niet de enige muziek waarin de authenticiteit van de muzikanten een belangrijke rol speelt. Wat per genre echter wel sterk verschilt, is de manier waarop authenticiteit geconstrueerd wordt. Elke muziekstroming heeft zo zijn eigen constructie van authenticiteit, en die is bovendien door de tijd heen aan verandering onderhevig. Hoewel er op basis van wetenschappelijk onderzoek van veel genres een redelijk helder beeld is geschetst van de logica waarmee authenticiteit toegekend wordt (o.a. McLeod, 1999 voor hiphop; Tetzlaff, 1994 voor rock; Thornton, 1996 voor rave; Force, 2009 voor punk; en Grazian, 2003 voor de Chicago blues scène), lijkt er tot op heden nog geen dergelijke analyse met betrekking tot black metal gerealiseerd te zijn. Juist vanwege het grote belang dat binnen de black metal subcultuur op het eerste gezicht aan authenticiteit gehecht lijkt te worden en de onconventionele gedragscodes en thema's die hierbinnen spelen, leent deze subcultuur zich bij uitstek voor een dergelijke analyse. Daarnaast is er ook een maatschappelijk belang aan een dergelijk onderzoek verbonden, doordat hiermee een beter inzicht verworven kan worden in onder andere de beweegredenen voor het uiterlijk vertoon en het gedrag van de leden van deze subcultuur die voor de buitenwereld afschrikwekkend en gewelddadig over kan komen. De doelstelling van dit onderzoek is daarom hier meer inzicht in te verwerven, met als onderzoeksvraag: hoe wordt de authenticiteit van black metal bands vastgesteld binnen de Nederlandse black metal subcultuur?

Hierbij zal niet alleen gekeken worden welke aspecten hierin meespelen, maar ook waarom juist deze aspecten een rol spelen, hoe zwaar deze verschillende aspecten wegen en waarom, in welke mate de meningen hierover uiteenlopen, wat de redenen voor deze eventuele meningsverschillen zijn en hoeveel belang er in het algemeen aan van de authenticiteit van bands wordt gehecht binnen de Nederlandse black metal subcultuur. Op deze manier kan ondermeer in kaart worden gebracht welke conventies er binnen de Nederlandse black metal subcultuur van kracht zijn en hoe het genre hier afgebakend wordt.

Hoewel binnen een subcultuur als die van black metal het vaststellen van authenticiteit niet alleen plaatsvindt richting de bands, maar ook tussen fans onderling, zal er in dit onderzoek alleen ingegaan worden op de manier waarop de authenticiteit van de bands door de Nederlandse fans vastgesteld wordt. Deze twee aspecten zijn sterk met elkaar verbonden, maar niettemin toch aparte onderzoeksaspecten. De keuze mij alleen op de authenticiteit van de bands te richten is deels arbitrair, en komt voort uit een persoonlijke interesse en voorkeur. Maar daarnaast lijkt het vaststellen van de authenticiteit van bands en muzikanten voor fans

meer prioriteit te hebben dan het vaststellen van de authenticiteit van medefans, waardoor hier waarschijnlijk ook meer uitgesproken meningen over te vinden zijn.

Voorafgaand aan dit onderzoek zal eerst een theoretisch kader opgesteld worden, waarin op basis van eerdere onderzoeken een beschrijving en afbakening van de concepten authenticiteit en subcultuur gegeven zal worden en tevens een beeld geschetst zal worden van de wereldwijde black metal subcultuur. De hiervoor al genoemde onderzoeksvraag en verschillende onderzoeksaspecten die aan bod zullen komen om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zullen na het theoretisch kader in een apart hoofdstuk verder verdiept worden. Op basis van het theoretisch kader wordt hier de keuze voor de onderzoeksvraag en deelvragen toegelicht. Het onderzoek naar de constructie van authenticiteit binnen de Nederlandse black metal subcultuur heeft plaatsgevonden aan de hand van een reeks diepte-interviews met veertien fans. Voor de onderzoeksresultaten beschreven worden zal echter nog een beschrijving van de onderzoeksmethode gegeven worden. Hierin wordt de gebruikte onderzoeksmethode verantwoord en de uitvoering van het onderzoek, de manier waarop de respondenten verworven zijn en hoe de resultaten geanalyseerd zijn beschreven. Vervolgens zullen de resultaten van de afgenomen interviews thematisch behandeld worden, en tevens teruggekoppeld worden naar de in het theoretisch kader besproken literatuur. Op basis hiervan zal in de conclusie tenslotte een antwoord worden gegeven op de centrale onderzoeksvraag, en bijbehorende deelvragen.

2. Theoretisch kader

2.1. Subculturen

Zowel binnen wetenschappelijke verhandelingen als in de media lijkt de term ‘subcultuur’ te pas en te onpas aangehaald te worden om elke vorm van stilistisch onderscheid dat jongeren er op nahouden aan te duiden. Hoewel de term, zoals Andy Bennett en Keith Kahn-Harris (2004) aangeven, al eeuwen teruggaat, is deze in de tweede helft van de twintigste eeuw aan zijn opmars begonnen binnen het sociaalwetenschappelijk onderzoek, en als bijgevolg ook in de media en het alledaagse taalgebruik (pp. 1-3). Terwijl de term in het alledaagse taalgebruik breed ingezet kan worden om de meest uiteenlopende fenomenen te beschrijven, dient de term om bruikbaar te zijn als wetenschappelijk analytisch middel nauwkeurig gedefinieerd te zijn. Op dit gebied heeft de door het Birmingham Centre for Contemporary Cultural Studies (CCCS) geformuleerde definitie van ‘subcultuur’ als sociaalwetenschappelijk concept tot aan het eind van de twintigste eeuw een hegemonie gehad.

In de loop van de jaren negentig is er echter in toenemende mate kritiek geuit op dit door het CCCS geformuleerde concept, tot het punt dat academici dit geheel verwerpen en hier alternatieve concepten of herziene definiëringen van ‘subcultuur’ tegenover stellen. Zo wordt er vandaag de dag wanneer het aankomt op jongeren en muziekstijlen in sociaalwetenschappelijk onderzoek termen gehanteerd als bijvoorbeeld ‘lifestyles’³, ‘neo-tribes’⁴ of ‘scènes’. Van dit laatst genoemde concept is in deze thesis eveneens een beschrijving opgenomen die terug te vinden is in bijlage A. Hier is voor gekozen omdat ondanks het feit dat het concept scène in dit onderzoek geen rol speelt bij de beschrijving van de onderzoeksresultaten dit in de rest van het theoretisch kader geregeld terug zal komen. Want hoewel met het onderzoek onderzocht zal worden hoe de constructie van de authenticiteit van bands binnen de ‘Nederlandse black metal subcultuur’ plaatsvindt, is in een groot deel van de in het theoretisch kader aangehaalde wetenschappelijke literatuur over black metal en authenticiteit uitgegaan van scène als analytisch kader. Om de uit deze literatuur

³ Lifestyle wordt door Bo Reimer (1995) en Stephen Miles (2000) gezien als een meer accuraat theoretisch model dan subcultuur om de veranderende identiteitspolitiek en stilistische associaties van de hedendaagse jeugd te adresseren en interpreteren.

⁴ Een door de sociologen Michel Maffesoli (1996) en Zygmunt Bauman’s (1991) ontwikkeld concept om consumptiegebaseerde collectieven aan te duiden. Neo-tribes zijn de enigszins onstabiele, snel voorbijgaande collectieve die de hedendaagse samenleving opmaken, en de behoefte van individuen reflecteert om betekenis te vinden door een band te vormen met anderen.

gevonden bevindingen adequaat te vermelden dient dit begrip bij de bespreking van de deze literatuur in deze gevallen aangehouden te worden.

Maar ondanks de opkomst van alternatieve concepten blijft het concept subcultuur zoals Peter Martin (2004) aangeeft een centrale significantie behouden in de theoretische en empirische studie van jeugd (p. 21). Ook in dit onderzoek is er voor gekozen vast te houden aan het concept subcultuur, hoewel uitgegaan zal worden van een recent hergeformuleerd definitie van dit concept. Niettemin zal er begonnen worden met een uiteenzetting van het CCCS concept van subculturen doordat dit, ondanks zijn tekortkomingen, lange tijd de toon aan heeft gegeven binnen sociaalwetenschappelijk onderzoek. Hoewel sommige academici het als analytisch middel afgedankt hebben, zijn alternatieve concepten of opnieuw geformuleerde definities van dit concept vaak opgebouwd vanuit een kritiek op de CCCS aanpak, welke, zoals David Muggleton (2000) het stelt, de ‘benchmark’ blijft waar hedendaagse ontwikkelingen tegen afgemeten worden (p. 4). Om het concept ‘subcultuur’ volledig te doorgronden is enige basiskennis van deze aanpak dan ook vereist. Hierbij zal tevens ingegaan worden op de redenen waarom dit concept in onze tijd uit de gratie is geraakt binnen sociaalwetenschappelijk onderzoek. Hieruit voortvloeiend zal vervolgens het concept ‘subcultuur’ zoals dit in dit verdere onderzoek wordt gehanteerd beschreven en afgebakend worden.

2.1.1. De opkomst en ondergang van de CCCS subculturen

Sinds in 1976 vanuit het CCCS het door Stuart Hall en Tony Jefferson (1976) geschreven verslag van naoorlogse Britse arbeidersklasse *Resistance through rituals* verscheen, heeft het concept ‘subcultuur’ de studie van jeugd, stijl, muziek en vrije tijd in de gerelateerde velden van sociologie en culturele studies gedomineerd. Zoals Bennett en Kahn-Harris (2004) aangeven representeerde *Resistance through rituals* de eerste poging een systematische, sociaal gedreven theorie van muziek en stijlgedreven jeugdculturen op te stellen, en werd het al snel een sleuteltekst in zowel jeugdonderzoek als in het academisch onderwijs over jeugdculturen (p. 1). In de jaren hierna werd nog een variatie aan andere werken gepubliceerd die bijdroegen aan wat bekend is komen te staan aan de CCCS aanpak, die zoals Muggleton (2000) het noemt zeer kiemkrachtig zijn gebleken (p. 3). Deze werken zijn sindsdien zeer invloedrijk gebleven in academisch onderzoek en onderwijs over jeugdculturen (Bennett en Kahn-Harris, 2004, p. 1).

Dat het concept subcultuur ondanks alle kritiek op de CCCS aanpak centraal is blijven staan in post-CCCS werk over jeugd, stijl en muziek is volgens Bennett en Kahn-Harris (2004) echter problematisch doordat het concept in toenemende mate arbitrair toegepast wordt (pp. 1-2). Daarom is er voor gekozen in dit onderzoek uit te gaan van een in de eenentwintigste eeuw opnieuw geformuleerde definitie van subcultuur als analytisch concept, waarin de op de CCCS-definitie geuite kritiek verwerkt is en tevens rekening is gehouden met de culturele veranderingen die sinds de tweede helft van de twintigste eeuw in het Westen plaats hebben gevonden. Voordat hier op ingegaan zal worden zal echter eerst de CCCS-aanpak verhelderd worden, alsmede de redenen waarom deze aanpak onder druk is komen te staan en volgens veel theoretici niet langer houdbaar is.

2.1.1.1. Subculturen volgens het CCCS

De CCCS interpreteerde de door de naoorlogse jeugd gevormde ‘subculturen’ als weerstand vanuit de arbeidersklasse tegen de dominante instituties van de Britse samenleving (Bennett en Kahn-Harris, 2004, p. 1). Met de publicatie van *Resistance through rituals* (1976) kwam de nadruk van het CCCS te liggen op sociale klasse, en werden alle door de jeugd gevormde subculturen gezien als spectaculaire indicatoren van de in gang zijnde klassenstrijd in de Britse samenleving. Het CCCS interpreteerde de stilistische antwoorden van jeugd uit de arbeidersklasse in het naoorlogse Groot-Brittannië als representaties van een series collectieve antwoorden op structurele veranderingen die plaatsvonden in de Britse naoorlogse samenleving (Bennett en Kahn-Harris, 2004, pp. 4-5).

Het CCCS claimde dat de opkomende stijlgebaseerde jeugdculturen, hoewel deze ook indicatief waren voor een nieuw verworven uitgavenpatroon, op een dieper niveau het klasse onderscheid symboliseerde dat nog steeds zeer kenmerkend was voor de naoorlogse Britse samenleving. Hoewel de toegenomen koopkracht van de jeugd uit de arbeidersklasse hun profiel als consumenten had versterkt, zou dit geen daadwerkelijke verandering in hun leven tot stand gebracht hebben (Bennett en Kahn-Harris, 2004, p. 5). Volgens het CCCS ging het proces van het creëren van subculturele oplossingen voor materiële problemen tegelijkertijd gepaard met het winnen van ruimte. Deze ruimte moet volgens Clarke et al. (1976) gezien worden als culturele ruimte in de buurt en instituties, tijd voor vrije tijdsbesteding en recreatie, en ruimte in de meest letterlijke zin van het woord zoals op straathoeken (p. 45). Er werd beargumenteerd dat het winnen van ruimte voor de collectieve expressie van subculturele identiteiten een uitdaging van autoriteit vormde, en onderdeel was van de

worstelingen die de klassenrelaties in laatmoderne samenlevingen zouden karakteriseren (Clarke et al., 1976, p. 44).

Maar ondanks alle creativiteit van de naoorlogse subculturen zouden deze volgens het CCCS uiteindelijk niet in staat zijn de fundamentele klassengebaseerde orde van de samenleving te kunnen veranderen. Zo geven Clarke et al. (1976) aan dat subculturen hier slechts denkbeeldige oplossingen voor bieden, terwijl ze in werkelijkheid geen concrete verandering teweeg weten te brengen. Volgens hen boden subculturen immers geen oplossingen voor problemen als de jeugdwerkeloosheid in de arbeidersklasse, de educatieve achtergesteldheid en de hieraan verbonden educatieve achterstand, kansloze banen, de geroutineerde en gespecialiseerde arbeid en lage salarissen. Subculturele strategieën konden volgens hen in andere woorden geen antwoord vormen op de structurende dimensie die in deze periode opkwam voor de gehele klasse (pp. 47-48). Zoals Bennett en Kahn-Harris (2004) aangeven bood het CCCS dus een analyse van subculturen die de verworvenheden hiervan vierde, maar tegelijkertijd ook op de onvermijdelijke beperkingen wees (p. 6).

2.1.1.2. Kritiek op de CCCS aanpak

Bennett en Kahn-Harris (2004) merken op dat kritiek op het door het CCCS geformuleerde concept subcultuur in de sociologie en culturele studies vandaag de dag eerder regel dan uitzondering is. Het is volgens hen sinds de jaren zeventig en vroege jaren tachtig zeldzaam geworden dat het CCCS concept van subcultuur positief wordt gebruikt in onderzoek (p. 1). De CCCS aanpak is sinds deze tijd op verschillende gronden bekritiseerd en de variatie aan tekortkomingen die academici aangekaart hebben heeft ervoor gezorgd dat dit concept zijn hegemonie heeft verloren.

Misschien wel het belangrijkste kritiekpunt is de constatering van Muggleton (2000) dat de opvatting van het CCCS dat subculturen een bepaalde vorm van weerstand vanuit de arbeidersklasse zijn tegen de heersende cultuur niet zondermeer het geval is. Deze gedachte van het CCCS is volgens hem gebaseerd op de essentialistische notie dat leden van subculturen exclusief of voor het overgrote deel uit de arbeidersklasse afkomstig waren, terwijl dit eerder een theoretische aanname is dan een bewezen feit. Volgens Muggleton zijn door het CCCS gemaakte vergelijkingen van de consumentenpatronen van de naoorlogse jeugd met noties van arbeidersklasse verzet nooit goed gekwalificeerd. Hij spreekt naar eigen zeggen niet tegen dat materiële factoren, zoals een toename in de koopkracht van de jeugd en veranderingen in de klassenstructuur, een gevolgtrekking zijn in de ontwikkeling van

subculturen. Volgens hem is er tot op een bepaalde hoogte ook zeker een verband tussen subculturen en klasse. Maar terwijl het CCCS alles in sociaaleconomische termen lijkt te vatten, en een noodzakelijke relatie ziet tussen klasse en cultuur, beargumenteert Muggleton dat subculturen ook verklaard kunnen worden door te refereren naar veranderingen in culturele geloofsystemen. Hoewel deze culturele geloofsystemen een interactieve relatie met sociaaleconomische factoren hebben, bestaan beiden tevens autonoom van elkaar (pp. 28-31).

Met deze kritiek gaat Muggleton rechtstreeks in tegen de fundering van het CCCS model van subcultureel verzet. Als aanvulling hierop geven Bennett en Kahn-Harris (2004) nog aan dat zelfs als wordt aangenomen dat het consumentengedrag van de naoorlogse jeugd aanvankelijk voortgedreven was door hun afkomst uit de arbeidersklassen, het nog steeds moeilijk is het CCCS argument te accepteren dat consumentengoederen uniform werden gebruikt in strategieën van verzet (p. 7). Daarnaast is het volgens Muggleton (2000) ook nog eens zo dat subculturen uit het verleden altijd al te homogeen zijn voorgesteld. Een probleem is volgens hem dat de CCCS beschrijving op een kunstmatige manier een beschrijving van pure authentieke subculturen geeft van voor het postmoderne tijdperk, terwijl authentieke subculturen eerder geproduceerd zijn door subculturele theorieën dan andersom (pp. 163-165).

Een eveneens belangrijk kritiekpunt op de CCCS-aanpak is het falen hiervan om lokale variaties in de reacties van jeugd op muziek en stijl in overweging te nemen. Hieraan gerelateerd is het probleem dat de door het CCCS ontwikkelde subculturele theorie in essentie een Brits concept is. Het is in Groot-Brittannië geformuleerd vanuit de invalshoek een specifiek deel van Britse jeugd, namelijk blanke mannen uit de arbeidersklasse, op een specifiek punt in de naoorlogse Britse geschiedenis te bestuderen. Als een gevolg hiervan is het erg moeilijk de subculturele theorie van het CCCS over te zetten naar andere nationale contexten (Bennett en Kahn-Harris, 2004, p. 8). Daarnaast wordt de structuralistische aanpak van de CCCS theoretici niet in alle nationale omgevingen gedeeld en kan daarom voor problemen zoeken wanneer deze toegepast wordt in andere academische omgevingen (Bennett en Kahn-Harris, 2004, p. 9).

Ook is het CCCS geassocieerd geraakt met het falen van het erkennen van de rol van de media in het creëren van subculturen en subculturele identiteiten (Bennett en Kahn-Harris, 2004, p. 10). Verder geven Bennett en Kahn-Harris (2004) aan dat het CCCS de betrokkenheid van meisjes in subculturen nooit heeft beschreven (pp. 6-7). Een ander kritiekpunt op het CCCS is de zeer beperkte definitie van jeugd die ze suggereren. Door zich

te richten op jeugd als een leeftijdscategorie, namelijk tussen de 16 en 21 jaar, faalt het CCCS om de symbolische waarde van stijl en andere populaire culturele middelen voor het omvormen van jeugd in een ideologische categorie te zien, namelijk een 'state of mind' in plaats van een bepaalde fase in het leven (Bennett en Kahn-Harris, 2004, p. 10). Ook heeft het CCCS nooit overwogen dat jongeren hun 'subculture rollen' voor de lol spelen, en werd daarnaast de kwestie van het doorlopen van de jeugd zonder ooit toegewijd te zijn aan een stijl, of tot een groep of gang te behoren alleen in het voorbijgaan vermeld in *Resistance through rituals* (Bennett en Kahn-Harris, 2004, pp. 7-8).

2.1.2. Post-CCCS subculturen

Deze problemen met de subculturele theorie, in combinatie met de duidelijk toenemende fragmentatie van jeugdstijlen die sinds de jaren tachtig aan de gang is, heeft aanleiding gegeven tot de opkomst van een analytische aanpak in de studie van jeugdcultuur die ook wel als de 'post-subcultural' theorie aangeduid wordt. Deze is geïntroduceerd door Steve Redhead (1990) en ontwikkeld door Muggleton (1997; 2000). Zij argumenteren dat het structureel gegronde concept subcultuur, hoewel dit mogelijk altijd al problematisch is geweest, in toenemende mate niet meer voldoet in relatie tot hedendaagse jeugd culturen (Bennett en Kahn-Harris, 2004, p. 11).

2.1.2.1 Subculturen in het postmodernistische tijdperk

Achter deze beweging richting postsubculturele analyse ligt het argument dat het op subculturen gebaseerde onderscheid is ingestort doordat de relatie tussen stijl, muzieksmaak en identiteit steeds zwakker is geworden en in toenemende mate vloeiend gearticuleerd is. Hoewel er gesteld kan worden dat dit altijd al veel minder strak gebonden is geweest in stijlspecifieke groepen dan dit door het CCCS beschreven werd, heeft de steeds snellere verspreiding van jongerenstijlen sinds de jaren tachtig, in combinatie met toegenomen mogelijkheden voor het mixen van stijlen, geleid tot een groeiende fragmentatie van jongerenculturen (Bennett en Kahn-Harris, 2004, pp. 2; 11). Muggleton (2000) beschrijft de jaren tachtig en negentig dan ook als de decennia van subculturele fragmentatie en sterke verspreiding, met een overvloed aan revivals, hybriden en transformaties, en het gelijktijdige bestaan van ontelbare stijlen op hetzelfde punt in de tijd (p. 47).

Terwijl in de CCCS aanpak de zichtbaarheid van subculturen als identificeerbare ruimtes, die gezien en geanalyseerd kunnen worden, benadrukt wordt, zijn postsubculturele

benaderingen daarom minder zeker van de identificeerbaarheid van een specifieke plek van de culturele activiteiten van de jeugd. De vloeïendheid en fragmentatie van jeugdculturen is volgens hen zo toegenomen dat er alleen nog maar nauwelijks te identificeren en kortstondige ruimtes zijn (Bennett en Kahn-Harris, 2004, pp. 14-15). De implicaties van culturele verandering die plaats hebben gevonden, hebben er toe geleid dat sommige theoretici, als de socioloog David Chaney (2004), zover gaan te suggereren dat de notie van subcultuur als een naam voor een soort culturele diversiteit niet langer relevant is (p. 36). Zoals hij aangeeft is het idee subcultuur ontwikkeld als een manier om te proberen een herkenbaar type structureel conflict in moderne samenlevingen te beschrijven. Maar doordat het soort van investering dat de notie van een subcultuur aanduidt, en de variaties in soorten symbolisatie en betrokkenheid, meer algemeen zijn geworden in het alledaagse leven is de hele notie van een 'subcultuur' volgens hem overbodig geworden (Chaney, 2004, pp. 37; 47). Wat ooit als kenmerk van subculturen werd gezien, namelijk toe-eigening en innovatie, kan volgens Chaney (2004) vandaag de dag door het hele sociale spectrum waargenomen worden bij op consumentengedrag en vrijetijdsbesteding gebaseerde groepen. Het soort van betrokkenheid bij de producten van de media en consumentenindustrie die het woord subcultuur oorspronkelijk aanduidde is op deze manier meer wijdverbreid geworden, wat heeft geleid tot een pluralistische en gefragmenteerde alledaagse culturele sfeer (pp. 41; 45). Het ooit geaccepteerde onderscheid tussen 'sub' en 'dominante' cultuur volstaat volgens hem niet langer in een wereld waar deze dominante cultuur gefragmenteerd is in een pluraliteit van lifestyle gevoeligheden en voorkeuren (Chaney, 2004, p. 47).

Muggleton (2000) beargumenteert echter dat, hoewel noties van stijl en identiteit zeker niet zo rigide vastgesteld zijn als het CCCS dit voorstelde, ze daarentegen ook niet zo arbitrair zijn als sommige postmoderne schrijvers stellen. Hedendaagse subculturele stijlen kunnen volgens hem gezien worden als een symptoom van postmodern hyperindividualisme, een proces dat zijn oorsprong heeft in de jaren zestig (pp. 6; 103). Ook in dit onderzoek is er voor gekozen niet van het concept subcultuur af te stappen als raamwerk om de sociale samenhang rond black metal muziek in Nederland te analyseren, maar in plaats daarvan gebruik te maken van een recent herziene definitie hiervan. In het hierop volgende stuk zal een beschrijving worden gegeven van een door de socioloog Peter J. Martin uiteengezette herformulering van 'subcultuur' als analytisch concept, dat de op de CCCS-aanpak geformuleerde kritiek omzeild en tevens aangepast is aan de veranderde eisen van onze hedendaagse cultureel gefragmenteerde samenleving. Dit is dan ook de formulering die in de rest van dit onderzoek

als analytisch kader gehanteerd zal worden om het sociale gebeuren rond black metal muziek in Nederland aan te duiden.

2.1.2.2. *De in dit onderzoek gehanteerde definitie van subculturen*

Een vaak geuit kritiekpunt op het concept subcultuur is dat dit in feite gebrekkig is door de poging die het met zich meebrengt een hermeneutische afbakening te plaatsen rond de relatie tussen muzikale en stilistische voorkeuren. Martin (2004), die ingaat op het debat rond het concept subculturen, geeft echter aan dat dit concept de laatste jaren geherformuleerd is op een manier waarop het de processen erkent waardoor mensen actief hun sociale wereld opbouwen. Volgens Martin moeten subculturen niet worden gezien als zichzelf in stand houdende entiteiten, maar moet er ook oog zijn voor de rol van de deelnemers in de constructie van een subculturele identiteiten. Subculturen kunnen volgens hem beter beschouwd worden als reflexief gebruikte vormen van representatie (pp. 30-35).

Hoewel collectieve termen als ‘politieke partijen’, ‘kerken’ of ‘heavy metal fans’ onmisbaar zijn voor communicatiedoeleinden, zijn zulke groepen volgens Martin (2004) in werkelijkheid nooit een geünificeerde eenheid waarvan alle leden dezelfde ideeën en motivaties delen. Daarentegen zijn deze groepen zelf juist vaak de plek van conflicten, meningsverschillen, onderhandelingen en dergelijke van allerlei soorten praktische en ideologische zaken. Het valt volgens hem te betwijfelen of er ook maar één enkele herkenbare sociale groep is die een collectief vormt. Zoals Martin aangeeft is het duidelijk dat zelfs in de vroegste formuleringen het idee van subculturen als gebonden sociale groepen problematisch is geweest. Ondanks de neiging die er is geweest ze te behandelen als identificeerbare, min of meer coherente sociale groepen, zijn er allerlei indicaties dat subculturen in werkelijkheid vloeïend zijn, poreus, vluchtig en veranderlijk. Daarom kan het volgens Martin bruikbaar zijn de georganiseerde patronen van het sociale leven te beschouwen als eeuwigdurende processen van competitie, conflict, bemiddeling, waarin mensen hun interesses in het licht van een hele reeks van positieve waarden en geloven nastreven (Martin, 2004, pp. 25-26; 31-32).

Hieruit zijn volgens Martin (2004) met betrekking tot de vereisten aan een herformulering van het concept ‘subcultuur’ twee punten van belang af te leiden: ten eerste dat dergelijke collectieve concepten voor doeleinden van sociologische analyse niet nuttig zijn als definities van te herkennen sociale groepen, maar als symbolische representaties van vloeibare, of soms zelfs vluchtige, verzamelingen van sociale relaties. Ten tweede moeten dergelijke verzamelingen van sociale relaties, ongeacht hoe geordend, geformaliseerd en

geroutineerd ze zijn, altijd uitgespeeld worden door echte mensen in interacties met anderen (p. 26).

In de door Martin (2004) gegeven herformulering kan het concept subcultuur dus begrepen worden als een symbolische representatie van een bepaalde set van sociale relaties en gebruiken, die bepaalde aspecten ten koste van anderen benadrukt. Zoals hij aangeeft wordt de term op deze manier reeds door onderzoekers gebruikt, en wordt het ook door de massamedia vaak op deze manier gehanteerd om bepaalde groepen aan te wijzen. Verder kan de identificatie van zulke groepen een belangrijke, hoewel omslachtige, manier zijn waarop individuen een gevoel van er bijhoren of uitgeslotenheid en een hieraan verbonden gevoel van identiteit kunnen ervaren. Analytisch gezien is de implicatie van deze herformulering van het concept 'subcultuur' dus dat de aandacht gericht wordt op *de modaliteiten van de symbolische representatie van de sociale wereld* in plaats van pogingen te doen echte groepen mensen te identificeren en definiëren, en ze waarden en gebruiken toe te schrijven die als karakteristiek worden gezien (p. 33).

Wat betreft het uitspelen van sociale relaties wordt er in deze herformulering erkend dat processen van representatie plaats vinden *in* en *door* de daadwerkelijke gebruiken van individuen en groepen in echte sociale omstandigheden, in een relatie van wederzijdse invloed. Bijvoorbeeld de ervaring van een gevoel van identiteit of er bijhoren moet begrepen worden als opkomend door een actief proces van samenwerking waarin individuen met elkaar participeren in het creëren en behouden van een gevoel van 'self and other'. Dit betreft vaak het opgaan in bepaalde activiteiten die een ritueel karakter hebben en voor een belangrijk deel betekenis bevestigen en in stand houden (Martin, 2004, p. 33).

Deze herformulering is volgens Martin (2004) consistent met een waarneembare beweging die in de sociologische analyse van cultuur plaatsvindt, en die zich steeds minder bezighoudt met pogingen teksten of culturele objecten te 'decoderen' en 'ontcijferen' om de vermeende betekenis die hier inzit te achterhalen, en zich steeds sterker richt op de manieren waarop ze worden gebruikt door echte mensen in echte situaties. Door de analytische aandacht te richten op de manieren waarop sociale activiteiten en relaties gepresenteerd worden, wordt er zowel aandacht geschonken aan de interactie tussen mensen terwijl ze hun eigen sociale wereld samenstellen, als aan dezelfde processen van representatie die betrokken zijn in de manier waarop onderzoekers of de media bepaalde groepen afschilderen. Een dergelijk perspectief is ook consistent met het begrijpen van sociale groepen en gemeenschappen, doordat geen van beiden gebonden is aan een bepaalde geografische locatie

en in feite ook niet te herkennen is als een set 'leden'. Deze visie is volgens Martin bijzonder geschikt voor een periode waarin zulke relaties, en culturele kennis in het algemeen, in toenemende mate verworven en ervaren worden door elektronische media in plaats van 'face-to-face' contact, en waarin technologische en sociale condities de opkomst van zogenaamde 'proto-gemeenschappen' mogelijk maken (pp. 33-34).

Recent zijn er volgens Martin veel auteurs die erkennen dat de gesitueerde interacties van echte mensen de fundamentele sociale realiteit zijn. Een primaire sociologische focus hierop betekent volgens hem echter niet dat machtsrelaties, sociale structuren en andere schijnbaar 'macro' fenomenen verwaarloost worden. Het tegendeel is waar: de implicatie is dat zulke fenomenen begrepen moeten worden als opkomend uit, en onderhouden worden door, samenwerkende interactie. Hoewel individuen hun identiteiten en 'werelden' lijken te 'maken' is het volgens Martin belangrijk te benadrukken dat dit niet betekent dat ze de mogelijkheid hebben betekenissen te definiëren en zichzelf te construeren zoals ze dit willen. Het is daarentegen precies in de betrokkenheid tussen individuele subjecten en de 'objective facticities' van de sociale wereld waar de processen van zelfformatie uitgevoerd worden (Martin, 2004, p. 35).

Wanneer in de rest van dit onderzoek gesproken wordt over de Nederlandse 'black metal subcultuur' wordt hiermee dus niet zozeer een sociaal collectief bedoeld waarvan de deelnemers bekend zijn en voor deelname hieraan in zekere zin bijna een soort lidmaatschap vereist is. Het wordt daarentegen meer als een aanduiding gebruikt voor de set van sociale relaties, gebruiken en conventies die er rondom deze muziekstroming bestaan en er door black metal liefhebbers op nagehouden worden. Hoewel mijn eigen ervaring is dat veel van de liefhebbers van deze muziek hier ook een groot deel van hun sociaal leven in investeren, bijvoorbeeld in de vorm van sociale relaties, vrijetijdsbesteding, uiterlijk vertoon en dergelijke, en er daarom gesteld kan worden dat black metal misschien wel meer dan de meeste andere sociale collectieven uit deze tijd tot op zekere hoogte wel als een identificeerbare en vaststaande groep kan worden gezien, is er in dit onderzoek geen duidelijk grens getrokken waarbij op basis van deze investeringen sommige van deze liefhebbers tot deze groep worden gerekend en anderen niet. Daarentegen moeten deze sociale investeringen gezien worden als een onderdeel van het actieve proces waardoor de Nederlandse black metal subcultuur tot stand komt, iets waar het toekennen van authenticiteit aan bands en muzikanten eveneens een onderdeel van is.

2.2. Black metal

Met betrekking tot de ontwikkeling van metal muziek heeft Harris M. Berger (1999) wel gezegd dat dit ‘is commonly understood as the pursuit of greater and greater heaviness’ (p. 59). Dit lijkt ook zeker op te gaan voor black metal, dat op alle fronten extremer is dan zijn voorlopers binnen het metal genre. Zowel muzikaal, tekstueel als visueel gaat het net een stap verder dan de heavy metal en death metal waaruit het voort is gekomen en zich in de vroege jaren negentig in Noorwegen tot een zelfstandig genre heeft ontwikkeld. Daarnaast dankt het zijn extreme imago niet alleen aan de intensiteit van de muziek, de controversiële ideologieën en het uiterlijke voorkomen van de muzikanten, maar ook aan de zware misdrijven als moorden en kerkverbrandingen die gepaard gingen met de opkomst van black metal en tot de dag van vandaag een grote rol zijn blijven spelen binnen de subcultuur.

In dit deel van het theoretisch kader zal het ontstaan en de verdere ontwikkeling die black metal sindsdien heeft doorlopen uiteengezet worden. Aangezien voor veel muziekstromingen waar zich subculturen omheen hebben gevormd opgaat dat het muzikale aspect slechts een deel van de aantrekkingskracht voor de fans vormt, is er ook voldoende aandacht voor de niet-muzikale elementen van de black metal subcultuur. Dit zijn bijvoorbeeld de al genoemde misdaden die in de begintijden van de Noorse black metal subcultuur gepleegd zijn, maar ook de ideologieën die er binnen black metal op nagehouden worden, zoals het satanisme. Het doel hiervan is de lezer te voorzien van voldoende achtergrondinformatie om de onderwerpen die in de interviews aan bod komen in hun context te kunnen plaatsen. Omdat het buiten de doelstelling van dit onderzoek ligt om de complete genealogie van metal muziek in kaart te brengen zal bij de beschrijving van black metal aangevangen worden bij de opkomst van de black metal subcultuur in de vroege jaren negentig in Noorwegen. Voor de lezers die hierin geïnteresseerd zijn is in bijlage B echter een beschrijving opgenomen van de voorgeschiedenis van black metal vanaf de jaren zestig die enkele van de karakteristieke kenmerken die black metal aan heeft genomen helpt verklaren.

2.2.1. The first wave of black metal

Met betrekking tot het ontstaan van black metal stelt Kahn-Harris (2004a) dat deze scène één van de nauw met elkaar verbonden extreme metal scènes is die zich ‘fundamentalistisch’ ontwikkeld hebben als reactie op de excessen en populariteit van de heavy metal in de jaren tachtig. Naast black metal vallen ook onder andere thrash-, death- en doom metal onder de

overkoepelende term 'extreme metal'. Al deze scènes hebben bepaalde kenmerken van heavy metal geradicaliseerd, en delen over het algemeen een afkeer van de melodische en bluesgeoriënteerde kenmerken van heavy metal (p. 99). Zoals Robert Freeborn (2010) zegt had de zogenaamde 'extreme', of underground, metal scène zichzelf met de taak belast metal terug te brengen naar zijn wortels (pp. 841-842).

Kahn-Harris (2004a) geeft aan dat de term black metal al vanaf de vroege jaren tachtig wordt gebruikt om te refereren aan satanische en occulte vormen van extreme metal (p. 99). In deze periode kwam er een klein groepje bands op die vandaag de dag worden gezien als de grondleggers van het black metal genre, dat vervolgens in de vroege jaren negentig in Noorwegen zou worden gepopulariseerd. Hoewel er geen vaste lijst is van bands die hiertoe behoren, worden drie bands die in dit verband stevast genoemd, namelijk het Britse Venom, het Deense Mercyful Fate en het Zweedse Bathory (Dunn, McFayden en Feldman, 2005a; Moynihan en Söderlind, 2003). Al deze bands hebben hun eigen specifieke elementen bijgedragen aan wat later als 'black metal' bekend zou komen te staan. De black metal beweging van de jaren tachtig wordt in retrospectief ook wel aangeduid als de 'first wave of black metal'. Dit duidt in feite de beginperiode aan waarin de muziekstroming en bijbehorende karakteristieken van de grond kwamen, maar het genre zijn definitief vorm nog niet aan had genomen.

2.2.2. The second wave of black metal

Pas tijdens de zogenaamde 'second wave of black metal' wist black metal zich in Noorwegen tot een herkenbaar en volledig gevormd subgenre te ontplooien. Zoals Kahn-Harris (2004a) aangeeft kwam de Noorse black metal scène in de vroege jaren negentig voort uit specifieke set van interacties op een bepaalde tijd en plaats (p. 100). Hierin was echter een sleutelrol weggelegd voor de in 1984 gevormde band Mayhem, die als het beginpunt gezien kan worden van de moderne black metal (Massa, 1999, pp. 54-55). Met name de gitarist van deze band Øystein Aarseth, die in de wereld van de black metal door het leven ging onder zijn artiestennaam 'Euronymous', zou een grote rol spelen in de totstandkoming van de revival van black metal die in Noorwegen plaatsvond. Aarseth was de oprichter van zowel de platenmaatschappij Deathlike Silence Productions als de zich in Oslo bevindende platenwinkel Hellvete, waardoor hij andere pioniers van de 'second wave of black metal' als Darkthrone, Enslaved, Immortal, Burzum en Emperor zou ontmoeten.

Zo begon zich in de vroege jaren negentig een netwerk van contacten tussen bands en fans te vormen en uit te breiden die veel van de bands en muzikanten bevatten die tot op vandaag de dag een belangrijke rol zijn blijven spelen in black metal (Massa, 1999, pp. 54-55). Söderlind zegt dat hoewel Noorwegen muzikaal gezien nooit erg vernieuwend is geweest, het voor black metal een teken van kwaliteit werd om uit Noorwegen te komen (Dunn, McFayden en Feldman, 2005b). Volgens Michael Moynihan en Didrik Söderlind (2003) is black metal vanwege de excessen zelfs vrijwel synoniem geworden met Scandinavië, en in het bijzonder Noorwegen (p. 44). Veel van de albums die in de vroege jaren negentig werden uitgebracht door bands die tot deze zogenaamde 'second wave of black metal' behoorden, zijn toonaangevend gebleken en dienen voor bands die wereldwijd in dit subgenre participeren vandaag de dag nog als een maatstaf voor hoe black metal zou moeten klinken.

Muziektechnisch wordt black metal gekarakteriseerd door extreme *distortion*, een snelle gitaartechniek, schreeuwende zang en 'blast beat' drums. Maar, zoals Freeborn (2010) aangeeft, gaan deze kenmerken ook in grote mate op voor death metal (p. 842). Binnen de extreme metal onderscheidt het zich op auditief vlak voornamelijk van andere metal subgenres door een raspend en schreeuwend stemgeluid, in plaats van de doorgaans meer grommende zang in andere extreme metal subgenres, en door een meer atmosferische muziek (Cordero, 2009, para. 29). Daarnaast komen in black metal de frequente tempo en 'time signature' veranderingen die kenmerkend zijn voor death metal minder vaak voor. Ook onderscheidt black metal zichzelf door de ongewone songstructuren en opbouw van de nummers, wat ondermeer terugkomt in de vaak afwezige refreinen, en de voorkeur voor lage productiewaarden (Freeborn, 2010, p. 842).

Moynihan en Söderlind (2003) geven echter aan dat de principiële elementen in Noorse black metal evenveel in het geloof en de visie ligt die er binnen deze stroming op nagehouden en uitgedragen wordt, als in de muziek zelf. Volgens hen kan de grens auditief gezien vrij ver opgerekt worden, zolang als de muzikanten maar bepaalde houdingen prominent tentoonspreiden (p. 33). De meest kenmerkende aspecten van black metal zijn dan ook niet zozeer auditief van aard, maar liggen vooral in de achterliggende ideologieën en filosofieën en die hierop gebaseerde teksten, esthetiek en symboliek. Binnen het gehele pantheon van extreme metal subgenres onderscheidt black metal zich dan ook voornamelijk door zijn extreem satanische of antichristelijke teksten en symboliek, elementen van paganisme of pantheïsme, de pseudoniemen die de muzikanten zichzelf toekennen en de zogenaamde 'corpse paint' (Freeborn, 2010, p. 842).

2.2.2.1. *Aske*

Maar, zoals Freeborn (2010) aangeeft is hetgeen waarmee de Noorse black metal scène zichzelf het meest beslissend apart heeft gezet het gedrag van artiesten buiten de studio (p. 846). Ondanks het feit dat black metal zich in de vroege jaren negentig tot een volwaardig subgenre begon te ontplooien, met een kenmerkende stijl en bijbehorende conventies, was deze stroming aanvankelijk slechts het domein van een kleine groep muzikanten en trouwe aanhangers in enkele steden in Noorwegen. Buiten deze beperkte geografische locaties genoot het nauwelijks enige bekendheid, en ook bij de meeste mensen die thuis waren in de extreme metal scène was het bestaan hiervan nog onbekend. Hier kwam in 1994 verandering in toen een reeks bizarre gebeurtenissen die los stonden van de muzikale verworvenheden van de bands, wereldwijde media-aandacht verwierf en de scène zijn gewelddadige en haatvolle imago heeft gegeven die het tot de dag van vandaag heeft.

Dit begon in 1991 toen de zanger van de band Mayhem, die zichzelf de artiestennaam Dead toegekend had, zijn naam eer aan deed en zichzelf door het hoofd te schieten. Zoals Kahn-Harris (2004b) aangeeft was de zelfmoord van Dead een gebeurtenis die destijds werd gevierd in de black metal scène (p. 109). Euronymous, die het lichaam ontdekte, zou hier foto's van hebben genomen, waarvan er één op de albumcover van het in 1995 verschenen bootleg live album *Dawn of the Black Hearts* terecht kwam. Daarnaast zou hij stukken van de schedel hebben verzameld en hiermee kettingen voor enkele van zijn mede black metal muzikanten hebben gemaakt (Moynihan en Söderlind, 2003, p. 55). Zoals Moynihan en Söderlind (2003) het zeggen zou dit 'become the first keynote in the saga of Norse black metal' (p. 36).

De tweede 'keynote' kwam er toen op 6 juni 1992 de twaalfde-eeuwse Staafkerk van Fantoft in vlammen opging, wat het startschot bleek te zijn van een reeks kerkverbrandingen die Noorwegen in de vroege jaren negentig zou treffen. Hoewel hij hier nooit voor veroordeeld is wordt de vernietiging van deze kerk, evenals zeven andere, toegeschreven aan Varg Vikernes. Op het tweede studioalbum van Burzum dat in 1993 verscheen, en veelzeggend *Aske* (As) getiteld is, was op de cover een foto van de afgebrande Fantoft kerk te zien. Uiteindelijk is Varg Vikernes slechts veroordeeld voor drie van de acht kerkverbrandingen die hem worden toegeschreven, en daarnaast ook nog één onsuccesvolle poging. Naast Varg Vikernes werd ook de drummer van Emperor, Bård 'Faust' Eithun, veroordeeld voor zijn aandeel in een deel van deze kerkverbrandingen.

Maar zijn beruchte imago heeft Varg Vikernes naast de kerkverbrandingen vooral te danken aan het feit dat hij opgepakt en veroordeeld werd voor de moord op zijn mede black metal muzikant, en ‘godfather’ van de Noorse black metal, Euronymous. De verhalen die de ronde doen over de beweegredenen voor deze moord zijn niet geheel eenduidig, maar volgens Vikernes was de moord uit zelfverdediging gepleegd aangezien Euronymous aangekondigd zou hebben hem te willen vermoorden (Moynihan en Söderlind, 2003, pp. 124-128). Vervolgens werd ook Bard ‘Faust’ Eithun van de band Emperor opgepakt voor de moord op een voor hem onbekende homoseksuele man die hij zonder duidelijk motief op 21 augustus 1992 in een park met 37 messteken om het leven had gebracht (Kahn-Harris, 2004a, p. 97). Kahn-Harris (2004a) geeft aan dat de snelle verspreiding van black metal in de jaren negentig grotendeels te wijden is aan de publieke aandacht die het in 1994 verwierf, nadat de toen nog jonge en kleine scène aan deze moorden en kerkverbrandingen gerelateerd werd (p. 97). De media-aandacht die er voor deze misdaden was zorgde ervoor dat het toen nog grotendeels onbekende genre zichzelf in de extreme metal underground op de kaart zetten, en allereerst in Scandinavië, en vervolgens in de rest van Europa en de wereld voet aan wal kreeg.

In de hierop volgende jaren hebben verschillende andere black metal muzikanten en fans dit voorbeeld gevolgd. Zoals Moynihan en Söderlind (2003) aangeven zeggen is het aantal aan black metal gerelateerde moorden dat wereldwijd plaats heeft gevonden moeilijk vast te stellen (p. XVI). Maar volgens Justin Massa (1999), onderzoeker van het Center for New Community, zou de later in deze paragraaf beschreven nazistische stroming binnen black metal alleen wereldwijd al verantwoordelijk zijn voor meer dan tien moorden. Daarnaast was het aantal in brand gestoken en vernielde kerken ten tijde van de millenniumwisseling al de honderd gepasseerd (pp. 51-52). Nadat black metal zich in de jaren negentig door Europa begon te verspreiden waren dergelijke misdrijven niet langer een exclusief Noors verschijnsel. Zo zitten drie van de vier leden van de Poolse band Thunderbolt momenteel een celstraf uit voor brandstichting in een kerk en moord. Op 29 april 1993 namen alle drie de leden van de door Hendrik Möbus geleide Duitse band Absurd, die er eveneens nazistische denkbeelden op nahielden, deel aan de moord van een klasgenoot die ze als ‘Volksschadling’ bestempelden (Massa, 1999, pp. 51-52; 56). Ook werd de zanger van Dissection, Jon Nödtveidt, in 1997 veroordeeld voor moord. Na zijn vrijlating nam hij nog één album op en pleegde vervolgens in 2006 zelfmoord. In de eenentwintigste eeuw lijken dergelijke spectaculaire misdrijven aanzienlijk minder vaak voor te komen dan in de jaren negentig. Enkele uitzonderingen zijn hier wel op te vinden. Zo moest voormalige zanger Gaahl van de prominente Noorse black

metal band Gorgoroth in 2002 de gevangenis in voor het meer dan zes uur lang martelen van een man.

Kahn-Harris (2004a) geeft aan dat black metal mede door deze gebeurtenissen geassocieerd is geraakt met een ongeëvenaard niveau van geweld en haat. Maar hij geeft tevens aan dat ondanks het beruchte imago van de Noorse scène het geweld van de vroege jaren negentig, met enkele nootwaardige uitzonderingen, niet meer teruggekeerd is (pp. 97; 100). Ook Moynihan en Söderlind (2003) geven aan dat de activiteiten buiten de muziek om enigszins rustiger zijn geworden sinds de begindagen van het genre. Het is in populariteit gegroeid en veel van de huidige muzikanten hebben volgens hen weinig interesse in het plegen van misdrijven en richten zich liever op hun muziekcarrière (p. XII).

Maar ook vandaag de dag komt, zoals Moynihan en Söderlind (2003) aangeven, een significant deel van de allure en het imago van black metal niet van de muzikale prestaties en de originaliteit van de muzikanten die de muziek spelen. De ernstige misdrijven uit de begindagen van het genre hebben evenveel, en mogelijk zelfs nog meer, bijgedragen aan de aantrekkingskracht van het subgenre. Degenen die verantwoordelijk zijn voor de misdrijven zijn de grondleggers en belangrijkste persoonlijkheden in de scène, en worden vaak neergezet als helden (p. XIII). In dit verband wijst Massa (1999) voornamelijk naar Varg Vikernes, die volgens hem nog steeds een legendarische status in de scène heeft, en een groot aandeel heeft in de ideologische status hiervan (p. 55).

2.2.3. Tussen satanisme, paganisme en nazisme

Zoals de socioloog Jonathan Cordero (2009) aangeeft, is er binnen black metal een variatie aan ideologieën waaruit geput wordt, waaronder hij satanisme, mythologie, nihilisme, het occulte, paganisme, vampirisme en darwinisme noemt, en ook hiermee corresponderende teksten als LaVey's *The Satanic Bible*, Lovecraft's *The Necronomicon* en Nietzsche's *Will to Power*. Zoals uit de omschrijving van Cordero naar voren komt, lopen de ideologieën die in black metal aangehaald worden echter nog wel eens in elkaar over en zijn de afbakeningen tussen verschillende thema's niet altijd even strak. Terwijl sommige bandleden satanisme beoefenen, lenen anderen ideeën van verschillende bronnen, en voegen volgens hem ook vaak hun eigen ficties toe om zo 'idiosyncratische' en 'eclectische' filosofische compilaties te vormen. Niettemin merkt Cordero op dat bandleden in vrijwel alle gevallen in staat zijn het geloof dat ze uitdragen op een relatief coherente manier uiteen te zetten. Daarnaast hebben deze thema's ook een raakvlak doordat ze doorgaans, hoewel niet altijd, ultieme waarde

hechten aan de kracht van het individu, en de menselijke mogelijkheden om de waarheid te bepalen (para. 9).

Maar ondanks deze variatie aan ideologieën staan er drie thema's al vanaf de opkomst van moderne black metal in Noorwegen centraal binnen deze subcultuur. Deze worden met de titel van het boek van de Duitse schrijvers Christian Dornbusch en Hans-Peter Killguss (2005) uitgedrukt worden als de *Unheilige Allianzen, Black Metal zwischen Satanismus, Heidentum und Neonazismus*. In het hierop volgende gedeelte zal van elk van deze thema's uiteengezet worden welke rol ze binnen de black metal subcultuur spelen en de manier waarop deze door de betrokkenen geïnterpreteerd wordt.

2.2.3.1. Satanisme

Het satanisme in black metal heeft een lange voorgeschiedenis. Deena Weinstein (1991) geeft aan dat satanisme sinds het ontstaan van heavy metal in meer of mindere mate altijd al aanwezig is geweest. Al vanaf het vroege begin flirtten metalbands met het duistere en het occulte, en volgens haar maakten de eerste metalbands ook al gebruik van satanische symbolen en afbeeldingen. Dit kan volgens haar het beste begrepen worden als het ultieme symbool van rebellie in de Westerse wereld. In black metal heeft dit zich volgens haar echter tot in het extreme ontwikkeld in de vorm van een 'thematic opposition to Christianity' (p. 54). Zoals in de documentaire *Metal: a headbanger's journey* aangehaald wordt, kan van veel toonaangevende bands in de extreme metal scène, aangenomen worden dat ze niet echt satanisch zijn, maar het vooral een imago is dat ze aannemen (Dunn et al., 2005a). Over het algemeen kan dan ook gesteld worden dat het doorgaans simpelweg een kwestie is dat bands die extreem over willen komen extreme thema's als satanisme aanhalen, zonder dat hier een diepgaand geloof achter zit.

Toch lijken veel black metal bands het satanisme aanzienlijk ernstiger op te vatten dan aanverwante soorten extreme metal. Kahn-Harris (2004a) geeft aan dat de black metal scène die in de late jaren tachtig en vroege jaren negentig in Noorwegen opkwam een spectaculaire, serieuze en compromisloze satanische visie ontwikkelde (p. 99). Hoewel black metal lang niet het enige metal subgenre is waarin satanische elementen terug te vinden zijn, is deze stroming, zoals Cordero (2009) aanhaalt, ongeëvenaard door zijn antichristelijke perspectief (para. 29). Volgens Massa (1999) wordt de scène dan ook gedomineerd door een universele haat tegen het christendom (p. 53).

Black metal muzikanten brengen hun antichristelijke sentimenten doorgaans over door een verbondenheid aan te duiden met ideologieën en thema's die conventioneel gezien worden als antitheses van het christendom. Hoewel zij, zoals Cordero (2009) aangeeft, hiervoor een variëteit aan ideologische bronnen incorporeren, is de meest prominente hiervan het wat hij noemt 'popular satanism'. In contrast met het oppervlakkige gebruik van kwaadaardige symbolen die in de meeste andere metal subgenres, of andere vormen van populaire cultuur, voor hun schokwaarde worden gebruikt, dient populair satanisme binnen black metal volgens hem als een authentieke ideologische basis voor de representatie van kwaadaardige symbolen (para. 13).

Met 'populair satanisme' wordt het door Anton LaVey uitgewerkte satanisme bedoeld, dat als overkoepelende leerstelling heeft dat het individu zelf als god centraal moet worden gesteld. De LaVeyan Church of Satan is in de woorden van Cordero (2009) gebaseerd op een tegenstelling van de kudde mentaliteit en toewijding aan een Nietzscheaanse ethiek van de anti-egalitaire ontwikkeling van mens als een ware god op aarde, bevrijd van de ketenen van de christelijke moraliteit (para. 28). In de kern is populair satanisme dan ook het idee dat individuen in staat zouden moeten zijn voor zichzelf te denken en hun eigen verlangens te volgen. In al hun verschillende configuraties komen de satanische visies die de meeste black metal bandleiden er op nahouden er volgens Cordero (2009) uiteindelijk op uit dat ze het individu als een oppermachtigste wezen zien die beslissingen maakt die in overeenstemming zin met zijn persoonlijke geloven en verlangens. Dit perspectief moet volgens Cordero individuen aanmoedigen in zichzelf te kijken om te bepalen wat waar is in plaats van passief de waarheid van autoritaire instituties te accepteren (para. 10). Hieruit komt al naar voren dat het satanisme dat black metal bands en fans er in de praktijk op nahouden lang niet altijd de vorm aanneemt van het aanbidden of verheerlijken van een bovennatuurlijke entiteit. Met enige uitzondering daargelaten is dit satanisme in de meeste gevallen voornamelijk een bepaalde visie op de wereld en de plaats die de mens en God hierin innemen.

Maar Cordero (2009) stelt dat de satanische en antichristelijke teksten en symboliek doorgaans zelfs nog een stuk aardser karakter hebben, doordat het in essentie voornamelijk een vorm van kritiek is op het christendom en de rol hiervan in de maatschappij. De verachting van het christendom komt volgens hem voort uit specifieke kritiekpunten die gedeeld worden door leden van de black metal scène, namelijk de hypocriete gebruiken, de beperkte mogelijkheid een kritische houding bij zijn aanhangers teweeg te brengen en voor het manipuleren van zijn volgers. Terwijl sommige black metal muzikanten en fans van

mening lijken te zijn dat de haat tegen het christendom omgezet kan worden in uitvoerbare acties, is heiligschennis voornamelijk een openlijke en intentionele vorm van culturele kritiek (para. 16). Veel black metal bands beschouwen het christendom volgens Cordero (2009) dan ook als de oorzaak van veel sociale problemen (para. 1).

Maar hoewel de kritiek van black metal bands deels voortkomt vanuit het verzet tegen de opgelegde sociale controle door het christendom, is dit naar zijn idee niet het primaire belang van de heiligschennis en godslastering die door black metal bands tentoongespreid wordt. Aangezien slechts weinig leden van de subcultuur op een directe manier de strijd tegen het christendom aangaan en de heiligschennis die plaatsvindt en kritiek die geuit wordt grotendeels in de black metal underground blijft, ligt de effectiviteit hiervan volgens Cordero met name in de capaciteit semiotisch te assisteren bij het in stand houden van een culturele identiteit die zich onderscheidt van het christendom en zich hier tegenover plaatst. Het collectieve verzet tegen het christendom functioneert als een verenigende sociale kracht tegen een veronderstelde sociale controle. Heiligschennis en godslastering dienen als een symbolische markerings van verzet, doordat ze, door een duidelijk verschil met een dominante groep uit te drukken, een culturele identiteit communiceren. Daarnaast dient dit collectief verzet volgens Cordero ook om gevoelens en ervaringen van kracht te ontlokken. Door ideeën vanuit een ondergeschikt perspectief te bepleiten, wat meestal plaatsvindt door geringschattend te doen over groepen die er niet bij horen en de 'in-groep' te bevestigen, wordt een bepaalde superioriteit uitgedrukt die ter 'empowerment' van de betrokkenen dient (para. 21-22).

Volgens Asbjørn Dyrendal (geciteerd in Dunn et al., 2005b) is de aantrekkingskracht van de satanische symboliek in de context van metal dan ook het aspect van rebellie. Hoewel van alle subgenres die metal rijk is het satanisme in black metal doorgaans in een hoge mate als oprecht wordt gezien, gaat de constatering die Weinstein voor heavy metal deed, namelijk dat het gezien kan worden als de ultieme vorm van rebellie in het Westen, volgens het perspectief van Dyrendal dus ook voor black metal op. Ook antropoloog Thomas Eriksen is van mening dat de vroege Noorse black metal scène satanisch werd omdat dit de enige vorm van rebellie was die er nog over was, en in de loop der jaren nog niet door andere groepen was gebruikt (Dunn et al., 2005b). Eveneens haalt Massa (1999) aan dat voor veel black metal fans satan slechts een tegenstelling representeert tot de joods-christelijke waarden en samenleving waar ze tegen willen rebelleren. Voor veel jonge mensen die er op uitzijn te

rebelleren, leveren op muziekgebaseerde subculturen een gevoel van identiteit en ergens thuishoren (p. 53).

2.2.3.2. Paganisme

Voor een aantal bands die zeer invloedrijk geweest zijn bij de vorming van black metal als subgenre bleek het satanisme echter slechts een tussenstation naar het zogenaamde paganisme of heidendom. Paganisme, wat in de meest brede zin van het woord een aanduiding is voor alle niet monotheïstisch en niet op de bijbel gebaseerde godsdiensten, wordt in Europa doorgaans gebruikt als een term voor de voorchristelijke natuurgodsdiensten die in het heidense Europa aangehangen werden. Doordat moderne black metal in de beginjaren een vrijwel uitsluitend Scandinavische aangelegenheid was, wordt er doorgaans met name teruggevallen op de Vikingperiode en de oude Germaanse religie en mythologie. Maar naarmate black metal zich verder over Europa verspreidde werden ook de Keltische en Slavische oudheid door verschillende bands bezongen.

Maar ook bij een groot deel van de, met name Scandinavische, black metal bands die zich niet expliciet op paganisme richten zijn doorgaans in een meer of mindere mate heidense invloeden terug te vinden. Kahn-Harris (2004a) geeft aan dat de satanische visie die de Noorse black metal bands ontwikkelden, een mythologie was waarin satanisme werd geconstrueerd als onderdeel van een heidense geschiedenis van verzet tegen de veroveringen van het christendom. Scandinavische black metal muzikanten vielen sterk terug op Noorse en Wodanistische mythologieën als voorbeeld van een heldhaftig verleden dat vrij is van de verzwakkende invloed van de kerstening (p. 99). Volgens Massa (1999) is een vaak aangehangen principe binnen black metal dat mensen het christendom moeten verwerpen en terug moeten keren naar hun 'heidense' of 'pagan' wortels. Veel black metallers zien zichzelf volgens hem verwickeld in een culturele oorlog, waarbij ze hun paganistische erfgoed verdedigen tegen joods-christelijke waarden (p. 49). Dit lijkt ook de achterliggende gedachte te zijn bij veel van de kerkverbrandingen die plaats hebben gevonden. Hoewel deze met name in de mainstream media vaak toegeschreven worden aan satanisme zegt Varg Vikernes hierover: 'It's not a satanic thing, it's a national heathen thing' (geciteerd in Moynihan en Söderlind, 2003, p. 94).

Volgens Fenriz, de frontman van de band Darkthrone, was de hele second wave van black metal er ook op gericht om terug te gaan naar het primitieve (Dunn et al., 2005b). Dit wordt ook opgemerkt door de schrijver Ian Christe, die hier aan toevoegd dat de vroege

Noorse black metal ook veel symboliek van het natuurlijke wild gebruikten (Dunn et al., 2005b). Wat volgens documentairemaker Sam Dunn Noorse black metal scène speciaal maakt in de geschiedenis van metal, is dat het in tegenstelling tot elke andere metal scène de cultuur en de plaats geïncorporeerd zijn in de muziek, de teksten en symboliek. En dat is volgens hem een totaal uniek verschijnsel in metal, aangezien de meeste metal zich juist sterk tegen de eigen cultuur en samenleving richt en deze afwijst (Dunn et al., 2005b).

2.2.3.3. *National-socialist black metal*

Zoals Karl Beckwith (2002) in zijn artikel met de veelzeggende naam '*Black metal is for white people*' aangeeft, voerde black metal de wat hij noemt 'socio-politics' in metal door naar een extreme dat voorheen ongekend was. Black metal baseerde zijn identiteit op de waarden die geassocieerd zijn met zijn geografische locatie, wat vanaf de 'second wave of black metal' Noord-Europa is (para. 2). Zoals Kahn-Harris (2004a) aangeeft is etniciteit al vanaf de jaren negentig een belangrijke muzikale bron geweest in black metal. Maar in sommige gevallen heeft het teruggrijpen op de oude Germaanse mythologieën en etnisch georiënteerde thema's door Scandinavische black metal bands en muzikanten echter geleid tot een racistisch nationalisme (pp. 99; 103). Een deel van de black metal bands heeft de nadruk op etniciteit en de aan het oervolk verbonden religie tot in het extreme doorgevoerd, wat heeft geleid tot een stroming die bekend staat als national-socialist black metal (NSBM). Ook Massa (1999) geeft aan dat ondanks het voor buitenstaanders vaak angstaanjagende satanisme en hieraan gerelateerde uiterlijk vertoon, uiteindelijk het 'heidendom' of 'paganisme' een centraal element zou worden in de Nazi black metal scène (p. 54).

Dit komt het duidelijkst naar voren in de persoon van Varg Vikernes. Zoals Kahn-Harris (2004a) aangeeft is Vikernes een regelrechte nazi geworden, en sinds de begindagen van de 'second wave of black metal' heeft hij internationale beruchtheid verworven als een uitgesproken nationaalsocialist (p. 97). Johansen (1999) geeft aan dat Varg Vikernes meer dan elk ander individu de opkomst van de NSBM underground en de dreiging die hiervan uitgaat belichaamt. Vikernes is volgens hem ook de oprichter van de NSBM scène (p. 65). Een aanzienlijk aantal bands hebben sindsdien het voorbeeld van Vikernes gevolgd en nazisme, fascisme of racisme centraal gesteld in black metal.

Wat al deze bands met elkaar gemeen hebben is de nadruk die ze leggen op het verband tussen een volk en het land waarop deze leven. De connectie tussen bloed en grond is volgens Massa (1999) een sleutelcomponent is in de ideologie van de NSBM scène (p. 55).

Dit merkt ook Beckwith (2002) op, die zelfs een directe link legt tussen de Duitse nationaalsocialistische propaganda uit de jaren dertig en veertig en de focus van black metal op Germaanse mythologie en hun geografische omgeving. Zulke noties hebben volgens hem hun wortels in de nazipropaganda. Evenals in het nationaalsocialisme uit de jaren dertig en veertig, haalt het hedendaagse nazisme in de black metal scène volgens Beckwith zijn inspiratie, ideologie en hoop uit een geromantiseerde notie van het verleden (para. 3; 8).

Maar ondanks het feit dat er onder black metal muzikanten openlijke en gedreven nazi's als Varg Vikernes zijn, en een deel van de bands zich ernstig op het nazistische gedachtegoed toegelegd hebben, zijn dit volgens Kahn-Harris (2004a) echter de uitzonderingen. En zelfs black metal muzikanten die racistische taal uitten hebben volgens hem weinig pogingen gedaan om racistische teksten te schrijven. Zelfs de teksten van Burzum zijn ondoordringelijk en refereren alleen maar vaag aan ras (p. 105). Ook Beckwith (2002) geeft aan dat, hoewel er zeker de nodige racistische en fascistische elementen zijn te zien binnen black metal, dit verre van de norm is (para. 11). Hoewel hij niet toelicht hoe hij tot dit getal komt spreekt Massa (1999) over een wereldwijde NSBM scène van minder dan drieduizend leden. Hij vindt het dan ook van belang bij zijn waarschuwing voor de NSBM scène te melden dat niet alle black metal fascistisch is. Veel bands en fans houden volgens hem simpelweg van de confrontatie met culturele conventies (pp. 51-53).

Maar de black metal scène als geheel is volgens Massa (1999) wel te bekritisieren op het feit dat er geen enkel taboe op racistisch taalgebruik rust (p. 53). Ook Kahn-Harris (2004a) merkt op dat black metal geen enkele interne kritiek heeft tegen racisme en vooroordelen (p. 102). Daarnaast is ook bij sommige black metal bands en muzikanten die zich niet direct als NSBM profileren niettemin een racistische inslag waar te nemen. Een goed voorbeeld hiervan is Fenriz, de frontman van de band Darkthrone, die openlijk antisemitische opmerkingen heeft gemaakt en daarnaast op de cover van hun in 1994 uitgebrachte album *Transilvanian Hunger*, waarvan een deel van de teksten door Varg Vikernes zijn geschreven, de slogan 'Norsk Arisk Black Metal' (Noorse Arische Black Metal) plaatsen (Kahn-Harris, 2004a, p. 103). Zoals Kahn-Harris (2004a) aangeeft blijft black metal gedomineerd door blanke mensen, en worden scèneleden van buiten Europa en Noord-Amerika vaak gemarginaliseerd (pp. 106-107).

2.2.4. The third wave of black metal

Als laatste periode die gehanteerd wordt in de gefaseerde beschrijving van de ontwikkeling van black metal is er naast de al uiteengezeten 'first' en 'second wave' tot slot de 'third wave

of black metal'. Dit is de periode die van start ging nadat black metal zich door alle media-aandacht die het over zich afriep begon te verspreiden en die tot op de dag van vandaag doorloopt. Hoewel Noorwegen inmiddels al lang geen monopoly meer heeft op black metal is dit land altijd de hoofdleverancier van bands binnen dit subgenre gebleven, en bijna twintig jaar nadat dit hier nieuw leven in werd geblazen is het grootste deel van de toonaangevende bands nog steeds van Noorse origine (*Norwegian black metal sets sight for US market*, 2006). Freeborn (2010) geeft dan ook aan dat terwijl de Noorse metal scène even gevarieerd is als andere Scandinavische landen Noorwegen altijd geïdentificeerd zal worden met black metal (p. 846).

Maar sinds de eerste helft van de jaren negentig is black metal zowel qua bands als fans enorm gegroeid, waardoor er zowel stilistisch als wat betreft de nationaliteiten van de muzikanten meer variatie is gekomen. Met Zweden dat na Noorwegen een tweede plaats in lijkt te nemen als het gaat om het aantal voortgebrachte black metal bands, blijft black metal echter grotendeels een Scandinavische aangelegenheid. Daarnaast heeft ook Finland een serieuze bijdrage geleverd en zijn ook Oost-Europese black metal bands aan een opmars begonnen. Ondermeer in Rusland, Oekraïne en Polen hebben zich florerende black metal scènes ontwikkeld.

Stilistisch gezien heeft black metal zijn grenzen sinds de begindagen niet alleen verlegd, het heeft zelfs op zijn beurt zelf ook weer aanleiding gegeven tot de opkomst van subgenres als viking metal, pagan metal en folk metal. Daarnaast is black metal zelf in toenemende mate een overkoepelende term geworden die verschillende stromingen huisvest. Omdat black metal in de ogen van veel fans blijkbaar een te brede term is geworden, komen er onder andere op webzines en op sites van bands vaak termen voorbij als melodic black metal, depressive black metal, suicidal black metal, atmospheric black metal of symphonic black metal. Het zogenaamde symphonic metal, waarin keyboard gebruikt wordt om klassiek klinkende arrangementen toe te voegen, wordt over het algemeen nog als een stroming binnen black metal beschouwd maar door de puriteinen in de scène veracht. Hoewel Freeborn (2010) dit als een subgenre van black metal aanduidt, is de status hiervan binnen black metal naar mijn mening niet eenduidig. Er kan echter wel gesteld worden dat het gebruik van keyboards een slijtpunt is binnen de scène, doordat dit volgens sommigen afbreuk doet aan het rauwe geluid dat bij black metal hoort en de muziek te toegankelijk maakt.

2.2.4.1. *Hellbound underground*

Een nieuwe complicatie die de groeiende populariteit van black metal met zich mee heeft gebracht is de vraag in welke mate commercie geoorloofd is binnen dit subgenre dat prat gaat op zijn underground status. Inmiddels is black metal zelfs uitgegroeid tot Noorwegen's grootste muzikale exportproduct. Zo heeft het album *Death Cult Armageddon* van de Noorse symphonic black metal band Dimmu Borgir uit 2003 bijna 400.000 exemplaren verkocht . Dergelijke verkoopcijfers overtreffen de mainstream acts uit Noorwegen veruit (*Norwegian black metal sets sight for US market*, 2006). Er zijn boeken geschreven over Noorse black metal en in de winter van 2009 is de film *When the light takes us* over de Noorse black scène uitgekomen (Aites, A. en Ewell, A., 2009). In 2010 zat de black metal band Keep of Kalessin zelfs in de race om Noorwegen op het Eurovisie Songfestival te representeren. Ook Massa merkte in 1999 op dat black metal een sterk groeiende trend was, die in relatief korte tijd uitgegroeid was tot de 'new darling' van metal muziek en volgens hem voorlopig alleen nog maar blijven groeien aan populariteit en mainstream acceptatie (pp. 49-50).

Dit wordt lang niet door iedereen binnen de black metal subcultuur als een positieve ontwikkeling gezien. Zoals Massa (1999) aangeeft bestaat er binnen black metal een wat hij noemt gezonde minachting voor 'sellouts' en de 'mainstream' (p. 53). Ook Kahn-Harris (2004a) geeft aan dat de zakelijke kant van de scène een constant punt van debat en spanning is (p. 106). Hier moet wel bij vermeld worden dat wanneer er in de context van black metal over 'commercieel' en 'mainstream' gesproken wordt dit nog wel relatieve begrippen zijn. Zelfs de best verkopende black metal bands verkopen niet meer dan honderdduizenden exemplaren, en het gros van de bands moet het met een stuk minder doen (Kahn-Harris, 2004b, p. 112). Natuurlijk is het voor geen enkele muziekstroming mogelijk commercialiteit geheel te vermijden. Zoals ook Moynihan en Sørderlind (2003) aangeven heeft black metal vaak zijn best gedaan om commerciële erkenning te vermijden, maar als er geen platen verkocht zouden worden zouden bands geen lang leven beschoren zijn (pp. 43-44). Niettemin lijkt elk teken dat bands commerciële doeleinden nastreven voor tenminste een deel van de band en fans een reden te kunnen zijn voor felle kritiek.

2.3. Authenticiteit

Volgens socioloog David Grazian (2003) refereert authenticiteit binnen het domein van muziek naar de geloofwaardigheid en oprechtheid van een performance en het vermogen hiervan natuurlijk en moeiteloos over te komen (p. 11). In lijn hiermee geeft Peterson (1997) aan dat de definitie van authenticiteit in populaire cultuur draait om geloofwaardig te zijn in relatie tot een enigszins expliciet model, en tegelijkertijd origineel zijn en dus niet slechts een imitatie van dit model (p. 220). Verschillende auteurs wijzen erop dat authenticiteit in veel gevallen een essentieel element is in de perceptie van muzikanten en muziek door het publiek. Zo stelt Richard Middleton (1990) dat de ‘eerlijkheid’ van muziek, waarmee hij de waarheid volgens culturele expressie bedoelt, het validerende criterium van de waarde van muziek is. Daarom moet in elke behandeling van muziek als een culturele expressie de discussie over authenticiteit volgens hem op de voorgrond plaatsen (p. 127). Ook Elizabeth Leach (2001), die de door de Spice Girls verworven authenticiteit in kaart gebracht heeft, stelt dat elk punt in de geschiedenis van populaire muziek doordrongen is van de notie van authenticiteit. Authenticiteit heeft volgens haar altijd al morele en artistieke waarde verleent aan de ‘commercial underdog’ (p. 143).

Desondanks is dit concept niet onomstreden binnen culturele studies. Het gebruik hiervan door onderzoekers van populaire cultuur ligt al enkele decennia hevig onder vuur door critici die menen dat dit concept in het huidige postmoderne tijdperk zijn waarde heeft verloren. Omdat er in de hedendaagse kapitalistische samenlevingen geen “daadwerkelijk authentieke cultuur” meer zou bestaan, is er ook geen maatstaf meer waaraan het authentieke afgemeten kan worden. Daarom zou er geen onderscheid meer gemaakt kunnen worden tussen het authentieke en het niet-authentieke, met als gevolg dat de notie van authenticiteit ingestort zou zijn (Moore, 2002, p. 210; Gardner, 2005, p. 143). Hoewel dit concept door sommige postmoderne cultuurcritici dan ook al naar de intellectuele schroothoop is verwezen, betoogt Allen Moore (2002) dat dit te voorbarig is, aangezien het concept binnen het domein van populaire muziek nog steeds zeer bruikbaar is (p. 209). Hierin krijgt hij bijval van andere academici die aangeven dat, hoewel authenticiteit niet objectief gefundeerd kan worden, het door het publiek niettemin nog volop gebruikt wordt in hun interacties met performances van culturele tradities, en als bijgevolg ook voor academici nog steeds het onderzoeken waard is (Gardner, 2005, p. 143; Tetzlaff, 1994, p. 96).

In het hierop volgende stuk zal daarom allereerst ingegaan worden op de functie die authenticiteit in de eenentwintigste eeuw als analytisch middel nog vervult, voor onderzoek

naar zowel fans in het algemeen als naar op muziek gebaseerde subculturen. Vervolgens zal de logica uiteengezet worden waarmee authenticiteit tot stand kan komen binnen een cultuur waarin volgens critici niets authentieks meer bestaat. Tot slot zal nog ingegaan worden naar patronen in de manier waarop authenticiteitsclaims binnen fanvertogen van populaire muziek doorgaans tot uiting wordt gebracht, en welke logica hierachter zit.

2.3.1. De functie en het nut van authenticiteit in de eenentwintigste eeuw

Volgens David Tetzlaff (1994) bestonden de concepten waarheid en authenticiteit lang voor de opkomst van populaire muziek, en heeft populaire muziek dit geleend van lang bestaande tradities. Een reden die hij aanvoert voor het terug blijven komen van vertogen van authenticiteit is dat mensen het moeilijk lijken te hebben een systeem te creëren om de moderne wereld om hen heen te peilen zonder terug te vallen op een bepaalde notie van waarheid, eerlijkheid en authenticiteit (p. 108). Dit komt overeen met de constatering van Grazian (2003) die aangeeft dat argumenten over authenticiteit vaak opkomen tijdens historische momenten wanneer de betekenisvolheid van traditionele manieren van leven uitgedaagd lijken te worden door de krachten van moderniteit en de bijproducten hiervan, waaronder de globalisering van populaire cultuur (p. 40).

In zijn uiteenzetting van authenticiteit in rockmuziek geeft Tetzlaff (1994) aan dat, ondanks het feit dat rockmuziek in zichzelf geen politieke verlossing of zelfs een hervormingsprogramma biedt, het desondanks toch een belangrijk cultureel middel is voor mensen die worstelen om positieve waarden hoog te houden in een wereld die ze niet zelf gemaakt hebben. Uiteindelijk is het volgens hem misschien zelfs wel geheel onmogelijk om aan de effecten van onderwerping en vervreemding te weerstaan zonder een bepaald concept van authenticiteit. Als we willen laten gelden dat we iets anders kunnen zijn dan slaven van het systeem dan moeten we geloven dat er iets “echt authentiek” is waarmee onze sociale structuur ons continue onverbonden probeert te houden. Zoals hij zegt is zelfdeterminatie onmogelijk in een vrij vloeiend systeem van universele uitwisseling, van zowel geld of betekenis. We hebben richtingsborden nodig die ons vertellen wat we gaan doen, en dit is precies wat authenticiteit ons volgens Tetzlaff probeert te leveren (p. 113).

Met betrekking tot het narratief van de rockmythe stelt Tetzlaff (1994) dan ook dat de waarde hiervan niet in het waarheidsgehalte als sociologische beschrijving van muziek ligt, maar in de manier waarop het door de fans wordt gebruikt hun eigen levenssituaties te helpen begrijpen. De rockmythe is volgens hem een verhaal over vervreemding, over hoe de

verlangens en het werk van zowel producenten als consumenten uitgebuit worden en hoe deze vervolgens gefrustreerd worden door de economische uitgangspunten en de belangen van de economische elites. Het is een gecodeerde analyse en kritiek op het effect van onderwerping. Het idee dat rock ondanks alles authentiek kan zijn representeert volgens Tetzlaff het utopische geloof dat de productiekrachten omgebogen kunnen worden om 'echte' expressies teweeg te brengen, en dat de hitmachine heroverd kan worden in de naam van 'ziel'. Zoals hij stelt levert het vertoog van 'authenticiteit' een raamwerk dat mensen gebruiken om te bestendigen dat het nog steeds mogelijk is te ontsnappen aan de effecten van onderwerping. Het is in het kort gezegd een onderdeel van de algemene taal van verzet en hoop (pp. 112-114).

2.3.2. Authenticiteit als constructie

Daardoor bestempelen fans de muziek waar zij van houden vaak als authentiek omdat de symboliek van de artiesten hen helpt hun eigen vertoog van authenticiteit te articuleren, en hen de middelen geeft uit te drukken wie ze zijn en waar ze in geloven (Tetzlaff, 1994, pp. 111-112). Op deze manier hebben toegewijde fans, bewust of onbewust, een groot belang geïnvesteerd in de artiesten en bands waar zij in opgaan. Mogelijk hebben zij mede hierom doorgaans een sterke overtuiging dat de authenticiteit die zij in hun favoriete muziek en artiesten waarnemen een vaststaand feit is, waarvoor zij vaak ook allerlei argumenten en anekdotes aan weten te voeren. Maar zoals Moore (2002) aangeeft kunnen discussies over de attributen van authenticiteit niet altijd plaats vinden met een expliciete referentie naar zaken over het design van het geluid. Hij gaat dan ook uit van de aanname dat authenticiteit niet iets is dat wezenlijk toebehoort aan een bepaalde combinatie van muzikale geluiden.

Authenticiteit is een kwestie van interpretatie die gemaakt en bevochten wordt binnen een culturele, en daardoor 'historicised' positie. Authenticiteit is volgens hem een constructie die gemaakt wordt op de handeling van het luisteren, en hier dus in feite overheen gelegd wordt. Of een performance authentiek is hangt daarom af van wie *wij* zijn (p. 210).

In dit verband is de beschrijving die de socioloog Richard Peterson (1997) geeft van authenticiteit als een 'socially agreed-upon construct' toonaangevend in wetenschappelijke verhandelingen over authenticiteit. Evenals Moore beargumenteert hij dat authenticiteit niet iets is dat in de opname, presentatie of optreden zit dat als authentiek wordt bestempeld, maar in plaats daarvan een sociaal afgesproken constructie is. Hiermee zegt hij eveneens dat authenticiteit sociologisch begrepen geen kwaliteit is die in het object zit waar dit aan

toegekend wordt, maar in plaats daarvan iets is dat het publiek overdraagt aan het object. Deze ‘socially agreed-upon construct’ komt volgens Peterson tot stand vanuit een zorgvuldige bemiddeling tussen fan, performer en producer (pp. 5-6).

Eveneens concludeert Grazian (2003) naar aanleiding van zijn zoektocht naar authenticiteit in de blues scène van Chicago dat de stereotypes van consumenten over wat wel en niet authentiek is aan een bepaald performance, weinig meer is dan een collectie geproduceerde fictie (pp. 11-12). Zoals Tetzlaff (1994) aangeeft is waar het werkelijk om gaat de betekenis, oftewel de brug van emotionele realiteit, die fans construeren tussen hun eigen levens en de liedjes en beelden die door de performers gecreëerd worden. De kwestie is daarom niet of performers daadwerkelijk authentiek zijn, maar of de fans de performers muziek en beelden kunnen gebruiken om hun eigen authentieke reactie op hun eigen condities te articuleren (pp. 111-112).

2.3.2.1. *Authenticiteit als ‘hernieuwbare’ bron*

Net zoals cultuur door de tijd heen aan verandering onderhevig is, gaat ook voor authenticiteit op dat dit geen vaststaande constructie is. Zo geeft Tetzlaff (1994) aan dat punk in de jaren zeventig de muzikale waarheid die voor hen van kracht was herdefinieerde omdat de authenticiteitclaims van de overblijfselen van de jaren zestig niet aansloten bij hun authenticiteitbehoefte. De fans verwierpen authenticiteit niet geheel, maar keerden zich af van een bepaalde soort authenticiteit die zij als achterhaald zagen en gingen op zoek naar iets beters (pp. 111-112). Ook Grazian (2003) wijst erop dat er geen statisch, onveranderlijk en cultureel vaststaand referentiepunt is waarnaar authenticiteit verwijst. Daarom is elke zoektocht naar authenticiteit volgens hem ook noodzakelijkerwijs tevergeefs (pp. 11-12). Peterson (1997) beschouwt authenticiteit als een ‘hernieuwbare’ bron die in elk nieuw tijdperk opnieuw tot leven kan worden gewekt en zich ontwikkelt in populaire muzikale producties. De betekenis van authenticiteit verandert volgens hem zo mee met de omstandigheden waarin dit opgeroepen wordt, en wat als authentiek gezien wordt is dus niet statisch maar tijdgebonden (p. 220).

2.3.2.2. *Authenticiteit als het middelpunt van strijd*

Peterson (1997) stelt echter dat de constructie van authenticiteit niet willekeurig is, maar herbemiddeld wordt in een continue politieke strijd waarin het doel van elke deelnemer is een bepaalde constructie van authenticiteit te naturaliseren (p. 220). Dit sluit aan bij de

bevindingen van Kembrew McLeod (1999), Ceciclia Cutler (2003) en Thomas Solomon (2005) die voor respectievelijk de Amerikaanse hiphopscène, blanke hiphoppers en de Istanbule hiphopscène aantonen dat authenticiteit vaak expliciet of impliciet de inzet is van strijd. En in scènes waar de authenticiteit van artiesten sterk op de voorgrond wordt geplaatst lijkt deze strijd meer te zijn dan een randverschijnsel. Het oproepen van authenticiteit binnen deze muziekcènes gaat gepaard met het optrekken van grenzen rond deze scène, en daarmee ook het vaststellen van wie er wel en niet bij hoort.

Dit concludeert ondermeer Solomon (2005) met betrekking tot de Istanbule hiphopgemeenschap waar inter-connecties tussen lokaliteit en authenticiteit die expliciet gericht zijn op het trekken van grenzen volgens zijn bevindingen zeer belangrijk zijn. Door aan de hand van vertogen van plaats en authenticiteit te betwisten wat ‘underground’ betekent en welke muziek als ‘Istanbul underground’ beschouwd kan worden, maken degenen die belang hebben bij de Istanbule hiphop gemeenschap volgens hem een statement over wie ze zijn en wat voor een soort plaats Istanbul voor hen is (pp. 17-18). Dit sluit aan bij de constatering van McLeod (1999) dat claims met betrekking tot authenticiteit binnen de Amerikaanse hiphopscène soms openlijk tegengesproken worden, en het oproepen van authenticiteit niet door alle leden van de hiphopgemeenschap wordt toegepast. Hij merkt op dat degenen die weerstand bieden tegen authenticiteitclaims of deze in twijfel trekken vaak niet voldoen aan de eisen die de meeste hiphopgemeenschapsleden aan authenticiteit stellen (p. 145). Eveneens haalt Cutler (2003) aan dat veel van de blanke hiphoppers die zij voor haar onderzoek heeft gesproken incidenten melden waarbij hun recht om te participeren in hiphop in twijfel getrokken wordt door zwarte hiphoppers of andere blanken (p. 213).

2.3.3. De verschillende gedaantes van authenticiteit

Maar naast het feit dat zelfs met min of meer herkenbare parameters om authenticiteit aan af te meten het vaststellen van authenticiteit vaak nog voor verhitte discussies kan zorgen en de parameters waaraan de authenticiteit van artiesten afgemeten wordt door de tijd heen veranderen, wordt het herkenbaar identificeren van de constructie van authenticiteit nog eens bemoeilijkt doordat er verschillende soorten authenticiteit in omloop zijn. Ten eerste verschilt de constructie van authenticiteit per muziekstroming, en hebben verschillende soorten muziek niet alleen verschillende soorten authenticiteit, maar wisselt ook het belang dat hieraan toegekend wordt per stroming (Armstrong, 2004, p. 336). Tetzlaff (1994) geeft aan dat de interpretaties die fans van populaire muziek erop nahouden niet alleen verschillende

concepten van authenticiteit presenteren, maar ook naar verschillende dingen refereren. Volgens Tetzlaff is de vraag ‘authentiek tot wat?’ dan ook zeer belangrijk aangezien de veelzijdige wereld van de populaire muziek vele versies van authenticiteit kent, die op verschillende manieren naar verschillende sociale aspecten verwijzen (pp. 108; 114).

Maar zelfs binnen een scène kunnen er verschillende manieren waarop authenticiteit gebruikt wordt circuleren. Zoals Peter Kivy (1995) in zijn filosofische bespreking van authenticiteit in de uitvoering van klassieke muziek aangeeft is er nergens slechts één soort authenticiteit (p. 79). Dit komt duidelijk naar voren in de beschrijving van Grazian (2004) over de manier waarop authenticiteit door de participanten in de blues clubscène van Chicago vastgesteld wordt. Volgens hem ervaren niet alle participanten de performances op dezelfde manier, en verschillen ze daarnaast ook vaak van mening over de cruciale kenmerken van authenticiteit. Zoals hij aantoont is wat authenticiteit precies inhoudt sterk contextgebonden, en is dit ook afhankelijk van de verwachtingen van het publiek (p. 45). Zo concludeert Grazian (2004) dat er in de blues club scène van Chicago geen elke stabiel of uniform gebruik van authenticiteit bestaat (p. 34). In onderstaand stuk zal verder ingegaan worden op twee factoren die deels kunnen verklaren waarom muzikfans er wereldwijd sterk uiteenlopende visies op authenticiteit nahouden. Dit is ten eerste de manier waarop authenticiteit vaak lokaal ingebed is, en ten tweede de verschillende aspecten van performers waaraan authenticiteit toegekend kan worden, iets wat Moore (2002) beschrijft als ‘first, second en third person authenticity’.

2.3.3.1. Lokale verschillen

Zoals uit het onderzoek van Solomon (2005) naar de Istanbulse hiphopscène naar voren komt kan de constructie van authenticiteit sterk geografisch gebonden zijn. Hij laat zien hoe de Istanbulse hiphopscène zijn eigen lokale draai heeft gegeven aan de culturele symbolen die binnen hiphop circuleren. Net zoals bij hun Amerikaanse tegenhangers is ‘underground’ een veelgebruikt concept onder Istanbulse hiphoppers in de discursieve gebruiken van identiteitsformatie. Maar anders dan doorgaans in de Amerikaanse hiphopgemeenschap het geval is, refereert ‘underground’ zijn in Istanbul niet naar de ‘street credibility’ van de rappers in termen van hun sociaaleconomische achtergrond of etniciteit. De rappers en DJ’s in deze gemeenschap zijn doorgaans etnische Turken uit de middenklasse met een universitaire opleiding en met goede banen. Dit is geen probleem in termen van hun authenticiteit. Zij worden, zeker als het aankomt op nummers over de moeilijkheden van het leven in een

stedelijke omgeving voor mensen die vanuit de Turkse plattelandstreken naar de steden gemigreerd zijn, in staat geacht te spreken voor minder bevoorrechte leden van de Turkse samenleving, en geven zo een bepaalde lokale draai aan hun gebruik van een globale culturele vorm (pp. 3; 8).

Volgens Solomon (2005) is in de Istanbulse hiphopscène dan ook goed te zien hoe kwesties van lokaliteit en authenticiteit sterk met elkaar verbonden kunnen zijn. De discursieve associatie die er bestaat tussen ‘underground’ zijn en de ‘West Istanbul sound’ is een voorbeeld van zo’n expliciete manier om kwesties van authenticiteit en plaats te linken. Solomon geeft zelfs aan dat wanneer de debatten over authenticiteit gereduceerd worden tot simpele abstracte termen als commercie versus creativiteit, de manier waarop deze debatten ingebed zijn in lokale praktijken die deze ideeën betekenisvol maken voor mensen die ze gebruiken om zichzelf in een ‘imagined’ underground geografie te plaatsen verloren gaat (pp. 17-18).

2.3.3.2. *First, second en third person authenticity*

Ook Moore (2002) stelt dat authenticiteit een veelzijdig concept is. Volgens hem is het daarom van belang duidelijkheid te verschaffen in de verschillende manieren waarop dit concept gebruikt wordt. Omdat authenticiteit geen intrinsieke eigenschap van iemand is, maar ergens aan toegekend wordt, is het volgens hem nuttig om te vragen aan wie authenticiteit precies toegekend wordt. Moore identificeert drie verschillende typen authenticiteit die voorkomen, welke hij ‘first’, ‘second’ en ‘third person authenticity’ noemt. Om welke van deze soorten authenticiteit het in de praktijk gaat is afhankelijk van of het de performer zelf, het publiek van deze performer of een (afwezige) derde is die authenticiteit toegekend wordt. Hoewel deze drie vormen van authenticiteit elkaar in de praktijk overlappen zijn ze niettemin theoretisch van elkaar te onderscheiden, en dit maakt volgens Moore een scherpere analyse mogelijk (p. 220).

De eerste vorm van authenticiteit die Moore (2002) onderscheidt is ‘first person authenticity’, of wat hij ook wel *authenticity of expression* noemt. Dit ontstaat wanneer de performer er in slaagt de impressie te wekken dat hij zichzelf op een integere manier uitdrukt. In feite moet zijn performance een poging representeren om in een directe vorm te communiceren met het publiek. Ten tweede is er ‘second person authenticity’, of wat hij ook wel *authenticity of experience* noemt, wat optreedt als een performance er in slaagt de indruk aan de luisteraar over te brengen dat de ervaring van het leven van de luisteraar gevalideerd

wordt, en dat de muziek de luisteraar ‘verteld zoals het is’. Tot slot kan er volgens Moore zoiets als ‘third person authenticity’, of *authenticity of execution*, ontstaan wanneer een performer er in slaagt de impressie over te brengen dat hij de ideeën van een ander adequaat representeert, of dat hetgeen wat hoe doet ingebed is binnen een bepaalde traditie. Wat al deze uiteenzettingen van authenticiteit met elkaar verbindt, is dat ze allemaal te relateren zijn aan een interpretatie van de veronderstelde expressie van een individu door het publiek. Een betrokken publiek interpreteert bepaalde daden en geluiden die door artiesten gemaakt worden, en investeert in feite in de vermeende authenticiteit van die daden en gebaren. Maar zoals Moore aangeeft raakt het publiek niet betrokken bij die daden en gebaren zelf, maar direct met de maker hiervan (pp. 214-220).

2.3.4. **Constante mechanismen**

Ondanks het feit dat constructies van authenticiteit per muzieksoort, per tijdperiode, per locatie, en zelfs binnen subculturen van elkaar verschillen, zijn er in de verschillende beschrijvingen van authenticiteit die binnen het veld van culturele en muziekstudies verschenen wel enkele constante factoren terug te vinden. Dit is ten eerste dat binnen alle op muziek gebaseerde subculturen waarin veel authenticiteit tentoongespreid wordt een angst lijkt te bestaan om op te gaan in de mainstream. Daarnaast lijkt het ook vrijwel altijd zo te zijn dat wat voor soort constructie van authenticiteit er ook op nagehouden wordt, dit zich het beste laat kennen door hetgeen dat het afkeurt. Beide aspecten zullen hieronder uiteengezet worden.

2.3.4.1. *De dreiging van de mainstream*

Zoals McLeod (1999) aangeeft zijn de authenticiteitclaims binnen hiphop opgekomen in de tijd dat het vanuit de marges van de mainstream cultuur waar het zich voorheen bevond, plotseling een van de populairste muziekstromingen werd. In de jaren negentig bevonden hiphop artiesten zich in een tegenstrijdige situatie die ook andere subculturen mee hebben gemaakt die geconfronteerd werden met grootschalige acceptatie, namelijk dat ze zich ‘binnen’ een mainstream cultuur bevonden waar ze zich altijd tegen afgezet hadden, en hun eigen identiteit ook deels gedefinieerd hadden door zich hier tegen af te zetten. Doordat hiphopalbums plotseling met miljoenen tegelijk over de toonbank gingen en er veel aandacht voor hiphop in de mainstream media kwam moesten hiphopartiesten worstelen om een ‘pure’

identiteit te behouden, en dit deden ze door het concept van authenticiteit op te roepen bij pogingen duidelijke afbakeningen rond hun cultuur aan te brengen (pp. 134-136).

Volgens McLeod (1999) werkt authenticiteit zelfs als het zonder context opgeroepen wordt als een continue geheugensteun dat hiphop bedreigd wordt door assimilatie. Door authenticiteit op te roepen bevestigen participanten in de hiphopcultuur dat, hoewel hiphop een van de best verkopende muzieksoorten is, de culturele kern van hiphop nog puur en relatief onaangetast is door de mainstream cultuur. De claims met betrekking tot authenticiteit en de tegenspraak hiertegen zijn volgens McLeod onderdeel van een sterk geladen conversatie dat worstelt om te herbemiddelen wat het betekent om te participeren in een cultuur die bedreigd wordt door assimilatie. De authenticiteitclaims zijn zo een bewuste en directe reactie op de dreiging op te gaan in mainstreamcultuur, en zijn een manier om vast te stellen wie wel en wie niet binnen de cultuur thuishoort (pp. 145-147).

Zoals McLeod (1999) aangeeft is de roep voor authenticiteit niet iets unieks voor de hiphop scène, maar is dit ook in andere culturen te zien die dreigen geassimileerd te worden in een grotere mainstream cultuur, waaronder hij ook vormen van rockmuziek noemt (pp. 134-135). Thornton (1996) geeft bijvoorbeeld aan dat Britse 'clubbers' authenticiteit eveneens gebruiken om zich te onderscheiden van de mainstream (p. 105). Wanneer leden van de hiphopgemeenschap afgeven op onauthenticke symbolen van authenticiteit en waarde hechten aan authentieke symbolen van identiteit, plaatsen ze zichzelf hiermee volgens McLeod (1999) in een grotere culturele logica die gedeeld wordt door andere culturen en subculturen die bedreigt worden met assimilatie (pp. 145-146). Het feit dat authenticiteitclaims zo'n doordringend onderdeel van het vertoog van hiphop zijn is volgens McLeod (1999) een expliciete indicatie dat er iets aan de hand is (p. 139). Een subcultuur die het nodig vindt veel nadruk te leggen op de authenticiteit van zijn muzikanten is in andere woorden een subcultuur die een bepaalde dreiging voelt zijn identiteit te verliezen.

2.3.4.2. *Zet zich ergens tegen af*

Hoewel authenticiteit in verschillende vormen en maten komt lijkt een constante factor in de constructie hiervan te zijn dat authenticiteit zich vooral laat zien door hetgeen waar het zich tegen afzet. Zo stelt Thornton (1996) dat de sociale logica van subcultureel kapitaal zichzelf het duidelijkst blootgeeft door waar het zich tegen afzet en niet wil zijn (p. 105). Ook Tetzlaff (1994) zegt in dit verband dat fans in de praktijk vaak minder bezorgd zijn het authentieke te prijzen dan het onauthenticke te veroordelen. Authenticiteit wordt alleen een kwestie wanneer

het afwezig is, en de vraag is volgens hem dan ook niet waarom fans houden van wat ze houden, maar waarom ze haten wat ze haten (p. 108). In lijn hiermee geeft ook William Force (2009) aan dat gebruiken rond authenticiteit niet alleen het oprechte construeren ook maar regelmatig wijzen op het niet oprechte (p. 305).

De personificatie van het onoprechte en onauthenticke waar het zich tegen afzet is voor rockmuziek al van oudsher popmuziek. Tetzlaff (1994) haalt aan dat rock zoals dit zich in de jaren zestig ontwikkelde tegenover pop kwam te staan. Pop wordt gezien als muziek die zowel in zijn gebruik als doelstelling primair commercieel is, terwijl rock verondersteld wordt uit te gaan van niet-commerciële uitgangspunten. De termen 'pop' en 'rock' duiden daarom niet alleen categorieën van muzikale stijlen aan, maar ook een bepaalde context van productie en distributie en fanformaties. Er werden duidelijke waarden met dit onderscheid verondersteld, namelijk dat commerciële muziek slecht, oppervlakkig, oneerlijk en triviaal was, en het product van een bepaald geformuleerd systeem dat geen individuele expressie toestond. Die visie die rock daarentegen van zichzelf had was dat het commerciële zaken vermeed, veelzijdig, serieus en volwassen kon zijn en een unieke en authentieke artistieke statement te bieden had. Een rockfan zijn was een teken van intelligentie en autonomie, en het ergste wat een rockartiest kon doen was de ware fans verraden en een 'sell out' worden voor de grote marketing corporaties en het poppubliek (pp. 96-97). Wanneer rockers klagen over het onauthenticke richten ze zich tegen krachten waarvan ze voelen dat deze hun levens beperkt of goedkoper maakt. Dit verzet is volgens Tetzlaff (1994) zelfs een de van primaire manieren waarop rockmuziek gebruikt wordt. Datgene wat rockfans als onauthentic bestempelen zien ze vaak als codes voor sociale krachten die ze wensen tegen te gaan of te bekritisieren (pp. 112; 115).

2.3.5. Vaak voorkomende categorieën

Dat er enkele constante factoren in de constructie van authenticiteit binnen muziekstromingen waarneembaar zijn verklaart mogelijk ook waarom er, ondanks de verschillende constructies van authenticiteit die er circuleren, enkele categorieën te onderscheiden zijn die in vrijwel elk genre terug lijken te komen. Dit is ten eerste de tegenstelling tussen commercie en underground, die in feite ook al in grote mate terug is gekomen in het hierboven besproken principe dat authenticiteit vaak opkomt vanuit een angst op te gaan in de mainstream, en zich doorgaans ergens tegen afzet, wat in veel gevallen dus de mainstream is. Daarnaast speelt ook de afkomst van de muzikanten vaak een grote rol te spelen. Ook wordt in veel genres

authenticiteit sterk afgemeten aan de vermeende oprechtheid van de muzikanten. Deze categorieën zullen hieronder uiteengezet worden.

2.3.5.1. *Commercie vs. Underground*

Vrijwel elk op muziekgebaseerde subcultuur die veel nadruk op authenticiteit legt, lijkt zich af te zetten tegen wat ze als commerciële muziek beschouwen, waarbij ze zichzelf vaak als underground neerzetten. Zo onderscheidt McLeod (1999) een zogenaamde politiek-economische dimensie, die draait om underground versus commercieel, als een van de zes dimensies die gebruikt worden in het authenticiteitvertoog binnen hiphop. Hierbij wordt bijvoorbeeld het bij een van de grote platenmaatschappijen ondergebracht zijn, in plaats van bij een netwerk van distributie in een onafhankelijk bezit, vaak gezien als een teken van commercialiteit. Ook worden mainstream massamedia-kanalen zoals de radio en MTV en populaire award shows doorgaans als te commercieel beschouwd (p. 141). Eveneens geeft Solomon (2005) aan dat in de Amerikaanse hiphopgemeenschap het “party rap” genre in contrast wordt gesteld met meer hardcore rap stijlen, waarbij een onderverdeling in commercieel tegenover authentiek gehanteerd wordt (pp. 17-18).

Ook het al eerder besproken belang dat in de Istanbulse hiphopscène aan underground wordt gehecht is hier op terug te leiden. De meest omvattende manier waarop participanten in deze scène de term underground gebruiken, naast de hiervoor al besproken betekenissen, is volgens Solomon (2005) praten over hoe Turkse rap en hiphop marginaal zijn in termen van Turkse populaire cultuur als geheel. Soms gebruiken hiphoppers het feit dat hun muziek niet commercieel is uitgebracht als een zaak van trots, en gebruiken ze dit als een bewijs van hun authentieke underground status. Door er op te wijzen dat hun muziek om wat voor reden dan ook niet commercieel is uitgebracht geven ze aan dat ze betrokken zijn bij de muziek en de hiphopbeweging en het ze niet om het geld te doen is. De onderliggende gedachte hierachter is dat muziek die met deze instelling is gemaakt intrinsiek beter is dan officieel uitgebrachte muziek, die als gevolg hiervan al snel als artificieel neergezet wordt (pp. 3-7).

Hier galmt het bekende vertoog in door dat er al decennialang in de meeste op muziek gebaseerde subculturen op na wordt gehouden waarbij authenticiteit en creativiteit in contrast wordt gesteld met commercialiteit. Thornton (1996) geeft zelfs aan dat ‘underground’ de uitdrukking is waarmee ‘clubbers’ naar alles verwijzen wat ze tot hun subcultuur vinden behoren. Zoals zij aangeeft is dat meer dan alleen maar modieuze term. De geluiden en stijlen die binnen deze subcultuur als ‘underground’ worden aangemerkt worden volgens haar als

authentiek bestempeld. Met underground wordt door de clubbers een exclusieve wereld aangeduid waartoe slechts een beperkt publiek behoort (p. 117).

Of een band als commercieel of als underground wordt beschouwd is echter niet altijd direct te herleiden naar hun commerciële succes. Solomon (2005) behandelt ook een Turkse hiphopgroep die ondanks relatief succes en enige zichtbaarheid in de Turkse media nog steeds als underground geaccepteerd wordt. Dit komt volgens hem door de compromisloze stijl van de groep, die hun nummers zeer agressief brengen en in hun nummers kritisch zijn over de oppervlakkigheid van de Turkse populaire cultuur. Daarnaast handhaven ze hun underground status ook door te laten zien dat ze volledig opgaan in de muziek en constant werken aan nieuw materiaal. Dus terwijl sommige rappers underground in negatieve termen definiëren, namelijk als muziek die niet uitgebracht is door commerciële platenmaatschappijen, definiëren andere rappers underground meer in termen van stijl en houding (pp. 6; 12). Tetzlaff (1994) laat zien dat dit ook opgaat voor de anticommerciële status van rock. Volgens hem is de kwestie niet zozeer of je commercieel bent of hier niets mee te maken wil hebben, aangezien alle artiesten zich immers onvermijdelijk in de markt bevinden. De vraag is volgens hem wat voor soort signaal door de performers ten opzichte van de markt wordt afgegeven. Wat de authenticiteit binnen rockmuziek tegenstaat is niet het marktmechanisme, maar marktrationaliteit. Op dit gebied wordt authenticiteit dus toegekend op het onderscheid tussen muziek die wordt verkocht als handelswaar en muziek die gecreëerd is als handelswaar (p. 111).

Solomon (2005) stelt dat hoewel het theoretisch gezien problematisch is authenticiteit en commercialiteit als diametrisch tegengesteld te nemen, het een simpel sociaal feit dat veel mensen in de Istanbulse hiphopgemeenschap deze categorieën gebruiken (pp. 17-18). Ook Keith Negus (1996) wijst er op dat, hoewel de tegenstelling die tussen commercie en creativiteit wordt gemaakt vanuit een academisch perspectief onjuist is, deze tegenstelling door participanten van op muziek gebaseerde subculturen wordt gebruikt als een onderdeel van het vertoog waarmee ze zin maken van wat er met hen gebeurt. Zoals hij aangeeft lijkt dit beeld al decennialang diep geworteld te zijn bij fans van allerlei muziekstromingen (pp. 45-48).

2.3.5.2. *Afkomst*

In staat zijn een familielijn aan te tonen is volgens Peterson (1997) mogelijk de belangrijkste manier om authenticiteit te verwerven in countrymuziek. Als je met andere woorden uit een

familie komt die in hoog aanzien staat doordat bijvoorbeeld je ouders belangrijke countrymuzikanten waren, erf je hierdoor in feite hun authenticiteit over (p. 219). En hoewel het hierbij om een enigszins andere definitie van afkomst gaat, namelijk afkomst in sociaaleconomische en etnische termen, concluderen zowel Armstrong (2004) als Cutler (2003) dat ook binnen hiphop iemands afkomst, samen met oprechtheid, het belangrijkste aspect is bij het verwerven van authenticiteit (Armstrong, p. 338; Cutler, p. 218). Dit komt ook terug bij McLeod (1999) die in het authenticiteitvertoog in de hiphopsène de sociaal-locationele dimensie onderscheidt, die draait om 'the streets' versus de buitenwijken. Hierbij is het van belang jezelf niet te distantiëren met de plek waar je vandaan komt, en de banden met de gemeenschap juist te benadrukken. Als aangenomen wordt dat hiphopartiesten van hun wortels vervreemd zijn, worden ze al snel beschouwd als een 'sell-out' (pp. 142-143). Ook volgens Cutler (2003) is een connectie met 'the street' bewerkstellen een definiërend element van hiphop. Hierbij gaat het volgens haar om de socio-economische, etnische en culturele nabijheid tot de stedelijke Afrikaans Amerikaanse gemeenschap waar hiphop gecreëerd is en zich verspreid heeft (pp. 218-221).

2.3.5.4. *Oprechtheid*

Al deze categorieën zijn verbonden aan een andere vaak terugkomende categorie, namelijk oprechtheid. Oprechtheid lijkt bijna een soort overkoepelende term te zijn, aangezien constructies van authenticiteit hier in veel gevallen op terug te leiden zijn. Zo is de commercie versus underground tegenstelling, die voor de fans in feite aanduidt dat het de artiesten niet om het geld te doen is maar om het afleveren van een boodschap of een artistiek product, in feite immers een aanduiding dat de artiest oprecht is. Op eenzelfde manier kan de afkomst van muzikanten hier naar herleid worden, omdat deze, zeker in hiphop, als een bewijs gezien wordt dat de rapper weet waar hij over praat doordat de teksten uit de eigen ervaring voortkomen. Authenticiteit staat in grote mate dan ook gelijk aan een soort eerlijkheid, oftewel oprechtheid. Zoals Grazian (2003) immers stelde refereert authenticiteit wanneer dit in de context van muziek wordt gebruikt naar de geloofwaardigheid en oprechtheid van een performance en het vermogen hiervan natuurlijk en moeiteloos over te komen (p. 11). Dit kan aan verschillende aspecten afgemeten worden, zoals het niet commercieel ingesteld zijn van muzikanten, vanwege zijn afkomst een recht van spreken hebben of geworteld zijn in een rijk verleden die de muzikant een zekere legitimatie geeft een bepaalde boodschap over te brengen. Maar zoals in het ondergaande stuk uiteengezet wordt, is de vermeende oprechtheid

die fans in muzikanten waarnemen meer dan de optelsom van de al genoemde categorieën. Deze vallen niet perse samen, waardoor het verantwoord is oprechtheid als een aparte categorie op te nemen.

Ook Mcleod (1999) neemt in zijn bespreking van de dimensies die te herkennen zijn in het authenticiteitvertoog van de Amerikaanse hiphopgemeenschap de oprechtheid van artiesten als een aparte dimensie op. Dit draait hier om trouw blijven aan jezelf in plaats van de massatrends volgen (p. 140). Zoals gezegd zien zowel Armstrong (2004) als Cutler (2003) oprechtheid, wat ze omschrijven als natuurlijk overkomen of het idee dat mensen zichzelf zouden moeten presenteren zoals ze zijn, samen met afkomst als de twee toonaangevende factoren in het verwerven van authenticiteit binnen de hiphopscène (Armstrong, p. 338; Cutler, p. 218). Cutler (2003) geeft in haar verhandeling over blanke hiphoppers aan dat het van belang wordt geacht dat mensen zich presenteren zoals ze echt zijn, en dit betekent binnen hiphop vooral eerlijk zijn over waar je vandaan komt. Daardoor komt het de authenticiteit van blanke hiphoppers volgens haar niet ten goede als zij proberen zwart te klinken omdat te hard proberen iets te zijn een overtreding is van de eisen die aan authenticiteit gesteld worden (pp. 221; 226).

Force (2009) toont aan dat dit ook opgaat voor de punkscène, waar bewust participeren in een identiteitscompetitie negatief geëvalueerd wordt. Het gaat in tegen de veronderstelde natuurlijkheid, onbewuste puurheid en non-conformiteit van punk, dus wat gezien wordt als overconformiteit wordt negatief beoordeeld. Het draait immers om 'zijn' en niet om 'doen', waarbij 'zijn' een natuurlijke staat impliceert en 'doen' als een optreden wordt gezien en dus als onauthentiek. Punk 'zijn' betekent volgens Force punk goed genoeg 'doen' om als het ware het kunstmatige verborgen te houden (p. 301).

Ook in rock is de vermeende oprechtheid van muzikanten vaak cruciaal in de authenticiteit die hen toegekend wordt. Zoals Hiazullo (2000) aantoont werd Kurt Cobain als authentiek beschouwd omdat de communie tussen zijn identiteit en muziek hem toestonden zichzelf authentiek te uiten in zijn kunst. Zijn muziek wordt in andere woorden als een authentieke expressie van hemzelf gezien. Volgens Hiazullo kan gesteld worden dat dit voor rockmuziek in het algemeen opgaat (p. 738). In rock is het onderscheid tussen authentiek en onauthentiek, zoals Grossberg (1992) zegt, afhankelijk van het vermogen van de artiest 'to articulate private but common desires, feelings and experiences into a shared public language' (p. 207).

3. Probleemstelling en deelvragen

Zoals in paragraaf 2.3 duidelijk is gebleken, is authenticiteit binnen de muziekwereld een veelzijdig en complex begrip dat aan elk uniform gebruik ontsnapt. Niettemin is er tenminste één gemene deler die in alle geciteerde onderzoeken naar de authenticiteit van bands en muzikanten prominent naar voren komt, namelijk dat bands en muzikanten zelden tot nooit op hun muzikale verworvenheden alleen beoordeeld worden. Het beeld dat in veel van deze onderzoeken geschetst wordt lijkt zelfs te suggereren dat gepercipieerde authenticiteit soms zwaarder kan wegen dan de muzikale verworvenheden. Hoewel geen van de auteurs lijkt te stellen dat bands en muzikanten geen enkel muzikaal talent en techniek nodig hebben om succes te behalen, lijkt het wel veilig om te stellen dat er voor succes naast muzikale vaardigheden vrijwel altijd een bepaalde mate van authenticiteit in het spel moet zijn. Zoals verschillende auteurs aangeven is deze authenticiteit niet iets wat bands of muzikanten bezitten, maar iets wat ze toegekend wordt. De authenticiteit die de fans op hun objecten van bewondering projecteren is volgens Tetzlaff (1994) uiteindelijk terug te leiden tot het verlangen in onze snelveranderende wereld houvast te vinden aan iets dat echt en onbedorven is (p. 108). Op deze manier is het belang dat in muziekgenres en op muziek gebaseerde subculturen aan authenticiteit wordt gehecht onderdeel van een grotere culturele logica.

Vanuit dit perspectief lijkt black metal een interessant, maar nog nauwelijks verkend academisch terrein. Niet alleen zijn wetenschappelijke verhandelingen over black metal in het algemeen al zeldzaam, daarenboven lijkt er over de constructie van authenticiteit hierin tot op heden nog niets bekend te zijn. Zoals uit de uiteenzetting van black metal duidelijk naar voren komt, is ook in dit subgenre het muziektechnische aspect slechts één van de dimensies waar bands mee te maken hebben. Er zijn ook strikte conventies met betrekking tot het niet-muzikale aspect, zoals ideologieën, uiterlijk en gedrag. Ook zijn er binnen de scene termen als 'true kvlt' en 'true Norwegian black metal' in omloop en lijkt er sinds het ontstaan van de scene een onafgebroken discussie gaande te zijn over welke bands wel en niet als black metal gelabeld kunnen worden. Het imago, of authenticiteit, van de bands lijkt op het eerste gezicht dan ook zeer belangrijk te zijn. Toch lijken er, in tegenstelling tot de hiphopscène, nog geen studies gedaan te zijn naar de constructie van authenticiteit in de black metal subcultuur. De doelstelling van dit onderzoek is dan ook dit hiaat deels te op te vullen, met als centrale onderzoeksvraag: hoe wordt de authenticiteit van black metal bands vastgesteld binnen de Nederlandse black metal subcultuur? Met betrekking tot deze onderzoeksvraag worden verschillende aspecten onderzocht, die onderverdeeld zijn in vijf deelvragen, namelijk:

1) Welke aspecten spelen een rol in het construeren van de authenticiteit van black metal bands door de Nederlandse fans?

Een uiteenzetting van de manier waarop authenticiteit binnen een bepaalde op muziek gebaseerde subcultuur geconstrueerd is, begint logischerwijs met het identificeren van de criteria waar de fans de authenticiteit van de bands aan afmeten. Hiermee wordt in feite weinig meer bedoeld dan een opsomming en beschrijving van alle aspecten die door de verschillende respondenten aangedragen worden. Deze aspecten zullen echter wel zoveel mogelijk onderverdeeld worden in grotere categorieën, zoals onder meer ook McLeod (1999) met betrekking tot de Amerikaanse hiphopscène heeft gedaan.

2) Zijn er bepaalde aspecten die zwaarder wegen dan andere aspecten in het construeren van de authenticiteit van de black metal bands door de Nederlandse fans, en zo ja, welke en waarom?

Om een goed beeld te schetsen van de manier waarop Nederlandse black metal fans de authenticiteit van bands en muzikanten vaststellen is het niet alleen nodig om na te gaan welke aspecten hierin meespelen, maar ook hoe zwaar deze aspecten wegen. Het kan immers zo zijn dat sommige aspecten slechts een bijrol spelen terwijl andere van doorslaggevend belang zijn. Hoewel het moeilijk, of misschien zelfs onhaalbaar, zal zijn een precieze ranglijst op te stellen, is het wel mogelijk hier in grote lijnen iets over te zeggen. Zo identificeerden bijvoorbeeld Cutler (2003) en Armstrong (2004) afkomst en oprechtheid als de twee belangrijkste aspecten van de constructie van authenticiteit binnen Amerikaanse hiphop (Armstrong, p. 338; Cutler, p. 218). In dit onderzoek naar de Nederlandse black metal subcultuur zal er eveneens gekeken worden of er bepaalde aspecten zijn die er in de constructie van authenticiteit duidelijk uitspringen en een prominentere rol in nemen dan andere aspecten, of dat bepaalde aspecten slechts van een gering belang zijn.

3) Hoe kunnen we verklaren dat juist deze aspecten een rol spelen in het vaststellen van de authenticiteit van de black metal bands door de Nederlandse fans?

Alleen een inventarisatie maken van de criteria waaraan de authenticiteit van bands en muzikanten in de Nederlandse black metal subcultuur afgemeten wordt, en het gewicht dat hier aan wordt toegekend, levert slechts een beperkt en oppervlakkig beeld op van de constructie van authenticiteit binnen deze subcultuur. Daarom zal er tevens getracht worden

zoveel mogelijk inzicht te bieden in de logica die er binnen deze subcultuur van kracht is voor het hanteren van deze aspecten. Naast het door de interviews vergaarde empirische materiaal zal voor het beantwoorden van deze deelvraag sterk teruggevallen worden op het theoretisch kader. Door de aspecten die de respondenten aandragen te relateren aan de beschreven geschiedenis en conventies van black metal en de mechanismen die achter de constructie van de authenticiteit in andere muziekstromingen zitten, zal geprobeerd worden een antwoord te geven op de vraag waarom juist deze aspecten een rol spelen in het vaststellen van de authenticiteit van de black metal bands door de Nederlandse fans.

4) In welke mate verschillen Nederlandse black metal fans onderling in hun constructie van authenticiteit en hoe kunnen deze verschillen verklaard worden?

Zoals immers ondermeer door Grazian (2004) aangedragen wordt, verschilt de constructie van authenticiteit niet alleen per muziekstroming, geografische locatie of door de tijd heen, maar circuleren er zelfs binnen een scene of subcultuur vaak meerdere constructies van authenticiteit (p. 34). Zo concludeerde hij met betrekking tot de blues scene van Chicago dat de deelnemers hierin vaak van mening verschillen over de cruciale kenmerken van authenticiteit (Grazian, 2004, p. 45). Daarnaast wijst Peterson (1997) erop dat authenticiteit vaak expliciet of impliciet de inzet is van een strijd, waarbij elke deelnemer er naar streeft een bepaalde constructie van authenticiteit te neutraliseren (p. 220). Dit werd eveneens door McLeod (1999), Cutler (2003) en Solomon (2005) ondervonden, die in hun onderzoeken aantonen dat authenticiteit vaak expliciet of impliciet de inzet is van strijd (McLeod, p. 145; Cutler, pp. 213; 222; Solomon, pp. 17-18). In lijn hiermee geeft Martin (2004) aan dat subculturen in plaats van een uniform geheel eerder een plek van onenigheid en conflict vormen, en eeuwigdurende processen van competitie zijn. Het valt naar zijn mening zelfs te betwijfelen of er ook maar één enkele herkenbare sociale groep is die een collectief vormt (pp. 25-26).

In de uiteenzetting van black metal is al naar voren gekomen dat dit subgenre in de bijna twee decennia dat dit bestaat steeds gevarieerder is geworden, tot op het punt dat de term 'black metal' vandaag de dag in feite een overkoepelende term is voor verschillende stromingen, zoals het meer toegankelijke 'symphonic black metal' en 'melodic black metal', of het ruwe geluid zoals dit in de vroege jaren negentig tot stand kwam en soms ook wel aangeduid wordt als 'true black metal'. Het is niet ondenkbaar dat deze grotere stilistische variatie ook heeft gezorgd voor uiteenlopende constructies van authenticiteit. Daarom zal er

nagegaan worden in hoeverre Nederlandse black metal fans eensgezind zijn in de aspecten die gebruikt worden om de authenticiteit van bands te bepalen en het gewicht dat hieraan toegekend wordt, en of er eventueel ook bepaalde verbanden te leggen zijn tussen het soort fan en de constructie van authenticiteit die zij er op nahouden.

5) Hoe belangrijk is de authenticiteit van black metal bands in de ogen van de Nederlandse fans?

Hoewel er nauwelijks een muziekgenre lijkt te zijn waarin de vermeende authenticiteit van de bands of muzikanten geen rol van betekenis speelt, geeft Armstrong (2004) aan dat het belang dat aan authenticiteit wordt gehecht per muziekstroming verschilt (p. 336). Hoewel het niet mogelijk is het belang dat aan de vermeende authenticiteit van de bands wordt gehecht kwantitatief uit te drukken, is het niettemin goed mogelijk hier een algemeen beeld van te schetsen. Dit kan ondermeer door de nadruk die er door de respondenten op de authenticiteit van de bands wordt gelegd in verhouding te stellen aan de waarde die zij aan de muzikale verworvenheden van de bands toekennen. McLeod (1999) concludeerde dat een sterke nadruk op de authenticiteit van muzikanten een expliciete indicatie is dat er binnen een subcultuur iets gaande is, wat in zijn onderzoek naar de Amerikaanse hiphopscène de dreiging was op te gaan in de mainstream (p. 139). Daarom kan een beschrijving van het belang dat binnen de Nederlandse black metal subcultuur aan authenticiteit wordt gehecht eveneens veel zeggen over de staat waarin deze subcultuur verkeert.

Deze vijf aparte, maar tevens met elkaar verbonden, deelvragen zijn in het achterhoofd gehouden bij het opstellen van het interviewschema. Er zijn voorafgaand aan het onderzoek geen hypothesen opgesteld. Hoewel het op basis van het theoretisch kader wel mogelijk is bepaalde verwachtingen te formuleren, is er volledig vanaf nul begonnen en zal er bij het beantwoorden van de deelvragen alleen afgegaan worden op de uit de interviews verworven empirische materiaal.

4. Methode en onderzoeksopzet

Het doel van dit onderzoek naar de constructie van authenticiteit die er binnen de Nederlandse black metal subcultuur op nagehouden wordt is om betrouwbare en valide wetenschappelijke kennis op te leveren. Daarom is het belangrijk te voldoen aan de eisen en methodologische spelregels die binnen sociaalwetenschappelijk onderzoek van kracht zijn. In het onderstaande stuk wordt daarom de gekozen onderzoeksmethode en het proces van dataverzameling en – analyse beschreven en verantwoord. Ook wordt er uitgebreid ingegaan op de kwaliteit van het onderzoek, wat uitgedrukt wordt in de termen validiteit en betrouwbaarheid.

4.1 De onderzoeksmethode: het diepte-interview

Om vast te stellen hoe authenticiteit binnen de Nederlandse black metal scene vastgesteld wordt, is gebruik gemaakt worden van een serie diepte-interviews met Nederlandse black metal fans. Bij de zoektocht naar de constructie van de authenticiteit dienen immers overtuigingen, gedachtepatronen en houdingen achterhaalt te worden. Daarom is het logisch voor een kwalitatieve onderzoeksmethode als het diepte-interview te kiezen. Van de verschillende typen interviews die beschikbaar zijn is het diepte-interview het minst gestructureerd (Boeije, 2005, pp. 274-275). Hier is voor gekozen omdat diepte-interviews de respondenten de mogelijkheid bieden hun mening over de naar voren gebrachte onderwerpen op hun eigen wijze onder woorden te brengen, zo uitgebreid te beschrijven als zij willen en eventueel ook zelf kwesties op te werpen. Dit moest uiteindelijk tot volledige en goed onderbouwde antwoorden leiden dat bruikbare onderzoeksdata vormt. Eveneens bood de flexibele en open aard van het diepte-interview mij als interviewer de mogelijkheid in te haken op wat de respondent antwoordt of zelf opbrengt.

Een tekortkoming van diepte-interviews is echter wel dat hier voor wetenschappelijke begrippen een hoge mate van subjectiviteit aan verbonden is. Het diepte-interview is immers één van de meest ongestructureerde manier van dataverzameling, waarbij de kwaliteit van de verzamelde data in grote mate afhangt van mijn interviewkwaliteiten en de keuzes die ik tijdens de interviews maak. De respondent reageert op zowel mijn verbale als non-verbale communicatie en als interviewer spring ik op mijn beurt in op hetgeen de respondent zegt en stem ik de vragen die ik stel hier op af. Maar ondanks dit gebrek is het diepte-interview niettemin de meest geschikte onderzoeksmethode voor dit onderzoek. Om de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen dient er echter wel rekening gehouden te worden met deze tekortkomingen en gestreefd worden naar een zo hoog mogelijke mate van objectiviteit.

4.2. Kwaliteitsbewaking

De kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek wordt uitgedrukt in de termen ‘betrouwbaarheid’ en ‘validiteit’. Deze termen hebben betrekking op twee soorten fouten die in de waarneming en analyse op kunnen treden, namelijk toevallige fouten en systematische fouten. Hierbij duidt betrouwbaarheid de afwezigheid van toevallige fouten aan, en kan ook wel gezien worden als de precisie waarmee de data verzameld en geanalyseerd is. Systematische fouten hebben daarentegen betrekking op de validiteit van het onderzoek. De validiteit van het onderzoek worden gezien als het daadwerkelijk meten of verklaren wat er beoogt wordt te meten of te verklaren (Boeije, 2005, pp. 281-283).

Zoals Boeije (2005) aangeeft zijn er verschillende maatregelen die genomen kunnen worden om de kwaliteit van het onderzoek te bewaken. Naast de validiteit van de uitspraken die op basis van de onderzoeksresultaten worden gedaan, wordt de kwaliteit van het onderzoek ook bepaald door de navolgbaarheid van het onderzoeksproces dat hiertoe heeft geleid. Door als onderzoeker uiteen te zetten wat ik heb gedaan, de manier waarop en de beweegredenen hiervoor, zorg ik dat het onderzoek herhaalbaar is en worden anderen in staat gesteld te beoordelen of het onderzoek zodanig is uitgevoerd dat er vertrouwd kan worden op de uitkomsten hiervan (pp. 283-285). Om hier aan tegemoet te komen wordt in dit hoofdstuk uitgebreid ingegaan op de totstandkoming van de steekproef, de uitvoering van de interviews en het proces van data-analyse.

4.3. De steekproeftrekking

In dit onderzoek zijn de respondenten verworven via de sneeuwbal methode, ook wel de netwerk methode genoemd. Hierbij wordt geprobeerd via eerste deelnemers toegang te krijgen tot andere onderzoekseenheden die tot de doelpopulatie behoren (Boeije, 2005, p. 271). Voor het verwerven van deze respondenten heb ik als initieel startpunt gebruik gemaakt van mijn eigen connecties binnen de black metal subcultuur. Vanwege het versturende effect dat op kan treden wanneer ik mensen uit mijn eigen vrienden- en kennissenkring interview heb ik hen echter alleen gebruikt om in contact te komen met andere black metal fans. Deze respondenten hebben op hun beurt weer een doorgang geboden naar andere black metal fans.

4.3.1. Doelpopulatie

De populatie waar dit onderzoek op gericht is, ook wel de doelpopulatie genoemd, zijn Nederlandse black metal fans. Om een objectieve standaard te hanteren aan de hand waarvan respondenten geïdentificeerd kunnen worden als black metal fan is teruggevallen op de door de socioloog Cornel Sandvoss (2005) uiteengezette definitie van een fan. Sandvoss valt terug op wat hij ziet als de laagste gemene duidelijkste observeerbare deler bij het definiëren van fandom, namelijk: ‘het regelmatig, emotioneel betrokken consumeren van een bepaald populair narratief of tekst’ (p. 8). Deze definitie levert een beter uitgangspunt dan aan de respondenten zelf te vragen of zij zichzelf als fan zien, aangezien volgens Sandvoss (2005) leden van subculturele groepen soms terughoudend zijn zich als fan te labelen doordat zij zich niet willen conformeren naar het beeld van de mainstream media (p. 9).

Maar ook de definitie van Sandvoss is nog niet strak afgebakend, aangezien ‘regelmatige consumptie’ niet gekwantificeerd is en openstaat voor een brede interpretatie. Daarom is binnen dit onderzoek ‘regelmatige consumptie’ afgebakend door dit op te vatten als het wekelijks tenminste enkele uren luisteren naar black metal, en daarnaast dient black metal naar de mening van de respondenten een aanzienlijk deel van hun muziekconsumptie op te maken. Om een respondent als black metal fan te classificeren is het naar mijn mening niet nodig dat deze uitsluitend black metal luistert. Zeker aangezien black metal nauw verwant is aan andere soorten extreme metal en ook sommige bands uit deze genres populair zijn bij black metal fans, zal het zelden voorkomen dat iemand uitsluitend naar black metal luistert. Wel is er op gelet worden dat de respondenten voornamelijk georiënteerd zijn op black metal en andere bands en subgenres meer een bijkomstigheid zijn.

4.3.2. Betrouwbaarheid en validiteit

Naast de validiteit van het proces van de dataverzameling en data-analyse, wat onder de interne validiteit valt, heeft een onderzoek ook te maken met externe validiteit. Terwijl interne validiteit de logica van het onderzoek zelf betreft duidt externe validiteit de mate aan waarin de in het onderzoek verkregen resultaten gegeneraliseerd kunnen worden naar de doelpopulatie waarover je in het onderzoek iets wilt zeggen (Hox, 2005, pp. 166-167). Omdat dit onderzoek uitspraken wil doen over de Nederlandse black metal subcultuur is het van belang dat de in dit onderzoek opgenomen respondenten representatief zijn voor deze hele subcultuur. De mate waarin de steekproef representatief is, wordt binnen sociaal wetenschappelijk onderzoek ook wel aangeduid als de ‘populatievaliditeit’ (Hox, 2005, pp. 166-167). Zoals Boeije (2005) aangeeft kan de populatievaliditeit verkregen worden door

variatiedekking op basis van een doelgericht steekproeftrekking, waar ook de door mij gehanteerde sneeuwbalmethode onder valt (pp. 287-288).

De voornaamste reden om voor de sneeuwbalmethode te kiezen is dat dit mij de beste mogelijkheid bood het benodigde aantal respondenten te bereiken. Daarnaast zijn er naar mijn mening ook geen geschiktere methoden om tot een objectief samengestelde representatieve steekproef te komen. Van Nederlandse black metal fans is immers geen steekproefkader beschikbaar, waarmee een administratie wordt bedoeld die gebruikt kan worden om een steekproef te trekken. Daarom moest ik voor dit onderzoek noodzakelijkerwijs zelf op zoek gaan naar respondenten. Door vast te houden aan de principes geen black metal fans te interviewen die ik voorafgaand aan het onderzoek al kende en alle black metal fans waarmee ik in contact kwam en die aan de in de voorgaande paragraaf beschreven definitie van een black metal fan voldeden in het onderzoek op te nemen en niet naar eigen smaak te gaan selecteren, bood de sneeuwbalmethode naar mijn mening de beste kans tot een zo objectief mogelijke steekproef te komen.

Voor de externe validiteit is het daarnaast ook van belang dat de steekproef groot genoeg is om op basis hiervan zinvolle uitspraken over de doelpopulatie te doen. De resultaten zijn anders immers niet nauwkeurig genoeg om hier conclusies aan te verbinden (Hox, 2005, p. 166). In dit onderzoek zijn veertien respondenten geïnterviewd, wat gezien de tijd die nodig is voor het afnemen van de interviews en het uittypen en analyseren hiervan een haalbaar aantal was, dat tevens voldoet om genoeg meningen te verzamelen om tot nauwkeurige conclusies te komen.

4.3.3. De steekproef

De gekozen sneeuwbalmethode heeft uiteindelijk gezorgd voor een steekproef waaruit soms sterk uiteenlopende meningen en denkbeelden voort zijn gekomen, welke afkomstig zijn van respondenten tussen de veertien en zesendertig jaar uit twaalf verschillende gemeenten en zes provinciën in Nederland. Hierdoor kan er gesteld worden dat tenminste wat betreft leeftijd en geografische spreiding van de respondenten tot een gevarieerde steekproef is gekomen, zonder dat hier vooraf op geselecteerd werd.

Wat echter wel opvalt aan de steekproef is de zeer scheve man/vrouw verhouding. Onder de veertien respondenten is slechts één vrouw. Naar alle waarschijnlijkheid is dit echter niet zozeer een tekortkoming van de steekproeftrekking, maar is dit vooral te wijten aan het feit dat er aanzienlijk minder vrouwen in de black metal subcultuur participeren. Met

betrekking tot heavy metal zegt Weinstein (1991) al dat de stereotypische metal fan een blanke mannelijke tiener is. Het is volgens haar een mannelijke cultuur met veel nadruk op masculiniteit (p. 99; pp. 102-106). Dit lijkt voor black metal in een nog sterkere mate op te gaan. Zo wijst Cordero (2009) op de sterke nadruk die er in black metal en andere extreme metal genres op masculien gedrag ligt (para. 24-26). Ook Kahn-Harris (2004a) geeft aan dat de black metal scene gedomineerd wordt door mannen, en alledaags seksistisch en homofobisch taalgebruik vaak voor komen (p. 107). Daarom is de man/vrouw verhouding zoals deze in de steekproef naar voren komt mogelijk een redelijk accurate afspiegeling van de werkelijkheid.

Maar dit onderzoek is er op gericht denkbeelden van fans in kaart te brengen, en op basis van de variatie in leeftijd, woonplaats en geslacht die in de steekproef is verwezenlijkt kan niet zondermeer worden geconcludeerd dat de steekproef ook een goede afspiegeling vormt van verschillende visies die binnen de Nederlandse black metal subcultuur over authenticiteit circuleren. Hoewel niet precies vastgesteld kan worden in hoeverre de steekproef op dit gebied representatief is, lijken opmerkingen van verschillende respondenten er op te wijzen dat er tenminste één groep binnen de Nederlandse black metal subcultuur is die niet in dit onderzoek vertegenwoordigd is. Het gaat hier om een groep fans die de standaarden hanteren die ook wel bekend staan als 'true black metal'. Zoals uit de interviews naar voren komt wordt met 'true black metal' de extremere en minder toegankelijke bands in het genre aangeduid die zich doorgaans kenmerken door lage productiewaarden, een underground status en een serieuze omgang met de extreme ideologieën van black metal.

Ondanks dat geen van de respondenten dit standaard zelf hanteerden geeft het feit dat een groot deel van hen dit aanhaalden wel aan dat het dit een dominante rol speelt in het vertoog van de black metal subcultuur. Over de omvang van de schare black metal fans die dit standaard hanteert kunnen geen zinnige uitspraken worden gedaan. Het kan immers zo zijn dat deze groep fans door hun uitgesproken en rigide visie op wat black metal hoort te zijn, en afgaand op de interviews ook hun extreme verschijning en gedrag, gewoon meer indruk maakt dan de alledaagse fan. Deze groep fans en bands kan vanwege de aandacht die hier binnen de black metal subcultuur op is gevestigd daarom groter lijken dan hun invloed op het black metal vertoog doet vermoeden. Maar over de omvang van deze groep kan echter alleen gespeculeerd worden. Het feit dat er geen respondenten met deze denkbeelden in de steekproef opgenomen zijn lijkt er op te wijzen dat de door mij gekozen sneeuwbal methode op dit gebied tekortgeschoten is in het realiseren van een representatieve steekproef.

Afgaand op hetgeen wat enkele respondenten tijdens of na de interviews gezegd hebben kan dit verklaard worden doordat dit een moeilijk te bereiken groep is. Ten eerste omdat deze groep relatief gesloten is waardoor je connecties moet hebben om hiermee in contact te komen. Doordat de sneeuwbal methode logischerwijze alleen leidt naar mensen uit de kennissenkring van de aanvankelijke respondenten en weinigen van hen deze contacten leken te hebben vallen 'true' black metal fans op deze manier buiten de steekproef. Daarnaast gaven de enkele kennissen en respondenten die dergelijke black metal fans wel leken te kennen aan dat deze niet snel bereid zullen zijn mee te werken aan een onderzoek. Voornamelijk omdat deze in hun woorden 'wereldvreemd' en contactgestoord' zijn en niet zitten te wachten op een interview met een onbekende. Een vriend van me die zelf ook black metal luistert en me later nog in contact heeft gebracht met een andere respondent, heeft nog wel tweemaal bij een black metal fan die naar zijn mening true is geïnformeerd of deze mee zou willen werken aan het onderzoek maar heeft hier nooit een antwoord op ontvangen.

4.4. De uitvoering

Zoals Boeije (2005) aangeeft kan het interview beschouwd worden als een vorm van gesprek waarbij de interviewer een duidelijk doel voor ogen heeft en het verloop van het gesprek bepaalt (p. 274). Als interview stuur ik het gesprek, maar laat ik de respondenten zoveel mogelijk hun eigen verhaal vertellen. Het is immers de bedoeling dat de diepte-interviews de vorm van natuurlijk verlopende dialogen aannemen die open en flexibel verlopen, maar waarbij door mij als interviewer wel voortdurend het doel van de conversatie voor ogen wordt gehouden. Zo werden de respondenten gevolgd in de onderwerpen die zij zelf opbrachten, stuurde ik bij als er afgedwaald werd, vroeg door om dingen opgehelderd te krijgen en informatie te achterhalen en vroeg specifiek naar kwesties die door de respondent zelf niet ter sprake werden gebracht. De respondenten werden aan het begin van het interview ook geïnformeerd dat zij tijdens het interview altijd zelf onderwerpen in mocht brengen en niet slechts strikt de vragen hoefden te beantwoorden.

4.4.1. De vragenlijst

Ondanks het feit dat de voornaamste reden om gebruik te maken van diepte-interviews de flexibiliteit is die deze onderzoeksmethode biedt, is bij het afnemen van de interviews ondermeer vanuit het oogpunt van objectiviteit gebruik gemaakt van een vooraf opgestelde vragenlijst. De reden hiervoor is dat dit de mogelijkheid biedt vooraf na te denken over de

vragen en deze zo weinig mogelijk suggererend op te formuleren. Ondanks het feit dat ik deze vragenlijst tijdens de interviews bij de hand had is getracht de respondenten zoveel mogelijk hun eigen verhaal te laten vertellen en slechts gebruik te maken van vooraf opgestelde vragen wanneer bepaalde aspecten niet door de respondenten aangehaald werden. De gehanteerde vragenlijst is als bijlage C in de thesis opgenomen.

De interviews zijn opgenomen om er zeker van te zijn dat alle opmerkingen van de respondenten meegenomen werden en om tijdens de interviews niet teveel tijd kwijt te zijn aan schrijven en geconcentreerd te kunnen blijven op het interview. Voorafgaand aan de interviews werd aan de respondenten gevraagd of zij er bezwaar tegen hadden dat het interview opgenomen werd, wat bij geen van de respondenten het geval was. De opnames van de interviews zijn vervolgens letterlijk getranscribeerd. De transcripten zijn als bijlage D aan deze thesis toegevoegd. Alle respondenten zijn er van verzekerd dat zij anoniem in het onderzoek opgenomen zouden worden. Tevens is de respondenten aan het begin van het interview de mogelijkheid geboden zelf een naam te kiezen waarmee zij in het onderzoek opgenomen zouden worden. Van de veertien respondenten hebben slechts twee hier gebruik van gemaakt, terwijl de overige twaalf aangaven er geen probleem mee te hebben om met hun voornaam in het onderzoek opgenomen te worden.

4.4.2. Betrouwbaarheid en validiteit

Een aandachtspunt met betrekking tot de validiteit van kwalitatief onderzoek is de betrokkenheid van onderzoekers die veelal benodigd is om de beweegredenen en gedachtepatronen van de respondenten te achterhalen. Omdat deze betrokkenheid het mogelijk maakt de benodigde informatie te achterhalen komt dit de validiteit over het algemeen ten goede. Niettemin kan de betrokkenheid van de onderzoeker de kwaliteit van de onderzoeksdata ook negatief beïnvloeden. Zo kan de validiteit hierdoor aangetast worden doordat dit er toe kan leiden dat de respondent zich in de aanwezigheid van de onderzoeker anders gedraagt. Vooral in het geval van eenmalige interviews is het gevaar hiervoor groot omdat de respondenten door de korte aanwezigheid van de onderzoeker geen tijd hebben hieraan te wennen (Boeije, 2005, pp. 281-283).

Hoewel dit moeilijk vast te stellen is ben ik zelf van mening dat mijn betrokkenheid bij de Nederlandse black metal subcultuur voornamelijk een voordeel is geweest met betrekking tot het uitvoeren van de interviews. Ten eerste doordat ik bekend was met veel van

de bands en kwesties die de respondenten tijdens de interviews aanhaalden en hier daardoor goed op in kon haken. Daarnaast meen ik ook dat het gesprek op een voor de respondenten natuurlijke manier is verlopen vanwege het feit dat ik een belangrijke interesse met hen deel en ook ongeveer dezelfde leeftijd heb als de meeste van hen. Daardoor zullen zij zich tijdens de interviews op grotendeels dezelfde manier hebben geuit als zij in het dagelijks leven zouden doen en zich niet genoodzaakt hebben gevoeld tijdens het interview andere taal aan te slaan dan zij normaal gesproken doen.

Maar de waarnemingen kunnen ook door andere toevallige en systematische fouten negatief beïnvloed worden. Toevallige fouten die in het geval van de afgenomen diepte-interviews voor zouden kunnen komen zijn bijvoorbeeld het tijdelijk niet paraat hebben van antwoorden of het verkeerd verstaan of interpreteren van antwoorden door de respondenten, maar ook het incidenteel ongelukkig formuleren van een vraag of een tikfout tijdens het transcriberen van mij als onderzoeker. De afwezigheid van dergelijke fouten zorgen voor de betrouwbaarheid van het onderzoek. Zoals Hox (2005) aangeeft wordt door de aanwezigheid van dergelijke incidentele toevallige fouten de geldigheid van de onderzoeksresultaten niet aangetast, omdat deze hierdoor niet systematisch beïnvloed worden. Er kan aangenomen worden dat deze in de onderzoeksgroep als geheel in evenwicht gehouden worden. Niettemin worden de onderzoeksresultaten wel verzwakt door veel toevallige fouten (pp. 161-162). Hoewel het overmoedig zou zijn om te stellen dat ik veertien intensieve diepte-interviews heb afgenomen zonder hierbij enige toevallige fout te maken, verliepen de interviews naar mijn mening over het algemeen goed en is het aantal toevallige fouten dan ook beperkt gebleven.

De geldigheid, of validiteit, van de onderzoeksresultaten wordt echter wel aangetast door systematische fouten. Dit brengt immers ook een systematische vertekening van de onderzoeksresultaten met zich mee. Systematische fouten kunnen bijvoorbeeld ontstaan door het stellen van gevoelige vragen waar respondenten sociaal wenselijke antwoorden op geven of het structureel stellen van sturende vragen door mij als onderzoeker. Dergelijke systematische fouten kunnen leiden tot verkeerde onderzoeksresultaten waaruit misleidende conclusies getrokken kunnen worden (Hox, 2005, pp. 161-162).

Om sociaal wenselijke antwoorden van de respondenten te voorkomen is er voor gekozen tijdens de interviews zelden direct te vragen of bepaalde aspecten in de ogen van de respondenten bijdragen aan de authenticiteit van bands. Daarentegen is er voor gekozen met brede vragen te beginnen, zoals wat de favoriete bands van de respondenten in hun ogen speciaal maakt. Vervolgens is er ingehaakt op kwesties die de respondenten aan de hand van

dergelijke vragen zelf aandroegen. Door de respondenten zoveel mogelijk zelf de gespreksonderwerpen te laten bepalen en vervolgens naar de redenen te vragen waarom en in welke mate zij dit van belang achten is het naar mijn mening gelukt hun daadwerkelijke visie op het onderzoeksonderwerp te achterhalen. Wanneer slechts door middel van specifieke vragen op een rechtstreekse manier gevraagd zou worden of bepaalde aspecten voor de respondenten bijdragen aan de authenticiteit van bands bestaat immers het gevaar dat zij hun antwoord in een zekere mate aanpassen aan wat zij menen dat de gangbare visie hierop is binnen de Nederlandse black metal subcultuur.

Om deze reden is de respondenten voorafgaand aan de interviews dan ook niet verteld dat het onderzoek erop gericht is hun denkbeelden wat betreft de authenticiteit van bands te achterhalen. In plaats daarvan werd hen verteld dat het doel van het onderzoek is om in kaart te brengen hoe black metal ervaren wordt door de Nederlandse fans. Ondanks dat er geprobeerd is de respondenten zoveel mogelijk zelf onderwerpen op te laten brengen lukte dit niet tijdens alle interviews evengoed. Daarom kon er soms niet aan ontkomen worden specifiek naar bepaalde kwesties te vragen. Wanneer dit het geval was is er gebruik gemaakt van de vooraf opgestelde vragenlijst om te voorkomen dat ik sturende vragen zou stellen.

4.5. Data-analyse

Na het afnemen en transcriberen van de interviews zijn deze data geanalyseerd om hier verbanden in te vinden die uiteindelijk hebben geleid tot de resultaten en conclusie van dit onderzoek. De analyse vond zoals gebruikelijk bij een kwalitatieve analyse van teksten plaats door de teksten herhaaldelijk nauwkeurig door te nemen en op zoek te gaan naar thema's, ook wel categorieën genoemd. Deze zijn vervolgens met trefwoorden benoemd. Dit proces wordt ook wel coderen genoemd (Boeije, 2005, p. 276). De data-analyse vond zoals gebruikelijk in kwalitatief onderzoek 'bottom up' plaats, wat betekent dat er niet uit wordt gegaan van bestaande theorieën maar bij de analyse begonnen wordt bij de onderzoeksgegevens (Boeije, 2005, pp. 262-263). In dit onderzoek zijn dan ook geen hypothesen opgesteld en de uitgevoerde literatuurstudie is alleen gebruikt voor het opstellen van de deelvragen en om de gevonden resultaten te verklaren en in hun context te kunnen plaatsen.

5. Resultaten

Zoals al opgemerkt luister ik inmiddels al vele jaren naar black metal. Hoewel ik geprobeerd heb de interviews en data-analyse zo open mogelijk te benaderen had ik onvermijdelijk wel verwachtingen wat betreft de resultaten die dit onderzoek op zou leveren. Deze bleken echter slechts in een zeer beperkte mate uit te komen. Hoewel ik de denkbeelden van de Nederlandse black metal fans dacht te kennen werd er bij het vaststellen van authenticiteit aan bepaalde aspecten lang niet zoveel waarde gehecht als ik had verwacht. Daarnaast werd ik ook verrast door de zeer uiteenlopende, en soms op het eerste gezicht zelfs tegenstrijdige visies die de respondenten er op nahouden. Zo kwam het meerdere malen voor dat een band die voor de ene fan het toonbeeld van echte black metal is door de andere fan totaal verguisd werd. Dit heeft de analyse er dan ook niet makkelijk op gemaakt. Niettemin is het na een zorgvuldige afweging van de grote verscheidenheid aan visies die de afgenomen interviews opleverden uiteindelijk gelukt een consistent beeld te schetsen van de verschillende aspecten waaruit de constructie van authenticiteit in de Nederlandse black metal subcultuur opgebouwd is.

Deze aspecten zullen in paragraaf 5.1. uiteengezet worden. In deze paragraaf wordt tevens de twee deelvraag behandeld die betrekking heeft op het belang dat aan elk van deze aspecten wordt gehecht en of er bepaalde aspecten zijn die zwaarder wegen dan andere bij het vaststellen van de authenticiteit van de black metal bands door de Nederlandse fans. Er is voor gekozen deze twee deelvragen in dezelfde paragraaf te behandelen omdat in een uiteenzetting van de aspecten die een rol spelen in het authenticiteitvertoog de verschillende visies van de respondenten tegen elkaar afgewogen moeten worden. Als bijgevolg wordt het belang dat aan de verschillende aspecten wordt gehecht hierbij in grote mate al besproken waardoor dit niet in een aparte paragraaf nogmaals behandeld is. Paragraaf 5.2. behandelt de derde deelvraag, die er gericht is te achterhalen waarom juist deze aspecten een rol spelen in het vaststellen van de authenticiteit van de black metal bands door de Nederlandse fans. Vervolgens wordt in paragraaf 5.3. de vierde deelvraag behandeld, die er op gericht is de verschillende visies die de respondenten er met betrekking tot het vaststellen van de authenticiteit van bands op nahouden te verklaren. De vijfde en laatste deelvraag, die ingaat op het algemene belang dat door de Nederlandse fans aan de authenticiteit van black metal bands wordt gehecht, wordt in paragraaf 5.4 besproken.

5.1. De aspecten van authenticiteit

Een uiteenzetting van de manier waarop authenticiteit binnen een op muziek gebaseerde subcultuur geconstrueerd is, begint logischerwijs met het identificeren van de criteria waar de fans de authenticiteit van de bands aan afmeten. Daarom is de eerste deelvraag van dit onderzoek:

Welke aspecten spelen een rol in het construeren van de authenticiteit van black metal bands door de Nederlandse fans?

Na de verschillende visies die de respondenten er op nahouden te abstraheren zijn uiteindelijk vier aspecten geïdentificeerd waarvan gezegd kan worden dat deze een rol spelen in de constructie van authenticiteit die er binnen de Nederlandse black metal subcultuur op nagehouden wordt. Dit zijn ‘oprechtheid’, ‘underground versus commercieel’, ‘afkomst’ en ‘extreem’. Deze aspecten zijn hieronder in subparagrafen uiteengezet. Hierbij is ingegaan op de redenen die de respondenten aandroegen voor het hanteren van deze aspecten, maar ook hoe deze aspecten met betrekking tot de Nederlandse black metal subcultuur geïnterpreteerd moeten worden. Zoals immers uit het literatuurstudie naar voren is gekomen kunnen dezelfde categorieën van authenticiteit die in verschillende muziekstromingen gehanteerd worden per genre op een enigszins andere manier opgevat worden.

Daarnaast kunnen er ook lokale verschillen in de betekenis van deze begrippen zitten. Zo wijst Solomon (2005) er op dat wanneer debatten over authenticiteit gereduceerd worden tot simpele abstracte termen als commercie versus creativiteit de manier verloren gaat waarop deze debatten ingebed zijn in lokale praktijken die deze ideeën betekenisvol maken voor mensen die ze gebruiken om zichzelf in een ‘imagined’ underground geografie te plaatsen (pp. 3, 8, 17-18). Daarom is in de onderstaande beschrijving van de aspecten die black metal bands in de ogen van de Nederlandse fans authentiek maken ook veel aandacht geschonken aan de manier waarop deze termen binnen de Nederlandse black metal subcultuur opgevat worden.

5.1.1. Oprechtheid

Wat vaker dan enige andere term aangehaald werd wanneer de respondenten gevraagd werd wat zij belangrijk vonden in black metal of waarom de bands die zij luisteren hen zo aanspreken is ‘oprechtheid’. Zoals ik in het theoretisch kader al aan heb gegeven is het

concept 'oprechtheid' van bands en muzikanten met betrekking tot hun vermeende authenticiteit enigszins complex doordat veel andere concepten hier naar mijn mening toe herleid kunnen worden. Het verleden van de muzikanten, hun imago en hun vermeende commerciële of anticommerciële houding worden door fans allemaal ingezet als argumenten waarom deze muzikanten wel of niet oprecht zijn in hetgeen wat ze doen.

Maar zoals ik eveneens al aangaf kan oprechtheid naar mening toch als een aparte categorie worden gezien. Wanneer oprechtheid slechts wordt gezien als een optelsom van andere categorieën wordt immers een belangrijk aspect gemist. Oprechtheid is namelijk vaak ook iets wat fans menen te horen in de muziek en afmeten aan de houding van bands. In deze zin is oprechtheid in de perceptie van de fans je gevoelens in de muziek tot uiting brengen, de muziek maken waar je hart ligt met teksten waar je achter staat en als muzikant niet iets doen omdat je denkt dat dit hoort of op prijs gesteld wordt door de fans en wie dan ook. Het zijn de oprechte emoties van de muzikant die hij in de muziek tot uiting brengt en de fans menen te horen. Dit is dan ook de definitie van oprechtheid zoals deze in dit onderzoek gehanteerd is. Hoewel uit de interviews dit concept van oprechtheid soms moeilijk af te bakenen was, en fans oprechtheid vaak in één zin noemden met bijvoorbeeld het niet-commercieel zijn van bands, is er goed op gelet deze scheiding consistent te hanteren.

Aan deze vermeende oprechtheid van de muzikanten wordt door het overgrote deel van de respondenten zeer veel waarde gehecht. Van de veertien respondenten zijn er slechts twee voor wie de oprechtheid van de bands geen of slechts een zeer beperkte rol speelt. De overige twaalf hechten hier niet alleen veel of zelfs heel veel belang aan, maar voor veel van hen is dit zelfs van doorslaggevend belang bij het toekennen van authenticiteit aan bands. Meerdere malen wordt de oprechtheid die in de muziek terug te horen is door de respondenten zelfs een van de kenmerkende elementen van black metal genoemd en de voornaamste reden waarom zij deze muziek luisteren. Maar liefst negen van de veertien respondenten gaven aan dat zij in de muziek terug menen te horen of dit met een bepaalde oprechtheid is gemaakt of niet. Vaak in de meest letterlijke zin van het woord, namelijk dat de oprechtheid te horen is aan de stem van de zanger, het gitaargeluid of de productie, zoals ook in het onderstaande citaat uit het interview met Niels naar voren komt:

Zolang het maar oprecht is eigenlijk, zolang het maar niet echt... Dat de mensen er maar echt achterstaan weet je, dat mensen er echt gewoon met hart aan gewerkt hebben, dat ze er echt achter staan. Dat hoor je terug. Dat hoort er in, want dat hoor je in de muziek.

Wanneer tijdens de interviews bands geprezen of juist afgekraakt werden vanwege hun vermeende oprechtheid of het gebrek hieraan gebeurde dit dan ook voornamelijk op basis van de mate waarin de respondenten dit in de muziek menen te herkennen. In dit verband werd er ook vaak gewezen op de context waarin of de houding waarmee black metal is gemaakt. Muziek die puur en alleen vanuit een artistiek oogpunt gemaakt wordt, zonder rekening te houden met platenmaatschappijen, hun imago of zelfs de fans, maar een oprechte expressie is van de muzikanten, wordt door veel respondenten niet alleen hoger geacht maar klinkt volgens hen ook beter, zoals ook uit onderstaand citaat blijkt:

Frank: Maar dat die zeg maar het gevoel dat ze overbrengen op cd, dat dat ook zeg maar hun gevoel is, vind je dat belangrijk?

Tjeerd: Jawel. Dat kun je wel merken. Kijk, de gemiddelde liefdesliedjes in de Nederlandstalige muziek worden geschreven door een paar mensen die gewoon zitten te schrijven. De hele dag zitten liedjes te schrijven om te verkopen aan bepaalde artiesten of bepaalde artiestenbureaus. En die mensen zingen dan iets en dan heb je een leuk liedje wat makkelijk mee te zingen is, maar het is niet het liedje waarvan je echt zegt van 'oh, dat geeft me echt dat gevoel'. Ik mis de emotie. Maar als iemand echt zijn eigen gevoel en emoties, zijn eigen ziel er in legt, zijn eigen gedachten en zijn eigen... dat kun je wel merken. Ik vind dat heel belangrijk. Ja, dat je jezelf bent gewoon.

De oprechtheid van bands wordt zo dus afgemeten aan de mate waarin de fans dit als een authentieke zelfexpressie ervaren.

Over andere aspecten waaraan de oprechtheid van bands afgemeten kan worden lopen de meningen echter sterk uiteen. Dit is met name het geval als het aankomt op de teksten van de bands. Terwijl vier respondenten van mening zijn dat oprechtheid ook betekent dat je als band de teksten die je zingt daadwerkelijk meent, hechten de overige respondenten hier geen of weinig belang aan. Dit is toch verassend te noemen aangezien het imago van black metal grotendeels rust op een ogenschijnlijk serieuze omarming van extreme ideologieën en levensovertuigingen zoals het satanisme. Toch kan er op basis van de interviews gesteld worden dat de oprechtheid van een black metal band die zich als satanisch profileert en satanische teksten schrijft nauwelijks afgemeten wordt aan het wel of niet daadwerkelijk satanisch zijn van deze band.

Toch kan er ook niet zondermeer gesteld worden dat de teksten voor het grootste deel van de respondenten geen enkele rol speelt in de vermeende oprechtheid van bands. Het beeld dat uit de interviews naar voren komt is dan ook enigszins complex. Ook voor de

respondenten die aangaven geen of weinig belang te hechten aan het feit of de bands de teksten die zij zingen letterlijk menen of geloven, is er wel een verband tussen de teksten en de mate waarin een band als oprecht wordt beschouwd. Dit wordt goed geïllustreerd door het onderstaande citaat uit het interview met Michiel:

Ik ben heel erg op zoek naar... toch een stukje integriteit. En dat conflicteert misschien met dat ik zei van 'als een bands ergens niet achter staat kunnen ze het wel... kunnen ze wel die muziek maken'. Maar als jij zeg maar... Nou, stel volledig hypothetisch, je bent een rechtse VVD lul. Maar je hebt besloten om black metal te gaan maken en het idee achter je black metal band is een linkse ideologie. Als jij dat overtuigend kan brengen en als jij daar van overtuigd bent binnen je band, ook al ben je het zelf niet, dan vind ik dat je bestaansrecht hebt alleen al omdat je die overtuiging probeert uit te dragen. En daar ben ik een beetje naar op zoek weet je wel. Bands die serieus zijn over hun ideeën goed, maar die het misschien niet eens helemaal nadragen.

Voor deze respondent hebben de bands dus in feite een stuk artistieke vrijheid met betrekking tot hun teksten, maar hij verwacht wel een serieuze omgang met de teksten die er gezongen worden en dat deze met overtuiging gebracht worden. Een aanzienlijk deel van de respondenten lijkt op deze manier te denken als het aankomt op de teksten. Hoewel voor slechts een klein deel van de respondenten de oprechtheid van bands gedeeltelijk afgemeten wordt aan het letterlijk menen en geloven wat ze zingen, is het voor veel van de andere respondenten niettemin wel belangrijk dat teksten op een bepaalde manier een expressie van het gevoelens of intenties zijn, of dat bands hun teksten op een geloofwaardige of oprechte manier weten te brengen.

Maar naast de manier waarop bands met de teksten en thema's omgaan waarover zij zingen en de mate waarin zij hun eigen gevoelens in de muziek over weten te brengen, werd de oprechtheid van bands ook afgemeten aan hun houding in het algemeen. In dit verband wordt er vooral van bands verwacht dat ze trouw blijven aan zichzelf, hun eigen koers bepalen en zich niets van iemand aantrekken. Zeven respondenten gaven aan veel respect te hebben voor bands die deze houding uitdragen. Enkelen van hen wezen er daarnaast zelf op dat dit in hun ogen hét aspect is dat een black metal band authentiek maakt. Het trouw blijven aan jezelf heeft ook betrekking op de eerder al genoemde houding van muzikanten die volgens veel respondenten terug te horen is in de muziek. Maar toch gaat deze houding voor veel respondenten nog verder dan dit. Naast de muziek maken waar je hart ligt, wat voor het merendeel van de respondenten van groot belang is, gaat het hier om een houding in algemene

zin, waarbij de bands uitstralen dat ze voor zichzelf denken en hun eigen koers bepalen. Soms werd hierbij ook verwezen aan het niet zwichten voor het ‘true’ dogma of zelfs black metal conventies in het algemeen.

Terwijl oprechtheid grotendeels afgemeten wordt aan de mate waarin fans dit in de muziek menen te horen, wordt ook de houding die de muzikanten uitstralen meegewogen. Eveneens wordt met betrekking tot de teksten oprechtheid vooral waargenomen in de houding die achter deze teksten ligt en niet zozeer het geloven of menen van de teksten.

5.1.2. Underground versus commercieel

Terwijl de respondenten het er in een overgrote meerderheid over eens zijn dat een authentieke black metal band oprecht dient te zijn, is er wat betreft het niet-commercieel of underground zijn van bands een tweesplitsing tussen de respondenten. Terwijl zes respondenten er veel belang aan hechten dat bands niet te commercieel zijn, zijn er eveneens zes respondenten die hier geen of zeer weinig belang aan hechten. Daarnaast zijn er twee respondenten die hier wel enig belang aan hechten maar voor wie dit niet zwaar meeweegt in hun oordeel over bands. Aangezien vrijwel alle op muziek gebaseerde subculturen zichzelf in tegenstelling tot de mainstream lijken te positioneren en zich afzetten tegen in hun ogen oppervlakkige commerciële muziek is het niet verrassend dat dit ook in de black metal subcultuur meeweegt bij het vaststellen van de authenticiteit van bands. Daarom is het zinniger om de vraag te stellen: wat wordt binnen de Nederlandse black metal subcultuur onder commercieel en underground verstaan?

Aangezien de respondenten sterk met elkaar van mening verschillen over wat deze begrippen inhouden en waar de grenzen hiervan liggen kan op deze vraag uit de interviews geen eenduidig antwoord afgeleid worden. Er zijn door de respondenten verschillende termen aangehaald als commercieel, niet-commercieel, mainstream of underground. Gezien de sterke overeenkomst in de manier waarop deze door de respondenten toegepast worden, kunnen deze zeker tot dezelfde categorie van authenticiteit worden gerekend, maar ze kunnen echter niet zondermeer aan elkaar gelijk worden gesteld. Hoewel deze termen met betrekking tot dit aspect van authenticiteit in min of meer dezelfde strekking werden gebruikt in zoverre dat bands die als commercieel of mainstream worden bestempeld over het algemeen negatief beoordeeld worden en niet-commerciële of underground bands een positief waardeoordeel krijgen, zitten hier toch enkele belangrijke verschillen tussen. Zo is in de ogen van veel respondenten een band die niet tot de underground behoort niet automatisch commercieel.

Eveneens kwam het voor dat respondenten expliciet van bepaalde bands aangaven dat deze tot meest bekende in het genre horen en daardoor volgens hen tot de black metal mainstream gerekend worden, maar in hun ogen niet beschuldigd kunnen worden van het te commercieel zijn.

Uit de interviews komen grofweg twee verschillende tegenstellingen naar voren aan de hand waarvan bands ingedeeld worden. Dit zijn underground versus mainstream, en commercieel versus niet-commercieel. Doordat deze begrippen door verschillende respondenten verschillend geïnterpreteerd worden en elkaar soms lijken te overlappen is dit onderscheid niet altijd even duidelijk. Uit de interviews kunnen dan ook geen eenduidige definities afgeleid worden waarvan gezegd kan worden dat deze voor elke Nederlandse black metal fan opgaan. Toch is dit onderscheid wel van belang om een goed beeld te kunnen vormen van het belang dat de respondenten hechten aan het niet-commercieel of underground zijn van bands. Indien commercieel en mainstream, en underground en niet-commercieel zondermeer aan elkaar gelijk worden gesteld kan er immers een vertekend beeld ontstaan van de rol hiervan in het toekennen van authenticiteit aan bands. Daarom zal hier op basis van de veertien interviews een zo volledig mogelijke beschrijving van deze begrippen worden gegeven, alsook het belang dat hier door de respondenten aan wordt gehecht.

Terwijl negen respondenten de term underground aanhalen om een bepaald onderscheid aan te duiden dat zij waarnemen, leggen zij de grens van hetgeen dat volgens hen als underground gezien kan worden allemaal anders. Zo zijn drie respondenten van mening dat het gehele black metal subgenre als underground aangeduid kan worden. Voor hen is underground dus in feite een kenmerkend aspect van black metal en niet zozeer iets op basis waarvan een onderscheid gemaakt kan worden tussen verschillende black metal bands. Maar ook de zes respondenten die wel een onderscheid maken tussen underground en mainstream black metal hebben hier verschillende opvattingen over. De enige constante factor die in hun visies op underground terugkomt is dat het om de minder bekende bands in het genre gaat die daardoor lang niet bij iedere black metal fan bekend zijn en waarvoor je tot een bepaalde kring moet behoren om hier aan te komen. De meeste van hen leggen ook het verband met de platenmaatschappij waar de muziek is uitgebracht of het circuit waarin de bands circuleren. Maar vier respondenten die de term underground toepassen om een onderscheid binnen het black metal subgenre aan te duiden, associëren dit daarnaast ook met een bepaald geluid van de bands. Hierbij wordt met name op een minder verzorgde productie gewezen waardoor de muziek rauwer of 'bruter' klinkt.

Er moet echter opgemerkt worden dat van de veertien respondenten slechts twee een duidelijke voorkeur uitspraken voor underground bands. Zij associëren underground met een bepaalde houding van de bands die in hun ogen betere muziek voortbrengt en door hen ook als authentiek wordt ervaren. Underground bands zijn volgens hen bands die het niet om het geld te doen zijn en hun muziek slechts maken uit liefde voor de muziek. Zoals ook Draco zegt:

Een overstap is makkelijk gemaakt natuurlijk. Ik heb bij mijn vorige cd, ik vond het zelf een hele goede cd, het heeft een half jaar geduurd voordat vijftig exemplaren die er gemaakt werden uitverkocht waren. En kan je overstappen naar een groot label dan moet je wat kleine aanpassingen doen en je verkoopt er vijftig in een half uur. En dan verkoop je misschien honderd in een half jaar. Zodra je aanpassingen moet maken dan is het al gebeurd, dan ben je niet meer oprecht naar jezelf toe en dus ook niet meer oprecht naar de oorsprong van black metal.

Het is in andere woorden muziek die nergens door beïnvloed wordt en een oprechte expressie is van de gevoelens van de muzikanten. Volgens hen brengt deze houding muziek voort die intrinsiek beter is omdat er meer gevoel in deze muziek zit. Hoewel underground een term is die veelvuldig gehanteerd wordt, is dit dus voor slechts twee van de veertien respondenten een aspect dat daadwerkelijk gebruikt wordt om de authenticiteit van bands vast te stellen.

Voor de overige zeven respondenten die eveneens de term underground aanhaalden lijkt dit over het algemeen ook wel een min of meer positieve lading te hebben. Maar wat betreft de authenticiteit die bands kunnen verwerven met hun vermeende anticommerciële status is het voor deze respondenten niet noodzakelijk dat bands tot de underground behoren. Daarnaast is de voornaamste reden waarom twee respondenten underground bands wel als meer authentiek beoordelen dat deze geheel onttrokken zijn aan commercie, en daarmee het commerciële denken en de houding die dit in hun ogen met zich meebrengt. Dit staat volgens hen garant voor betere en oprechtere muziek. Als dit gerelateerd wordt aan de door Thornton (1996) en Tetzlaff (1994) aangehaalde logica dat authenticiteit zich het beste laat kennen door hetgeen waar het zich tegen afzet, kan gesteld worden dat zowel de respondenten die belang hechten aan het underground zijn van bands als degene die wijzen op een vereiste anticommerciële houding van bands, elkaar vinden in hun afkeer tegen commerciële black metal (Thornton, p. 105; Tetzlaff p. 108). Deze respondenten houden er dan ook grotendeels dezelfde motivatie op na voor hun afkeer tegen commercialiteit, en hoewel de grens van

hetgeen wat commercieel is en wat niet door elke respondent anders gelegd lijkt te worden, is er wel enige overeenstemming in de criteria waarop zij bands op dit punt beoordelen.

Het voornaamste zorgpunt wat betreft het commercieel zijn van bands is dat de kwaliteit van de muziek hierdoor aangetast wordt. Maar liefst zes van de acht respondenten die in een bepaalde mate belang hechten aan het niet-commercieel zijn van bands leggen een direct verband met het muziek die deze bands voortbrengen. Volgens hen is het duidelijk te horen wanneer een band commercieel is, zoals ook duidelijk in dit citaat uit het interview met Daisy naar voren komt:

De meeste bands die blijven gewoon echt in de black metal scene. Alleen wat Dimmu Borgir heeft gedaan, die heeft hun sound hebben ze veranderd om nog een groter publiek aan te spreken, alleen dat hebben ze verkeerd gedaan want nu wordt het te groot. En is de sound gewoon, ja, minder hard, minder duister en dat soort dingen. En, ja, dat is gewoon jammer. Ik bedoel als je ziet waar mensen zijn begonnen qua sound en waar ze nu mee bezig zijn, dat is zo 'n andere wereld is het. En, ja, dat is natuurlijk hetzelfde met Cradle of Filth. Dat is gewoon zonde.

Een ander punt waarop veel respondenten die belang hechten aan het niet-commercieel zijn van bands elkaar vinden is het principe dat bands geen concessies moeten doen om meer albums te kunnen verkopen. Bands zouden zich in geen enkel opzicht moeten laten sturen door platenmaatschappijen of het verlangen meer albums te verkopen, maar enkel en alleen de muziek moeten maken waar zij zelf achter staan. Zolang bands zich aan dit uitgangspunt houden lijken grote verkoopcijfers geen reden te zijn een band als te commercieel te bestempelen.

Bij veel respondenten is een duidelijke argwaan tegenover de invloed van platenmaatschappijen merkbaar. Door vijf van hen wordt aangehaald dat zij de invloed van platenmaatschappijen menen terug te zien in de muziek van bands. De 'mainstream' platenmaatschappijen binnen het black metal subgenre zouden hun stempel op de muziek drukken doordat deze bands aan zouden zetten hun muziek toegankelijk te maken voor een breder publiek om hogere verkoopcijfers te realiseren. Dit is volgens hen duidelijk te merken aan de muzikale koers die sommige bands ingeslagen zijn nadat zij zich aan een groot label hadden verbonden. Terwijl deze bands in de perceptie van de respondenten nog veel experimenteerden en extreme muziek maakten voor zij zich aansloten bij een groot platenlabel, zou de muziek na deze ommekeer braver en voorspelbaar zijn geworden. Hierbij moet echter wel opgemerkt worden dat geen van deze respondenten een principiële probleem

heeft met grote platenmaatschappijen. Zonder uitzondering geven zij allemaal aan dat een band voor hun niet afdoet wanneer deze bij een grote platenmaatschappij onder contract staat, zolang dit maar niet van invloed is op de muziek en de bands muziek blijven maken waar ze achter staan zonder concessies te doen. Zoals ook uit het onderstaande citaat uit het interview met Michiel naar voren komt:

Het is een beetje... Gorgoroth bijvoorbeeld die zijn juist heel erg... dat toen ze bij Nuclear Blast tekende hebben ze Destroyer, how to philosophise with a hammer uitgebracht. Dat is echt een kut plaat, er is niets aan. En daarna kwamen ze met Incipit Satan. Dat vind ik een van de beste in black metal die ooit gemaakt zijn. Dat is heel duidelijk een... Die plaat was wel meer toegankelijk, maar geen knieval voor de commercie. En ik vind het belangrijk dat bands dat in ogenschouw houden, dat je altijd de muziek blijft maken die je zelf vet vindt, die je wilt maken. En of dat nou bij een groot label of klein label is, het maakt niet uit, maar als het een groot label is die het uitbrengt heb ik wel eerder dat ik denk van 'naaa', en dat je het een keertje extra luistert of het wel echt goed is. Bij een klein label heb ik sneller zoiets van 'oh ja, oh ja, een klein label, moet wel goed zijn'.

Daarnaast is het ook noemenswaardig dat geen van de respondenten er een probleem mee heeft als bands hun muziek promoten. Hoewel drie van hen hierbij wel aangeven dat het wel een beetje 'smaakvol' moet blijven of dat bands zich niet teveel moeten richten op mensen buiten de black metal subcultuur, is de consensus onder de respondenten dat het promoten van albums geen indicator is van een commerciële instelling die de bands er op nahouden.

Hoewel de kwaliteit van de muziek de hoofdmoot vormt van alle bezwaren die de respondenten uitten tegen het commercieel zijn van black metal bands, halen vier van hen ook argumenten aan die niet direct aan de muziek gerelateerd kunnen worden. Zij denken dat het te commercieel worden van black metal het gevaar met zich meebrengt dat hierdoor de verkeerde mensen worden aangesproken. Doordat commerciële black metal er in hun ogen op gericht is een zo groot mogelijk publiek aan te spreken, brengt dit ook mensen binnen het domein van black metal die de hele cultuur en ideologie achter black metal muziek niet snappen en hier ook geen moeite voor doen. Daarnaast geven twee van hen ook aan dat zij het anticommercieel of anti-mainstream zijn van bands als de essentie of achterliggende ideologie van black metal zien. Wanneer bands het commerciële pad in slaan verloochenen ze volgens hen dan ook de kernwaarde van black metal, iets waar zij bands zwaar op afrekenen.

Als conclusie kan dus gesteld worden dat hoewel het niet-commercieel zijn van bands voor ongeveer de helft van de respondenten over het algemeen zwaar meeweegt bij het

vaststellen van de authenticiteit, vormen hoge verkoopcijfers, het platenlabel waarbij een band zit en het promoten van albums voor hen geen reden bands als commercieel te bestempelen. Een voorwaarde die vrijwel alle respondenten die hier belang aan hechten echter wel stellen is dat de kwaliteit van de muziek niet aantast wordt. Zolang bands muziek maken waar zij achter staan en kwalitatief goede albums afleveren zijn hoge verkoopcijfers voor de meeste fans geen probleem. Wanneer black metal gemaakt wordt met het doel hoge verkoopcijfers te realiseren wordt volgens veel respondenten een grens overschreden.

5.1.3. Afkomst

Hoewel dit aspect tijdens de interviews minder prominent naar voren kwam dan het oprecht of niet-commercieel zijn, draagt ook de afkomst van bands en muzikanten in een beperkte mate bij aan hun authenticiteit. Uit de interviews komt echter wel duidelijk naar voren dat de afkomst van bands over het algemeen van secundair belang is voor hun authenticiteit. Slechts drie van de veertien respondenten gaven expliciet aan het van belang te vinden dat een black metal band uit een bepaald land komt en hadden daarnaast ook een duidelijke voorkeur voor landen waar black metal bands volgens hen vandaan horen te komen. Hier tegenover staan negen respondenten voor wie dit niet meeweegt in hun oordeel over bands. Daarnaast zijn er nog twee respondenten voor wie de afkomst van bands ook enige rol van betekenis lijkt te spelen, maar hier een minder uitgesproken mening over hebben. Bij afkomst wordt hier overigens het land bedoeld waar een band vandaan komt, en niet afkomst in sociaaleconomische termen zoals dit bij de authenticiteit van bijvoorbeeld hiphop en country artiesten van belang is.

De drie respondenten die er belang aan hechten uit welk land black metal komt, gaven allen aan het belangrijk te vinden dat bands uit Noorwegen, of in ieder geval Scandinavië komen. De redenen die zij hiervoor geven is de lange traditie die Noorwegen in black metal heeft, of omdat de Noorse en Scandinavische cultuur, klimaat en geschiedenis goed passen bij black metal. Daarnaast waren er twee respondenten die niet expliciet aangaven het van belang te vinden dat de bands die zij luisteren uit een bepaald land komen, maar wel van mening zijn dat black metal de omgeving, cultuur en het klimaat weerspiegelt van de plaats waar het vandaan komt, en de sfeer waar black metal naar hun mening om draait beter tot zijn recht komt bij bands uit noordelijke landen. Dit wordt goed geïllustreerd door een citaat van één van deze twee respondenten:

Dylan: Ja, dat vind ik wel eigenlijk het allerbelangrijkste ja, de atmosfeer er in.

Frank: Ok. En zou je die ook kunnen omschrijven in je eigen woorden, die atmosfeer?

Dylan: Pfff... Nee, het is echt heel moeilijk om te omschrijven wat precies die atmosfeer is. Het, ja... Het valt gewoon... Je voelt gewoon Noorwegen zeg maar in de muziek. Want ik ben wel eens in Noorwegen geweest en, ja, ik vind dat die muziek echt gewoon totaal bij het land past zeg maar. Noorwegen, het is een beetje donker, duister zeg maar, ja, het is een beetje... Het is, al die wouden daarzo, het is een beetje... grimmig. Ja, dat is een goed woord. Noorwegen, het is een beetje een grimmig land en black metal, het past daar echt precies bij zeg maar.

Terwijl deze respondent een directe link ziet tussen de cultuur en het klimaat van Scandinavië en de opkomst van black metal, geldt omgekeerd dat sommige landen en culturen volgens enkele respondenten minder of zelfs niet geschikt zijn om goede black metal voort te brengen. Hoewel zij geen specifieke voorkeur voor een bepaald land uitspraken gaven zij wel aan dat zonnige en warme landen geen goede black metal teweeg kunnen brengen. Hoewel negen respondenten aangaven dat in feite uit alle landen goede black metal kan komen is het opvallend dat de centrale gedachte uit bovenstaande citaten ook onder hen wijdverbreid is. Maar liefst elf van de veertien respondenten gaven aan een verband te zien tussen de ‘sound’ of stijl van een black metal band en het land waar deze vandaan komt. Vaak gaven zij hier ook dezelfde argumenten voor die in bovenstaande citaten terug te lezen zijn, namelijk het klimaat, de natuur of de cultuur van een land. Ook werd hierbij de geschiedenis en het culturele erfgoed van deze landen nog wel eens aangehaald.

Overigens gaven drie respondenten aan dat Amerikaanse black metal bands hen over het algemeen niet aanstaan. Hiervoor werden verschillende redenen aangevoerd. Terwijl een van hen simpelweg aangaf op een enkele uitzondering na Amerikaanse black metal bands over het algemeen minder goed te vinden en het voor hem dus simpelweg een kwestie van smaak lijkt te zijn, droegen de andere twee respondenten hier wel redenen voor aan die lijken te impliceren dat Amerikaanse black metal in hun ogen minder authentiek is. Één van hen gaf aan geen voorstander van Amerikaanse black metal te zijn omdat dit naar zijn idee het land van het grote geld en de commercie is en je dit ook in de muziek terug kan horen. De andere respondent gaf aan Amerikaanse black metal in lijn met de cultuur van het land vaak verwaande en arrogante muziek te vinden.

Hoewel de meningen van de respondenten sterk uiteenlopen wat betreft het belang dat de afkomst van bands speelt in hun authenticiteit, kan als algemene conclusie op basis van de veertien interviews gesteld worden dat dit tot op een zekere hoogte wel een factor is die

meeweegt in de constructie van authenticiteit binnen de black metal subcultuur. Vanwege hun klimaat, natuur geschiedenis en black metal traditie lijken Noorse, of in brede zin ook wel Scandinavische, bands een streepje voor te hebben bij de gemiddelde Nederlandse fan. In mindere mate lijkt dit ook op te gaan voor andere Noord-Europese landen doordat deze in de ogen van sommige respondenten uit een geschikter klimaat en cultuur afkomstig zijn om black metal voort te brengen dan bands uit warme landen. Wel moet hier echter in het oog gehouden worden dat er niet gesteld kan worden dat de afkomst van bands voor elke individuele Nederlandse black metal fan van belang is.

5.1.4. Extreem

Een factor die ook bij het merendeel van de respondenten meeweegt bij het vaststellen van de authenticiteit van de bands en muzikanten is de extremiteit van hun gedrag en persoonlijkheden. Extreem is een brede term die bij een extreme metal genre als black metal voor buitenstaanders waarschijnlijk op vrijwel alle bands van toepassing lijkt, en daarnaast ook nog eens op alle zowel muzikale als niet-muzikale aspecten van de bands. Niettemin is dit naar mijn mening de meest geschikte term voor deze categorie. Respondenten droegen tijdens de interviews immers de meest uiteenlopende termen aan, als ‘duister’, ‘controversieel’, ‘afwijkend’, ‘ontspoord’, ‘gestoord’, ‘agressief’, of wanneer zij negatief over een band oordeelden ‘soft’, ‘verwijfd’⁵ of ‘posers’, die er allemaal op neerkomen dat ‘echte’ black metal muzikanten qua persoonlijkheid, gedrag en imago op een bepaalde manier extreem moeten zijn. Hoewel bijvoorbeeld de termen ‘duister’ en ‘gestoord’ niet geheel aan elkaar gelijk te stellen zijn, en de respondenten dan ook iets andere accenten lijken te leggen bij hetgeen wat de muzikanten op dit vlak authentiek maakt, duiden al deze door de respondenten aangedragen termen bepaalde soorten gedrag en persoonlijkheden aan die op een negatieve manier afwijken van de maatschappelijke norm.

Zoals al is aangehaald is ‘extreem’ een brede term die op de meest uiteenlopende aspecten toegepast kan worden, zowel muzikaal als niet-muzikaal. Voor deze categorie van authenticiteit zijn echter alleen de opmerkingen van de respondenten meegenomen die direct te relateren zijn aan de muzikanten zelf, wat wil zeggen hun persoonlijkheid, gedrag en imago. Hoewel ook regelmatig opmerkingen voorbij kwamen die de extremiteit van de muziek van bands prezen, is dit naar mijn mening niet direct te herleiden naar de authenticiteit van de muzikanten. Hoewel hier waarschijnlijk tot op een zekere hoogte wel een relatie tussen

⁵ Op het belang dat binnen de black metal subcultuur aan mannelijkheid wordt gehecht zal later in de thesis nog ingegaan worden.

is, kan de respondent ook simpelweg van de meer extreme black metal muziek binnen het genre houden en uit hij met dergelijke opmerkingen alleen zijn muzikale voorkeur.

Gezien het feit dat black metal er op het eerste gezicht op gericht lijkt zowel muzikaal, tekstueel als visueel extremer te zijn dan elk ander metal subgenre en veel bands alles in het werk stellen zo wreed en onmenselijk over te komen, zou logischerwijs verwacht kunnen worden dat het extreem zijn van muzikanten een kernaspect zou zijn in de authenticiteit die hen door de fans toegekend wordt. Maar hoewel het extreem zijn van de muzikanten hier wel een rol in speelt is deze relatief beperkt. Slecht zes van de veertien respondenten vinden het daadwerkelijk belangrijk dat black metal muzikanten een extreme persoonlijkheid hebben of zich extreem gedragen. Daar tegenover staan vier respondenten voor wie dit geen enkele rol speelt, terwijl vier respondenten hier in een beperkte tot zeer beperkte mate belang aan hechten. De zes respondenten die aangaven daadwerkelijk belang te hechten aan het extreem zijn van bands en muzikanten lieten dit onder andere blijken aan de hand van opmerkingen waarmee zij aangaven dat niet iedereen geschikt is om black metal te maken, maar alleen mensen met een bepaalde persoonlijkheid hier daadwerkelijk toe in staat zijn. Zoals Draco aanhaalde:

En dat is volgens mij black metal: doen wat je goed vindt, vanuit volgens mij altijd wel een extreme overtuiging. Ik denk wel dat bij iedereen die black metal luistert toch altijd wel een steekje los zit. Dat denk ik, anders ga je geen black metal maken lijkt mij. (...) Volgens mij, ja... black metal komt volgens mij bij mensen rechtstreeks uit het hart. Maar dan wel bij mensen die in feite al een beetje ontspoord zijn, een beetje agressief zijn, een beetje, ja... negatief gezind zijn. Ik denk dat als jij alles positief bekijkt dan kan je geen black metal maken.

Maar naast de persoonlijkheid van de muzikanten wegen ook de misdaden die door sommige bandleden zijn begaan voor vier van de zes respondenten die het extreem zijn van muzikanten belangrijk vinden mee. Gezien het feit dat deze misdaden zeer imagobepalend zijn geweest voor het black metal subgenre en daarnaast ook een belangrijke rol hebben gespeeld bij de groei in populariteit en wereldwijde verspreiding hiervan, is het aantal respondenten dat hier belang aan hecht echter kleiner dan ik op voorhand had verwacht.

De extreme persoonlijkheden en in iets mindere mate ook de daden van de muzikanten werden veruit het meeste aangehaald door de respondenten die in een zekere mate belang hechten aan het extreem zijn van de bands en muzikanten. Het imago en uiterlijk van de muzikanten bleek daarentegen bij de meeste respondenten nauwelijks een rol te spelen.

Hoewel hier enkele uitzonderingen op zijn gaven de respondenten veelal aan het niet van belang te vinden dat de bands voldoen aan de conventies die er binnen black metal zijn op het gebied van uiterlijk, zoals corpsepaint, of zich visueel op de een of andere manier extreem uitten. Eigenschappen die de muzikanten bezitten of de dingen die zij hebben gedaan wegen zwaarder dan het simpelweg afstemmen van hun uiterlijk op de standaarden die binnen de subcultuur van kracht zijn, zoals ook uit het onderstaande citaat uit het interview met Nick blijkt:

Genoeg overtuiging in hun muziek. Snap je? Het heeft nog geeneens met uitstraling te maken qua uiterlijk. Ze hoeven niet van mij stereotype langharige, zwartharige black metal dude met een masker en zwarte lippenstift en al die shit. Nee, als die gast... zeg net als Creator... Of ehh... Atilla van Mayhem. Als die zo 'n uitstraling heeft dan ben je genoeg black metal voor mij.

Daarom kan er gesteld worden dat in hoeverre het extreem zijn van bands en muzikanten bijdraagt aan hun authenticiteit, zij deze authenticiteit grotendeels alleen toegekend krijgen op basis van hun vermeende extreme persoonlijkheid en daden die hier als bewijs voor aangedragen kunnen worden. Hoewel alle aspecten van het black metal subgenre en de bijbehorende subcultuur er op gericht lijken zo extreem mogelijk over te komen is dit in feite de norm binnen black metal. Omdat het overgrote deel van de bands zich conformeren aan deze norm hebben bands die dit doen in de ogen van de gemiddelde fan geen streepje voor als het aankomt op hun vermeende authenticiteit. Zo gaven de respondenten in een overgrote meerderheid aan er niets om te geven of een band de traditionele corpsepaint draagt of niet. Ook qua teksten en thema's die in de nummers bezongen worden is de reikwijdte van hetgeen wat acceptabel is voor de fans groot. Een van de weinige vereiste is dat er een bepaalde duistere rand aan de teksten zit.

5.1.5. Tussentijds besluit

Om een goed beeld te schetsen van de manier waarop Nederlandse black metal fans de authenticiteit van bands en muzikanten vaststellen is het niet alleen van belang om te weten welke aspecten hierbij een rol spelen, maar ook hoe zwaar deze aspecten wegen. Daarom was voorafgaand aan de data-analyse ook de deelvraag opgenomen:

Zijn er bepaalde aspecten die zwaarder wegen dan andere aspecten in het construeren van de authenticiteit van de black metal bands door de Nederlandse fans, en zo ja, welke en waarom?

Omdat dit in grote mate al uiteen is gezet in de hierboven gegeven beschrijvingen van deze vier aspecten zal hier volstaan worden met het afwegen van deze aspecten ten opzichte van elkaar.

Het dominante criteria waaraan de authenticiteit van black metal bands door hun Nederlandse fans afgemeten wordt is oprechtheid. Terwijl de respondenten wat betreft de drie andere aspecten minder eenduidig waren, is op een enkele uitzondering na de consensus onder de respondenten dat black metal bands oprecht over moeten komen om als authentiek te kunnen worden bestempeld. Niet alleen wegen vrijwel alle respondenten dit mee bij het toekennen van authenticiteit, maar voor veel van hen is dit daarnaast van doorslaggevend belang. Op de twee plaats komt het niet-commercieel zijn van bands. Voor een deel van de fans valt of staat de authenticiteit van de bands hier mee. Maar wat betreft dit aspect is er een duidelijke tweesplitsing in de steekproef te zien, waarbij de helft hier zeer veel belang aan hecht terwijl dit voor de andere helft nauwelijks een rol speelt. Niettemin kunnen zowel de oprechtheid als het niet-commercieel zijn van bands naar mijn mening als de kernaspecten binnen de constructie van authenticiteit in de Nederlandse black metal subcultuur worden gezien. In de interviews met elke respondent die veel belang hecht aan de authenticiteit van bands en muzikanten voerde tenminste één van deze twee aspecten, en vaak ook beiden, de boventoon.

Het belang dat aan het extreem zijn van muzikanten of hun afkomst wordt gehecht is beduidend minder dan het oprecht en niet-commercieel zijn van bands. Wanneer de waarde die aan deze twee aspecten wordt gehecht tegen elkaar afgewogen wordt kan wel gesteld worden dat het extreem zijn van bands en muzikanten belangrijker is dan hun afkomst. Terwijl de afkomst van bands en muzikanten slechts voor enkele respondenten een rol speelt, en deze rol bovendien beperkt is, hecht meer dan de helft van de respondenten in meer of mindere mate belang aan het extreem zijn van bands. Hoewel dit geen kernaspect van authenticiteit is, kan niettemin worden gezegd dat de vermeende extremiteit van bands en muzikanten in een redelijke mate bij kan dragen aan hun authenticiteit. De mate waarin de afkomst van bands en muzikanten hier aan bij kan dragen is daarentegen zeer beperkt en lijkt geenszins noodzakelijk voor een band of muzikant om authentiek over te komen.

5.2. De aspecten van authenticiteit verklaard

Hoewel in paragraaf 5.1. bij de bespreking van de aspecten die een rol spelen in het authenticiteitvertoog binnen black metal tevens in is gegaan op de motivatie die de respondenten hierbij gaven, biedt dit slechts een beperkt inzicht in de redenen waarom juist deze aspecten van belang zijn. Zoals uit de literatuurstudie duidelijk naar voren kwam, gaat er achter de constructie van authenticiteit in op muziek gebaseerde subculturen vaak een bepaalde logica schuil waar participanten in deze subculturen zich niet altijd bewust van lijken te zijn. Daarom is in dit onderzoek tevens de deelvraag opgenomen:

Hoe kunnen we verklaren dat juist deze aspecten een rol spelen in het vaststellen van de authenticiteit van de black metal bands door de Nederlandse fans?

Hier is een antwoord op gezocht door de uitkomsten van de analyse terug te koppelen naar de logica die verschillende academici hebben aangeduid met betrekking tot het toekennen van authenticiteit in andere muziekstromingen en muziek in het algemeen. Dit wordt hieronder van elk van de vier in dit onderzoek geïdentificeerde aspecten van authenticiteit besproken.

5.2.1. Oprechtheid

Gezien het feit dat oprechtheid en authenticiteit binnen muziek tot op een zekere hoogte synoniem met elkaar lijken te zijn, is het niet verwonderlijk dat hier door de respondenten veel nadruk op wordt gelegd. Black metal is dan ook niet het enige genre waarin de oprechtheid van muzikanten een toonaangevende factor is in de constructie van authenticiteit. In de vorige paragraaf werd al gesteld dat wanneer uit wordt gegaan van het door Thornton (1996) en Tetzlaff (1994) aangehaalde principe dat authenticiteit zich het beste laat kennen door hetgeen waar het zich tegen afzet, dit voor Nederlandse black metal fans commerciële en onoprechte mainstream muziek lijkt te zijn (Thornton, p. 105; Tetzlaff, p. 108). Hiermee lijkt black metal ondergebracht te kunnen worden in een grotere logica die zij delen met andere muziekgenres waar veel belang aan de authenticiteit van de muzikanten wordt gehecht. Om authenticiteit binnen een muziekgenre te construeren is een tegenvoorbeeld nodig van iets dat onauthentiek is, en dit lijkt vrijwel altijd mainstream muziek te zijn. Wanneer deze muziekgenres hun identiteit in tegenstelling tot de mainstream vaststellen kennen ze zichzelf zo de waarden toe die ze de mainstream ontzeggen en op grond waarvan ze deze bekritisieren.

Veel respondenten zetten black metal impliciet of expliciet neer als één van de laatst overgeblevene genres in de muziekwereld dat nog 'pure' muziek maakt, innoverend bezig is en de principes hooghoudt waar het in de muziekwereld om hoort te gaan, maar die in veel andere door commercie geleide genres verloochend zijn. Deze nadruk op een artistieke waarde lijkt black metal rechtstreeks geërfd te hebben van rockmuziek uit de jaren zestig waar de stamboom van black metal op terug te voeren is. Zoals Tetzlaff (1994) aangeeft begonnen rockmuzikanten, -critici en -fans de tegenstelling tussen rock en pop in deze periode te gebruiken om zichzelf te onderscheiden van hippe tieners en is popmuziek sindsdien de personificatie van het onoprechte en onauthentieke geworden waar rockmuziek zich tegen afzet. Popmuziek wordt door rockfans als commerciële muziek beschouwt die slecht, oppervlakkig, oneerlijk, triviaal is, en het product van een bepaald geformuleerd systeem dat geen individuele expressie toestaat. In tegenstelling hiertoe heeft rockmuziek een visie van zichzelf gecreëerd als veelzijdige, serieuze en volwassen muziek dat commerciële zaken vermijdt en een authentieke artistieke statement te bieden heeft (pp. 96-97).

Zoals Tetzlaff (1994) met betrekking tot rockmuziek aangeeft kan dit verder reiken dan muzikale waarden alleen. Volgens hem zien rockfans hetgeen dat ze als onauthentiek bestempelen vaak als codes voor sociale krachten die ze wensen te bestrijden of bekritisieren. Wanneer rockfans klagen over wat zij als onauthentiek ervaren richten ze zich tegen krachten waarvan ze menen dat deze hun levens beperken of goedkoper maken. Dit verzet ziet hij zelfs als een van de primaire manieren waarop rockmuziek gebruikt wordt (pp. 112; 115). Zo lijkt het grote belang dat Nederlandse fans aan de oprechtheid van black metal bands hechten voort te komen uit een afkeer van de in hun ogen onoprechtheid van mainstream muziek, en mogelijk wel de onoprechtheid van de 'mainstream' samenleving als geheel. Hierbij voegen ze zich in een decennialange traditie die er ook op na wordt gehouden in de genres waaruit black metal zich heeft ontwikkeld.

5.2.2. Underground versus commercieel

Evenals het oprecht zijn van bands en muzikanten, is ook de nadruk op underground of niet-commercieel zijn niet iets unieks voor de Nederlandse black metal subcultuur. Vrijwel elke op muziek gebaseerde subcultuur die veel nadruk legt op authenticiteit lijkt zich af te zetten tegen wat ze als commerciële muziek beschouwen, en de authenticiteit en creativiteit die ze zichzelf toekennen wordt in contrast gesteld met commercialiteit. In black metal lijkt de afkeer tegen commercialiteit en de mainstream evenals in veel andere muziekgenres op twee

fronten gehanteerd te worden. Ten eerste is het een kernwaarde die ze hun eigen muziekstroming en subcultuur toekennen, en waar ze hun identiteit dus deels op baseren. Daarnaast is het ook een onderscheid dat binnen het genre zelf wordt toegepast om een onderscheid te maken tussen authentieke muzikanten en degenen die dit principe verloochenen.

Opvallend is echter wel dat black metal in tegenstelling tot veel andere genres waarin het underground of niet-commercieel zijn van artiesten van belang is niet direct bedreigd wordt met mainstream assimilatie. Ondanks het feit dat black metal flink in populariteit is gestegen sinds de vroege jaren negentig en er ook vele bands gekomen zijn die toegankelijker black metal maken, zal de term 'black metal' de meeste mensen buiten deze subcultuur weinig zeggen. Slechts een kleine minderheid van de bands verdient genoeg met hun muzikale activiteiten om hiervan te kunnen leven, en zelfs veel van de grote namen binnen black metal hebben naast hun muziek nog banen om zichzelf te kunnen onderhouden. Binnen black metal kunnen verkopen van honderdduizend exemplaren per album als een monsterverkoop worden gezien en de meeste bands moeten het doen met een fractie hiervan (Kahn-Harris, 2004b, p. 112). Indien black metal evenals hiphop veel nadruk legt op het niet-commercieel zijn van bands vanwege de angst in de mainstream op te gaan, lijkt dit dan ook een enigszins voorbarige reactie.

Dit is echter ook niet het beeld dat uit de interviews naar voren kwam. Op een enkele uitzondering na geven de respondenten vrijwel allemaal aan dat black metal als subgenre zeker nog niet commercieel of mainstream genoemd kan worden. Toch lijkt een directe dreiging op te gaan in de mainstream niet noodzakelijk te zijn voor een subcultuur om zich toch af te zetten tegen het vooruitzicht hiervan. Zo geeft Kahn-Harris (2004b) aan dat het door het CCCS aangeduide principe dat een subcultuur gedefinieerd wordt door een 'spectaculaire' zichtbaarheid, en doordat dit samengaat met blootstelling aan de media-industrie uiteindelijk ook de bron van de vernietiging hiervan vormt, doorgedrongen is tot participanten in subculturen. Hij geeft aan dat de extreme metal scènes een variatie aan reflexieve strategieën en infrastructuren in de scene hebben ontwikkeld die ingesteld zijn om spectaculaire blootstelling te vermijden en het overleven op lange termijn te verzekeren. Zulke strategieën zijn volgens Kahn-Harris een teken dat de theorie van het CCCS doorgedrongen is tot niet-academische vertogen (pp. 107; 117-118). Ook zonder het directe gevaar geassimileerd te worden met de mainstream lijkt een bewustzijn van de gevolgen die dit met zich mee zou

brengen voldoende voor de black metal subcultuur om zich hier preventief tegen te wapenen, onder andere door zich tegen alle bands te richten die dit gevaar vergroten.

Maar zoals al aangehaald is een afkeer tegen de mainstream in veel op muziek gebaseerde subculturen daarnaast ook een manier om hun eigen waarden te bestendigen en hun identiteit te construeren, door deze in tegenstelling tot de mainstream vast te vaststellen. Negus (1996) geeft aan dat de tegenstelling tussen commercie en creativiteit, ook al is deze vanuit academisch perspectief onjuist, door participanten in op muziek gebaseerde subculturen wordt gebruikt als onderdeel van het vertoog waarin ze zin geven aan wat er met hen gebeurt (pp. 45-48). Dit blijkt in black metal niet anders te zijn. Veel respondenten zetten zich af tegen wat ze als commerciële muziek beschouwen, en stellen de authenticiteit en creativiteit die ze black metal toekennen hiermee in contrast. Naast een angst dat vermeende commerciële black metal bands het genre teveel blootstellen aan de mainstream kunnen deze wat betreft hun authenticiteit daarom ook negatief beoordeeld worden doordat deze niet voldoen aan de waarden die black metal fans het genre toekennen.

5.2.3. Afkomst

Om te verklaren waarom de afkomst van bands, zij het in een beperkte mate, bij kan dragen aan de authenticiteit van bands moet een goed onderscheid gemaakt worden tussen de argumenten die de respondenten hier voor aandroegen. De meeste respondenten die het land van herkomst van de bands van belang achten, gaven hier als reden voor dat de omgeving, cultuur en het klimaat van het land waar de muzikanten uit afkomstig zijn doorklinkt in de muziek. De sfeer die black metal naar hun mening moet hebben zou beter tot zijn recht komt bij bands uit noordelijke landen. Met name de Noorse en in bredere zin de Scandinavische cultuur, klimaat en geschiedenis zou goed bij black metal passen.

Het idee dat black metal een afspiegeling is van de plaats waar het vandaan komt lijkt niet alleen de perceptie van de respondenten te zijn, maar iets waar veel bands uit de ‘second wave of black metal’ bewust voor hebben gekozen. Volgens documentairemaker Sam Dunn is hetgeen wat de Noorse black metal scène binnen in de geschiedenis van metal speciaal maakt dat ze hun cultuur en omgeving geïncorporeerd hebben in de muziek, teksten en symboliek (Dunn et al., 2005b). Eveneens geeft Beckwith (2002) aan dat black metal de wat hij noemt ‘socio-politics’ in metal tot in het extreme doorvoerde. Black metal baseerde zijn identiteit volgens hem op de waarden die geassocieerd zijn met zijn geografische locatie, wat vanaf de *second wave of black metal* Noord-Europa, en met name Scandinavië, is (para. 2).

De connectie die door black metal bands wordt gelegd met hun omgeving, cultuur en geschiedenis komt ook duidelijk terug in de vele heidense elementen die in de thematiek en symboliek van black metal verwerkt zijn. Zo geeft Kahn-Harris (2004a) aan dat het satanisme door de vroege Noorse black metal bands geconstrueerd werd als onderdeel van een heidense geschiedenis van verzet tegen de veroveringen van het christendom. Hierbij werd volgens hem sterk teruggevallen op de oude Germaanse mythologie en Viking geschiedenis als voorbeeld van een heldhaftig verleden dat vrij is van de verzwakkende invloed van het christendom (p. 99). Eveneens geeft Massa (1999) aan dat veel black metal bands zichzelf positioneren in een culturele oorlog waarbij ze hun paganistische erfgoed verdedigen tegen joods-christelijke waarden (p. 49). Op deze manier is de identiteit van black metal vanaf het begin van de jaren negentig sterk verbonden geweest met de geschiedenis, cultuur en het klimaat van de Noordelijke, en in het bijzonder Scandinavische, landen. Hoewel black metal sindsdien een wereldwijd fenomeen is geworden hebben de Noorse bands in deze beginperiode het standaard gezet dat vandaag de dag nog steeds van kracht lijkt.

Afgaande op de interviews is dit niet de enige reden waarom sommige respondenten bands uit Scandinavische landen meer authenticiteit toekennen. Door enkele van hen werd er ook gewezen op de lange traditie die Noorwegen in black metal heeft. Hoewel hierbij evengoed belang wordt gehecht aan het land van herkomst van de bands, en Scandinavische bands meer authenticiteit toegekend wordt omdat zij het standaard van black metal hebben gezet, ligt hier niettemin een andere motivatie achter. Hierbij wordt immers niet zozeer verwezen naar de geschiedenis, cultuur en het klimaat van Scandinavië, maar naar het feit dat bands uit deze landen onderdeel zijn van een lange traditie van black metal. Doordat de oorsprong van black metal in Noorwegen ligt, en zich vervolgens als eerste uitbreide naar Zweden, lijken deze landen al gauw geassocieerd te worden met black metal. Volgens Moynihan en Söderlind (2003) is black metal vanwege de excessen zelfs vrijwel synoniem geworden met Scandinavië, en in het bijzonder Noorwegen (p. 44). Voor enkele fans lijkt dit dan ook een reden te zijn om bands uit deze landen meer authenticiteit toe te kennen.

5.2.4. “Extreem” zijn

Het belang dat binnen de black metal subcultuur aan extreem gedrag en extreme persoonlijkheden toegekend wordt kan verklaard worden aan de hand van een door Cordero (2009) geïdentificeerde impuls die hij aanduidt als de ‘masculine imperative’. Dit omschrijft hij als de impuls binnen bepaalde door mannen gedomineerde scènes en genres die innovaties

aanmoedigen op manieren die de masculiene codes staande houden en uitbreiden. Zoals hij zegt veranderen subgenres van metal de conventies van voorgaande metal genres op een typisch meer masculiene manier, namelijk door het zowel muzikaal, tekstueel als visueel naar steeds extremere hoogtes door te voeren. Achter de meeste innovaties die in de geschiedenis van metal muziek plaats hebben gevonden zit volgens Cordero dan ook de simpele logica dat de nadruk op mannelijkheid het voortstuwt richting steeds extremere vormen en elke nieuwe stroming op elk front extremer wil zijn dan zijn voorgangers. Door een definitie van mannelijkheid te construeren die de voorgaande codes van masculiniteit voorbijstreven drukken extreme metal genres volgens Cordero hun superioriteit uit ten opzichte van hun voorgangers. De ontwikkeling die het metal genre heeft doorlopen laat volgens hem een continue progressie van schok zien die in één lijn geplaatst wordt met masculiene codes. De ‘masculine imperative’ verklaart volgens Cordero ook grotendeels de sensationele aard van de antichristelijke esthetiek in black metal. Dit beweegt het genre er immers toe steeds wreder, kwaadaardigere en onmenselijke vormen aan te nemen, om zo steeds schokkender over te komen en de dominante symbolische orde uit te dagen (para. 24-26).

Zoals Cordero (2009) dan ook concludeert: ‘extreme metal is not for the weak’ (para. 26). Deze zin lijkt een redelijk accurate samenvatting van de visie die veel van de respondenten er op nahouden. Niet alleen wordt er door veel van hen extreem gedrag verwacht van de muzikanten, maar ook lijkt een deel van hen van mening dat alleen afwijkende persoonlijkheden in staat zijn ‘echte’ black metal te maken. Hoewel mogelijk lang niet alle black metal fans zich er van bewust zijn dat de extremiteit die het subgenre kenmerkt een manier is om de superioriteit van black metal uit te drukken ten opzichte van andere metal subgenres en muziekstromingen in het algemeen, is logisch te veronderstellen dat de grote rol van deze extremiteit in de identiteit van black metal de reden is dat dit meeweegt in het vaststellen van de authenticiteit van bands en muzikanten.

Daarnaast kan na de nadruk op het extreem zijn van de muzikanten mogelijk ook deels voortkomen uit de anti-mainstream ideologie die veel respondenten black metal toekennen. Zo stelde Joshua Gunn (1999) met betrekking tot de ‘gothic’ subcultuur, die net als black metal zijn identiteit grotendeels construeert in contrast met de mainstream, dat de aantrekkingskracht voor de participanten hierin precies hetgeen is waarvan zij veronderstellen dat door de mainstream afgekeurd wordt (p. 426). Het is daarom niet ondenkbaar dat binnen black metal het extreem zijn van de bands en muzikanten ook deels van belang wordt geacht omdat deze extremiteit door de fans in wordt gezet om zich af te zetten tegen de mainstream.

5.3. De verschillen tussen de respondenten verklaard

Gedurende het afnemen van de interviews kwam een grote verscheidenheid in denkbeelden tussen de respondenten naar voren. Dit was niet geheel onverwacht. Peterson (1997) geeft immers aan dat authenticiteit vaak het middelpunt is van strijd, en dat de constructie van authenticiteit herbemiddeld wordt in een continue politieke strijd waarin het doel van elke deelnemers is een bepaalde constructie van authenticiteit te neutraliseren (p. 220). Eveneens gaf Martin (2004) aan dat groepen die onder collectieve termen worden geschaard in werkelijkheid nooit een geünificeerde eenheid vormen waarvan alle leden dezelfde ideeën en motivaties delen (pp. 25-26). Daarom was ook de deelvraag in het onderzoek opgenomen:

In welke mate verschillen Nederlandse black metal fans onderling in hun constructie van authenticiteit en hoe kunnen deze verschillen verklaard worden?

Op het eerste gezicht leek de verscheidenheid aan denkbeelden onder Nederlandse black metal fans een stuk groter te zijn dan ik op voorhand had verwacht. Bands die door sommige respondenten als het toonbeeld van ‘echte’ black metal werden aangevoerd, werden door andere respondenten verguisd omdat deze de principes van black metal zouden verkwanselen. Tijdens de analyse bleek echter al snel dat er slechts in een zeer beperkte mate sprake was van tegenstrijdigheden. Hoewel de respondenten in hun oordeel over specifieke bands sterk met elkaar van mening kunnen verschillen, blijken degenen die het authentiek zijn van bands van belang achten wel grotendeels dezelfde aspecten te hanteren in hun beoordeling van bands. Zij lijken deze aspecten alleen enigszins anders te interpreteren en de grenzen hiervan anders te stellen. Het voornaamste verschil tussen de respondenten zit dan ook in de mate waarin zij de verschillende aspecten, en ook het authentiek zijn van bands in het algemeen, van belang achten. Daarom is geprobeerd hier op basis van kenmerken van de respondenten een verklaring voor te vinden.

5.3.1. Het verschil in belang dat aan de aspecten gehecht wordt

Het eerste deel van de interviews was er op gericht aan de hand van enkele gerichte vragen de betrokkenheid van de respondenten bij de black metal subcultuur te bepalen. Met deze vragen werd geïnformeerd naar het aantal uur per week dat zij black metal luisteren, of veel mensen in hun naaste omgeving ook black metal luisteren, hoe vaak zij naar black metal concerten gaan, enzovoort. Afgaand op de literatuurstudie leek het mij immers waarschijnlijk dat dit tot

op een zekere hoogte van invloed zou kunnen zijn op het toekennen van authenticiteit. Uit de analyse kwam echter naar voren dat dit niet het geval is. Wel bleek uit de analyse dat een ander kenmerk van de respondenten sterk verband houdt met de mate waarin zij de verschillende aspecten, en ook het authentiek zijn van bands in het algemeen, van belang achten. Dit is de mate waarin de respondenten black metal het liefst als een enigszins exclusieve aangelegenheid houden of dat zij geen probleem hebben met een groeiende populariteit hiervan. Hoewel hier enkele uitzonderingen op zijn lijkt over het algemeen op te gaan dat hoe belangrijker een respondent het vindt dat black metal beperkt blijft tot een kleine groep en niet te populair of bekend wordt, hoe meer belang hij aan de geïdentificeerde kenmerken van authenticiteit hecht.

Onder de respondenten lopen de meningen sterk uiteen over in hoeverre een groeiende populariteit van black metal als een positieve of negatieve ontwikkeling gezien moet worden. Van de veertien respondenten gaven er zes aan dat ze hopen dat black metal nooit een mainstream muziekstroming zal worden of dat het genre wat hen betreft nu al te populair is geworden. Zij hechten zonder uitzondering allemaal in meer of mindere mate belang aan alle vier de aspecten van authenticiteit. Ook kennen zij deze aspecten over het algemeen veel belang toe. Daarnaast gaven twee respondenten aan niet de wens te hebben dat black metal veel populairder wordt dan het op dit moment is, maar niet ontevreden te zijn met de populariteit die het vandaag de dag in Nederland geniet. Zij kennen beiden veel of redelijk veel belang toe aan de oprechtheid van bands, maar kennen daarnaast slechts enkele van de overige aspecten enige waarde toe. Zes respondenten gaven daarentegen aan het een positieve ontwikkeling te vinden dat black metal in populariteit is gegroeid, en drie van hen gaven zelfs aan dat wat hen betreft zoveel mogelijk mensen deze muziek zouden moeten luisteren. Onder hen zitten echter wel twee uitzonderingen op dit verband dat voor de rest van de steekproef wel in grote mate opgaat. Deze twee respondenten gaven beiden aan het wenselijk te vinden dat black metal sterk aan populariteit groeit, terwijl zij niettemin veel belang hechten aan vrijwel alle in het onderzoek geïdentificeerde aspecten van authenticiteit. Voor de overige vier respondenten die aangaven het een positieve ontwikkeling te vinden dat black metal aan populariteit is gegroeid gaat wel op dat zij op een enkele uitzondering na de vier aspecten van authenticiteit niet of nauwelijks van belang vinden.

Dit kan ook logisch verklaard worden wanneer bedacht wordt dat het oproepen van authenticiteit binnen subculturen gepaard gaat met het optrekken van grenzen rond deze subcultuur, doordat hiermee in feite vastgesteld wordt wie hier wel en niet bijhoort. Dit komt

duidelijk terug in de verhandeling van Solomon (2005) over de Istanbulse hiphop scène. Hier wordt de veel gehanteerde underground metafoor volgens hem niet alleen gebruikt om status binnen hun gemeenschap aan te duiden, maar hierbij construeren ze tegelijkertijd ook grenzen rond hun gemeenschap en definiëren ze wie er wel en niet bij hoort (p. 3). Dit komt overeen met de constatering van McLeod (1999) dat authenticiteitsclaims binnen de Amerikaanse hiphopscène een bewuste en directe reactie zijn op de dreiging op te gaan in de mainstreamcultuur en een middel is om vast te stellen wie wel en niet binnen de cultuur thuishoort. Dit is zoals hij aangeeft niets iets unieks van de Amerikaanse hiphopscène, maar een grotere culturele logica die gedeeld wordt door andere culturen en subculturen die bedreigt worden met assimilatie in een grotere mainstream cultuur (pp. 145-147).

Authenticiteit is in feite dus ook een afbakening, waarbij vastgesteld wordt wie er wel en niet bij de denkbeeldige gemeenschap hoort. Doordat gesteld kan worden dat de fans die geen probleem hebben met een toenemende populariteit van black metal in het verlengde hiervan de subcultuur ook niet af willen bakenen, hebben zij logischerwijs ook minder behoefte aan de parameters die authenticiteit levert om vast te stellen welke bands en fans wel en niet tot de subcultuur gerekend kunnen worden. Hoewel de dreiging op te gaan in de mainstream voor black metal niet direct aanwezig lijkt, draagt de groep respondenten die van black metal het liefst zoveel mogelijk een beperkte aangelegenheid houdt hier wel soortgelijke argumenten voor aan. Veel van hen zien het populairder worden van black metal als een bedreiging voor de muziek en de subcultuur, en gaven daarnaast soms ook ronduit aan dat black metal wat hen betreft zo ver mogelijk van de mainstream verwijderd moet blijven. Daarom lijkt evenals in hiphop authenticiteit door hen als een middel ingezet te worden om vast te stellen wie wel en niet tot de 'echte' black metal gerekend kan worden.

5.3.2. De verschillende manieren waarop de aspecten gehanteerd worden

Maar zoals al gesteld verschillen de respondenten niet alleen van elkaar wat betreft de mate waarin zij belang hechten aan bepaalde aspecten van authenticiteit. Degenen die hier belang aan hechten lijken deze aspecten daarnaast ook anders te hanteren. Dit komt sterk terug in het feit dat respondenten die niet wezenlijk met elkaar van mening verschillen wat betreft de aspecten die bands en muzikanten authentiek maken soms wel lijnrecht tegenover elkaar staan in hun oordeel over specifieke bands. Naast de simpele logica dat respondenten de bands die een grote rol in hun leven spelen als authentiek bestempelen, kunnen de sterk uiteenlopende oordelen van fans over specifieke bands mogelijk ook deels verklaard worden doordat deze

aspecten soms op een enigszins andere manier benaderd worden. Uit de interviews kan afgeleid worden dat hoewel respondenten grotendeels dezelfde aspecten meewegen in het vaststellen van deze authenticiteit, zij deze aspecten soms op andere gronden toekennen.

Hierbij is het onderscheid dat Moore (2002) maakte tussen ‘first’, ‘second’ en ‘third person authenticity’ relevant. Volgens Moore is authenticiteit een veelzijdig concept dat op verschillende gronden toegekend kan worden, of zoals hij het stelt aan verschillende personen (p. 220). Bij ‘first person authenticity’ wordt authenticiteit aan de muzikant toegekend, wat volgens Moore (2002) gebeurt wanneer de muzikant er in slaagt de impressie te wekken dat hij zichzelf op een integere manier uitdrukt. Van ‘second person authenticity’ kan gesproken worden wanneer het publiek in feite zichzelf authenticiteit toekent, doordat zij de muzikant authenticiteit toekennen wanneer deze er in slaagt de indruk aan de luisteraar over te brengen dat de ervaring van het leven die de luisteraar heeft gevalideerd wordt, en dat de muziek de luisteraar ‘verteld zoals het is’. ‘Third person authenticity’ treedt op wanneer een performer er in slaagt de impressie over te brengen dat hij de ideeën van een ander adequaat representeert, of dat hetgeen wat hoe doet ingebed is binnen een bepaalde traditie. Op deze manier wordt hiermee in feite een (afwezige) derde authenticiteit toegekend (pp. 214-220).

Hoewel deze drie door Moore aangeduide soorten authenticiteit tijdens de analyse in vrijwel alle geïdentificeerde aspecten te herkennen waren, kwam dit nergens zo duidelijk terug als in de vermeende ‘oprechtheid’ van de bands. Dit wordt goed geïllustreerd door onderstaande citaten:

Frank: *Maar denk je ook dat de meeste bands echt geloven wat ze zingen? Waar ze over zingen? We hadden het er over gehad dat satanisme bijvoorbeeld veel voorkomt, geloof je dat die bands echt achter hun teksten staan?*

Robbin: *Sommige wel andere niet. Ehm... En dat is wel een goede vraag op zich, want soms, je hoort echt, tenminste dat is dan mijn perceptie, maar soms hoor je een bepaalde oprechtheid in de stemmen van metalzangers. Dan hoor je dat het echt gemeend is op een bepaalde manier. Er zit dan een bepaalde emotionele lading in die stem, dat is echt mijn perceptie hoor, waardoor ik denk ‘ze menen echt wat ze zingen’ en dan vind ik muziek automatisch wel vaak wat beter zeg maar.*

Zoals uit het bovenstaande citaat blijkt meent deze respondent oprechtheid te herkennen in de muziek aan de hand van het gevoel waarmee zij dit weten te brengen. Bands worden door hem als oprecht beschouwd wanneer hij de indruk heeft dat deze zich op een integere manier uitten en de muziek een afspiegeling van de emoties van de muzikanten is. Op deze manier wordt authenticiteit rechtstreeks aan de bands en muzikanten zelf toegekend. Daarentegen

relateert de respondent in het onderstaande citaat de oprechtheid die hij in de muziek meent te horen vooral naar zijn eigen beleving van de wereld:

Karel: *Ja, met name dus wat ik al heb gezegd. En... wat ik ook heel erg voel als ik naar de muziek luister, ook gewoon een enorme... er zit ook gewoon een enorme woede in en... ik merk zelf dat van binnenuit ik ook, ja, af en toe diezelfde woede heb en daardoor kan ik me ook heel goed vinden in die muziek.*

Frank: *Ok. Dus, ja, een beetje wat zij in die muziek overdragen dat komt wel overheen met hetgeen wat jij ook ehh...*

Karel: *Ja. Ja, ik word af en toe zo geïrriteerd van alle mensen om me heen, op straat enzo. Dan heb ik zoiets van 'whaa!' (imiteert een black metal schreeuw) (lacht) Het zou me helemaal niets uitmaken om jullie allemaal verrot schieten (lacht). Dat stom gelul over dit en dat.*

Het verband dat deze respondent legt tussen de visie op de maatschappij die bands en muzikanten tot uitdrukking brengen in hun muziek en manier waarop hij de wereld ervaart is een goed voorbeeld van het door Moore beschreven 'second person authenticity'. Bands en muzikanten worden door deze respondent voornamelijk als oprecht bestempeld doordat deze in zijn ogen de wereld en de maatschappij accuraat weer weten te geven op een manier zoals hij dit ook ziet. Daarentegen is het voor de respondent in het onderstaande citaat van belang dat bands oprecht lijken in hun intentie de ideologie waar black metal in zijn ogen om draait hoog te houden:

Dylan: *Kijk, het shockeren dat is vooral bedoeld om ook tegen de mainstream te zijn zeg maar, tegen het hedendaagse leven om een beetje te shockeren. En dat vind ik dan wel weer goed. Ook al menen ze het niet echt, wat ze wel menen is dat ze willen... iets willen doen tegen de hedendaagse maatschappij en daar sta ik wel echt achter zeg maar. Dus of ze het nou menen of niet, het shockeren menen ze wel.*

Frank: *Ok. Dus dan zelfs al menen ze niet letterlijk wat ze zingen, dan zijn ze nog wel oprecht door hun bedoelingen er achter.*

Dylan: *Ja, dat wel ja.*

Frank: *Heeft het voor jou nog wel toegevoegde waarde als een band echt gelooft waar die over zingt, als ze bijvoorbeeld wel echt satanisch zijn?*

Dylan: *Ehm... het heeft niet echt voor mij een toegevoegde waarde... ja, het verschilt een beetje. Soms vind ik het wel echt vet als ze bijvoorbeeld daadwerkelijk doen wat ze zeggen, maar het maakt niet zo heel veel uit zolang ze maar wel echt anti-mainstream zijn enzo.*

Deze respondent beschouwt 'anti-mainstream' zijn als het meeste kenmerkende aspect van black metal en beschouwt bands als oprechtheid wanneer zij zich in zijn ogen gemeend tegen

deze mainstream afzetten. Of de bands de schokkende teksten die zij zingen daadwerkelijk menen draagt voor hem niet aan hun oprechtheid, zolang zij maar oprecht zijn met betrekking tot de traditie waar deze schokkende teksten in black metal volgens hem uit voortkomen, namelijk het afzetten tegen de maatschappij en de mainstream. In zijn ogen zijn bands voornamelijk oprecht als ze de impressie weten te wekken dat ze de ingebed zijn in de traditie van black metal, wat Moore beschouwt als 'third person authenticity'. Hoewel de door Moore beschreven soorten authenticiteit het duidelijk terugkwamen in de vermeende oprechtheid van de bands en muzikanten benaderen de respondenten ook de andere aspecten vaak op verschillende manieren, of leggen zij in ieder geval andere accenten.

Er moet echter wel opgemerkt worden dat hoewel er in het bovenstaande stuk drie citaten zijn weergegeven die goed aansluiten bij het theoretische onderscheid dat Moore maakt op basis van degenen die authenticiteit toegekend wordt, dit onderscheid over het algemeen vrij moeilijk te maken is. Slechts weinig respondenten lijken slechts één van deze drie soorten authenticiteit te hanteren en daarnaast zijn veel opmerkingen van de respondenten op dit gebied ook grensgevallen waarvan niet geheel duidelijk is wat voor soort authenticiteit dit is. Moore (2002) stelt ook dat hoewel drie vormen van authenticiteit theoretisch van elkaar te onderscheiden zijn, ze elkaar in de praktijk overlappen (p. 220). Er is dan ook niet geprobeerd in de analyse daadwerkelijk een onderscheid te maken tussen deze verschillende gedaantes van authenticiteit. Naast het feit dat dit zeer moeilijk of in sommige gevallen zelfs onmogelijk zal zijn, is dit ook niet noodzakelijk om de centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden.

Hoewel de respondenten verschillende beweegredenen kunnen hebben om een bepaald aspect van authenticiteit toe te kennen aan bands of muzikanten, worden deze drie verschillende soorten authenticiteit volgens Moore (2002) uiteindelijk allemaal geprojecteerd op de muzikanten zelf (p. 214). Omdat het uiteindelijke doel van dit onderzoek is een uiteenzetting van de constructie van authenticiteit te geven die er in de Nederlandse black metal subcultuur op nagehouden wordt is het niet van direct belang op welke grond de respondenten bepaalde aspecten van authenticiteit toekennen. Het door Moore uiteengezette onderscheid tussen verschillende soorten authenticiteit helpt echter wel te verklaren waarom black metal fans lijnrecht tegenover elkaar kunnen staan wat betreft hun oordeel over specifieke bands, maar niettemin vrij eensgezind kunnen zijn over de aspecten die black metal bands authentiek maakt.

5.4. Het belang van authenticiteit

Een onderzoek naar de constructie van authenticiteit binnen een op muziek gebaseerde subcultuur dient ook in te gaan op het belang dat door de fans aan authenticiteit in het algemeen wordt gehecht. Daarom is de laatste deelvraag waar in dit onderzoek een antwoord op is gezocht:

Hoe belangrijk is de authenticiteit van black metal bands in de ogen van de Nederlandse fans?

Het antwoord op deze vraag helpt ten eerste de in de voorgaande paragrafen gepresenteerde onderzoeksresultaten in de context van de black metal subcultuur te kunnen plaatsen waarin deze van kracht zijn. Terwijl er immers uitgebreid beschreven is welke aspecten een rol spelen bij het toekennen van authenticiteit en hoe zwaar deze aspecten ten opzichte van elkaar wegen, kan hier niet direct uit afgeleid worden in welke mate authenticiteit in het algemeen een rol speelt in de beleving van black metal bands door Nederlandse fans. Maar daarnaast levert het antwoord op deze vraag ook waardevolle inzichten op over de staat waarin de Nederlandse black metal subcultuur zich volgens de fans vandaag de dag bevindt. Zoals immers uit de literatuurstudie naar voren komt kan er gesteld worden dat een subcultuur die de noodzaak voelt veel nadruk op de authenticiteit van muzikanten te leggen, een subcultuur is die zijn identiteit op een bepaalde manier bedreigd voelt.

Zo wijst McLeod (1999) erop dat hiphop een grote nadruk op authenticiteit begon te leggen toen het vanuit de marges van de mainstream waar het zich voorheen bevond plotseling een van de best verkopende genres werd. Door het concept van authenticiteit op te roepen probeerden ze duidelijke afbakeningen rond hun cultuur aan te brengen en een 'pure' identiteit vast te houden (pp. 134-136). Authenticiteitclaims binnen de Amerikaanse hiphopscène zijn op deze manier een bewuste en directe reactie op de dreiging op te gaan in de mainstream, en zijn een middel om vast te stellen wie wel en niet binnen de cultuur thuishoort. Dit is volgens McLeod niets iets unieks van de Amerikaanse hiphopscène maar een grotere culturele logica die gedeeld wordt door andere culturen en subculturen die bedreigt worden met assimilatie in een grotere mainstreamcultuur. Dat authenticiteitclaims zo'n doordringend onderdeel zijn van het vertoog van hiphop is volgens hem een expliciete indicatie dat hier iets aan de hand is (McLeod, 1999, p. 139; pp. 145-147). Daardoor kan er gesteld worden dat het belang dat in de Nederlandse black metal subcultuur aan authenticiteit

wordt gehecht tot op zekere hoogte een indicatie is van de dreiging die zij voelen op te gaan in de mainstream en de noodzaak die hier gevoeld wordt hun identiteit te beschermen.

Hierbij moet echter wel gezegd worden dat vrijwel alle op muziek gebaseerde subculturen veel belang lijken te hechten aan de authenticiteit van de muzikanten. Zo wijst Middleton (1990) wijst er op dat de ‘eerlijkheid’ van muziek, die hij rechtstreeks verbindt aan het begrip authenticiteit, het validerende criterium is van de waarde van muziek (p. 127). Eveneens stelt Leach (2001) dat elk punt in de geschiedenis van populaire muziek doordrongen is van de notie van authenticiteit en dit altijd al morele en artistieke waarde heeft verleent aan de ‘commerciële underdog’ (p. 143). Daarnaast wordt er zelfs gesteld dat de authenticiteit van muzikanten het punt benadert waarop dit essentieel is voor een bepaalde subcultuur (Moore, 2002, pp. 219-220). Daarom had ook op basis van eerdere onderzoeken al met vrij grote zekerheid gezegd kunnen worden dat de authenticiteit van bands en muzikanten in black metal van aanzienlijk, of zelfs essentieel, belang is. Toch zou het te makkelijk zijn om simpelweg te stellen dat de authenticiteit van bands binnen de Nederlandse black metal subcultuur belangrijk is en dit belang zo op gelijke hoogte te stellen met het belang dat hier in andere op muziek gebaseerde subculturen aan wordt gehecht. Zoals Armstrong (2004) immers aangeeft verschilt niet alleen de constructie van authenticiteit per muziekstroming, maar ook het belang dat hier aan toe wordt gekend (p. 336). Daarom is de vraag hoe belangrijk de authenticiteit van black metal bands in de ogen van de Nederlandse fans is wel degelijk zinnig.

Er moet echter wel gesteld worden dat er geen objectieve standaarden zijn waaraan het belang dat respondenten aan de authenticiteit van black metal bands hechten afgemeten kan worden. Het hieronder beschreven belang dat hier binnen de black metal subcultuur aan toegekend wordt, is daarom in feite niet meer dan een goed onderbouwde schatting die ik op basis van de interviews heb gemaakt.

Afgaande op de visies van de veertien respondenten is dit belang naar mijn mening ‘redelijk groot’ te noemen. Natuurlijk is dit een vrij vage term waardoor enige opheldering van wat ik hier onder versta op zijn plaats is. Om dit enigszins in perspectief te kunnen stellen heb ik als uitgangspunt een ‘groot’ belang dat aan authenticiteit wordt gehecht gelijkgesteld aan het punt waarop dit in de ogen van de respondenten even zwaar zou wegen als de muzikale verworvenheden van de bands. Wanneer ik het belang dat hier in de Nederlandse black metal subcultuur aan wordt gehecht als ‘redelijk groot’ bestempel bedoel ik daar dan ook mee dat de waarde die de Nederlandse fans aan de authenticiteit van de bands hechten de

waarde die aan de muzikale verworvenheden wordt gehecht enigszins benadert, maar dat deze muzikale verworvenheden wel de overhand hebben in het oordeel dat de fans over bands vormen. Deze constatering baseer ik op het beeld dat ontstaat wanneer ik een inschatting maak van de waarde die elke individuele respondent hier aan hecht en hier in feite een gemiddelde van neem. Terwijl er vier respondenten zijn die weinig belang hechten aan de authenticiteit van bands staan hier vijf respondenten tegenover voor wie de authenticiteit van bands zwaar weegt. Hoewel slechts één van hen dit expliciet zegt lijkt de authenticiteit van de bands voor hen minstens net zo belangrijk te zijn als de muziek die de bands voortbrengen en voor sommigen van hen mogelijk zelfs nog belangrijker. Voor de overige vijf respondenten speelt de authenticiteit van de bands ook een grote rol, maar voor hen lijkt de muziek die de bands voortbrengen niettemin het voornaamste criteria te zijn waarop zij bands beoordelen.

Bovenstaande onderverdeling is gemaakt door er tijdens de data-analyse met de in deze paragraaf centraal staande deelvraag in het achterhoofd op te letten welke argumenten de respondenten aandroegen voor de waardering die zij voor hun favoriete bands hebben en de redenen voor het wel of juist niet luisteren van bepaalde bands. Wanneer respondenten voornamelijk argumenten aandroegen die niet zozeer betrekken hebben op de muziek maar te herleiden zijn naar één van de aspecten van authenticiteit is hieruit afgeleid dat de authenticiteit van de bands voor hen zwaar weegt en het belang van de muziek zelfs enigszins lijkt te overstijgen. Wanneer respondenten daarentegen in hun oordeel over bands voortdurend terugvielen op muzikale verworvenheden is hieruit geconcludeerd dat authenticiteit voor hen minder zwaar weegt.

Wanneer deze vaststelling teruggekoppeld wordt naar de constatering van McLeod dat wanneer authenticiteitclaims een doordringend onderdeel zijn van het vertoog van een subcultuur dit een expliciete indicatie dat hier iets aan de hand is, kan hieruit afgeleid worden dat ook binnen de Nederlandse black metal subcultuur over het algemeen een bepaalde dreiging gevoeld wordt geassimileerd te worden in de mainstream. Hoewel black metal in Nederland nog ver verwijderd lijkt van een mainstream acceptatie kan dit verklaard worden door de in paragraaf 5.2. al aangehaalde constatering van Kahn-Harris (2004b) dat leden van de black metal subcultuur zich bewust zijn van het gevaar van spectaculaire blootstelling waar het CCCS op wees (pp. 117-118). Het is daarom niet vergezocht dat ook binnen de black metal subcultuur naar manieren gezocht wordt de identiteit van de black metal te beschermen en de culturele kern van dit subgenre puur te houden door de grenzen hiervan duidelijk af te bakenen.

6. Conclusie

Hoewel naar de authenticiteit van muzikanten al veel studies zijn verricht, en met name de socioloog Kahn-Harris ook black metal al vanuit een academisch perspectief onder de loep heeft genomen, is dit naar mijn weten het eerste wetenschappelijke onderzoek naar authenticiteit binnen black metal. Het doel van dit onderzoek was dan ook dit hiaat op te vullen met als onderzoeksvraag:

Hoe wordt de authenticiteit van black metal bands vastgesteld binnen de Nederlandse black metal subcultuur?

Hierbij moet opgemerkt worden dat niet gesteld kan worden dat de onderzoeksresultaten ook buiten deze maatschappelijke context van kracht zijn. Zo toonde Solomon (2005) in zijn onderzoek naar de Istanbulse hiphopsène aan dat authenticiteit sterk verbonden kan zijn met de geografische omgeving waarin dit gehanteerd wordt (pp. 17-18). Daarnaast is authenticiteit ook door de tijd heen veranderlijk. Zo wijst Grazian (2003) er op dat er geen statisch, onveranderlijk en cultureel vaststaand referentiepunt is waar authenticiteit naar verwijst (pp. 11-12). Eveneens geeft Peterson (1997) aan dat authenticiteit een ‘hernieuwbare’ bron is die in elk nieuw tijdperk opnieuw tot leven kan worden gewekt en de betekenis hiervan verandert volgens hem mee met de omstandigheden waarin dit opgeroepen wordt (p. 220). Met het onderzoek wordt daarom alleen beschreven hoe de authenticiteit van black metal bands en muzikanten in Nederland in deze tijd geconstrueerd wordt.

Zoals beschreven is de gangbare visie binnen de sociologie dat authenticiteit het beste gezien worden als een ‘socially agreed-upon construct’ (Peterson, 1997, p. 5). Verschillende academici wijzen er dan ook op dat authenticiteit geen eigenschap is van hetgeen waar dit in herkend wordt, maar iets dat hier door het publiek aan overgedragen wordt (Peterson, 1997, pp. 5-6; Moore, 2002, p. 210; Grazian, 2003, pp. 11-12). Er is voor gekozen de constructie van authenticiteit die er onder Nederlandse black metal fans op nagehouden wordt te onderzoeken binnen het analytische kader van een subcultuur. Hierbij is echter niet de door het CCCS uiteengezette definitie van een subcultuur gehanteerd, maar de door Martin (2004) uiteengezette herformulering van subcultuur als analytisch concept. Hierin worden subculturen niet langer gezien als zichzelf in stand houdende, gesloten en homogene ruimtes, maar als reflexief gebruikte vormen van representatie. Dit kan begrepen worden als een symbolische representatie van een bepaalde set van sociale relaties, gebruiken en

conventies die bepaalde aspecten ten kosten van anderen benadrukt (pp. 30-35). Subcultuur is zo geen identificeerbare sociale groep, maar iets dat ontstaat door de interactie van de mensen die ervoor kiezen hier op de een of andere manier in te participeren. Hierdoor is er geen vaststaand 'lidmaatschap' van de subcultuur vereist maar kunnen mensen hier in en uit stromen zoals zij wensen.

Ondanks het feit dat de investering van Nederlandse black metal fans in deze subcultuur en het gevoel van identiteit dat zij hier aan ontleen per persoon ongetwijfeld sterk uiteen kan lopen, is dit in de herziene definitie van subcultuur die hier gehanteerd wordt geen reden om bepaalde mensen tot deze subcultuur te rekenen en anderen uit te sluiten. Daarom is ervoor gekozen elke black metal fan in het onderzoek op te nemen waarmee ik door middel van de gekozen sneeuwbal methode in contact kwam en die bereid was mee te werken. Om vast te stellen in hoeverre zij als black metal fan te classificeren waren is teruggevallen op de door Sandvoss (2005) gegeven definitie van een fan. Deze definitie is gebaseerd op de regelmatige consumptie van een bepaald cultureel product, wat in dit onderzoek vertaald is in het tenminste enkele uren per week naar black metal luisteren door de respondenten en deze muziek een belangrijk aandeel toekennen in hun muziekconsumptie (p. 8). Dit heeft geleid tot een steekproef van veertien respondenten tussen de veertien en zesendertig jaar, afkomstig uit twaalf verschillende gemeenten en zes provinciën in Nederland.

Hierbij moet echter wel opgemerkt worden dat afgaande op opmerkingen van de respondenten niet alle visies die in de Nederlandse black metal subcultuur omtrent de authenticiteit van bands circuleren in het onderzoek meegenomen lijken te zijn. Door middel van de gekozen sneeuwbal methode is het niet gelukt een door veel respondenten aangehaalde groep 'true' black metal fans in de steekproef op te nemen. Deze groep staat bekend om hun rigide visie op wat 'echte' black metal is. Dat deze groep niet in het onderzoek opgenomen is kan verklaard worden doordat dit een moeilijk te bereiken groep is. Hoewel over de omvang van deze groep geen zinnige uitspraken kunnen worden gedaan, kan het ontbreken van deze fans niettemin als een mogelijke inbreuk op de externe validiteit worden gezien.

Ondanks het gemis van deze groep zijn in de steekproef respondenten met veel verschillende muzikale voorkeuren en visies op authenticiteit opgenomen. Uit de met hen afgenomen diepte-interviews zijn uiteindelijk vier aspecten geabstraheerd waarvan gezegd kan worden dat deze een rol spelen in de constructie van authenticiteit binnen de Nederlandse black metal subcultuur. De twee kernaspecten hierin zijn de oprechtheid en het niet-commercieel zijn van bands. Hiervan is de oprechtheid van bands het belangrijkste. Dit wordt

door de fans voornamelijk afgemeten aan de mate waarin zij dit in de muziek terug menen te horen. Daarnaast meet een deel van hen dit ook af aan de houding die de muzikanten uitstralen, en een enigszins serieuze omgang met de teksten en de geloofwaardigheid waarmee zij deze weten te brengen. Het niet-commercieel zijn van bands wordt voornamelijk afgemeten aan hun houding. Indien de respondenten het idee hebben dat bands muziek maken waar zij achter staan en kwalitatief goede albums afleveren, zijn hoge verkoopcijfers, het platenlabel waarbij een band zit en het promoten van albums voor hen geen reden bands als commercieel te bestempelen. Wanneer black metal gemaakt wordt met het doel hoge verkoopcijfers te realiseren wordt volgens veel respondenten echter een grens overschreden.

Twee aspecten die aanzienlijk minder zwaar wegen, maar niettemin toch toegepast worden door de Nederlandse fans zijn de afkomst en het extreem zijn van bands. Met afkomst wordt binnen de Nederlandse black metal subcultuur het land van herkomst van een band bedoeld. Vanwege hun klimaat, natuur, geschiedenis en black metal traditie lijken Noorse, of in brede zin ook wel Scandinavische, bands een streepje voor te hebben bij de gemiddelde Nederlandse fan. In mindere mate lijkt dit ook op te gaan voor andere Noord-Europese landen doordat deze in de ogen van sommige respondenten uit een geschikter klimaat en cultuur afkomstig zijn om black metal voort te brengen dan bands uit warme landen. Hoewel het extreem zijn van bands zwaarder weegt dan hun afkomst kan ook hier niet van gezegd worden dat het een kernaspect is bij het toekennen van authenticiteit. Bij het extreem zijn van bands is het uiterlijk van bands en de teksten die zij zingen nauwelijks van belang. Wanneer bands en muzikanten op basis van hun extremiteit authentiekter beoordeeld worden, gebeurt dit grotendeels alleen op basis van hun vermeende extreme persoonlijkheid en hun daden die hier als bewijs voor aangedragen kunnen worden. Het is echter belangrijk te benadrukken dat de respondenten niet eenduidig zijn in het hanteren van de in dit onderzoek geïdentificeerde aspecten. Ten eerste benaderen zij deze aspecten op enigszins uiteenlopende manieren. Daarnaast liggen de grenzen van deze aspecten ook per respondent anders en ook kennen zij niet allemaal hetzelfde belang toe aan deze aspecten.

De verschillen tussen de respondenten wat betreft de aspecten die zij hanteren bij het toekennen van authenticiteit en het belang dat zij hier aan hechten, kan in grote mate verklaard worden door hun oordeel over een groeiende populariteit van black metal. Op enkele uitzonderingen na gaat voor vrijwel alle respondenten op dat hoe negatiever zij een groeiende populariteit van black metal beoordelen, hoe meer van de vier geïdentificeerde aspecten van authenticiteit zij hanteren en hoe meer belang zij hier aan hechten. Dit kan

verklaard worden doordat het toekennen van authenticiteit gepaard gaat met het stellen van grenzen rond een subcultuur. De respondenten die black metal het liefst zo ver mogelijk van de mainstream vandaan willen houden lijken authenticiteit zo deels te gebruiken om de grenzen rond deze subcultuur af te bakenen. Verder lijkt het feit dat respondenten die dezelfde aspecten hanteren bij het vaststellen van de authenticiteit van bands sterk uiteen kunnen lopen in hun oordeel over specifieke bands, tenminste deels verklaard te kunnen worden doordat zij deze aspecten op andere gronden toekennen.

Naast een verklaring voor de verschillen tussen de respondenten is ook ingegaan op de vraag waarom de in het onderzoek geïdentificeerde aspecten van authenticiteit van kracht zijn binnen de Nederlandse black metal subcultuur. Hierbij zijn de onderzoeksdata teruggekoppeld naar de in het theoretisch kader beschreven logica die omtrent de constructies van authenticiteit binnen de muziekwereld in het algemeen van kracht is. Over de oprechtheid van bands kan gesteld worden dat dit een traditie lijkt die black metal rechtstreeks van rockmuziek heeft geërfd. Hierin zijn al decennialang zowel muzikale als maatschappelijke waarden verbonden aan het rock-pop onderscheid, waarbij pop als oppervlakkig, artificieel en commercieel wordt gezien, terwijl rock artistiek, serieus en intelligent zou zijn. Dit is ook de visie die een groot deel van de respondenten er wat betreft black metal op nahoudt. Op dit punt lijkt black metal dus in een grotere logica geplaatst te kunnen worden met andere muziekgenres waar veel belang wordt gehecht aan de authenticiteit van de muzikanten.

Dit kan ook deels het belang dat aan het niet-commercieel zijn van bands wordt gehecht verklaren. Het afzetten tegen de mainstream in veel op muziek gebaseerde subculturen is immers een manier om hun eigen waarden te bestendigen en hun identiteit te construeren, door deze in tegenstelling tot deze mainstream vast te vaststellen. Daarnaast zijn participanten in de black metal subcultuur zich volgens Kahn-Harris (2004b) bewust van het door het CCCS aangeduide principe dat blootstelling aan de media-industrie uiteindelijk de vernietiging van een subcultuur met zich meebrengt (p. 107). Ook zonder de directe dreiging geassimileerd te worden met de mainstream lijkt een bewustzijn van de gevolgen dat dit met zich mee zou brengen voldoende voor black metal fans om zich hier preventief tegen te wapenen, door zich tegen alle bands te keren die dit gevaar vergroten.

Dat de afkomst van bands ook meeweegt in het vaststellen van hun authenticiteit is verklaard doordat de vroege Noorse black metal bands bewust nagestreefd hebben hun cultuur, klimaat en geschiedenis in de muziek te verwerken. Hiermee lijkt een standaard gezet te zijn waar black metal bands door een deel van de fans tot op vandaag de dag aan afgemeten

worden. Daarnaast werd er in dit verband ook door enkele respondenten gewezen op de lange traditie die Noorwegen en de rest van Scandinavië in black metal heeft. Het belang van het extreem zijn van bands kan verklaard worden aan de hand van de door Cordero (2009) geïdentificeerde impuls die hij aanduidt als de ‘masculine imperative’. Door de nadruk op mannelijkheid zijn binnen onder andere black metal de conventies van voorgaande metal genres zowel muzikaal, tekstueel als visueel naar steeds extremere hoogtes doorgevoerd. Door een definitie van mannelijkheid te construeren die de voorgaande codes van masculiniteit voorbijstreven drukken extreme metal genres volgens Cordero hun superioriteit uit ten opzichte van hun voorgangers (para. 24-26). Daarom is het extreem zijn van muzikanten een belangrijk onderdeel van de identiteit van black metal.

Tot slot is in het onderzoek ook ingegaan op de vraag hoe belangrijk de authenticiteit van black metal bands in het algemeen in de ogen van de Nederlandse fans is. Op basis van de interviews heb ik geconcludeerd dat de waarde die de Nederlandse fans aan de authenticiteit van de bands hechten het belang van de muzikale verworvenheden enigszins benaderd, maar dat deze muzikale verworvenheden nog wel de overhand hebben in het oordeel dat de fans over bands vormen. Uitgaande van de constatering van McLeod dat wanneer authenticiteitsclaims een doordringend onderdeel zijn van het vertoog van een subcultuur dit een expliciete indicatie dat hier iets aan de hand is, kan gesteld worden dat ook binnen de Nederlandse black metal subcultuur tot op een zekere hoogte een bepaalde dreiging gevoeld wordt geassimileerd te worden in de mainstream.

Ondanks de vaststelling dat black metal door de op zijn zachts gezegd controversiële ideologieën en grensoverschrijdende gedrag niet op een hoop gegooid lijkt te kunnen worden met andere muziekgenres, lijkt de logica die hierachter werkzaam is zo grotendeels hetzelfde te zijn als die in andere op muziek gebaseerde subculturen. Dit is ook niet verwonderlijk aangezien ondanks het feit dat de constructie van authenticiteit per subcultuur verschilt, het toekennen van authenticiteit uiteindelijk bij alle mensen vanuit dezelfde behoefte voort lijkt te komen. Volgens Tetzlaff (1994) is de reden waarom vertogen van authenticiteit terug blijven komen dat mensen het moeilijk lijken te hebben een systeem te creëren om de wereld om hen heen te peilen zonder terug te vallen op een bepaalde notie van waarheid, eerlijkheid en authenticiteit (p. 108). Zoals hij aangeeft is dit een belangrijk cultureel middel voor mensen die worstelen om positieve waarden hoog te houden in een wereld die ze zelf niet gecreëerd hebben. We hebben richtingsborden nodig die ons vertellen wat we gaan doen, en dit is precies wat authenticiteit ons volgens Tetzlaff probeert te leveren (Tetzlaff, 1994, p. 113).

7. Literatuur

- Armstrong, E. G. (2004). 'Eminem's Construction of Authenticity', *Popular Music and Society* 27(3): p. 335-355.
- Bauman, Z. (1991). *Modernity and Ambivalence*. Cambridge: Polity Press.
- Beckwith, Karl. (2002). "Black Metal is for white people". *M/C: A Journal of Media and Culture* 5(3). < <http://www.media-culture.org.au/0207/blackmetal.php>> (11-03-2011).
- Bennett, A. en Kahn-Harris, K. (2004). Introduction. In Bennett, A. en Kahn-Harris, K. (Eds.). (2004). *After subculture, Critical Studies in Contemporary Youth Culture* (p. 1-18). London: Palgrave/Macmillan.
- Berger, H. M. (1999). *Metal, Rock and Jazz: Perception and the Phenomenology of Musical Experience*. Wesleyan University Press: Hanover.
- Boeije, H. (2005). Kwalitatief onderzoek. In 't Hart, H., Boeije, H. & Hox, J. (Eds.). (2005, 7e herziene druk, 2e editie). *Onderzoeksmethoden* (pp. 253-289). Amsterdam: Boom Onderwijs.
- Chaney, D. (2004). Fragmented Culture and Subcultures. In Bennett, A. en Kahn-Harris, K. (Eds.). (2004). *After subculture, Critical Studies in Contemporary Youth Culture* (p. 36-48). London: Palgrave/Macmillan.
- Clarke, J., Hall, S., Jefferson, T. en Roberts, B. (1976). Subcultures, Cultures and Class in S. Hall and T. Jefferson (eds). *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*. London: Hutchinson.
- Cordero, J. (2009). 'Unveiling Satan's Wrath: Aesthetics and Ideology in Anti-Christian Heavy Metal'. *Journal of Religion and Popular Culture* 21(2): Spring 2009.
- Cutler, C. (2003). "'Keepin' it real": White hip-hoppers' discourses of language, race and authenticity', *Journal of Linguistic Anthropology*, 13(2): p. 211-233.
- Dornbusch, C. en Killguss, H-P. (2005). *Unheilige Allianzen - Black Metal zwischen Satanismus, Heidentum und Neonazismus*. Unrast: Münster.
- Force, W.R. (2009). 'Consumption Styles and the Fluid Complexity of Punk Authenticity', *Symbolic Interaction* 32(4): p. 289-309.
- Freeborn, R. (2010). 'A Selective Discography of Scandinavian Heavy Metal Music', *Notes* 66(4): p. 840-850.
- Gardner, R.O. (2005). 'Tradition and Authenticity in Popular Music', *Symbolic Interaction* 28(1): p. 135-144.

- Grazian, D. (2003). *Blue Chicago: The Search for Authenticity in Urban Blues Clubs*. Chicago: University of Chicago Press.
- Grazian, D. (2004). The Symbolic Economy of Authenticity in the Chicago Blues Scene. In Bennett, A. en Peterson, R. (Eds.). *Music Scenes: Local, Translocal, and Virtual* (p. 31-47). Nashville, TN: Vanderbilt University Press.
- Grossberg, L. (1992). *We Gotta Get Out of This Place: Popular Conservatism and Postmodern Culture*. New York: Routledge, 1992.
- Gunn, J. (1999). 'Marilyn Manson is not goth: Memorial struggle and the rhetoric of subcultural identity', *Journal of Communication Inquiry* 23(4), 408-431.
- Hall, S. en Jefferson, T. (eds.). (1976). *Resistance Through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*. London: Hutchinson.
- Hiazullo, M. (2000). 'The Man Whom the World Sold: Kurt Cobain, Rock's Progressive Aesthetic, and the Challenges of Authenticity', *Musical Quarterly* 84(4): p. 713-749.
- Hox, J. (2005). Operationaliseren, betrouwbaarheid en validiteit. In 't Hart, H., Boeije, H. & Hox, J. (Eds.). (2005, 7e herziene druk, 2e editie). *Onderzoeksmethoden* (pp. 149-176). Amsterdam: Boom Onderwijs.
- Johansen, S. (1999). Between Hitler and Satan: Norwegian Black Metal as a Spearhead for Racial Hatred. In Burghart, D. (Ed.). (1999). *Soundtracks to the White Revolution: White Supremacist Assaults on Youth Music Subcultures* (p.65-67). Chicago, IL: Center for New Community.
- Kahn-Harris, K. (2004a). 'The 'failure' of youth culture: Reflexivity, music and politics in the black metal scene', *European Journal of Cultural Studies* 7(1): p. 95-111.
- Kahn-Harris, K. (2004b). Unspectacular Subculture? Transgression and Mundanity in the Global Extreme Metal Scene. In Bennett, A. en Kahn-Harris, K. (Eds.). (2004). *After subculture, Critical Studies in Contemporary Youth Culture* (p. 107-118). London: Palgrave/Macmillan.
- Kahn-Harris, K. (2007). *Extreme metal: music and culture on the edge*. Oxford: Berg Publishers.
- Kivy, P. (1995). *Authenticities: philosophical reflections on musical performance*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Lacourse, E., Claes, M. and Villeneuve, M. (2001). 'Heavy Metal Music and Adolescent Suicidal Risk', *Journal of Youth and Adolescence* 30(3): p. 321-332.

- Leach, E. E. (2001). 'Vicars of "Wannabe": Authenticity and the Spice Girls.' *Popular Music* 20(2): p. 143–167.
- Maffesoli, M. (1996). *The Time of Tribes: The Decline of Individualism in Mass Society*. London: Sage.
- Martin, P. J. (2004). Culture, subculture and social organization. In Bennett, A. en Kahn-Harris, K. (Eds.). (2004). *After subculture, Critical Studies in Contemporary Youth Culture* (p. 21-35). London: Palgrave/Macmillan.
- Massa, J. (1999). Unholy Alliance: The National Socialist Black Metal Underground. In Burghart, D. (Ed.). (1999). *Soundtracks to the White Revolution: White Supremacist Assaults on Youth Music Subcultures* (p. 49-64). Chicago, IL: Center for New Community.
- McLeod, K. (1999). 'Authenticity within hip-hop and other cultures threatened with assimilation', *Journal of communication* 49(4): p. 134-150.
- Middleton, R. (1990). *Studying Popular Music*. Buckingham: Open University Press.
- Miles, S. (2000). *Youth Lifestyles in a Changing World*. Buckingham: Open University Press.
- Moore, A. (2002). 'Authenticity as authentication', *Popular Music* 21(2): p. 209-223.
- Moynihan, M. and Söderlind, D. (2003, 2e herziene druk). *Lords of Chaos: The bloody rise of the satanic metal underground*. Los Angeles: Feral house.
- Muggleton, D. (1997). The post-subculturalist. In Redhead, S., Wynne, D. en O'Connor, J. (Eds.). *The Clubcultures Reader: Readings in Popular Cultural Studie*. Oxford: Basil Blackwell.
- Muggleton, D. (2000). *Inside Subculture: The Postmodern Meaning of Style*. Oxford: Berg.
- Norwegian metal sets its sights on the US market. (2006, 22 July). *Music Week*, p. 11.
- Negus, K. (1996). *Popular Music in Theory: An Introduction*. Cambridge: Polity Press.
- Peterson, R. (1997). *Creating Country Music: Fabricating Authenticity*. Chicago: University of Chicago Press.
- Redhead, S. (1990). *The End-of-the-Century Party: Youth and Pop Towards 2000*. Manchester: Manchester University Press.
- Reimer, B. (1995). Youth and Modern Lifestyles. In Fornäs, J. en Bolin, G. (eds.). *Youth Culture in Late Modernity*. London: Sage.
- Sandvoss, C. (2005). *Fans: The Mirror of Consumption*. Polity Press: Cambridge and Malden, MA.

- Solomon, T. (2005). “‘Living underground is tough’”: Authenticity and locality in the hip-hop community in Istanbul, Turkey’, *Popular Music* 24(1): p. 1-20.
- Stahl, G. (2004). ‘It’s Like Canada Reduced’: Setting the Scene in Montreal. In Bennett, A. en Kahn-Harris, K. (Eds.). (2004). *After subculture, Critical Studies in Contemporary Youth Culture* (p. 51-64). London: Palgrave/Macmillan.
- Straw, W. (1991). ‘Systems of Articulation, Logics of Change: Communities and Scenes in Popular Music’, *Cultural Studies* 5(3): p. 368-388.
- Tetzlaff, D. (1994). ‘Music for meaning: Reading the discourse of authenticity in rock’, *Journal of Communication Inquiry* 18(1): p. 95-117.
- Thornton, S. (1996). *Club Cultures: Music, media and subcultural capital*. Hanover, NH: Wesleyan University Press.
- Walser, R. (1993) *Running With The Devil: Power, Gender and Madness in Heavy Metal Music*. Wesleyan University Press: Hanover.
- Weinstein, D. (1991). *Heavy Metal: A cultural sociology*. New York: Macmillan Inc.

Discography

- Bathory. (1990). *Hammerheart* [CD]. Noise Records.
- Burzum. (1993). *Aske* [EP]. Deathlike Silence Productions.
- Darkthrone. (1994). *Transylvanian Hunger* [CD]. Peaceville Records/Fierce records.
- Dimmu Borgir. (2003). *Death Cult Armageddon* [CD]. Nuclear Blast.
- Mayhem. (1995). *Dawn of the Black Hearts* [CD]. Warmaster Records.
- Steppenwolf. (1968). Born to be Wild. On *Steppenwolf* [LP]. ABC Dunhill.
- Venom. (1982). *Black Metal* [CD]. Neat.

DVD’s

- Aites, A. en Ewell, A. (Producers & Directors). (2009). *When the light takes us* [DVD].
- Dunn, S., McFayden, S. en Feldman, S. (Producers). (2005a). *Metal: A Headbanger’s Journey* [DVD].
- Dunn, S., McFayden, S. en Feldman, S. (Producers). (2005b). *Metal: A Norwegian Black Metal Documentary*. Bonus on *Metal: A Headbanger’s Journey* [DVD].

8. Bijlagen

Bijlage A: Scènes

Zoals Bennett en Kahn-Harris (2004) aangeven is ‘scène’ een term die intensief wordt gebruikt in het alledaagse vertoog van jonge muziek aanhangers en stilisten, en ook steeds vaker gebruikt wordt in onderzoek naar jeugd en muziek (pp. 13-14). De afgelopen decennia hebben onderzoekers een gezamenlijke poging gedaan de term op een meer rigoureuze manier te theoretiseren. Hierbij is het werk van Will Straw in het bijzonder invloedrijk geweest. Volgens Straw (1991) realiseren scènes een bepaalde staat van relaties tussen verschillende populaties en sociale groepen, wanneer ze samensmelten rond specifieke coalities van muzikale smaak. Hij beargumenteert dat scènes zowel lokale als translokale fenomenen kunnen zijn, een culturele ruimte die evenveel kan oriënteren rond stilistische en/of gemuzikaliseerde associaties als fysiek contact in clubs of andere stedelijke settings (p. 379). Bennett en Kahn-Harris (2004) geven aan dat Straw’s artikel in recente jaren een pluraliteit aan verfijnde manieren waarop het concept scène wordt gebruikt teweeg heeft gebracht (pp. 13-14).

Het concept scène is dan ook steeds prominenter op de voorgrond komen te staan en is, zoals Geoff Stahl (2004) aangeeft, een serieuze concurrent geworden van het concept subcultuur als interpretatief schema voor de studie van muzikale gebruiken. Door de hedendaagse alomtegenwoordigheid van scène dreigt dit de notie van subcultuur volgens hem zelfs te overschaduwten (p. 51). Onder meer Kahn-Harris (2004a; 2004b; 2007) kiest ervoor zijn analyse van black metal, en andere soorten extreme metal, te plaatsen in de context van de ruimte die gedefinieerd wordt door het conceptuele framework van een ‘scène’. Ook Force (2009) vindt het concept scène voor het beschrijven van de vloeiende authenticiteit die punkers er volgens hem op nahouden een betere eenheid van analyse om mee te werken dan een volgens hem over het algemeen denkbeeldige, ontorechte eenheid die in de aanpak van subcultuur verondersteld wordt (p. 293).

Stahl (2004) ziet scène als een specifiek soort stedelijke culturele context en gebruiken van ruimtelijke codering. Hij gebruikt ‘scène’ om het geheel van formele en informele arrangementen van industrieën, instituties, publiek en infrastructuur aan te duiden. In de loop van de tijd wordt elke scène volgens hem ruimtelijk ingebed volgens een dicht reeks van sociale, industriële en institutionele infrastructuur, die allemaal opereren op een lokaal en translokaal niveau (pp. 53-54). Scènes zijn de locatie van veel gerelateerde sites waar de actie ontwikkeld, wat voor een bepaalde scène als de lokale punksubcultuur elk aantal

ondernemingen waar punks zich bevinden kan omhelzen (Force, 2009, p. 293). Door het hanteren van het concept 'scène' gaat de beschrijving van 'socio-musical' ervaringen verder dan de strikte aandacht die er in de CCCS definitie van een 'subcultuur' wordt besteed aan klassenmechanismen, doordat het brede netwerk van affiliaties die muzikale activiteiten ondersteunen in de analyse meegenomen worden. Het gebruik van scènes als analytisch raamwerk omvat de dynamische reikwijdte van krachten die er spelen en de hedendaagse muzikale gebruiken in de stad beïnvloeden, zelfs in hun vluchtigheid, meer volledig (Stahl, 2004, p. 63).

Stahl (2004) gebruikt twee opvallende aspecten van scène om dit concept af te bakenen. Ten eerste zou een nadruk op scène in plaats van subcultuur op een semiotisch niveau 'stijl' niet noodzakelijk overboord zetten, maar het herpositioneren binnen een meer complexe set van verschuivende en mobiele gebruiken die vervolgens overwogen kunnen worden in relatie met specifieke stedelijke gevoeligheden, iets wat meer verwant is aan lifestyles. Ten tweede zou de bredere reikwijdte van de term scène in termen van de symbolische en materiële infrastructuren in de stad, ook effectiever verschillende soorten culturele productie, esthetische strategieën, soorten en maten van sociale mobiliteit, affectieve staten en ideologieën in zich op kunnen nemen die meer geprononceerde ruimtelijke consequenties hebben (p. 54).

Zoals eerder al aangegeven is de term scène in dit onderzoek alleen aangehouden om de bevindingen van de in dit theoretisch kader aangehaalde onderzoeken adequaat weer te geven. Wanneer deze onderzoeken er het concept scène als analytisch raamwerk op nahouden dient dit concept voor een juiste weergave van deze onderzoeken hier overgenomen te worden. Hoewel de exacte definitie en afbakening die de hier geciteerde academici er van het concept scène op nahouden to op een zekere hoogte van elkaar kunnen verschillen, impliceert dit concept binnen sociaal-culturele studies niettemin altijd een bepaalde mate van ingebed zijn in de geografische, en met name stedelijke, omgeving. In het geval van muziekscènes legt het zo naast de consumenten van een bepaalde muziekstroming ook een sterke nadruk op de sites, instituties en infrastructuren waar liefhebbers van een bepaalde muziekstroming samenkomen, de muziek verspreiden, communiceren en op andere manieren sociaal of constructief bezig zijn.

Bijlage B: Van heavy metal tot black metal

De geschiedenis van metal muziek is een complex geheel, vol met aftakkingen en samensmeltingen van subgenres die in elke verhandeling van metal weer anders beschreven lijken te worden. Over hoe de geschiedenis van metal muziek precies in elkaar zit, hoe de verschillende subgenres zich tot elkaar verhouden en zelfs welke subgenres er precies zijn lijkt dan ook geen consensus te zijn, waardoor elke bespreking hiervan tot op een zekere hoogte subjectief is. Zo lijken niet alle vertakking binnen metal altijd als een zelfstandig subgenre erkend te worden en ook is er veel discussie over wie de pioniers binnen de verschillende stromingen zijn en welke band tot welk subgenre gerekend moeten worden. Op basis van verschillende bronnen is er hier een vrij algemeen beeld geschetst waar de meeste black metal fans zich naar mijn mening in zouden kunnen vinden. Indien er kwesties besproken worden die een twistpunt zijn binnen de black metal subcultuur of waar verschillende auteurs verschillende visies op bieden zal dit duidelijk aangegeven worden en niet als een vaststaand feit gepresenteerd worden.

Dat met elke bespreking van metal muziek in feite subjectief terrein betreden wordt lijkt al te beginnen met één van de basiselementen, namelijk de naam van het genre als geheel. Want terwijl de in het onderstaand stuk besproken literatuur de ene keer ‘heavy metal’ als een overkoepelende term voor alle metal subgenres gebruikt wordt (Lacourse, Claes en Villeneuve, 2001; Freeborn, 2010; Cordero, 2009), gebruiken andere theoretici ‘metal’ als verzamelnaam voor de familie van metal subgenres, waar ook heavy metal ondervalt (Weinstein, 1991). In lijn met het werk van Weinstein (1991) is ervoor gekozen ‘metal’ als overkoepelende term aan te houden, waar onder andere ‘heavy metal’ en ‘black metal’ als subgenres van gerekend worden.

Heavy metal als muziekgenre heeft zijn wortels in de hard rock bands die opkwamen in de late jaren zestig en de vroege jaren zeventig. Weinstein (1991) geeft echter aan dat in de vroege fase waarin heavy metal werd gevormd dit nog niet werd geïdentificeerd als een genre. Hoewel de oorsprong van de term ‘heavy metal’ niet precies is te traceren, lijkt de term volgens haar het eerst op te duiken in het in 1968 uitgebrachte nummer *Born to be wild* van de band *Steppenwolf* (track 5, side 1). Vervolgens duikt de term in 1971 op om muziekkarakteristieken te beschrijven die kenmerkend zouden worden van het nog definitief vorm te krijgen ‘heavy metal’ genre (pp. 18-20). Volgens Weinstein (1991) kan de ontwikkeling van heavy metal historisch gezien in vijf periodes onderverdeeld worden. De eerste periode loopt volgens haar van 1969 en 1972 toen de muziek en aanverwante

karacteristieken op begonnen te komen. Vervolgens begon dit zich tussen 1973 en 1975 tot een zelfstandig genre te ontwikkelen. Tussen 1976 en 1979 ontplooit het zich vervolgens volledig, waarna het tussen 1979 en 1983 zowel qua bands als fans een enorme groei doormaakt. Hierdoor werd het genre zoals zij aangeeft ook complexer en verlegde het zijn grenzen. Dit zorgde voor een rijke variëteit in het genre en een fragmentatie in verschillende subgenres, waaronder black metal (p. 21).

Zoals Freeborn (2010) beschrijft onderscheiden de hard rock bands van de late jaren zestig en de vroege jaren zeventig zichzelf van mainstream rock n' roll door het uitgebreide gebruik van zogenaamde *amplified feedback* en *distortion* in combinatie met power akkoorden en agressieve klinkende basgitaar en percussielijnen (p. 840). Weinstein (1991) geeft aan dat heavy metal de structuur van blues nummers overnam en hier psychedelische/acid-rock muziek aan toevoegde (pp. 15-18). Hoewel de vraag wie de allereerste heavy metal band was voor verhitte discussies kan zorgen, zijn er niettemin drie bands te zijn die over het algemeen worden gezien als vaandeldragers van het genre, namelijk Black Sabbath, Deep Purple en Led Zeppelin. Black Sabbath zette met zijn ongebruikelijk rauwe gitaartoon, duistere en soms mystieke teksten en sinistere cd albumcovers de toon in het genre, en zou hiermee zeer invloedrijk blijken voor de gehele atmosfeer van heavy metal. Daarnaast oefenden Deep Purple en Led Zeppelin op auditief vlak ook een enorme invloed uit op de ontluikende metal subcultuur, door hun zwevende gitaarstukken, bij vlagen opera-achtige zangstijl in combinatie met afschrikwekkende muzikale stukken (Freeborn, 2010, p. 840).

Robert Walser (1993) geeft aan dat heavy metal in de late jaren zestig een stilistische identiteit begon te krijgen als een hardere soort hard rock en zich hier gedurende de jaren zeventig een relatief kleine maar loyale subcultuur omheen begon te vormen (p. 3). Weinstein (1991) wijst er op dat de elementen die de heavy metal stijl kenmerken voornamelijk voortkomen uit twee specifieke jongerenculturen uit de late jaren zestig, namelijk de hippies en de bikers. Sommige kenmerken die ook nog opgaan voor de black metal subcultuur, zoals het lange haar, zijn hier nog een rechtstreeks overblijfsel van. Heavy metal sloeg volgens Weinstein echter een andere richting in dan zijn voorlopers door de concepten van 'love' en 'peace' die de hippietijd kenmerkte in te ruilen voor 'evil' en het duistere en het occulte (pp 18; 100-102; 126-127).

Na Black Sabbath, Deep Purple en Led Zeppelin kwam in de vroege jaren zeventig een eerste golf van specifiek identificeerbare heavy metal bands op, die de weg volgden die

hun voorgangers ingeslagen waren en hier nog verschillende elementen aan toevoegden. Zo introduceerde het Engelse Judas Priest en het Duitse Scorpions de wat Freeborn (2010) de ‘twin guitar attack’ noemt (p. 841). Terwijl rock bands traditioneel gezien vaak spelen met een rythm gitaar, die voornamelijk akkoorden en simpele begeleidende lijnen speelt, en een lead gitaar, die de geïmproviseerde solos en meer complexe begeleiding op zich neemt, stelde de ‘twin guitar’ aanpak gitaristen in staat de rollen van lead en rythm gitaar af te wisselen tijdens een nummer. Ook andere bands wisten de nodige innovaties binnen heavy metal tot stand te brengen. Het Australische AC/DC werd berucht vanwege een bijzonder agressieve combinatie van een hooggetoonde gitaarriffen, voortdrijvende percussie en een schreeuwende zangstijl. Alice Cooper en KISS werden voornamelijk bekend door hun uitzonderlijke gebruik van make-up, kostuums en met zorg uitgewerkte stage producties, wat later in black metal tot in het extreme doorgevoerd zou worden (Freeborn, 2010, p. 841).

In de loop van het midden en de late jaren zeventig kwam vervolgens de punkrock op als een tegenreactie op, de in hun ogen, te netjes geproduceerde en zelfvoldane muziek van zowel de mainstream rock als heavy metal. Groepen als de Misfits, The Ramones en The Stooges combineerden de ruwe gitaargeluiden van de vroege Black Sabbath met snellere tempo's, simpelere structuren en lagere productiewaarden. Bijna tegelijkertijd beïnvloedde de opkomst van punk op zijn beurt weer de ontwikkeling van metalmuziek, toen de Engelse groep Mötörhead punkinvloeden in zijn energieke metal begon te verwerken. Zoals Freeborn (2010) aangeeft zou het geluid van Mötörhead zeer invloedrijk zijn, en volgens hem zelfs het pad voorbereiden voor de extreme metal genres van black metal en death metal. Ook kwam in de late jaren zeventig de Amerikaanse band Van halen op, die met het gitaarwerk van Eddie Van Halen metal naar nieuwe hoogtes van virtuositeit wist te brengen en het genre hielp door te breken in de commerciële mainstream (p. 841).

De jaren tachtig worden door sommigen ook wel als het gouden tijdperk van de heavy metal gezien. Het groeide in dit decennium uit tot één van de populairste muzieksoorten die enorme commerciële successen haalden en er ontstond tevens meer stilistische variatie. In 1989 was heavy metal zelfs goed voor veertig procent van alle verkochten muziekopnamen in de Verenigde Staten, en *Rolling Stone* verklaarde dat heavy metal nu tot de mainstream van rock n' roll behoorde (Walser, 1993, p. 3). Metal was ook steeds meer divers geworden, en er begonnen al verschillende stromingen in het genre waarneembaar te worden. Zoals Walser (1993) aangeeft werd de term ‘heavy metal’ nu zelf het brandpunt voor tegenspraak, doordat fans, muzikanten en historici worstelden met de prestige en beruchtheid van een genrenaam

die niet langer in staat leek de steeds meer uiteenlopende muzikale stijlen en bijbehorende conventies te bevatten (p. 3). Uiteindelijk leidde het groeiende aantal bands en de toegenomen variëteit van metal in de vroege jaren tachtig tot de fragmentatie van het genre. Verschillende bands begonnen hun rangen te sluiten rond verschillende bepaalde stromingen en hierbij behorende conventies, waardoor er codes van subgenres op begonnen te komen (Weinstein, 1991, p. 45).

Hierdoor kwamen de jaren tachtig eveneens bekend te staan als het decennium waarin metal zichzelf bijna verscheurde. Verschillende stromingen, die allemaal onder de verzamelnaam metal door het leven gingen, plaatsen zichzelf soms lijnrecht tegenover elkaar. Met de komst van de jaren tachtig betraden allereerst een hele nieuwe generatie Britse heavy metal bands, als Def Leppard, Iron Maiden, Saxon en Venom het podium, die bekend kwamen te staan als de 'New wave of British Heavy Metal'. Daarnaast kwamen ook de zogenaamde 'glam' of 'hair' metal bands op, die zich kenmerkten door hun lange en met zorg uitgewerkte haarstijl. In directe tegenstelling tot deze glam bands ontstond vervolgens de 'thrash' metal, waar onder andere groepen als Slayer, Exodus, Testament en Metallica toe gerekend worden. Dit subgenre combineerde elementen van de New Wave of British Heavy Metal met extreem snelle tempo's, maar tegelijkertijd ook gedisciplineerde songstructuren. Zoals Freeborn (2010) zegt was dit het begin van de zogenaamde 'extreme', of underground, metal scène die zichzelf met de taak belast had metal terug te brengen naar zijn wortels (pp. 841-842).

Door het succes van de 'New wave of British Heavy Metal' en de thrash metal kwamen er in de jaren negentig door het hele Westen nieuwe bands en subgenres op. Na de Verenigde Staten kwam ook in Duitsland de thrash metal van de grond, met bijvoorbeeld de band Destruction. In Engeland ontstonden de gothic metal en doom metal, die beiden sterk geïnspireerd waren door Black Sabbath. Met name door een combinatie van Duitse en Italiaanse bands kwam ook power metal als een zelfstandig subgenre van de grond. In de Verenigde Staten kwam death metal op, die van alle metal subgenres waarschijnlijk de meeste overeenkomsten heeft met black metal. Het nam in feite de thrash metal stijl over maar voegde hier 'blast beat' drums (een ongebruikelijk snelle drumtechniek die doorgaans dubbele basdrums invoegde) en diepe grommende zangtechnieken aan toe (Freeborn, 2010, p. 842). En tot slot kwam er een klein groepje bands op die vandaag de dag worden gezien als de grondleggers van het black metal genre, dat vervolgens in de vroege jaren negentig in Noorwegen zou worden gepopulariseerd.

Hoewel er geen vaste lijst met bands lijkt te zijn die tot deze ‘first wave’ gerekend worden, is er niettemin een shortlist van drie bands die in dit verband steevast genoemd worden, namelijk het Britse Venom, het Deense Mercyful Fate en het Zweedse Bathory (Dunn, McFayden en Feldman, 2005a; Moynihan en Söderlind, 2003). Daarnaast wordt ook het Zwitserse Celtic Frost vaak nog aan dit gezelschap toegevoegd (Dunn et al., 2005a; Moynihan en Söderlind, 2003), soms nog aangevuld door het Zwitserse Hellhammer (Moynihan en Söderlind, 2003; Freeborn, 2010). Al deze bands hebben hun eigen specifieke elementen bijgedragen aan wat later als ‘black metal’ bekend zou komen te staan, en smeden zo een nieuwe richting in de geschiedenis van metal muziek. Zoals de Moynihan en Söderlind (2003) aangeven, kunnen de meest kenmerkende eigenschappen van de moderne wave van black metal die in de vroege jaren negentig in Noorwegen opkwam, zowel als het aankomt op de muziek, het uiterlijk voorkomen en de ideologieën, al gezien worden in de pioniers van tien jaar daarvoor (p. 10).

Van deze pioniers wordt Venom, die ook wel ‘the granddaddy of all black metal’ worden genoemd, doorgaans als de meest invloedrijke band beschouwd, al was het maar omdat zij het subgenre van zijn naam hebben voorzien (Massa, 1999, p. 54). Moynihan en Söderlind (2003) wijzen Venom dan ook als de oprichters van black metal (p. 16). Venom, die hun eerste album uitbrachten in 1980, werden in hun beginperiode nog sterk beïnvloed door de eerste heavy metal bands als Black Sabbath en Deep Purple, en werden aanvankelijk ook nog tot de ‘New wave of British Heavy Metal’ gerekend. Venom probeerden de ‘heavyness’ en het mysticisme dat al in metal aanwezig waren echter naar een nieuw niveau te tillen, en brachten tegelijk, in de woorden van Moynihan en Söderlind (2003), een ‘dirtier’ geluid voort te brengen dan elke andere Europese punk of metal band uit hun tijd (p. 10). Daarnaast werden ze al snel berucht vanwege hun satanistische en godslasterende teksten en imago. Ze namen artiestennamen aan die kwaadaardiger moesten klinken dan hun echte namen, wat goed aansluit met de over-the-top muziek en abnormale teksten die ze voortbrachten (Moynihan en Söderlind, 2003, p. 10).

Met hun in 1982 uitgebrachte tweede album, genaamd *Black Metal*, voorzagen ze het later te vormen subgenre van zijn naam. Dit album legde tevens enkele van het genres essentiële kenmerken vast, waarvan Moynihan en Söderlind (2003) als belangrijkste het openlijke beleid van gewelddadige oppositie tegen het Christendom, eindeloze godslastering en het verlaten van alle subtiliteit ten gunste van een grandioos theater noemen (pp. 12-13). Maar zoals zij tevens aangeven blijkt uit met Venom afgenomen interviews dat ze zichzelf

toch voornamelijk als bierdrinkende rockmuzikanten zagen en het satanisme dat ze in hun presentatie en teksten projecteerden voornamelijk een imago was waar ze bij toeval op waren gestuit, en wat hen aandacht en beruchtheid garandeerde. Hoewel het voor buitenstaanders als ernstig over kon komen, werd dit satanisme vooral gebruikt voor het schokeffect, en er zat nog geen echte filosofie achter (Moynihan en Söderlind, 2003, pp. 12-13).

Tegen de tijd dat Venom in 1982 hun invloedrijke album *Black Metal* uitbrachten was de band Mercyful Fate al in hun voetsporen gevolgd. Deze in 1981 gevormde band combineerde speed en thrash metal elementen met een opmerkelijke zangstijl en satanische teksten (Freeborn, 2010, p. 844). Zoals Moynihan en Söderlind (2003) aangeven hebben al de bands uit de ‘first wave of black metal’ allemaal hun bekendheid met de LaVey’s *Satanic Bible*⁶ laten blijken. Maar in het geval van Mercyful Fate, en met name hun zanger King Diamond, reikte dit verder dat het schokeffect en diende het als een krachtige inspiratiebron die goed bestudeerd werd (pp. 14-15). Terwijl het satanisme in het geval van Venom nog vooral uiterlijk vertoon was, werd het La Veyan satanisme voor Mercyful Fate een filosofie die zowel hun muziek als lifestyle doordrong (Cordero, 2009, para. 28).

Maar hun meest kenmerkende bijdrage aan het latere black metal genre was het zwart-wit geschminkte gezicht die zanger King Diamond aan zijn godslasterende teksten toevoegde. Door voor zijn stage persona elementen van KISS en Alice Cooper te lenen introduceerde hij het zogenaamde ‘corpsepaint’ in de black metal subcultuur, dat tot op de dag van vandaag door een grote meerderheid van de black metal muzikanten gedragen wordt (Freeborn, 2010, p. 844; Massa, 1999, p. 54). Met zijn angstaanjagende zwart-wit geschminkte gezicht, in sommige gevallen tevens aangevuld met een omgekeerde kruis op zijn voorhoofd, is hij qua uiterlijk niet te onderscheiden van black metal muzikanten die na hem zouden komen.

In 1984 bracht vervolgens de band Bathory, die door Moynihan en Söderlind (2003) samen met Venom de fakkeldragers in de evolutie van de moderne black metal genoemd worden, zijn debuutalbum uit (p. 16). Freeborn (2010) beschrijft Bathory als een combinatie van de onheilspellende atmosfeer van Black Sabbath, de hoge octaanenergie van Mötörhead en de rauwe woede van Venom en Celtic Frost. Al deze elementen omwikkelden ze vervolgens met lage productiewaarden, wat in de vroege jaren van de band niet zozeer een artistieke keus was maar vooral voortkwam uit de beperkte financiële middelen (pp. 844-845).

⁶ De LaVey’s *Satanic Bible* is een in 1969 uitgegeven boek met essay’s, observaties en rituelen die de kernprincipes en de visie van het LaVey satanisme uiteenzetten. De schrijver, Anton LaVey, is de oprichter van de Church of Satan, en de *Satanic Bible* wordt vandaag de dag wel gezien als de fundering van de filosofie en dogma waaruit satanisme bestaat.

Niettemin lijken ze hiermee een trend te hebben gezet bij de Noorse bands die na hen op zouden komen, en er in veel gevallen bewust voor deze lage productiewaarden kozen. Aanvankelijk viel Bathory voor hun geluid en uitstraling sterk terug op Venom (Moynihan en S oderlind, 2003, p. 16). Maar in tegenstelling tot Venom en Mercyful Fate stapte het Zweedse Bathory echter al snel af van de traditionele heavy metal esthetiek als spikes en strakke leren en richtten zich daarentegen op een Viking elementen als helmen, schilden en zwaarden (Massa, 1999, p. 54).

Bathory wordt daarom over het algemeen gezien als de uitvinder van zowel Scandinavische black metal als het viking metal genre (Freeborn, 2010, pp. 844-845). Zoals Massa (1999) aangeeft zou het eerste Bathory album de maat zetten waarvan de nieuwere bands van de black metal revolutie hun houding en geluid zouden afleiden (p. 54). Veel van de typerende kenmerken van het latere Noorse black metal geluid zijn hier dan ook al in te vinden, zoals de raspende zang waar enige echo aan toe is gevoegd om dit dreigender te laten klinken en de furieuze ‘blast-beat’ partijen die afgewisseld worden door zich voortslepende langzame stukken. Het vijfde Bathory album, genaamd *Hammerheart*, waarop de Noorse mythologie in plaats van het satanisme centraal staat, wordt wel beschouwd als het toonvoorbeeld van het vandaag de dag populaire viking metal, wat een van de metal subgenres is die zich afgesplitst heeft van black metal maar hier nog steeds nauw mee verbonden is. Op deze manier was Bathory een grotere inspiratiebron voor de Noorse black metal bands die na hen kwamen (Freeborn, 2010, pp. 844-845).

Maar ondanks de creativiteit en innovatie die deze bands tentoonspreiden was deze vroege black metal beweging bij lange na niet zo succesvol als de aanverwante soorten extreme metal death metal en thrash metal. Deze vroege black metal beweging leek weinig navolging te krijgen en dreigde daardoor weer stilletjes van het podium te verdwijnen. Destijds was er dan ook niets dat er op wees dat deze stroming de potentie had uit te groeien tot een levensvatbaar en omvangrijk subgenre. Toen de jaren tachtig ten einde kwamen leek black metal zo goed als uitgestorven, en waren het thrash en death metal die de toon aangaven binnen de extreme metal. Maar een kleine groep Noorse metal bands plaatste zichzelf echter in de voetsporen van de kleine groep metalbands die vandaag de dag als ‘the first wave of black metal’ aangeduid worden en bliezen het bijna uitgestorven black metal nieuw leven in.

Veel van deze bands zagen zich in het begin echter nog niet als black metal bands. Zelfs  ystein, gitarist van de band Mayhem, die veel bands zou overtuigen de overstap van death metal naar black metal te maken, refereerde volgens Moynihan en S oderlind (2003) in

oude interviews altijd naar Mayhem als een 'total' death metal band (p. 46). Varg Vikernes en leden van de band Immortal speelde oorspronkelijk in een death metal band, genaamd Old Funeral. Vikernes, die via deze band onder andere Euronymous leerde kennen, verliet Old Funeral echter al snel om de band Burzum te beginnen waarvan hij tevens het enige vaste lid is en alle muziek schrijft en op de drums na ook zelf speelt. Met Burzum schaarde hij zich al snel bij de opkomende Noorse black metal beweging. Ook Immortal, dat oorspronkelijk nog als een death metal band begon, maakte onder de invloed van Euronymous, al snel de overstap en begon zich als black metal band te profileren, evenals de bands Emperor en Darkthrone (Moynihan en Söderlind, 2003, pp. 38-39).

Met het verstrijken van de tijd zouden leden van deze bands zich verenigen in een kerngroep van vrienden die door de media de 'Black Circle' of de 'Black Metal Mafia' genoemd werden (Massa, 1999, pp. 54-55). Deze groep bands gaven het black metal genre vorm, zetten de trend binnen de nieuw ontstane stromingen en zijn tot op de dag van vandaag toonaangevend in de black metal subcultuur. Volgens Moynihan en Söderlind (2003) is er binnen black metal geen vaststaande set met regels die opgevolgd moeten worden, en zijn de grenzen van de ideologie flexibel en veranderen deze met de tijd mee. Maar zulke veranderingen komen volgens hen meestal tot stand door de belangrijkste leden van de scène, en het genre is volgens hem op veel manieren geheel gedefinieerd door deze persoonlijkheden uit de begintijd die het gevormd hebben, en die nog steeds van grote invloed zijn op de manier waarop het zich vandaag de dag ontvouwd (p. 33).

Bijlage C: Vragenlijst interviews

Persoonlijke gegevens

1. Leeftijd
2. Beroep
3. Woonplaats

Persoonlijke voorkeuren respondent

4. Hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?
5. Hoeveel uur luister je gemiddeld per week naar black metal?
6. Luister je naast black metal ook nog naar andere muziek, en zo ja welke?
7. Heb je ook veel vrienden die naar black metal luisteren, en zo ja naar welke bands of wat soort black metal luisteren zij?
8. Hoe heb je de meeste black metal bands die je nu luistert ontdekt?
9. Ga je wel eens naar optredens van black metal bands, en zo ja hoe vaak ongeveer?
10. Wat is voor jou de aantrekkingskracht van black metal?
11. Wat zijn je favoriete black metal bands?

Kern van het interview

12. Hoe zou je black metal in je eigen woorden omschrijven?
13. Waarmee onderscheidt black metal zich van andere muziek, en/of andere soorten extreme metal zoals death- of thrash metal?
14. Wat maakt black metal voor jou zo speciaal?
15. wat zijn volgens jou de belangrijkste standaarden waar bands aan moeten voldoen om als black metal gekwalificeerd kunnen worden?
16. Wat zie je als de meest toonaangevende black metal bands van dit moment en waarom?
17. Wie zie je als de belangrijkste persoonlijkheden in de black metal scene en waarom?
18. Welke black metal bands en/of muzikanten hebben volgens jou de meeste status binnen het genre, en waarom denk je dat dit zo is?
19. Zijn er naar jouw mening binnen het gehele black metal oeuvre 'klassieke' albums die in elke volwaardige black metal collectie zouden moeten staan, en zo ja welke zijn dit?
20. Zijn er volgens jou bands die zich als black metal band profileren maar dit in werkelijkheid niet zijn en waarom?
21. Zijn er ook bepaalde stromingen (of elementen/bands) binnen de black metal scene waar je niet van houdt?
22. Welke rol spelen de bands uit de beginperiode van black metal (Mayhem, Darkthrone, Burzum, Immortal, Emperor) nog binnen de scene?
23. Hoe sta je tegenover de misdaden die in de beginperiode van de black metal scene zijn gepleegd?
24. Ben je van mening dat er vandaag de dag nog steeds originele black metal bands opkomen?
25. Vind je dat black metal zich sinds het ontstaan hiervan goed heeft ontwikkeld?
26. Vind je het niveau van black metal sinds het ontstaan vooruit of achteruit gegaan?

27. Maakt het voor jouw uit bij welk platenlabel iets uit is gebracht?
28. Vind je het belangrijk cd's te kopen van bands die je bewonderd of download je toch veel albums?
29. Waar hangt het eventueel vanaf of je een album koopt of download?
30. Ben je van mening dat black metal bands videoclip van nummers uit mogen brengen, en zo ja waar moeten deze aan voldoen?
31. Vind je dat black metal bands zichzelf of hun albums mogen promoten?
32. Vind je dat black metal bands awards aan mogen nemen?
33. Ben je bang dat black metal te commercieel is geworden, of aan het worden is?
34. Denk je dat het mogelijk is dat black metal ooit een mainstream muziekstroming wordt, dat in populaire media verschijnt en op grote schaal gewaardeerd wordt?
35. Hecht je veel waarde aan de teksten/thema's waarover gezongen wordt?
36. Ben je van mening dat black metal bands over het algemeen geloven waar ze over zingen?
37. Kan black metal naar jouw mening overal vandaan komen of maakt het uit waar het vandaan komt?
38. Ben je van mening dat black metal goed geproduceerd mag zijn of is er voor echte black metal een slechte productie nodig?
39. Hoe sta je tegenover het gebruik van keyboards in black metal?
40. Zijn er bepaalde conventies op het gebied van uiterlijk waar black metal muzikanten volgens jouw aan moeten voldoen?
41. Is 'corpsepaint' naar jou mening een vereiste voor black metal muzikanten?
42. Vindt je het belangrijk dat bands live hetzelfde neer kunnen zetten als ze op hun albums doen?
43. Hoe verwacht je dat de black metal scene zich de komende decennia zal ontwikkelen?
44. Wat maakt een black metal band in jouw ogen authentiek?

Bijlage D: Transcripten interviews

Interview 1: Ricardo

Naam: Ricardo

Leeftijd: 29

Datum interview: 12-05-2011, te Rotterdam

Duur Interview: 1:13:00

Frank: Als eerste zal ik nog even wat persoonlijke gegevens noteren. Om te beginnen je leeftijd.

Ricardo the Lord Impaler: Dat is negenentwintig lentes jong. [lacht]

Frank: En ik weet je naam natuurlijk al, maar het is de bedoeling dat je iedereen in de scriptie anoniem opneemt. Ik kan je er als Ricardo inzetten zonder achternaam, maar als je wilt kun je ook zelf iets bedenken waaronder je in de scriptie opgenomen wordt.

Ricardo the Lord Impaler: Ok [denkt even] Dan weet ik misschien wel wat. Ik had vroeger wel een naam. Ricardo the Lord Impaler [lacht]. Maar ik weet niet of dat geschikt is.

Frank: Nee, dat maakt helemaal niet uit. Je kunt mensen ook met nummers of kleuren aanduiden, dus dan is dit een stuk leuker.

Ricardo the Lord Impaler: Ok, doe dat dan maar. Als je het straks ingebonden en wel op papier hebt staan stuur het dan maar op, ik ben wel benieuwd hoe dat eruit gaat zien. [lacht]

Frank: Als ik het straks uitgewerkt heb zal ik het hele verslag wel mailen.

Ricardo the Lord Impaler: Ok, *let's go*.

Frank: Ok, wat zijn je favoriete black metal bands?

Ricardo the Lord Impaler: Emperor, Marduk, Dimmu Borgir, Old Man's Child. Ja, hoeveel moet je er hebben?

Frank: Ja, het gaat gewoon om de bands waarvan je zegt, dit zijn de bands die ik echt vaak luister.

Ricardo the Lord Impaler: Ja, ok. Zyklon, maar dat is misschien niet echt black metal. Ja goed, dat was het eigenlijk wel.

Frank: Ok. En hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Ricardo the Lord Impaler: Ehm... via een gabber op de middelbare school. [lacht] Die had een bandje met aan de ene kant *Enthroned Darkness Triumphant* van Dimmu Borgir en aan de andere kant *Dusk and her Embrace* van Cradle (of Filth). Zodoende... het was wel weer

eens wat nieuws, wel heftig. En met de jaren ben ik er zelf een beetje onderzoek naar gaan doen en dat soort dingen. Ja... toen was ik zestien.

Frank: Ok, dus je luistert het dertien jaar nu al?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, en morgen is het vrijdag de dertiende dus dat komt precies uit.

Frank: En hoeveel uur per week luister je ongeveer naar black metal?

Ricardo the Lord Impaler: Ehm... Laten we zeggen een uurtje of zeven.

Frank: Per week?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, zoiets. Meestal een uurtje na het werk. Maar ja, aan de andere kant. Op mijn werk luister ik trouwens ook vaak op mijn mp3-speler. Maar ja, laten we zeggen toen uur,. Dan komen we denk ik wel op een normaal gemiddelde.

Frank: Ja, het hoeft ook niet heel precies. Het gaat er gewoon om een beetje een beeld te vormen. Maar luister je naast black metal ook nog andere muziek?

Ricardo the Lord Impaler: Eh, ja... tenminste... stonerrock vindt ik wel vet, thrash (metal) ehm... even kijken wat heb je nog meer.. ook Prodigy, hiphop, bepaalde groepen dan, en Anathema, ja ik weet niet waaronder dat eigenlijk valt, dat is meer een soort Pink Floyd achtige metal. Nou ja, dat soort dingen dus.

Frank: Maar is het merendeel van de muziek die je luister black metal, zou je zelf zeggen, of...?

Ricardo the Lord Impaler: Ehh... Ja, dat denk ik toch wel, maar ook wel veel death (metal) de laatste tijd.

Frank: Je bent dus eigenlijk iets minder black metal gaan luisteren dan vroeger?

Ricardo the Lord Impaler: Er zijn meer dingen bijgekomen. Op een gegeven moment ga je meer uit en kom je ook in aanraking met andere dingen. Zoals bijvoorbeeld drum 'n bass.

Frank: Heb je ook veel vrienden die naar black metal luisteren?

Ricardo the Lord Impaler: Ehh... Eens even kijken. Ja, veel, veel. Iets van zes of zeven ofzo. En de rest... nou ja, laten we het daar maar op houden.

Frank: En die luisteren ook zo'n beetje naar dezelfde soort bands als jou?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, ongeveer.

Frank: Ok. En ga je ook nog wel eens naar optredens?

Ricardo the Lord Impaler: Oh ja! Ehh... Eens even kijken. De laatste tijd iets minder vaak, ik heb nu een eigen huis enzo, dus ik heb minder geld. Maar vooral als het plaatselijk is dan kom ik wel opdagen, als het kan.

Frank: En... wat is voor jou de aantrekkingskracht van black metal? Waarom je het echt luistert.

Ricardo the Lord Impaler: Ehm, ja, de hypnotiserende riffs, blastbeat, en, ja... ik hou gewoon van extremere dingen qua muziek, dus dan past dit wel in dat straatje denk ik.

Frank: Ok, en hoe zou je black metal in je eigen woorden omschrijven?

Ricardo the Lord Impaler: [even stil]

Frank: Je kunt heel vrij zijn hoor.

Ricardo the Lord Impaler: Net zo vrij als Immortal of is dat net iets te extreem? [gelach] Je hebt Immortal en je hebt dan ook weer de anderen hé.

Frank: Ja.

Ricardo the Lord Impaler: Ja, maar als een soort van definitie... Ik denk een soort van statement tegen gevestigde religies.

Frank: Ok, maar... is het voor jou ook het niet-muzikale aspect belangrijk?

Ricardo the Lord Impaler: Ja..., hoe Emperor het brengt, of bepaalde andere bands, dan valt het gewoon als een soort puzzelstuk in elkaar. En voor de rest ben ik niet echt bezig met allerlei *lyrics* enzo., behalve als ik echt onder de indruk ben van de tekst, qua zinsopbouw weet je. Sommige hebben meer een soort poëtisch achtige manier van schrijven en sommige hebben meer het meer simpel, 'dat en dat', ja, weet je wel... Zolang als het maar niet zo slecht is als Burzum. [lacht] Daar ben ik niet echt van onder de indruk. Ik heb er wel eens wat van geluisterd, maar dat was echt van... 'nou, moet dit nou het nationaalsocialistische black metal bullshit voorstellen. Wat is dit?'. Weet je, dan val ik sowieso al af. Dat weet je dus. [overstaanbaar] dat mensen daar een mening over hebben, net als Marduk en Mayhem. Je moet het niet zo nauw nemen. Sommige dingen zijn ook gewoon puur alleen maar om te schockeren en sommige dingen, ja, menen ze ook echt maar dat zijn er ook maar weinig en zo goed zijn die bands niet.

Frank: Het is volgens mij ook maar een kleine minderheid die er openlijk voor uitkomt, en de rest willen alleen maar een beetje door laten schemeren alsof, maar komen er nooit echt openlijk...

Ricardo the Lord Impaler: Nee, inderdaad, dan zeggen ze 'we zijn niet bezig met politiek, volgende vraag' Dat is vaak zo. Net zoals dat eh... hoe heet die rare band nou? ... waar je van die roze shirts van hebt met op de achterkant 'daddy's little fuckhole'. Hoe heeft die band nou... iets met forest.

Frank: Carpathian Forest?

Ricardo the Lord Impaler: Carpathian Forest, dat is zo slecht! Serieus, ik heb eens een keer gewoon puur om fans te narren, stond ik samen met een vriend voor die band te hiphoppen, die fans die waren kwaad. Echt van 'bla bla bla'. Ik stond daar echt van, nou... Die fans die nemen dat zo serieus, daar moet je echt mee uitkijken. Maar sommige dingen moet je gewoon met een korrel zout nemen, tenminste dat is mijn mening over black metal.

Frank: Terwijl Carpathian Forest als slogan heeft '*the art of provocation*'

Ricardo the Lord Impaler: Serieus? [lacht] Dan heb ik het dus toch goed begrepen. Ben ik toch een ware fan, of ik het nou wil of niet. Ik vond het niet eens zo goed, ik vond het echt 'whee whee whee' [imiteert het geluid op een sarcastische manier]. Teveel engeltjes bullshit. Dat is toch ook niet echt mijn ding. Maar dan echt zo'n shirt, zo'n roze shirt met '*daddy's little fuckhole*' tsjongejonge, daar ga je toch niet mee rondlopen. Jongens, waar heb je het over.

Frank: Ja, dat zou ik ook niet zo snel doen nee. Maar toen je het net over Emperor had, over ehm... als een soort puzzelstuk. Waar had je het toen precies over, want om eerlijk te zijn volgde ik dat stuk eigenlijk niet helemaal.

Ricardo the Lord Impaler: Ehm... Nou ja, de muziek, hun manier waarop ze keyboards gebruiken, de atmosfeer. Ja, eens even kijken. Hoe het in elkaar zit. Ik had ze de laatste keer op Wacken gezien, toen was ik wel helemaal straalbezopen, maar dat was rond en uur of elf, en dat was echt gewoon de perfecte tijd. Echt met nacht en dat soort *shit* enzo. Dat je echt dat eh... ja, bombastische enzo hebt. Dat kwam echt goed tot zijn recht weet je wel. Dat soort dingen. En met Dimmu Borgir in Paradiso was het ook ongeveer zo'n soort ervaring. Ook mede door de zaal en eigenlijk alles, ja weet je wel...

Frank: Het is gewoon het gevoel eigenlijk?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, dat komt dan heel erg naar voren op de een of andere reden.

Frank: Ok. En zie je echt ook een soort verband dan tussen... dat het gevoel dat ze over weten te brengen ook past bij de thema's en de teksten van de bands?

Ricardo the Lord Impaler: [even stil]

Frank: Ik weet niet of ik het nu goed uitleg...

Ricardo the Lord Impaler: Ja, ja, nee, maar... ehm... [even stil] Voor zover ik van een aantal ook echt de moeite heb genomen om echt de teksten te checken en dat soort dingen, werd het wel echt goed begeleidt met de muziek zeg maar, het klopte ook. En ja, ik moet zeggen, er zijn natuurlijk duizenden bandjes die dat allemaal maken, en je hebt heel vaak dertien in een dozijn enzo. Dat je echt denkt van het is allemaal leuk enzo. En je hebt een

aantal van die bands dat je echt gewoon een cd opzet, en ja... Belphegor bijvoorbeeld, die nieuwste. Das gewoon een soort wervelstorm. Als een soort van toeschouwer achter de *shit*.

Frank: Je zei ook dat je wel vrij veel naar death metal luistert, maar is er iets aan black metal dat het in jouw opzicht speciaal maakt ten opzichte van death- en thrash metal, of kan dat hetzelfde overbrengen?

Ricardo the Lord Impaler: Thrash metal zelf, dat is vaak meer een soort... Ja, dan zou je eerder in een soort pit staan, en dat soort dingen. Terwijl bij black metal ken je bij bepaalde bands gewoon blijven staan en een beetje handbangen enzo, weet je wel. Het staat ongeveer gelijk aan elkaar qua ervaring, alleen Exodus enzo... Het is meer 'in your face'. Ze zijn beiden indrukwekkend, maar dan op een andere manier. Een ander soort voorstelling.

Frank: Ok. Maar bijvoorbeeld Belphegor is ook een beetje een kruising tussen black en death metal.

Ricardo the Lord Impaler: Ja, klopt.

Frank: Maar wat zijn de kenmerken waar iets volgens jou aan moet voldoen voor het echt black metal is? Zijn er speciale...

Ricardo the Lord Impaler: Ja, je hebt de *distortion* die erg afwijkt. Meestal is het niet zo zwaar als death metal, het is meer van... Het is meer compleet in mijn mening. Ze gebruiken het beste van heel veel dingen en daar maken ze een soort van, eh... Heel vaak hebben ze dan van die melodieën omheen zitten waar ze een heel schouwspel omheen gebouwd hebben. Dat is dan mijn mening. En dat is bij death metal van eh... Net als bij *Death Cult Armageddon* (een album van Dimmu Borgir), dat eerste nummer van die cd, dat dat zo begint met die zang, en dan bouwen ze er zo een heel mooi schouwspel achteraan weet je wel. En dat maakt het heel erg compleet, hele complete nummers. Tegen het klassieke aan zelfs. Dat is echt een kenmerk van black metal. Want bij death, en vooral bij thrash is het erg open en ruig, maar dat is gewoon raggen en gaan. Het is ook technisch op een andere manier. Ze maken de nummers veel completer, en technisch is het ehh... bij death en thrash heb je veel meer solo dingen erin zitten, en die maken zo heel veel technische dingen. Maar bij black metal heb je veel meer het hele plaatje, tenminste dat vind ik ervan. Ik denk dat het ook te maken heeft met de plaats waar het is ontstaan zeg maar. Amerikaanse manieren van gitaarspelen, en natuurlijk Scandinavië heeft, ja... Veel meer thematiek. ... Je kan wel het verschil horen vaak, qua stijlen enzo. Ze hebben een thema, en dat hele thema hebben ze erin verwerkt, weet je wel.

Frank: Vind je het belangrijk uit welk land het komt, of merk je een verschil met black metal die uit het ene of het andere land komt? Of heb je zoiets van uit alle landen kan goede black metal komen?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, in principe wel, het ligt meer aan de muzikanten eigenlijk. Ja, ok, het is ook niet zo dat je bij Nederlanders een bepaald accent hoort. Het is toch geschreeuw, dus het is ook niet zo je bij het luisteren een 'Allo 'Allo achtige toestand krijgt gelukkig.

Frank: Wat zie jij als de meest toonaangevende black metal bands van dit moment?

Ricardo the Lord Impaler: Van dit moment...?

Frank: Natuurlijk ook uit het verleden, maar die op dit moment nog steeds een rol spelen.

Ricardo the Lord Impaler: Dark Fortress ben ik erg van gecharmeerd, het laatste materiaal vooral. Nog nooit live gezien helaas. Voor de rest... Ancient zie je ook niet meer tegenwoordig. Ik weet niet eens of ze nog bij elkaar zijn. Ehm... [lange stilte]

Frank: Ook als je terugkijkt naar het verleden, van de belangrijkste bands bij het totstandkomen van black metal...

Ricardo the Lord Impaler: Van weet ik weet Possessed, Celtic Frost, maar ja, ik ken er niet echt materiaal van, en om nou dingen op te noemen... Mayhem, die zijn black metal ook zelf begonnen. Je had natuurlijk Venom die dat album uitbracht destijds.

Frank: Ja, maar dat bedoel ik eigenlijk ook, bands die toonaangevend zijn geweest... Niet eens zozeer voor je persoonlijke smaak, maar vooral de hele...

Ricardo the Lord Impaler: Voor de scène zelf zeg maar?

Frank: Ja, wat je op dat gebied als de belangrijkste bands ziet, maar die ook vandaag de dag nog steeds een rol spelen.

Ricardo the Lord Impaler: [even stil] Ja... heel veel van die gasten zijn er mee gekapt dacht ik. [even stil]

Frank: Veel wel ja. [even stil] Het kan ook over persoonlijkheden gaan... Het gaat meer om jouw idee over wie echt belangrijk zijn en als die iets zeggen wordt er echt geluisterd.

Ricardo the Lord Impaler: Ja... Varg Varkensen [lacht] Ja, hij is wel evil. Ja, en Faust. [lacht] Ja serieus, Bard Eithun, die gast die nog in de bak ook nog vrolijk...

Frank: Ja, in elk stuk dat ik over black metal heb gelezen komen Varg Vikernes en Faust volgens mij ook altijd terug.

Ricardo the Lord Impaler: Ja, ik wil er ook nog wel Snoop Dogg er tegenaan gooien [lacht] Maar dan wordt ik straks opgezocht door die maffia hierzo en dat ken ik niet gebruiken weetje.

Frank: De black metal maffia?

Ricardo the Lord Impaler: ja.

Frank: Zijn er ook dingen die je echt als klassieke black metal albums ziet?

Ricardo the Lord Impaler: Voor mezelf? Of gewoon dat bekend staat als zijnde...

Frank: Ja, het kan allebei.

Ricardo the Lord Impaler: Voor mij persoonlijk *Enthroned Darkness Triumphant*, maar ja dat is ook omdat het de eerste *shizzle* was die ik ook hoorde, *Nightwing* van Marduk, ja *Panzer Division* natuurlijk, maar dat is meer omdat je *history freak* bent en het vette stof vindt. Het is wel jammer dat iedereen Marduk als nazi interpreteert, dat is echt overal. Nee, dat is helemaal niet.

Frank: Ze willen volgens mij wel een beetje die illusie wekken volgens mij, dat wel.

Ricardo the Lord Impaler: Ik vond het juist wel grappig dat Marduk er na een tijdje stuka geluiden in gingen verwerken. Een stuka is gewoon een vet ding, het is gewoon gaaf. Of *Warschau* en *The hangman of Prague*, ja, als je het over Eichmann en dat soort dingen gaat hebben. Het is wel... ja, je kan moeilijk over eh... anders wordt het straks een beetje Volendam ofzo. Je wilt toch een beetje teksten maken die toch een beetje een indruk wekken, en dat moet toch kunnen. Het is wat anders als je echt politiek gaat worden, maar dan zal je het vaak ook wel merken. Normaal zou zo'n band dat dan wel uitdragen neem ik aan, ik neem aan dat je dan wel gewoon klote hebt. En dan zouden ze ook niet in Turkije optreden neem ik aan.

Frank: [even stil] Ja... ik wil ook graag kijken naar de status van bands... Welke bands hebben naar jou mening de meeste status? En dan niet eens voor jou persoonlijk omdat jij ze zo goed vindt, maar waarvan je zegt dat zijn echt de grote namen in de scene.

Ricardo the Lord Impaler: Even kijken... Black of death of allebei?

Frank: Ja, black, daar draait het echt om.

Ricardo the Lord Impaler: Ja, ok. Eens even kijken. Immortal, denk ik. Die gasten lachen er zelf ook hard om, maar ja... Ja, Mayhem, daar hoor je ook meerdere mensen over. Dimmu Borgir, dat is ook... Ja, je hebt natuurlijk heel veel mensen die het nu als een soort *mainstream* ding zien, dus... ja... Echt *true* en dat soort dingen zal het wel niet zijn dan. Ja, maar serieus, als we gewoon echt ehh, ja... Welke bands had je nog meer. Jezus man, ik ben

veel jong eigenlijk nog. Ja, je had Emperor. Die genieten heel veel respect. En mensen willen elke keer dat die mensen weer terugkomen. Ik ook, maar goed. Ehh... wat nog meer?

Frank: Trouwens, even een tussensprong. Het ging er net ook over dat Dimmu Borgir niet als *true* werd gezien. Maar, wat zie jij nu echt als de definitie van *true*?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, meestal dingen die nergens meer naar klinken. [gelach] Ja, serieus. Dat is echt vaak bij die mensen... Er was ook een maatje van vroeger, die was helemaal bezig met die dingen. Ik weet niet meer hoe die... Oh ja, misschien ken je hem nog wel, Martijntje, of niet?

Frank: Ehh...

Ricardo the Lord Impaler: Een kleine Indo met een bril, die was ook vaak bij de Baroeg, ook als vrijwilliger.

Frank: Ja, ik kom niet zo heel vaak bij de Baroeg.

Ricardo the Lord Impaler: Ok. Ja, hoe dan ook. Nee, maar die had echt een... ja, nee man, die mensen zijn niet *true*, 'en dit en dat'. Ja, je vindt het wat of je vindt het niks. Maar die kwam ook met Burzum, en dat soort *shit*. Die vond het juist *true*, wat ik er dan uitgehaald heb, als het maar met Noorse mythologie en paganisme te maken had, dan was het *true*. Ja, leuk dat jij jezelf als heiden ziet. Leuk voor je, ja...

Frank: Is het ook niet zo dat juist de bands die weten te overtuigen dat ze echt satanistisch zijn, dat die echt als *true* worden gezien, of...

Ricardo the Lord Impaler: Ja, Gorgoroth. Ja, tenminste, daar had je op een gegeven moment natuurlijk dat gedoe met die zanger, dat die opeens homo is, en dat mensen weer boos zijn. Dan houdt het dan weer op, en komt ineens die Infernus terug, en dan gaat het wel weer die kant op, weet je wel. Ja, het is echt ehh... Het kan gek lopen. Het komt wel vaak terug, als je naar black metal luistert of dingen er over leest bedoel ik dan.

Frank: Heb jij het idee dat het echt wordt gemaakt op zeg maar het geluid van de bands, dat ze daarop op *true* worden beoordeeld, of is het meer een beetje houding?

Ricardo the Lord Impaler: Ook wel, zo min mogelijk keyboards. Dat atmosferische enzo. Emperor kwam er wel mee weg. Vaak is het gewoon een beetje dat smerige spul dat door mensen als *true* wordt gezien. Trouwens, wat nou *true*. Varg Varkenens is ook *true* en die staat de hele tijd te pingelen met Burzum dus ik zie het hele punt niet helemaal van die keyboard *shit*.

Frank: Ik heb inderdaad ook wel eens gasten gezien die helemaal in dat *true* waren, en die zeiden inderdaad 'er mag echt geen keyboard gebruikt worden. Ja, behalve Varg Vikernes'.

Ricardo the Lord Impaler: Ja hier heb je het, het is ook nergens op gebaseerd eigenlijk. Je kan zelf de regels gewoon maken en breken.

Frank: Heb je het idee dat ook teksten en thema's er ook mee te maken hebben of het *true* is, dat mensen die oprecht overkomen, dat dat...?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, ik denk dat dat in principe wel de norm was eigenlijk. Het is met de tijd wel een beetje verwaterd allemaal. Naarmate het ook allemaal meer en groter werd, dan gingen ze na een tijdje ook in grotere *venues* spelen, dat *true* randje gaat er dan na een tijdje ook wel een beetje af. In hoeverre dat dan belangrijk is.

Frank: Zeg maar de bands uit de begintijd?

Ricardo the Lord Impaler: De beperkte groep, die '*inner circle*', ja.

Frank: Zijn die volgens de definitie die er op nagehouden wordt echt nog *true* te noemen? Of zijn die misschien toch te succesvol geworden?

Ricardo the Lord Impaler: ehm... Nou ja, Emperor was wel redelijk succesvol, in zekere zin. Ja, ze zijn misschien te vroeg gestopt om echt heel erg groot te worden. [even stil] Even wachten, ik had erg een boek er over. [loopt naar de andere kamer om het boek te pakken] *Lords of Chaos*, ik weet niet of je er van hebt gehoord?

Frank: Ja, die heb ik veel gebruikt voor mijn scriptie al.

Ricardo the Lord Impaler: Ok. [slaat het boek open] Hier, Anton LaVey, [buigt zich theatraal naar de memorecorder en doet of hij voorleest] een heel belangrijk figuur voor het satanisme. [praat zelf weer] Op dat soort onzin is het een beetje gebaseerd toch? Een beetje Tolkien achtige...

Frank: Maar denk jij dat het satanisme echt belangrijk is in black metal?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, in het begin draaide het in principe wel daarom. Ja, sowieso wel, want het komt wel vaak terug in de teksten. Op zijn minst negentig procent en anders is het over Vikingen enzo. Zie *Enslaved* en dat soort gasten.

Frank: Denk je dat bands over het algemeen echt geloven waar ze in zingen?

Ricardo the Lord Impaler: Nee, ik denk dat ze hard zuipen en in een kutbus zitten [gelach] Ja, heel veel mensen die hebben heus wel een soort van ehh.. hoe noem je dat, sarcasme of cynisme of wat dan ook, tegenover al die dingen. Want in principe als je er echt in gaat geloven is het ook weer een religie. Ja, weet je wel. Het was eigenlijk ook gewoon het beeld van de duivel als soort van tegenstander van God, en ja, weet je wel... Nee, maar het is ook gewoon als een soort uitdaging natuurlijk, gewoon van, ja weet je wel, als je ergens in een heel erg gelovige omgeving woont of wat dan ook, om daar van los te breken en te shockeren,

en ja... Nou ja, losbreken en shockeren is één ding, maar wat ... die uitspraak op de achterkant. [praat over de achterkant van het boek Lords of Chaos] Waar heb je het dan over? *'He died from one stab to the head... Through his skull. I actually had to knock the knife out'* Varg Vikernes [citaat van Varg Vikernes van de achterkant van Lords of Chaos] Je moet gewoon respect voor die lui hebben, die hebben gewoon een gedeelte van een schedel van een maat van hun, die hebben ze willen verkopen aan mensen, ja... Weet je.

Frank: Ja, ze hebben er kettingen van gemaakt. Marduk zou er ééntje hebben, tenminste die zanger.

Ricardo the Lord Impaler: [lacht] Ik zal het gelijk aan die gasten vragen als ze volgende keer hier komen. Hoeveel schuift dat eigenlijk? Als je straks zo'n muziekmuseum hebt, van subculturen enzo... De enige uitspraak van iedereen, van Euronymous, *'I don't want to see people respecting me, I want them to hate and fear.'* [praat over de achterkant van het boek Lords of Chaos] Nou, dat vind ik op zich nog wel een gangbare uitspraak. Waarschijnlijk is dat ook de reden waarom Varg Vikernes hem doodt heeft gemaakt. Dan zit hij niet echt lekker in zijn vel ook, maar ja... Nou ja, weet je, in mijn slechte periodes kom ik ook wel met best extreme dingen hoor. Nog steeds hoor. Nou ja, als je in Noorwegen woont met weinig zon en dat soort dingen, ja...

Frank: Nu we het er trouwens toch over hebben, want daar wou ik ook nog iets over vragen, over Noorwegen, denk je dat het er echt iets mee te maken heeft dat het daar is ontstaan, weinig zon... duister enzo.?

Ricardo the Lord Impaler: Het landschap en bepaald soort weer zal denk ik wel uitnodigen tot ehh... Want je ziet wel eens van die clips enzo. dat je echt denkt van 'woh, in één keer allemaal mist uit het bos' en dat soort dingen.

Frank: Ze spelen zich echt altijd af in het bos hé.

Ricardo the Lord Impaler: Ja, echt overal. Het is niet eens zozeer het landschap, maar je hebt het wel over een land, of landen, het zijn er vier dan want je hebt het in een gedeelte van Rusland ook nog, waar er heel weinig mensen zijn op een heel klein stukje land en dat ze ook nog eens boven de dertig graden cirkel zitten, dat je drie maanden zon hebt en drie maanden licht. En ja, dat werkt gewoon door. In sommige landen, als ze op school zitten, dan is alles donker, dan moeten ze onder een UV-lamp zitten om vitamine D aan te maken. Als je dat niet aanmaakt dan wordt je daar gewoon depressief van. Dat heeft er echt wel mee te maken. Plus dat de mensen zichzelf ook nog bekrompen voelen in de extreem christelijke houding die die landen hebben, ja, dan komt er dus vanzelf iets boven borrelen dat niet bij de standaarden

hoort. En dat ging bij hun zo extreem ver... Want het zelfmoord gehalte in die landen is hoog. Je had ook... net als die Gaahl, daar was ook zo'n documentaire over, die was aan het vertellen dat hij was opgegroeid samen met een andere jongen in zijn dorp, die gingen naar dezelfde school, met twee mensen. Dat op een gegeven moment die andere gozer uit eenzaamheid, of wat dan ook, die had een kogel door ze kop gejaagd, of weet ik veel wat, hij had in ieder geval zelfmoord gepleegd omdat hij het niet meer aankon en dat soort dingen. Ja, vooral waar je mee opgroeit natuurlijk, dat maakt wie je straks bent natuurlijk, en dat soort dingen, dus ja... Ik kan het me eigenlijk moeilijk voorstellen, want ja, weet je wel, Nederland, natuurlijk loop je overal over te klagen, maar je hebt relatief gezien nog heel veel andere plekken, dan heb je het gewoon vrij *chill*, weet je wel. Maar goed, Noorwegen is ook geen achterstallig land ofzo. Het is gewoon de manier van leven die gewoon, ja... Net als Finland waar mensen op de zuip gaan, en een half jaar niet buiten komen. Of Zweden inderdaad. Dan zelfmoord plegen, en zelfmoord plegen is gewoon dronken honderd meter lopen in min veertig. Dat is gewoon zelfmoord daar, dat is gewoon...

Frank: Dat is de zanger van Windir toch ook overkomen? Die was s' nachts een keer dronken in het bos verdwaald en doodgevroren. Die woonden in het noorden van Noorwegen ergens, in een hutje ofzo.

Ricardo the Lord Impaler: Spitsbergen. Ja, daar heb je alleen maar regen, daar wordt je helemaal gek van. Dat of sneeuw, de zon zie je bijna niet.

Frank: Denk je dat er wel... Ik had net ook al gevraagd, uit welk land het komt, maar denk je wel dat er ook goede metal uit zonnigere landen kan komen?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, dat is een goede. Ik ken geen ehh... Nou, er is wel dat Israelische ding, Melechesh. Alleen ik ben niet echt groot fan van Melechesh ofzo, dus ehh... Het schijnt gerespecteerd te zijn. In principe, ja, als je het gewoon goed bij elkaar weet te brengen, en goed bent in teksten verzinnen... alleen dan moet je niet aankomen, op de voorkant met bergen, en allemaal van die duistere shit enzo., dan moet je meer, net zoals in Brazilië, dat je s'avonds allemaal van die communities hebt met van die vage rituelen en offers en shit, ja, dat is in principe duister zat. Ja, het zou in principe moeten kunnen. De wereld heeft wel meer te bieden dan alleen een klein stukje denk ik.

Frank: Maar... het is gewoon eigenlijk meer dat je er rekening mee moet houden waar het vandaan komt, dat je het er een beetje in verwerkt enzo... het duistere zoekt in die omgeving bedoel je?

Ricardo the Lord Impaler: Ja.

Frank: Ok. Maar... het is echt ehh... De teksten waar we het niet over hadden, weet je wel. Dat ze in veel gevallen waarschijnlijk niet echt geloven waar ze het over hebben... Maar lees jij de teksten echt wel eens? Ga je echt na waar ze het over hebben?

Ricardo the Lord Impaler: Dat was meer vroeger enzo. Maar vroeger had ik minder cd's, dus dan kon je de teksten ook gewoon meebrullen vaak enzo. Maar tegenwoordig, ja... Ik probeer altijd als het kan ook albums te kopen, dat vind ik gewoon... ja, weet je wel, een beetje een collectie enzo. Ik vind het *cool* om dingen ook gewoon origineel te hebben, maar... ja, het is ook vaak niet meer te volgen als je ze per vijf haalt, enzo, op den duur, en dat soort dingen. Dus dan heb ik zoiets, van bepaalde nummers wil ik het wel weten enzo, en van andere, ja, geloof ik het wel. En ja, ik lees niet echt alle teksten per se meer door moet ik zeggen eigenlijk.

Frank: Maar... is het gewoon bij toeval, zeg maar, dat je gewoon een keer toevallig de teksten erbij pakt, of raak je soms geïnteresseerd erin, om een bepaalde reden.

Ricardo the Lord Impaler: Ja, het kan beiden eigenlijk. Ja, soms, zijn er bepaalde dingen, soms lees je de titel van een nummer en dan denk je, nou ok, weet je, zou dat daar en daar op slaan, en dan ga je even kijken of het klopt. Dan ben je een beetje aan het zoeken en doen zeg maar. En ja, andere bands, ja... Ik krijg ook vaak van andere mensen een hele zoi cd's waarvan ze zeggen luister eens effe, en dit en dat. Maar ik moet ook zeggen toen ik op school zat had ik ook echt meer tijd enzo. Toen was iedereen met die dingen bezig en dat soort dingen, maar nu kom je van je werk af, effe boodschappen doen, effe wat eten maken en dan een paar uurtjes chillen en dan ga je als naar je nest ongeveer, rond ehh dingen. Dus heel veel dingen komen er ook weer niet van...

Frank: Denk je ook eigenlijk dat... ja, waar mogen teksten volgens jou allemaal over gaan? Denk je dat ze echt gewoon... ja, over de meest uiteenlopende dingen kunnen gaan, of zijn er toch bepaalde grenzen... waar ze over mogen zingen?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, het mag ook over *My Little Pony*, alleen, ja... [lacht] [even stil] Nee, maar... Ja, je zou het in principe ook over de Azteken kunnen houden. Dat soort dingen... over *sacrafices* of wiet, weet je wel. Dat zou ook kunnen. Dat is net zo black als de rest, weet je. Ja, in principe als het maar... Kanibalisme... Ja, dat wordt vaak alweer een death metal onderwerp, maar... het is maar net hoe je het brengt eigenlijk.

Frank: Het is gewoon een beetje..., als het maar de duistere kant...

Ricardo the Lord Impaler: ja, precies... ik heb ook persoonlijk... mijn idee is ook een beetje van, ja, satan is een beetje een uitgemolken thema aan het worden, weet je wel. Bijna alles is

er van gezegd zou je wel denken. Het zou wel *cool* zijn als mensen ook gewoon vanuit een ander perspectief kijken ergens op. Maar ja, kijk, het heeft in principe weinig nut om over vrolijke dingen te gaan zingen, want dan zit je sowieso al eigenlijk in de verkeerde stroming weet je wel.

Frank: Ok... Maar het satanisme, want daar ging het eerder ook al over... Maar dat heeft dus meer een soort symbolische waarde, en niet echt letterlijk?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, voor de meeste mensen denk ik wel.

Frank: Denk je ook dat de bands het zo een beetje brengen? Meer symbolisch eigenlijk, als...

Ricardo the Lord Impaler: Ja, vaak wel. Satanisme is, ja... Heel veel mensen die gaan er ook achteraan omdat het interessant is. Ja, het is eigenlijk net als die horrorthema's van films enzo., weet je wel... Natuurlijk heb je altijd wel een aantal mensen die het echt helemaal serieus nemen en doorflippen en weet ik veel allemaal. Maar ja, daar is denk ik in principe ook al een steekje bij los.

Frank: Jij denkt ook dat veel van de fans het ook niet echt zo serieus opvatten?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, de meeste mensen die ik ken... Ja, je hebt satanisme als... ehh... als ik het goed heb begrepen van iemand, houdt het niet eens echt duivelaanbidding in of wat, het is meer het ontwikkelen van jezelf in een soort van ehh... ja, dat je ook als iemand je aanvalt dat je dan alles mag doen om die gasten weg te vagen of wat dan ook. Om het maar even grof te zeggen. Maar de meeste mensen die ik ken die zijn er niet zo mee bezig, die hebben echt iets van 'vette cd, en dit en dan'. Ja, volgens mij, Nederlanders zijn ook niet zo echt snel *into* dat soort dingen om gelijk aan te nemen 'dan gaan we allemaal satan lopen...'. Kijk in Amerika heb je overal van die groepen, maar dat heb je ook bij bijvoorbeeld de *Isane Clown Posse* die echt geloven wat die gasten allemaal melden. Terwijl... het is allemaal *bullshit* eigenlijk ook, maar die geloven er heilig in. Ja, hier... ik ben... zelfs Anton die is niet echt een duivelaanbidder. Dat dacht ik altijd vroeger van die man, weet je wel, maar die gast vond het gewoon lachen. Hij had een beetje een rechtser mening dan de meesten, en ja... Dat was wel kick altijd. Met hem kon je echt keihard lachen jongen. En hij had ook nog een vriend Arie, en dat was eigenlijk een soort van *turn again proof nazi*, weet ik veel allemaal. En die gast die spoorde ook niet, dan was hij weer links en dan was hij weer rechts. Maar uiteindelijk was hij rechts want hij had een hakenkruis in zijn lip getatoeëerd. Van alle plekken. Maar die gast die spoorde niet, maar die gasten hadden er wel een mening over, maar dat waren ook niet echt... want ze zaten altijd wel met satanisme, maar uiteindelijk waren het ook gewoon gasten die... Ja, Anton was sowieso normaal

gebleven, maar Arie was al een beetje doorgeflipt. Die zat van ‘ja, satanisme! Black metal, bla bla bla’ Maar ik had zoiets van ‘gast, ik zie jou niet een geit slachten voor de lol of een kip opofferen en opeten, waar heb je het over?’.

Frank: Ja.

Ricardo the Lord Impaler: Dat is echt meer voor de shock denk ik. [even stil]

Frank: Even kijken... [ik keek hierbij op mijn vragenlijst] Ja, nog even terug naar vooral het muzikale... het muziektechnische aspect. Je zei dat je bijvoorbeeld naar Emperor en Dimmu Borgir luisterde. Heb je geen probleem met de keyboards hierin ofzo?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, als het gebruikt wordt, dan ehh... Ja, dat is het maar, maar het moet er niet echt om draaien dat puur alleen daar omgaat enzo., en dat je dan de gitaren een beetje kut in de mix goed zeg maar, het liefst gewoon aan alle kanten gewoon zoveel mogelijk... ja, als een soort geheel eruit komen. Daarom dat ene album heel erg strak is en het andere album ‘ja, ik mis toch wel wat’. Ja, het hoeft ook weer niet echt een soort slaapliedjes te gaan worden en dat soort dingen weet je wel. Ja, het zal allemaal wel. Maar als je in ieder geval iets van bombast erin kan gooien, Richard Wagner of wat dan ook, weet je wel, maar ja... Ja, er was ook een andere band, Limbonic Art, daar zat alles van vol inderdaad ook, van keyboards en dat soort dingen. Ik weet niet of je het kent?

Frank: Ja, alleen van naam.

Ricardo the Lord Impaler: Dat waren twee gasten en op een gegeven moment had je gewoon een drumcomputer, een gitaar die een beetje als een soort zaag klonk, en ehh... Ja, voor de rest, ja, een aantal albums waren ook wel vet, maar dan heb je alsnog zoiets van... je wilt toch gewoon zoveel mogelijk muzikale performance zien, weet je wel, gewoon zien dat mensen ook echt gewoon goede muzikanten zijn, ten eerste, en dan... ja, en wat de thematiek ook is, dat, ja... weet je wel, dat zal dan wel.

Frank: Het is dus vooral zegmaar... dat keyboard gebruik een beetje de foute kant opgaat als het is om een slechte...

Ricardo the Lord Impaler: Ja, bij sommige wordt het een beetje *overkill* enzo. Bij andere bands is het gewoon, ja... bij een beetje *overkill* wordt het al heel snel een kof, vind ik. Maar niet alle kof is perse slecht ook, maar ja dat is weer dat.

Frank: En de productie, want er wordt ook nog wel eens, zeg maar, als je het hebt over *true* wordt er wel eens gezegd dat het niet al te goed geproduceerd mag zijn, maar is volgens jou goed geproduceerde black metal.. heb je dat liever of minder graag?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, het valt mee. Kijk... je hebt ook... om even op Marduk terug te komen, die laatste cd dat klonk weer lekker smerig, daar hou ik wel van, weet je wel. En bij andere bands, ja, net als Dimmu Borgir, op een gegeven moment... Ja die laatste cd ook, weet je wel, ehh... Ja, het is geen slechte muziek, maar het mist die agressie dan op een gegeven moment, weet je wel. Ja, het is niet bij elke band hetzelfde wat dat betreft. Maar laat ik het zo zeggen, het hoeft niet perse allemaal glad geproduceerd te zijn, of gepolijst, of... Je kan ook best wel gewoon, ja... zoals ik al zeg, een beetje van die smerige gitaren erin gooien en dat soort dingen. Sowieso, als het live maar staat als een huis, dan is het in principe wel goed.

Frank: Kan het voor jou een afbreuk doen aan de band als ze live niet goed...

Ricardo the Lord Impaler: Cradle of Filth, ja, inderdaad. [lacht] Serieus, ik heb ze één keer gezien, dat was toen Slayer zou komen, tenminste... Slayer was wel gekomen maar Pantera kwam niet meer. Maar toen waren hun ook één van de *co-headliners* volgens mij. Ja, het was eigenlijk een soort theaterperformance, mensen op stelten en weet ik het allemaal. Maar voor de rest, ja... De man kon niet meer zingen, tenminste, de man kon toen niet zingen, ik weet niet of die normaal wel van die momenten heeft dat hij wel een stem heeft. Maar alles wat toen een beetje *highpitched* moest zijn was toen een beetje [doet het geluid van een schorre stem na], weet je wel. Dat je echt denkt 'god, best wel triest om hier naar te kijken'. Dan heb je zoiets van als ik Cradle wil luisteren dan doe ik wel even een cd-tje opzetten ofzo., dat is misschien beter. Wat betreft, ja, ik heb altijd zoiets van... het is ook bij nieuwe bands zo, van ja, je hoopt toch altijd dat ze het live op zijn minst waarmaken, of gewoon echt, dat je denkt van 'damn', weet je wel. Dat je echt denkt dit is goede shit.

Frank: Zakken ze voor jou ook echt een beetje in aanzien als ze niet echt live kunnen spelen wat ze wel op cd's doen?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, normaal wel, kijk iedereen kan een slechte dag hebben weet je wel, dus ja, wie ben ik, misschien hebben ze al zesendertig shows achter elkaar gedaan. Maar ja, in principe...je zou het wel moeten kunnen, weet je wel... Want in principe, ja, het publiek legt gewoon geld neer en doet moeite om ze live te aanschouwen. Anders hadden ze net zo goed thuis kunnen blijven, dus ja, het is zeker wel belangrijk.

Frank: [even stil] Maar hoe, ja... zeg maar hoe black metal zich vanaf het begin heeft ontwikkeld tot nu, zeg maar... Vind je dat het zich echt goed heeft... de goede kant op is gegaan?

Ricardo the Lord Impaler: Nou ja... ja, wat ik wel positief vind is dat het in ieder geval buiten dat kleine wereldje gewoon ook zijn vleugels heeft uitgeslagen naar ehh... Ja, weet je

wel, dat het ook echt gewoon een erkende stroming is, laat ik het zo zeggen dan. Ja, voor de rest, ja... Ik weet ook niet precies wat er bij de nog jongere mensen leeft en dat soort dingen, dus ik weet ook niet welke kant het daarna op gaat ook.

Frank: Maar dat het uit dat kleine wereldje is... is het daardoor te groot geworden, of is dat alleen maar positiefs voor jou?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, voor mij is het positief. Maar ja, ik ben ook niet één van die mensen die echt helemaal vanaf het eerste uur erbij waren, ik heb ook weer... Ja, dan kijk je er toch op een andere manier tegenaan. Ja, misschien als je echt gewoon, wel één van die eerdere mensen was, als je daarbij hoort, dat je er dan anders tegenaan kijkt. Maar ja, aan de andere kant, ik zie het meer als een compliment, dat meer mensen denken van ‘damn, dat is echt goede shit’, weet je. Dat is toch weer een compliment van je hebt wel smaak, en ja, zo kan je het ook weer stellen.

Frank: En het uiterlijk van muzikanten... denk je dat *corpsepaint* echt nog een vereiste is?

Ricardo the Lord Impaler: Nee. Zelfs Emperor, die hebben het na een tijdje niet meer gedaan omdat toen iedereen het ging doen. Ja, kijk, bij Immortal vind ik eigenlijk wel dat het moet weet je [lacht]. Dat hoort er gewoon bij weet je, klaar. Ook die gezichtsuitdrukking van die gasten, echt prachtig.

Frank: Maar je vind op bepaalde manier dus, zoals die bands eruit zien misschien ook wel een klein beetje belachelijk soms?

Ricardo the Lord Impaler: ja, soms wel. Maar ja, kijk ik heb... Ik lach al snel om dingen [lacht]. Ik heb ook wel eens Goddess of Desire gezien toen ik dronken was. Ik stond daar met een maat van me, en dan heb je die gasten me zulke *spikes* [beeld de lengte uit], weet je wel. Die staan dan op het podium, dat was ook bij Wacken om een uur of drie. Nou, het was een wonder dat we nog stonden. Maar om nou echt te zeggen van dit is echt belangrijk of wat. Ja, sommige bands... net Dimmu Borgir enzo., als die hun *corpsepaint* af zouden doen, zou het verschil ook nauwelijks waarneembaar zijn, voor mij dan, want ik ben meestal zo bezig met de muziek, dat ik voor de rest... ja, ook al komen die gasten op in een soort clownskostuum, dan... ja, het zal wel. Maar dat iedereen dan weer *corpsepaint* moet gaan dragen enzo., dat, ja...

Frank: Dus voor jou zijn er qua uiterlijk dus niet echt verplichtingen?

Ricardo the Lord Impaler: Nee, niet echt nee. Nou ja, in ieder geval... roze shirts enzo. moeten we nou ook weer niet gaan doen. Het moet wel een beetje er bij passen, weet je, natuurlijk, dat zou wel tof zijn. Maar voor de rest hoef je je niet in allemaal bochten te

wringen om ehh...De keuze moet je aan de bands laten. Kijk, het is in principe gewoon hun performance, hun bepalen eigenlijk van hoe komen we op en dat soort dingen...

Frank: Ok, en hoe verwacht je dat black metal zich gaat ontwikkelen? Als je kijkt naar de begintijd was er echt een kleine scène, daarna is er wel meer variatie ingekomen, en een beetje een soort van verschillende stromingen, zoals symphonic black metal, welke kant denk jij dat het als geheel opgaat, black metal?

Ricardo the Lord Impaler: Ik denk meer een beetje industrial, dat zou kunnen. Een bepaald aantal bands, zoals Red Harvest enzo, dat soort dingen. En voor de rest, ja... wat kan je er eigenlijk nog meer mee? Het moet wel een beetje geloofwaardig blijven klinken.

Frank: Ok. Ik ben eigenlijk een beetje door mijn vragenlijst heen. Zoals ik al zei hoef ik me niet strikt aan de vragenlijst te houden. Heb je zelf nog iets waarvan je denkt dat het wel echt ter sprake gebracht zou moeten worden? [even stil] Het interview gaat natuurlijk vooral over de beeldvorming van de bands. Denk je dat wat we nu besproken hebben, dat daar al het belangrijke in behandeld is? Is er nog iets waarvan je zelf denkt dat het opgebracht zou moeten worden?

Ricardo the Lord Impaler: Nou, je bent in principe al met meer dingen gekomen dan waar ik me op voor had bereidt, dus... [even stil] Tja, voor de rest, ja, ik zie het gewoon als een vette muziekstroming, dus... Ja, buiten dat ben ik er niet zo erg mee bezig, met dingen er omheen, laat ik het zo zeggen. Het is één van mijn favoriete genres. En voor de rest, ik heb ook andere dingen waar ik naar luister, dus dan verdeel je de tijd toch wel ergens. Maar ja, dat het maar lang mag blijven bestaan, ja toch. [lacht]

Frank: Wat nog wel interessant is, we hebben het al over de teksten gehad. Maar voor het interview had je het nog wel over die nazi metal enzo. Is dat niet iets wat je echt stoort eraan? Aan black metal?

Ricardo the Lord Impaler: Nou ja, ik let wel op de bands. Of tenminste, als ik twijfels heb over een band ga ik er wel achteraan ofzo. Ja, ik wil mezelf niet voor schut zetten door een band te gaan adoreren die ehh... Ja kijk, wat ze van mij denken zal me in principe niet zoveel interesseren. Maar er zijn bepaalde dingen waar ik voor de rest gewoon duidelijk niet achter sta enzo. en gewoon een hekel aan heb. Maar dat zijn de bands die in probeer te vermijden denk ik dan, dus ehh... Er zit ook echt een verschil over iets dat echt puur met paganisme te maken heeft en over nazi. Daar zit ook een verschil in. En paganisme, ok, van origine, ja... Ja, maar dat zijn in principe ook Indianen, als je het zo bekijkt. Ja, daar hebben we het ook eerder gehad. Als je het over heidense dingen hebt kan dat alles buiten het christendom zijn. En wat

hun als paganisme zien is eigenlijk geen paganisme. Ja, dat hoort er wel bij, maar paganisme is zo'n wijd... Ja, hoe noem je dat? Onderwerp en ideaal. Tenminste, onderwerp? Spectrum. Wat hun als paganisme zien, dat als die gast Varg Vikernes, en al die andere gasten, die zien dat als het Noorse mythologische witte ras dat ten strijde trekt tegen de kwade krachten. Terwijl die mensen in die tijd waar het over gaat, ja, die hebben nog nooit een andere zwarte gezien bijvoorbeeld. Ja, ik denk dat de Vikingen heus wel een indiaan of zoiets tegen zijn gekomen. Maar ze waren niet racistisch, want ze dreven daar handel mee. Nee, die pasten zich ook wel overal aan, kijk maar naar de Normandiërs, Sicilië, bij Arabieren aan het hof en dat soort dingen. Meestal slaan mensen ook gewoon de plank compleet mis, maar ja, dan moeten ze voor zichzelf gewoon een soort van ding creëren dat ehh... ja, weet je wel. Kijk, tuurlijk, ik kan ver gaan in mystiek, maar wat nazi-metal, ik vind het niet eens echt nazi-metal, ik vind het zelfs meer geplingel, maar dat is mijn mening, maar goed, maar... Het is gewoon een te vage definitie. En wat het ook is, wat we net zeiden van die mensen in Noorwegen, hun hebben gewoon door de omstandigheden een bepaald soort eigen wereld gecreëerd. En in die eigen wereld die ze gecreëerd hebben daar hebben ze allemaal eigen ideeën, met zeg het Derde Rijk, zeg de Noorse mythologie, bloedmystiek. En ze hebben daar gewoon een eigen scène omheen gebouwd weet je wel. Ze hebben er gewoon echt iets omheen gebouwd, dat misschien hoogstens waar is in hun hoofd, maar als je het tegenover de werkelijkheid legt denk je 'gast, je leeft gewoon in je eigen wereld, waar heb je het over'. Het zijn allemaal dingen die mensen erbij hebben gebracht, dat is vaak zo.

Frank: Er wordt ook veel aandacht besteed vanwege aan al die dingen, maar het aantal bands in de gehele black metal scène is relatief klein.

Ricardo the Lord Impaler: Ja, dat zeker weten. Het grappige eraan is dat het best wel ergens een leidende rol erin gold, dat is heel raar, maar dat *Lords of Chaos*, ze waren niet allemaal zo maar er zaten een aantal figuren tussen.

Frank: Het vreemde is dat heel veel van die misdrijven een beetje gepleegd zijn door die scène, zoals Absurd en Varg Vikernes, dus die hebben wel een beetje de aandacht op zich gevestigd.

Ricardo the Lord Impaler: Die gasten van Dissection die hadden in het begin ook nog een beetje die... Ja, Zweden volgens mij, dat is wel een leuk feit. Ja, die man die had ook zelfmoord gepleegd omdat die naar de duivel kon ofzo. Nou ja, succes, weet je. [lacht] Op een gegeven moment staat hij nog op Wacken voor een concert, en op een gegeven moment 'ja, later, hé'. Ik denk wel dat er ook meer dingen achter zitten, natuurlijk doe je het niet alleen

daarom lijkt mij. Natuurlijk zit er wel ergens een gedachtecronkel en weet ik het allemaal, want het lijkt me niet dat je dat soort dingen gewoon zomaar... je wordt effe wakker en...

Frank: Dat was ik trouwens net nog vergeten, maar zie je ook nog, maar vindt jij dat black metal albums gewoon gepromoot mogen worden, of dat ze awards aan mogen nemen?

Ricardo the Lord Impaler: Ja, awards... ik heb nooit zo'n hoge pet van awards op, dus ja, dat is weer dat, weet je wel. Maar net als Dimmu Borgir heeft wel *Spielermansprijsen* in Noorwegen al een paar keer gehad. Dat ze ook op zo'n show komen, dat heb ik ook al een paar keer op internet gezien, ja, weet ik het, een soort uit de hand gelopen *De Wereld Draait Door*, zo van, ja ga maar effe spelen, en dan, he... Maar op zich, als die gasten het tof vinden waar niet, toch? Aan de andere kant is het toch wel weer erkenning voor je werk. Als je het uit een kunstperspectief ziet, dan ja, waarom niet. Maar de meeste bands, dat maakt niet uit wat voor band het is, als ze de erkenning van de bands hebben vinden de meeste bands in de scène het ook al goed. Nou ja, dat is het belangrijkste uiteindelijk, de fanbase. Daar draai je om. En ook voor je eigen plezier natuurlijk.

Frank: Ok, nu heb ik echt al mijn vragen gehad.

Ricardo the Lord Impaler: Ok.

Frank: Het was mijn eerste interview, dus het was voor mij ook nog een beetje wennen.

Interview 2: Marcel

Naam: Marcel

Leeftijd: 36

Datum interview: 17-05-2011, te Roermond

Duur interview: 1:13:46

Frank: Waar ik altijd mee begin is... even kijken, ja, een beetje algemene gegevens van degene die ik interview.

Marcel: Ja.

Frank: Maar meestal al is het gewoon een beetje, ja, favoriete bands, hoe ben je ermee in aanraking gekomen. Maar ik dacht jij zit er al iets langer in dus dan dacht ik misschien ook een beetje van de ontwikkeling van black metal hoe dat allemaal is gegaan.

Marcel: Vraag maar los.

Frank: Ok. Ten eerste, wat zijn je favoriete bands op dit moment?

Marcel: Ehm... Taake, dat blijft gewoon nummer één. Kampfar, Enslaved, eigenlijk heel veel, Mayhem, Darkthrone nog steeds. Maar met name Taake, dat staat voor mij echt bovenaan.

Frank: Ja, ik wou vanochtend nog een shirt ervan aandoen. Want ik hoorde al van Mark (degene van wie ik zijn contactgegevens heb gekregen) dat jij daar ook mee gewerkt had.

Marcel: Ja, nog steeds. Ik doe management voor hun, samen met nog iemand van het label. En ik ben hun podiumtechnicus enzo.

Frank: Ok. Doe je voor de rest nog meer werkzaamheden echt met black metal?

Marcel: Ik werk voor bands als Enslaved, Kampfar, Taake, Frost, (band onverstaanbaar) heel lang.

Frank: Ook management?

Marcel: Of *merchandise on tour*, of drumtechnicus, of podiumtechnicus en voor Taake doe ik dan management samen met die andere gast. En voor heel lang doe ik ook regelmatig shows boeken.

Frank: En ik had ook vernomen dat je ook nog wel eens concerten organiseerde?

Marcel: Ik doe al een jaar of twaalf inderdaad concerten en festivals organiseren ja. Maar dat is niet alleen black metal, dat is eigenlijk heel breed. Alle metal bands die ik de moeite waard vind boek ik gewoon.

Frank: Ok. En dat is gewoon echt hier in omstreken of ook nog echt...

Marcel: Ehm... op Europees niveau. Het ziet er nou naar uit dat ik voor The Scorpions ga werken en dan gaan we shows wereldwijd boeken. Dus dat is wel iets waar ik naar uitkijk. Maar dat gaat pas begin volgend jaar lopen. Er is nog een paar maanden voorbereiding nodig.

Frank: Ja. Ok. En, ja, je noemde al je favoriete bands. Maar hoeveel uur luister je ongeveer in de week, ja, in het totaal dan ongeveer, naar black metal?

Marcel: Ehm... dat is moeilijk te zeggen want ik heb eigenlijk altijd muziek aan. Eigenlijk altijd.

Frank: Dus gewoon, ja, tientallen uren per week zou je eigenlijk kunnen zeggen?

Marcel: Ja, zeker.

Frank: En luister je naast black metal ook nog andere muziek?

Marcel: Voor mij zijn er eigenlijk maar twee soorten muziek en dat is goede en slechte. En ik luister naar alle goede muziek, dus, ja, dat kan van alles zijn. Ik ben een groot liefhebber van Pink Floyd, David Bowie, Bruce Springsteen. Dus ik luister... Lady Gaga, dat is weer iets heel anders maar dat vind ik ook erg goed. Dus eigenlijk heel breed.

Frank: Ok. Ja. Maar is wel het merendeel van de muziek die je luistert black metal zou je zeggen, dat wel?

Marcel: Negentig procent wel ja.

Frank: En ga je ook nog wel ehh... ja, optredens heb je al gezegd, dat je die ook wel organiseert ook. En wanneer ben je begonnen met het luisteren naar black metal?

Marcel: Naar black metal dat zal... 1990 zijn geweest. Om en om, denk ik.

Frank: Maar zoals we het nu kennen bestond het nog niet eens echt toch?

Marcel: Nee, Mayhem die had al wel *Deathcrush*. Maar toen was er nog niet echt black metal. Bathory heb ik wel geluisterd, dat was wel al meer black metal. En het ging eigenlijk snel met die tweede lichting black metal. In 1991 zo die ongeveer met die tapes van Immortal, Darkthrone. Dus dat is gewoon, ja, toch begin jaren negentig. '91 ongeveer.

Frank: Hoe kwam je daarmee in aanraking dan, met die dingen?

Marcel: Ehm... Ik ben in '86 gewone metal gaan luisteren en op een gegeven moment ga je steeds meer extreme dingen luisteren. En ik las destijds de Aardschok en toen kwam ik erachter dat er een black metal platenlabel in Roermond zat en dat was slechts twee straten bij mij vandaan. Dus daar ben ik een keer naartoe gegaan en zodoende heb ik eigenlijk heel veel heel snel kunnen leren. Die hebben destijds singeltjes uitgebracht van Einherjer, Dimmu Borgir, (band onverstaanbaar), Mysticum. Dus zodoende ben ik eigenlijk snel erin gerold.

Frank: Maar je hebt ook dus meegemaakt dat die bands, ja, die grote namen uit *The Second Wave* zeg maar, dat die opkwamen? Zoals, ja, Mayhem was al genoemd, Immortal, Emperor, dat soort dingen.

Marcel: Ja, Dimmu Borgir die bestond toen nog geeneens, toen ik naar black metal begon te luisteren. Darkthrone, ja... Darkthrone speelde nog death metal in eerste instantie toen ik hen leerde kennen. Dus ik heb dat eigenlijk allemaal wel bewust meegemaakt.

Frank: Ja. Ok. En hoe is dat... heb jij dat dan... Want dan, ja... dat was dan echt wel, wat je zegt, het begin van black metal. Daarvoor had je natuurlijk bands als Bathory en Venom.

Maar hoe heb je dat echt in Nederland meegemaakt dan, hoe het is gegroeid?

Marcel: Het was toen maar heel kleinschalig. Het was heel veel cassettes ruilen met anderen en gewoon met mensen in het buitenland schrijven. Ik neem iets voor iemand anders over en iemand anders neemt iets voor mij over en zo leer je weer nieuwe muziek kennen. En dan ging ik ook op tips af die ik van andere mensen te horen kreeg die ook naar dezelfde muziek luisterde. En in platenzaken kon je eigenlijk niets vinden destijds en mailorders waren er eigenlijk niet veel, tenminste niet zoals ze nu zijn met internet. Internet was er sowieso naar mijn weten nog niet, want dat is voor mij pas heel laat begonnen. Dus het was eigenlijk via via allemaal dat we alles leerden kennen. Zo van 'heb je die band al gehoord?', 'nee, nog niet, geef me maar eens een cassette'. En zodoende leerde je bands allemaal kennen. Dan had je die undergroundmagazines destijds, allemaal van die gedrukte, gekopieerde blaadjes. En daar stonden dan wel eens labelrecensies in en dan bestelde je weer zo'n cassette. En zodoende heb je eigenlijk allemaal die bands leren kennen. Dus heel anders dan het er tegenwoordig aan toe gaat.

Frank: Ja, tegenwoordig ga je gewoon forums af, daar zie je alles.

Marcel: Ja, inderdaad. En op *MySpace* kun je alle bands vinden. Er staan zelfs al bands op die nog geen muziek hebben opgenomen.

Frank: Ja. En hoe heb je het meegemaakt qua populariteit in Nederland? Want zei dat je toen eerst ook heel veel schreef, maar...

Marcel: Het is eigenlijk bekender geworden nadat wat er allemaal in Noorwegen is gebeurd. Er zijn wat kerken in de fik gestoken en die moorden. En dat is destijds hier ook in de kranten gekomen en op het nieuws. En toen heb je wel ehh... heb ik wel gemerkt dat mensen inderdaad die al naar death metal luisterden ook geïnteresseerd raakten in de black metal. Er zijn grote artikelen geweest in de *Nieuwe Revue* en de *Panorama* en dergelijke met allemaal

foto's uit de begin jaren negentig uit Noorwegen. Dus ik denk dat dat heel veel heeft meegespeeld.

Frank: Ok. Ja, ik wist wel dat het in Noorwegen zo werkte inderdaad door die media-aandacht, maar ik wist niet dat het in Nederland ook ehh...

Marcel: Dat heeft in Nederland ook gestaan. Ik heb nog een aantal van die bladen hier ergens liggen, van die hele oude. En het is ook regelmatig op allerlei reportages geweest, op *SBS 6* enzo.

Frank: Ok. Ja, dat is eigenlijk nieuw voor me.

Marcel: Dus toen ehh... hoe heette die band ook alweer? Absurd. Die hebben toen één van hun klasgenootjes vermoord en dat is toen ook heel erg uitgemeten in de media hier. Dus toen... dat was eigenlijk de tijd dat black metal bekender werd.

Frank: Ok. Dus het is hier gewoon een beetje gestaagd gegroeid eigenlijk?

Marcel: Ja. Ja, in de beginjaren ging het nog eigenlijk heel langzaam. Toen was het voornamelijk death metal wat toen populair was, death metal en thrash metal.

Frank: Ja. Ok. Nee, nou ja, ik heb er al redelijk wat onderzoek naar gedaan maar dat wist ik eigenlijk nog niet allemaal. En wat is voor jou... voor jou persoonlijk dan, echt de aantrekkingskracht van black metal?

Marcel: Destijds was het iets unieks. Toen ik dat ben begonnen te luisteren, toen was er eigenlijk niemand die ik kon die black metal luisterde. Een paar man, hé. Dus het was echt iets van jezelf. Je stond buiten de rest, je was uniek. En langzamerhand is dat steeds minder geworden. Iedereen begon het te luisteren. Het is zelfs een grote trend geworden tegenwoordig. Dus, ja, voornamelijk het uniek, iets voor jezelf zijn.

Frank: En nu? Want, ja, nu is het natuurlijk wel groter geworden, maar dan luister je het nog steeds veel.

Marcel: Het is gewoon een passie geworden voor mij. Ik ben het destijds gaan luisteren en, ja, toen was het iets unieks. Je leerde allemaal nieuwe bands kennen, er zit hele gave muziek tussen, dat spreekt je aan en dat blijft ook bij je. Dat is als een soort eerste liefde, die vergeet je ook nooit. Het is ook weleens een keer oude... ik noem iets, die oude platen van Darkthrone of Immortal die eerste platen. Dan heb ik nog steeds hetzelfde gevoel als vroeger. Eventjes alleen opsluiten thuis, deuren dicht en dan even hard die muziek aan. Dan voel ik me net weer veertien, vijftien jaar.

Frank: Ja, dat had ik nog niet gevraagd. Maar je was echt al zo jong zeg maar toen je echt de muziek een beetje ehh...

Marcel: Ik was elf toen ik met metal begon het allereerste jaar. En dat was toen AC/DC, Iron Maiden, Anthrax, Metallica, zo'n muziek.

Frank: En toen echt black metal, toen was je?

Marcel: Rond de vijftien. Maar denk ik dat ook ongeveer de gemiddelde leeftijd was. Als je bedenkt dat Emperor *In The Nightside Eclipse* uitbracht toen waren ze ook tussen en de zestien. En Dimmu Borgir met hun eerste LP, toen waren ze ook allemaal rond de dertien, veertien. Dus het is toch ongeveer die leeftijd.

Frank: Ja. Denk jij dat je er ook meer in opgaat in die leeftijd?

Marcel: Hoe bedoel je?

Frank: Nou... ik bedoel dat je zegt toen was het allemaal een beetje in die leeftijd. Maar... omdat we het net er over hadden (voor het interview) dat als je jong was dat je er misschien ook nog iets meer naar kleeft ook enzo. Maar is het ook misschien dat het met de jeugd te maken heeft, dat jeugd er echt eerder helemaal diep in opgaat in dat soort dingen?

Marcel: Dat zou best kunnen ja. Voor mij was het destijds ook van 'het was iets unieks, dus ja, dat spreekt sowieso wel aan'. Zeker als jeugdige, dan wil je je toch een beetje afzetten tegen de maatschappij. En dan was black metal op dat moment nog nieuw, en, ja, het werkte. En uiteraard, daar groei je overheen. Je gaat steeds meer de muziek waarderen en dat hele imago en alles, ja, dat ontgroeit je als je ouder wordt. Tenminste, de meeste. Er zijn er natuurlijk die blijven er gewoon in hangen en die vinden het gewoon nog steeds leuk om te shockeren, ook al zijn ze al veertig.

Frank: Ja. Hoe zou je, ja, de muziek black metal in je eigen woorden omschrijven?

Marcel: Vroeger was het iets unieks. Het was... Ja, hoe moet ik dat zeggen? Het was muziek voor de mensen die hun eigen mening konden geven zonder zich iets aan te trekken van anderen. Er zijn wel een aantal bands die hebben vaak het woord elite gebruikt en ik denk dat je dat wel kan gebruiken daarvoor ja. Dus het is toch... tegenwoordig is black metal zo... tegenwoordig zijn het eigenlijk allemaal schapen. Als er eentje iets doet willen ze het allemaal hetzelfde doen. Er wordt vaak gezegd 'het is muziek voor de eenling en voor de elite' tegenwoordig, maar ze doen allemaal exact hetzelfde zonder ook maar apart of zichzelf te willen zijn. Iedereen doet alles om maar in een bepaald straatje te passen. En als ze dan iets anders doen, nou ja, dan horen ze er al niet meer bij. Zo zit het tegenwoordig in de black metal en dat was het destijds helemaal niet. Toen probeerde iedereen juist anders te zijn.

Frank: Ja. Ok. Maar is het dan misschien... Ik weet niet of je het dan goed samenvat wat je zegt. Maar dat het een klein beetje is vastgeroest. Dat het eerst gewoon... dat ze vernieuwend

zouden zijn, en door dat vernieuwende kwam een soort geluid op, maar dat is juist zo'n standaard geworden waar je niet meer vanaf mag wijken eigenlijk.

Marcel: Ja, en dan gaat het met name om de meerderheid van de fans die zijn vastgeroest. Want de bands die zichzelf willen ontwikkelen die worden vaak afgewezen als commercieel. En die zijn niet meer true, dat wordt ook nog veel gebruikt. Dus die bands worden snelle afgekraakt dan diegene die nog steeds dezelfde muziek maken. Dus het is voornamelijk, ja, de fans die eigenlijk vastgeroest zijn en die niet meer ontwikkelen met de bands.

Frank: Ok. Gebruik jij dat onderscheid voor jezelf ook wel eens, dat je zegt van true en niet true? Of juist alleen wat je aanspreekt dat spreekt je aan en voor de rest...

Marcel: Ja. Dat hele true en niet true gebeuren... ik vind het maar kinderachtig om eerlijk te zijn. Een muziek spreekt je aan of het spreekt je niet aan. En je moet niet gaan kijken van ehh... wat voor imago hebben ze. Want ik weet dan eigen ervaring, heel veel bands die worden gewoon als true gezien maar dat zijn ze dus in principe helemaal niet als je volgens de regels van de black metal gaat kijken. Want dat zijn ook gewoon mensen die ook gewoon in joggingbroek lopen en de grootste lol hebben. En op het podium dan zijn ze heel anders. Dus het is toch ook een beeld dat mensen hebben van een band wat true is of niet true, maar niet hoe de mensen in een band echt zijn.

Frank: Ok. Weet je ook echt voorbeelden van bands waarvan je zegt 'nou, die worden echt als true gezien, maar dat... zo zou je het echt niet kunnen noemen eigenlijk'?

Marcel: Ja, maar ja, dan maak ik misschien een imago van een band kapot dus ik ga geen namen noemen.

Frank: Ja, ok.

Marcel: Er zijn inderdaad genoeg bands die nog steeds eigenlijk voornamelijk in het true Norwegian black metal gebeuren... onder die noemer vallen, die eigenlijk helemaal niet true zijn. Wel true aan de muziek, dat wel. Ze zijn wel oprecht in wat ze doen met hun muziek. Maar het is niet dat ze true zijn naar al die kinderachtige black metal regeltjes die er gelden.

Frank: Want zijn dan volgens jou echt... ook al zeg je 'ja, voor mezelf maakt het niet echt uit', maar wat zijn volgens jou echt de standaarden waarvan je denkt 'daar worden bands... zo worden ze als true gezien en dat niet'?

Marcel: Het is vaak wel de kleding. Ik bedoel, ik weet niet of je die nieuwe Dimmu Borgir hebt gezien, die videoclip?

Frank: Ja.

Marcel: Maar die kleding die Shagrath draagt, de meeste die vinden dat al helemaal niets meer. Dat hoort niet meer bij black metal. Mij maakt het eigenlijk helemaal geen zak uit. Die band die doen wat ze willen doen, ze doen het goed, dus of dat dan nou wel of niet als true wordt gezien omdat die daar met een witte bondjas staat, ja... prima. De meerderheid zegt in ieder geval van 'die band, ja, die zijn niet true. Ze zijn gewoon te commercieel bezig.'. Terwijl dat in mijn ogen helemaal niet zo is. Eigenlijk proberen zij zich gewoon weer te vernieuwen en weer net iets anders te doen dan alle anderen door bijvoorbeeld die witte bondjas aan te trekken op het podium in plaats van weer een leren zwarte jasje.

Frank: Maar als je denkt aan echt die belangrijkste standaarden van true, niet true, zou je dan kunnen zeggen dat dan het niet-muzikale, zeg maar niet echt het geluid, zwaarder weegt dan het muzikale erin?

Marcel: Ik denk dat het niet-muzikale zwaarder weegt, ja. Ik weet gewoon dat als een imago iemand niet aanstaat, dan gaan ze de muziek ook al niet meer luisteren. Dan wordt die band gewoon als slecht of als commercieel of als kutband bestempeld zonder ook nog maar een noot van de muziek gehoord te hebben.

Frank: Even kijken... ik wijk af en toe een beetje af van de vragenlijst. Maar dat is ook wel de bedoeling, want je moet het flexibel behandelen enzo.

Marcel: Ja, inderdaad.

Frank: Maar ik vind dit dus allemaal wel precies interessant, want is wel een beetje inderdaad waar ik naar opzoek ben. Dus dan maakt de vragenlijst ook wat minder uit.

Marcel: Ja, inderdaad.

Frank: Maar af en toe val ik er misschien nog even op terug hoor. Want dat was al een beetje teruggekomen, je zei 'in het begin was black metal echt uniek'.

Marcel: Ja.

Frank: Maar als de vandaag kijkt, vandaag de dag, dan is het natuurlijk, ja, minder uniek, omdat het wel een stuk aan populariteit is gegroeid, groter is geworden. Maar waarmee onderscheidt black metal zich dan nog echt van andere soorten extreme metal, zoals death metal of thrash metal? Waar ligt dan echt dat onderscheidt vandaag?

Marcel: Ehm... dat is er niet meer. Uiteindelijk is het gewoon een andere vorm van extreme metal, of extreme muziek. Want... er zijn geen verschillen, helemaal niet. Het is gewoon een andere vorm van extremiteit.

Frank: En daar bedoel je mee zowel het geluid zeg maar dat het ehh...

Marcel: Zowel het geluid als het imago, ja.

Frank: Dus eigenlijk zou je kunnen zeggen je vindt gewoon de bands die er inzitten goed, maar als muziekgenre is er misschien niet zo heel veel meer dat het voor jou speciaal maakt?

Marcel: Het is niet meer speciaal, nee. Tenminste als genre zijnde. Natuurlijk, er zijn bepaalde bands, die hebben een bepaald geluid en die blijven ook eigenlijk hun eigen muziek maken en dat spreekt mij nog steeds aan.

Frank: Ok. Maar wat zie jij nog... ja, dan niet echt als je lievelingsbands, maar als de meest toonaangevende bands in black metal? Dat je zegt... die zeg maar veel bepalen, een beetje de trend zetten?

Marcel: Ehm... Enslaved is zo'n band. Die doet nog altijd zichzelf vernieuwen. Dimmu Borgir is ook zo'n band, ook al zal ik daar op afgerekend worden omdat iedereen het toch als commercieel ziet.

Frank: Ja, ik luister het zelf ook graag.

Marcel: Iedereen kan zeggen wat ze willen maar ze zijn eigenlijk steeds minder commercieel geworden, want de muziek is alleen maar extremer geworden door de jaren heen. Als je gewoon hun laatste vergelijkt met hun eerste single, ja, daar zit een wereld van verschil in. En dan heb ik het niet over de muziek zelf maar over de extremiteit in de muziek. Het is veel harder geworden tegenwoordig. En ik denk niet dat je dat commercieel kunt noemen. Normaal zou je zeggen van als muziek toegankelijker wordt voor een breder publiek, dan zou je zeggen dat het commerciëler wordt. Maar Dimmu Borgir die zijn extremer geworden qua geluid, wat ik denk dus dat minder toegankelijk wordt voor een breder publiek.

Frank: Hoe zou je dan verklaren dat ze toch wel als commerciëler worden gezien nu dan vroeger als band?

Marcel: Ze hebben een groot label achter zich en daar zit veel geld in. En dat gaat eigenlijk over honderdduizenden tot miljoenen euro's wat daar in omgaat.

Frank: Ok. Als je kijkt, er zitten toch ook nog wel bij hetzelfde label. *Nuclear Blast*, zitten toch ook nog wel meer bands waarvan... die misschien toch ook wel als minder commercieel worden gezien. Bijvoorbeeld Immortal, die worden denk ik toch over het algemeen nog wel...

Marcel: Immortal? Nou, maar die krijgen ook veel. Ik weet niet of je een show van Immortal kan strikken. Daar schrik je van.

Frank: Ja. Maar ja, die worden misschien toch wel als minder commercieel gezien dan Immortal? Heb ik het idee zelf.

Marcel: Nou, Immortal wordt ook steeds meer de commerciële hoek ingeduwd. Tenminste, door een groter publiek. Het is tegenwoordig als je ze wilt boeken kost het veertigduizend

euro. En je kunt ze overal vinden. Mensen klagen dat hun laatste paar cd's eigenlijk ook veilig gespeeld zijn omdat ze allemaal ongeveer hetzelfde zijn. Eigenlijk sinds *At The Heart of Winter* is eigenlijk wel elke Immortal cd ongeveer hetzelfde. En er is... vanuit hun label is er genoeg promotie erachter. Als ik zie hoe er wereldwijd... hoe de laatste Immortal is gepromoot. Er zit echt wel een hoop geld achter, want zonder dat geld kom je er niet.

Frank: Ok. Maar het is dus ehh... maar commercieel gezien heeft dat dan zeg maar ook te maken, ja, gewoon met label geld dat ze hebben en promotie misschien en clips, dat soort dingen.

Marcel: Ja.

Frank: Dat is echt ehh... Terwijl geluid er niet veel toe doet?

Marcel: Nee, inderdaad. Want het geluid is... om terug te vallen op Immortal, dat is ongeveer hetzelfde gebleven met de laatste paar albums.

Frank: Ok. Maar ja, toonaangevende bands vroeg ik net. Maar als je dan kijkt naar persoonlijkheden, wie zou je echt als de belangrijkste persoonlijkheden binnen black metal zie nu?

Marcel: Ehm... Satyr die heeft nog een grote invloed, ook al is het een eikel. Ehm... Ørjan van Taake, die heeft toch ook een grote invloed op mensen. Ehm... ik denk Ted en Gylve van Darkthrone toch ook nog steeds.

Frank: Is dat... Ja, die ken ik niet van naam, maar is dat...

Marcel: Nocturno Culto en Fenriz.

Frank: Ok. Ja.

Marcel: Ik denk dat die ook redelijk nog wat invloed hebben. Of een Roger van Carpathian Forest. Dat zijn toch mensen die zijn makkelijk herkenbaar. Die kijkt iedereen, of tenminste heel veel mensen, tegenop. En dan die jongens van Dimmu Borgir.

Frank: Ja. Ok. En als je dan zeg maar kijkt naar ehh... Ja, dat komt misschien een klein beetje op hetzelfde neer. Als je kijkt naar status, wie heeft er dan echt de grootste status?

Marcel: Phh...

Frank: Als je zoiets al kan zeggen. Het is natuurlijk... meningen verschillen heel erg.

Marcel: Ja, het is natuurlijk inderdaad, het ligt eraan wie het zegt. Maar ja, de grote namen die zijn eigenlijk nu al jaren en jaren hetzelfde. Dat is Satyr inderdaad en Fenriz en Nocturno Culto en Hoest van Taake. Ehm... Dolk van Kampfar. Dat zijn toch allemaal mensen... ze zijn zowel in verschijning als in doen zijn ze eigenlijk uniek en daardoor heel makkelijk herkenbaar voor velen en daardoor spreekt hen ook heel veel aan onder andere.

Frank: Ok. En dan... ja, dit is ehh... ik heb nu een soort van vraag die misschien een klein beetje hetzelfde zal zijn maar uit een ander perspectief. Maar als je kijkt naar albums, wat zijn dan echt voor jou echt de klassieke black metal albums waarvan je denkt 'dat zijn echt de belangrijkste in het hele oeuvre van black metal van de afgelopen twintig jaar'?

Marcel: Oh, dat zijn er veel. Ehm...

Frank: Het hoeft geen uitputtende lijst te zijn, maar gewoon...

Marcel: Ja, de oude albums van Darkthrone, Bathory, Mayhem. Waarschijnlijk is *De Mysteriis Dom Sathanas* van Mayhem gewoon het ultieme black metal album ooit. Daar zit gewoon alles in. Het is duister, het heeft een hele beklemmende sfeer, het is heel uniek vergeleken met alle andere muziek die destijds gemaakt is. Dus ik denk dat dat album verruit bovenaan staat.

Frank: Ok. Toch een beetje, ja, van bands die eigenlijk al eerder genoemd waren. Die ook een beetje de First en Second Wave... waar het een beetje mee begonnen is die albums bedoel je vooral?

Marcel: Ja. Ja, want in mijn ogen zijn alle bands die later zijn gekomen... dat is vaak toch weer... die borduren voort op wat er al is. Er is eigenlijk bijna niets nieuws meer. Alles is al zo'n beetje gedaan en alle bands van tegenwoordig, negentig procent daarvan is in mijn ogen overbodig. En dat klinkt misschien heel lomp om te zeggen, want iedere band verdient natuurlijk gewoon, ja, de aandacht die ze verdienen. Maar het brengt niets nieuws meer. Ik heb zelf geen zin om een derderangs Darkthrone kloon te gaan luisteren, want dan zet ik liever gewoon zelf een Darkthrone cd op.

Frank: Ok. Maar zijn er in deze tijd denk je nog wel echt... weet je nog wel voorbeelden van echt vernieuwende bands? Dat je denkt 'de afgelopen tijd hebben die echt iets nieuws bijgedragen aan black metal'.

Marcel: Solarfall dat is een band die eigenlijk altijd wel iets vernieuwends brengt. Maar of het nou nog helemaal black metal te noemen is dat is natuurlijk moeilijk. Ze komen wel uit de black metal. Hetzelfde geldt voor Ulver, die zijn ook ooit begonnen als black metal, maar tegenwoordig is het verre van dat. Maar toch zijn er bijna alleen maar black metal fans die er naar luisteren. En dat zijn echt bands die zich helemaal vernieuwen. Enslaved die doet zich elke keer weer vernieuwen. Misschien Darkthrone ook nog wel want ze halen toch steeds meer jaren zeventig invloeden er in, in de muziek, er zit steeds meer van die oude punk in.

Frank: Ok. En, ja... zijn er volgens jou ook nog wel bands... want je zei net over bijvoorbeeld Ulver 'ja, ik weet niet zeker of ik dat nog black metal kan noemen'.

Marcel: Ja, hoe moet je ze noemen? Ik zou het niet durven zeggen.

Frank: Maar zijn er volgens jou ook bands die zich... want ik weet eigenlijk niet of hun zich ook wel echt als black metal band profileren. Ik weet niet of ze dat zelf ook echt zeggen.

Marcel: Nee, ze profileren zich niet als black metal, nee.

Frank: Nee. Maar weet jij wel voorbeelden van bands die wel zichzelf als black metal profileren, maar volgens jou niet echt aan de standaarden voldoen?

Marcel: Ik zou op dit moment geen voorbeelden durven noemen. Want dan zijn het toch bands die mij minder interesseren denk ik. Ik denk als een band bewust is van zichzelf en de muziek die ze maken en ze weten dat ze van het black metal pad afgaan dat ze dat ook duidelijk aangeven. Dus zoals je net zei Ulver, ze zeggen zelf ook niet meer dat ze black metal zijn. Terwijl ze toch als je ze gaat opzoeken in een mailorder dan staan ze gewoon onder black metal genoemd. Ga je kijken naar de fans dan is negenennegentig procent allemaal black metal fan. Op de festivals waar ze spelen is alleen maar met extreme metal.

Frank: En, ja, zijn er ook echt bepaalde stromingen binnen black metal waar je echt de voorkeur aan geeft? Ja, volgens mij... eigenlijk heb je het al een soort beantwoord, je zei 'ja, gewoon van alles eigenlijk wat vernieuwend is enzo.'. Maar het is natuurlijk... ja, sinds de begintijd heb je steeds meer variatie gekregen.

Marcel: Ja, en het is eigenlijk niet meer bij te houden. Want volgens mij is het zo dat elke keer als een band een klein beetje anders klinkt dan hebben ze al een nieuwe stijl ontworpen. Dus het is een beetje moeilijk om bij te houden wat precies welke stijl is. En er zijn zoveel... er is war black metal heb ik gezien, en je hebt pagan black metal, en je hebt true Norwegian black metal en je hebt satanic black metal en ga zo maar door. En voor mezelf... ik ga er niet teveel verschillen in zoeken. Het is wel duidelijk het verschil met de bands die echt puur op dat pagan gebeuren doorborduren. Een band als Drudkh bijvoorbeeld uit de Oekraïne, dat is... ze komen uit de black metal maar het is toch een hele aparte stroming vindt ik. En daaronder vallen ook bands als Graveland, Temnozor, Kroda.

Frank: Maar maakt het voor jou nog echt uit waar de teksten over gaan? Want je hebt natuurlijk inderdaad ook ehh...

Marcel: Voor mij zijn teksten eigenlijk altijd niet heel belangrijk geweest. Ten eerste moet de muziek me aanspreken. Muziek en, ja, als het imago me niet aanstaat dan luister ik ook het ook al niet meer. En de teksten moeten natuurlijk niet tot het belachelijke doorgaan want dan hoeft het van mij ook niet meer. Ik ga er niet specifiek op letten, nee.

Frank: Ok. Maar is het nooit echt dat je bij bands denkt ‘nou, wel redelijk’, maar dan doen de teksten er voor jou niet heel veel... kunnen er niet veel aan toevoegen of er afdoen behalve als het echt belachelijk is.

Marcel: Nee, het is niet zo dat ehh... dat een tekst heel veel toegevoegde waarde heeft voor mij. Het zal eerder andersom zijn, dat als tekst heel erg belachelijk is dat ik dan minder de neiging heb om nog naar die LP te gaan luisteren, of naar die band.

Frank: Nou ja, dat noemde je ook dan... bijvoorbeeld Temnozor, die hebben natuurlijk wel een klein beetje een dubieuze ideologie erachter.

Marcel: Ja, ik weet er alles van. Ik heb hun... geprobeerd hun show te boeken anderhalf jaar terug. En dat is niet heel goed gegaan want ik sta nog steeds op de site van de *Antifa* tussen allemaal SS criminelen uit de oorlog. Ik weet het, Temnozor die hebben een dubieus verleden, maar dat zijn ook bandleden zijn uit de band gezet of die zijn zelf opgestapt. En een paar van die gasten van Temnozor dat zijn gewoon hele goede vrienden van mij en die spreek ik ook regelmatig en daar is helemaal niets dubieus aan. Het is echt een plaatje dat ze opgeplakt krijgen van de *Antifa* en dat plaatje dat hebben ze ook gekregen vanwege hun begindagen.

Frank: Ok. Ik dacht eigenlijk ook gewoon dat het echt wel behoorlijk in het extreme was eigenlijk.

Marcel: Het was ook... ja, er waren één of twee gasten in die band die waren inderdaad in het extreme en dan ver naar het rechtse. Maar die zitten ook niet meer in de band nu. Want daar krijgt een band zichzelf ook mee. Een probleem is dat... mensen zien die band wel nog steeds onder die noemer en ze worden nog gewoon gezien als een nazistische band en ik denk ook niet dat die band er nog vanaf komt. Ze willen zelf ook niet overal hun verontschuldigungen gaan aanbieden want ze zeggen ‘ja, wij zijn gewoon Temnozor, wij maken deze muziek, en we staan achter wat wij doen en we hebben niets met nazisme te maken. Neem het maar zoals het is, doe je het niet, ja, jammer dan’.

Frank: Ja. Ok. Maar het is gewoon, ja... het is blijkbaar als je een imago hebt dan kom je daar gewoon ehh...

Marcel: Als je eenmaal zo'n imago hebt dan kom je daar niet makkelijk vanaf nee. Want we hebben destijds, dat is in januari vorig jaar geweest, we alle kranten in Nederland gehaald.

Frank: Ja, want ik dacht al dat ik het volgens mij had gezien.

Marcel: Het is op de locale tv geweest overal, het heeft in allerlei bladen gestaan zoals de *Revue* en dergelijke, dus het was even een hectische tijd. En alle vragen komen weer op hetzelfde terug, *Hakenkreuz Productions*, want daar hebben ze die eerste mini uitgebracht. En

ze hebben een swastika in het logo. Ja, de swastika die wordt overal gebruikt, ga maar naar India bijvoorbeeld, daar zie je hem ook overal. Natuurlijk komt het vreemd over omdat ze ook op *Hakenkreuz Productions* hebben gezeten en ze hebben een rechts-extremist in de band gehad. Dus, ja, dat wordt nog steeds met elkaar gelinkt, maar ze zijn dat helemaal ontgroeid. Het is alleen mensen willen dat gewoon niet geloven.

Frank: Maar dat is dan ook niet gelukt het optreden toen?

Marcel: Niet in Nederland, nee. Ik heb ze in België op een illegaal feestje gezet. Maar dat was ook niet zo'n succes. Daar zijn nog nazi's op afgekomen en er speelde nog een paar echte nazi bands. En wij waren dus eigenlijk gewoon een pagan black metal band, maar werden daar eigenlijk niet geaccepteerd. Er waren een paar mensen gekomen speciaal voor Temnozor en... die konden helemaal niets met ons. Dus we zijn eigenlijk daar vrij snel weer weg gegaan.

Frank: Ok. Weet je ook waar het vandaan kwam dan in Nederland, ineens dat protest? Het is gewoon dat iemand dat opgepikt had ofzo.?

Marcel: Ehm... *Antifa*. *Antifa*, die... ja, dat zijn mensen die hebben gewoon helemaal geen zak te doen. En die gaan gewoon allemaal forums af kijken naar optredens wat er allemaal komt en waar ze een makkelijk slachtoffer zien gaan ze er op af. En het probleem met *Antifa* is, en dat is ook bewezen door de politie, dat zijn vaak zelf de extremen die de vechtpartijen uitlokken. Hier in Roermond is het destijds verboden door de burgemeester omdat er werd aangekondigd door rechts-extreem dat er knokpartijen zouden komen voor de zaal. Maar wat men niet weet is dat rechts-extreem en de *Antifa*, dus links-extreem, dat dat gewoon allemaal goede vrienden zijn en die spreken gewoon met elkaar af van 'laten we daar naartoe gaan dan kunnen we effe lekker met elkaar knokken'. Het is hetzelfde als met voetbalhooligans. Dus, ja, je weet wat er toen is gebeurt ehh... Volgens mij was dat ook Rotterdam, waar Feyenoord en Ajax op de vuist is gegaan langs de autoweg. Dat is ook gewoon van tevoren afgesproken, die mensen kennen elkaar. En zo gaat het ook met *Antifa*. Ik bedoel, de leider van Antifa Nederland die wordt nog steeds gezocht, die verschuilt zich nog steeds in het buitenland vanwege zijn illegale praktijken. Maar dat zie je dan nooit in de kranten en het nieuws. Het enige wat hun doen is problemen veroorzaken. Terwijl in Temnozor's geval, het gaat puur en alleen om een gewoon optreden. En ze komen weer op tour dus het gaat goed met de band.

Frank: Ja, misschien heb ik me er niet goed in verdiept, maar Temnozor, ik kende het wel, maar ik wist alleen maar van het imago eigenlijk, ik dacht gewoon 'ja, dat zal wel zo zijn dan'.

Marcel: Ik weet niet of je Arkona kent uit Rusland?

Frank: Ja.

Marcel: Met die zangeres Masha.

Frank: Ja.

Marcel: Het heeft totaal niets met nazisme te maken of rechts-extremisme, en Temnozor valt eigenlijk tegenwoordig in diezelfde hoek.

Frank: Ik zag een keer Arkona, die geeft nooit echt iets gezegd van dat ze echt extremistisch waren ofzo. maar daar zag je ook nog mensen met de Hitlergroet voor het podium staan.

Marcel: Ja, maar ja, Rusland... ik kom vaak in Rusland en daar is dat heel normaal. Ik heb daar zoveel mensen gewoon gezien die zo in het publiek staan. Maar die staan ook zo bij The Rolling Stones of bij Pink Floyd. Of bij Anathema... ik heb dat bij Anathema gezien, daar staan ze ook zo. Maar waarschijnlijk heeft dat gewoon te maken dat het toch een heel groot cultuurverschil is. Mijn vriendin die komt ook uit Rusland dus ik kom daar regelmatig, ik ken gewoon de cultuurverschillen. Daar wordt een swastika ook veel meer gebruikt. Als je daar naar de traditionele kleding kijkt van de vrouwen, die hebben allemaal van die jurken aan met zo'n kant er op en daar zitten de swastika's ook in verwerkt. En dat heeft gewoon helemaal niets met nazisme te maken.

Frank: Ok. Nee, dat wist ik allemaal niet. Maar, ja, er wel bands natuurlijk die er een beetje extreme ideologieën op nahouden.

Marcel: Die zijn er ook, ja, maar die wil ik eigenlijk gewoon vermijden. Want ik heb zelf niets met rechts-extremisme ofzo.

Frank: Dat kan voor jou echt een reden zijn om het niet te luisteren?

Marcel: Ja. Ik vind politiek moet je gewoon uit de muziek laten. Daar hebben we politici voor.

Frank: Ja. Ok. Maar kan je het naar jouw mening nog wel steeds gewoon als black metal neerzetten of zie je het meer als een aparte stroming eigenlijk dan?

Marcel: De bands die echt het rechts-extremisme gebruiken dat is eigenlijk een hele aparte stroming ondertussen. En die willen ook eigenlijk niets te maken hebben met normale black metal enzo. Dat is een heel ander soort volk ook.

Frank: Ok. Dat merk je ook? Naar jouw ervaring dan zijn meestal fans ervan die noemen zich niet echt black metal fan en andersom black metal fans die laten zich daar minder mee in?

Marcel: Ik denk eigenlijk eerder dat het nazi's zijn die ook een eigen muziek willen hebben en dat het niet black metal fans zijn die rechts-extremisme willen aanhangen. Ik denk dat het juist andersom is. Bij hun is de ideologie veel belangrijker dan muziek terwijl bij black metal de muziek voorop staat en niet hetgeen wat er achter komt.

Frank: Ok. En, ja, dat satanisme dat je wel veel in black metal ziet, ja, speelt dat voor jou echt een rol moet black metal echt een beetje satanistisch zijn?

Marcel: Dat is heel vreemd, want heel veel mensen zeggen van 'black metal zonder satanisme is geen black metal'. Maar satanisme dat is ook jezelf zijn en uniek zijn, en black metal fans die zijn niet uniek want die willen alleen maar zijn zoals alle andere ook zijn. En als ze er ook maar een beetje anders uitzien en zich een beetje anders kleden dan vallen ze al buiten de boot. Dus eigenlijk heeft dat niets meer met elkaar te maken. Eigenlijk zijn het gewoon kuddedieren tegenwoordig. Terwijl in de beginjaren... Ik ben zelf geen satanist geweest, maar ik wilde wel apart zijn. En dat valt ook goed samen met black metal, want black metal en satanisme dat is gewoon voor jezelf opkomen. En tegenwoordig is dat totaal niet meer zo. De kerk en het katholicisme en het christendom dat wordt allemaal afgezekend maar black metal is exact hetzelfde. Er zijn een paar die zeggen hoe en wat er moet gebeuren en de rest die volgt gewoon klakkeloos zonder ook maar verder er over na te denken. Ja, dat is black metal tegenwoordig.

Frank: Dus als je het een beetje kort samen kan vatten misschien is dat ze een soort ideologie promoten die ze zelf niet echt naleven?

Marcel: Ja. Het is eigenlijk gewoon hypocriet. En niemand wil dat toegeven natuurlijk, maar het is wel zo.

Frank: Heb je ook het idee dat mensen dat misschien weten dan, maar het gewoon niet toe willen geven? Of denk je dat mensen ook echt het idee hebben dat het ook echt uniek is?

Marcel: Ik denk dat heel veel mensen kortzichtig zijn. En dan volg je toch ook makkelijker wat je gezegd wordt. Tenminste dat denk ik dan.

Frank: Hoe denk je dat het zich... Volgens mij had ik die vraag een klein beetje aan het begin ook gesteld. Maar hoe het zich heeft ontwikkeld zeg maar, black metal in Nederland, zowel qua populariteit maar ook qua fans hebben we al gehad... Ja, eigenlijk is die vraag al een beetje behandeld.

Marcel: Het gaat... Het is allemaal geleidelijk gegaan. In het begin ging het nog heel langzaam. Maar inderdaad nadat hetgeen allemaal gebeurt is begin jaren negentig in Noorwegen is dat toch vrij snel opgepikt en je zag ook meteen daarna in eigenlijk bijna heel

Europa en ook in Amerika dat ook een hoop mensen van alles hebben nageaapt. Er zijn ook in het buitenland, in Rusland, in Polen, in Duitsland, in Engeland zijn ook kerken in de fik gestoken, daar zijn ook mensen vermoord. Puur om erbij te willen horen, om net zo extreem te zijn als het Noorse voorbeeld. Dus mensen pikken dat op en er zijn er die vinden dat interessant dus die lopen daar ook weer achteraan en zo groeit het steeds meer. En dan zien de platenlabels op een gegeven moment ook van 'oh, er zijn toch steeds meer mensen die dat luisteren, er valt misschien ook wel iets uit te halen'. Die pikken een paar van zulke bands op en die pushen dat behoorlijk en het groeit. En als je kijkt naar *Nuclear Blast*, dat is tegenwoordig het grootste label, en destijds waren die fel tegen black metal. De meeste bands werden gewoon geboycot door *Nuclear Blast*. Bands als Burzum of Darkthrone die wilden ze op een gegeven moment helemaal niet meer in de mailorder hebben. Tegenwoordig zijn dat de best verkopende bands.

Frank: Denk je ook dat dat doordat het zo is gegroeid dat het ook de kwaliteit ten goede is gekomen?

Marcel: Ik denk het wel ja, want er komen steeds meer bands, en wil jij je met je band profileren dan zul je toch met iets goeds moeten komen anders val je in die grijze massa. En de bands die het ooit zijn begonnen die waren destijds al uniek en ik denk ook dat die er van alles aan willen doen om dat te behouden. Die hebben het waarschijnlijk gewoon in zich denk ik om unieke muziek te maken zonder je ook maar iets aan te trekken van wat anderen zeggen of doen.

Frank: Dat lukt ze ook wel vindt jij?

Marcel: Ja, als ik kijk Immortal, of Mayhem, of Darkthrone, of Satyricon of Enslaved, dat zijn toch bands die nog altijd vooraan staan in mijn ogen.

Frank: Even kijken hoor... Ja, zijn dankzij zeg maar die misdaden uit de begintijd, dat je zei dat het daardoor zo populair is geworden, ook in Nederland... Wat voor rol denk je dat dat nog speelt vandaag de dag, die dingen?

Marcel: Ik denk bij de serieuze mensen niet. Mensen die serieus met de muziek zijn niet. En ik weet ook van een aantal van die muzikanten die ik ken die zo'n ding hebben gedaan, die hebben daar ook spijt van. Maar het is gebeurd, ze waren allemaal jong. Je doet gewoon dingen, ja, daar denk je niet over na. We hebben allemaal stomme dingen gedaan toen we jong waren.

Frank: Ja, want ging natuurlijk vrij extreem van start, black metal. De acties naast de muziek zijn misschien nooit meer zo extreem geworden als in de begintijd, maar denk je dat de

muziek zelf nog steeds extremer aan het worden is? Of denk je dat het zijn grens wel heeft bereikt?

Marcel: Ik denk dat de grenzen zijn bereikt, ja. Ik denk dat bands nu allerlei invloeden willen toevoegen aan de al bekende stijl om toch maar een beetje uniek te klinken, maar extremer kan volgens mij niet meer. En ik denk ook als je *De Mysteries Dom Sathanas* van Mayhem opzet, dan heb je eigenlijk alles al gehoord. Zo hoort black metal te klinken, dat is de essentie van black metal. Maar dat wil dan niet zeggen dat eigenlijk na dat album de rest niets meer is. Er is nog genoeg goede muziek. Maar ja, je moet inderdaad op zoek naar unieke muziek.

Frank: Maar wat is voor jou echt de reikwijdte van black metal? Want het is natuurlijk inderdaad dat bands een beetje andere dingen proberen te doen vandaag de dag, een beetje andere elementen soms in de muziek incorporeren.

Marcel: Ja.

Frank: Zijn er voor jou bepaalde grenzen waarvan je zegt van 'nou, dat mag er gewoon echt niet in of mag er niet uit want dan is het echt geen black metal meer'?

Marcel: Nee, eigenlijk niet. Want ik ben nu ondertussen ook wel wat ouder en ik denk zo, als de muziek goed is, is het goed. En dan maakt het niet zo heel veel uit of het nou wel of niet binnen een hokje past. Want eindelijk, wie bepaald er wat wel en niet mag? Ik denk dat je dat alleen maar moet toejuichen als een band iets nieuws probeert. Ik weet dat een paar jaar terug toen bracht (band onverstaaanbaar) zijn laatste plaat uit. En die band is ooit begonnen als extreme black metal, maar de op de laatste plaat hadden ze gewoon Franse rap er tussendoor. En dan zeggen heel veel mensen 'ja, dat kan gewoon niet', maar als je de cd luistert is het gewoon hele goede muziek. En je hoort nog steeds iets van hun *roots* terug en ze hebben toch zo'n breed spectrum aan muziek eigenlijk. Ik vind dat dat moet kunnen. Ik bedoel, wie ben ik om te zeggen of een band wel of niet iets mag doen omdat het anders geen black metal meer genoemd mag worden. Ik denk niet dat iemand dat mag zeggen, ik denk dat een band dat alleen maar zelf mag uitmaken.

Frank: Ok. Denk je dan dat over het algemeen een beetje het principe opgaat dat... Dat heb ik namelijk een keer gelezen op een forum. Daar was een discussie wat is black metal. Toen werd er gezegd van je kan er wel allemaal criteria voor aanvoeren, maar eigenlijk is iets black metal als het zichzelf black metal noemt en zo ook geaccepteerd wordt, dat is black metal.

Marcel: Ja. Ja... het is een gevoel denk ik van diegene die de muziek maakt. En als je dat gevoel goed kan overbrengen dat het het is. En het is inderdaad moeilijk om te zeggen van wat is precies black metal. Ik denk dat het heel moeilijk in termen te omschrijven is. Het is...

Zeker omdat het tegenwoordig zo breed is. Als je naar de beginjaren kijkt, toen leek het toch allemaal een stuk meer op elkaar.

Frank: En vindt je ook dat bands... Ja, sorry, veel vragen zijn al een klein beetje gehad dus dan kom ik een beetje soms op hetzelfde terug. Maar, ja, vindt je wel dat bands wel videoclipjes uit moeten mogen brengen? Daar is natuurlijk af en toe wel een beetje commentaar op.

Marcel: Ik vind van wel. Waarom niet? Ik denk dat het een band alleen maar ten goede komt om zelf iets te doen. Dan hebben ze tenminste zelf alle verantwoordelijkheid. Want je ziet ook regelmatig videoclipjes voorbij komen die gemaakt zijn door fans en dat ziet er vaak heel belachelijk uit. Laat me dan maar een officiële videoclip zien die echt met de visie van de band gemaakt is. En is het commercieel? Uiteindelijk... alle muziek is commercieel, want je maakt tenslotte muziek en als je het dan op cassette brand en je maakt maar één kopie ervan om die te verkopen is dat al commercieel, want je wil die wel verkopen. Dus eigenlijk is alle muziek commercieel. Want je wilt gewoon die muziek aan de man brengen. Want anders zou je alleen maar in de repetitieruimte zitten en voor jezelf muziek maken en nooit één noot ook maar opnemen. Zo denk ik. Dus ja, videoclipjes moeten dan ook kunnen vind ik.

Frank: Ok. En awards, dat vindt je ook geen probleem? Als bands bijvoorbeeld... Ik weet bijvoorbeeld wel van een band, ik weet niet meer precies welke het was, die ook wel eens awards hebben geweigerd. Volgens mij was het Darkthroner zelfs dacht ik. Die zeiden dat ze het niet vonden horen.

Marcel: Het zou best kunnen dat het Darkthroner was, ja.

Frank: Je zei in Noorwegen bijvoorbeeld heb je dat wel.

Marcel: Ja, Enslaved die heeft regelmatig gewonnen. Volgens mij elk jaar op rij de laatste paar jaar.

Frank: Maar zou je dat ook een goed idee vinden, als het in Nederland zeg maar ook groter zou zijn?

Marcel: Ik zou er niets op tegen hebben, dat is alleen maar een waardering voor de muziek. Maar ik vind wel dat een band zichzelf moet blijven en niet zich moet gaan aanpassen om maar zo'n award te willen bemachtigen. En ik weet gewoon dat er bands zijn die onder druk van platenmaatschappijen hun muziek hebben veranderd omdat ze anders gewoon van het label afgeschopt werden. En dat zijn ook een aantal bands die zijn behoorlijk groot en door heel veel mensen gewaardeerd. Er wordt gewoon makkelijk gezegd door een platenlabel 'wij betalen alles, jullie gaan wel die en die muziek maken en dat en dat laten jullie achterwegen anders houdt het op'. En in mijn ogen hoort dat niet.

Frank: Nee, ik had er geen idee van dat dat gebeurde.

Marcel: Ja, het gebeurt.

Frank: Ik zal je niet vragen welke bands.

Marcel: Ik ken er paar, een paar grote Noorse bands die op hele grote Duitse platenlabels zitten. En die worden gewoon gestuurd.

Frank: Maar denk je dat het dan wel echt aan te aanmerken is als commercieel. Ja, hoewel de bands er niets aan kunnen misschien zelf.

Marcel: Nee. Maar bij die ene band specifiek vind ik het makkelijk te horen, heel makkelijk. Het is na... op hun vierde LP is het gewoon totaal andere muziek. Het is zo als je een band vanaf het begin volgt en je ziet dan in een keer een vreemde stap in een nieuwe richting, dat vind ik wel vreemd. Dan kan het nog goed uitpakken natuurlijk.

Frank: Ja, maar ben jij van mening dan dat ze eigenlijk gewoon hadden moeten weigeren en er af hadden moeten stappen.

Marcel: Vind ik wel, ja. Ik vind als je muziek maakt dan maak je in eerste instantie muziek voor jezelf. Muziek is iets eigens, je probeert iets te maken wat je zelf gaaf vindt en niet wat een platenlabel graag zou willen horen omdat dat misschien ergens beter verkoopt. En ik heb het niet alleen maar over de muziek, maar ook over het hele artwork bijvoorbeeld. Ik weet dat er labels zijn die per se gewoon een bepaald soort artwork willen hebben. Napalm Records uit Oostenrijk bijvoorbeeld. Die dwingen gewoon bands om een bepaalde afdruk te nemen. En ik vind dat niet moeten kunnen. Als band... je creëert iets, en dat is niet alleen maar muziek, dat is het totaalplaatje vind ik. Daar hoort ook het cd boekje bij, daar hoort de hoes bij, daar hoort alles bij. En dan vind ik niet dat een buitenstaander zich daarmee moet bemoeien. Dat is hetzelfde als iemand een schilderij maakt, die ga je ook niet vertellen van 'hé, teken daar nog eens wat poppetjes bij en ik wil daar nog een auto zien'. Laat die schilder gewoon het schilderij maken en dan zien wij het wel als het klaar is.

Frank: En dat is meer om persoonlijke interesse hoor, maar moest het dan minder extreem of juist meer extreem die covers, dat je weet van de platenmaatschappijen?

Marcel: Ehm... Ik denk niet dat het met extremisme te maken heeft, maar een bepaalde stijl wat het label wil zien. Ik weet Napalm Records als voorbeeld, een hele tijd hebben ze gewoon heel graag allemaal blote vrouwen op de hoes gehad. Want dat verkoopt. Een beetje gothic stijl.

Frank: Ik heb nog een vraag. We hebben het natuurlijk al een beetje over thema's gehad waar over gezongen wordt. Maar denk je ook dat bands over het algemeen echt zelf geloven waar

ze in zingen? Of denk je dat in veel gevallen misschien... Bijvoorbeeld, ja, als je het hebt over dat satanisme waar we het al over hadden gehad of...

Marcel: Er zijn er inderdaad die ik ken die daar heel erg serieus in zijn, ja. Maar dan satanisme... inderdaad tot de duivel gaan bidden en zwarte kaarsen dus overal neerzetten en katten gaan offeren... Nee, dat niet. Het is... Wat is satanisme? Dat is ook heel breed op te vatten. Voor mij is het gewoon een heel sterk geloof in jezelf en in je eigen kunnen. En gewoon zelf uniek willen zijn zonder als een schaap gewoon de kudde te volgen.

Frank: Ok. Dus het is meer een soort filosofie... een soort levensfilosofie dan echt...

Marcel: Ja. Het is niet zozeer een geloof als meer een filosofie, ja. Want als geloof zijnde is het satanisme ook gewoon belachelijk, want het is eigenlijk gewoon uitgevonden door de christenen. Gewoon om je bang te maken om je maar aan de kerkelijke regels te houden. Dus het is inderdaad eigen een filosofie van geloof in jezelf.

Frank: Maar je zei wel in de beginperiode was je misschien... zou je toen jezelf satanist kunnen noemen?

Marcel: Nee, het was interessant, het hele gedachtegoed erachter. Je bent al een buitenstaander eigenlijk omdat je black metal luistert en als ze dan ook nog weten het gaat over de duivel enzo. dat maakt het alleen maar mooier natuurlijk voor anderen. Maar uiteindelijk is het puur en alleen van, ja, in jezelf geloven en in je eigen kunnen.

Frank: Denk je ook dat, ja... Noorwegen is natuurlijk vanaf de begintijd erg groot geweest in black metal. Maar denk je dat het land waar het vandaan komt, dat dat van invloed is op de populariteit. Dat het voor bands uit bepaalde landen makkelijker is gewoon om...

Marcel: Ik denk dat Noorwegen gewoon nog steeds het toonaangevende land is. Zeker als je naar de verkoopcijfers kijkt zijn het de Noorse bands die het meeste verkopen. Als je naar bezoekersaantallen kijkt dan zijn het de Noorse bands die de meeste bezoekers trekken. En het zijn ook vaak de bands die het meest commercieel zijn en het meest vernieuwend zijn.

Frank: En hoe denk je dat je dat kan verklaren? In de begintijd kwam het toevallig daar op dan, daar hebben we het al over gehad. Maar is het misschien ook zo dat bands uit Noorwegen het nu makkelijker zouden kunnen hebben omdat het nu eenmaal een soort imago gevestigd heeft?

Marcel: Ik denk dat het... daar is het veel meer geaccepteerd dan in de rest van de wereld. Het is ondertussen een heel groot exportproduct geworden. Black metal is naast de vis en de olie één van de grootste exportproducten. Er wordt het meeste mee verdient dus iedereen kan

gewoon doen en laten wat hij wil daar en ze kunnen de muziek maken die ze willen. En het wordt gewoon geaccepteerd door iedereen en niet alleen de mensen die naar metal luisteren.

Frank: Ok. Dus je denkt dat dat eigenlijk misschien ook betere bands oplevert?

Marcel: Uiteindelijk wel, ja. Die bands die krijgen gewoon veel meer geld van de staat. In Noorwegen, bands als Enslaved, Immortal enzo. die krijgen geld van de staat om zichzelf verder te ontwikkelen en dat komt een band alleen maar verder ten goede. En ik denk dat het in andere landen zo zal dat het alleen maar positief zou werken op de muziek. Ik weet... negen van de tien demobandjes die in de begin jaren negentig in Noorwegen demo's hebben uitgebracht, dat is allemaal op kosten van de staat geweest. En tegenwoordig als een band op tour gaat, een Noorse band, ze vullen papieren in, ze vragen geld aan en ze krijgen een som geld van de Noorse staat om op tour te kunnen gaan. Het is gewoon export. En als ik naar een Nederlandse band kijk, als die op tour willen gaan, ja, die moeten hard knokken om ergens te komen. En er is geen enkele mogelijkheid om naar de staat te gaan en te zeggen van, ja, hebben jullie twintigduizend euro voor ons, dan kunnen we op tour gaan. De zegt de staat ook van 'flikkeren jullie eens even snel op'. En daar wordt er gesproken van 'ok, waar gaan jullie naartoe, hoeveel hebben jullie nodig?'. En dan gaan ze dan kijken van 'ok, dat en dat gaan ze doen, ze krijgen zoveel mee'. Dus ik denk wel dat dat betere bands oplevert, ja.

Frank: Ok. Denk je ook dat je automatisch een beter imago kan hebben als je uit Noorwegen komt dan bijvoorbeeld als je kijkt naar Nederland. Het gaat dan allen om de Nederlandse fans, hoe die bands ervaren. Denk je dat die bands, dat ze uit Scandinavië komen dat die dan een beter imago hebben dan wanneer ze uit andere landen komen?

Marcel: Ehm... Ja, ik denk het wel, ja. En vooral de bands die beginjaren negentig uit Noorwegen kwamen die nog steeds touren, die trekken nog steeds de meeste mensen, ja. En ik dat Watain, dat is één van de uitschieters. Dat is een band, ja, die zijn nog niet extreem lang bezig, maar die groeit wel erg snel aan populariteit. Ik denk dat dat wel een uitzondering is, ja.

Frank: Ok. Nog even over productie, dat is ook nog één ding dat soms wel vaak genoemd wordt.

Marcel: Ja.

Frank: Dat als ze het dan hebben over *true* of niet wordt vaak ook de productie aangehaald, dat het niet al te goed geproduceerd mag zijn.

Marcel: Ja, inderdaad.

Frank: Maar is dat belangrijk volgens jou, productie?

Marcel: Ehm... Ik denk dat een productie heel belangrijk is. Heel veel bands zeggen van 'je bent niet meer *true* als je een te goede productie hebt', maar dat is vaak ook jaloezie omdat ze dat gewoon niet kunnen betalen. Uiteindelijk wil je toch goede muziek op een cd zetten en je wilt dat het goed klinkt. Maar sommige bands hebben er niet altijd geld voor dus klinkt het gewoon een stuk rotter, om het zo maar te zeggen. En ik weet gewoon ook van bands die *true* Norwegian black metal spelen dat die gewoon blij zijn als ze meer geld hebben om hun muziek beter te laten klinken. Dus het is, ja... Uiteraard zijn er altijd wel bandjes die gewoon nog steeds hetzelfde willen klinken als vroeger, gewoon zo'n rot stofzuiger geluid. Wie schiet daar nog iets meer op? Het is leuk als je drie cassettes uitbrengt, maar niet als je een professionele cd wilt uitbrengen.

Frank: En, ja, *corpsepaint*, dat is ook een van die dingen, dat speelt altijd al een grote rol. Denk jij dat dat echt een vereiste is?

Marcel: Ik vind het niet een vereiste. Ik vind het aan band zelf liggen. Ik vind niet dat een band het moet doen omdat ze denken dat het erbij hoort. Ik vind, een band moet het doen omdat het iets toevoegt aan hun muziek en aan hun imago. Maar ik zie heel veel bands, nieuwere bands, die gewoon per se *corpsepaint* willen hebben om er maar bij te horen. En of ik dat een heel belangrijk punt vind? Ik vind dat totaal niet belangrijk.

Frank: Zijn er volgens jou nog wel echt bepaalde conventies qua uiterlijk waar bands wel aan moeten voldoen? Wat ze wel of niet kunnen doen als het op uiterlijk aankomt.

Marcel: Nee. Nee, ik vind iedereen moet zichzelf kunnen zijn. Ik vind... het is muziek, en muziek is entertainment. En er moeten niet teveel regeltjes aan vastzitten over hoe je wel of niet moet zijn. Want dan kom je weer terug in het oude, dan behoort je gewoon tot de kudde. En dat heeft dan weer niets met het satanisme te maken waar black metal mee is begonnen. Dan ziet iedereen er hetzelfde uit als je maar binnen bepaalde regels mag bewegen. Dus eigenlijk is het heel beklemmend. Het is hypocriet inderdaad.

Frank: Ok. En, ja, nu is de vragenlijst eigenlijk echt zo'n beetje af. Ik weet niet of je nog heel even tijd hebt?

Marcel: Ja, ik heb alle tijd.

Frank: Ja, want het is... Het gaat in mijn onderzoek alleen over de Nederlandse black metal subcultuur. Dus het gaat vooral over hoe mensen in Nederland het beleven eigenlijk. Maar ik heb ook niet echt vragen opgesteld over hoe het verschilt met het buitenland, maar omdat jij naar het buitenland reist weet jij dat misschien wel. Want je had het al over Noorwegen, dat het daar meer geaccepteerd is. En als je kijkt naar de Nederlandse black metal subcultuur...

Dan nog geeneens echt de Nederlandse bands, maar ook echt... gewoon de hele black metal subcultuur. De fans, hoe het beleefd en geaccepteerd wordt, als je dat vergelijkt met het buitenland...

Marcel: Vergeleken met Noorwegen, waar het makkelijk geaccepteerd wordt, denk ik dat het hier heel moeilijk geaccepteerd wordt. En hetzelfde geldt ook voor Duitsland. Maar ik denk ook dat dat komt... heel veel black metal fans, hier, of in Frankrijk, of in Duitsland, die gedragen zich echt binnen een bepaald patroon. En die willen echt laten zien dat ze black metal fan zijn door heel lomp en luidruchtig en irritant te zijn. En voor mij maakt dat een beetje... Hoe zeg ik dat? Het maakt veel kapot. Want ikzelf zou bijvoorbeeld niet geassocieerd willen worden met het merendeel van de black metal fans hier. En met hier bedoel ik hier in West-Europa. Want die proberen toch een bepaald imago op te bouwen en, ja, daar voel ik me gewoon niet thuis bij. Het is echt een imago van... je moet bepaalde kleren aanhebben, je moet je op een bepaalde manier gedragen. Zoals je net zei in het begin... Ja, je draagt zo'n blouse en minder black metal shirts en dan zou je dus in een keer geen black metal meer zijn. Ik vind dat onzin. Ik vind mensen moeten kunnen dragen wat ze willen en je moet niet in een bepaald hokje geduwd worden. En hier in Nederland zijn ze toch nog iets te... Hoe zeg je dat? *Narrowminded*. Ik ben even het Nederlandse woord kwijt.

Frank: Bekrompen.

Marcel: Bekrompen, kortzichtig, ja.

Frank: Ok. Denk je dat dat misschien ook invloed heeft op hoe Nederlandse fans de bands beleven? Want als misschien hier... als je zegt de mensen zijn hier een beetje bekrompen, de fans, hebben die dan misschien ook een meer bekrompen visie op bands? Dat als bands niet aan bepaalde eisen voldoen volgens hun dat ze meteen al niet *true* meer zijn?

Marcel: Ze zijn er wel ja, zo zijn er genoeg. Maar gelukkig zijn er ook genoeg die voor zichzelf kunnen denken en voor zichzelf kunnen uitmaken wat wel en niet goed is.

Frank: Denk je dat dat, ja, verschil tussen *true* en niet *true* dat ze maken, zou je zeggen dat dat in Nederland meer gemaakt wordt dan bijvoorbeeld in Noorwegen?

Marcel: Ja. Binnen Noorwegen zijn ze daar eigenlijk helemaal niet mee bezig, of het wel of niet *true* is. Misschien loopt er nog een verdwaald vijftienjarig gastje rond die er nog mee bezig is, maar de bands die al langer bezig zijn die denken daar helemaal niet aan. Helemaal niet. Er zijn er wel genoeg die gebruiken dat *true* Norwegian black metal logo. Ik neem aan dat je dat kent?

Frank: Ja.

Marcel: Die gebruiken het wel, maar ze houden zich daar verder eigenlijk helemaal niet mee bezig. En in Nederland en in Duitsland is dat heel erg. Daar zijn ze wel nog heel erg bezig met het *true* en niet *true* gebeuren. En in Frankrijk zie je dat ook heel veel. Italianen, dat is trouwens ook zo iets. Italianen zijn ook heel erg, ze zijn ook heel erg bekrompen wat dat betreft. Als een band ook maar iets buiten het pad van de satanische black metal is dan vinden ze het al meteen niets meer binnen de black metal. Ik heb daar gesprekken gehad met mensen die gingen nooit meer naar Gorgoroth luisteren en die gingen alle cd's en LP's verbranden, omdat ze erachter kwamen dat Ghaal homo was. Dus ik denk van 'ja, wat heeft dat daar nou mee te maken'.

Frank: Ja, het past misschien zelfs goed bij zijn filosofie, je eigen pad kiezen.

Marcel: Ja, in zulke landen zie je het nog heel erg, dat het *true* en niet *true* gebeuren heel erg leeft.

Frank: Ok. Heb je er ook een verklaring voor, waarom dat zo zou kunnen zijn?

Marcel: Ik denk dat sommige mensen in een bepaalde tijd zijn blijven hangen. En begin jaren negentig werd de standaard gezet met black metal in Noorwegen door een paar bands en heel veel mensen willen nog steeds naar die standaard toeleven. Terwijl ze niet beseffen dat dat destijds allemaal veertien, vijftien, zestienjarige jochies zijn geweest die de standaard hebben gezet. En het is moeilijk om te zien als je vijftendertig bent en je gaat nog steeds naar zo'n standaard leven van 'die band is niet *true*, hij heeft een joggingbroek aan, of hij heeft sportschoenen aan, dus dat is niet *true*'. Ik denk dat dat een beetje erg bekrompen is. En dat ligt dan eigenlijk aan de persoon zelf.

Frank: En als je kijkt naar populariteit. In Noorwegen is het veel groter natuurlijk, maar als je bijvoorbeeld Nederland een beetje vergelijkt met Duitsland, Italië, Frankrijk, hoe zou je zeggen dat het in Nederland is qua populariteit van black metal?

Marcel: Black metal is nog populair maar volgens mij iets minder populair dan voorheen. Tenminste, ik merk zelf dat het steeds moeilijker wordt om black metal bands ergens neer te zetten voor een show. Misschien heeft dat ook met de financiële crisis te maken die er nog steeds is. Maar het is wel stukken minder dan voorheen. Ik weet eind jaren negentig waren er heel veel black metal tours, met een paar van die grotere bands destijds en dat was altijd uitverkochte zalen, waar je ook ging. Tegenwoordig is dat niet meer.

Frank: Is er echt een periode in Nederland dat je denkt dat is echt het hoogtepunt van black metal qua populariteit?

Marcel: Voor bands in het algemeen of voor Nederlandse bands?

Frank: Nee, voor bands in het algemeen.

Marcel: Ik denk de tweede helft van de jaren negentig. Toen leefde dat heel erg. Dat is de tijd geweest dat Emperor ging touren, toen ging Satyricon touren, Immortal ging touren. Mayhem die deed toen een paar tours. Toen was het in Nederland uitverkochte zalen, overal.

Frank: Ik wou ook nog even... Dat is meer misschien een soort overkoepelende vraag. We hebben het er al over gehad wat allemaal belangrijk is enzo. Maar wat maakt volgens jou een black metal band echt authentiek? Dat het authentiek overkomt.

Marcel: Als ze hun eigen ding doen. Het is moeilijk om te zeggen van ze doen dit, of dit, of dit. Maar een band moet hun eigen ding doen. Als je de muziek luistert zonder te weten wie het is en je herkent de band, dan is een band goed bezig. Ik hoef maar Immortal op te zetten en ik weet zeker dat negen van de tien mensen de band meteen herkennen. Hetzelfde geldt voor Burzum of een Darkthrone, die bands herken je gewoon meteen.

Frank: Dus voor jou is het eigenlijk, ja... Authentiek is voor jou eigenlijk belangrijk gewoon...

Marcel: Een eigen gezicht.

Frank: Ja. Ok.

Marcel: Zonder zich iets aan te trekken van wat anderen doen.

Frank: Ja. Dus wel vooral misschien muziektechnisch eigenlijk?

Marcel: Ja, dat komt inderdaad puur op de muziek aan, ja.

Frank: Nu ben ik eigenlijk echt door mijn vragen heen. Maar ik weet niet of je zelf nog dingen hebt waarvan je denkt 'dat zou best besproken hadden kunnen worden, maar dat heb je niet gemeld'?

Marcel: Nee, ik... volgens mij niet. Je hebt best veel behandeld eigenlijk. Meer dan ik eigenlijk van tevoren had verwacht. Ja, ik sta er nooit bij stil van waar je over moet nadenken bij black metal als subcultuur. Voor mij is het gewoon, ja... Eigenlijk is het mijn leven want ik luister het al zolang, eigenlijk weet ik niet anders.

Frank: Ja, daarom vond ik het ook vooral interessant om jou te interviewen omdat je ook die beginperiode weet. Je weet hoe het zich een beetje heeft ontwikkeld. Veel andere mensen weten daar waarschijnlijk minder van.

Marcel: Ja, en ik heb het geluk dat ik met heel veel grotere bands nu contact heb en ook vaak mee op tour ga. Dat ik toch ook hun visie zie. En ik weet de meeste bands in Noorwegen, die begrijpen hun eigen fans totaal niet meer. Omdat die nog zo bekrompen zijn en nog vijftien jaar terug in de geschiedenis leven. Terwijl hun band al veel verder vooruit is.

Frank: Ja, dat vind ik dan misschien nog wel interessant inderdaad. Want je zei dat je weleens met bands tourt. Weet je ook... wat is een beetje de visie van die bands op Nederlandse fans dan?

Marcel: De bands waar ik mee tour die komen heel graag hier, want Nederlandse fans dat zijn wel loyale fans. Taake doet het altijd goed hier. Ik heb nou... ik heb ze een keer of zes, zeven geboekt hier in Nederland de laatste paar jaar, en het is altijd volle bak geweest. En ze komen ook elke keer weer graag terug hier. Hetzelfde geldt voor Enslaved, die komen heel graag naar Nederland. Het voordeel van Nederland is ook dat in Nederland zijn de zalen een stuk beter dan in het buitenland kwalitatief gezien. En alles is veel beter georganiseerd hier. Als je op tour bent en je komt in een zaal... er zijn bepaalde dingen die je gewoon verwacht. En in Nederland worden heel veel dingen die een band verwacht, wordt hier gewoon als normaal gezien en in het buitenland helemaal niet. Een klein voorbeeld is als je drie, vier weken op tour bent en na lang reizen kom je s'middags in een zaal, dan verwacht je gewoon even dat er wat brood staat en wat drinken. En dat staat ook in de contracten normaal gesproken, maar er zijn ook die hebben gewoon helemaal niets. 'Oh, willen jullie eten' zeggen ze dan. Dan wordt je meteen als verwaand aangekeken. Maar als je op tour bent dan is dat eigenlijk het minste wat je kan verwachten, want ja, je leeft in een bus. Je leeft met twintig man opgesloten in een klein blik. Douches bijvoorbeeld, in Nederland is dat ook goed geregeld. Bijna alle zalen hebben douches en dat zie je in het buitenland niet. En dan vinden zaaleigenaren vinden het dan vreemd als je voor een douche vraagt in het buitenland. Maar ja, als je naar je werk gaat en je komt thuis dan is het normaal om te douchen. Als je op tour bent, je leeft in een bus, dan heb je dat allemaal niet. Dus in Nederland is dat goed geregeld en de bands die waarderen dat ook in Nederland.

Frank: Ok. Maar de fans op zich zijn wel trouw, maar zou je zeggen wel een klein beetje bekrompen? Vergeleken met het buitenland ook. Of valt dat misschien wel meer vergeleken met andere landen?

Marcel: Ehm... Vergeleken met Scandinavië in het algemeen zijn ze hier wat meer bekrompen, ja. En dan heb ik het even puur en alleen om black metal, de extreme black metal. Want de muziek in bredere zin denk ik dat de fans juist heel erg meegaand zijn hier. De metal fans in het algemeen. En denk ook dat iedereen wel zijn eigen mening durft te geven. Het is echt dat pure satanische black metal tuig. Daar zitten de mensen nog gewoon in vastgeroest. Dat valt echt heel erg op hier in Nederland. Maar ja, België, en Duitsland, en Frankrijk en Italië die hebben dat ook heel erg.

Frank: Ok. Ja, zoals ik zei, ik ben nu echt een beetje door mijn vragen heen.

Marcel: Ok. Ik hoop dat je er wat aan hebt gehad.

Frank: Ja, zeker.

Interview 3: Draco

Naam: Draco

Leeftijd: 23

Datum interview: 26-05-2011, te Terneuzen

Duur:

Frank: Ja, het is de bedoeling... Het zijn diepte-interviews. Dan is het de bedoeling dat je niet echt perse vaste vragen stelt, maar het is de bedoeling dat het meer in de vorm van een gesprek gebeurt. Dus als je zelf iets op wilt werpen of wilt zeggen ofzo., dan kan het allemaal. De vragenlijst die dient er met name voor dat ik zeker weet dat ik alles behandel.

Draco: Ok.

Frank: Even kijken. Leeftijd?

Draco: Drieëntwintig.

Frank: En je woonplaats is Terneuzen.

Draco: Ja, Terneuzen.

Frank: En wat zijn je favoriete bands?

Draco: Favoriete bands? Dat zijn er twee: Nargoroth uit Duitsland en (band onverstaanbaar). Ik weet niet of je die kent?

Frank: Nee.

Draco: Dat is een band uit Scandinavië. Die maken een combinatie tussen rauwe death metal en moderne stijl black metal. En daar ben ik eigenlijk al tien jaar fan van.

Frank: En hoe ben je daar mee in aanraking gekomen? Met die bands en black metal in het algemeen?

Draco: Black metal? Nou, dat was een leuk verhaal. Ik was een jaar of vijf zes denk ik, en mijn neef die luisterde punk en metal. En op een gegeven moment gingen we een stukje rijden met zijn busje en daar zat een cassettebandje in. Toen zei ik 'oh, dat vind ik gave muziek'. Hij zegt 'dat kan je niet gaaf vinden want je ken je niet'. Toen heeft hij het op cassette over gezet. Toen mocht ik het niet luisteren van mijn ouders, want het was toen met de Ragende Mannen, *Poep in je hoofd*, en heel extra teksten voor een kind van vijf. Toen luisterde ik het stiekem op mijn kamer altijd. En toen in de kleuterklas, toen ik ging ik met een gozer om waarmee ik nou in Gore Absentia mee speel. En die was toen ook nog van die punk cd's enzo, van de Heideroosjes en The Offspring. Die kopieerde hij dan en ik had cd'tjes van Limp Bizkit en die

kopieerden we dan. En zo is het steeds een stapje verder gegaan. En ik was vroeg ook lid van *Roxy*, een Engels blad met allemaal interview en dingen. Een daar zaten ook cd's bij met promo en ehh... En op een gegeven moment stond daar een nummer op van (band onverstaanbaar). En die vond ik zo goed dat ik op vakantie was in Duitsland in een grote muziekzaak een cd heb gekocht,, en zo is het eigenlijk gekomen. En toen ook steeds extremere dingen, zoals naar concerten in de Baroeg, en festivals, Waldrock daar ben ik heen geweest, en zo heb ik eigenlijk steeds meer leren kennen. We deden ook steeds meer samen Colin en ik. Dan kocht ik een cd'tje en dat branden ik dan voor hem en hij deed dat voor mij.

Frank: Hoelang luister je al naar black metal?

Draco: Naar black metal een jaar of acht denk ik. Toen ik veertien was zoiets. Daarvoor was het vooral ook Machine Head, Slayer, Sepultura. Ik wel steeds extremer geworden. Maar ik moet zeggen dat ik de oude cd's die ik toen heb leren kennen wel altijd trouw ben gebleven. Heideroosjes vind ik nog steeds wel een goede band, en super vet om te zien ook live. Dus het is niet dat ik helemaal... cd's weggegooid heb ofzo. Er is alleen steeds meer bij gekomen eigenlijk. Black metal is geen vervanging vóór, maar het is er eerder bijgekomen als uitbreiding óp.

Frank: Zou je wel zeggen dat de meerderheid van de muziek die je luistert black metal is?

Draco: Dat is net maar... Ja, het komt met vlagen. Zo kan ik maanden black metal horen, en dan ineens niet meer en dan ga ik weer even wat anders luisteren. Ik kan het wel altijd hebben, als ik opsta... Ik kan er wel van genieten. Maar dan wel... dan niet echt de rauwe ondergrondse... Nee, dat zeg ik verkeerd. Niet de black metal die tegenwoordig gemaakt wordt door heel veel van die slaapkamer black metal, van die gasten van veertien jaar met een gitaartje. En die nemen het op op een ééntrack recorder en dan gooien ze een baksteen in de wasmachine en dat noemen ze een drumpartij. Maar dan wel echt van die hoogstaande black metal. Waarvan je ook echt de instrumenten hoort en niet allemaal maar ruis waar iemand doorheen loopt te krijsen of hij verkracht wordt. Dat vind ik dan weer niets.

Frank: Dus je hebt ook wel een bepaalde voorkeur binnen black metal?

Draco: Absoluut. Colin is ooit met term gekomen 'stofzuiger black metal', die vind ik wel heel pakkend. Daar hou ik niet van. Het moet wel echt goede muziek zijn. Ik ben zelf ook wel enigszins muzikaal, dus van de muziek die ik luister verwacht ik ook wel enigszins hoogstaande dingen van. Niet twee tonen die je snel pakt en drum die alleen maar 'tikke tikke tik' doet. En dat noem je dan black metal. Dat kan ieder kind van vijf.

Frank: Dus de bands die je luistert moeten wel aan bepaalde muzikale standaarden voldoen.

Draco: Absoluut.

Frank: Dus niet alles wat zich black metal noemt kan zich volgens jou ook zo noemen?

Draco: Nou, black metal is teveel misbruikt vind ik. Er is teveel echt slechte muziek, die onritmisch is en alleen maar snel en hard is, en twee tonen die nog niet eens in dezelfde toonladder voorkomen, en dan met gasten met lang haar en corpsepaint en spikes, dus is het black metal. Dan nemen ze een logo dat onleesbaar is en dan noemen ze het black metal. Terwijl... volgens mij heeft dat überhaupt niets maar dan ook niets met muziek te maken, laat staan met black metal. Kijk, de oude black metal, dus uit de jaren tachtig en negentig, dat waren echt super hoogstaande muzikale riffs die echt heel hard en snel klonken, en dat was black metal. En tegenwoordig is het alles wat slecht klinkt dat is black metal.

Frank: Vind je het muzikaal gezien dan misschien achtergegaan sinds de vroege jaren negentig?

Draco: Er is teveel bijgekomen. Ja, ik ben zelf ook zo'n gek, maar iedere gek die een gitaar heeft en zelf muziek kan maken die maakt muziek. Black metal bands zijn zeker de laatste vijf zes jaar echt als paddenstoelen uit de grond gekomen. Als ik om me heen kijk zie ik overal mensen met een eigen black metal band. Hier in de buurt ook heel veel vrienden van me die net gitaar kunnen spelen die verzinnen een leuke naam, die nemen een cd op en dat noemen ze dan black metal. Je hoort er ook daarna niets meer van. Er zijn mensen die als er een omgekeerd kruis op staat en het klinkt satanisch dan is het black metal en dan verkoopt het wel. Maar ik denk dat die mensen zelf ook meer black metal luisteren voor het imago als dat ze echt black metal kunnen waarderen. Dat kan ik me niet voorstellen.

Frank: Dus ze willen eigenlijk meer ook het niet-muzikale er omheen, dat voor hun de aantrekkingskracht is?

Draco: Volgens mij wel. Moet je eens kijken hoeveel beginnende bands er al met *corpsepaint* op het podium staan, terwijl ze volgens mij niet eens weten wat *corpsepaint* voor nut had in de beginjaren van de black metal in Noorwegen. Die doen dat omdat... Cirith Gorgor, die liepen allemaal met *corpsepaint*. Maar die maken ook nog wel goede muziek. Op een gegeven moment zijn wij hier in de buurt, vlakbij de Belgische grens. Er was een black metal gast uit België die was overleden aan kanker, die had dan een eerbetoonconcert gekregen. Brandhaard, die speelde daar ook, en nog een paar bands. En ook nog een of andere onbekende band uit België. Die gingen soundchecken, die speelden een of ander blues/jazz achtig nummer. Dan gingen ze soundchecken, heel stoer met *corpsepaint* op. En toen gingen ze daarna een set spelen en volgens mij ging driekwart van het publiek naar buiten om te

roken, zo slecht was het. Ja, het zag er stoer uit. Als je het zonder muziek zo horen zou het vet zijn. Daarvoor ga je toch niet naar een concert toe. Ik ga voor de muziek, en of ze nou met poespas opkomen, of ze komen gewoon alleen met hun gitaren opzetten, als het maar klinkt. Dat vind ik het belangrijkste.

Frank: Jij vind dingen naast de muziek dus eigenlijk... dat is voor jou iets er bij maar het is niet echt bepalend? [onverstaanbaar]

Draco: Het kan een aanvulling zijn óp, dat wel. Het moet een aanvulling zijn op de muziek, en de muziek moet niet een aanvulling zijn op het imago. Kijk als jij satanische muziek maakt, en je wilt mensen shockeren, dan komt dat in de muziek tot uiting, en je gaat daarbij je imago er op aanpassen, dus *corpsepaint*, *spikes*, vlaggen op het podium en vuur. Dat is wat ehh... ik kan even niet op de naam komen... Gorgoroth, ik weet niet of je dat concert in Krakow kent?

Frank: Ja.

Draco: Kijk, dat is een aanvulling op de muziek. Dan hoort het erbij. Maar dan heb je muziek en daar komt de hele aan vast te zetten. Als je een film maakt het je ook eerst een verhaal, en dan pas de special effects, en niet eerste de special effects en daar doe je een beetje een film bij bedenken, dat is de verkeerde volgorde. Dat is wat de laatste jaren wel aan de gang is in de black metal muziek. Maar het is eigenlijk overal in de muziek, als je naar de punk kijkt ook. Tegenwoordig iedereen die een gitaar vast kan houden gaat punkrock maken, maar ze weten mijn god niet wat punkrock inhoudt. Dat is eigenlijk hetzelfde probleem. Maar als het een aanvulling is op de muziek vind ik het er absoluut bijhoren. Ik ga ook liever naar een goede band met *corpsepaint* kijken als dat ze met een roze polos opkomen en een hippiebroekje.

Frank: Je had het er net ook over dat de meeste bands niet weten waar *corpsepaint* eigenlijk voor bedoeld is, maar wat zie jij als de functie van *corpsepaint* in black metal?

Draco: Dat is, wat ik weet, uit de jaren tachtig. Toen had je de heavy metal die opkwam, en toen had je in Noorwegen Mayhem. En die gingen verder op het succes van Bathory, dus die gingen iets extreme muziek maken. En er kwam heel veel media kijken bij de optredens, en dat wilden ze niet hebben want ze wilden het juist voor een beperkte groep houden. Dus toen hadden ze zoiets als we ons imago nou meer extreem maken, en echt mensen gaan choqueren. Gezichten zwart, heel veel bloed op het podium. Dat houdt wel de doorsnee mensen weg die er niets mee te maken hebben. En dat heeft het beoogde resultaat geboekt volgens mij. Dat is toen verder gegaan door de jaren heen. Halverwege de jaren negentig kon je inderdaad aan de

corpsepaint zien wat voor muziek je kon verwachten. Alleen het is te ver doorgeëvolueerd en nu kan je het weer niet zien. Je kan goede bands zonder *corpsepaint* hebben en je kan echt opgemaakte mensen hebben met spikes overal, echt een lopende ijzerwinkel, en dan hoor je de muziek en dan denk je van ‘ja, had beter thuis gebleven.’

Frank: Wat is voor jou persoonlijk echt de aantrekkingskracht van black metal

Draco: Toch wel de pakkende, hypnotiserende gitaarriffs, met wel vooral diepgaande filosoferende teksten. Soms lijkt het alsof het niets voorstelt, dat je drie woorden hebt en daar een heel nummer omheen bouwt, maar het is toch een uiting van gevoelens die mensen meemaken volgens mij. En ik denk dat in iedereen... dan zeggen ze wel weer je hebt een goede kant en een kwade kant, en die goede kant die kan je overal wel komen. Maar als jij satanisch bent en toch wel iets van geweld in je hebt zitten, dan kan je moeilijk op straat iemand neerhoeken die je niet aanstaat. Maar ik denk dat je dat met muziek wel heel goed kunt uitten. Het ging terug naar de jaren tachtig waar de punkbands zo bekend mee zijn geworden, tegen het systeem aan schoppen. Volgens mij is dat in black metal hetzelfde maar dan meer persoonlijke gevoelens van mensen. En kijk, het christendom heeft niet alleen Nederland maar heel Europa beïnvloedt. Op de gang van zaken, wat je wel en niet kunt zeggen. Daar kan je je vanaf keren, en dat kan je doen door kerken in de fik te steken of je kunt het doen door muziek te maken. Soms komt dat schokkerend over op mensen, maar vaak is het toch wel een uiting van wat mensen echt voelen.

Frank: Geloof jij ook dat de meeste bands en muzikanten echt oprecht zijn als ze zingen?

Draco: Nou, ik dacht van wel. Maar ik moet zeggen, er is een nieuwe cd uitgekomen van Nargaroth. Dat was toch altijd wel een band waar ik me heel erg mee kon vinden. Die echt deden wat ze... Ja, hij Kanwulf was dat dan, hij deed wat hij vond en dat droeg hij uit en heel oprecht. Maar nou heeft hij zijn laatste cd opgenomen en die is zo slecht, dat hij ook weer helemaal teruggaat naar die stofzuigermuziek. Hij heeft ook opgeroepen na de cd *Semper Fidelis* ‘ik stop met de black metal, want black metal is te commercieel geworden’. Maar hij heeft daarna nog vier cd’s gemaakt dus... Aan zijn oprechtheid ben ik wel gaan twijfelen. Ik denk dat black metal ook wel helaas aan commercie is onderworpen de laatste vijf, zes jaar. Dat mensen toch niet meer zo oprecht zijn als ze zeggen helaas. Maar ik denk dat als je muziek uit de jaren tachtig, jaren negentig hoort, dat die toch wel zeggen wat ze ook echt voelen, dat ze niet zomaar iets roepen.

Frank: Denk je dat het echt iets van de eenentwintigste eeuw is dat het commercieel wordt?

Draco: Ik denk het wel. Ik denk ook dat naar jouw studie toe, dat door de hele media het wel een beetje vernacheld is. Alles is ook ineens te vinden. Vroeger kwam je black metal cd's in drie, vier zaken in Nederland tegen. Onderling werd dat een beetje doorverkocht. En LP's kon je van vrienden eens krijgen en luisteren. Tegenwoordig staan er volgens mij bij de *Free record Shop* cd's van Cradle of Filth en Dimmu Borgir. Die jeugd van dertien jaar die loopt ook al met Cradle of Filth shirts aan. Toevallig hier een tijd terug, een paar maanden geleden, zag ik iemand lopen, nou ik denk dat ze net van de basisschool afwas met een Cradle of Filth shirt aan met 'Jesus fuck me' erop. Leuk, je ouders choqueren en je opa en oma choqueren, maar volgens mij hebben ze geen flauw idee waar die hele cd over gaat. Laat staan dat ze voelen wat die mensen bedoeld hebben. Maar het zijn wel invloeden die hun later kunnen beïnvloeden om die muziek te gaan maken. Dan krijg je van die hersenloze mensen die muziek gaan maken en dan krijg je dat hele commerciële van 'hoe moet het klinken? Waar moet het over gaan?' 'Het moet zo klinken, het moet over satan gaan, dus hebben we goede muziek, dus gaan we het verkopen.' Ik denk dat dat heel de essentie van black metal kwijt is.

Frank: Wat is de essentie volgens jou dan echt? Kort samengevat.

Draco: De essentie was volgens mij gewoon muziek maken die jij zelf goed vindt, en dat er mensen zijn die het willen kopen is alleen maar mooi meegenomen. Heb jij een cd gemaakt en die koopt iemand en je bent er zelf tevreden over en je kan je emotie kwijt. Dat was voor die mensen volgens mij goed. Ik geloof dat van de eerste cd van Mayhem in de beginjaren dertig kopieën verkocht zijn. Het is pas later gekomen dat ze er honderden verkocht hebben. Als ze er in het begin wakker van hadden gelegen dat ze niets verkocht hadden waren ze wel gestopt. Zeker die beginnende black metal bands.

Frank: Denk je dat bij een groot aandeel van de bands opgaat?

Draco: Ik denk de helft ongeveer.

Frank: Die echt meer commerciële beweegredenen heeft dan echt puur...

Draco: ja. Het kan meer zijn omdat de commerciële muziek, die is ook te vinden op internet. Voor undergroundse black metal moet je echt connecties hebben. Net als Ziekte, dat is ook een recordlabel in Nederland, die verkoop echt undergroundse black metal die nog wel echt oprecht is. Wolfsvuur ook. Maar die kom je dus niet op internet tegen, dan moet je echt specifiek gaan zoeken naar die bands. Dus het kan ook zijn dat ik alleen maar de meest commerciële troep binnenhaal natuurlijk omdat je dat tegenkomt. Dat kan er ook wel mee te maken hebben.

Frank: Denk je dan dat er een beetje een soort splitsing is tussen mainstream en meer underground black metal?

Draco: Absoluut, daar ben ik van overtuigd.

Frank: Dus underground heeft gewoon een hele eigen wereld en...

Draco: Ja. En die scheiding moet er ook zijn tussen ondergrond en bovengrond zeg maar. Kijk, als een band geld gaat verdienen omdat ze goede muziek maken, net als Mayhem, Burzum, Nargaroth, Watian, dat soort bands. Die maken goede muziek, dat raakt steeds bekender en daar verdienen ze geld mee. Dan mag dat volgens mij. Ook al hebben ze tien huizen, die laten iets zien, wat ze kunnen, en daar verdienen ze geld mee. Dat moet kunnen, maar je moet niet muziek gaan maken, niets kunnen, maar wel er geld mee willen verdienen. Ik vind die scheiding moet goed duidelijk blijven. Aan die kant van Cradle of Filth kan je dat heel goed merken. Die begin cd's, de eerste vijf, zes, die waren echt goed. Toen zijn ze steeds meer commerciële invloeden gaan krijgen, en die hebben echt een groot publiek aangetrokken. Maar die vertonen niet meer wat ze in het begin gemaakt hebben, en dat vind ik jammer.

Frank: Ja, ok. [even stil] Ik kijk even snel op de vragenlijst om te kijken of ik niets vergeet. [even stil] En de bands uit het begin eigenlijk, want veel van de bands uit de vroege jaren negentig zijn nog steeds actief, denk je dat die wel echt een beetje hebben kunnen behouden wat ze in de vroege jaren negentig zijn gestart? Wat black metal toen was?

Draco: Ik denk het wel, maar ik denk dat dat echt voor een beperkte groep mensen is die dat ook echt kennen. Ik denk dat ze het doel wel bereikt hebben, absoluut.

Frank: Maar... Denk dat je dat er nog steeds originele black metal bands opkomen, vandaag de dag. Ze misschien dan steeds meer commercieel, maar... Denk je dat er nog steeds veel origineels geprobeerd wordt?

Draco: Weinig. Ten eerste, iets origineels proberen dat kan al niet meer. Maar dat is logisch, alles is al een keer gedaan. Alles is al twee of drie keer gedaan. Colin en ik die waren op een gegeven moment aan het jammen en we hadden echt een rifje verzonnen, was supervet. We hadden het opgenomen en toen zei Colin 'Ja, maar dat ken ik'. Toen ging hij even zoeken en toen bleek het een rifje te zijn wat... ik weet niet eens meer welke band, maar die had dat ook al gedaan. Je kan wel iets verzinnen, maar het is al gedaan. Iets origineels gaat niet meer lukken. Maar ik denk wel dat heel veel bands nog wel bezig zijn echt goede muziek te maken die echt alleen maar bedoeld is om goede muziek te maken, en niet om geld te verdienen.

Frank: Dat is een beetje het onderscheidt ook... een beetje de splitsing tussen underground en meer mainstream black metal. Dat onderscheidt... waar moet een band echt aan voldoen voordat het underground is? Is dat vooral het niet commercieel bezig zijn eigenlijk?

Draco: Het is maken wat je zelf goed vindt. Ik denk dat als je van black metal houdt, dan ga je black metal maken omdat je er van houdt. En dan heb je een goede plaat, dan maak je iets wat je goed vindt. En kan je een beetje gitaar spelen en je pakt black metal... het is een van de meest extreme vormen van muziek, dus ik denk dat dat voor veel pubers ook wel iets is om een beetje tegen de ouders aan te schoppen, tegen het geloof. Waarschijnlijk katholiek opgevoed vaak en willen er toch vanaf. Een beetje trappen onder de gordel geven, en daarom ga je die muziek maken. Ik denk dat dat toch wel een veel voorkomend iets is. En daarom denk ik ook dat het wel een uitstervend ras is, echt ondergrondse black metal. Ik denk dat er maar weinig mensen zijn die echt enkel in dat circuit blijven en in dat circuit ook willen blijven.

Frank: Je bedoeld dat ze underground beginnen, maar dan overstappen zegmaar?

Draco: En dan overstappen. Een overstap is makkelijk gemaakt natuurlijk. Als je... Ik heb bij mijn vorige cd, ik vond het zelf een hele goede cd, het heeft een half jaar geduurd voordat vijftig exemplaren die er gemaakt werden uitverkocht waren. En kan je overstappen naar een groot label dan moet je wat kleine aanpassingen doen en je verkoopt er vijftig in een half uur. En dan verkoop je misschien honderd in een half jaar. Zodra je aanpassingen moet maken dan is het al gebeurt, dan ben je niet meer oprecht naar jezelf toe en dus ook niet meer oprecht naar de oorsprong van black metal. Maar ik denk dat dat in alle stromingen is. Ik denk dat dat in punkrock, of rock n' roll, of blues, of ehh... Je maakt iets wat je zelf goed vindt, dan komt er een platenlabel die zegt 'ik zou het iets veranderen, die teksten zijn iets te extreem, we kunnen het niet verkopen'. En dan ga je daar toch maar in mee, maar dan ben je niet meer trouw aan jezelf. Ik denk dat je dat op een gegeven moment toch wel gaat horen.

Frank: Maar denk je ook...ja, soms moet ik even denken hoe ik het moet formuleren... dus wat je zegt het underground is toch vooral het trouw zijn aan jezelf en het doen echt waar je voor staat. Maar als je dan bijvoorbeeld wel probeert te doen waar je echt voor staat, maar het is wel gewoon een gelikt geluid, kan het dan nog steeds underground zijn? Bijvoorbeeld met keyboards en een hele goede productie.

Draco: Dat kan nog steeds underground zijn. Ik ben ook één van de weinige mensen die nog steeds vind dat Dimmu Borgir een goede band is. Ondanks dat ze wel de commerciële tour op gegaan zijn, dat wel, maar ze hebben wel echt goede cd's nog steeds gemaakt moet ik zeggen. Ik vind wel, en dat zei ik in het begin ook, black metal is niet, vind ik, goedkoop geluid maken, goedkope drumpartijen maken en dan heb je black metal. Je kan black metal maken en jezelf blijven verbeteren, dus door de drum toch wat beter af te mixen, dat het toch beter

klinkt, de gitaren... toch wat minder ruis er overheen te gooien, wat clean stukken er overheen. Nargaroth vind ik echt een underground black metal band, absoluut. Maar dat geluid hoort absoluut niet. Heel veel mensen vinden het ook te mainstream. Echt stereogeluid links, recht, je hoort precies wat er speelt, je hoort de tonen nog, je hoort de drumpartijen. Maar ik vind wel dat ze underground black metal maken. Tot die laatste cd die halverwege het jaar uitkwam. Dat heeft me toch wel aan het denken gezet 'ja, wat wil die nou?'

Frank: Was dat echt de reden... toen hebben ze wel de overstap voor jou gemaakt van underground naar...

Draco: Het is net... ik weet niet of je Burzum een beetje kent?

Frank: Ja.

Draco: Vanaf dat hij in de gevangenis zit heeft hij ook heel veel gedaan met synthesizer geluiden, omdat hij geen beschikking had tot echte instrumenten. Hij had alleen een laptop waar hij één uur per week aan mocht werken. En dat soort invloeden merk je nou aan Nargaroth. Toch heel veel dat met computer opgenomen gitaarpartijen, heel veel ruis erin, heel veel rare keyboardgeluidjes. Alsof je een beetje *Lord of the Rings* zit te kijken met een gitaar op de achtergrond. Alsof hij toch ook echt nou weer terug wil ineens naar dat typische jaren tachtig black metal geluid, en dat moet hij gewoon niet doen vind ik. Hij had juist een eigen stijl. En ik denk zelf dat hij dat gewoon gedaan heeft om toch weer heel stoer over te komen. Hij heeft altijd gezegd '*fuck* alles, ik trek me niets van iemand aan'. Maar er is heel veel kritiek gekomen op zijn voorlaatste cd, iedereen dacht dat die drumpartij met de computer opgenomen was. Ik zou zelf zoiets hebben van 'als jij dat vindt, en het is niet zo, schijt aan jullie en zoek het er maar mee uit'. Maar hij heeft een filmpje op Youtube gezet, in februari, waar die de drummer aan het werk laat zien, dat hij het echt zelf gedrumd heeft en dat het dus niet met een computer gedaan is. Dus toch een beetje je gelijk halen. Dan denk ik van 'ja, waarom doe je het dan? Doe je het volgens mij toch ook om je imago weer een beetje op te krikken'. Jammer. Daarentegen... die gast van Burzum, ja dat verhaal dat ken je wel waarschijnlijk. Ruzie krijgen, hij heeft de gitarist van Mayhem neergestoken. Hij zegt dat het zelfbescherming was, andere beweren dat hij hem gewoon vermoord heeft. Hij heeft in de bak nog wat cd's opgenomen. Hij woont nu ergens op een boerderijtje op het platteland. Niemand weet waar hij woont, en in een keer kwam hij met een cd op de proppen. Die heeft hij gewoon in zijn schuurtje opgenomen. En die doet gewoon wat hij zelf goed vindt. Die gast is ook heel slim. Als ik het mag zeggen vind ik het een filosoof. Hij weet echt waar hij over praat en dat merk je ook aan alles. En de T-shirts maakt hij zelf, hoe doet alles zelf ontwerpen, en de

muziek die past daar gewoon bij. Die doet wat hij zelf leuk vindt, en al dat gezeik dat hij over zich heen krijgt over die moord en of het nou wel of geen black metal is daar trekt hij zich niets van aan. Volgens mij leest hij het niet eens. Het zou me niets verbazen als die gast niet eens internet heeft. Die woont daar lekker op zijn boerderijtje, die schijnt een paar dieren te hebben, die heeft een vrouw en een kind ineens, niemand wist dat hij een vrouw en een kind had. Volgens mij hoort het zo. Zo heb je in Nederland ook heel veel muzikanten. Die gast van Fluisterwoud ook. Een goede band is het ook. Niemand weet wie het is, iedereen kent zijn artiestennaam maar niemand weet wie het is. Niemand weet waar hij woont, waar in Nederland, wat hij doet, wat voor werk hij doet. Tot ze ermee gestopt waren kwam hij één keer in de zoveel tijd met een cd'tje, dan deed hij af en toe wat optredens en dat was het weer. En dat is volgens mij black metal: doen wat je goed vindt, vanuit volgens mij altijd wel een extreme overtuiging. Ik denk wel dat bij iedereen die black metal luistert toch altijd wel een steekje los zit. Dat denk ik, anders ga je geen black metal maken lijkt mij.

Frank: Denk je ook dat de criteria die de meeste black metal fans hanteren... denk je dat wie wel echt... denk je dat die juist zijn? Net ging het ook een beetje over imago, zoals dat Nargaroth weer een extremer imago wou hebben. Denk je dat er misschien niet de juiste criteria op nagehouden worden, dat mensen die echt zeggen 'dat is underground en dat niet', dat dat echt om imago gaat en dat er niet echt naar de muziek gekeken wordt?

Draco: Ja, absoluut. Ik denk dat in het begin mensen maken wat ze goed vinden, en dat hebben ze op een gegeven moment de naam black metal gegeven. Want het kwam af van het nummer *Black Metal* van Venom, dat ken je waarschijnlijk ook wel, dat bestond uit vier akkoorden, heel harde drum en extreem ook... het aanbidden van het kwade in mensen, s'nachts optredens, schreeuwende gitaren, en die cd's noemde hij *Black Metal*. En daar is dat naartoe gekomen. En je had mensen die maakte muziek en dat leek op iets, dus op de black metal. En nou wordt er volgens mij gewoon met een lijstje gekeken van 'klink het underground genoeg?', 'ja', heeft het *corpsepaint*? 'ja', nou dan zal het wel black metal zijn'. En ik denk dat de meeste black metal bands het niet eens interesseert of je het nou black metal noemt of niet. Ik denk dat het wel heel belangrijk is. Ik bedoel, mijn muziek dat noemen ze ook black metal, er zijn ook mensen die het geen black metal noemen. Al noemen ze het Donald Duck muziek, het maakt mij niet uit, ik doe wat ik leuk vind. En dat vind ik wel heel belangrijk. Je kan wel criteria er op na gaan houden maar alles is toch al verwatert. Uiteindelijk komt alle muziek toch af van de oergeluiden die de mens in de grotten maakten, daar komt de muziek vanaf. Dat wordt nu samengevoegd. Ik bedoel neem Dimmu Borgir of

Cradle of Filth, black metal meng je weer met klassieke instrumenten, klassieke muziek, en is het dan nog black metal? Ja, ik vind van wel. Maar er zijn ook heel veel mensen die dat niet met me eens zijn. Die zeggen 'black metal moet rauw zijn', twee gitaren, nog niet eens een basgitaar en een drum. Ik lig er niet wakker van.

Frank: Zijn er voor jou bij voorbaat ook niet per se stromingen binnen black metal waar je niet van houdt, of waar je van vindt dat het eigenlijk geen black metal is? Het is natuurlijk vandaag de dag een beetje opgesplitst in allemaal verschillende stromingen.

Draco: Nou ja, ik heb ooit eens een lijstje op internet gevonden over de stromingen van metal in het algemeen. Ik geloof dat dat zes pagina's lang was. Ik geloof dat er maar twee soorten metal zijn: goede metal en slechte metal. Ik bedoel, als jij Slayer pakt, het nummer *Angel of Death* bijvoorbeeld, als je dat iets langzamer speelt dan heb je blues. Zet jij je gitaarversterker op nog meer *distortion* ervoor dan heb je black metal. Dus ja, wat is het nou? Muziek is volgens mij gewoon muziek. Ja kijk, black metal is wel iets... Kijk ik noem ook dingen black metal of geen black metal en dat ligt dan ook weer aan een paar criteria inderdaad, dat ben ik wel weer met je eens. Als je black metal gaat maken maar je doet het met enkel violen, ja, dat is geen black metal meer. Black metal moet wel rauw en hard en ehh... een beetje, ja...

Frank: En wat zijn die criteria dan? Dat heb ik misschien in het begin ook al gevraagd, maar zijn die criteria die jij echt hanteert?

Draco: Je zet me wel zelf aan het denken, dat is voor het eerst eigenlijk. Ja, het moet toch wel... Black metal kan... Wat geen black metal kan zijn, vind ik, is zogenaamde christelijke black metal. Je hebt ook een paar bands die zingen dan black metal maar dan juist over hoe goed God is.

Frank: Ja, white metal.

Draco: Ja, ik weet niet hoe ze het allemaal noemen. Dat kan geen black metal zijn. Black metal moet rauw zijn, dat wel, black metal moet agressief zijn en moet ook heel provocerend zijn. Je kan geen black metal gaan maken over ehh... de bloemetjes in de wei en de koeien die er overheen lopen. Dan kan het nog zo stoer klinken, als het dan daar over gaat is het al geen black metal meer. Volgens mij, ja... black metal komt volgens mij bij mensen rechtstreeks uit het hart. Maar dan wel bij mensen die in feite al een beetje ontspoord zijn, een beetje agressief zijn, een beetje, ja... negatief gezind zijn. Ik denk dat als jij alles positief bekijkt dan kan je geen black metal maken. Je kan geen black metal maken over dat je de Lotto gewonnen hebt en een tweede huis gaat kopen in Frankrijk. Maar ik denk dat je dan niet eens die muziek wil maken. Volgens mij is het gewoon een hele bak ellende die je muzikaal verwoord. Daarom...

als je teksten van black metal er op naslaat gaat het of over oorlogen, voornamelijk Tweede Wereldoorlog, over satan, over depressieve gedachten, dat soort dingen. Ik denk dat dat wel criteria zijn waar black metal aan moet voldoen.

Frank: De teksten zijn dus ook belangrijk?

Draco: Dat is heel belangrijk. Je kan wel black metal maken over de Tweede Wereldoorlog, maar niet over de bevrijding zeg maar. Even heel zwartwit gezegd.

Frank: Waar moeten de teksten volgens jou echt aan voldoen? Waar mag echt over gezongen worden? Van alles wat duister is eigenlijk?

Draco: Eigenlijk alles wat negatief is eigenlijk. Het moet wel iets waarvan je denkt... 'eigenlijk niet'. Dat is eigenlijk black metal. 'Eigenlijk niet', dat vind ik wel black metal.

Frank: Waar normale mensen voor terugdeinzen eigenlijk?

Draco: Er zijn bands geweest... dat is ook een stroming, NSBM, nationaalsocialistische black metal. Die zingen dan over ehh... Die zingen echt letterlijk over wat er gebeurt is in de Tweede Wereldoorlog, mensen die in Stalingrad gevochten hebben, de Holocaust. En een normaal iemand zou geen nummer opzetten dat voornamelijk over de SS gaat. Ja, het zijn wel dingen die gebeurt zijn, maar het zijn wel dingen die een beetje verloren... Ja, dan kan ik het wel waarderen, want het zijn dingen die veel mensen onder stoelen of banken schuiven en ik denk dat black metal juist dat soort dingen neerzet. Zet het op cd, dat het eh... Ook dat is gebeurt. Mensen die zelfmoord plegen zal je ook heel weinig nummers over horen. En als je het hoort is het altijd heel negatief ten opzichte ervan: 'je moet geen zelfmoord plegen, dat moet je niet doen'. Een vriendin van mij zelf heeft zelfmoord gepleegd, en zo negatief is het eigenlijk niet. Het is wel een heel negatief iets, maar je hoeft het niet te verstoppen, of je hoeft het niet weg te doen. Het zijn wel negatieve gedachtes die je ook moet uitten. En dat is eigenlijk met alles dat haat en geweld is. Heel veel mensen zingen erover van 'je moet het niet doen', maar het gebeurt gewoon. En in sommige gevallen vinden bepaalde mensen dat geweld wel te rechtvaardigen. Nou, als jij dat vindt dan moet je dat gewoon op cd zetten. [even stil] Je kijkt heel bedenkelijk.

Frank: Nee, helemaal niet. Ik zat eigenlijk vooral te denken aan van... of ik een vraag weet die daar op aansluit. [even stil] Want ja, daar ging het ook al over... je noemde Burzum inderdaad al. En je had natuurlijk ook die misdrijven uit de begintijd van black metal. Maar, hoe sta je daar tegenover?

Draco: Nou, ik ben een van de weinige denk ik die er geen mening over heeft. Ik vind, ik was er niet bij. Je hebt twee stromingen eigenlijk, als je teruggaat heb je twee typen mensen: die

voor Burzum zijn, of die voor Mayhem zijn. Ik ben voor Burzum omdat ik de muziek van Burzum veel beter vind en het imago veel beter als van Mayhem. Heel veel mensen die zijn voor Burzum want die heeft iemand van Mayhem vermoord. ‘Stoer’. Ook heel veel mensen zeggen Burzum heeft de black metal kapot gemaakt door juist onderling een broederstrijd te gaan voeren. Ja, dat is ook weer waar. Maar ja, ik was er niet bij in die flat, ik weet niet wat er die nacht gebeurt is. Kijk, als die gast van Mayhem met een mes voor Varg stond, dan vind ik het terecht dat hij hem neergestoken heeft. Dat vind ik absoluut wel. Als hij met een mes voor je staat, dan moet je... kil op je keel, dan moet je wel. En er zijn ook mensen die zeggen hij vond het gewoon leuk om hem neer te steken. Daarom is het... Mayhem zijn imago is ook heel erg opgekrikt doordat... nou weet ik niet of het de zanger of de gitarist was, maar die heeft toen zelfmoord gepleegd met een grote shotgun.

Frank: De zanger, ja.

Draco: Die zanger toen. Die foto hebben ze toen op het cd-hoesje gebruikt. Ja, ik kan het wel waarderen. Maar er zijn heel veel mensen die daardoor Mayhem goed vinden, omdat ze iets choquerend erop zetten. Maar dat vind ik... eigenlijk waar het heel de tijd over gaat, dat is weer de verkeerde insteek. Op dat cd hoesje staat een lijk. Is het een goed cd-hoesje omdat het aansluit bij de muziek, of is het een goed cd-hoesje omdat die stoer is? Ik vind van niet. Ik vind dat het aansluit bij de muziek. Dus is het... ik vind het een heel pakkende cd-hoes. Maar ik denk dat die cd-hoes er bij gepakt is aan de hand van de muziek die ze maken en niet andersom. Heel veel mensen die gaan de muziek luisteren omdat het cd-hoesje stoer is. Natuurlijk is het heel stoer als je met een shirt loopt waar een echt lijk op staat. Dat is toch weer het choquerende effect dat black metal heeft op het merendeel van de mensen. Het moet ook vooral zo blijven. Misschien dat dat uit mijn woordenbrij niet blijkt, maar ik vind wel dat black metal wel underground echt moet blijven.

Frank: Maar dat kan je het niet echt meer noemen nu dus, volgens jou?

Draco: Heel veel niet nee. Black metal is te commercieel geworden. Het feit dat je vroeger black metal shirts alleen via de bands kon kopen, of in Nederland via... *Disorder* heette dat geloof ik. Daar kon je black metal shirts kopen. Nou, ik sloeg een tijdje terug de *Large* open, daar stonden shirts van Mayhem in, van Nargaroth stond er een shirt in. Dat moet je daar al niet gaan verkopen, want dan kan iedere gek het kopen. ‘Oh, dat is een leuk shirtje’. Ik geloof dat het van de cd *Death to War* was, van... nog zo’n black metal band. Ik weet niet eens welke het is, ik ben heel slecht in namen. Maar dan denk ik ‘Ja, *Death to war*. Het klinkt stoer, ik ben dertien jaar, ik ga het kopen en daarom ga ik de muziek luisteren’. Maar dat is

de verkeerde volgorde. Ik vind dat je ook alleen een shirt mag kopen van een band waarvan je de cd in huis hebt. En niet een shirt kopen, dan de band opzoeken op internet, downloaden en dan zeggen dat je de muziek vet vindt. Dat is de verkeerde volgorde.

Frank: Maakt het voor jou ook nog uit bij welk platenlabel iets is uitgebracht?

Draco: Niet bij welk platenlabel, maar wel waar het verkocht wordt. Als ik black metal zie staan bij de *Free record Shop*, dan zou ik het al niet meenemen. Ligt het in zo'n cd zaak, net als in Tilburg heb je zo'n zaak, daar verkopen ze allerlei muzieksoorten, ook black metal, en dan ligt het in een bak afgeprijsd voor een euro, of vijf euro, en er staat een black metal logo op, dan weer wel. Het platenlabel vind ik zelf niet zo belangrijk, maar het gaat vooral om waar het verkocht wordt.

Frank: Vindt je het echt een kwalijke zaak als bands bijvoorbeeld hun cd's via *Free Record Shop* verkopen?

Draco: Absoluut! Ik zou het bijvoorbeeld... Cirith Gorgor, nou die cd's kun je bijna nergens kopen. Toevallig... Ik heb heel veel gekocht in de *State Off Art Metal Store* in Nijmegen, die verkopen ook heel veel black metal. Daar zou ik het wel meenemen. Als hun de overstap zouden maken naar een commercieel platenlabel zoals *Nuclear Blast* bijvoorbeeld, en ze zouden het bij *Free Record Shop* neerleggen dan zou die band voor mij al afgedaan hebben. Want dan gaan ze toch weer voor het grote geld. Ik heb liever dat ze nou tienduizend euro verdienen door een goede cd te maken, dan dat ze vijfduizend euro verdienen door commercieel te worden. Dan zou ik het ze niet gunnen.

Frank: Maar vind je bijvoorbeeld... een band als Immortal zit ook bij *Nuclear Blast*. Vindt je dat kwalijk, of maakt je dat niet uit?

Draco: Wel eens van de black metal clowns gehoord?

Frank: Hoe?

Draco: De black metal clowns. Supergoede muziek maken en dan een beetje als een clown op het podium staan, en dan die cd zo aan zoveel mogelijk pubers slijten. Ik vind de muziek van Immortal heel goed, maar ik zal er nooit fan van worden.

Frank: Het is volgens jou gewoon niet serieus, Immortal?

Draco: Nee, het is nooit serieus geweest. Ja, de eerste cd. Maar toen zijn ze ook weer voor het grote geld gegaan en dat kan je aan alles merken.

Frank: Maar over oprechtheid kan je bij hun dus niet meer spreken?

Draco: Nee, ik vind van niet. Als je die laatste clip ziet, nou echt honderd keer is die versneld afgespeeld op Youtube, en leuke geluidjes van carnaval erbij gezet enzo. Vervolgens sta je op

een rots, met water, heb je een grote puntmuts op, heb je *corpsepaint* op met een lachend gezicht en dan sta je daar een beetje heel stil te headbangen. Wat heeft dat nog met de essentie van black metal te maken. Wat heeft dat überhaupt nog met muziek te maken? Ik heb liever een clip waar je iemand een kwartier lang... Nargaroth heeft ook zo'n clip, dan zie je hem een kwartier lang aan het water zitten, en je ziet een raafje voorbij vliegen, en ehh... Dat is black metal. Dat is een clip die aansluit bij de muziek. Daar gaat het om.

Frank: Waren ze volgens jou wel ooit echt, is Immortal wel ooit echt serieus geweest? Of nooit echt?

Draco: De eerste cd, die is nog wel... Die klinkt ook nog wel oprecht. Maar toen hebben ze ook die clips gemaakt, dus ik zou, ja... Ik heb ze nooit live gezien. Ik heb ze de laatste jaren live gezien, maar daarvoor nooit, dus ik zou ook niet weten of ze toen al als een clown op het podium stonden of niet. Als ze toen ook al zo op het podium stonden dan zijn ze nooit oprecht geweest, dat weet ik wel zeker. Maar ja, het feit ook dat ze... Die zanger die maakt muziek, die stuurt het via de computer door, die oefenen per telefoon, en één keer per jaar spreken ze af in de opnamestudio, dan nemen ze een cd op en dan gaan ze touren.

Frank: Dat wist ik niet.

Draco: Ok. Nou, weer iets geleerd. Ik vind, black metal dat moet je maken aan de hand van... Net als Colin en ik, wij zijn jaren bevriend, we zijn ooit begonnen met jammen en daar is een muziekstijl uitgekomen die wij maken. En dat vind ik black metal: samen iets maken waar je dezelfde visie over hebt. En niet 'ik schrijf iets, en jij oefent het maar, en we nemen het samen op en we verdelen de winst'. Nee, dan moet je geen muziek maken. Dan moet je een winkel starten, dan kan je goud geld verdienen ofzo. Dan ben ben je commercieel heel goed bezig. Dat vind ik van alle muziek hoor, de muziek wordt de laatste jaren zo uitgemolken, het gaat alleen nog maar om commercie, en dat vind ik heel jammer.

Frank: Dus ehh... maar die band waar je het over had, hoe heet die? Waar je zelf in gespeeld hebt?

Draco: Ora Absentia. Dat is die met die nummers van dertig minuten die ehh...ja. Dat is ook zoiets, nummers van dertig minuten, heel veel mensen vinden het niets. Maar ja, ik vind het wel iets en Colin vindt het ook iets en dan is het goed. Wij samen... met die ene cd zijn we denk ik... ik denk meer dan driehonderd uur bezig geweest, alles bij elkaar. Voorbereiding, oefenen, opnemen, afmixen. En wij zijn er heel tevreden over. En heel veel mensen die zetten hem halverwege uit omdat het te lang duurt. Maar ja, jammer. Ik zeg dan jammer voor hun, dat ze het niet kunnen waarderen. Anders hadden ze weer een goede cd gehad die ze konden

kopen. En als mensen het niets vinden moeten ze dat zelf weten. En of ze het wel of geen black metal noemen, ja, dat maakt me niet uit. En ik denk dat dat toch wel de essentie is van black metal: maken wat je goed vindt en schijt hebben aan de rest. Ik heb liever met Draco Donovan... heb ik liever één oprechte fan, als vijftig mensen die het kopen omdat ik een leuk kapsel heb of een leuk imago heb ofzo. Ik heb liever dat ze het helemaal niets vinden en dat er één iemand is die zegt van 'ik vind het iets'. Zo heb ik een nummer gemaakt over kindermisbruik. Een vriendin van mij is jarenlang misbruikt, seksueel. En daar heb ik een nummer voor en over geschreven, met een heel pakkende tekst. Die tekst staat ook op heel veel websites. Daar heb ik heel veel goede reacties over gekregen. Ja kijk, en daar doe je het voor. Iets uitdragen waar je zelf mee zit, dat je het niet opkropt maar eigenlijk van de daken wilt schreeuwen, en dat je dan mensen hebt die echt oprecht mails sturen dat ze het ook hebben overkomen, dat ze het kunnen waarderen. Daar is het toch mij om te doen. Ongeacht waar je teksten over gaan, of ze gaan over kerken verbranden, satan, dat soort dingen, of dat je het over meer zware onderwerpen doet. Oprechtheid, dat is volgens mij waar black metal voor stond en voor moet blijven staan.

Frank: Vind je wel... dat het mogelijk moet zijn jezelf als band te promoten? Tot hoever mag dat gaan?

Draco: Je mag jezelf... Je mag jezelf promoten, en je mag geld verdienen, maar je mag geen concessies doen. Je moet je niet aanpassen aan wat iemand anders denkt wat leuk klinkt. Ja, tot een bepaalde hoogte natuurlijk wel. Als jij een drum maakt en iemand zegt 'ik zou iets meer high hit gebruiken' en je denkt 'dat kan wel', dan mag je het wel doen. Maar niet als iemand zegt van 'je moet niet zoveel high hit gebruiken', en jij denkt 'ik vind dat niets', dan moet je het niet doen. Als jij het goed vindt, dan is het goed. En je mag jezelf promoten. Natuurlijk, absoluut. Je moet je uitdragen, je moet laten zien wat je gemaakt hebt. En je moet er trots op zijn, want daar doe je het voor. En je mag van mij... al hang je alle bushokjes vol met je poster en verkoop je op iedere braderie je je cd's en t-shirts, dat mag. Maar je moet je nooit aanpassen omdat een ander dat wil hebben. Als je denkt van 'nou, dat ga ik eens aanpassen, want dan kan ik meer cd's verkopen'. Dan ben je fout bezig, dan ben je al commercieel bezig.

Frank: Weet jij ook bands waarvan jij zegt, die hebben wel erg vast kunnen houden aan de essentie van black metal?

Draco: Ja, uit Nederland Cirith Gorgor en Sammath. Dat is ook een heel goede. Die gozer is al jaren bezig. Die maakt rauwe black metal. Een eenmansband. Die heeft dan een paar

livemuzikanten om op te treden. Geen poespas, geen *corpsepaint*. Op het podium staat hij in zijn zwarte broekje en zijn t-shirt met gaten erin. Die heeft ook kort haar. Die heeft ook een vaste baan erbij. Die is echt oprecht. Hij heeft ook een cd gemaakt met heel veel keyboard erbij enzo., maar echt omdat hij dat zelf kan waarderen. Die speelt in de meest donkere kroegen, maar die speelt ook op grote festivals. En die blijft trouw aan wat je zelf bent. En ik geloof ook wel... ja, hier in de buurt woont een gozer, ja, daar krijg je geen contact mee, helemaal wereldvreemd is die. Die is echt nog van de oude generatie black metal. Hij is ook lid geweest van de antiscene, ik weet niet of je dat iets zegt?

Frank: Nee.

Draco: Dat is black metal die dus wel vinden dat het als een stofzuiger moet klinken. Maar die maken dus muziek als bijkomstigheid. Die zijn echt heel zwaar satanistisch bezig met rituelen, ehh... Zijn hele kamer is ook zwart, met één lampje en dat is volgens mij ook nog *blacklight*, geitenkoppen en dat soort dingen, en die maken er dan ook nog muziek bij. Dan ben je ook oprecht bezig. Maar dan doe je black metal maken aan de hand van hoe je zelf bent. Dat gaat gaat dus wel puur over satanisme. Volgens mij zouden die het liefst echt alle kerken in de fik steken die ze tegenkomen. Die is ook wel oprecht bezig.

Frank: Maar geloof je in het algemeen... want satanisme is nog steeds één van de dominante thema's wel in black metal. Maar hoe zie je dat over het algemeen, denk je dat veel bands het echt geloven, het satanisme?

Draco: De hoofdmoot in satanisme is gewoon doen wat je zelf goed vindt, en of je er nou een ander wel of niet mee schaadt, ja, dat is dan jammer. Ik geloof wel dat tachtig procent van alle black metal artiesten dat ook echt zien, maar dat ze het wel een beetje overdrijven. Over geiten verkrachten, geiten offeren, dat soort dingen. Dat is wel een deel extremer maken van je eigen gedachten. Ik geloof wel dat er wel een bepaald percentage is die dat ook wel echt als serieus ervaart. Maar ik geloof ook dat er heel veel mensen het thema satanisme erbij pakken, ook weer omdat het erbij hoort. Er zijn ook heel veel mensen die beweren dat black metal geen black metal is als het niet satanisch is. Dus de hele suicidal black metal stroming dat vinden ze geen black metal omdat dat dat niet over satan gaat, ja...

Frank: En zelf, met je band, gaat dat ook over satanisme?

Draco: Nee, Ora Absentia dat gaat gewoon... dat is heel abstract ook qua teksten. Het is ook enigszins wat filosoferend. We hebben een cd gemaakt, die heet *River Where Hope Drowns*. Dat gaat eigenlijk over het laatste uur, want de cd duurt bijna een uur, over iemand die zelfmoord pleegt. En dan gaat het er om... die gast die zit bij de rivier, die overdenkt zijn

leven en het eindigt ook dat je hem het water in hoort gaan. Je hoort hem het water in gaan en verdrinken, daar is die hele cd op gebaseerd. En Draco Donovan, dat is gewoon... dat is mijn eenmansproject dan, dat gaat over eigenlijk alles wat ik meemaak. Over kindermisbruik, zelfmoord gaat het ook over, maar ook wel over satanische dingen, maar dan niet het aanbidden van de duivel, maar meer als afkeer naar de kerk en gewoon doen wat je zelf wil en dat dat dan niet in het standaard van het christendom past, ja, dat is dan jammer. Ik vind wel dat het christendom teveel alles overheerst. Het feit dat godslastering nog steeds in de grondwet staat, en je geen godslastering mag doen, maar wel vrijheid van meningsuiting, dat vind ik al nergens op slaan. Je hebt wel vrijheid van meningsuiting, maar je mag niet zeggen dat je een hekel hebt aan god. En ja, daar heb ik wel een grote afkeer tegen, absoluut. En daar gaan ook nummers over. Er gaan ook nummers over... Één nummer heeft *Generatie Large ga maar dood*. Dat gaat over dus die hele commerciële troep, mensen die shirtjes kopen bij de *Large* en dan bij concerten staan, dan heb ik zoiets van 'rot op, ga naar huis ofzo.' Goed, dan heb ik zoiets van 'dat is opgekropte woede, ik ben teksten aan het schrijven', en dan heb je iets van 'ja, rot maar op', nee, 'ga maar dood'. Dus het is wel een iets extremere vorm. Ik denk dat alle black metal bands dat hebben, want anders wordt het wel weer gematigd. Kijk, rot maar op of ga maar dood. Ja, ga maar dood is toch iets meer expressie van jezelf. Het is niet zo dat ik vind dat iedereen die daar staat die bij de Large koopt een kogel door zijn hoofd moet krijgen, absoluut niet. Maar ik wil ze zeker niet bij black metal concerten hebben. Dat soort mensen die wil ik er gewoon niet bij hebben. En dan zeg je in woede 'ga maar dood'. En zo heb je heel veel onderwerpen die je in de black metal kan bezingen. Zeg maar als opgekropte woede of frustratie. Ik denk dat dat wel de beste cd's zijn. Er zijn ook bands en die hebben sympathieën met het nationaal-socialisme. En dan hebben ze het niet over de holocaust of dat ze het goed vinden dat de joden allemaal vergast zijn, maar die hebben wel sympathieën met de beginselen van de NSDAP. Daar zingen ze over. Ja, en dat komt dan ook heel haatdragend en nazistisch over, maar het is ook weer een extreme vorm van uiting. Ik denk wel dat je het allemaal met een korreltje zout moet nemen, dat toch wel. Ook het satanisme.

Frank: Ze nemen de achterliggende ideologie er achter, doe wat je zelf wilt, misschien wel serieus, maar het is in het extreme doorgevoerd? Je zegt het wordt misschien iets te extreem overgedragen maar er zit wel een ideologie achter...

Draco: Absoluut. Ik bedoel, dat weet iedereen. Als iemand... Ja, ik heb het met mijn huisgenoot gehad. Die betaalde niet en op een gegeven moment hadden we heel veel frustratie

en op een gegeven moment hebben we het uitgepraat. Nou, dan heb je ruzie en ga je dingen zeggen ... op een gegeven moment ga je schreeuwen en roepen, je gaat dingen zeggen waarvan je later denkt 'echt letterlijk heb ik het niet zo bedoeld'. En ik denk dat dat bij het maken van muziek ook zo is. Je zit met iets van opgekropte woede. Het liefst zou je met dingen gaan smijten, dus zet je het op papier zodat je niet met dingen gaat smijten. En dan Komen er extreme dingen uit, dat je inderdaad zegt van 'ga allemaal maar dood, verbrand die kerk, gooi een bommetje op Israël, ehh... schiet een kogel door de koningin', zulke dingen. Maar dat je het eigenlijk achteraf genuanceerd bedoelt. Het zijn wel de meeste pakkende... ja, beste teksten zou ik toch durven zeggen. Kijk, genuanceerd zijn dat doe je maar op straat, dat doe je maar in discussies, maar woede moet je wel kunnen uitten.

Frank: Wat hadden het al gehad over hoe je vindt dat black metal zich heeft ontwikkeld, maar hoe denk je dat dat vanaf nu verder gaat, black metal, zeg maar waar het over tien jaar zal staan? Ondermeer die scheiding tussen meer underground en meer mainstream black metal, hoe zie jij dat over tien jaar, dat het zich dan heeft ontwikkeld?

Draco: Ik hoop dat de scheiding groter wordt. Ik hoop dat de echte underground bands op een gegeven moment... dan helemaal niets meer op internet gaan zetten zegmaar, dat je nou toch al bij veel artiesten ziet, dat ze geen *Myspace* hebben of dat ze dat verwijderd hebben en dat de commerciële sector nog commerciëler wordt, dat je het dus echt inderdaad bij de *Free Record Shop* kan kopen. Of, waar ik wel bang voor, is dat het juist nog meer gaat verwateren. Dat je dus echt de cd's van Mayhem, Burzum en Watain enzo., dat je dat soort cd's ook bij de Free Record Shop kan vinden. Maar dat durf ik niet te zeggen. Ik hoop op het eerste, ik hoop dat de scheiding steeds groter wordt.

Frank: Zou het wat jou betreft ook... zou je het nog allebei nog gewoon black metal kunnen noemen of moet je toch termen hanteren om het gewoon echt onder te verdelen?

Draco: Nee, ik zeg black metal is black metal als het is waar het over gaat, een extreme muziekstijl die oprecht is. Dan is het black metal en dan maakt het in principe niet uit of het bij de *Free Record Shop* ligt of niet. Kijk deze cd, dat vindt ik nou een goede cd (wijst naar een cd die op tafel ligt). Ligt hij nou bij de *Free Record Shop* dan is het nog steeds een goede cd. Dan ga ik me alleen afvragen van 'Hé Jan, waarom zorg jij dat het bij de *Free Record Shop* komt?'. Maar is de hele ontwikkeling dat al die cd's bij de *Free Record Shop* komt, ja, dat doet niets af aan de muzikaliteit van die cd. Alleen van het imago van black metal in het algemeen.

Frank: Maar zou het dan nog underground kunnen zijn, als je het daar ziet?

Draco: Nee, dan is het geen underground meer. Maar als de hele stroming mainstream wordt dan heb je sowieso geen underground meer natuurlijk.

Frank: En denk je... wat zie je echt als authentieke black metal?

Draco: Authentieke black metal? (even stil)

Frank: Bestaat dat, laat ik het zo vragen?

Draco: Authentieke black metal? Ja, dat is lastig. Maar ja, wat is authentiek? Ja, hier heb je authentiek en hier heb je natuurlijk modern, maar die scheidingslijn is heel dun natuurlijk. Kijk, Mayhem die maakt authentieke black metal, wat black metal hoort te zijn. Maar ze gaan ook steeds commerciëler worden, is het dan nog steeds authentiek? Ja, dat is lastig te zeggen. Heb je ineens Burzum dat bij de volgende cd een keer een violiste vraagt en een keer een toetsenist vraagt en ze gaan meer de kant van Dimmu Borgir op, maar dan wel met het echte Burzum geluid dan is het niet meer authentiek maar toch ook weer wel. Maar het is niet zo dat als jij een stofzuigergeluid maakt dat het dan ineens authentiek is. Stofzuigermuziek waarbij je drie kwartier de hele cd lang hoort 'heil satan, heil satan, dood, dood, dood!', dat is niet authentiek.

Frank: Als ik het goed heb... want volgens mij ben ik een beetje door de vragen heen ondertussen, maar ik zal het nog even samenvatten. Als ik het goed heb gaat het dus vooral... niet eens zo heel erg veel om de muziek, en in de teksten zit ook wel veel reikwijdte en qua uiterlijk mag ook best veel, maar het gaat vooral om de dingen die achter de muziek liggen.

Draco: Ja. Doen wat je wilt en wat je zelf goed vindt, maken wat je zelf goed vindt en absoluut geen concessies doen. Ik denk dat dat toch wel het belangrijkste in black metal is, geen concessies doen naar niemand. Als ik een cd maakt, en dan zegt Cindy (zijn vriendin die ook aan tafel zat) 'ik zou het anders doen', dan zeg ik 'nee, dit dat maak ik, punt'.

Frank: Ik zit even snel te kijken hoor (naar mijn vragenlijst). Ik had trouwens nog wel een vraag, wat zie je echt... wat je de beste bands vindt hebben wel allemaal al behandeld, maar wat vindt je echt de meest toonaangevende bands van dit moment?

Draco: Van dit moment? Ja, die zijn er weinig meer toonaangevende bands, ook puur om het feit dat alles eigenlijk al gedaan is en alles eigenlijk voortborduurde op de toonaangevende bands. Maar dan kom je terug bij Mayhem, Burzum, ehm... en Bathory natuurlijk. Dat waren de toonaangevende bands, dat is opgesplitst in een paar substromingen. Nog wel een echte vernieuwende band van de laatste paar jaar is Shining. Die maken suicidal black metal, ook heel oprecht, die gozer die snijdt zichzelf ook op het podium, gewoon puur als uiting. Die

heeft ook wel echt een nieuwe muziekstijl ontwikkeld. Maar echt toonaangevende bands de laatste tijd heb je niet meer. Ja, vind ik persoonlijk dan.

Frank: En persoonlijkheden? Wat zie je echt als de belangrijkste persoonlijkheden nog in black metal?

Draco: Ja, belangrijkste persoonlijkheden dat is Death geweest van Mayhem, Varg Vikernes, zelf denk ik ook Kanwulf van Nargaroth toch wel, die zanger van Shining, die van Fluisterwoud, die heeft heel veel voor de Nederlandse black metal gedaan en belangrijke persoonlijkheden zijn ook mensen op de achtergrond. Bijvoorbeeld Jan van Sammath, die heeft heel veel ook gedaan ter promotie van Nederlandse black metal. Die gast van (baldhart?), die zanger, en Alex dan, die van Dutch black metal. Zelf geen muzikant, maar ik denk dat hij alle black metal cd's van de afgelopen twintig jaar wel in zijn bezit heeft. Die heeft heel veel gedaan voor het regelen van concerten, promotie van Nederlandse bands. Dat zijn wel echt de mensen van wie de black metal scene het moet hebben. Echt underground black metal daar zou jij niet aan komen als dat soort types er niet zouden zijn, en ik zou er ook niet aan kunnen komen. Je moet mensen hebben die het uit willen geven. Mijn muziek ook, als ik het in eigen beheer zou moeten doen, ik kan het wel uitgeven, ik kan wel een cdtje branden, maar dan zou het niet verkopen. Je hebt echt mensen nodig die iets willen promoten. Patrick bijvoorbeeld, die heeft heel veel radio-interviews gedaan, ook over black metal. Die heeft Zwartgalg opgericht toentertijd, puur ter promotie. Ik denk dat we het daar wel van moeten hebben. Ook om op je vraag terug te komen 'mag je promoten?', ja, je moet promoten. Als het niet gepromoot wordt zou niemand het kennen en dan zou ook niemand het goed kunnen vinden.

Frank: Het is alleen wel... het moet binnen een bepaalde wereld blijven waarin het gepromoot wordt misschien. Ik weet niet of ik dat goed zeg. Of maakt dat ook niet uit?

Draco: Nee, al zou hij promoten op de Nederlandse televisie. Graag. Van mij mag iedereen het kopen en die mag zijn mening er over hebben. Maar als deze cd die wordt uitgegeven en die wordt gepromoot op Radio Een bijvoorbeeld, een heel raar voorbeeld, en mensen gaan het kopen en die gaan het luisteren en als ze dan contact zoeken en zeggen 'ik zou dit en dit veranderen', dat mag. Maar zodra hij het gaat veranderen dan moet je ermee stoppen, dan moet je het niet meer doen. Van mij mag black metal nog veel meer gepromoot worden. Van mij mag iedereen het een keer geluisterd hebben. En dan hoop ik juist dat negentig procent van de mensen die cd meteen weer uit het raam dondert omdat ze het slecht vinden.

Frank: We hadden het er al over gehad dat het misschien wel een klein beetje slechte ontwikkeling was van die dertienjarige die met bandshirts lopen enzo. Maar het is wel gewoon... het mag wel gewoon beschikbaar zijn, maar het gaat er om dat de mensen die er in opgaan er ook oprecht in opgaan.

Draco: Absoluut. Ik vind... maar dat vind ik met alles. Iedereen mag zijn mening verkondigen, het liefst aan zoveel mogelijk mensen en het is aan die mensen wat ze er mee doen. Als ik een cd maak heb ik het liefst dat iedereen hem een keer geluisterd heeft in Nederland. En dan zou ik het niet erg vinden als negenennegentig procent hem meteen weer afzet, maar dan hebben ze het wel geluisterd en dan kunnen ze een mening vormen. Maar je moet niet zeggen van 'nou ja, ik vind het eigenlijk niets maar het is heel stoer. De muziek is eigenlijk niets, maar het cd voorkantje is gaaf, heel provocerend, mijn ouders zijn er niet blij mee, op school zijn ze er niet blij mee. Ik ga hier eens fan van worden.' Dat niet, maar ze mogen het wel luisteren. Absoluut. Maar als je het niets vindt moet je het niets vinden en dan moet je het ook toe durven geven. Want wat ik wel gemerkt heb, ook bij concerten, is dat mensen die nog een beetje zwevend zijn tussen thrash metal en black metal, dat is nog vaak een zwevende groep zeg maar, dat ze dan door de echte black metal mensen, dus echt van de bands, toch overgehaald worden black metal leuk te gaan vinden. Dat ze eigenlijk *gepushed* worden en meegetrokken worden om dat te gaan waarderen, en dat vindt ik een verkeerde trend. Ook aan jezelf moet je geen concessies doen. Als jij black metal leuk vindt maar je vindt death metal eigenlijk leuker dan moet je death metal gaan luisteren, en niet zeggen van 'ik vind death metal leuk, maar al mijn vrienden vinden black metal leuker, ik ga mijzelf omtoveren tot black metal head zeg maar.

Frank: Het is nu echt bijna de laatste vraag hoor.

Draco: Oh, ik heb tijd zat hoor.

Frank: Noorwegen is natuurlijk het land waar het een beetje begonnen is, maar denk jij dat het echt uitmaakt waar het vandaan komt.

Draco: Niet in de zin dat Noorwegen... wacht even, dan moet ik het even goed formuleren voor ik het verkeerd zeg. Niet alles uit Noorwegen is goed en niet alles uit Amerika is slecht. Maar ik vind wel dat je kunt horen wanneer het uit Noorwegen komt. Dat kan je toch wel heel duidelijk horen. Maar dat heeft ook weer met de invloeden te maken van die mensen natuurlijk. Kijk, in Noorwegen is er heel veel natuur, is heel veel duisternis, is heel veel... individualisme heb je daar. Je hebt daar dorpjes daar wonen tien mensen en dan is het al een groot dorp. Dan kan je toch wel goed horen of het daar vandaan komt of niet. Nederlandse

black metal... ik denk dat als je honderd cd's opzet ik van vijftienentig procent kan horen of het uit Nederland komt of niet. Het heeft gewoon allemaal een eigen stijl, een eigen sound. En waar het in zit dat weet ik niet. Amerikaanse black metal ben ik niet zo voor, want Amerika is toch het land van het grote geld en de commercie en dat kan je aan heel veel bands toch wel horen. Behalve Watain dan, dat is toch wel een Amerikaanse band die echt wel tot de top behoort. Corpus Christi ook, een Amerikaanse band maar toch wel hele goede muziek. Maar het maakt wel degelijk uit waar het vandaan komt. Maar het is niet zo als ik een cd heb en ik denk 'oh, hij is goed. Oh, hij komt uit Amerika, nee, dan is het ineens niet goed'. Of het is een kut cd maar hij komt uit Noorwegen dus dan is het goed'. Absoluut niet.

Frank: Denk je ook dat Noorwegen... ja, duisternis enzo., maar zou het ook uit warme landen, sommige landen, goede black metal vandaan kunnen komen.

Draco: Nee, ik denk het niet. Ik denk dat daar een te groot cultuurverschil is. Kijk, zit je hele dagen in de regen en in de kou dan denk ik ook dat je van nature ook wel een heel andere levenswijze en denkwijze hebt als dat je elke dag met vijftig graden onder een palmboom ligt met een cocktail in je hand. Ik denk dat dat... ik denk dat er maar weinig mensen dan dezelfde overtuigingen hebben als ze op het strand liggen als dat ze de hele dag in de kou zitten. Dat kan ik me niet voorstellen.

Frank: Het is ook een beetje het klimaat eigenlijk?

Draco: Ja, alles hé. Alles bepaald toch wie jij bent. Je leven door denk ik. Kijk, black metal is... ja, het wordt duistere muziek genoemd. Dat is het ook eigenlijk. En ik denk dat als jij elke dag dertig graden hebt dat je dan echt geen duistere muziek kan maken. Ik denk dat je dan zelf veel te blij bent omdat het lekker weer is. Denk ik.

Frank: Ja... nu ben ik eigenlijk echt door mijn vragen heen. Heb je zelf nog iets waarvan je denkt 'dat is niet besproken, maar dat had ik wel verwacht'? Of heb je nog iets ter aanvulling?

Draco: Er is wel een vraag die ik vaak hoor en valt me mee dat je die niet hebt gevraagd. Zeg maar die rituelen die veel black metal artiesten erbij doen. Want dan kom je toch bij dat imago uit, dat er dus ook heel veel mensen zijn die satanisch zijn, hekserij beoefenen, zwarte magie doen. Die vraag krijg ik dan ook vaak, of ik daar aan doe, maar nee, dat niet. Ik denk dat het wel een bepaalde groep is, net als hier toen die gozer uit Terneuzen die dat dus wel echt doet, maar ik denk dat het merendeel van de mensen dat er niet bij pakt.

Frank: Nee, ik ben er sowieso niet echt van op de hoogte eigenlijk.

Draco: Oh. Er zijn heel veel bands die dat doen, maar er zijn ook wel heel veel gestoorden in de black metal wereld hoor. Zo weet ik er eentje die heeft... ik ken hem persoonlijk niet maar

een maat van me die kent hem wel. Die heeft er een keertje in Amsterdam één neergestoken omdat die wou weten hoe het voelt om iemand neer te steken. En daarna heeft hij er heel fijn een nummer over gemaakt. Dus dat soort mensen heb je ook. Zo is er eentje van... hij noemt zichzelf Necro, van Goat Terrorism. Een heel underground black metal bandje uit Breda geloof ik. Maar als je hem ziet lopen, die is helemaal kapot aan de cocaïne en de whisky. Die handelt ook in cocaïne aan kinderen op de middelbare school enzo. Dus dat soort types heb je ook wel, je hebt ook wel echt zwaar gestoorde mensen er in zitten. Maar relatief gezien denk ik dat dat maar zo'n deel is, maar het is wel het deel dat door heel veel mensen aanbeden wordt natuurlijk, omdat ze wel extremer zijn als de extreemste vorm zeg maar. Als jij zingt over iemand neersteken en je kent iemand die echt daadwerkelijk iemand neergestoken heeft dan is dat wel jouw held natuurlijk.

Frank: Anders komen we even terug op die dingen die er gebeurt zijn bijvoorbeeld. Die kerkverbrandingen, denk je dat dat op een bepaalde manier gerechtvaardigd is?

Draco: (even stil) Ik denk dat het in het begin wel te rechtvaardigen was. Die gast van Burzum is toen opgepakt door ook eigenlijk... buiten die moord om zijn er nog veel meer dingen hem ten laste gelegd over oproepen tot haat, aanzetten tot racisme, ehh... tegenwoord tot het orthodoxe. Ik kan me voorstellen dat als jij voor moord vijf jaar krijgt en je wordt voor vijftwintig jaar veroordeeld omdat je nog allemaal dat soort dingen ten laste gelegd wordt dat je daar zo te balen in hebt dat je inderdaad oproept tot kerkenverbranding. Dat je dan zegt van 'er staat daar een oude kerk uit 1600, steek hem maar in de fik', in een uiting van woede, maar wat er daarna nog gebeurt is her en der. Toch ook van die mensen die het doen uit naam van black metal, dat vind ik niet rechtvaardig. Ik bedoel ze willen ook niet... ik zou het niet erg vinden als er een kerk in de fik gaat, aan de ene kant, maar ik wil ook niet dat ze mijn stamkroeg in de fik steken omdat er mensen zijn die niet van dit soort muziek of van wat dan ook houden. Dus dan vind ik ook niet dat je kerken in de fik mag steken omdat je iets hebt tegen kerken. Maar ik kan me voorstellen dat Varg toen opgeroepen heeft om die kerken in de fik te steken. Ja, dat durf ik zelfs wel te verdedigen dat dat een goede daad was. Het klinkt misschien heel hard of heel apart. Kijk als je eigenlijk niets fout gedaan hebt buiten iemand vermoord te hebben en, en je wordt door de zittende generatie veroordeeld voor nog heel veel punten waar je niets misdaan hebt eigenlijk, ja, dan mogen ze je daar niet voor veroordelen eigenlijk. Als jij dan nog twintig jaar van je leven extra in de bak zit, ja... Dan kan ik wel zeggen dan kan je een tegendaad verwachten eigenlijk.

Frank: Ja... ik heb trouwens nog één ding. Als je wilt kun je anoniem in het interview opgenomen worden, maar ik weet niet onder welke naam je er in wilt?

Draco: Zet dan maar Draco neer. Misschien nog reclame.

Frank: Ok, nu heb ik echt helemaal geen vragen neer, dus ik zet hem [de memorecorder] maar uit.

Draco: Ok.

Interview 4: Robbin

Naam: Robbin

Leeftijd: 27

Datum interview: 27-05-2011, te Rotterdam

Duur:

Frank: Het is de bedoeling... bij diepte-interviews... ik heb wel een vragenlijst maar het is niet per se de bedoeling dat je de vragenlijst afgaat. Het is meer de bedoeling dat het echt in een gesprek gebeurt helemaal. Dus ik gebruik het meer de vragenlijst als... als ik het even niet meer weet dan val ik terug op vragen.

Robbin: Ja, precies.

Frank: Het is natuurlijk ehh... alles wat je zelf op wilt brengen dat is alleen maar goed

Robbin: Ok, dat is mooi.

Frank: Allereerst nog wat algemene gegevens noteren. Om te beginnen je leeftijd.

Robbin: zevenentwintig.

Frank: En het is de bedoeling iedereen anoniem in de scriptie opgenomen wordt. Dus ik kan je er gewoon alleen onder je voornaam inzetten, maar als je wilt je mag ook zelf een naam verzinnen waaronder je vermeld wordt in de scriptie.

Robbin: Je mag me er gewoon inzetten onder Robbin.

Frank: En hoeveel uur per week luister je ongeveer naar black metal?

Robbin: Alleen black metal?

Frank: Ja.

Robbin: Ik schat gemiddeld zo tussen de anderhalf en drie uur per week.

Frank: En luister je naast black metal nog naar andere muziek?

Robbin: Ja, ik luister ook nog veel naar andere soorten metal, zoals folk metal of death metal.

Frank: Is naar je eigen inschatting het merendeel van de muziek die je luistert black metal?

Robbin: Of black metal het merendeel van mijn muziek uitmaakt is moeilijk te zeggen, maar ik denk dat alle andere genre's bij elkaar toch in de meerderheid zijn.

Frank: Ok. Wat zijn je favoriete bands.

Robbin: Mijn favoriete bands... op black metal gebied?

Frank: Ja.

Robbin: Ja, dat is net hoe mijn bui is. Black metal is echt... er zitten natuurlijk ook heel veel substromingen in. Maar de bands die ik echt wel het meeste luister van de laatste tijd een beetje die nieuwe golf uit Amerika met Wolves in the Throne Room. Altar of Plagues, een Ierse band, daar luister ik wel veel naar. Maar ook gewoon die ouwe Noorse dingen zeg maar. Burzum, de laatste platen luister ik nog wel, de oudere platen natuurlijk ook. Drudkh, een Oekraïense band, Negura Bunget af en toe. Maar bijvoorbeeld ook Dark Space, een Zwitserse band, echt van die razende black metal is dat. Ja... echt heel veel. Forgotten Woods de nieuwste dingen, ook oudere dingen. Ook nog steeds van de *First Wave of Black Metal*, dus Venom Bathory, Celtic Frost, dat soort dingen. Maar net hoe mijn pet staat, maar echt mijn favoriete bands, ja, ik vind... als ik echt een favoriete band moet noemen van de laatste jaren dan vind ik Wolves in the Throne Room wel echt de klapper eigenlijk.

Frank: Om eerlijk te zijn ken ik het niet.

Robbin: Het is een beetje... bij black metal wordt er vaak gedacht aan Noorwegen en een beetje de Europese scene, maar in Amerika is er ook een vrij grote scène. Je hebt een aantal eenmansprojecten uit California, zoals Leviathan en (naam van band onverstaanbaar) en Xasthur, dat is echt wel wat meer depressive zeg maar. Maar je hebt sinds een aantal jaar ook Wolves in the Throne Room, die zitten dan ook op het *Southern Lord* label, en die hebben een hele andere benadering. Dat is puur... het zijn ook gasten die komen een beetje uit de linkse milieuactivistische hoek, en die wonen ook met de hele band volgens mij ergens in een huis in een bos, waar ook al hun opnamelingen staan en daar wordt ook alle muziek geschreven. Het is veel meer gericht op natuur zeg maar en op de verwoesting van de aarde door de mens, en al die thema's die met dat activistische gedoe samenhangen eigenlijk. Maar ze hebben een soort... de muziek is echt wel *one of a kind*, het is echt wel duidelijk black metal maar er zit wat dromerigheid in, af en toe wat vrouwenzang, af en toe wat *doomy* (bedoeld hij waarschijnlijk doom metal invloeden mee) is het. Ja, ze verstaan het vak eigenlijk heel erg goed. Ik vind het vaak lastig om te omschrijven wat het nou precies is wat je raakt in die muziek, maar het is toch een bepaalde, ja, overgang in de riffs zeg maar en kleine accentjes, een hele aparte drum, voor black metal principes dan. Ja, het is wel een hele unieke band, die wereldwijd ook ontzettend veel platen verkocht heeft de laatste tijd. Ik heb ze ook een aantal keren live gezien, een keer of vier.

Frank: Maar zou je ook zeggen dat dat jou aanspreekt in black metal in het algemeen wat je zei? Dromerige riffs en al die aspecten die je opnoemde aan die band, is dat ook echt hetgeen wat je in alle black metal zoekt?

Robbin: Nee, niet echt. Dat monotone aan de riffs dat je veel hebt en die subtiele overgang, dat dromerige zeg maar, dat langgerekte, dat is wel iets wat me erg aanspreekt en wat je in Burzum heel erg ziet, de latere werken van Burzum dan, maar ook bijvoorbeeld in *Wolves in the Throne Room*. Maar als ik in een andere bui ben dan kan ik ook weer heel erg naar bijvoorbeeld dingen als *Mayhem*... dat is toch wat meer dat technische dat ehh... wat meer dynamische zeg maar, snellere afwisseling van de riffs, meer *blastbeats* zeg maar. Daar kan ik ook weer in een bui voor zijn op een bepaald moment. Ja, voornamelijk wel dat lange uitgesponnen, af en toe een goede bak stampherrie dat kan ik ook wel waarderen.

Frank: Hoe zou je zeggen dat black metal zich echt onderscheidt van andere soorten extreme metal, zoals death metal, thrash metal? Waar zit volgens jou echt het verschil in?

Robbin: Ehm... (even stil) Ja, je hebt altijd uitzonderingen, maar over het algemeen denk ik toch voornamelijk de wat hogere vocalen zeg maar, de *high pitched vocals*, het *tremmelopicking* van de gitaar.. ja, dat is moeilijk om uit te leggen, maar een bepaalde aanslag van de gitaar zeg maar, veel monotone dubbele bass werk zeg maar inderdaad de uitgesponnenheid van nummers, in bepaalde typen black metal dan. Verder qua thematiek, ja... de latere dingen dan zeg maar meer naar natuur, en je hebt natuurlijk allerlei substromingen. Satanisme is natuurlijk niet iets wat alleen in black metal geldt als thematiek, want in andere soorten metal vindt je dat ook terug. Oudere werk, ja, dat is dan wel echt dat wat occulte. Maar ja, het is moeilijk om black metal een bepaald kenmerk te geven omdat het vaak zo... omdat er ook, net zoals bij iedere metal stroming, er gewoon een overlap is met een andere stroming. Je hebt zeg maar black metal met veel death invloeden en ook wel met thrash invloeden, zelfs nog punkinvloeden, en noem het allemaal maar op. Dus ja, dat vind ik ook lastig om te zeggen.

Frank: Maar dat vindt je geen probleem, dat er ook een beetje andere invloeden er in worden verwerkt dat het gevarieerder wordt?

Robbin: Voor mij is dat geen probleem. Maar ik bekijk iedere band, eigenlijk ieder album, apart. Beoordeel ik voor mezelf dan apart en dan bekijk ik gewoon of ik het wel of niet wat vindt. Ja, er wordt natuurlijk veel geëxperimenteerd met andere muziekstijlen. Ja, daar sta ik altijd voor open. Ik ben niet iemand die echt zo *true* aan alleen de pure underground black gewijd ben als het ware, zoals veel andere black metal fans dat denk ik wel hebben.

Frank: Hoe zou je dat... wat je zegt dat *true* dat veel anderen hebben, hoe zou je dat omschrijven? Hoe denk jij dat dat is eigenlijk? Of wat een beetje de definitie van *true* is?

Robbin: De definitie van *true*... Ja, ik zou het eigenlijk niet eens weten. Ik denk dat het gewoon samenhangt met dat mensen het willen afkaderen. Dat ze het in een bepaald hokje

willen zetten. ‘black metal moet daar en daar aan voldoen om echt puur te zijn, om echt *true* te zijn’ zeg maar. Ik denk dat dat de gedachtegang is van de mensen die dat zo proberen te noemen. Zelf, ja... wat is *true*, ja... misschien zoals Darkthrone het in het begin deed, gewoon krakkemikkig produceren, dat vinden sommige mensen *true*. Ja... puur black, dus invloeden van andere muziekstijlen binnenlaten in de black metal wordt denk ik niet als *true* omschreven, het wordt denk ik niet als *true* gezien door de mensen die dat belangrijk vinden. Natuurlijk wordt het ook, vind ik, wel af en toe uit zijn verband gerukt, want ja, weet ik veel. Sommige mensen vinden kogelriemen *true*, ja, ik vind dat verder niet zo gek veel met muziek te maken hebben ofzo. Sommige mensen vinden lang zwart haar *true*. Ja, noem het allemaal maar op. Andere mensen die vinden een bepaalde politieke inslag in black metal weer *true*, zoals wat je bij NSBM ziet of wat dan ook. Mij laat het allemaal een beetje koud.

Waarschijnlijk zijn er best ontzettend veel *true* bands waar ik ook naar luister, maar dan beoordeel ik ze puur op hun muzikale kwaliteiten en niet op de opsmuk er omheen eigenlijk.

Frank: Vindt je het een terecht onderscheidt dat wel eens gemaakt wordt tussen *true* en niet *true*? Denk je dat het echt ergens op gebaseerd is, of is het toch meer een perceptie?

Robbin: Ja, ik denk dat het voornamelijk een perceptie is. Ergens op gebaseerd? Ja...

Bijvoorbeeld Fenriz van Darkthrone is echt... hij zal het nooit *true* noemen, maar hij is echt een voorstander van muzikale puurheid in metal zeg maar. Dus in ieder later album van Darkthrone heeft hij ook een lijstje gezet met *milestones* in de metal geschiedenis, dus echt de goede rauwe bands en platen. Dat zijn trouwens niet alleen black metal platen. Dat zijn gewoon eigenlijk stuk voor stuk gewoon ontzettend goede albums, die ontzettend veel betekend hebben voor de metal geschiedenis in zijn geheel. Maar dat *true*... ja, ik weet niet, je moet het niet als een hokje zien zeg maar. Je moet het een beetje wat breder zien. Je hebt gewoon, denk ik, ontzettend goede muziek en ontzettend belangrijke muziek en minder goede muziek. En er zijn misschien ook heel veel bands die als *true* worden omschreven maar gewoon eigenlijk muzikaal kwalitatief er niets van bakken. Ja... ik weet het niet.

Frank: Maar volgens jou is dus ook het niet muzikale aspect heel belangrijk is bij wat als *true* en niet *true* beschouwd wordt? Niet hoe jij er over denkt, maar je denkt dat zo sommige mensen...

Robbin: Ja, het is eigenlijk een term die in de wereld is geholpen, net zoals met veel andere dingen heb je dat ook, die door iedereen eigenlijk op een andere manier wordt opgevat. Kijkt *true* naar de muzikale kant dan kan ik wel wat begrijpen, dat je een bepaald stramien volgt als band, in muzikale zin, maar verder, ja... Het wordt, net zoals ik net zei, vaak ook uit zijn

verband gerukt, dat, ja... kerken in de brand steken *true* is. Dat heeft geen *fuck* met de muziek te maken natuurlijk, maar door een vrij grote groep mensen, denk ik, wordt dat dus als *true* gezien. Satanisme dat is een aspect dat black metal moet hebben om een beetje *true* te zijn zeg maar. Ja, daar ben ik het ook niet mee eens. Maar ja, sommige mensen die... het is inderdaad een perceptie.

Frank: Maar denk je dan... want je had het over dat satanisme, maar daarvoor had je het over die band Wolves in the Throne Room die meer over natuur waren, maar de thema's waar over gezongen wordt, vindt je dat belangrijk, waar ze over zingen?

Robbin: (even stil) De thema's op zich niet heel erg belangrijk, maar ik vind het wel belangrijk dat er gewoon goede teksten geschreven worden, en over welk thema dat dan gaat is voor mij niet heel erg belangrijk. Ik vind... het grootste gedeelte van black metal dat zijn gewoon van die '*praise satan*' teksten. Volgens mij kan je best goede teksten schrijven over dat onderwerp, maar het is ondertussen al zo veel uitgemolken dat er weinig nieuws verschijnt op tekstueel gebied. Ja, het is alleen maar een beetje zo dat '*worshipping satan*' zeg maar, en iedere band die maakt dan zijn eigen variatie er op maar echte nieuwe dingen hoor je niet. En daarom vind ik het wel verhelderend, ehh... verfrissend om bands als Wolves in the Throne Room te horen die een hele andere ingang zoeken in het tekstuele vlak zeg maar, dus die vanuit andere thema's hun teksten gaan schrijven, zoals natuur, ehm... wat magisch, een tikje occult is het ook wel, mysterieus, je kunt je vinger er niet helemaal opleggen, dat vind ik ook wel... ja, dat heeft ook juist wel een aantrekkingskracht in black metal denk ik. Ook op tekstueel gebied.

Frank: Waar mag volgens jou echt allemaal over gezongen worden?

Robbin: Mag?

Frank: Ja, om het nog steeds binnen black metal... Mag is misschien niet het goede woord, maar wat vindt jij geschikt om over te zingen in black metal, laat ik het zo zeggen?

Robbin: Alles in principe. Ja, het maakt mij in principe niet uit. Nou ja, ik bedoel, als je liefdesliedjes gaat maken op black metal dan heeft het meer een humoristisch kantje natuurlijk. Er zijn zat... kijk het internet maar rond, er zijn zat van die *spinoffs*, al dan niet serieus bedoeld. En dat is grappig, dat zie je de laatste tijd een beetje terug, de band die ik nu op heb staan heet Lifelover, dat is natuurlijk een gigantisch sarcastische... de thematiek waar ze het over hebben dat zijn depressie en suicide en dergelijke, dan noem je je band Lifelover weet je wel. Dus een bepaalde vorm van humor zit er wel in. Een band uit Zweden die heet Happy Days, dat is de meest extreme... bij wijze van spreken de meest extreme shit die je

hoort, die je kan horen. De muziek is wel wat bij mij vooraan staat zeg maar, en als de tekst me dan ook nog eens aanspreekt dan is het mooi meegenomen. En ja, als je liefdesliedjes gaat maken met black metal dan is het misschien een beetje misplaatst ofzo. Het zijn dan ook meestal niet de beste bands die dat doen. Maar er hoeft van mij niet over een bepaald thema gezongen te worden binnen black metal. Er zijn natuurlijk wel thema's die mij meer aanspreken dan andere thema's, maar net als wat ik zeg, dat is niet het belangrijkste.

Frank: Dat is gewoon meer dat, wat je zegt, een beetje dat natuur, dat magische van Wolves in the Throne Room, dat spreekt...

Robbin: Ja, trekt mij wel het meeste aan zeg maar, een beetje een occult randje er aan zeg maar, toch iets mysterieus waar je dan niet echt je vinger achter kan leggen. Wolves in the Throne Room, net als vele andere bands, die publiceren hun teksten meestal ook niet om juist die mysterieuze kracht die daarvan uitstraalt... nog wat extra mysterieus te maken om het zo maar te zeggen.

Frank: Je noemde net ook NSBM, dat je dat ook hebt, die stroming. Maar zie je dat ook... Vindt je dat ook nog echt bij black metal horen?

Robbin: Ja, dat mag er wel... Er zijn een aantal bands die best wel goed zijn eigenlijk. Ik luister het niet echt, maar... Ja, NSBM, dat is ook wel weer een... Je hebt bands die doen echt nationalistisch. Dat werd van Drudkh, die Oekraïense band, vroeger ook wel gezegd. Terwijl het meer nationalistisch, of folkloristisch zelfs... gewoon puur van de eigen folklore. Je hebt dan NSBM bands natuurlijk die hun nazi sympathieën niet onder stoelen of banken steken. Daar is ook al veel verschil in zeg maar.

Frank: Volgens mij zei je dat Wolves in the Throne Room, dat die er toch een beetje meer linkse politiek op nahouden.

Robbin: Ja, klopt.

Frank: Maar dan is het zeg maar... dan kan je zowel echt naar het extreme rechts toe als ook gewoon links, maar dat is volgens jou... eigenlijk politieke voorkeuren kunnen er op zich allemaal wel in verwerkt worden? Dat kan allebei nog als black metal gezien worden?

Robbin: Kan. Ja, natuurlijk kan het. Zolang als je het doet dan kan het. Als je dan ook nog eens goede muziek maakt en je trekt er ook nog eens fans mee dan heb je er ook nog succes mee. Dat vind ik wel mooi om te zien, dat met bands als Wolves in the Throne Room heel veel mensen gewoon op zoek zijn naar goede muziek en dat dat niet per se samenhangt met een politieke ideologie die de bands of de fans aan moeten hangen zeg maar. En dat vind ik ook belangrijk.

Frank: Even kijken hoor... (ik kijk op vragenlijst) Wat zie jij nog echt als de meest... niet per se je favoriete bands, maar echt als de meest toonaangevende bands van dit moment?

Robbin: De meest toonaangevende bands op dit moment? Oehh...

Frank: Ja. Zoals ik al zei nog geen eens echt je eigen favoriete bands, maar waarvan je zegt als je naar de black metal scene kijkt 'dit zijn echt de bands...'

Robbin: Ja, je hebt natuurlijk de echte commerciële dingen en... Ik ben zelf begonnen met wat ik toen dacht dat black metal was, Dimmu Borgir, Cradle of Filth. Ik denk dat dat nu... dat dat een beetje af begint te zwakken, dat nu echt de toonaangevende commerciële bands meer, in de zin van Amon Amarth enzo., als is dat niet helemaal black metal meer denk ik... Wat wel echt op dit moment echt een beetje toonaangevend is, is Watain. Als ik kijk naar als ik in de Baroeg ben en welke concerten dan echt de meeste mensen trekken, dan... Ja, Watain dat was echt volle bak. Een band als Satyricon trekt ook gewoon volle zalen op dit moment, nog steeds. Toonaangevend... dat vind ik moeilijk om te zeggen. Voor mij... ja, toch wel Wolves in the Throne Room, ehm... Burzum, die natuurlijk na lang in de bak te hebben gezeten weer nieuwe platen is gaan maken en ik vind ze niet tegenvallen. Hij is sowieso qua personage natuurlijk een heel erg toonaangevend iemand binnen het genre. Dat was hij en dat is hij denk ik nog steeds. Voor mij persoonlijk dan inderdaad Wolves in the Throne Room, Drudkh, Watain, dat is dan van een wat meer commerciële aard, vind ik ook nog steeds erg goed. Darkthrone, blijft nog steeds platen uitbrengen met genoeg verkoopcijfers, toch andere... redelijk wat andere muziek dan dat ze voorheen maakten. Ja, bijvoorbeeld bands die echt de experimentelere kant opgaan, dus Enslaved. Ehm... ja, ik denk dat dat het dan wel is, voor mij dan.

Frank: Zie je dan echt van... dat invloedrijk, zie je dat echt gewoon vooral... dat bands die het meest succesvol zijn, die zijn echt het meest invloedrijk, of is het hun muzikale invloed eigenlijk, dat ze muzikale stempel drukken... Hoe zie je dat?

Robbin: Qua muzikaal, dan kom je gewoon... ik kom dan denk ik gewoon, als je terug gaat rekenen kom je uit... uiteindelijk toch wel uit bij een aantal pinakels. Kijk, je kan natuurlijk zo ver terug rekenen als je wilt, en dan heb je ook automatisch dat je overlap hebt met andere genres in de metal. Maar als je kijkt naar *The First wave of Black Metal* zoals het dan omschreven werd, dus Venom, Celtic Frost, Bathory, ja, die zijn nog steeds invloedrijk. De platen die ze toentertijd hebben gemaakt, ja, je hoort nog steeds bands die nu vrij toonaangevend zijn, daar hoor je nog steeds een Venom-geluid, of een Bathory-geluid, of een Celtic Frost-geluid in terug. En de *Second Wave*, ja, Darkthrone, Mayhem, Burzum. Je hebt

echt... bijvoorbeeld *Filosofem* van Burzum, *Transilvanian Hunger* en *Under a Funeral Moon* van Darkthrone en *De Mysteriis Dom Sathanas* van Mayhem, dat zijn denk ik voor de hedendaagse black metal scene de drie meest invloedrijke albums van de hele scene. Persoonlijk denk ik dat. En dat zijn de... ik denk dat dat de grootheden zijn... de eerste albums met een dergelijk geluid waar eigenlijk de black metal scene heden ten dagen nog steeds een beetje op voortdrijft. Net als *Wolves in the Throne Room*, ja, dat is echt wel Burzum-achtig zeg maar. Wel een hele eigen draai aan gegeven maar toch is het Burzum wat je er in terughooft. Dat steken de bands zelf ook niet onder stoelen of banken. Kijk je naar een beetje die depressive, suicidal kant, zoals *Shining*, ja, *Shining* is natuurlijk al heel lang bezig, Kvarforth (zanger en gitarist) dan, en die maakte volgens mij op zijn zestiende of vijftiende al een ontzettend goed album in het genre. Maar dat is echt wel een beetje... Je hebt bijvoorbeeld *Bethlehem*, een Duitse band is dat, met de plaat *Dark Metal*, dat hangt een beetje tussen doom en black metal in. Dat is een hele invloedrijke plaat geweest voor die kant van de muziek. Ja... dat is op muzikaal vlak wel.. dat zijn de invloedrijke bands geweest en nog steeds. En op dit moment, ja... Ik denk dat *Wolves in the Throne Room* ook wel een soort van nieuwe vorm heeft gegeven aan het genre. *Negură Bunget, Drudkh, wat meer folkinvloeden er in inderdaad. Ja...*

Frank: Als je zegt dat je nu nog steeds bijvoorbeeld bij *Wolves in the Throne Room* Burzum invloeden er in hoort, denk je zeg maar dat black metal sinds het ontstaan, van het begin van de *Second Wave* tot nu, dat het wel grotendeels dezelfde standaarden aan heeft gehouden van hoe het klinkt? Dat het zeg maar als je nog steeds er in hoort dat het in twintig jaar tijd zeg maar nog steeds wel... ja, hoe zeg je dat? Laat ik het zo vragen, hoe vindt je dat black metal zich vanaf de vroege jaren negentig tot nu heeft ontwikkeld?

Robbin: Nou, ik heb een... ik luister natuurlijk ook naar andere genres in de metal en ook buiten metal en ik vindt dat black metal als genre aardig zijn kop boven water heeft weten te houden. Er is wel genoeg vernieuwing ook, maar wel vast blijven houden aan waar het inderdaad om draait. En ja, dat is ook bij veel andere metalstromingen zo, het heeft altijd wel een stabiele fanschare gehouden. En hoe het zich heeft ontwikkeld, ja... Kijk op muzikaal gebied, ja, ik ben zelf geen muzikant dus echt op een puur technisch vlak kan ik daar niet goed antwoord op geven. Maar ik vind dat het zich goed heeft ontwikkeld omdat ik gewoon vanaf het moment dat ik... ik bedoel ik draai zelf *Venom, Black Metal, Welcome to Hell*, weet je wel, dat draai ik regelmatig, en latere werken, bijvoorbeeld nu *Wolves in the Throne Room* draai ik gewoon regelmatig, en alles wat daar tussen zit, er zitten ontzettend veel goede bands

tussen. Dus in die zin vind ik dat black metal zich echt goed heeft ontwikkeld. Ja, dat kan ik wel zeggen ja.

Frank: Je noemde ook al verschillende stromingen, zoals net suicidal black metal... en dingen. Maar denk je dat er ook nog steeds wel een soort stromingen of ook gewoon bands, dat kan ook, zijn die onder de noemer black metal vallen, die zichzelf black metal noemen, maar dat toch eigenlijk niet meer zijn, of...?

Robbin: Ja, dan kom je weer een beetje terug op wat *true* is.

Frank: Niet per se, maar ook gewoon volgens jou, want... je zei al, van jou hoeft het niet per se *true* te zijn en er zit ook buiten dat veel dat black metal is, maar wat zeg maar zichzelf black metal noemt, een band of een soort stroming misschien.

Robbin: Nee, daar kan ik niet zo goed een voorbeeld van noemen. (even stil) Nee, dat vind ik lastig. Ja, je hebt natuurlijk wel echt... bijvoorbeeld een band waar ik de laatste tijd heel erg naar... die ik eigenlijk pas sinds een aantal maanden heb ontdekt, ook een eenmansproject uit Duitsland, The Ruins of Beverast. Nou, daar sloeg ik stijl van achterover. Dat is echt ook genreoverstijgend, er zitten ontzettend vette doom stukken in en echt dan weer supergoede echt van die pure black metal dingen er in, en dat is echt... het totaalgeluid is ook fantastisch. Dat vind ik goed. Dat vind ik echt... dat zijn bands waar ik echt voor warmloop. Dat is een beetje toch... gewoon goed extreem zeg maar, en dat van meerdere genres samenvatten in gewoon een mooi totaalproduct. Daar mag je mij wel bij wijze van spreken s' nachts voor wakker maken. En dan maakt het voor mij eigenlijk niet zoveel uit of dat dan black metal genoemd wordt ja of nee, dat is dan bijzaak voor mij.

Frank: Je beoordeeld bands dus zeg maar puur op hoe ze klinken als band, maar dat classificatie dat speelt eigenlijk niet echt een rol.

Robbin: Nee, klopt. Bij mij gaat het zelfs wel misschien zo ver dat ik niet alleen bands als band beoordeel maar meer per album, omdat er natuurlijk in een discografie ook ontzettend veel verschillen kunnen zitten. Omdat een band vroeger goede dingen heeft gemaakt, maar nu bijvoorbeeld echt pure poep produceert om het zo maar te zeggen. Dus ik benader ieder album apart eigenlijk. En je verwacht natuurlijk wel iets van Burzum als die na zoveel jaren eindelijk weer met een black metal album komt, ja dan zijn de verwachtingen hoog gespannen. En dan ga je toch ongemerkt natuurlijk... je zal altijd zal je het gaan vergelijken met zijn eerdere werk en dergelijke. Maar ik probeer het altijd zo objectief mogelijk te benaderen ieder album.

Frank: Net had je het ook over... toen ik vroeg toonaangevende bands, toen zei je 'in commercieel is het dit'. Maar maak je ook echt een onderscheidt tussen commercieel en niet commercieel?

Robbin: Nou, ik denk niet zozeer dat ik dat onderscheidt maak, dan als dat de bands dat zelf doen. Je kiest voor een bepaald geluid wat je wilt maken, en dat klinkt lekker in het gehoor, bijvoorbeeld qua productie, of dat is gewoon van dat krakkemikkig geproduceerde. Dat goed geproduceerde daar bestaat in iedere muzieksoort denk ik automatisch een groter publiek voor dan minder goed geproduceerde. Dat is ook het leuke van black metal, vind ik, als je wat verder graaft zeg maar, dus als je de muziek wat meer de tijd geeft dan kan niet zo goed geproduceerde black metal kan ook heel goed zijn. Als je dat... als je een beetje tot de essentie van de muziek door kan dringen. En bij wat commerciëlere bands met een zeg maar 'hap slik weg' geluid, ja, daar gaat het wat makkelijker, dan hoeft je daar niet zoveel moeite voor te doen. Dan luister je een album twee keer en dan weet je het wel. En bij sommige underground tussen aanhalingstekens slecht geproduceerde albums, ja, die kan ik soms vijf, zes keer luisteren en dan ontdek ik nog nieuwe dingen er in. Het is maar net waar je als luisteraar tevreden mee bent, dat zegt niets over goed of slecht. Maar commercieel is denk ik wel altijd iets wat makkelijker in het gehoor ligt en waar mensen makkelijker in kunnen stappen zeg maar. Als je bijvoorbeeld nog nooit naar metal hebt geluisterd of naar black metal maar je bent wel geïnteresseerd, ja, als je dan iemand gelijk *Transylvanian Hunger* van Darkthrone voorschotelt dan heb je wel eens kans dat die afhaakt. Als je hem bijvoorbeeld *Sworn to the Dark* van Watain laat luisteren dan heb je eerder kans dat hij zegt 'ok, nou, ik vind het wel relaxed' denk ik dan dat je hem gelijk zo'n ruwe bonk op zijn bord legt als het ware.

Frank: Jij vindt eigenlijk dat vooral ook het verschil dat tussen meer underground en commercieel... dat dat vooral gebaseerd is op de manier van produceren of ook geluidsmatig?

Robbin: Hoe bedoel je dat?

Frank: Ehh..., ja...

Robbin: Welke riffs er worden gebruikt en dergelijke ofzo?

Frank: Nee, is het echt productiewaarden volgens jou? Is dat echt een groot verschil tussen commercieel en niet-commercieel?

Robbin: Ja. Als je bijvoorbeeld... Een goed voorbeeld vindt ik bijvoorbeeld *Sworn to the Dark* van Watain of die latere, *Lawless Darkness* heet die. Als je die naast, ja, noem eens een album, bijvoorbeeld de laatste plaat van Drudkh legt, ja, dan is het... Je hoort gewoon dat de

studio waar het in opgenomen is dat er gewoon... het is veel meer geproduceerd zeg maar, veel... Ik heb er zelf technisch niet zoveel verstand van, maar als je bijvoorbeeld luistert naar het drumgeluid verschil tussen die twee albums, eigenlijk moet je dat helemaal niet vergelijken, maar puur productie gezien dan is sommige drumgeluid dat is alleen maar een soort van galopperend dubbel bass geluidje dat je op de achtergrond hoort. Daarover komt een ruis van gitaren en dan hoor je nog ergens een bassje en dan die hoge vocalen zeg maar. Dus eigenlijk in het begin is het een soort van muurtje van geluid wat je krijgt zeg maar. En dan moet je maar een beetje die nuances... je moet wat meer je best doen om die nuances daaruit te pikken. En bij Watain *Sworn to the Dark* daar krijg je gewoon wat je hoort. Dan is het gewoon 'bam', je hoort gelijk dat zijn de drums, dat is de bass, dat is de gitaar, dat is de zang en dat is... Je moet...hoort het zeg maar gewoon erg goed tussen aanhalingstekens. Met de nadruk op tussen aanhalingstekens want niet iedereen denkt er zo over maar erg goed geproduceerd. Je hoort gewoon wat je hoort. Je hebt dat binnen één of twee luisterbeurten... weet je precies wat je hebt zeg maar. Maar ik draai allebei de platen best wel vaak dus het ligt er maar net aan in wat voor stemming in ben zeg maar. Soms heb ik gewoon wel even zin in niet te moeilijk maar gewoon vette metal weet je wel, dan zet ik Watain op en als ik gewoon in een andere stemming ben en ik wil war meer van die sferische dingen dan zet ik Drudkh op.

Frank: En het promoten of het marketen van albums enzo., vindt je dat...

Robbin: De markt van?

Frank: Het marketen, promoten van albums of reclame maken, vindt je dat geen probleem?

Robbin: Nee.

Frank: Als ik het goed heb dan maak je het onderscheidt tussen... zoals het dan voor de scene opgaat, voor jou een beetje... is het vooral de geluidkant hoe het klinkt. Maar commercieel is volgens jou toch meer een manier waarop het geluid van de cd's klinkt dan echt bijvoorbeeld meer het promoten of...

Robbin: Oh, nee, dat is ook onderdeel van commercialiteit. Nee, natuurlijk, ja hoor. Je kan het zien aan de *merchandise stands* die er bij de festivals en de concerten staan. Veel verschillende T-shirts, veel verschillende uitgaven van albums, heel mooi allemaal, extra's erbij. Ze zitten vaak op grotere labels die meer geld hebben, die meer geld kunnen omzetten en daarom gewoon met mooie pakketten aan *merchandise* en geluidsmateriaal. En kleine bands die hebben zelf ergens dertig shirtjes laten drukken en vaak in eigen beheer cd'tjes gebrand, en ja, die moeten het op zo'n manier doen. Ja, daar is ook heel veel verschil

natuurlijk tussen. Dan gaat het ook gewoon om geld, hoeveel geld gaat er in om en wat is commercieel aantrekkelijk voor de markt. Grotere commerciële bands, daar worden gewoon meer platen van verkocht, daar gaat gewoon veel meer geld in om. Dat is ook een logisch gevolg. Nee, het heeft denk ik niet alleen met de productie van de muziek te maken, maar dat is een onderdeel daarvan.

Frank: Denk je dat er... ken je voorbeelden van black metal bands die het volgens jou echt, wel echt te commercieel zijn? Dan echt op de manier dat het ze misschien meer om het geld te doen is dan echt de muzikale kant. Denk je dat die er zijn binnen black metal?

Robbin: Dat is een hele moeilijke vraag want zelfs als je dat aan de band zelf vraagt dan zullen ze zeggen van 'nee hoor, we maken gewoon de muziek die we altijd willen maken'. Kijk naar een band als Satyricon, ja, die maakte vroeger echt gewoon Noorse black metal. Die eerste platen zijn geweldig vind ik zelf, en later zijn die echt... het is wat meer rock geworden, wat meer lekker in het gehoor, wat meer... beter geproduceerd, ze zijn naar een ander label gegaan, een groter label. Die muziek is ook heel erg veranderd en of ze dat nou doen voor het geld of dat ze echt vinden dat dat... of dat ze echt graag die muziek willen maken, ja... Ze zullen negen van de tien keer zeggen als je ze interviewt, zullen ze zeggen van 'nee hoor, we maken gewoon de muziek die wel willen maken'.

Frank: Wat denk jij dat het is?

Robbin: Dat weet ik niet. Ik denk... het ruikt gewoon altijd naar geld, dat ze gewoon op geld uit zijn. Ja, zo steekt de wereld nou eenmaal in elkaar. Geef ze eens ongelijk kan je zeggen. Maar dat is voor mij wel een reden om die albums niet meer te kopen. Verder moeten ze dat helemaal zelf weten, ik heb daar geen oordeel verder over ofzo. maar ik... Nee, ik blijf dan bij die oude albums, die vind ik dan veel beter. Dat is gewoon persoonlijk.

Frank: De reden waarom je de albums niet meer koopt is ook gewoon omdat het geluid je niet meer aanstaat?

Robbin: Ja, het is puur muziek. Het maakt me niet uit of ze bij een groter label zitten. Ik heb ook platen gewoon gekocht van grotere labels, dat het commerciëler is geworden en dat vind ik gewoon wel vet. Dus het gaat niet van 'ze zitten nou bij *Nuclear Blast*, nou kunnen ze opflikkeren', nee, dat is het niet. Dat gaat het gewoon weer puur om het product dat ik dan ehh... wat ik dan wel of niet leuk vind.

Frank: En keyboards in black metal? Vindt je dat gewoon ehh... hou je daar van?

Robbin: Ja hoor, in sommige black metal dingen kan dat, ja. Bijvoorbeeld Lifelover wat nu opstaat. Die gebruiken een piano en een keyboard. Die geven daar een heel... Het is ook wel

black metal maar het is toch weer heel anders. Als het goed gebruikt wordt vind ik keyboards geen bezwaar.

Frank: En ik maak nu even een sprongetje terug hoor, maar eerst hadden we het ook over thema's waar in black metal over gezongen wordt. Maar denk je ook dat de meeste bands echt geloven wat ze zingen? Waar ze over zingen? We hadden het er over gehad dat satanisme bijvoorbeeld veel voorkomt, geloof je dat die bands echt achter hun teksten staan?

Robbin: Sommige wel andere niet. Ehm... En dat is wel een goede vraag op zich, want soms, je hoort echt, tenminste dat is dan mijn perceptie, maar soms hoor je een bepaalde oprechtheid in de stemmen van metalzangers. Dan hoor je dat het echt gemeend is op een bepaalde manier. Er zit dan een bepaalde emotionele lading in die stem, dat is echt mijn perceptie hoor, waardoor ik denk 'ze menen echt wat ze zingen' en dan vind ik muziek automatisch wel vaak wat beter zeg maar. Maar je hebt natuurlijk ook bands die zingen over satan maar die zingen wel met een vrij doffe grunt, maar er zit niet echte emotie in. Maar of ze er in mee... of er echt achter staan, ja... Ja, ik denk dat het wel voor veel bands geldt hoor, dat die toch wel echt achter hun... Dat er niet zoveel bands zijn die het echt als showelement zien ofzo, of als 'ik zit nu in een black metal band dus ik zal maar even dat soort dingen schrijven al ben ik het er zelf niet mee eens', nee, dat ehh... Ik geloof wel dat het voortkomt uit hun eigen overtuiging.

Frank: En je zei die bands vind ik ook meestal iets beter als ik hoor dat ze het echt oprecht menen, maar gaat het ook om... Kan je zeggen dat jouw favoriete bands, dat je daar ook aan hoort dat ze... Gaat het daar ook voor op?

Robbin: Ja, ik denk het wel ja. Wolves in the Throne Room, daar zit wel echt... die zanger is echt wel oprecht, gewoon echt een topstem. Daar hoor ik dat wel in door. En je hebt bijvoorbeeld Attila Csihar in *De Mysteriis Dom Sathanas*, ja dat is natuurlijk, ja, dat is legendarisch. Daar hoor je ook echt... er zit echt een occult randje aan zeg maar. Dat album wordt trouwens ook door veel... dat album wordt geprezen en verguist hoor. Er zijn heel veel mensen die trekken dat totaal niet, maar ik vind het fantastisch gewoon, echt dat schijnt aan alles en een ander soort stem... ja.

Frank: Ik kijk even snel op mijn vragenlijst hoor. (even stil) En uiterlijk van de muzikanten en bands, denk je dat die...denk je dat dat wel op een bepaalde manier moet zeg maar, dat uiterlijk voorkomen? Je ziet natuurlijk veel *corpsepaint*.

Robbin: Ja, dat vind ik wel grappig altijd. Ja, ik stoor me er niet aan als ze het dragen en ook niet als ze het niet dragen. Soms past het inderdaad... Kijk, Immortal zonder *corpsepaint*, ja, dat is natuurlijk... dat hoort natuurlijk niet vind ik. Maar die het gasten die doen het ook met

een bepaalde vorm van humor, dat vind ik ook wel grappig altijd. Soms is het ook echt wel mooi hoor, je hebt echt ehh... Ja, het is een showelement, en dat hoort bij veel bands en dat vind ik ook wel tof zeg maar. En soms dan ziet het er niet uit. En er zijn ook black metal bands die totaal geen *corpsepaint* gebruiken en dan is het ook goed. Ja, dat is voor mij een... Ik vind het wel leuk om te zijn maar het is voor mij niet nodig ofzo.

Frank: Het is sowieso niet dat je heel veel eisen aan het uiterlijk voorkomen van de bands of muzikanten stelt.

Robbin: Nee. Er zijn bands die ehh... Bijvoorbeeld Drudkh en Burzum, ja, die treden niet op. Dus ja, dan moet je het doen met een... Er komen ook trouwens amper foto's van de bandleden komen er op internet terecht ofzo.. Die brengen gewoon een album uit met *artwork* en muziek en daar moet je het dan als fan mee doen. Verder treden ze nooit op, dus ja... En dat zijn ontzettend goede bands waar ik gewoon echt van kan zeggen dat ik er gewoon liefhebber van ben. Voor die liveshow is het altijd wel tof, en als ze dan ook nog eens een goede stage performance bij zit dan is dat alleen maar mooi meegenomen. Dan kan het wat toevoegen. Maar het hoeft niet.

Frank: Je zei al Immortal, dat ehh... Ik weet niet hoe je het precies zei, maar.. Je had het ook beetje niet helemaal...

Robbin: Clownesk he, een beetje. Het is een beetje KISS, maar dan een black metal variant zou je kunnen zeggen. Qua *stage performance* ook moet ik dan zeggen. Niet muzikaal natuurlijk, want het is briljante muziek. Laatste album vind ik wat minder, maar daarvoor supergoede platen. Maar die... ja, dat is ook grappig, als je Abbath zeg maar... Kijk maar eens op *YouTube* filmpjes van Abbath, je lacht je gewoon kapot. Het is ook gewoon een nuchtere droogkloot die het gewoon grappig vindt zeg maar om... ja, ik weet het niet. Ja, ik moet... ik heb nog nooit echt in een interview gelezen ofzo. Dat ze het puur voor de show doen, maar ik moet er altijd wel een beetje om lachen.

Frank: Ik heb het ook bijvoorbeeld over Lifelover, die naam van die band dan. Dat is toch ook wel een beetje... satirisch randje.

Robbin: Ja, dat is ook zo.

Frank: Dat kan volgens jou ook in black metal, dat er heel veel ruimte is ook... Denk je dat er nog meer bands zijn die zichzelf misschien niet helemaal serieus nemen, of... Dat is misschien niet het goede woord, niet serieus nemen...

Robbin: Ja, dat er een soort van twist in zit

Frank: Ja.

Robbin: Ja, Lifelover... De eerste plaat die ze uitbrachten, daar zag je echt een bebloede... Dat vind ik wel leuk die thematiek dat de mooie kanten van het leven zeg maar... en dan keihard zo'n extreme kan daar aan vasthechten zeg maar. Het tegenstrijdige een beetje, dat dualistische. De eerste plaat die ze maakten, Pulver, dat was... de voorkant zag je... Ja, aan de achterkant zie je zo'n rotspartij met een paar van die madeliefjes ertussen enzo., gras nog een beetje zeg maar en daar ligt dan een hele bebloede chick op zeg maar. Dat is zo'n heel tegenstrijdig beeld wat je dan krijgt. Tegenstrijdigheid van de bandnaam en de muziek die ze maken. Vaak ook depressie, suïcide, en dat met zo'n bandnaam. Ja, die zich niet helemaal serieus nemen, ik denk... ja. Er zullen best bands zijn die zich niet helemaal serieus nemen maar... Als de muziek maar oprecht is, dan vind ik dat eigenlijk niet zo erg. Bij Immortal, ja, dat zijn gewoon zulke goede muzikanten, daar is het ook dat copsepaint en dat geren door die bossen enzo. in die clips. Die maken gewoon ontzettend goede muziek, dat is de hoofdmoot voor mij. En de rest dat is leuk als je er om kan lachen weet je wel.

Frank: Denk je dat er ook echt... wat zou je echt zien als een... ja, dat hebben we natuurlijk al gehad dat veel van de black metal satanisch is, maar wat zou volgens jou echt de boodschap zijn die black metal kort probeert over te dragen? Dan nog geeneens echt teksten ofzo. of thematiek, maar waar draait het zeg maar echt om, black metal?

Robbin: (even stil)

Frank: Je kunt heel vrij zijn daarin hoor.

Robbin: Ja, dat is voor iedere band anders. Bij Wolves in the Throne Room kan dat zijn dat de aarde langzamerhand naar de donder wordt geholpen door de mensen. Bij een NSBM band, ja, dat kan duidelijk een rechts politieke boodschap hebben. Satanisme kan een boodschap zijn. Nee, dus ik denk geen eenduidige boodschap die in black metal zit, maar dat is bij iedere band ook weer verschillend.

Frank: Maar maakt het voor jou ook nog echt uit uit welk land het komt? Of merk je daar verschil bij?

Robbin: Ja... Ja en nee. Ik vind wel dat je... wat het dan precies is dat weet ik niet zo goed, maar ik denk dat ik wel gewoon goed kan horen... je kan meestal wel goed horen dat een band uit Noorwegen komt bijvoorbeeld. Toch een bepaalde manier van spelen ofzo., ik weet niet precies wat dat is. Dat is dan wel weer typisch Noorse black metal. Zoals je bijvoorbeeld ehh... Bay Area Thrash, in thrash metal zeg maar, dat het ook weer een typische manier van spelen is. Götenburg death metal zeg maar, wat in Zweden was. Ja, noem het allemaal maar op. Ja, daar is wel onderscheidt in.

Frank: Dus dat je echt zeg maar aan het geluid al een beetje kan horen uit welk land het komt?

Robbin: Ja, toch is dat niet helemaal waar zeg maar. Ik zat er wel eens aan te denken, want dat zou je wel eens kunnen doen, als een soort van ‘Wedden dat’ weddenschap, en dan gewoon wat samples laten horen en dan gewoon zeggen uit welk land het komt. Ja, je zou de proef op de som kunnen nemen. Nee, ja, ik ehh... meestal als ik naar de Baroeg ga en er staat een Noorse black metal band op het podium dan hoor ik wel echt van ‘nou, echt wel een Noorse *feel* zit er aan zeg maar’. Ja.

Frank: Denk je dat bij andere landen ook behalve Noorwegen? Bijvoorbeeld uit Amerika, Oekraïne, Nederland, Duitsland, weet ik veel waar het vandaan komt, dat je het er ook een beetje aan kan horen, of is het echt... bij bepaalde landen?

Robbin: Nou ja, bijvoorbeeld Oekraïne, Drudkh die gebruikt ook een beetje van die folkinvloeden, dan is het wel duidelijk dat dat een Oekraïense folkinvloed is zeg maar. Dan is het wel duidelijk dat je kan horen dat het uit een bepaald land of een bepaalde streek komt. In Negură Bunget is dat ook zo. Ja, Nederland die heeft dan niet echt heel veel dingen die daar in passen. Frankrijk, ja, er zijn ook wel heel veel Franse black metal bands die dat ook wel een beetje hebben. Ja...

Frank: Maar kan volgens jou goede black metal, kan dat gewoon overal vandaan komen?

Robbin: Ja. Ja, dat denk ik wel.

Frank: Ehm... (even stil) Ik ga even snel mijn vragen af hoor, want ik zit even te kijken of er nog iets in zit dat ik nog niet heb gevraagd. Ik denk dat ik het meeste wel gehad heb eigenlijk. (even stil) Ik denk eigenlijk dat ik het meeste wel zo’n beetje heb gehad.

Robbin: Ok.

Frank: Ik weet niet of je zelf nog iets waarvan je denkt van ‘dat ben ik vergeten’?

Robbin: Ehm... Nee, ja... Ik denk het eigenlijk niet.

Frank: Ik weet niet of er iets is dat je misschien had verwacht dat het ter sprake zou komen?

Robbin: Ik had wel dit soort vragen verwacht hoor moet ik zeggen. Verder van dat er ook natuurlijk nog legio boeken zijn die je kan lezen. *Lords of Chaos*, en ehh... van alles en nog wat. Maar ehh... nee, ja, verder heb ik het zo wel een beetje. Ja, dat ik zelf natuurlijk niet alleen black metal luister maar gewoon geïnteresseerd ben ik metal in het algemeen. Ook veel death metal enzo. En, ja, van alles. Dus nee, ik heb er verder niet zoveel aan toe te voegen.

Frank: Ok. Nou, ik heb nog één vraag, die zag ik er toevallig nog tussen zitten.

Robbin: Ok.

Frank: Maar dat was volgens mij ook al heel kort ter sprake gekomen. Toen zei je... toen we het over Burzum hadden. Er zijn natuurlijk ook toen in de vroege jaren negentig in Noorwegen die misdaden, die moorden en kerkverbrandingen enzo. Hoe sta je daar tegenover?

Robbin: Hoe sta ik daar tegenover?

Frank: Vindt je het logisch dat het bij de black metal hoort?

Robbin: Nou... ik vind het meer... ja, hoe moet je het zeggen. Ik vind het meer interessant, misschien op psychologisch niveau en misschien zelfs wel op antropologisch niveau, hoe het zo heeft kunnen gebeuren zeg maar. Maar het is niet zo iets dat ik... Kijk, die gasten die waren natuurlijk heel erg overtuigd van de dingen die ze deden. Die moorden, ja... Waarschijnlijk hebben die moorden plaatsgevonden omdat er gewoon onderlinge verschillen waren denk ik, of ruzies of conflicten. En kerkverbrandingen, ja, dat is natuurlijk wel uit puur idealisme gebeurd. En die gasten hebben denk ik eigenlijk gewoon een punt willen maken in de geschiedenis door te zeggen van 'wij zijn een aantal eeuwen terug door de christenen onder de voet gelopen op een verschrikkelijk gewelddadige manier, en het is nu aan ons om daar iets tegen terug te doen' zeg maar. En naar hedendaagse maatstaven wordt het natuurlijk helemaal niet geaccepteerd, omdat het crimineel is, het wordt veracht, maar die gasten hebben daar waarschijnlijk gewoon echt schijt aan gehad, en die hebben gewoon vanuit hun eigen idealisme hebben ze dat gedaan. Ja... er ligt nogal een taboe om te zeggen dat je daar sympathie voor voelt zeg maar, maar ik kan me er ergens wel iets bij voorstellen zeg maar. Dus... ja, dat ze het meer zeg maar... niet in politieke zin door het conclaaf aan te gaan wilden bevechten, maar gewoon puur de daad bij het woord voegen en gewoon de boel in de hems steken. Ik keur het niet goed maar de ideologie die er achter zit daar kan ik me wel iets bij voorstellen zeg maar. Wat ik er verder over kan zeggen is dat het wel de geschiedenis van de black metal... dat die... Ook negatieve reclame is reclame zeg maar, dus in die zin heeft de bekendheid van de Noorse black metal scène wel echt een boost gekregen door die media-aandacht, waardoor ik geloof black metal het nummer één Noorse exportproduct is nu. Er gaat het meeste geld in om. Dat heeft wel als gevolg gehad dat andere black metal scènes die rond diezelfde tijd ook in Europa in opkomst waren een beetje zijn ondergesneeuwd. In Frankrijk heb je ook echt ontzettend veel goede bands gehad, nog steeds, Pest Noir en wat andere dingen. Die zijn eigenlijk een beetje... minder bekend geworden omdat alle aandacht op dat moment natuurlijk uitging naar die Noorse scène. Vandaar dat het uiteindelijk ook... Natuurlijk ook omdat ze hele goede muziek maken, maar vandaar ook dat Noorwegen hét

black metal land is geworden van de wereld eigenlijk. Daar komt dan volgens de meeste mensen de beste shit vandaan.

Frank: Maar denk je dat dat wel een belangrijke rol er in heeft gespeeld, dat dat zo gegroeid is?

Robbin: Ja, dat klopt. Er is aandacht naartoe getrokken door die moorden en door de krantenartikelen en die tv-reportages die er toentertijd over gemaakt zijn. Dat heeft gewoon heel veel publiciteit getrokken. En heel veel mensen die hebben het veroordeeld, maar heel veel mensen die vonden het natuurlijk ook weer rete interessant en die zijn daarom naar die muziek gaan luisteren. En die hebben toch ontdekt dat ook, ondanks wat die gast van... wat Varg Vikernes allemaal geflikt heeft en dat het een verschrikkelijk arrogante omhoog gevallen eikel misschien is, maar ondanks dat allemaal maakt hij gewoon nog echt ontzettend goede muziek. En ja, dat is toch waar hij uiteindelijk zijn geld mee moet verdienen, nu ook. Het is een middel geweest om aandacht naar de muziek te halen. Al dan niet bewust gebruikt.

Frank: Denk je dat er soms misschien wel teveel nadruk op wordt gelegd ten koste van de muziek, of denk je dat het gewoon iets is, wat er is gebeurt, dat black metal op heeft helpen starten? Of welke rol speelt het nu nog?

Robbin: Oh ja, welke rol het nu nog speelt dat weet ik niet. Ik denk dat black metal altijd wel een underground dingetje is, en dat het nooit, gelukkig, echt supercommercieel wordt zodat het in de top 40 komt ofzo. En in die zin is het ook wel ok, maar... (even stil) Wat was je vraag ook al weer?

Frank: Of het nog steeds een grote rol speelt? Want het heeft black metal natuurlijk een beetje opgestart. Maar of het echt een beetje misschien wel de muziek aan het overschaduwden... heeft overschaduwde, of welke rol het nu nog speelt?

Robbin: Ja, ik denk dat het tweeslachtig... hoe noem je dat? Van twee kanten werkt. Dat het zowel voor goede publiciteit kan zorgen als voor negatieve publiciteit. Dus er zijn ook mensen die het gewoon interessant vinden om... wat er toen gebeurd is en daarom naar de muziek gaan luisteren en denken van 'hé, het is ook nog wel vette muziek'. Andere mensen die hebben zoiets van 'nou ja, wat die gasten allemaal doen, daar ga ik geen platen van kopen hoor'. Het is maar net wat je... hoe je daar zelf tegenaan kijkt. Ik denk dat het black metal in het algemeen wel geholpen heeft zelfs.

Frank: Gewoon doordat het zeg maar bekendheid er aan gaf?

Robbin: Ja. Ja, negatieve bekendheid ja. Slechte reclame is ook reclame. Je hebt altijd mensen die dan zeggen van 'ja, misschien dat er toch wel goede muziek wordt gemaakt'.

Frank: Nog één dingetje hoor, daarna zal ik je echt niets weten te vragen. Je zei dat black metal volgens jou... echt helemaal commercieel en mainstream zal het waarschijnlijk nooit worden. Het zal nooit echt een mainstream ding worden. Maar hoe denk je dat de status van nu is. Is het volgens jou populair genoeg, of is er toch teveel bekendheid aan gegeven, te mainstream, te populair.

Robbin: Nee, ik vind het wel goed zo. Het overleeft. En dat is wat je van veel andere muziekstromingen gewoon niet kan zeggen. Er zijn genoeg mensen die met hart voor de muziek goede platen blijven maken en genoeg fans die die platen willen blijven kopen en daarom blijft de boel overleven, dat is toch denk ik de essentie van het allemaal.

Frank: Als je zeg maar moet kijken... gewoon echt een gok hoor. Een toekomstvoorspelling van black metal, bijvoorbeeld over tien, twintig jaar.

Robbin: Phoo... Niemand heeft een glazen bol natuurlijk, maar ik denk dat het dan nog steeds wel... ja. Er zijn nu gewoon bands die nog steeds gewoon nieuwe, vernieuwende albums uitbrengen waar gewoon nog heel veel mensen benieuwd naar zijn en blijven kopen en ik denk... Ja, de eerste golf, wat was dat 1985, 1986 zo, misschien nog net iets eerder. Ja, dan kan je zien dat je nu al dertig jaar verder zit. Ja, zo ongeveer dertig jaar verder en het blijft al drie decennia lang blijft het goed bestaan. En waarom zou er nog geen vierde of vijfde bijkomen. Ik denk niet dat het vlammetje zomaar ineens uitdooft.

Frank: Maar hoe denk je trouwens dat dat is gelukt, dat het drie decennia's...

Robbin: Hoe denk ik dat het gelukt is? Ja, door wat ik net zeg, de essentie gewoon, mensen die met hart voor de muziek goede platen blijven maken. Dat is toch de kern denk ik van waarom dat gelukt is.

Frank: Je zou natuurlijk kunnen zeggen dat het punk niet echt is gelukt.

Robbin: Punk is dood ja. Toch worden er ook nog wel... Ja, dat is ook wel zo ja. Ik ben ook een punkliefhebber en dan voornamelijk de oude dingen want ik vind dat er tegenwoordig niet zoveel nieuws meer wordt gemaakt. Ja, dat is een interessante vraag waarom dat dan black metal wel zou moeten lukken en bij de punk op een gegeven moment dood gaat. Echt dood gaan doet het nooit denk ik. Ik denk dat je altijd wel een bepaalde groep mensen blijft houden die trouw blijft aan de bands. Dat is bij punk ook zo. Maar punk is natuurlijk wel echt mainstream geworden op een gegeven moment, echt commerciële dingen zeg maar, echt een hele... Ja, de modeverschijnselen in de jaren tachtig zeg maar die er ook mee meelopen. Krakerbeweging in Nederland, dat soort dingen zeg maar. Gewoon veel meer mensen die zich daar mee bezig hebben gehouden en dat is bij black metal niet zo. Het is ook heel anders. Ik

weet niet hoe zich dat gaat ontwikkelen, maar ik denk dat zolang mensen gewoon goede muziek blijven maken... Dat is de motor waarop zo'n scene draait zeg maar. Als dat blijft gebeuren dan is het misschien wel onbeperkt houdbaar. Maar ja, misschien is op een gegeven moment wel de koek op. Dan komt er niets nieuws meer en dan... Ja, dat weet je niet hoe dat kan lopen.

Frank: Nou, bedankt.

Robbin: Ja, graag gedaan.

Interview 5: Tjeerd

Naam: Tjeerd Soldaat

Leeftijd: 22

Datum interview: 28-05-2011, te Zwolle

Duur interview: 1:08:32

Frank: Ja, hij doet het. [de memorecoder] Nou, ik heb eerst nog even wat persoonlijke gegevens nodig en dan echt een beetje wat voor bands je luistert en daarna meer over algemeen zeg maar. Maar er zijn twee dingen die ik altijd nog wel even opschrijf. Ten eerste leeftijd?

Tjeerd: Tweeëntwintig.

Frank: Ja. En woonplaats?

Tjeerd: Zwolle.

Frank: Ja. En... ja, je kan, zoals ik zei, je kan helemaal anoniem opgenomen worden in het interview, maar je kan ook dus... maar ik weet niet of je gewoon dan of onder je voornaam maar je kan ook zelf iets verzinnen. Dat ehh...

Tjeerd: Nou, soldaat.

Frank: Soldaat?

Tjeerd: Mijn achternaam.

Frank: Ok. (lacht)

Tjeerd: Tjeerd Soldaat. Ach, maakt mij niet uit hoor doe maar gewoon wat je zelf wilt.

Frank: Nee, dan doe ik dat inderdaad. Ok. En wat zijn je favoriete black metal bands?

Tjeerd: Mütilation, Franse black metal. Meer van die Franse bands, (band onverstaanbaar). Ehm... ik heb niet echt favorieten. Het is meer van een bepaalde stromingen, van Mexico of Frankrijk of... (band onverstaanbaar)... (band onverstaanbaar) van alles.

Frank: Ok. En als je het hebt over stromingen, welke stromingen zijn dat? Hoe zou je die omschrijven?

Tjeerd: Meer de underground black metal bands. De minder bekende, de niet populaire bands die gewoon hun muziek maken om de muziek.

Frank: Ok. En dat, ja, zou je dat echt beschrijven als underground? Echt muziek maken om de muziek, is dat voor jou echt de definitie er van? Of hoe zou je underground echt omschrijven?

Tjeerd: Underground noem ik... die niet door hoeven te breken, die niet door willen breken, die gewoon spelen om het spelen. Om het leuk vinden, om het muziek te maken. Die de nummers zelf maken in plaats van ze te laten schrijven of laten... beoordelen door iemand om, ja, populariteit te hebben of bekendheid. Underground ook iets dat er niet ehh... een heleboel bands die zetten hun nummers op *Youtube* of wat dan ook. Een heleboel bands die zetten hun muziek op internet. Maar een heleboel bands ook die zetten het niet op internet. Die hebben bijvoorbeeld... een cd brengen ze uit met een oplage van driehonderd ofzo. Je hebt van die bands die gewoon echt voor dat geselecteerde groepje al die muziek maken.

Frank: Ok. Het is dus... ja, voor jou gaat het vooral in termen van... ja, underground wordt vooral... wordt tegenover commercialiteit gesteld eigenlijk.

Tjeerd: Ja.

Frank: Maar is het dan voor jou erg als bands echt veel albums verkopen of gaat het vooral om de houding eigenlijk?

Tjeerd: Het gaat mij om de houding. Als ze veel albums verkopen maakt het me niet uit maar het gaat mij echt gewoon om als je muziek maakt om het te verkopen... als je elke maand een album uitbrengt om maar te verkopen dan ben je verkeerd bezig vind ik. Want dan maak je het niet meer omdat je het leuk vindt, dan doe je het gewoon om werk. Een band als Marduk maakt goede muziek op zich maar dat maken ze niet zelf. Veel niet voor zover ik weet. En die spelen bijvoorbeeld, die spelen in een periode van een half jaar spelen ze ongeveer vijf maanden spelen ze gewoon constant aan elkaar. Hebben ze een paar dagen te rusten even, een paar dagen reizen, maar... spelen. Dat vindt ik niet leuk.

Frank: Maar je zou Marduk bijvoorbeeld niet meer als underground neerzetten?

Tjeerd: Absoluut niet. Dat is echt gewoon... dat is werk voor ze. Dat is geld verdienen.

Frank: Ja. Ok. Ehm... even wachten hoor, want daar wou ik misschien later nog op verder gaan, underground enzo. Maar eerst wil ik altijd een beetje persoonlijke voorkeuren nog een beetje neerzetten. Ik ga iets te hard van stapel meteen.

Tjeerd: Ik kan ook uitweiden hoor, dus ehh...

Frank: Nee, dat is juist goed inderdaad. Het is niet de bedoeling dat er echt een standaard vragenlijst afgewerkt wordt maar is vooral zo dat je meer in de vorm van een gesprek... dat het allemaal gebeurt.

Tjeerd: Ja, precies.

Frank: Maar hoe ben je in aanraking gekomen met black metal? En wanneer, hoe oud of welke leeftijd?

Tjeerd: Ik denk een jaar of dertien was ik toen... Een jaar of dertien, ja. Ik zat op de middelbare school. Andere vrienden luisterden veel metal en Slipknot en alles. Ik vond het makkelijk, ik vond er niets aan. Ik ging andere muziek zoeken en ik leerde mensen kennen en die luisterden allemaal black metal en alles.

Frank: Ok. En toen je begon welke bands luisterde je toen? Wat waren echt de bands waarmee je het ontdekte?

Tjeerd: Immortal, Moonblood, Marduk. En nog een paar bands maar die kan ik even niet zo snel. Ik had meer met bandjes uit de buurt. Mensen die ik ken uit de buurt en die maakten muziek.

Frank: En, ja, het gaat nu zeg maar om het heden. Hoeveel uur per week luister je gemiddeld naar black metal op het moment?

Tjeerd: Tegenwoordig wat minder. Ik denk gemiddeld nog twee uur per week.

Frank: Ok. Was het vroeger meer?

Tjeerd: Nou toen was het ehh... Vroeger was het van twee tot aan misschien wel dertig uur per week.

Frank: Ok. En hoe komt het dan dat je het minder bent gaan luisteren? Heb je gewoon minder tijd of zijn er andere dingen bijgekomen?

Tjeerd: Ja, andere muziek. Maar meer omdat ik ehh... chaos heb ik mijn hoofd. En als ik black metal ga luisteren dan is het fijn als ik gewoon rust wil hebben. Maar ik luister soms ook andere muziek omdat gewoon dan gewoon iets meer... ja, mezelf kan sturen op het geluid op de beat. Ik luister dan naar techno. En, ja, dat is iets meer bass en iets meer constante lijn en iets meer monotoon en dat is gewoon iets prettiger om te luisteren.

Frank: Ok. Maar het is nu ook... is black metal nu ook bij jou een beetje verbonden met de stemming ook op dit moment?

Tjeerd: Ja.

Frank: Dus als je ... meer in periodes wat rustiger is of juist als het... Want daar had je het volgens mij net over.

Tjeerd: Ja, in periodes van ontspanning. Gewoon echt ontspanning en even goede... als ik echt gewoon goede muziek wil luisteren dan ga ik black metal luisteren. Andere muziek is zo simpel in elkaar gezet op zich maar het is... gewoon ontspanning is echt black metal.

Frank: En... als je een beetje naar de verhoudingen kijkt, hoeveel... dus je luistert ongeveer twee uur black metal per week en hoeveel uur andere muziek? Hoe zit het ongeveer qua verhoudingen momenteel?

Tjeerd: Alle muziek dat is ehh... ligt er net aan of ik ehh... (onverstaanbaar), maar als ik op de fiets ben zit ik altijd met muziek op. Altijd mij mp3-speler op. En daar heb ik eigenlijk alleen maar techno op staan want dat is... ja, als je fietst is dat lekker prettig fietsten. Lekker doorhalen en ehh... Ik denk dat ik ongeveer... ja, anderhalf uur tot vijf, zes uur per week.

Frank: En ga je nog wel eens naar optredens van black metal bands?

Tjeerd: Af en toe. Heel af en toe?

Frank: En als je ergens naartoe gaat, waar ligt het dan aan waar je naartoe gaat? Ga je echt voor de band of als het toevallig in de buurt is?

Tjeerd: Het maakt mij niet uit waar het is. Het is echt gewoon of ik zin heb en met wie en... Stel dat mijn vrienden meegaan dan ga ik ook gewoon met hun mee. Het wordt dan makkelijker, de drempel wordt lager hé. Ik kan wel in mijn eentje ergens heengaan maar dan... dat is saai.

Frank: En wat is voor jou echt de aantrekkingskracht van black metal?

Tjeerd: Wat de aantrekkingskracht is?

Frank: Ja. Hoe zou jij dat omschrijven? Waarom jij het echt al, ja, jaren luistert.

Tjeerd: Dat het niet hoeft te gaan over liefde of over, wat is het, die vrouw op straat of over dat tafeltje of over dat steentje of over de gewone dingen. Het is meer echt gewoon de spiritualiteit er achter. De haat die je er in hoort. Maar ook het gevoel dat er ingegooid kan worden en... ik had net nog een rijtje in mijn kop zetten. Ja, het is echt gewoon het gevoel dat je er in kan gooien in plaats van dat je een riedeltje hebt. Het is het gevoel.

Frank: Zou je dat als het meest karakteristieke van black metal beschrijven ook? Gewoon het gevoel dat er in zit?

Tjeerd: Ja. Ik denk het wel. Als je een goede band hebt die goed op elkaar ingespeeld is en die goede muziek kan maken of die wil fijne muziek maken dan kun je ze gewoon, ja... als ze allemaal dezelfde *state of mind* hebben dan kun je gewoon echt goede muziek maken.

Frank: Ja. Ok. En hoe zou jij black metal in je eigen woorden omschrijven? Komt dan neer op wat je net ook zei eigenlijk gewoon?

Tjeerd: Nee. Ehm... boos, agressief, haat, maar dan toch ook niet. Een afkeer van alles maar ook weer niet. Ja, misantroop, mensenhaat bijvoorbeeld. Dan gaan ze mensen haten, maar dan haten ze geen mensen, het is gewoon in die muziek. Maar dan uiteindelijk toch weer wel zo, zodat mensen het anders opvatten. Ik kan het niet omschrijven. Er komen zoveel woorden op in me en dan... Het is ehh... teveel om op te noemen.

Frank: Ok. En als je kijkt naar, ja, andere muziek, want je zegt ik luister er ook andere muziek naast. Als je kijkt naar bijvoorbeeld andere extreme metal genres als death metal, thrash metal, waarmee onderscheidt black metal zich volgens jou dan van die andere extreme metal, of muziek in het algemeen? Waar ligt dan echt het onderscheid ermee?

Tjeerd: Black metal het is... er zit een tempo in. Maar dat tempo is er dan toch weer niet omdat het dan weer... Drumpartijen en een gitaar dat staat tegenover elkaar. Wat je bijvoorbeeld hebt met death metal, bepaalde death metal dan, dat is een bepaald tempo drummen, een bepaalde gitaar en een bepaald tempo bass. Het is gewoon 'bam, bam, bam, bam'. En black metal is heel anders. Het is... het loopt door elkaar heen, het is... Er zit meer gevoel achter, er zit meer... Het is minder dezelfde lijn volgen, het is echt andere lijnen en het is... ja, shit joh. Ik heb de hele tijd gewerkt dus sorry, ik ben een beetje moe.

Frank: Nee, maakt niet uit hoor.

Tjeerd: Nee, het is, ja, het hele tempo, het ritme, het gevoel dat je er ingooit en de manier van doen. Het is minder agressief en het is minder boos overkomen maar het is toch wel een bepaald iets neerzetten dat je... dat heel erg op je gevoel inwerkt in plaats van alleen maar je kan opfokken ofzo. Als je andere hardere metal soorten... dat is heel erg op springen in plaats van een heel rustige vloeiende lijn zeg maar.

Frank: Ja. Als je kijkt naar de bands die jij luistert, de reden waarom zou je dat omschrijven... is dat dan eigenlijk, ja, ga je puur af op het gevoel dat je er bij krijgt?

Tjeerd: Ja.

Frank: Het is niet zo echt dat je zegt van muziktechnisch zit het goed in elkaar ofzo. Het is gewoon ten eerste beoordeel je het gewoon op het gevoel?

Tjeerd: Als ik er een goed... als het gewoon goed voelt. Ja, echt. Ik ken ook wel mensen die vinden een band leuk omdat ze een goede tekst hebben geschreven. Waar gaan de teksten nou weer om? Het gaat toch om de muziek, het gaat om het gehele plaatje er om.

Frank: Ja. Ok. Vindt je de teksten ook wel belangrijk die erbij zitten?

Tjeerd: Uiteindelijk niet. Het gaat mij niet om die teksten. Het gaat mij om... ja, het gaat mij echt om de muziek. Het hele plaatsje. Als je alles goed voor elkaar hebt dan kun je goede muziek maken. En als ik iets niet goed vind dan zet ik het ook niet aan. Simpel zat.

Frank: Ok. Maar let je wel eens op teksten?

Tjeerd: Af en toe. Maar ik trek me er niet veel van aan want ik vind er geen... het is geen waarheid, het is een eigen realiteit van de persoon. Het is niet... het is geen waarheid dus je

kunt er ook geen... je kunt er wel een oordeel over hebben maar dan zie jij het weer anders dan een andere persoon.

Frank: Ok. Maar zijn er ook wel dingen waarvan je zegt 'nou, als ze daar over zingen, dat hoort gewoon niet meer bij black metal'? Of je hebt gewoon echt... het maakt je helemaal niet meer uit. Of zijn er nog dingen waarvan je zegt 'ja, als ze daar over gaan zingen, dat kan eigenlijk gewoon niet meer'?

Tjeerd: Ik kan het afkeuren, maar dan ga ik gelijk weer de muziek afkeuren. Dus nee, ik ehh... ik luister echt alleen naar de muziek en of ik het goed vind, en als ik het goed vind dan luister ik ernaar. Maar als ik het niet goed vind het maakt me dan echt niet uit waar het over gaat op dat moment dan. Dat heb ik ook met een Frans bandje, Nuit Noir. Ik ken geen Frans maar... Die heeft weer een nieuwe en dat is een beetje punk, een beetje black metal, en dat gaat dan over feeën. Dan zingt hij dus van '*I'm a Ferry*'. Dat vind ik wel grappig. Het is ook goed.

Frank: Dus het hoeft voor jou ook niet altijd al te serieus te zijn de teksten?

Tjeerd: Nee.

Frank: Ok. Maar vindt je wel dat er echt bepaalde thema's zijn in black metal waarvan je denkt 'nou, dat hoort er echt bij'?

Tjeerd: Nee. Dat vind ik meer... dat is meer ehm... Ik bedoel thema als een bepaalde manier van kleden of van... dat is echt gemaakt door mensen die het een... proberen een cultuur ervan te maken, een subcultuur ofzo. Die proberen het ergens heen te trekken waar je het kunt onderscheiden van elkaar door middel van kleding of teksten of manier van doen of het dragen van dingen.

Frank: Dat zie jij meer als een soort kunstmatig onderscheid dat opgelegd wordt? Niet echt iets wat ehh...

Tjeerd: Nee, het is ehh... subcultuur, ja, dat wordt op een bepaalde manier erg uit het verband getrokken. Er wordt een... iets aangegeven, er wordt een bepaalde tint aan gegeven om maar een manier te geven waar mensen zich aan kunnen vastpakken. En dat heeft dan niets met de muziek te maken maar uiteindelijk wordt het wel door de muziek gemaakt. Dus uiteindelijk ga je verschillende dingen samenvoegen, bepaalde mode, bepaalde kleren, bepaalde groepen mensen, bepaalde muziek. En dan krijg je gewoon onderscheidt dat je dus... wat nutteloos. Heel veel mensen komen... in dit café komen ze niet en ook willen ze komen omdat het 'ja, het is een alternatief café'. Heeft er niets mee te maken man. Die muziek draaien ze ook gewoon daar aan de overkant maar...

Frank: Het is gewoon imago, dat ehh...

Tjeerd: Het is een imago wat bij de muziek en bij de mensen hoort. Op dat moment dan.

Frank: Ok. Dat vindt jij eigenlijk... dat zou helemaal geen rol moeten spelen volgens jou, imago?

Tjeerd: Nee, absoluut niet.

Frank: Maar denk je wel dat veel bands menen waar ze over zingen? Dat ze hetgeen wat ze zingen dat ze daar ook echt achterstaan en dat ze er in geloven? Je hebt bijvoorbeeld in black metal... komt het satanisme veel voor. Denk je dat veel bands geloven wat ze er over zingen?

Tjeerd: Ik denk dat het meer de mensen zijn die er naar luisteren die daar in geloven. En dat het de bands zijn die een bepaald thema aanhalen maar gewoon... heel veel black metal gaat over verhalen. Over verhalen uit boeken of... daar wordt dan een tekst overheen geschreven. En daar gaan mensen... mensen die hangen dat dan... als je een stuk uit de bijbel pakt en je gaat het zingen ben je meteen een christelijke black metal band. Er wordt al gauw gewoon een stempel op gedrukt. Ja, ik weet niet of ze dat geloven, dat weet ik niet. Ik denk dat het meer de mensen zijn die er naar luisteren.

Frank: Ok. Je denkt dat de fans op zich dat die het wel echt geloven?

Tjeerd: Fans die zien hun band meer als een afgod, een soort van... een uitlaatklep van hun gevoelens bevoordeelt. Ik denk het niet.

Frank: Ok. Maar voor jou kunnen ze dus... ja, qua teksten kan het heel ver gaan en qua dingen dat ze... Maar zijn er wel echt ehh... Laat ik het zo zeggen, zijn er wel echt standaarden waar bands echt aan moeten voldoen voordat ze black metal maken? Is dat alleen muziektechnisch? Als een band muziektechnisch er in past dan is het gewoon black metal of zijn er ook andere dingen waar ze aan moeten voldoen om black metal te kunnen maken? Ik weet niet of ik de vraag heel duidelijk stel.

Tjeerd: Ja. En het hoeft niet ergens aan te voldoen. Voor mij in ieder geval niet. Als ik het gewoon goede muziek vind dan luister ik ernaar. Maar je wordt wel sneller afkeurt als je bijvoorbeeld met een kale kop op een podium staat en geen schmink op en niet-zwarte kleertjes aan. Stel dat jij een roze trui aantrekt dan wordt je afgekeurd want dan ben je geen black metal meer. Dat is wel een bepaald plaatje erbij, wat je... waar ik wel door aangetrokken wordt bij bepaalde bands. Maar het is gewoon het hele plaatje wat je dan ziet. Het gevoel dat je er bij krijgt en wat... Ja, als iemand op het podium staat als een zoutzak dan denk je toch ook van 'daar is niets aan'. Nou, dat is het plaatje, de show erbij, het gevoel. En de thema's maakt me niets uit. Het gaat gewoon echt om de muziek.

Frank: Ok. En wat zie jij nu echt als de meest toonaangevende bands van dit moment binnen black metal?

Tjeerd: Dat weet ik niet. Nee, ik ben absoluut niet meer bezig met nieuwe bands ofzo. Dat vind ik teveel... ja, nadoen. Proberen een bepaald beeld na te lopen van bepaalde bands, om een bepaald beeld uit te stralen van een bepaalde subcultuur.

Frank: Ok. Denk je dat bands tegenwoordig eigenlijk vooral... binnen een bepaald plaatje proberen te passen en nog geeneens meer echt iets nieuws proberen te doen? Of denk je dat het een beetje vastgeroest is black metal, dat er weinig vernieuwing meer is?

Tjeerd: Ik denk dat er weinig vernieuwing is. Maar ik denk dat dat... ik denk dat het heel erg... het is heel erg onderschat. Heel veel mensen zeggen van 'oh, black metal dat kun je best maken'. En dat ze dan op een gegeven moment dan gaan ze het proberen en dan kunnen ze zichzelf niet vernieuwen of dat kunnen ze niet beter worden om ze alleen maar op een vaste lijn blijven ze lopen en blijven ze vastlopen op die ene lijn om maar... Dan proberen ze het beter te doen maar dat kunnen ze niet. Ik denk dat heel veel mensen het onderschatten. Vernieuwing, ja... als je gaat kijken naar vernieuwing, ja, dan is er niets meer vernieuwd. Alles heb je al ergens al weer gehoord. Terwijl het van iemand komt die zegt van 'oh, dit en dat' en dan een hele andere standaard aangeeft.

Frank: Ja. Maar als je echt de hele ontwikkeling bekijkt, van echt de begintijd in de vroege jaren negentig in Noorwegen tot nu, dan... hoe vindt je dan de ontwikkeling die het heeft meegemaakt helemaal? Denk je dat het zich positief heeft ontwikkeld? Dat het echt...

Tjeerd: Black metal uit Noorwegen en Scandinavië sowieso, die ehh... Ja, ik ben heel erg gecharmeerd door (woord onverstaanbaar) weet je wel, in de black metal. En als mensen het over black metal hebben wordt er gelijk gevraagd van 'oh, de Noorse black metal' ofzo. Terwijl mensen niet snappen dat er ook een heleboel andere bands zijn die gewoon zoveel goede muziek maken, uit andere landen, uit andere continenten of...

Frank: Ok. Denk je dat ze echt een beetje... ja, denk je dat meteen een band als beter wordt gezien als die Noorwegen komt of Scandinavië in het algemeen?

Tjeerd: Ik denk dat die landen het beter kunnen uitbuiten. Beter kunnen neerzetten omdat uit die landen wordt wel wat meer van je verwacht ook dus als je een beetje goed bent en je wordt ontdekt dan wordt er ook gelijk meer achter gezet om het groot te maken. Dat denk ik.

Frank: Maar ze zijn voor jou bijvoorbeeld niet per se beter dan... Er komen niet per se betere bands uit Noorwegen en Zweden dan uit andere landen?

Tjeerd: Nee.

Frank: Maakt het voor jou nog iets uit uit welk land een band komt?

Tjeerd: Nee, absoluut niet. Nou, ik heb wel een sterke afkeer tegen Amerikaanse bands. Noord-Amerikanen. Verenigde Staten omdat dat ehh... kun je echt horen dat is hele verwaande, hele arrogante muziek. En ik kan daar... ik vind het niets. Ik kan niet zeggen waarom, maar dat is zo arrogant, die hele arrogantie van de Amerikanen dat hoor je in de muziek terug.

Frank: Ok. Hoor je... vindt je voor de rest ook nog in black metal dat je aan een band kan horen uit welk land die komt? Dat elk land een beetje een eigen geluid heeft.

Tjeerd: Dat kun je wel horen ja. Nou ja, dan moet je wel heel goed luisteren op zich hoor, maar bepaalde dingen dat kun je wel een soort van... kun je wel richten of zeggen daar komt het ongeveer vandaan.

Frank: En heb je dan nog... ja, je zei het maakt mij niet uit waar het vandaan komt, maar hoor jij wel bijvoorbeeld dat uit bepaalde landen meer bands komen die jij goed vindt? Dat je daarvan het geluid dat daar een beetje vandaan komt dat je daar een beetje van houdt?

Tjeerd: De laatste paar jaar is het heel erg met Frankrijk. Bands uit Frankrijk, dat is een bepaalde groep bands met een hele... soort van ambient... hoe heet het nou? Ja, ambient, hele rauwe, hele rauwe muziek. Ehm... ambient noise, gewoon niet in studio's opgenomen maar gewoon in een zolderkamertje. Een bepaald sfeertje zit eraan, een bepaalde achtergrond. Dat is heel vet.

Frank: Ok. Ja, want je had inderdaad in het begin ehh... noemde je al een aantal bands, wat echt je favoriete bands zijn. Komt dat dan... ja, dan is het dus zeg maar de reden dat dat je favoriete bands zijn dan komt dat gewoon ehh... daar weer op terug. Hoe zat het wat je noemde? Een beetje dat ehh... Nou ja, laat ik het zo vragen, waarom zijn dat echt je favoriete bands? Wat spreekt je het meeste aan aan die bands?

Tjeerd: De sfeer, de achtergrond, het geluid wat ze erbij hebben. Het hoeft niet zuiver te zijn, er zit gewoon... het is gewoon goede muziek. Het gaat om de muziek. Er is een hele groep bands, die zitten allemaal in Frankrijk en die maken van die black metal, en het is hele vette black metal, en dat is echt gewoon uitwisselen en met elkaar muziek maken. En het is niet een band, het zijn dertig verschillende bands die ook gewoon artiesten, of muzikanten, uitwisselen en hun nummers uitwisselen met elkaar en gewoon allemaal hetzelfde soort muziek maken. Die gewoon heel strak is, heel veel gevoel, heel veel haat, heel veel, ja, emotie.

Frank: Ja. Ok. Want in het begin had je het ook nog over, ja, zeg maar underground bands. En dat zie je eigenlijk vooral als bands die het niet... dat zie je toch vooral als bands die het niet om het geld te doen zijn.

Tjeerd: Ja.

Frank: Maar denk je... zie je dan ook een directe link tussen het geluid. Dat er meer sfeer en gevoel in zit in die bands? Je zegt, ja, voor jou gaat het vooral om het... net zei je vooral gevoel, dat je het daar voor luistert. Dat je de laatste tijd wel meer die underground bands luistert vindt je die bands dan ook automatisch direct, ja... zit er meer gevoel in die muziek ben jij van mening?

Tjeerd: Ja, meer gevoel. Ehm... soms heb je mensen en die hebben dan een bandje en dan gaan ze opnemen en dan gaan ze in de studio zitten en dan zitten ze achter een computer zitten ze een beetje te plakken en te knippen. En dan voegen ze teveel toe. Dan willen ze teveel toevoegen waardoor het gewoon echt gewoon helemaal naar beneden gaat, de sfeer en alles. Dan willen ze het te zuiver maken, te helder, te... teveel gevoel er in gooien, gewoon met de computer met een paar muisklikjes om daar een sfeer achteraan te gooien en dat klopt dan niet. Als je het gewoon opneemt en je speelt het goed en je kunt het goed en je maakt het goed dan hoeft je het niet beter te maken. Dan hoeft je het niet beter te maken door digitale bewerking. Gewoon goed maken.

Frank: Ja. En, ja, heb je dan ook een voorkeur voor zeg maar lage productiewaarden? De manier waarop het geproduceerd is?

Tjeerd: Hoe bedoel je?

Frank: Ja, hoe zeg je dat? Dat... ja, een niet al te gelikt geluid. Een beetje...

Tjeerd: Gewoon dat rauwe, dat ruwe. Dat ongepolijste.

Frank: Ja. Zoals andere mensen zeggen van 'nou, dat is gewoon te slecht geproduceerd', maar gewoon... Vindt jij dat horen bij black metal?

Tjeerd: Dat vind ik wel bij black metal horen ja.

Frank: Ok.

Tjeerd: Als je het gewoon, ja... Je maakt gewoon de muziek zoals het is en je gaat het niet proberen te veranderen.

Frank: Nee, ok. En keyboards er in dan, heb je daar een probleem mee?

Tjeerd: Vaak wel. Dat vind ik niet kloppen. Dat is ook weer... dan kun je net zo goed een orgel er in gooien, maar dat is ook gewoon een soort proberen een bepaald sfeertje er in te brengen.

Frank: Ok. Zeg maar kunstmatig?

Tjeerd: Kunstmatig, ja. Maar het is gewoon een sfeertje er in brengen met... gewoon op een zo simpel mogelijke manier in plaats van ehh... Ga dan bijvoorbeeld ergens geluid opnemen wat je hoort naast de kerk. Op zondag zitten ze in de kerk zitten ze te zingen, ga dan die geluiden opnemen. Dat je daar vandaan wat hoort maar ook gewoon de rest erbij hebt, dat je de wereld hoort in plaats van het keyboardje eventjes 'biep-biep-biep-biep'.

Frank: Ja. Ok. Maar je luistert... er zitten ook geen bands bij die je luistert die wel keyboard gebruiken?

Tjeerd: Zover ik weet niet nee.

Frank: Ok. En... even kijken. Zijn er ook nog wel black metal albums die je echt ziet als klassieke albums? Waarvan je echt denkt 'ja, in elke volwaardige black metal collectie moeten die albums wel in het ehh...'?

Tjeerd: Nee.

Frank: Die zijn er volgens jou niet?

Tjeerd: Nee, dat vind ik niet... dat je dat hoort uit te maken Dan heb je albums van ehh... Dan heb je een cd, laatst kreeg ik er ook een keer eentje in mijn handen van iemand en dan begint hij te vertellen 'oh, dat ding is wel drieduizend euro waard'. 'Ja, hoeveel zijn ervan dan?', 'ja, een stuk of duizend'. Ik zeg 'en dan is het drieduizend euro waard?', 'ja, nou, die en die zeggen het en het is zo'n goede band en het is zulke goede muziek en dat albums is een klassieker'. Ja, maar dan gaat het niet om de band of om de muziek, dan gaat het om de prijs, dan gaat het om de waarde ervan. Dat iemand het ergens vindt liggen en die gaat ze dan voor zoveel verkopen, nou dat is het dan gewoon waard omdat het gewoon zo aangepraat wordt. Het heeft niets met de muziek te maken, het heeft niets met de band van doen te maken. Het heeft alleen maar te maken met dat mensen het een bepaalde... dat een handelaar een bepaalde waarde er achter vindt. Goede marketing, daardoor kun je het voor veel verkopen. Daar ben ik het niet mee eens.

Frank: Nee. Vindt je het dan ook iets dat kenmerkend is voor black metal eigenlijk, dat het dan niet gericht moet zijn op allemaal bijbehorende dingen als de status die aan albums wordt toegekend of zoiets? Vindt je dat echt een kenmerk van black metal in zijn geheel dat het puur om de muziek moet gaan? Of zou dat moeten zijn volgens jou, laat ik het zo zeggen?

Tjeerd: Het gaat uiteindelijk om de muziek. En je kunt wel allemaal dingen erbij gaan verzinnen of thema's erbij gaan maken maar dat ze alleen maar om maar iets te maken, om maar iets te verdienen of om maar iets te doen. Ik heb een schijthekel aan geld. Want met geld

kom je helemaal nergens. Je komt er niet verder mee in ieder geval. En als je muziek maakt dan moet je het ook doen om de muziek en dan moet je het niet om het geld gaan doen. Als je kijkt naar programma's op tv en iemand die loopt te grunten op tv bij zo'n talentenshow en die wordt eruit wordt geflikt. 'Dat willen wij niet zien, dat willen wij horen, dat klopt niet, er is geen geld mee te verdienen'.

Frank: Vindt je dat black metal zeg maar sinds zijn bestaan, hoe het zich heeft ontwikkeld, wel te commercieel is geworden? Of teveel de commerciële kant op is gegaan?

Tjeerd: Black metal zelf niet. Bepaalde bands wel. Bepaalde bands waarvan je echt de hele muziekstijl hoort veranderen wanneer ze bij een steeds groter label tekenen bijvoorbeeld. Dimmu Borgir bijvoorbeeld ook, dat kun je heel erg merken bij de band ook. De oude albums van hun vond ik geweldig. Nou, geweldig... gewoon goede muziek. En tegenwoordig steeds meer, dan gaan ze steeds populairder worden, gaan ze steeds groter worden. Dan kunnen ze in Amerika spelen, dan kunnen ze in Japan spelen, dan kunnen ze in Noorwegen spelen. En overal waar ze spelen aanbidden mensen ze. En alleen maar omdat ze gewoon groot zijn, toonaangevend zijn in de muziek bijvoorbeeld. En ik vind het nu een kut band. Ze maken geen goede muziek meer, ze maken alleen nog muziek die goed is voor een groter publiek. De goede muziek die ze gemaakt hebben is helemaal weg, daar kun je niets mee verdienen.

Frank: Maar als je zeg maar een band zou hebben die... ja, waarvan je denkt van 'ja, die doen het ook gewoon steeds meer voor het geld eigenlijk'. Dat je dat een beetje ziet als ze steeds meer publiek proberen te trekken. Maar als ze toch nog goede muziek maken die je aanspreekt, zou je het dan alsnog kopen? Of uit principe zou je het dan niet meer kopen?

Tjeerd: Jawel, ik zou het wel kopen. Het gaat mij om de goede muziek, als ik goede muziek wil horen. Maar als het goede muziek is dan wil ik het best luisteren, dan wil ik het best kopen. Maar... ze moeten goede muziek maken. Dan moet je het niet gewoon produceren, pompen, pompen, pompen, om het nog groter te maken. Het moet echt gewoon echte muziek blijven.

Frank: En, ja... je had het net al over bijvoorbeeld underground bands. Maar zie je daar echt een beetje een scheiding tussen ook, tussen... je hebt natuurlijk black metal in zijn geheel en underground, zit daar echt een beetje een scheiding tussen? Of loopt het gewoon een beetje in elkaar over, dat underground bands ook gewoon verkopen aan fans die meer van commerciële black metal houden, of zijn dat twee gescheiden werelden volgens jou?

Tjeerd: Ja, dat kom je wel tegen natuurlijk, maar ehh... die underground bands die blijven toch iets meer... die promoten zichzelf niet echt zo. Dat is meer echt mond-op-mond, het gaat

van liefhebbers naar meer liefhebbers. Je kunt wel simpel naar *Hedon* (een poppodium in Zwolle) bijvoorbeeld gaan, daar kun je een bandje zien. Dat staat dan te spelen en die mensen vinden het toch wel leuk, dus ja, die staan er toch wel. Maar als je gewoon muziek maakt echt voor die liefhebbers dan trek je ook een bepaald volk aan, een bepaald publiek aan. En dan komt ook wel en dat weet er ook van dat ze spelen, wanneer, en hoe, en wat, en waarom?

Frank: Ok. Even kijken. Maar dat vindt jij ook echt gewoon... zoals het zou moeten zijn in black metal eigenlijk?

Tjeerd: Ja, je maakt tegenwoordig... je hebt zoveel mensen die... Bijvoorbeeld dan komen ze hier in de kroeg ook en zeggen ze 'oh, ik ben hier en daar geweest van het weekend', weet je wel, 'wat stoer', weet je wel. Dan vinden ze het leuk dat ze ergens geweest zijn. Maar dan doen ze dat meer... Ze zijn eerder bij een band geweest om maar te kunnen pochen. Om maar te zeggen 'oh, daar en daar ben ik geweest'.

Frank: Denk je dat dat veel gebeurt in black metal? Of misschien bijvoorbeeld ook met bandshirts, dat mensen bandshirts dragen of naar een concert gaan van bands dat ze eigenlijk nog geeneens zo heel veel doet qua muziek, maar gewoon meer omdat het een kwestie van status is of imago?

Tjeerd: Status en imago, zeker ja. Vroeger op de middelbare school zat ik op het *Gradanus*, op een gereformeerde school. Ik liep wel met bandshirts rond, maar... van Slipknot en al die bands hé. Ik heb er een trui van gekregen van iemand een keertje. Maar bijvoorbeeld er liepen ook mensen rond met bepaalde shirts aan en 'luister je die band ineens, dat heb ik nog nooit van jouw gehoord?' 'Nou ja, nou ja, dat shirt mocht ik, een ander shirt mocht ik niet hebben van mijn ouders. Deze wel'. En dan gaan ze met een bandshirt lopen omdat het status is, om een imago te creëren.

Frank: Ok. Ehm... even kijken hoor. Ik kijk even snel op de lijst. Ehm... maar denk je wel dat het ehh... vindt je wel dat bands gewoon hun muziek zouden mogen promoten?

Tjeerd: Natuurlijk mag je je muziek promoten.

Frank: Ok. Maar zijn er ook grenzen aan in hoeverre dat mag?

Tjeerd: Natuurlijk mag je je muziek promoten. En waar die grens is, dat ligt er maar aan of je... hoe ver je wilt gaan ermee. Stel dat je zover wilt gaan op een gegeven moment je promoot je muziek en mensen hebben er kritiek op en zeggen 'als je het nou zo en zo zou doen zou het beter zijn' en dan ga je dat volgen omdat andere mensen dat vinden in plaats van dat je je eigen muziek gaat maken. Dan vind ik dat je fout bezig bent omdat je maar muziek gaat maken omdat die en die het wil op die manier.

Frank: En bijvoorbeeld awards aannemen, dat is ook geen probleem volgens jou?

Tjeerd: Het is geen probleem maar dan moet het wel jouw muziek zijn wat jij... waar jij het voor krijgt. Als jij een award krijgt omdat jouw platenlabel een aantal nummers heeft gegeven waarvan jij een cd'tje hebt gemaakt. Dus je hebt die nummertjes geschreven en die ga je even inspelen en dat komt op je album te staan onder jouw naam en dan is het niet jouw muziek meer toch. Dan is het gewoon echt muziek om geld te verdienen.

Frank: En videoclips, geldt dat ook daarvoor? Bijvoorbeeld mogen ze die wel maken als ze maar zeg maar echt zelf er achter staan, als het echt hun ding is?

Tjeerd: Nou, je speelt muziek. Ik geloof niet zo in videoclips, dat ze van dat... Het gaat niet om wat je ziet toch, het gaat om de muziek. En als je het wilt zien dan ga je het toch kijken, dan luister je het toch, dan ga je naar een concertje ofzo.

Frank: Ok. Maar... even kijken hoor. En bands uit de begintijd, waar het echt mee is ontstaan. Zoals Mayhem, Darkthrone enzo. Welke rol denk je dat daar nog voor weg is gelegd? Ik bedoel, zijn ze nog steeds invloedrijk vandaag de dag denk je? Hoe jij het ziet.

Tjeerd: Ik denk dat het ehh... Darkthrone gaat heel erg terug naar waar ze begonnen zijn, ergens uit de punk. Mayhem heeft tegenwoordig vrijwel geen waarde mee. Zover als ik weet en wat ik hoor van mensen dan heeft het tegenwoordig geen waarde meer. Omdat... ze zijn uitgeblust, ze zijn te oud, ze... zetten een showtje neer om... Vroeger gooiden ze varkensbloed in het publiek en schapenkoppen en allemaal. Tegenwoordig doen ze het nog steeds, maar dat is dan geen echte schapenkop, maar dan gooien ze vooral iets er in, het publiek in en dan... Veel nepbloed en veel show. Nou, ik weet niet. Het is niet meer de Mayhem van vroeger. Het is alleen maar... het is tegenwoordig alleen maar een bron van geld.

Frank: Is het gewoon niet gewaagd genoeg meer of gewoon ehh...

Tjeerd: Het is te soft geworden. Het oude Mayhem vind ik geweldig.

Frank: Ken je nog meer bands waarmee dat is gebeurt? Die volgens jou goed begonnen maar dan te soft zijn geworden of... gewoon een beetje zijn vergaan in de loop van de tijd?

Tjeerd: Ja, ik weet niet. Ik kan niet even zo iets opnoemen. Ehm... Nee, ik kan ze even niet opnoemen. Kijk, als ik weet dat bands... als ik op een gegeven moment als ik het dan zie of hoor denk ik van 'die band ook', dan heb ik een oordeel erover. Maar op dit moment heb ik het niet in m'n kop zitten allemaal.

Frank: Nee, ok. En... even kijken. Ja, het is natuurlijk ehh... veel van die bands uit de begintijd ook toen in Noorwegen. Toen.. ja, dat zal je waarschijnlijk zelf ook wel weten, toen

zijn er allemaal van die moorden misdrijven enzo. gepleegd. Hoe sta je daar tegenover? Keur je dat af of...

Tjeerd: Nee. Nee, ik keur dat op zich niet af want als zij problemen hebben... het zijn hun problemen. En als het nou ehh... waar het mee te maken had was meer politiek dan de muziek volgens mij. En... maar het is wel heel erg imagobepalend geweest voor de muziek ook. Waarom het zo'n hard... weet je wel, imago van haat gekregen heeft.

Frank: Denk je dat het vandaag de dag ook nog steeds een rol speelt?

Tjeerd: Ik denk dat het... nou, tegenwoordig hebben mensen het er nog wel over ja. Over wat er toentertijd gebeurt was ja.

Frank: Denk je dat black metal er anders uitgezien had als het niet was gebeurd?

Tjeerd: Ik denk dat het later pas ehh... dat het later pas echt zo'n imago had gekregen. Toen op een gegeven moment en alles werd het ook gewoon breed uitgemeten in de media. Hier een Nederland ook, dat steeds meer media er onderzoek naar gingen doen, naar wat het nou eigenlijk was. Omdat het zo'n gesloten wereld was voor de rest ook. Ik denk dat het wel heel imagobepalend is geweest.

Frank: Ok. Maar vindt je dat ook... denk je dat dat nog ten goede is gekomen van black metal, dat het imago zo sterk rust op dat soort dingen? Of...

Tjeerd: Ik denk dat het wel heel veel mensen afgeschrikt heeft die anders zouden zeggen van 'oh, leuke muziek', maar het uiteindelijk toch wel iets heel gevaarlijk vonden. Dat het mensen afgeschrikt heeft.

Frank: Ok. Vindt je dat een goede zaak?

Tjeerd: Ik denk als.. ja. Ergens wel en ergens ook niet. Want een heleboel mensen kennen black metal ook niet en die hebben er een heel vertekend beeld van, een heel bekrompen beeld van. En... ja, ik weet niet, het is... Mensen worden snel bang ervan. Nog steeds.

Frank: Maar vindt jij... hoe zie jij het zeg maar dat ehh... ja, black metal is natuurlijk sinds die tijd erg aan populariteit gestegen. Maar vindt jij eigenlijk... heb jij zoiets van hoe meer die het luisteren hoe beter, die het kunnen waarderen, of heb je liever dat het een beperkte groep blijft?

Tjeerd: Hoe meer mensen het gaan luisteren, hoe meer mensen invloed kunnen hebben op wat het nou eigenlijk voor muziek wordt. Hoe de muziek geschreven wordt en wat voor teksten en wat voor thema's aangehaald worden enzo. Hoe meer mensen er naar luisteren hoe meer het te sturen is door platenmaatschappijen en labels en wat het ook is. En dan op een gegeven moment, stel dat het in Nederland, nou ja, stel dat alle tienermeisjes en jongens in

plaats van Justin Bieber bijvoorbeeld black metal gaan luisteren. Dan krijgen ze op een gegeven moment zo'n grote invloed dat er op een gegeven moment zoveel geld in gaat zitten dat er talentenjachten worden gehouden om talenten te zoeken voor een black metal band. Dat gaat er teveel geld inzitten, dat wordt het teveel aangepast, dan wordt het teveel mainstream gemaakt, teveel... gewoon één lijn gemaakt waar je ongeveer omheen moet zitten om... nou, aan een bepaald beeld te voldoen.

Frank: Ok. Zie jij eigenlijk vandaag de dag, zie je dan ook al bands die zich echt als black metal profileren, die zeggen dat ze black metal zijn terwijl ze het volgens jou eigenlijk niet zijn? Dat valt misschien wel een beetje terug... ik had aan het begin gevraagd 'wat zijn volgens jou echt de standaarden waar black metal bands aan moeten voldoen?'. Maar zijn er black metal bands die zich vandaag de dag echt black metal noemen, maar dit volgens jou niet zijn?

Tjeerd: Het is meer death metal, maar ken je Celtic Frost?

Frank: Ja.

Tjeerd: Die is tegenwoordig, een paar jaar geleden, weer begonnen. Je kent de oude stijl van ze?

Frank: Ja.

Tjeerd: Dat hele rauwe, een beetje de oude death metal, begin black metal stijl. Die maken tegenwoordig maken ze hele hippe muziek. En dat ehh... nog steeds in die stijl van black metal. Dus ze proberen hun oude imago omhoog te halen door, ja, gewoon alleen hun gezichten... Die verkrachten zichzelf gewoon.

Frank: Ok. Dus, ja, zeg maar alleen op het imago rusten en dan slechte muziek maken, dat...

Tjeerd: Nou, het is geen slechte muziek. Het is goede muziek, maar het is heel gewoontjes geworden. Het is... zo soft, zo zacht, zo... op een lijn getrokken. Ik weet trouwens niet of je hier veel aan hebt hoor maar...

Frank: Ja, zeker. Wel. Het gaat er ook niet per se of jou mening de goede is, het gaat er gewoon om wat er ongeveer gedacht wordt door de black metal fans. Ik begin langzaam een beetje door mijn vragen ook heen te raken. Even kijken. Ja, maakt het voor jou ehh... In het begin had je nog toen over, ja, underground black metal dan ook. Is het voor jou afhankelijk bij welk platenlabel het uit is gebracht? Of maakt het uit in het algemeen, bij welk platenlabel iets uit is gebracht?

Tjeerd: Nee. Maakt echt niet uit. Maar je ziet wel heel erg de invloed van een platenlabel. Ook al is het een klein label of een bepaald soort label. Maar als je het bijvoorbeeld in eigen

beheer uitbrengt dan is het zo anders. Dan is het zo anders bewerkt of zo anders gemaakt. Dan verschil merk je heel erg.

Frank: Ja. Ok. En vindt je het belangrijk om cd's te kopen van bands waar je van houdt, of download je toch?

Tjeerd: Ik download niet.

Frank: Ok. Gewoon uit principe?

Tjeerd: Ik vind... dat vind ik heel erg, dat vind ik niet kloppen. Dan... ik ken veel bands ook wat ik... uiteindelijk gewoon vette muziek vind dat kun je niet eens op internet vinden. En dan heb je iemand die het op internet zet, die wordt ook gewoon behoorlijk afgezeken daarom. Omdat het gewoon eigenlijk niet hoort. Kijk, als iets underground is, is ook iets underground en dan zet je het op *Youtube*. Drie miljard mensen hebben dan toegang tot die muziek en dan is het niet meer echt underground vind ik.

Frank: Nee. Ok. Je vindt dus ook, ja, dat de muziek gewoon beperkt zou moeten blijven tot een beperkte groep. Als je een beetje...

Tjeerd: De liefhebbers van die muziek altijd.

Frank: Ja. Ok. Even kijken hoor... Ik ben er echt wel zo'n beetje doorheen (mijn vragenlijst). Maar ehh... *corpsepaint*, vindt je dat iets dat hoort bij black metal of zou moeten?

Tjeerd: Nou, het hoeft niet per se. Maar het brengt wel een bepaald iets met zich mee. En als je kijkt op het podium bijvoorbeeld ook dan... veel mensen lachen erom, maar het geeft wel een bepaald beeld weer. *Corpsepaint* zegt al gewoon van lichaam, lijk, dan zie je er uit als een dooie. Ik vind het wel iets meer geven. Gewoon een beetje... het ziet er agressief uit, het straalt iets boos uit.

Frank: En als bands het niet doen is het volgens jou geen probleem?

Tjeerd: Het is geen probleem, maar... en je hoeft ook niets te compenseren, maar... het geeft wel net dat ene extra... dat stukje meer tot op zekere hoogte.

Frank: Het is even... natuurlijk, dat kan eigenlijk niemand weten. Maar als je echt een toekomstvoorspelling moet doen waar black metal... bijvoorbeeld hoe het er over tien jaar uitziet of twintig jaar?

Tjeerd: Ik denk dat er dan nog heel erg aangehouden wordt aan de bands die... nou, beginjaren negentig groot waren. Heel erg dat proberen te... na te streven. Ik denk dat er weinig vernieuwing in zit. Nou, wel vernieuwing maar niet vernieuwing in de zin van dat het echt een verandering doorgaat. Ik denk dat het heel erg hetzelfde blijft.

Frank: Ok. En vindt je dat een goede ding of zou je zeggen van ‘er zou wel echt vernieuwing moeten zijn, er zou meer innovatie moeten zijn’?

Tjeerd: Ik vind het goed dat het gewoon bij het oude blijft. Mensen die... er is weinig thematiek om over te schrijven nog dus gaan mensen steeds meer van hun eigen gedachten opschrijven, hun eigen hersenspinselen en alles. Dus dan wordt het steeds meer... het wordt steeds persoonlijker enzo. Ik denk dat dat heel goed is.

Frank: Het moet volgens jou... je had het over gevoel dat voor jou heel belangrijk is. Dat... ja, je luistert muziek omdat er een bepaald gevoel inzit. Vindt je ook dat het belangrijk is dat zeg maar dat gevoel... ja, ook weerspiegeld met het gevoel van de muzikanten dat die... Of is het gewoon als ze dat goed op cd kunnen zetten dan is het al voldoende? Of denk je ook dat bijvoorbeeld, ja... Soms leg ik het een beetje moeilijk uit. Maar dat die zeg maar het gevoeld dat ze overbrengen op cd dat dat ook zeg maar hun gevoel is, vindt je dat belangrijk?

Tjeerd: Jawel. Dat kun je wel merken. Kijk, de gemiddelde liefdesliedjes in de Nederlandstalige muziek worden geschreven door een paar mensen die gewoon zitten te schrijven. De hele dag zitten ze liedjes te schrijven om te verkopen aan bepaalde artiesten of bepaalde artiestenbureaus. En die mensen zingen dan iets en dan heb je een leuk liedje wat makkelijk mee te zingen is, maar het is niet het liedje waarvan je echt zegt van ‘oh, dat geeft me echt dat gevoel’. Ik mis de emotie. Maar als iemand echt zijn eigen gevoel en emoties, zijn eigen ziel er in legt, zijn eigen gedachten en zijn eigen... dat kun je wel merken. Ik vind dat heel belangrijk. Ja, dat je jezelf bent gewoon.

Frank: Ja. Ok. Maar als ik het goed heb, dat... als het terugkomt je zegt het gaat echt om jou persoonlijke smaak waar je van houdt. Dan zijn er eigenlijk voornamelijk twee dingen. Dat je zei echt meer die underground bands, maar dat kwam dan voornamelijk door het geluid. Dat die meer, ja... geen invloed van de platenmaatschappij en...

Tjeerd: Gewoon je eigen muziek. Je eigen... gewoon de teksten die uit je hoofd komen opschrijft en... zo van ‘oh, daar kan ik een goed nummer van maken’.

Frank: Ok. Want als bands meer underground zijn komen ze voor jou dan ook echt authentieker over?

Tjeerd: Ja, dat wel. Een stukje. Ja, dat wel alleen... dan heb je het en dan maak je je eigen muziek. Dan probeer je niet zo’n status te... Dan probeer je... dan heb je natuurlijk wel een inspiratiebron ergens vandaan waarschijnlijk maar het is gewoon jouw muziek waar jij zelf alles van kan bepalen. Het gaat om jou emotie, jouw manier van denken.

Frank: Ok. Even kijken hoor. Ja, want ik heb nou alles wel gehad. Maar aan het eind probeer ik soms een klein beetje terug te komen op dingen. Ja, als je straks weg moet moet je het zeggen hoor, dat ehh...

Tjeerd: Oh, dat hoeft nog niet.

Frank: Op zich zit ik er wel een beetje doorheen, maar voor de duidelijk nog even dan... Ja, hoe zie jij nou echt... Dat je het had over underground black metal. Hoe zou je dat echt omschrijven? Wat is dat, hoe zit het in elkaar, waar verschilt het mee van andere black metal?

Tjeerd: Underground black metal is meer van de personen zelf, van de bands zelf. Heel veel bands ook bijvoorbeeld... uit Frankrijk ook, dat is een hele groep mensen. Maar die hele groep mensen hebben allemaal verschillende soorten bandjes. Allemaal verschillende bandjes maar die wisselen met elkaar uit. Uiteindelijk zijn het een heleboel individuen die gewoon, ja, veel muziek maken. En die individuen die zitten gewoon... om maar gewoon die muziek te maken, om zelf hun eigen te maken, om zichzelf gewoon... hun eigen gevoel en emoties, zichzelf gewoon naar buiten te komen. En als iemand anders er naar luistert en die zegt van 'oh, dit en dat had je anders moeten doen'. Dan zegt die persoon gewoon van 'fuck jou. Ik maak mijn eigen muziek toch. Als jij het zo wilt doen moet je het zelf doen'. Het gaat om jezelf, om jouw muziek. En als iemand anders... als jij het wilt aanpassen, dat moet je het zelf anders doen. Dan moet je niet gaan lopen kritieken maar het gewoon zelf doen. En niet met geld en dingen lopen gooien en zeggen van 'hé, maar als je nou zo en zo doet, dan krijg je van mij duizend euro'. Gewoon zelf gaan maken.

Frank: Ja. Ok. En net hadden we het er al over dat die bands wel vaak authentieker overkomen volgens jou.

Tjeerd: Ja.

Frank: Maar zijn er nog meer dingen waaraan... hoe bands op een andere manier authentiek over kunnen komen? Dat je bands hebt die niet per se aan dat underground voldoen, die niet echt in de underground zitten, maar meer mainstream zijn, maar die toch authentiek overkomen.

Tjeerd: Bands die niet per se willen vernieuwen. Je hoeft niet te vernieuwen om goede muziek te maken. Als je gaat vernieuwen, als je alleen maar gaat proberen te vernieuwen dan... uiteindelijk dan voeg je... probeer je teveel toe te voegen waardoor het uiteindelijk alleen maar gewoon naar beneden gaat, waardoor je het slechter maakt. Hoe verder je probeert te gaan hoe verder je het terug gaat brengen.

Frank: Ok. Je moet juist wel bij jou... het moet niet te ver uitwaaien met allemaal dingen en ehh... Het is gewoon... zoals het is is het eigenlijk wel goed? Het moet gewoon...

Tjeerd: Uiteindelijk... alles verandert, weet je wel. Alles gaat verder. Maar dat moet je gewoon geleidelijk aan door laten gaan in plaats van dat jij in een keer die tien stap verderop wil gaan in plaats van van dat ene stapje. En als je gewoon je eigen muziek maakt, je eigen... je eigen muziek maakt. Uiteindelijk pakken andere mensen het ook weer op en die gaan daarop weer verder. Uiteindelijk geleidelijk aan gaat het weer verder. Je hebt wel een bepaald doel anders, een bepaalde... ja.

Frank: Ok. Denk je dat het ook is gebeurt. Dat je als je twintig jaar terug kijkt, naar de begin jaren negentig dat het wel echt zijn identiteit een beetje heeft bewaart, black metal? Dat echt hetgeen wat toen gecreëerd was dat dat zeg maar... is dat echt zo gegaan als je zegt, dat het ook dat er verder op gebouwd werd wel een beetje, maar dat echt de kern van wat er toen is gecreëerd dat die nog steeds bewaart is in twintig jaar tijd?

Tjeerd: In bepaalde stromingen wel ja.

Frank: Wat zijn stromingen dan?

Tjeerd: Nou, heel veel van die Franse bands. Tegenwoordig heb je... ja, tegenwoordig, dat is ook al van begin tweeduizend, maar... Bands uit Mexico. Bepaalde bands uit Mexico die hebben wel hun eigen stijl en eigen geluid. Qua stemgeluid wel voornamelijk kun je het aan merken. Maar wel dat het tempo, het gevoel, de oude... gewoon de punk waar het uiteindelijk vandaan komt. Dan heb je de punkmuziek, het ruwe, het harde, de thema's die er aangehaald worden. Het blijft ergens wel hetzelfde maar het gaat toch verder. Het gaat over god, het gaat niet over god. Het gaat over satan, maar zonder god geen satan. Dus... het hoeft niet over religie te gaan, maar het gaat ook niet over politiek, maar het wel over politiek. Het gaat overal en nergens over. Je haat de buurman, maar je haat de buurman niet, want je haat iedereen. Je bent geen racist, weet je, je haat iedereen. Je haat eigenlijk alles, ja absoluut.

Frank: Maar is dat ehh... maar als het teksten gaat toen zei je 'waar over gezongen wordt maakt mij niet echt uit', maar kun je zeggen als het om teksten gaat is het dan meer een soort houding erachter? Kan je dat kenmerkend noemen voor black metal, dat je bijvoorbeeld... je zei, ja 'want het is anti, het is satanisch maar toch ook weer niet echt satanisch. Een klein beetje er tussenin'. Is het echt meer een houding van black metal die kenmerkend is voor de teksten misschien?

Tjeerd: Ik denk wel houding, ja? Maar het is heel... die houding, het is heel haatdragend. En daar tegenovergesteld is death metal heel agressief. Death metal is heel agressief, en gaat

meer over geweld en over... boos. Black metal gaat dan meer over... de haat en spiritualiteit. Black metal gaat... alles is niets, maar niets is ook gewoon alles. Het klopt niet die zin, maar het klopt ook weer wel. Ik weet niet... ja. Het is moeilijk te bewoorden. Ja, houding. Niets impliceren en (onverstaanbaar) maar gewoon echt gewoon een houding. Ik denk dat haat een heel mooi woord is om alles te omschrijven van black metal.

Frank: Samenvattend in een woord is het gewoon 'haat'?

Tjeerd: Haat. Er zit geen liefde in. Dat heb ik nooit gemerkt in ieder geval.

Frank: Ok. En dat zei je net, dat hoort er ook wel een beetje bij, spiritualiteit. Dat je zegt... is dat ook hetgeen wat echt alleen in black metal zit en niet in andere extreme metal dingen? Of zit het daar ook wel in?

Tjeerd: Ik denk het wel, maar... ik luister maar heel weinig van andere black metal, want het trekt me absoluut niet. Het gaat me niet echt daarover maar... Ik kijk heel vlak naar andere muziek. Ik vind het niet interessant. Ik krijg er geen gevoel bij, ik vind het niet prettig. Ik kan me daaraan irriteren.

Frank: Maar als je dus kijkt zeg maar, hetgeen wat je zoekt in black metal... zeg maar het tegenovergestelde daarvan is wat je ziet in alle andere muziek, dat is juist wat je niet aanspreekt?

Tjeerd: Ja.

Frank: Ok. Dat is dus zeg maar, wat je zegt, niet echt oprecht, teveel beïnvloedt door platenmaatschappijen... alles wat je zegt 'nou, dat zoek ik in black metal', het tegenovergestelde daarvan zie je zeg maar in alle andere muziek ook?

Tjeerd: In de mainstream, ja. Dat valt mij op. Maar dat is... Ja, ik weet niet, het is ook gewoon heel erg voor mij... het gaat mij er niet om dat het nou groot is of niet, of dat het populair is of niet, maar het gaat mij er echt om... Ik hou gewoon niet van andere muziek, ik vind het niet prettig luisteren. Ik vind het niet prettig om naar te luisteren en ik luister het niet omdat ik... ik krijg er geen gevoel bij.

Frank: Nee, ok. Ja, dan is het... nu zit ik er echt wel helemaal doorheen. (mijn vragen) Ik dacht dan even samenvattend eigenlijk. Het is, ja... je kan dus eigenlijk zeggen dat de reden waarom je echt bands luistert is in de eerste plaats gewoon het gevoel dat je erbij krijgt, dat is het criterium waarom je het wel of niet luistert.

Tjeerd: Ja, of het goed is of niet.

Frank: Ja, of het goed is of niet. Maar je zegt voor de rest qua kleding en teksten zijn er voor jou niet echt conventies waar ze aan moeten voldoen.

Tjeerd: Nee. Ze hoeven nergens aan te voldoen, maar, ja, het gaat mij om de muziek. Het gaat me echt om de muziek. Het gaat me niet om hoe het eruit ziet en alles. Ik heb zo'n verhaaltje, ik heb hier black metal staan. (op zijn arm staat 'black metal' getatoeëerd) Je hoeft het niet mooi te vinden, maar voor mij is het... 'Ja, er zit een heel verhaal achter', 'ja, dat is muziek'. 'Nee, zit er een verhaal achter?', 'nee, dat is muziek'. Het gaat gewoon om de muziek. Het is echte muziek, het gevoel dat ik erbij krijg en als het mij op een gegeven moment bevalt dat luister ik ernaar. En als je... Ik haat niet alles, maar black metal kan je voor mij opsommen bij wat voor gevoel ik ergens bij krijg. En als ik boos ben ga ik naar metal luisteren, daar wordt ik gewoon vrolijk van. Ik vind het gewoon grappig op een gegeven moment van hoeveel gevoel er inzit en hoeveel haat er in de muziek kan zitten. Het nummer *War* van Burzum, ken je dat?

Frank: Ja.

Tjeerd: Dat... nee, wat is het *Black Spell of Destruction*.

Frank: Ok, dat weet ik niet.

Tjeerd: Dat vind ik zo'n vet nummer, gewoon omdat er gewoon zo'n gevoel in zit, zo'n kracht. De *power* die er achter zit.

Frank: Ja, ik had ook een ander ding. Je zei, ja, ideologie erachter, je zegt... dat kan je volgens jou het beste samenvatten als haat enzo. Maar dat is nog een ding waar ik even op terug wil komen nu ik toch even aan het samenvatten ben. Maar mocht het over dingen gaan die echt anti haat zijn, echt teksten die meer gericht zijn op liefde, is dat wel voor jou een reden om het niet te luisteren?

Tjeerd: Ligt er aan hoe het gebracht wordt. Maar ik zit nu zelf even te denken, maar ik kan het me niet voorstellen. Hoe kun je dat brengen, hoe kun je liefde brengen in die muziek? Want het komt niet over dan.

Frank: Dus het gaat er vooral om dat er zeg maar een connectie is tussen de muziek en de teksten? Als die gewoon... als de tekst... als de muziek zeg maar haat lijkt over te brengen dat het ook in de teksten zit?

Tjeerd: Ik denk dat je met een bepaald soorten teksten krachtiger over kunt komen dan met anderen en als jij een hele liefdevolle tekst gaat schrijven... ik denk dat, ik denk dat heel veel mensen... omdat je van jezelf al die click maakt van 'oh, dat klopt niet'. Dat heb ik in ieder geval, het klopt niet. Als je hele liefdevolle teksten gaat schrijven, dan ga je zulke muziek erbij maken en dan ga je zo... dat gevoel erachter gooien. Ik denk dat je heel erg tegen jezelf

in gaat zitten dan. Gewoon qua hoe je jezelf erbij voelt. Ik zou me niet voorstellen dat dat zou kunnen in ieder geval.

Frank: Ok. Want dat zou gewoon niet geloofwaardig overkomen eigenlijk?

Tjeerd: Voor mezelf niet. Voor mij niet. Ik weet niet of andere mensen dat doen, maar voor mij zou dat niet geloofwaardig overkomen, nee.

Frank: Ok. Maar we hadden het net over teksten toen zei je 'ja, het maakt me eigenlijk niet veel uit', maar je kan dus eigenlijk zeggen dat er wel een bepaalde connectie moet zijn tussen muziek en de teksten. Je zegt 'je kan niet muziek die echt haat lijkt over te dragen daar kunnen geen teksten bij die dat... die dan over het tegenovergestelde gaan'. Er moet wel een bepaalde connectie zijn tussen muziek en teksten.

Tjeerd: Ja, maar het is het gevoel dat je er in gaat gooien. En als je dat bij een liefjesliedje als je... Ja, je kunt het niet overbrengen denk ik. Het zou heel ongeloofwaardig overkomen. Heel... heel dubbel. Ik denk dat je dan met bepaalde dingen tegen elkaar in gaat zitten en dat klopt niet en dat spoort niet met elkaar. Dat kan niet. Nu zit ik zelf eraan te denken en dat is een beetje lastig. Dan ga ik zo meteen thuis eventjes zoeken naar liefdevolle metal.

Frank: White metal.

Tjeerd: Ja, precies. Van die christelijke black metal.

Frank: Maar dat is ook nog iets... dat zie je natuurlijk ook wel eens in black metal, je hebt ook wel soms bepaalde politieke ideologieën, vooral een beetje rechtse... extreemrechtse politieke ideologieën.

Tjeerd: Ja.

Frank: Hoort dat volgens jou thuis in black metal, kan het politiek getint zijn?

Tjeerd: Ik luister de muziek en als het een... Ik heb wel vaak op mijn flikker gehad van mensen 'oh, luister je die muziek, dat is extreemrechtse muziek'. Dat kan best, maakt me niet uit. Soms heb je bands die gaan het er echt heel erg naar maken. Die gaan echt gewoon bepaalde teksten maken en dan proberen ze dat in de muziek te proppen. Die doen dat ook helemaal verkeerd omdat ze dat... omdat dat gewoon niet oprecht is. Maar vroeger had je bepaalde bands als (band onverstaanbaar) of (band onverstaanbaar). Dat is een behoorlijk rechtse band. Maar die gozer die brengt het gewoon zo goed. Die kan het gewoon goed en die maakt gewoon goede muziek. Heel deprimerend, depressief maar toch ook gewoon strak en hard en... goed. Gewoon goede muziek. Ook al is het rechts, het maakt me geen *fuck* uit. Het maakt me echt niet uit, het is gewoon goede muziek.

Frank: En als het zeg maar de linkerkant meer op zou gaan, dat zou je ook niet uitmaken, politiek?

Tjeerd: Nee. Maar over het algemeen is het... wat mij opvalt hoor. Er is heel veel black metal, maar er is ook heel veel rechtse black metal. Nou, niet rechts, maar nationaal-socialistisch. Maar de linkse black metal die zie je eigenlijk nooit. Dat is ook iets... dat past niet bij black metal. Het klopt niet, het spoort niet met elkaar, het linkse gedachtegoed met black metal. Dat is in ieder geval echt gewoon alleen wat ik zie, wat ik om me heen zie en waar mensen over spreken. Ik zie daar heel weinig van.

Frank: Zou dat denk je misschien te maken hebben dat extreemrechts, daar straalt natuurlijk meer haat vanaf. Dat ook weer de haat in black metal, dat dat een beetje misschien...

Tjeerd: Ik denk wel dat het ergens ermee te maken heeft, ja. Maar dan meer met het... ja, met haat, het harde... ongegeneerd alles haten. Alles kunnen haten binnen die muziek. Ik bedoel, je wordt er niet op afgerekend voor de rest.

Frank: Nee. Volgens jou zijn er ook geen taboes zeg maar waar... Volgens jou mogen ze overal wel over zingen om het nog zeg maar, ja... het stoort je niet. Ik bedoel, het is geen reden om er niet naar te luisteren. Maar tegelijkertijd is het eigenlijk ook weer zo aan de andere kant je mag ook overal over zingen omdat er geen taboes zijn. Over alle extreme dingen, dat ehh...

Tjeerd: Ja, dat klopt

Frank: Ok. Denk je dat het nog helpt als het echt zo extreem mogelijk gaat met de teksten, dat het erbij helpt bij bands?

Tjeerd: Nee. Ik denk dat je het dan probeert, het teveel gaat proberen. Dan probeer je ook gewoon bepaalde teksten te schrijven om maar in die muziek te kunnen plaatsen, om maar een stempel erop kunnen drukken, nationaalsocialistische black metal. Maar die ga je die muziek maken, maar dan op zo'n slechte manier om maar... ja, jouw teksten er in over te brengen terwijl het gewoon niet klopt, terwijl je het gewoon niet met gevoel doet, met oprecht gewoon goede muziek proberen te maken. Dan ga je het proberen, da ga je het te hard proberen.

Frank: Ja. Ok Ja, heb je eigenlijk zelf nog dingen waarvan je dacht 'nou, ik had wel verwacht dat die besproken zouden worden' maar die niet aan bod zijn gekomen?

Tjeerd: Nee, eigenlijk niet. Niet echt. Sorry, ik weet niet, ik ben een beetje... ik ben moe.

Frank: Nee, ik ben blij dat je gewoon ben gekomen.

Tjeerd: Ja, nou ja.

Frank: Ik heb er veel aan had. Ja, nu weet ik zelf eigenlijk echt helemaal niets meer. Ja, behalve dan misschien, ja... dat is echt de allerlaatste vraag dan. Daar had ik het net al over zeg maar. Als je kijkt dat je denkt 'nou, dat is authentieke black metal', hoe zou je die dan volgens jou echt omschrijven?

Tjeerd: Authentiek?

Frank: Ja.

Tjeerd: Authentiek. Maar wat is jouw authentiek en wat is het mijne? Want je hebt het over begin jaren negentig... welke bands heb je het dan over? Darkthrone, Immortal, Mayhem? Of heb je het dan over...

Frank: Ja, authentiek hoef je nog geeneens zo heel zeer echt aan het verleden te denken, maar authentiek in de vorm van...

Tjeerd: Echte black metal?

Frank: ...oprecht ook. Ja. Dat je zegt van 'als je kijkt, dit is echte black metal, zo is het en dit zijn bands die zijn het gewoon echt vanuit zichzelf zonder dat ze het echt te erg proberen'. Waar zie je dat aan? Wat is volgens echt een authentieke...

Tjeerd: Satanic Warmaster. Vind ik een hele goede band, hele goede muziek en... die hebben gewoon zoveel vermogen er achter zitten, gewoon zo'n kracht. Het is moeilijk te omschrijven. Die kan gewoon echt gewoon... die kunnen gewoon krachtige muziek maken. Echt goede muziek. Goede muziek maar ook echt gewoon goed gebracht en... proberen zichzelf niet te overstijgen en maken gewoon echt goede muziek.

Frank: Ja. Ok.

Tjeerd: Ja, ik probeer andere woorden te zoeken, maar...

Frank: Nou, dan komen we eigenlijk toch weer terug op dat het voor jou in de eerste plaats echt altijd de muziek is.

Tjeerd: Het is echt de muziek. Je kan wel... Ja, waar kun je dat aan zien? Ja, ik kan dat nergens aan zien. Kijk, het gaat mij er niet om of zo'n albumhoesje een mooi plaatje heeft. Als je de *Free Record Shop* inloopt bij de cd's zie je plaatjes, en dan zie je dat plaatje en dan 'oh, dat vind ik een mooi plaatje' en dan kijk je 'oh, nou, die ken ik ook wel' en dan ga je het maar kopen. Als ik die plaatjes gaat kijken, dat zijn toch geen mooie plaatjes. Nee, maar ik ehh... het gaat mij echt om de muziek.

Frank: Ok. Maar even één theoretisch voorbeeld. Stel je hebt een band die maken echt gewoon volgens jou perfecte muziek, maar daarnaast zie je ze en denk je 'ja, ze komen over

als enorme eikels die helemaal niets met black metal hebben. Gewoon een beetje, ja, anti...’
of hoe zeg ik dat?

Tjeerd: Die gewoon totaal niet binnen het plaatje passen?

Frank: Ja, die er totaal niet binnen passen. Zou dat voor jou nog niet uitmaken?

Tjeerd: Nee, maakt me niet uit. Ik ken wel kerels die echt gewoon... een gozer die gewoon met zijn hiphop kleren stond die gewoon echt bass te spelen in een black metal band. Gewoon een jongen die ken dan hé, die speelde op een gegeven moment die stond in Hellenoord ofzo. te spelen echt een keertje... nee, in Nijverdal. Die stond daar te spelen en die stond met zijn hiphop klaren aan en die stond met zo’n mutsje, met zijn petje stond hij een beetje te bassen en alles. Dat paste niet binnen het plaatje, maar die speelt wel goed. Het klinkt wel, goede muziek maken ze wel.

Frank: Ja. Ok. Ja, nu zal ik er echt mee stoppen denk ik. Als je ook niets meer iets hebt waarvan je denkt ‘dat moet nog gezegd worden’?

Tjeerd: Nee, ik heb niets meer. Nee. Nee, sorry hoor ik... Ik weet niet. Ik heb het al iets te lang niet meer geluisterd. Echt gewoon goed geluisterd, hé.

Frank: Nou, we zijn ook al echt meer dan een uur aan het praten. Een uur en acht minuten, dus dat is toch behoorlijk wat. Nou, bedankt.

Interview 6: Yulien

Naam: Yulien

Leeftijd: 14

Datum interview: 03-06-2011, te Amsterdam

Duur interview: 0:52:33

Frank: Eerst even een paar vragen... Leeftijd?

Yulien: Veertien.

Frank: Ok, en je woont?

Yulien: Hoofddrop, naast Schiphol.

Frank: Ok. Je kan helemaal anoniem in het interview opgenomen worden als je wilt. Je kan gewoon onder de naam die je zelf wilt eigenlijk, dat maakt niet uit. Je kan Yulien kiezen, maar je kan ook... ik weet niet of je dat wilt.

Yulien: Gewoon.

Frank: Ok, even kijken. Eerste vraag, wat zijn je favoriete black metal bands?

Yulien: Ehm... mijn favorieten, Dimmu Borgir, Cradle of Filth, Marduk en Venom

Frank: Sorry, wat was die laatste?

Yulien: Venom.

Frank: Die ken ik niet.

Yulien: Venom...

Frank: Oh, Venom. En hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Yulien: Ja eigenlijk.... Ik was (onverstaanbaar) aan het luisteren en ik kreeg een virus en toen kreeg ik een metal (onverstaanbaar) en toen moest ik het gaan luisteren... vond ik. Ik vond het gewoon interessant. En ik had al een black metal smaak. Ik ontdekte later gewoon wat echte muziek en toen vond ik het gewoon geweldig.

Frank: En hoe oud was je toen je voor het eerst black metal...?

Yulien: Ehhh... ik denk vier of vijf ongeveer. Zoiets.

Frank: Ok. En wanneer had je echt je eerste black metal cd?

Yulien: Mijn eerste black metal cd was... even denken... ja, dat is wel een goede, want ik heb nu tweeduizend cd's. Ik denk dat mijn eerste cd Satyricon was. Hoe heet die cd? Even denken... *Diabolic* heet die volgens mij die cd.

Frank: Hoeveel uur per week luister je nu gemiddeld naar black metal?

Yulien: Black metal luister ik welke dag, elk uur. (lacht) Een obsessie.

Frank: Wanneer het kan eigenlijk?

Yulien: Ja.

Frank: Luister je ook nog muziek naast black metal.

Yulien: Nee, alleen maar metal.

Frank: Maar wel andere soorten metal, death metal, thrash metal?

Yulien: Ja, ik luister alle soorten metal, maar het meeste is black metal.

Frank: Luisteren veel mensen in je vriendenkring ook naar black metal, in je omgeving?

Yulien: Oh ja, zeker wel.

Frank: En wat voor soort bands luisteren zij, een beetje hetzelfde als jou?

Yulien: Ehh... Nee, ze luisteren ook veel... Ja, ook *old school* rock. Black Sabbath... Ze luisteren ook Rammstein bijvoorbeeld, Satyricon luisteren ze ook, Melechesh luisteren ze ook.

Frank: Hoe heb je de meeste black metal bands die je luistert nu ontdekt.

Yulien: De meeste die ik live heb gezien is denk ik Gorgoroth.

Frank: Is dat ook één van je favoriete bands?

Yulien: Wat zei je?

Frank: Gorgoroth, is dat één van je favoriete bands?

Yulien: Ehh... ja. Ook een beetje

Frank: Wat is voor jou echt de aantrekkingskracht van black metal?

Yulien: Hoe bedoel je dat?

Frank: Waarom dat gewoon je lievelingsmuziek is.

Yulien: Ehh... de kracht die het uitgeeft, de positie dat het voor je brengt, gewoon... het is een manier om te leren... Hetzelfde als zeg maar rock and roll, het is gewoon sterk, krachtig en *powerfull*, je kan het vaak luisteren, er is geen einde. Het is gewoon vet, weet je, het is niet te stoppen, het is gewoon een krachtige oorlogsmachine. Zo kan je het ook zeggen.

Frank: Zie je dat ook in andere soorten extreme metal, zoals death metal, thrash metal?

Yulien: Death metal noem ik meer een dode machine.

Frank: Dus als ik vraag wat maakt het voor jou zo speciaal, dat is zeg maar geen einde, de kracht erachter, dat soort dingen allemaal?

Yulien: Ja.

Frank: We hadden het net over je favoriete bands. Volgens mij noemde je Dimmu Borgir, Cradle of Filth...

Yulien: Ja, Dimmu Borgir, Cradle of Filth, Venom.

Frank: Wat maakt die bands voor jou zo speciaal binnen black metal?

Yulien: Venom, zal ik mee beginnen, is één van mijn eerste black metal bands. Het begon met het album *Black Metal* in 1980 volgens mij. En van Venom... Ik zal een beetje de historie vertellen van black metal. Black metal is gewoon begonnen met het *Venom Black Metal* album, zo heette dat album. Het nummer *Black Metal*, zo heet het ook, was ook echt een obsessie want het was snel, zonder steminhoud ademen. Het was gewoon snel, niet simpel voor die band, en het was voor andere mensen ook heel inspirerend en het is op een gegeven moment uitgegroeid tot een extreme muziek en daarom maakt dat Venom belangrijk. En Dimmu Borgir... ja, is gewoon één van de meest bekende black metal bands die er is. Ik denk wel de nummer één bekende. Ik vind het één van mijn favoriete omdat ze het met keyboards doen, en met orkesten, het is symphonic en het is mooi. Ik vind het lekkere muziek, ik vind het prima. Cradle of Filth vind ik ook prima. Goede kwaliteit altijd in de studio, Dani Filth (de zanger) kan alles, van *scream* tot hoge stem, hij pakt er alles van.

Frank: Heb je een voorkeur voor... Er zijn natuurlijk verschillende stromingen in black metal, heb je een voorkeur voor symphonic black metal over het algemeen?

Yulien: Ja, er is wel een voorkeur. Alleen... ja... Het splits zich wel in tweeën, vind ik, die voorkeur, maar ik vind het zeg maar dat het allemaal hetzelfde is. Want je hebt *old school* black metal, je hebt ook normale black metal, maar het is gewoon simpel vind ik. Gewoon, ja... Je kan ook zeggen van 'ja, één' vind ik.

Frank: Je zegt het splits zich in tweeën, maar daar bedoel je mee old school black metal en...

Yulien: Ja, en echte black metal.

Frank: Maar wat zie je dan als *old school* black metal?

Yulien: Nou gewoon, ja, oud. Gewoon simpel, net zoals wat ze nu hier draaien. (hij verwijst naar de rockmuziek die op dat moment wordt gedraaid in de bar waar het interview afgenomen wordt) *Old school*.

Frank: Welke bands zou je daar onder rekenen?

Yulien: Hoe bedoel je?

Frank: Als je zegt *old school* black metal...

Yulien: Ja.

Frank: Bedoel je dan vooral bands van vroeger, uit de jaren tachtig of heb je ook nu nog *old school* black metal?

Yulien: Ja, natuurlijk. Een goed voorbeeld, de band bestaat al heel lang, Mayhem. Bestaat al heel lang. Die ken je denk ik ook wel?

Frank: Ja.

Yulien: Één van de Noorse... Één van de eerste Noorse bands die... van de *black circle* die samen met Burzum en Varg een beetje... ja... een positie aan maken voor een soort antichristelijke wereld in Noorwegen. En Mayhem is gewoon goed.

Frank: En wat zijn voor jou echt de meest toonaangevende bands van dit moment?

Yulien: Hoe bedoel je?

Frank: De bands waarvan je zegt van... het gaat niet per se om je persoonlijke smaak, maar de bands waarvan je zegt 'dat zijn echt de belangrijkste bands binnen black metal op dit moment'.

Yulien: Ehh... de belangrijkste? Zeker Dimmu Borgir, Mayhem, Burzum en Darkthrone. Dat zijn één van de belangrijkste vind ik. En Marduk ook.

Frank: Waarom zou je die als de belangrijkste zien?

Yulien: Omdat ik denk dat als hun niet bestaan dat de black metal wereld anders zou zijn dan normaal. Het zou niet echt zo zijn als dat soort black metal, want dat is *old school* en normale black metal en extreem ook, maar het is gewoon één klap in één, een goede positie en de uitstralingen van die vijf bands is echt geniaal.

Frank: Kan je dat misschien omschrijven, die uitstraling?

Yulien: Die uitstraling is zeg maar... dat ze echt laten zien wat echte black metal is. Dat het niet zo nep is zoals dat van tegenwoordig en ook van vroeger, zoals bands als... even denken. Zoals Destroyer 666. Dat is ook een black metal, thrash band en die heeft ook soms momenten die het ook soms na-aapt. En dat vind ik nou dat sommige bands uniek zijn en daarom vind ik ze ook heel belangrijk. En een unieke uitstraling.

Frank: Nog even terug naar het onderscheidt tussen *old school* black metal en andere black metal. Vindt je *old school* er bij horen, vindt je die... belangrijker?

Yulien: Ik vind ze behoorlijk belangrijk.

Frank: Maakt het voor jou ook uit zeg maar... Let je daar op, hoe lang een band al bestaat en...

Yulien: Ja, weet je, black metal bestaat volgens mij veertig jaar ofzo., of vijftig bijna zelfs. Maar black metal gaat nooit kapot en *old school* black metal daarmee bedoel ik gewoon dat het echt oud, uniek... oude uitstraling en een beetje schooluitstraling laat zien. Net zoals een kind, snap je. Simpele metal.

Frank: Maar het hoeft voor jou niet per se echt gecompliceerd, technisch gecompliceerd te zijn, het moet echt gewoon uitstraling... gewoon.

Yulien: Nee, voor mij gaat het meer om de muziek. Meer dat. Het gaat mij niet echt om de uitstraling. Het is hetzelfde als Melechesh. Ze komen uit Israel maar mensen doen er moeilijk enzo. dus... Omdat ze dan denken dat het joden zijn maar het zijn gewoon pure satanisten. Dus ja... is niets mis mee.

Frank: Wat zijn voor jou echt de standaarden waar bands aan moeten voldoen voordat ze black metal bands zijn?

Yulien: Ehh... *Corpsepaint*, *bullets*, ehh... veel bloed, ehh... en op de drumstijl dubbelbass, de gitaren moeten echt krijsen en stem moet gewoon keihard *grunten*, ook *scream*, dat is het een beetje.

Frank: Maar naast alleen de muziek zitten er ook nog andere vereisten volgens jou aan black metal bands, zoals *corpsepaint*? Aan het uiterlijk zitten dus ook nog eisen om echt als black metal band door te kunnen gaan?

Yulien: Ja, een black metal band moet zich ook houden aan... ja. Aan de muziek moeten ze het echt goed doen. Daar moeten ze gewoon... keihard... moet dus niet simpel... Gewoon hard, niet zachtjes, gewoon hard, je moet er op rammen. Net zoals je een kogel schiet, zo kan je het noemen.

Frank: Maar het uiterlijk van bands is wel ook heel belangrijk?

Yulien: Ja, dat ook. Sowieso. Het is ook een traditionele black metal uiterlijk vind ik.

Frank: *Corpsepaint* zie je wel als vereiste?

Yulien: Ja.

Frank: Maar ik bedoel bijvoorbeeld ook met Darkthrone.

Yulien: Ja.

Frank: Die hadden vroeger natuurlijk echt... het waren bijna een beetje de uitvinders van *corpsepaint* zelfs, zo kan je het wel ongeveer noemen. Maar op de laatste albums hebben alleen ineens geen *corpsepaint* meer. Vindt je dat jammer dan?

Yulien: Ja, natuurlijk vind ik het jammer, maar je kan er niets aan doen snap je.

Frank: Maar het doet voor jou niets af aan de band?

Yulien: Nee, kijk, hun zijn ook nu ineens een *old school* punk black metal band geworden en het is ook nog gewoon een prima band. Er is niets mis mee.

Frank: En als je kijkt naar persoonlijkheden in de scene...

Yulien: Mijn persoonlijkheden?

Frank: Nee, naar persoonlijkheden. We hadden het net over de belangrijkste bands, wat voor jou de meest toonaangevende bands en persoonlijkheden waren. We hadden het net over belangrijkste bands, wat vindt jij echt de belangrijke personen binnen black metal op dit moment?

Yulien: Ehh... belangrijke personen? Shagrath van Dimmu Borgir, ehh... Dani Filth van Cradle of Filth natuurlijk en Varg Vikernes van Burzum. Ja, dat zijn de top die ik zou zeggen zeg maar daarvoor.

Frank: En komt dat volgens jou vooral door de bands waarin ze spelen dat ze zo belangrijk zijn?

Yulien: Ehm... Nee, dat zijn gewoon legendes. En... dat sowieso.

Frank: Hoezo zijn het volgens jou legendes? Door wat ze muzikaal voortbrengen?

Yulien: Nou, ze hebben dingen uitgevonden wat nog nooit gedaan was. Dimmu Borgir heeft ook symphonic uitgevonden, black metal. Ze hebben veel uitgespookt met alles. Ja, ik weet veel over... Hetzelfde als Gorgoroth. Dat is een band waar heel veel drugs is door heen gegaan en al die bandleiden eruit en dat is ook uniek. Ik weet er heel veel van. Ik weet er echt zat van joh.

Frank: Als je kijkt... Zijn er ook bands die zichzelf neerzetten als black metal bands maar dit volgens jou in werkelijkheid niet zijn?

Yulien: Ja, natuurlijk.

Frank: Welke zijn dat dan? Volgens mij had je het net al over een band namelijk.

Yulien: Ja.

Frank: Ik weet niet welke het dat je zei.

Yulien: Een band die niet echt... zeg maar black metal zeggen maar het is het niet, die ehh... Cradle of Filth zeg maar op zich. Dat zijn ze nu nog wel een beetje. Vroeger meer, maar op een gegeven moment zijn ze wat minder gaan...

Frank: Je noemt het wel als één van je favoriete bands, maar je zegt wel van 'het is misschien niet helemaal black metal', of een twijfelgeval?

Yulien: Ehh... ik twijfel niet hoor. Het is alleen... ja... Ze gebruiken soms een zangeres en daarom denk ik ook... het is het wel maar het is meer met vrouwen soms.

Frank: Een zangeres dat hoort volgens jou niet in black metal?

Yulien: Ja, natuurlijk wel. Je hebt wel meer bands waar een vrouw in zit, black metal bands.

Frank: Ja, maar ik bedoel een vrouwelijke zanger in black metal, dat hoort niet?

Yulien: Ja, dat hoort wel vind ik een beetje. Alleen het is dan uniek voor die band, maar dan komt wel in een ander vak van de metal natuurlijk.

Frank: Dan is het niet meer helemaal black metal?

Yulien: Ja, half, half.

Frank: En wat zijn volgens jou echt... Zijn er ook echt klassieke albums? Als je kijkt naar black metal albums, wat zie jij dan echt als dé klassieke black metal albums? Waarvan je zegt 'als je black metal fan bent zou je die echt moeten hebben'.

Yulien: Venom, Welcome to Hell. Dat is één van de klassieke albums vind ik. Mayhem, *Deathcrush* uit 1984. Dat is echt een klassiek album van Mayhem, echt oude black metal album. Als derde het *Aske* van Burzum. Dat zijn drie klassieke metal albums.

Frank: Kan je ook toelichten waarom dat zo is?

Yulien: Het zijn één van de eerste black metal albums, en het zijn gewoon oud en goed. Gewoon simpel, oud... oud geluid. Ik hou daar wel van.

Frank: Je maakt bijvoorbeeld onderscheidt tussen *old school* black metal en andere black metal. Er zijn natuurlijk wel ook verschillende stromingen nog in black metal. Maar ik weet niet of er ook stromingen waarvan je niet van houdt binnen black metal? Of heb je zoiets van: alle black metal bands kan ik eigenlijk wel aanhoren?

Yulien: Ehh.. ja. Ik verdiep me er heel erg in. Ik ken bands dat echt sommige mensen niet eens kennen. Ik ken ook gewoon veel daarin. Het is gewoon simpel, ik weet er veel over, ik kan er alles van zeggen. Ik weet wel één ding dat ik haat van black metal, en dat is één band. Dat is een underground band die heet Gort, G – O – R – T, en hun spelen zeg maar thrash metal en black metal. En het klinkt niet zo, maar het klinkt gewoon zeg maar... het klinkt love metal. Het is niet echt black metal, dus ja...

Frank: Vindt jij van wel dat ze een black metal band zijn?

Yulien: Zelf beschrijven ze zich wel zo.

Frank: Maar het is een beetje thrash volgens jou?

Yulien: Nee, lovely metal. Alleen girls.

Frank: Wat moet ik me daar bij voorstellen?

Yulien: Gewoon meiden metal, het is niet echt jongens metal.

Frank: Gewoon te soft ofzo.?

Yulien: Hey?

Frank: Gewoon te soft? Teveel melodieën of te vrolijk?

Yulien: Ehh... nou ja, vrolijk.

Frank: Je had het over die Italiaanse band. Toen zei je dat het niet echt black metal was, maar ze zijn wel een underground band.

Yulien: Ja.

Frank: wat zie jij dan echt als underground?

Yulien: Bands als underground... ik kan je een heel goed voorbeeld geven zelfs, Nargaroth en nog veel meer bands. Maar Nargaroth ken ik nu echt uit mijn hoofd. Daar heb ik al zes cd's van en ik heb ze ook live gezien, in Lelystad volgens mij was het. Maar dat is keihard. Underground is ehh... zeg maar... de muziek onbekend en niet te koop kan je het zeg maar noemen. Zo kan je het zeg maar een beetje noemen.

Frank: Maar niet te koop? Het moet toch wel ergens te koop zijn?

Yulien: Ja, natuurlijk. Maar niet op bepaalde sites ofzo., niet in bepaalde winkels. Dan moet je je er echt heel erg in verdiepen tot je hem krijgt.

Frank: Dus zeg maar underground daar versta jij onder dat je tot een bepaalde kring moet horen om er aan te komen?

Yulien: Ja.

Frank: Als je zegt underground band merk je dan ook een verschil in geluid met andere bands?

Yulien: Ja, dat wel.

Frank: Kan je dat omschrijven, dat geluid, underground?

Yulien: Ja, zeker. Het lijkt meer op... ja, zeg maar net zoals je iets opneemt als nu, zo lijkt het een beetje als je het hoort. Bij elkaar de hele band in één keer opgenomen.

Frank: Niet al te goede kwaliteit?

Yulien: Ja, zo zou je het kunnen noemen.

Frank: Vindt jij het over het algemeen belangrijk hoe een album geproduceerd is?

Yulien: Ja, zeker. Ik zal even een voorbeeld noemen, ik heb een black metal band Restmania. We hebben nu laatst de drummer er uitgegooid en de bassist en ik ben nu samen nog... Ik ben zanger en gitarist, elektrische gitarist en ik heb nog een gitarist. Wat het is... we hebben bepaalde dingen gemerkt, problemen met die gasten maar die hebben we gewoon eruit geschopt. Dat is geen probleem, we krijgen wel nieuwe. De studio... prima geluid, dat is voor ons het meest belangrijke, en de fans. We ook binnenkort als de band weer bij elkaar is met nieuwe leden gaan we weer optreden. Als voorprogramma, dat weten we al, het is niet een underground band maar een hele bekende, en als ik de naam vertel denk ik wel dat je echt gaat flippen, maar dat hou ik liever nu even voor mezelf want er komen ook folders op

internet te staan enzo. Het wordt helemaal top, en de entree wordt waarschijnlijk vijftien euro. En waarschijnlijk in een weekend, dus dat zeg ik alleen nog.

Frank: Maar hoe zou je je eigen band omschrijven? Black metal, maar wat voor soort black metal? Bijvoorbeeld ook met keyboard of...

Yulien: Geen keyboards. Mijn band lijkt heel erg op Immortal. Immortal laat ik je een keer horen. Oorlog gewoon lijkt het er op. Een beetje gewoon... We hebben op het album, het album die er ook aankomt ben ik al bezig met de vocalen aan het maken enzo. Ik zal wel een paar dingen vertellen, het eerste nummer en ook hoe het album heet. Het album heet *666 Crosses of black metal*. En er heet ook zo een nummer, dat is het nummer één nummer. En die tekst is echt puur satanisch en in het begin hoor je zeg maar bombardementen en die bombardementen opnames waren in Rotterdam.

Frank: Heb je daar opnames van?

Yulien: Ja, ik heb van iemand die dat uit die tijd nog van zijn voorouders had en we zijn het nu allemaal in een computer aan het installa... voor de cd aan het zetten. En de cd gaat ook een beetje op Immortal lijken en ook op het album Panzer Division van Marduk. Dat is het enige nog wat ik zeg over mijn band.

Frank: Ok. Je had het erover, over je band, dat je een beetje van oorlog er in had enzo.

Yulien: Ja.

Frank: Vind je dat een geschikt thema voor black metal, oorlog?

Yulien: Ja, zeker. War en satan. Dat is de twee belangrijkste dingen.

Frank: Maar de meeste black metal gaat ook over war en satan eigenlijk.

Yulien: Ja, zeker. En *fucking burning churches*.

Frank: Vindt je het belangrijk waar de teksten over gaan van bands?

Yulien: Ehm... het belangrijkste... even denken. Over 666 en over de oorlog. Simpel. *Satan en war*.

Frank: Dat zijn volgens jou eigenlijk echt alleen maar de twee onderwerpen waar de black metal over moet...

Yulien: Nee. Per album is het verschillend. Dit album, ik zal het wel zeggen, dit album willen wij alleen maar satan en war. Het volgende album willen wij... dan willen wij waarschijnlijk wat over... over een klein meisje hebben die in een kamer zit ergens in een berg en ze wordt dood aangetroffen, en ze heeft een boek bij zich in haar hand en dat boek wordt bij haar samen verbrand en ze wordt in een urn gezet, en bij een begraafplaats, en later ontdekt ze dat ze nog familie heeft en in dat boek stonden alle namen van haar voorouders, en dan staat er

ook dingen over de Tweede Wereldoorlog. Een heel heftig verhaal. En wat het ook is, ze had als een vriend op de berg ook een wolf die kon veranderen in een vampier. Dat is heel raar, maar het is echt heel uniek.

Frank: Maar dat heeft toch niet meer per se met satanisme of echt oorlog direct te maken?

Yulien: Nee. Het heeft meer met de historie te maken van... historie en kinderen.

Frank: Maar je mag dus ook ver andere dingen zingen in black metal volgens jou, dan oorlog en satanisme?

Yulien: Ja. Creativiteit, dat is één. Ja, dat is het een beetje.

Frank: Zijn er ook dingen waar je niet over mag zingen in black metal? Waarvan je denkt dat hoort er niet bij.

Yulien: Nou ja, natuurlijk. Over Jezus, daar mag je niets over zeggen. Ja... over christenen mag je niets zeggen. Die mogen niet eens in mijn kamer want dan verbrand ik gewoon die persoon. Ik ben streng satanist.

Frank: Door black metal, ben je daardoor satanist geworden?

Yulien: Nee.

Frank: Daarvoor was je er ook al geïnteresseerd in?

Yulien: Ik zal je vertellen hoe ik op satanisme ben gekomen. Ik heb een keer een boek gevonden op straat, daar stond met grote letters *The Satanic Bible* op. En ik begon hem te lezen en er stonden dat echt klopte, dat me ook in me echte leven, me jonge leven tegenkwam. En ik ben uitgegroeid tot satanist. Ik ga zelf naar de satanische kerk, en ja... Het is gewoon ongeloofelijk, de wereld van satanisme is belangrijk.

Frank: Hoe zou jij het satanisme van jou beschrijven? Als je een korte beschrijving moet geven van satanisme.

Yulien: War en satan, hetzelfde als black metal.

Frank: Maar je ziet ook echt een directe link tussen black metal en satanisme?

Yulien: Nou... satan denkt alleen maar aan oorlog en pijn. Dus ja... zo is het gewoon.

Frank: En dat zie je ook terug in black metal?

Yulien: Ja, zeker. Black metal is denk ik één van de kleppen van satan.

Frank: Vindt je het belangrijk dat black metal bands satanische teksten hebben?

Yulien: Ja, zeker. Kijk, je hebt ook een satanische band Rock Bitch, heb je daar van gehoord?

Frank: Ja.

Yulien: Rock Bitch die waren naakt aan het optreden en het waren satanische nonnen, satanische nonnen zelfs, en die zaten gewoon te *fucken* met een dildo in de kont van de

keyboarder. Dus dat was echt ongelooflijk. En het is gewoon echt... ja, echte satanisme. Ze zijn met bloed gedoopt, dus echte satanisme.

Frank: Luister je ook eerder bands als ze satanisch zijn dan dat ze niet satanisch zijn?

Yulien: Ja, zeker. Dat ga je niet van me verwachten. Ik luister ook Black Sabbath, Europe, *The Final Countdown*, dat ken je wel denk ik. Gewoon lachen, voor de lol doe ik dat. Maar ik luister ook rock 'n roll. Shagrath van Dimmu Borgir heeft een band, Chrome Division, ken je die?

Frank: Nee.

Yulien: Die is best lachen. Die heeft ook video's enzo., maar het is een hele goede band. Het heeft een invloed op rock 'n roll.

Frank: Maar die bands zijn toch ook niet echt satanisch, die je opnoemde?

Yulien: Nee, die zijn niet satanisch.

Frank: Als je... de bands waar je van houdt, zou je zeggen dat je die in de eerste plaats luistert echt omdat je de muziek goed vindt of komt er ook nog bijvoorbeeld satanisme bij kijken?

Yulien: Nee, nee, nee. Omdat ik die plaat goed vind.

Frank: Maar je had het over satanisme dan en oorlog. Zijn er daarnaast ook nog onderwerpen waarvan je vindt die horen gewoon bij black metal?

Yulien: Ja, zeker... andere woorden voor black metal... ehm... ja, hoe kan ik dat zeggen, andere woorden voor black metal. Heil, dat is een andere woord voor hallal in black metal taal zou ik zeggen. Maar ja... Black metal is gewoon uniek. Het vormt zich langzaam tot een grote wereld.

Frank: Vindt je ook dan dat... even kijken, de bands echt... Nee, laat ik het zo stellen. Daar hadden we het ook al over net, toen we het hadden over waar gaat black metal over, toen zei je ook *burning churches*. De misdaden die gepleegd zijn in black metal in de loop van de tijd, hoe sta je daar tegenover? Vindt je dat gerechtvaardigd of vindt je dat... Wat is jouw mening daarover?

Yulien: Ik vind het geweldig. Al die kerken in de fik in Noorwegen, daar was ik hartstikke blij mee. Ik zou het zelf met die personen een keer uitgaan en een kerk in de fik steken. Weg met die *fucking* kerken. Ik vind dat kerken geen plaats moeten verdienen. Ik vind dat niet. Ik vind dat als ze kerken willen plaatsen dat er maar één land mag waar ze kerken moeten plaatsen en dat moet dan maar eh... Rusland zijn en dat de andere wereld gewoon doet wat hun willen. Geen kerken. Een kerkverbod in alle landen. Zo is het gewoon.

Frank: Vindt je dat die bands ook meer status hebben doordat ze die misdrijven hebben gepleegd, zoals moorden en kerkverbrandingen?

Yulien: Ja, zeker. Emperor, die heeft heel veel mensen vermoord en kerken in de fik gestoken. Maar niet alleen dat. Wat ik ook zelf goed weet, dat ehh... even denken. In Rusland is er een verbod... Je mag daar wel metal luisteren, maar je mag je niet metalhead kleden. Anders wordt je aangehouden en dan heb je tien jaar celstraf. Dus... ik vind dat helemaal nergens op slaan dus van mij mogen ze allemaal de klere krijgen in Rusland. En als ik ooit in Rusland ben dan zeg ik '*kiss my ass en fuck your mother*'. Zo duidelijk ben ik gewoon met alles. Ik ben eerlijk en dat is het.

Frank: Maar vindt je dat het nog steeds een belangrijke rol speelt, die misdaden, zoals de moorden en kerkverbrandingen in black metal? Dat Varg heeft bijgedragen aan het imago van black metal.

Yulien: Ehm... Nee, weet je, het is de keuze van de persoon. Je doet het of je doet het niet, het is gewoon een keuze. Het is aan de persoon, zo simpel is het.

Frank: Maar denk je dat voor black metal in zijn geheel, voor het imago van black metal, dat het daar een belangrijke rol in heeft gespeeld?

Yulien: Ehm... Ja, zeker. Veel promotie heeft het voor gezorgd. Veel op het nieuws. Burzum, Varg Vikernes, was in de rechtszaal, er waren meer dan... de helft van de wereld wist er van, op alle kranten stond '*Satan is here*', stond er in het Engels. En, ja, het was een dramatisch verhaal voor Varg Vikernes, maar hij vond het gewoon lollig, dus... Ik vind het ook wel lachen. Wie kan er wat aan doen?

Frank: Maar de bands uit de begintijd, zoals ook Burzum met Varg Vikernes, Immortal, Emperor, Darkthrone, Mayhem. De bands uit de begintijd uit Noorwegen. Denk je dat die nog steeds een belangrijke rol spelen in black metal vandaag de dag?

Yulien: Ja, zeker. Dat is een inspiratie voor andere kinderen en andere mensen en oudere voor wat echt metal is. Black metal is meer een... ja, hoe kan ik het uitleggen, een versie van extreme metal, zoals death metal. Dat is echt alleen maar *grunten* en gitaren krijsen, alles. Dus ja, dat is echt geweldig.

Frank: Maar denk je dat ze ook vandaag de dag nog steeds belangrijk zijn?

Yulien: Ja, zeker.

Frank: Zowel als bands alsook als inspiratie voor andere bands?

Yulien: Ja. Het is gewoon een inspiratie en... ja, een gedachte dat in de hoofd krijgt die persoon van een band. Het is gewoon iets unieks en het blijft voor die persoon uniek. Zo simpel is het gewoon.

Frank: Maar als je... (even stil) Denk je dat er ook vandaag de dag nog steeds originele black metal bands opkomen?

Yulien: Ja, zeker. Ik denk over tien jaar dat er heel veel mensen meer black metal zullen luisteren, veel meer. Misschien wel net zo populair als nu hiphop is. Ik denk dat het heel erg gaat uitgroeien. Het was ooit een tijd, in 1990 en 1980, en 2000 was het ook een extreme tijd. Nu nog ook in bepaalde landen zoals Finland en Scandinavië. Oostenrijk ook, Amerika ook, want als je Marduk vraagt in Amerika kent iedereen het. Dus ehh... ja, black metal is bekend overal. Ja, overal niet, maar Amerika, Finland en Scandinavië, dat is het.

Frank: Vindt je het ook een goede zaak als het zo populair zou worden als hiphop nu is?

Yulien: Ja, zeker. Ik vind het... eerst vind ik het financieel heel mooi voor die bands, en ook voor mij dan, en twee ik vind het gewoon super geweldig. Meer fans, meer publiek, alles. En geld.

Frank: Wat jou betreft geldt dus eigenlijk hoe groter hoe beter, black metal?

Yulien: Ja, zeker. Hoe meer muziek, hoe meer hoe beter.

Frank: Maar vindt je ook... als je kijkt naar de vroege jaren negentig in Noorwegen waar het zich echt heeft ontwikkeld zoals het nu is een beetje, het bestond daarvoor ook al, maar in de vroege jaren negentig in Noorwegen is een beetje de moderne black metal ontstaan. Als je kijkt naar de vroege jaren negentig tot nu, vindt je dan dat het zich positief heeft ontwikkeld black metal, dat het de goede kant op is gegaan?

Yulien: Ja, zeker. Black metal heeft zich meer... uitgegroeid tot een wereldberoemde positie voor muziek. In de top 100 staan er meer dan zestig albums van black ehh... metal, ja, alleen maar metal. En black metal denk ik zes of zeven. Zoals Dimmu Borgir, Cradle of Filth, Immortal, Satyricon, ehh... Mayhem en Marduk. Dat zijn de zeven bands die echt zeker wel in die lijst staan.

Frank: Maar als je zegt dat het zich positief heeft ontwikkeld, bedoel je dan vooral positief dat het populairder is geworden...

Yulien: Ja.

Frank: ...of vindt je dat de muziek ook beter is geworden in die tijd?

Yulien: Ja, zeker weten.

Frank: Wat vindt je er van dat er meer variatie is gekomen in metal? Vindt je dat een positief iets?

Yulien: Ja, zeker, ja. Absoluut.

Frank: Ok. Even kijken. (ik kijk even op mijn vragenlijst) Maakt het voor jou nog uit bij welk platenlabel iets is uitgebracht?

Yulien: Nee, niet echt. Mijn favoriete platenlabel is *Nuclear Blast* uit Duitsland.

Frank: Maar daar let je nooit echt op eigenlijk?

Yulien: Jawel, jawel. Als ik in de cd kijk dan kijk ik welke, want elk label heeft altijd een prijs voor ehh... de, ja, het album die je dan betaald.

Frank: Maar het is niet zo dat het jou echt uitmaakt qua muziek bij welk label een band zit? De muziek is goed dan maakt het niet uit bij welk label die zit?

Yulien: Nee, niet echt.

Frank: Vindt je het ook belangrijk cd's te kopen of download je toch veel?

Yulien: Ja, zeker. Ik vind het ook belangrijk.

Frank: Dus je koopt ook het meeste van je muziek?

Yulien: Ehh... hoe zal ik het zeggen? Ik koop een cd drie keer per week, drie dagen. En dan neem ik per dag echt grote stapels mee?

Frank: Maar download je ooit wel eens albums of niet?

Yulien: Nee, ik download ze niet, ik koop ze en dan download ik ze via *iTunes*, want dan betaal je officieel, want ik haat downloaden. Mensen die dat doen vind ik echt *assholes*.

Frank: Dus je vindt eigenlijk wel dat artiesten gewoon iets moeten krijgen voor hun muziek eigenlijk?

Yulien: Ja, ze doen het niet voor niets.

Frank: En videoclip van black metal, wat... waar moeten die volgens jou aan voldoen of vindt je dat black metal videoclip moeten maken...

Yulien: Zeker.

Frank: En als ze die maken waar moeten die aan voldoen?

Yulien: Ja, alles. Gewoon... Het moet de band uit... laten zien hoe het ook eruit ziet en reclame maken natuurlijk. En showen.

Frank: En awards, zouden awards voor black metal bands volgens jou een goede zaak zijn?

Yulien: Ja. *Metalhammer* heeft al awards.

Frank: Maar dat vindt jij gewoon ehh... awards voor black metal bands vindt je wel een goed idee?

Yulien: Ja, zeker weten.

Frank: Gewoon omdat ze erkenning krijgen voor hun werk ook?

Yulien: Ja.

Frank: En... hoe zit het met bijvoorbeeld het anders promoten van bands? Vindt je dat, ook in black metal, vindt je dat ze gewoon alles moeten kunnen promoten?

Yulien: Ja, zeker.

Frank: Teksten en thema's... je zei al dat je het op zich wel belangrijk vond waar over gezongen werd, maar toen hadden we het over war en satanisme, maar ook dingen die vaak wel bezongen zijn is paganisme natuurlijk, mythologie. Maar ook wel extreem-rechste ideologieën enzo.

Yulien: Ja.

Frank: Maar wat vindt je daar van?

Yulien: Ehh... ja, ik vind het wel goed.

Frank: Je hebt er geen problemen mee?

Yulien: Nee.

Frank: Vind je dat het bij black metal hoort ook? Bijvoorbeeld en paganisme en extreem-rechts?

Yulien: Ja, zeker.

Frank: Maar waarom?

Yulien: Ehh... waarom? Ik vind het belangrijk.

Frank: Sta je er ook achter dan?

Yulien: Ja, zeker.

Frank: Als je één thema mocht kiezen waar black metal bands over zingen, wat zou dat dan zijn? Is toch satanisme het belangrijkste, of toch andere...

Yulien: Ehh...

Frank: Of een mix van dingen?

Yulien: Een mix van satanisme en pijn.

Frank: Vindt je dat ik het goed samenvat als ik zeg dat ze op zich over verschillende dingen kunnen zingen, black metal bands, maar het is belangrijk dat de teksten een beetje duister zijn, dat dat eigenlijk het belangrijkste is?

Yulien: Ja, absoluut.

Frank: Denk je dat de meeste bands ook echt geloven waar ze in zingen? Je hebt natuurlijk veel satanisme in black metal enzo., maar geloof je dat black metal bands die satanische teksten hebben ook echt satanisch zijn zelf?

Yulien: ja, zeker. Dat zijn ze wel.

Frank: Denk je alle bands of zijn er ook uitzonderingen?

Yulien: Ehh... alle bands.

Frank: Denk je dat het belangrijk is uit wel land black metal komt?

Yulien: Ja, absoluut?

Frank: Maar waar... hoe bedoel je? Waar moet het vandaan komen of waarom is dat belangrijk?

Yulien: Nou, wat ik belangrijk er aan vind, daar moeten ze zich aan houden. Zo simpel is het.

Frank: Maar hoe bedoel je? Dat het belangrijk is uit welk land het komt, maar dat ze zich ehh... Sorry ik snap niet precies wat je dar mee bedoelt eigenlijk.

Yulien: Nou, dat ik zeg maar blijf waar ze vandaan komen, dat het gewoon goed blijft. Dat het geen onzin is dat het gewoon echt is.

Frank: Qua teksten bedoel je?

Yulien: Ja, ja dat.

Frank: Dus ze mogen over veel dingen zingen als ze geen onzin vertellen?

Yulien: Ja, inderdaad.

Frank: Maar het is gewoon belangrijk dat ze geloven waar ze in zingen?

Yulien: Ja, inderdaad.

Frank: Ok. En als het land waar black metal vandaan komt...

Yulien: Het land?

Frank: Ja, vindt je belangrijk uit welk land het komt?

Yulien: Noorwegen.

Frank: Vindt je het ook belangrijk dat bands uit Noorwegen komen?

Yulien: Zeker weten. Ik heb een grote vlag in mijn kamer hangen. Daar staan allemaal bands erop getekend. Namen van keren waar ik live heb gezien, handtekeningen van bands als Marduk, Emperor, Immortal, Mayhem, Cradle of Filth, Satyricon, dat soort bands de handtekeningen staan er allemaal op, 1349, ehh... en nog veel meer bands.

Frank: Maar voor jou is Noorwegen echt hét black metal land?

Yulien: Ja, zeker, absoluut.

Frank: Maar luister je ook nog naar black metal uit andere landen?

Yulien: Ja, Scandinavië en Finland enzo., en Amerika en Nederland.

Frank: Kan je ook echt horen uit welk land black metal komt? Dat als je muziek hoort dat je denkt 'nou, dit is gewoon...'. Dat elk land een eigen geluid heeft?

Yulien: Nee, dat kan je niet horen.

Frank: Maar... als je het wel belangrijk vindt dat het uit Noorwegen komt, is het dan vooral dat Noorwegen zo'n hele lange geschiedenis heeft met black metal, of...

Yulien: Ja, een hele lange.

Frank: Maar kan volgens jou in elk land goede black metal gemaakt worden?

Yulien: Ehh... ja, absoluut.

Frank: Dus dat maakt niet uit, ook gewoon uit Afrika, Zuid-Amerika allemaal?

Yulien: Afrika denk ik niet omdat die geen geld hebben voor een studio, maar ehh...

Frank: Maar als ze geld hebben voor een studio kan het overal gemaakt worden eigenlijk?

Yulien: Ja, sure. Natuurlijk.

Frank: (even stil) Maar als je kijkt naar de toekomstverwachting van black metal... Net zei je al dat je verwacht dat het populairder zou worden de komende tien jaar, maar...

Yulien: Ja, zeker.

Frank: ... maar hoe verwacht je nog meer dat het zich zal ontwikkelen de komende tijd, black metal?

Yulien: Ik denk ik dat er honderden albums meer zullen uitkomen. Dat het heel hoog zal stijgen de muziek, hoog blijven en... het zal uitgroeien tot een wereldmuziek. Dat is het al, maar het zal nog hoger uitgroeien.

Frank: Maar denk je niet dat de muziek misschien een klein beetje ontoegankelijk is voor mensen of teveel herrie voor de meeste mensen?

Yulien: Nee hoor, dat denk ik niet. Ik denk dat mensen het gewoon... zeg maar zullen vinden als een stroming voor extreme muziek en veel mensen zullen er van houden. Zoals mensen die pijn hebben en depressief zijn, daar zullen ze van houden.

Frank: Maar geloof je dat ook dat black metal fans wel, want je zei net van mensen die een pijn hebben en depressief zijn enzo., dat black metal fans over het algemeen... degene die naar black metal luisteren dat die wel een beetje ook dat hebben, pijn depressief, dat dat een reden is om naar black metal te luisteren misschien.

Yulien: Nee, ik denk dat je het dan gewoon leuk kan vinden.

Frank: Ok. Is er nog iets wat jouw, in jouw ogen, black metal echt authentiek maakt? Wat black metal bands echt authentiek maakt?

Yulien: Nee.

Frank: Ok. Even samenvattend, want ik ben eigenlijk een beetje door mijn vragen heen, maar voor jou is black metal... Qua teksten, ze kunnen overal over zingen eigenlijk. Er zijn wel bepaalde grenzen, het moet niet te vrolijk gaan het moet een beetje duister zijn. Maar het kan zowel over oorlog, satanisme en dat soort dingen gaan qua teksten. En qua uiterlijk dan zeg je ze moeten eigenlijk wel *corpsepaint* op, dat hoort erbij.

Yulien: Ja, zeker. Dat hoort er zeker wel bij.

Frank: En je denkt... Noorwegen is wel het belangrijkste land voor black metal zei je.

Yulien: Ja, zeker weten.

Frank: Maar uit andere landen kan wel goede black metal komen.

Yulien: Ja, daar komt zeker één van de beste black metal.

Frank: Maar zeg maar de bands die je luistert luister je vooral omdat je de muziek ervan goed vindt.

Yulien: Ja, zeker weten. Ik vind het absoluut geniaal dan.

Frank: Maar zou je bijvoorbeeld ook naar een black metal band luisteren als die wel goede muziek maken, maar wel alledaagse kleding, een heel net kapsel, allemaal totaal niet black metal zijn voor de rest zou je dan alsnog een cd kopen?

Yulien: Dat hangt er vanaf.

Frank: Waar hangt dat vanaf dan?

Yulien: Als ze christelijk zijn dan gooi ik het zo in de wc-pot.

Frank: Dus dat mag totaal niet, christelijk zijn in black metal?

Yulien: Nee. Het klopt gewoon niet. Want black metal, al het woord black klinkt... al duisternis pijn en.. *destroy*. Zo klinkt het.

Frank: Zijn er nog meer dingen waarvan je zegt... behalve christelijk zijn, zijn er nog meer dingen die bands absoluut niet mogen zijn voordat ze black metal mogen maken?

Yulien: Nee, absoluut niet.

Frank: Christelijk zijn is het enige wat ze niet mogen zijn eigenlijk.

Yulien: Ja.

Frank: Ok. Ja... nu ben ik eigenlijk wel een beetje door mijn vragen heen. Maar ik weet niet of jij nog iets hebt waarvan je dacht, waarvan je verwacht had dat het gevraagd zou worden? Of is er nog iets wat je wilt zeggen voor de rest?

Yulien: Nee hoor.

Frank: Of iets waarvan je dacht dat het aan bod zou komen nog?

Yulien: Wat zei je?

Frank: Is er nog iets waarvan je verwacht had dat het aan bod zou komen, maar dat niet gebeurt is?

Yulien: Ehh... nee.

Frank: Ok. Dan ben ik er zo'n beetje doorheen. Bedankt.

Interview 7: Kevin

Naam: Kevin

Leeftijd: 24

Datum interview: 06-06-2011, te Midwoud

Duur interview: 0:42:27

Frank: Zoals ik al zei heb ik er wel een vragenlijst bij, maar het is meer... het is de bedoeling van zo'n interview je vooral een beetje... dat het meer een beetje op basis van gesprek gebeurt, dus de vragenlijst hoeft niet per se aangehouden te worden. Dus mocht je iets willen zeggen ofzo., het hoeft niet per se op de vragen gerelateerd te zijn ofzo. dus het kan gewoon tussendoor gegooid worden.

Kevin: Ok. Kom maar op.

Frank: Ok. Ten eerste, persoonlijke gegevens nog. Leeftijd?

Kevin: Vierentwintig.

Frank: En woonplaats?

Kevin: Hoorn.

Frank: En hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Kevin: Internet eigenlijk. Ja, ik ben begonnen met Rammstein luisteren, daarna ging ik nu metal luisteren. Toen rolde ik een beetje de... kwam ik op zo'n forum terecht zeg maar. Daar hadden ze death metal en black metal en dan ga je dingen downloaden. Dan hoor je black metal en dan vindt je het leuk. En zodoende ga je steeds meer zoeken zeg maar.

Frank: Hoelang geleden was dat ongeveer?

Kevin: Ehh...

Frank: Een grove schatting, het hoeft niet precies allemaal.

Kevin: Ja, vier, vijf jaar, zoiets.

Frank: En hoeveel uur luister je gemiddeld per week nu, naar eigen schatting?

Kevin: Het is nu iets minder want ik zit heel vaak bij mijn vriendin, maar daarvoor was het elke avond gaat muziek aan, de hele avond. Dat is dan death of black. Echt specifiek black kan ik niet zeggen, maar het is de hele avond, ik kwam rond zeven uur thuis en tot een uurtje of elf alleen maar muziek aan. Dus het is wel veel.

Frank: En luister je ook nog veel andere muziek naast black metal?

Kevin: Ja, het is wel... over het algemeen is het allemaal metal. Ik luister ook veel death metal en pagan, een beetje pagan, black zeg maar, de kruisingen ertussen.

Frank: En verhoudingsgewijs, zou je zeggen dat het merendeel black metal is?

Kevin: Dat verschilt eigenlijk per dag, dat verschilt ook per stemming. Kijk de ene keer heb ik meer zin in black metal en andere weer lekker death metal, lekker beuken zeg maar. Dat verschilt eigenlijk per keer.

Frank: En heb je veel vrienden die naar black metal luisteren.

Kevin: Eigenlijk maar eentje. Ik had ook nog een vriend die luisterde wel eerst black, maar niet zo heel veel, maar die luistert nu death. Over het algemeen maar één die er veel naar luistert eigenlijk.

Frank: Dus ook niet veel black metal vrienden?

Kevin: Ik heb niet veel vrienden (lacht). Nee, ik heb één vriend die echt black metal luistert, en eentje soms en andere vrienden van me luisteren helemaal geen metal.

Frank: En de meeste bands die je nu luistert, hoe heb je die ontdekt?

Kevin: Nou de meeste gewoon een keer, dan zie je wat leuks, dan ga je het downloaden of dan vindt je ergens een *review*. Je vindt een *review* op *Zware Metalen* ofzo., dan ga je een keer kijken. Of gewoon, je zit een avondje te random downloaden en dan kijk je of het leuk is en daarna koop je dat album. Of op een concert, daar vindt je weer een nieuw bandje.

Frank: En ga je ook nog wel eens naar optredens toe?

Kevin: Concerten bedoel je?

Frank: Ja, concerten.

Kevin: Ja, heel veel.

Frank: Ok. En hoeveel keer naar schatting per maand of per jaar?

Kevin: Ja, dat is ook afhankelijk van hoeveel bands er komen natuurlijk, of hoeveel goede bands er komen. Maar gemiddeld zal dat... ik zou zeggen gemiddeld drie, vier keer per maand in het totaal.

Frank: Ok. En wat zijn je favoriete black metal bands?

Kevin: Mijn nummer één favoriet is wel Primordial, dat is niet echt black, dat is een beetje pagan, pagan-black zeg maar. Secrets of the Moon, dat is wel gewoon black. (Band onverstaanbaar), is ook heel goed. Marduk, uiteraard. (even stil) Ja, wat wil je favoriet noemen.

Frank: Ja, gewoon wat meteen in je hoofd opkomt van 'dit zijn echt mijn favorieten'.

Kevin: Ja, nou ja, Austere, wat we net ophadden (stond op in de auto toen hij me vanaf het treinstation ophaalde). Woods of Desolation kan erbij. Alcest vind ik ook heel goed. Die is niet puur black, maar ze hebben wel veel black metal nummers. (even stil) Dat is in ieder geval wat zo in me opkomt.

Frank: En wat spreekt je dan het meeste aan aan die bands?

Kevin: Het hele plaatsje eigenlijk. Kijk het kunnen muzikanten van weet ik veel waar zijn, topmuzikanten, maar als de muziek niet klinkt, omdat... het valt niet samen. Ik kan het niet echt goed omschrijven, maar als het gewoon niet, ja... als het me niet pakt dan hoeft het van mij niet. Maar het gaat over het algemeen... de *vocals* moeten bij de muziek passen zeg maar, de teksten vind ik ook wel belangrijk. Niet dat je ze altijd verstaat, maar als je ze verstaat vind ik het wel belangrijk zeg maar. En ja, het moet niet gewoon *mindless* raggen zijn zeg maar, het moet je wel een beetje pakken zeg maar. Dus niet van 'kijk ons, wij zijn zo *true*, wij zijn rauw, we hebben heel veel ruis erin'. Het moet gewoon goed klinken. En het complete plaatje moet dan gewoon kloppen.

Frank: Ok. En de aantrekkingskracht van black metal in het algemeen. Is dat ook gewoon voor jou het pakkende er aan, wat je net zei, in de muziek?

Kevin: Wat de aantrekkingskracht voor mij is?

Frank: Ja.

Kevin: Ja, dit is ehh... de muziek. Ik hou van harde muziek. En black metal, ik vind het ehh... ja, hoe sommige mensen kunnen schreeuwen dat gaat echt door hart en nieren heen zeg maar. Dat voel je dan zeg maar. Dat vind ik heerlijk. Zachte muziek dat doet niets met mij en black metal maakt iets los bij me. Dat is de aantrekkingskracht, ik vind het heerlijk om te luisteren

Frank: Dus de aantrekkingskracht is gewoon een bepaald gevoel dat het los kan maken.

Kevin: Ja.

Frank: En vindt je nog hiermee een verschil zitten tussen bijvoorbeeld black metal, death metal of thrash metal?

Kevin: Of er verschil tussen zit?

Frank: Ja.

Kevin: Ja, veel heel. Kijk, death metal is gewoon, over het algemeen is dat meer beuken. Het is beuken en de teksten, de *lyrics*, zijn gewoon heel anders. Het gaat over, ja, als je echt pure death metal hebt gaat het over vrouwen verminken, en weet ik veel, dat soort dingen. Het is gewoon echt een puur verschil, en qua gitaren hoor je het ook. Black metal is vaak gewoon

één geheel, en in death metal en thrash metal ook zitten er gewoon pauzes in en stukjes in weet je wel, van ‘effe leuk en dan effe niet’. Daar beuken ze ook gewoon van ‘tok-tok-tok’ en black metal gaat gewoon door zeg maar. Vooral de *vocals* hoor je het ook aan. Black metal is meer schreeuwen en death metal is gewoon lekker diep *grunten*, en in thrash metal vaak hoog.

Frank: En zijn er voor jou echt... zijn er nog bepaalde standaarden waar bands aan moeten voldoen om echt als black metal gekwalificeerd te worden? Het valt misschien een beetje samen met de vraag wat is het verschil tussen bijvoorbeeld death metal enzo. Maar als je black metal zeg maar in een paar woorden moet omschrijven wat zou het dan voor jou zijn? standaarden waar het aan moet voldoen.

Kevin: Ja, rauw. Het moet rauw klinken zeg maar, niet te gepolijst. *Grunts*, dat ze gewoon eigenlijk wel een beetje op *screams* moeten lijken, dan is het wel black metal. Qua drums is er natuurlijk niet heel veel verschil tussen. En als je zegt... ja, kijk, black metal is over het algemeen gewoon één trein die doorgaat. Waar dus in andere soorten gaat het gewoon traag, stop. En ik vind het ook, kijk als je helemaal overgiet met alleen maar symphonic bladiebla, alleen maar orgels tussendoor. Als daar de nadruk op ligt en je noemt jezelf black metal dan vind ik het dus geen black metal. En dat *corpsepaint* erbij, dat hoeft allemaal niet. Hoe ze eruit ziet dan boeit me geen flikker. Het gaat me echt puur om de muziek zeg maar.

Frank: Maar mogen keyboards van jou wel?

Kevin: Ja dat mag, dat mag zeker.

Frank: Maar niet teveel?

Kevin: Ja, de nadruk moet er niet op liggen, dan gaat mijn aandacht ook wel weer sneller weg.

Frank: Maar als er echt teveel keyboards in zit dan is het voor jou... dan kan je zeggen ‘het is eigenlijk niet echt black metal meer’?

Kevin: Nee. Nou ja, kijk, je kan er heel veel keyboards in hebben maar ook heel veel black metal. Het ligt er net aan waar de nadruk op ligt. Kijk als je de nadruk legt op het toetsenbord gedoe, ja... dan vind ik het niet meer echt black metal eigenlijk. Black metal, ik vind het rauw en gewoon lekker hard.

Frank: Maar ken je ook bands zeg maar die dat doen, echt overmatig gebruik ervan?

Kevin: Ja, maar die heb ik heel snel weer verwijderd dus ik ken de namen allemaal niet zo goed. Maar goed, een voorbeeldje, Cradle of Filth. Die noemen zichzelf black metal, ik vind dat totaal geen black metal. Het is te braaf, nummer één, ik vind het te zacht en ze hebben ook heel veel keyboards en orgel gedoe erin enzo. Dat vind ik geen black metal.

Frank: Dat is gewoon vooral op muziktechnische gronden? De muziek die ze maken dat is gewoon voor jou...

Kevin: Ja, daar gaat het allemaal om, de muziek koop je of dat luister je.

Frank: En je zei net ook al dat *corpsepaint* voor jou ook niet hoeft.

Kevin: Als hun het willen doen vind ik het prima, maar ik ga er niet op keuren ofzo. Als ze *corpsepaint* op hebben keur ik wel of ze er als een *retard* uitzien of niet. Maar dat doet voor mij niets af aan de muziek.

Frank: Het maakt niet uit of ze het doen, maar als ze het doen moeten ze het goed doen eigenlijk?

Kevin: Ja, kijk als ze er als een *retard* uitzien dan lach ik ze uit, maar goed de muziek blijft goed. Dus ja... Kijk, of ze het doen of niet moeten ze helemaal zelf weten. Maar goed, dat hoort bij mij niet. Ja ,het hoort in principe wel bij black metal. Als je het doet en je maakt death metal dan is het gewoon raar eigenlijk. Dus ja, maar goed, ik vind het geen... het is geen punt waar ik een band op afkeur of iets dergelijks.

Frank: En wat zie jij nu echt als de meest toonaangevende bands van dit moment?

Kevin: De meest toonaangevende bands?

Frank: Ja. In black metal.

Kevin: Ehh...

Frank: Dus niet zozeer persoonlijke smaak, maar waarvan je zegt 'als je naar het geheel kijkt van... als de meest toonaangevende band'.

Kevin: Als voorbeeld voor andere bands bedoel je, of is het gewoon...

Frank: Ja... Of laat ik het zo zeggen, de bands met de meeste status in black metal.

Kevin: Ja, dat verschilt toch ook weer per persoon. Kijk, je hebt natuurlijk Marduk, dat kent iedereen. Dat is een beetje... een hele grote. En die blijven ook nog goede muziek maken. Je hebt ook vaak dat ze langer doorgaan en dat ze dan kutmuziek gaan maken. Maar voor de rest, ja... Kijk, het is heel veel underground dus heel veel bands... als ik drie bands noem dan heb je best kans dat jij die niet kent of dat een andere persoon die niet kent die ook naar black metal luistert. Maar ehm... ja, ik vind het lastig. (even stil) Laten we het op Marduk houden.

Frank: Dan meteen even... een zijweggetje. Dat haalde je aan... van dat underground. Wat zie jij dan echt als underground, in black metal?

Kevin: Ik zie underground vaak als, ja, het is niet echt bekend. Als ik er iemand over vertel dan is het elke band (onverstaanbaar). Die dan al in de metal scene zit natuurlijk. Ja, concert is in kleine zalen, nooit vaak in Nederland komen weet je wel. Het is echt gewoon dat ze nog

klein zijn. Dat is omdat, ja, dat vind ik underground. Het is gewoon niet het grote publiek benaderen, hebben kunnen doorbreken of...

Frank: En is het niet nog voor jou verbonden aan bepaalde muziek ook? Volgens mij definieer je het vooral in termen dat underground natuurlijk niet bekend is bij het grote publiek, maar merk je ook verschil qua muziek?

Kevin: Het is niet geproduceerd vaak want ze hebben het geld gewoon niet. Dat soort dingen. Het is effe wat ehh... er zit misschien iets meer ruis in, dat soort dingen. Over het algemeen, ja... Ik plak niet een label underground als een band op die en die manier klinkt. Het is voor mij gewoon underground, vind ik, want het is gewoon niet bekend.

Frank: Net zei je ook al van dat geluid, van dat rauwe geluid, dat is voor jou ook kenmerkend voor black metal. Maar een slechte productie, vindt je dat dan... vindt je dat dat ook erbij hoort, dat rauwe geluid, er aan bijdragen?

Kevin: Je hebt slecht en je hebt slecht. Zoals vroeger was... je bent pas black metal als je heel veel ruis er doorheen knalt. Ja, dat vind ik gewoon niets, weet je, dan hoor je niets meer van de muziek. Je hoort dan een gitaar op de achtergrond en over het algemeen alleen maar ruis. Ja, weet je, het mag. Kijk, rauw en ruis is wat anders. Rauw is gewoon, dat klinkt minder gepolijst en ruis is gewoon, dat het gewoon kut kwaliteit is zeg maar. Ruis zelf vind ik, ja... Het is allemaal 'je bent zo *true* en dit en dat' en ik heb zelden een band gehoord met heel veel ruis die ik goed vond klinken. Gewoon omdat je de muziek niet goed hoort.

Frank: Ok. Dat is ook wat je nu noemt... dat *true*, hoe zou je dat omschrijven?

Kevin: Ja... wij gebruiken het vaak, van 'dat is vaak niet *true*'. Ja, weet je, je hebt die elitisten in de black metal, die vinden zichzelf heel *true*. *True* is dan je luistert naar black metal en alleen maar naar black metal, en ook de underground *shit* weet je wel. Die vinden dan ruis vinden ze *true*. Dat soort dingen. Ja, *true* is een beetje lastig te omschrijven. Wat is *true*, ja... *True* is als je jezelf heel *cool* vindt en dan black metal luistert zeg maar. En dan ook echt, ja, je mag, zoals ik net zei, je mag gewoon niets anders luisteren. Je mag niet naar band x luisteren omdat dat niet *true* is, weet je wel, het is niet black metal. Heel veel mensen vinden dat niet leuk, maar jij toevallig wel, maar dat mag dan niet van jezelf want dan ben je niet meer *true*. Dat zie ik als *true*. Ik vind het maar een beetje een raar begrip.

Frank: Maar je hebt er zelf helemaal niets mee, dat onderscheidt tussen *true* en niet *true* black metal?

Kevin: Nee, ik zeg het vaak, van 'het is niet *true*, of het is wel *true*', maar dat is gewoon voor de lol. Juist omdat die mensen het zo vaak gebruiken zeg maar.

Frank: Maar de eigenschappen waar de bands aan zouden moeten voldoen?

Kevin: Ze moeten heel *true* zijn. (lacht)

Frank: Nee, maar ik bedoel inderdaad om *true* te zijn.

Kevin: Waar ze aan moeten voldoen?

Frank: Ja. Je zegt gewoon van 'jou maakt het niet zoveel uit'.

Kevin: Nee.

Frank: Maar als je zegt...

Kevin: De ene vindt dit *true* en... zeg maar mijn opvatting van *true* is gewoon ehh... ja, het elitaire black metal gedoe zeg maar. Dan is het ook... dat moet je dat gewoon als band hebben om als *true* te specificeren. Zo zie ik het *true* zijn zeg maar, je moet dan *corpsepaint* hebben, je moet een beetje ruis hebben en heel donker zijn en altijd moet het 'satan' en je moet *spikes* op je armen hebben, anders ben je dus gewoon niet *cool* en helemaal black metal. Dat zie ik als *true*.

Frank: Is dat ook een beetje hetzelfde als, wat je zegt, underground? Of is underground meer een eigenschap van *true*?

Kevin: Ja, underground is voor mij gewoon het is minder bekend. En het klinkt wat slechter omdat het minder bekend is en ze hebben minder geld en *true* is echt ze vinden zichzelf helemaal de shit en ze vinden zichzelf heel *true* en... Alles moet op zo'n bepaalde manier anders ben je niet *true*. Dat is voor mij niet underground. Underground is je gaat muziek maken maar het is gewoon niet bekend.

Frank: Ok. Ehm... Zijn er nog wel bepaalde stromingen binnen black metal waar je niet van houdt? Niet per se het onderscheidt waar we het net over hadden tussen *true* en niet *true*, maar vooral bijvoorbeeld symphonic black metal, depressive black metal. Zeg maar een beetje de verschillende stromingen.

Kevin: Ja, je hebt heel veel stromingen erin inderdaad. Kijk, het kan allemaal goed zijn, maar het symphonic bijvoorbeeld dat vind ik vaak minder goed dan goed. Omdat ehh... ja, weet je, ik vind het niet altijd erbij passen. Dat ligt er ook nou net weer aan waar de nadruk op ligt. Over het algemeen vind ik depressive black metal ook heerlijk om te luisteren. Daar zit echt gevoel in zeg maar, dat voel je echt. Voor de rest heb ik niet echt bepaalde stromingen waarvan ik denk 'dat vind ik niets', in de black metal in ieder geval.

Frank: Ok. En zijn er voor jou ook nog echt bepaalde klassieke albums waarvan je... als je terugkijkt op alle black metal die de afgelopen twintig jaar, of nog langer, is gemaakt, dat je zegt dat zijn echt gewoon een beetje de klassiekers...

Kevin: Voor mij bedoel je?

Frank: Ehh... ja. Nou, anders eerst voor jou en dan in het algemeen. Dat je zegt dat zijn echt de albums die echt overduidelijk... elke volwaardige black metal collectie moet die gewoon hebben, die albums.

Kevin: Ja, daar ben ik sowieso zo van weet je. Iets van als ik... een black metal luisteraar spreek en hij heeft dat en dat album niet dan is het niet van 'nou jongen, die moet je echt hebben'. Het is als ik een album goed vind, vind ik het goed. Het boeit mij voor de rest geen flikker wat andere mensen vinden. Als ik het goed vind, vind ik het goed. Ja, voor mij is weer de hele Primordial verzameling is voor mij een must have, bijvoorbeeld voor een ander misschien niet. Kijk dat is begonnen als black metal nu zijn ze wat meer pagan geworden. Daarnaast, ja... Kijk, elke black metaller die heeft wel een cd van Marduk of die kent ook wel een cd van Marduk. Dan kan je niet echt zeggen 'die cd is echt een klassieker en die moet je echt hebben'. Echt een album kan ik niet zo noemen.

Frank: En dat je denkt persoonlijkheden? Ik had al gevraagd van bands die voor jou de meeste status of toonaangevend zijn, en albums. En als je dan kijkt naar persoonlijkheden. Zijn er wel persoonlijkheden waarvan je zegt van 'die zijn echt op dit moment het belangrijkste of meest toonaangevend in black metal'?

Kevin: Persoonlijkheden van de bandleden zelf?

Frank: Ja. Gewoon in black metal.

Kevin: Wat ik zie is het podium. Kijk, iedereen is anders op het podium. Maar het valt me nou niet echt op dat die of die zich heel goed gedraagt. Kijk sommige mensen die doen meer met het publiek dan andere mensen. Maar dat verschilt. Kijk het is goed dat je dingen met het publiek doet, dat je het publiek een beetje los maakt weet je wel. Maar ja, qua persoonlijkheden van bands... Kijk, ik ken al die mensen ook niet. Ik zie ze op het podium, en hoe ze daar doen, ja, ze doen hun ding. Over het algemeen is vaak de gitaristen die zitten gewoon gitaar te spelen, die hoeven niet eens... en de zanger die zit met het publiek te... interactie doen zeg maar. Maar qua persoonlijkheden heb je niemand die toonaangevend is ofzo. Van 'zo moet het allemaal' of 'dat is heel goed'.

Frank: Nu je het toch heb over optredens, live enzo. Is het voor jou nog... als een band gewoon een heel goed album af heeft geleverd, maar je ziet ze live en het zou ongelofelijke bagger zijn, het optreden, zou dat voor jou nog iets afdoen aan de band?

Kevin: Dat vind ik heel jammer inderdaad, van die band. Als je een goed album maakt en je kan niet live spelen, ja, dat is toch wel een beetje slecht. Maar dat neemt niet weg dat ik het

niet meer zou luisteren. Kijk het is... dat is wel een death metal band dan, Fleshgoat Apocalypse, heb ik toen gezien. Echt een geniaal album hebben ze en dan zie je ze live dan is het net of de zanger loopt te kotsen, zo klinkt het, en de rifjes hoor je helemaal niet meer en dat vond ik dan heel erg jammer. Maar god, ik ga ze niet minder luisteren ofzo., het is gewoon heel jammer. Ik zie niet snel nog een keer naar een optreden van hun gaan. Niet voor hun in ieder geval. Dat is het wel, kijk als ze gewoon een slecht optreden afleveren, ja... het kan aan de zaal liggen dus ik geef misschien het een tweede kans weet je wel. Maar als het slecht blijft, ja, dan ga ik gewoon niet naar de optredens maar ik luister nog wel naar de muziek.

Frank: Maar het doet voor jou voor de rest niets af aan de band zelf?

Kevin: Nee, nou ja, ze hebben toch een album gemaakt. Het moet natuurlijk niet alleen maar digitaal geoptimaliseerd zijn. Dat hoor je ook in ieder geval. Nou zeg ik het kan ook aan de zaal liggen, maar ja, het doet tot op zekere hoogte af aan de band. Van 'ja, jullie zijn gewoon kut live' maar dat betekent niet dat ik het niet meer ga luisteren. Kijk, ik vind het nog steeds een goede band alleen live zijn ze gewoon kut en dat is wel jammer.

Frank: En als je kijkt zeg maar... black metal vanaf het begin van de jaren negentig in Noorwegen, hoe vindt je dat het zich sinds toen heeft ontwikkeld? Vindt je dat het een goede ontwikkeling door heeft gemaakt? Hoe zou je die ontwikkeling zelf beschrijven?

Kevin: Ja, vroeger was het heel erg onbekend, zeg maar heel erg underground. Toen was het heel erg *true*, om het nogmaals aan te halen, 'je moet dit en dat'. En ik vind het nou, het is nou toegankelijker. Je ziet ook steeds meer mensen in black metal, zeg maar die echt puur black metal maken maar gewoon in een spijkerbroek op het podium staan en niet met al die laarzen en spijkers en shit, dat vind ik sowieso wel een goede ontwikkeling. Het is gewoon toegankelijker geworden. Ja, het klinkt beter maar dat heb je natuurlijk ehh... de productie is gewoon beter geworden. Dat heb je met de jaren gehoord dat de productie ook steeds is geworden. Vroeger was het echt alleen maar ruis, toen het net begon. Allemaal tapes, van die cassettebandjes die werden doorgegeven. Toen kwam cd en dvd en weet ik veel wat. Dus dat het beter klinkt dat komt natuurlijk ook vanzelf. Maar ja, wat dat betreft vind ik het wel een goede ontwikkeling. Je hebt alle aftakkingen die dan, dan gaan ze twintig stromingen door elkaar flikkeren bijvoorbeeld. Dat symphonic bijvoorbeeld de nadruk legt op de toetsten enzo. ja, dat vind ik dan een slechte ontwikkeling, maar goed. Over het algemeen, het is ook waar je zelf naar luistert want er zijn steeds meer black metal bands. Dus je kan een beetje zelf de kant kiezen waar je naar luistert. En de kant die ik dus goed vind, vind ik een goede ontwikkeling.

Frank: Maar je vindt het dus vooral wel goed dat het meer toegankelijker is geworden en dat er meer variatie is gekomen eigenlijk?

Kevin: Ja, dat wel.

Frank: En is de kwaliteit ook vooruit gegaan? Ja, je zei al qua productie was het natuurlijk allemaal een beetje...

Kevin: Qua productie is de kwaliteit vooruit gegaan, maar dat is... dat gebeurt elk jaar, gebeurt elke maand. Dat gaat zo hard allemaal. Ehm... Ja kijk, er komen veel nieuwe bands, dus uiteindelijk gaat de kwaliteit wel naar beneden als je alles op één hoop gooit. Want je hebt zoveel bands die uit de lucht springen en een katalbum maken en dan weer weggaan. Als je die ook meetelt dan is de kwaliteit wel naar beneden gegaan, maar dat is inherent aan dat er veel meer bands komen.

Frank: Je zei al... je had het er net bijvoorbeeld over dat er ook bepaalde stromingen een beetje toch wel zijn gekomen die allemaal dingen door elkaar gaan mixen enzo. en dat het toch wel minder black metal is.

Kevin: Ja.

Frank: Zie je de grenzen van het genre ook een beetje vervagen? Dat je bijvoorbeeld ehh... Of dat de identiteit van black metal steeds wel minder duidelijk wordt. Vroeger was het natuurlijk veel compacter, tegenwoordig is het natuurlijker veel breder allemaal enzo.

Kevin: Ja, je hebt... dat je nu meer stromingen hebt bedoel je? Dat het niet echt meer...

Frank: Ja, dat het onderscheidt zeg maar een beetje verdwijnt tussen death en black metal. Zie je dat gebeuren?

Kevin: Oh nee. Tussen death en black zie ik het verschil nog heel duidelijk. Kijk, nou heb je ook death 'slash' black. Daar zie je de grens vervagen, want ja, wat is dan death en wat is dan black natuurlijk. Je hebt death, black bands die zitten op het randje van allebei. Maar ja, over het algemeen zie ik niet de grens vervagen Je hebt toch puur death en puur black metal. Je hebt natuurlijk van die zijtakken, van die bands die overal tussendoor gaan. Niet altijd ten goede. Maar ik zie niet echt de grens zo vervagen.

Frank: Ok. Je had het er ook over dat het wel meer toegankelijk is geworden, maar dat vindt je toch ook wel een positieve ontwikkeling?

Kevin: Ja, dat vind ik positief.

Frank: Dat meer mensen het luisteren ook?

Kevin: Ja, kijk, het is ook leuker voor de band natuurlijk als je voor een zaal staat met vijf man of met twintig man. Dan is het toch leuker als je met twintig man staat. Voor die band is

dat leuk. En ja, kijk, omdat het toegankelijker is komen er ook meer bands en daar zitten soms wel eens goede bands tussen zeg maar en dat is alleen maar goed. Dus wat dat betreft vind ik het wel een goede ontwikkeling.

Frank: Ok. En je bent ook van mening dat er vandaag de dag ook nog... Sorry, ik stel mijn vraag misschien een beetje verkeerd. Een beetje suggererend stelde ik hem. Ben je van mening dat er vandaag de dag nog steeds originele black metal bands opkomen?

Kevin: Origineel als in...

Frank: Die echt iets nieuws teweeg brengen in black metal. Als je kijkt naar de afgelopen vijf of tien jaar dat er echt bands zijn gekomen die echt nog iets nieuws hebben gedaan.

Kevin: Ja. Maar dan ga je vaak wel naar een beetje een andere stroming zeg maar, dat is dan wel nieuwer. En zoals ik zei dat is soms wel goed. Maar ja, qua pure black metal, als je echt luistert naar bands als van de *true* black metal zeg maar, de echte black metal, dan zie ik er niet veel verschil in. Maar bands als Secrets of the Moon vind ik geniaal maar dat is meer een beetje progressieve black metal. Dat vind ik heel goed.

Frank: Ok. (even stil) Even kijken... (op mijn vragenlijst) Je hebt het net al over bijvoorbeeld... je had het er over dat je cd's downloaden enzo., maar vindt je het belangrijk om cd's te kopen?

Kevin: Ik vind het belangrijk om cd's te kopen, ja. Je steunt de band er toch wel mee. Ik vind het zelf ook wel lekker om wat te hebben, in mijn kast te zetten. Je hebt het toch dan zeg maar. Het is... voorheen downloaden ik altijd alles. Maar dan downloaden ik op een dag, downloaden ik twintig albums op een gegeven moment en dan had ik niet het idee van ik heb weer een nieuw album weet je wel. En dan koop je wat, dan heb je toch wel weer wat in je handen dus vandaar zowaar toch het idee van ik heb wat gekocht. Dus ik vind het voor mezelf vind ik het leuk om het te kopen en voor de band, je steunt de band ermee. Dat vind ik ook leuk.

Frank: Maar download je soms ook nog wel gewoon erbij?

Kevin: Vaak als ik een band... zeg maar als ik band wil ontdekken, dan download ik het eerst en luister ik het of ik kijk op *Myspace* ofzo. weet je wel en dan luister ik een paar nummers. Of dan download zet eerst en dan luister ik het even en als ik het dan goed vind dan ga ik het kopen. Maar kijk, het nadeel aan black metal ook dat als je echt een beetje de underground black metal... die kan je niet zomaar overal kopen. Dat is ook een nadeel. Dan moet je online winkels die het dan weer niet hebben of je moet het helemaal laten importeren. Dus het is soms wel lastig om te kopen maar als het kan dan koop ik het wel.

Frank: Ok. Even kijken hoor. (op mijn vragenlijst) Dan kom ik weer even... (even stil) Even kijken, ik loop de vragen soms een beetje verkeerd af. In het begin had je het volgens mij ook een keer over teksten. Je zei soms is het toch niet te verstaan, maar vindt je het belangrijk waar ze over zingen bands? Of let je daar op?

Kevin: Ik let daar wel op. Kijk, je hebt ook bands die zingen alleen maar over 'satan is goed, satan dit'. Ja, ik vind het prima dat je zo zingt. Maar ook best leuke teksten als je het gewoon leuk verpakt zeg maar. Maar kijk, ik ben helemaal geen satanist of iets dergelijks. Dus wat dat betreft, ja... Kijk, als de muziek voor de rest gewoon goed is. Ik ga ze niet afkeuren op alleen teksten. Als je een satanist bent zing dan lekker over hoe goed satan is. Ik vind het ook wel leuke teksten. Maar ehh... Ik vind het vrij belangrijk, maar ik ga niet omdat ze kut teksten hebben niet meer naar ze luisteren.

Frank: Dus het is zo dat als de teksten slecht zijn niet zo dat je niet meer luistert, maar het kan wel iets bijdragen als de teksten goed zijn?

Kevin: Ja. Voor mij is het echt het complete plaatje. Als de teksten gewoon minder zijn dat is dan jammer. Als de muziek gewoon goed is en de *vocals* en het geluid van die *vocals* past er goed bij dan vind ik het nog steeds leuk. Maar als de teksten dus ook hartstikke goed zijn stijgt het wat hoger in mijn lijstje.

Frank: Denk je ook dat de meeste bands echt geloven waar ze in zingen?

Kevin: Ehh... weet ik niet. Je hebt bands die zijn er van overtuigd dat ze afgezanten van satan zijn enzo. Bijvoorbeeld (band onverstaaanbaar) dat is zo'n band, die denken echt dat ze afgezanten van satan zijn. Maar goed, ja, in hoeverre moet je geloven dat ze dat echt denken. Misschien doen ze het alleen voor de show. Maar goed, er zullen haast... ongetwijfeld zijn er bands die zo denken. Maar het grootste gedeelte, ja... denk ik niet.

Frank: Vindt je dat... interesseert het jou of ze het echt geloven? Maakt het je iets uit?

Kevin: Mij maakt dat niet veel uit.

Frank: Als ze bijvoorbeeld over satanisme zingen maar ze hebben zelf zoiets van 'ja...', ze hebben er helemaal niets mee, dat zou jou op zich niet echt uitmaken?

Kevin: Nou ja, kijk, als je over satanisme zingt dan heb je er sowieso iets mee, ook al is het alleen maar een interesse. Of je dan zingt of je echt bijvoorbeeld de broer van satan bent ofzo., of je dat dan echt gelooft weet je, dat ehh... Om een voorbeeldje te noemen. Kijk dat zal mij een worst wezen of je het echt gelooft. Ik vind het interessant hoor dat soort dingen. Maar ja, of je het gelooft moet je helemaal zelf weten. Als jij zo wilt leven dan moet je dat doen.

Frank: Dat maakt je niet heel veel uit?

Kevin: Nee, mij maakt dat niet zoveel uit.

Frank: Ok. Maar zijn er ook dingen waarvan je zegt ‘nou, daar zouden ze eigenlijk niet over moeten zingen, dat past gewoon niet bij black metal’?

Kevin: Nee. Ja, God. ‘God is zo goed en dit en dat’ echt dat christelijke gedoe, ja, dat past niet bij black metal. Kijk, black metal is over het algemeen gewoon godslasterend zeg maar. Of satan of... Maar niet... Kijk, als je echt over God gaat zingen, dat God goed is, wat je dus ook hebt in white metal, dat past niet bij black metal.

Frank: Hoezo niet dan?

Kevin: Ja, kijk, black metal is altijd een beetje geweest, het is tegen God en satan en dit en dat dus daar komt dan ook het beeld vandaan dat ik dan heb van black metal, dat het er dus gewoon niet bij past. Sowieso, ik hou niet... ik ben niet zo religieus dus ik hou er niet van als mensen echt heel hard gaan zingen over ‘God is goed, God is dit’. Ja, prima, maar het hoeft van mij niet.

Frank: Maar voor de rest is er eigenlijk niets waarvan je echt zegt ‘nou, als ze daar over zingen, dat hoort er gewoon echt niet bij’?

Kevin: Nou ja, als je Britney Spears *lyrics* gaat aanhalen, weet je, dat soort dingen van ‘oh ja, ik ben een meisje, ik zit op school’, dat soort dingen, ja, dat past ook niet bij black metal. Het moet wel een beetje... Ja, het zijn vaak een beetje politiek getinte *lyrics*, dat vind ik er wel bij passen. Maar het is niet zo als je dat niet doet dat ik het niet meer black metal vind ofzo. Ja, dat zeg ik, kijk... het moeten serieuze *lyrics* zijn, laat ik het zo zeggen. Niet van die Britney Spears lyrics, ‘*oops I did it again*’ ofzo., dat soort *shit*. Dat past gewoon niet bij black metal.

Frank: Ok. Hetgeen waar ze over zingen moet wel echt iets... ja...

Kevin: Ja, het moet een beetje serieus zijn zeg maar. Het hoeft niet de waarheid te zijn van mij zeg maar, ja... Hoe zeg je dat? Het moet niet van dat zoetsappige gedoe zijn van Britney Spears, Christine Agu... Van die popmuziek zeg maar, dat hoeft voor mij niet. Dat vind ik echt totaal niet bij black metal passen. Het thema van liefde vind ik er ook niet echt helemaal bij passen. Van ‘ik hou zo van jou en jij houdt zo van mij’, dat soort dingen dat vind ik ook niet echt bij black metal passen. Maar dat is vaak ook de pop die daar over zingt.

Frank: Ok. Als ik het eigenlijk goed samenvat, de teksten die mogen op zich... het maakt niet zo heel veel uit waar ze over gaan of dat ze helemaal honderd procent letterlijk geloven wat ze zeggen, maar als het meer een beetje, ja, duister is en serieus is.

Kevin: Ja.

Frank: En dat de band ook in ieder geval een soort van imago heeft dat ze er ook een beetje serieus mee omgaan.

Kevin: Ja, kijk, dat ze... het moeten een beetje serieuze *lyrics* zijn, dat vind ik gewoon veel leuker. Ook als je dus de *lyrics* nog hoort of erbij pakt, dan vind ik het een stuk leuker om te lezen. En... (even stil) Geloofwaardig wil ik niet zeggen, maar over het algemeen is het wel wat geloofwaardig als het een beetje politiek getint is, weet je wel, de gegevens van hun eigen visie. Gewoon hun eigen visie op bepaalde dingen. Misschien is dat de beste verwoording.

Frank: Ok. Ehm... Even kijken (op mijn vragenlijst). Ik ben er nu langzaam een beetje doorheen. Maar als je moet kijken naar een soort toekomstverwachting, als je moet voorspellen hoe zal... Ja, het bestaat nu ongeveer twintig jaar ofzo., black metal. Als je kijkt waar het nu over twintig jaar staat, hoe denk je dat het dan erbij is? Denk je ongeveer hetzelfde als nu of denk je dat het toch veranderd is?

Kevin: Ja, ik denk dat het... dat er minder pure black metal bands overblijven, want je ziet steeds meer vertakkingen. Bijvoorbeeld wat ze in Rotterdam, Vreid, dat is black 'n roll, dat vind ik helemaal niets. Dat is... dat vind ik ook geen black metal. Je ziet steeds meer van dat soort dingen, weet je. Het wordt allemaal effe iets zachter en iets braver. Dat zie je steeds meer dus ik ben een beetje bang dat het ook echt die kant opgaat. En dat zeg maar de leuke black metal wat kleiner wordt misschien. En over twintig jaar, ja... misschien leef ik niet meer over twintig jaar. (lacht) Ik vind het lastig om te zeggen maar ik denk dat het meer de braver kant opgaat.

Frank: Maar dat vindt je geen goede ontwikkeling?

Kevin: Nou Vreid doet me helemaal niets, dat black 'n roll dat vind ik helemaal niets. Dus wat dat betreft vind ik het eigenlijk een slechte ontwikkeling. Maar goed, je hebt ook gewoon van die aftakkingen die gewoon heel goed zijn. Ik denk dat het een beetje twee kanten opgaat, maar dat de brave kant iets groter wordt. Dat vind ik een slechte ontwikkeling maar die andere, dat kan wel een goede ontwikkeling zijn.

Frank: Even het aftakkingen enzo. en dat er een beetje op de rand van genres wordt gezeten, het experimenteren, dat is dus voor jou op zich niet zo erg...

Kevin: Nee, ik vind het wel leuk. Kijk, je kan het overdrijven. Sommige mensen die denken 'ja, we doen vegetarian grindcore, bladiebla black metal', allerlei termen erbij, veertig genres door elkaar heen. Dat gaat gewoon fout, dan vraagje erom. Bijvoorbeeld als je twee, drie genres bij elkaar haalt en je kan het goed bij elkaar plaatsen dat vind ik hartstikke leuk. Maar

het risico daarmee is vaak dat je gewoon een kut mix maakt om het maar even zo te zeggen. Maar als het goed gedaan wordt vind ik het leuk.

Frank: Ok. En nog even... als je naar de bands kijkt uit de beginperiode. Bijvoorbeeld Mayhem, Darkthrone, Burzum, dat soort band. Wat voor rol denk je dat die nu nog spelen?

Kevin: Nu?

Frank: Ja. In black metal. Dat die nog steeds ehh...

Kevin: Ja, Burzum komt weer een beetje terug. En ja, Burzum heeft meer de naam zeg maar. Van 'het is Burzum', weet je wel. En zijn nieuwe album wordt er dan sowieso wel gekocht. Maar ik dat ze steeds wat kleiner worden, want ze worden natuurlijk zelf ook ouder en er zijn zoveel nieuwe bands die ook goed zijn. Dus ik denk dat dat een beetje af ging zwakken. Marduk blijft wel groot. Die zijn nog steeds groot, hoe ze het doen weet ik ook niet. Dus ik denk, ja... Darkthrone hoor je helemaal niets van. Die zijn ook een beetje, de laatste albums die ze hadden waren ze volgens mij ook met het black 'n roll gedoe. Nou, dan houdt het voor mij op. Mayhem vond ik nog wel leuk, die heb ik laatst nog gezien. Maar goed, ja, weet je, je hoort er niets zo heel veel meer van dus ik denk dat het een beetje af begint te zwakken, de oude garde.

Frank: Ok. En, ja... wat er natuurlijk ook met die bands natuurlijk in de begintijd van black metal had. Een beetje die misdaden enzo., de kerkverbrandingen, dat soort dingen, moorden. Hoe sta je daar tegenover?

Kevin: Ik vind het prima. Als je mij er maar buiten laat. Kijk, ik vind het hartstikke interessant dat soort dingen, om te lezen wat ze allemaal gedaan hebben. Ik vind het ook leuk. Ja, een kerk verbranden, ga je gang weet je wel. Lekker tegen de godsdienst. Ik heb niets tegen godsdienst maar als je het me op gaat dringen heb ik er wel wat tegen. Ik weet niet of het bij hun opgedrongen werd, maar ze deden het toch en dat vind ik toch... het is in ieder geval een stoere actie. Ze gaan dan wel de bak in, maar ja, goed, je hebt het toch zelf gedaan. En mensen vermoorden, ja, nou ja, daar zal je vast je redenen voor hebben. Ja, weet je, ik heb er geen problemen mee. Het is alleen soms jammer als dan een bandlid doodgaat van een goede band en die band valt uit elkaar daardoor. Ja, dat is wel hartstikke jammer.

Frank: Ehm... even kijken (op vragenlijst). Ja... nu ben ik er echt wel een beetje doorheen. Ja, nog één ding. Als je kijkt, wat maakt volgens jou... wat zorgt ervoor dat black metal bands echt authentiek zijn?

Kevin: Wat ervoor zorgt?

Frank: Ja. Waarvan je zegt dat is echt... dat ze echt authentiek overkomen, laat ik het zo zeggen.

Kevin: De muziek. Kijk als je zegt dat je pure black metal maakt en ook gewoon pure black metal maakt en als het klinkt als black metal, dus als het geen overdreven veel keyboards en weet ik veel wat en niet probeert popie joope te zijn met zus en zo er aan koppelen en... Ja, wat het authentiek... Ja, het gaat natuurlijk uiteindelijk allemaal om de muziek en dat is ook als je gewoon de goede muziek maakt dan blijft het black metal

Frank: Dus het is, jij beoordeeld bands gewoon in eerste instantie eigenlijk alleen maar om... vooral op de muziek. Maar dat heb je ook wel vaker gezegd, dat je... ook een beetje om het totaalplaatje. Dus het is vooral...

Kevin: Ja, het totaalplaatje van de muziek bedoel ik daarbij. Dus kijk, hoe die mensen eruit zijn, hoe ze erbij lopen moeten ze zelf weten. Ook al willen ze in een tutu op gaan treden, dat moeten ze zelf weten. Ik lach ze wel heel hard uit, maar je moet het zelf weten. Als de muziek goed blijft, ja, dan vind ik het goed. Met het totaalplaatje van de muziek bedoel ik meer, dat alles een beetje bij elkaar klopt zeg maar. Dat je black metal maakt met power metal vocals, weet je wel, dat gaat er niet in bij mij.

Frank: Ok. Voor de rest, eigenlijk, het is gewoon... de bands... uiterlijk voorkomen, hoe ze op het podium staan enzo. en teksten, dat is eigenlijk zoiets dat kan er voor jou nog aan bijdragen maar het is niet doorslaggevend, als ik het goed samenvat dus.

Kevin: Nee, ja, dat klopt. Het is... ja, ik vind het niet heel belangrijk. Kijk, het is wel als je... ik lach je uit als je er zeg maar als een *retard* uitziet, maar als je muziek goed is is je muziek goed. En wat je vaak wel hebt met black metal, kijk, die mensen die kleden zich ook wel naar de muziek zeg maar. Die kleden zich niet in een tutu wat ik daarnet zeg, dat soort dingen, dat heb je wel vaak. Kijk hoe je je wilt kleden moet je zelf weten, als de muziek goed is vind ik het goed, klaar.

Frank: Ok. Ja, want je zei al... ik val nu een klein beetje in herhaling hoor, maar... Je zei net van dat het meer toegankelijker werd enzo., dat vindt je niet erg. Toen zei je 'ja, ik zie mensen ook gewoon in spijkerbroek enzo. op het podium staan', dat soort dingen. Maar dat is voor jou allemaal geen enkel probleem?

Kevin: Ik vind het alleen maar, ja... in principe vind ik het wel beter dat je niet meer alles... tenminste dat je niet in die enorme outfits moet lopen om bij black metal te horen. Dat vind ik een goede ontwikkeling. De enige nare ontwikkeling vind ik wel als dat het wat toegankelijker is dat je steeds meer dertienjarige kut jochies bij die concerten ziet staan die

gewoon heel vervelend gaan doen. Maar goed, dat hangt los van de muziek, dat is het publiek. Dat vind ik het enige nadeel van dat het toegankelijker wordt.

Frank: Dat ze ook meer publiek aantrekken dat helemaal bij black metal hoort eigenlijk?

Kevin: Ja, dat je van die kleine pubers hebt zeg maar die denken dat ze nu heel stoer zijn en weet ik veel wat, daar irriteer ik me helemaal de pleuris aan. Dat vind ik het enige slechte aan dat het toegankelijker wordt. Maar qua muziek vind ik het over het algemeen wel goed.

Frank: Ok. Ik dacht echt dat ik klaar was hoor, maar nu heb ik echt nog één vraag gevonden. Ik doe het soms een beetje door elkaar en dan raak ik een beetje alles kwijt

Kevin: Nou, prima joh.

Frank: Maar maakt het voor jou nog uit waar black metal vandaan komt, uit welk land?

Kevin: Nee. Kijk je hebt wel vaak US black metal, uit Amerika, dat klinkt op een bepaalde manier. Vaak vind ik dat niet heel goed, met uitzondering van Wolves in the Throne Room wat ook uit de US is, die zijn echt geniaal. Over het algemeen vind ik US black metal wel wat minder. Maar goed, het is niet dat ik ehh... Het is wel dat ik een verwachting heb als ik zie dat het uit de US komt. Dan heb ik al een verwachting van 'hum, maar even kijken'. Maar het is niet dat zeg 'oh, het komt daar vandaan, phhh. Kut', dat soort dingen. Kijk, je hebt met elk genre, metal heb je, of met elk genre muziek zal dat wel zijn, heb je landen die, ja, ik weet niet hoe ze het noemen, maar die kunnen gewoon zeg maar die ultieme muziek maken. Ja, je hebt er wel verwachtingen bij maar het is niet dat ik ze er op afkeur.

Frank: Maar het is voor jou wel dat je een soort bepaalde connectie kan horen tussen het geluid en het land waar het vandaan komt?

Kevin: Ja. Ik kan het alleen niet echt omschrijven maar je hoort het wel.

Frank: Ok. En zijn er nog landen waar echt je favoriete metal vandaan komt?

Kevin: Ierland. Primordial komt uit Ierland. Ehh...ja, Secrets of the Moon komt uit Duitsland. Dus het klinkt eigenlijk overal waar mijn favoriete muziek vandaan komt.

Frank: Dus je hoort het wel maar het is voor jou niet echt dat je zegt van...

Kevin: Nee, dat zeg ik, ik heb er een verwachting bij. Ik heb er een bepaalde verwachting bij als ik zie dat het daar vandaan komt. Maar ik keur er voor de rest niet op. Ik geef het nog wel een kans zeg maar.

Frank: En vindt je trouwens nog dat bands zichzelf mogen promoten?

Kevin: Zichzelf mogen promoten?

Frank: Ja.

Kevin: Hoe bedoel je dat?

Frank: Ehh... ja, in de meest brede zin van het woord echt. Zeg maar advertenties, ik weet niet wat voor alles doen om de muziek bekendheid te geven.

Kevin: Ja, waarom niet.

Frank: Dat maakt voor jou niet uit?

Kevin: Nee. Kijk, als je je wilt promoten dat is allen maar goed. Als je... kijk, je maakt de muziek toch uiteindelijk voor het publiek. En als je... het is leuker voor hun ook om voor honderd man in de zaal te staan dan voor vijf man. Dus wat dat betreft ga je gang. Kijk, dat op websites enzo. reclame lukt toch niet. Behalve als er spelfouten in staan dan maak ik het belachelijk. Maar goed, weet je, ja... adverteer maar lekker, dan wordt je bekender, dat is alleen maar goed.

Frank: Ehh... effe kijken. Awards aannemen, awardshows voor metal, vindt je dat een probleem? In Nederland hebben we dat volgens mij niet echt maar bijvoorbeeld in Noorwegen wel.

Kevin: Ja, maar je wat je vaak hebt met awardshows is dat je... het is niet echt meer de harde metal zeg maar. Het wordt dan wat mainstream zeg maar. Dus ik vind het prima hoor awardshows, maar ik kijk er niet naar. Of het is ehh.. Lordi was dat toen geloof ik. Dat was in de *European* ehh... Lordi was hartstikke leuk maar dan een beetje heavy metal weet je wel. Maar dan hoorde je het nieuwe album van ze dan denk je ook 'nou, phhh'. Er is geen flikker meer aan. Maar ik vind het prima. Als het dan wel om de muziek gaat en niet om de... Ja, dat ze wel dezelfde muziek blijven maken.

Frank: En als bijvoorbeeld... je zei de muziek moet niet veranderen, dus stel je voor dat een band wel hun muziek zou veranderen uit commercieel oogpunt, of omdat de platenmaatschappij het zegt of om iets te bereiken.

Kevin: Ja, het kan goed zijn maar vaak is het slecht. Vaak als ze een verandering doorgaan dan is het om populairder te worden en dan worden ze over het algemeen wat braver en cetera en daar ben ik niet op verliefd geworden om het zo te zeggen bij die band.

Frank: Maar je vindt het dan nog geen eens zo'n heel erg probleem dat ze... om het veranderen zelf, maar vooral dat daardoor de muziek misschien minder wordt?

Kevin: Ja, kijk, als ze heel populair zijn en iedereen staat er nog op te springen vind ik het ook nog steeds goed. Als de muziek maar goed is vind ik het ook nog steeds goed. En het gaat me niet van 'het is mainstream dus het is kut', maar vaak is het wel zo als het mainstream is dan klinkt het gewoon veel te braaf, om het zo maar te zeggen. Voor mij is dat vaak een logisch gevolg. En het gaat uiteindelijk om de muziek bij mij.

Frank: Had jij nog iets waarvan je had verwacht van ‘nou, dat had ik eigenlijk wel verwacht dat je dat zou vragen’?

Kevin: Nee, niet echt eigenlijk. Ja... ik had misschien een beetje verwacht van het elitisme van alle *true* black metallers. Ja, daar hebben we het wel over gehad, maar ik had er wel vragen over verwacht.

Frank: Ok. Nou, dan ben ik nu echt door mij vragen heen.

Kevin: Ok.

Frank: Nou, bedankt.

Kevin: Ja, graag gedaan.

Interview 8: Niels

Naam: Niels

Leeftijd: 20

Datum interview: 06-06-2011, te Midwoud

Duur interview: 0:54:20

Frank: Naam?

Niels: Niels (achternaam weggelaten)

Frank: Leeftijd?

Niels: Twintig jaar.

Frank: Woonplaats?

Niels: Midwoud.

Frank: Hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Niels: Ehh... Internet en beginbands, een beetje van die instapbands. Van Dimmu Borgir enzo. Zoals dat soort dergelijke dingen. Toevallig tegenaan gelopen.

Frank: Ok. En hoeveel uur luister je gemiddeld per week?

Niels: Per dag wel tien uur denk ik. Maar nu is het weekend, dus wel vijftig uur per week ofzo.

Frank: Dat is alleen maar black metal of zit er ook nog andere muziek bij?

Niels: Ja, voornamelijk black metal.

Frank: Ok. Heb je ook veel vrienden die naar black metal luisteren?

Niels: Eentje.

Frank: Hoe heb je de meeste bands die je nu luistert, hoe heb je die ontdekt?

Niels: Door *reviews*, via andere bands en van het internet. En wij wisselen vrij veel, van 'ken je die band al? Oh, nee, die ken ik niet'. Zo komen wij ook gewoon in aanraking met bands, door elkaar zeg maar. Wij zijn allebei wel heel vaak op zoek naar wat nieuws en dan van 'oh, heb je dit al gehoord' en dan 'nee, dat vind ik kut' of anders geweldig en... ja, dat ook wel, een beetje onderling.

Frank: Ga je wel eens naar optredens van bands? En zo ja, hoe vaak ongeveer?

Niels: Ja... verschilt. Als het kan. Als er iets *cools* komt en het kan dan ga ik er ook echt wel heen. En het maakt dan mij niet echt veel uit hoe ver ik er voor hoeft te rijden. Halverwege Duitsland is soms ook nog wel goed als het echt *cool* is. Maar per jaar echt wel ehh... ja, per

jaar kan ik het niet zeggen, maar gemiddeld wel één keer per maand denk ik, minstens. Ja, soms heel veel en soms heel weinig. Misschien kom ik gemiddeld trouwens wel op de drie, vier per maand.

Frank: Ja, het gaat gewoon om een grove schatting. Ja... Hoe zou je black metal in je eigen woorden omschrijven.

Niels: Wat zei ik nou net?... Ja, rebels, vrij, heidens, godslasterend, nog steeds wel, daar zal het nooit echt aan ontkomen. Dan zou de ideologie er een beetje af zijn van black metal. Dan is het black er een beetje af. Maar gewoon, ja... rebels en... ja, net zoals ik a zei. Het groeit nog steeds heel erg. Het is volwassen maar nog lang niet dood zeg maar. Er kan nog heel veel mee gedaan worden.

Frank: Ok. Even kijken hoor... (op mijn vragenlijst) En wat vindt jij de aantrekkingskracht van black metal?

Niels: Ja, het feit dat het ehh... heel rebels is. Het is niet echt conventionele metal zeg maar, het is niet 'poem-tak-poem-tak', het is vaak heel wat sneller. Het heeft heel veel met ehh... heidense cultuur en occultisme, satanisme. Satan vind ik nog het minst interessant, maar vooral heidense dingen zo, oude geloven die al duizenden jaren bestonden voordat het christendom ook maar zijn eerste stapjes zetten weet je wel, dat soort dingen. Ja, dat is gewoon, dat, ja... Dat gevoel dat je er bij krijgt dat heeft een heel... Je kan er van houden of je kan het haten, maar je kan eigenlijk moeilijk ontkennen dat het een heel sterke muziek is. Het is echt heel krachtig. Ja, je krijgt er echt een soort gevoel bij zeg maar. Ja, het is moeilijk te omschrijven het is echt zo'n... een gevoel dat je niet goed kan omschrijven maar je voelt het meteen eigenlijk. En voor mensen die het niets vinden of het niet kennen zal het misschien een soort angstig gevoel zijn, van 'woh, wat is dit voor een duivelse herrie' en voor de fans is het meer zo van 'woh, dit is echt sterk, hier zit echt heel veel kracht in' zeg maar.

Frank: Ja. En je favoriete black metal bands?

Niels: Ehm... nou, wat zei ik nou allemaal. Nou, Primordial, Deathspell Omega uit Frankrijk vind ik heel gaaf, Wolves in the Throne Room, ehh... Emperor, Burzum, Enslaved, Enslaved is ook wel één van mijn favorieten, Nügras Bunge uit Roemenie. Ehm... nu ben ik er vast wel een paar vergeten. (even stil) Volgens mij echt qua favorieten was dat hem wel zo'n beetje.

Frank: Het gaat ook niet om een exacte lijst hoor, maar dat je...

Niels: Ja, dat kan ik nou effe zo snel bedenken, dat komt echt als eerste in me op.

Frank: Ja. En ja, wat je net zei over de aantrekkingskracht van black metal, vindt je dat het meest in die bands terug? Je zei dat het een gevoel oproept van kracht...

Niels: Ja, ja. Ja, nog steeds, ik bedoel... Emperor misschien wat minder omdat het gewoon heel erg beukt enzo., het is gewoon snel en het beukt alsnog wel. Maar bijvoorbeeld bij Burzum, dat heeft altijd al een soort gevoel gehad weet je, een soort heel... Burzum, ja, ik vind dat Burzum zijn tijd toen op een gegeven moment heel ver vooruit was, want die speelde best wel ingewikkeldere nummers dan ehh... Niet altijd hoor, maar die heeft wel zijn ingewikkeldere dingen gehad en je had er wel een heel goed gevoel bij. Burzum was echt die... dat duistere gevoel dat je erbij kreeg, dat pikzwarte zeg maar en dat heeft het altijd wel gehouden enzo. en dat vind ik met heel veel bands nu. Zolang het maar oprecht is eigenlijk, zolang het maar niet echt... Dat de mensen er maar echt achterstaan weet je, dat mensen er echt gewoon met hart aan gewerkt hebben, dat ze er echt achter staan. Dat hoor je terug. Dat hoort er in, want dat hoor je in de muziek zeg maar.

Frank: Ken je bands waarbij je dat minder hebt? Dat je zegt echt oprecht.

Niels: Ehh... ja, best wel veel eigenlijk. Ehm... ja, bij Dimmu Borgir vind ik dat het er... dat vond ik vroeger heel cool, maar ik vind dat het er ondertussen wel uit is enzo. Dat zijn meer een beetje van die wat bekendere black metal bands, is het vaak een beetje... die heel erg in contact zijn gekomen met toch de mainstream wereld en wat grotere labels enzo. Zeg maar die toch wel iets meer aangestuurd worden de platenmaatschappijen ondertussen. Dan gaat de oprechtheid er een beetje uit zeg maar. Die hebben zoiets van 'ja, we verdienen zo goed'. Ja, die hebben hun zeg maar dan al een beetje verkocht. Voor geld enzo. en voor bekendheid. Dat is een beetje, ja... Heel veel bands... Dat vind ik heel mooi aan Primordial, die hebben echt die Mötörhead mentaliteit van 'ja, fuck jou. Wij willen gewoon zulke muziek maken en het moet gewoon zo en zo willen wij het'. En dan boeit het niet als ze geen geld krijgen, maar ze willen wel die muziek maken en dat is, ja, dat is gewoon een heel sterke mentaliteit en dat hoor je ook zeker terug in de muziek. En op het stage, op het podium voel je dat heel erg zeg maar. Het is ook niet echt dat... ik kan niet zeggen waar het vandaan komt, maar je merkt wel dat het er is als het echt oprecht is.

Frank: Ok. Maar... vindt je ook dat black metal eigenlijk misschien wel te mainstream geworden is? Over het algemeen.

Niels: Ja, soms... een bepaald deel wel, maar ik denk dat black metal nooit echt helemaal mainstream zal zijn. Die echte kern zal wel blijven, die echte kern die gewoon... Het is toch

iets wat de mainstream wereld nooit zal kunnen pakken zeg maar. Waar ze nooit voorbij kunnen komen denk ik. En dat vind ik ook wel fijn.

Frank: Het moet voor jou toch wel een klein beetje obscuur worden en niet al te bekend worden?

Niels: Mhh... ja, nou, ik vind het niet erg als ze bekend worden een beetje. Ik bedoel, ja, ik vind dat een goede muzikant die verdient het om bekend te worden, maar ik vind niet dat ze... dat een band zijn ziel moet gaan verkopen en het helemaal moet proberen zeg maar. Niet van 'oh shit, we moeten bekend worden' weet je. Als het bekend wordt is het natuurlijk prachtig, want ja, daar kunnen ze wat geld mee verdienen enzo. Maar... ja... ik vind het ook wel leuk als het een beetje underground blijft, dan heb je het gevoel dat je toch iets voor jezelf hebt weet je. Dat het niet met... ja, de bubbelgum en de *McDonalds* wereld gedeeld wordt zeg maar. Het is wel fijn dat je een beetje dat kleine kringetje kan houden, dat ja, dat is misschien heel kinderachtig ofzo. maar, ja, dat wil je eigenlijk wel. Omdat het vaak ook een beetje verkracht wordt zeg maar op het moment dat het echt met de grote wereld in contact komt.

Frank: Ok. Dat het dan gewoon teveel aangestuurd wordt misschien door de platenmaatschappijen?

Niels: Ja, dat ze zich op een gegeven moment gewoon teveel zorgen gaan maken over wat het publiek wil. Ik vind dat een band zich nooit zorgen moet maken over wat het publiek wil. En dat een band altijd moet zeggen van 'wij doen dit voor onszelf. Dit is onze muziek en als je het kut vindt, vindt je het kut en als je het prachtig vindt, nou, mooi meegenomen'. Ze moeten het niet gaan maken om mensen te plezieren zeg maar.

Frank: Nee, ok. Dat is voor jou ook echt... Vindt je... Sorry, ik stel de vragen soms een beetje sturend, dat is niet de bedoeling. Ik moet niet zeggen 'vindt jij ook niet dat...'. Maar wat ik wou vragen... Zie je dat ook als een element van black metal vooral? Dat toch een beetje, ja... dat het puur om... voor de muziek gaat en nergens rekening mee houden.

Niels: Ja, ik vind dat black metal wel een goede vorm van vrijheid van meningsuiting in zich heeft. Je hebt bijvoorbeeld ook van die NSBM bands, dat vind ik dan weer een beetje ver gaan, ik vind persoonlijk, vind ik dat black metal mijlenver bij politiek vandaan. Ik vind dat het er echt geen flikker mee te maken heeft en hoeft te hebben. Ik vind politiek het groot... ja, dat is gewoon onzin. Het is totaal... als een band gaat zingen van 'politiek zus of zo', weet je wel, dan vind ik dat totaal... Ja, dat vind ik A niet metal. Ja, bij sommige (onverstaanbaar), maar ik vind het gewoon niets met black metal te maken hebben. Black metal moet gewoon heidens zijn en dat heeft geen flikker met politiek te maken, vind ik dan hoor.

Frank: Ok. Ja, dan kom ik op de vraag bij ehh... waar de teksten voor echt ehh... of het jou uitmaakt waar de teksten over gaan. Je hebt gezegd dat vooral heidens dat je dat wel aanspreekt.

Niels: Ja, tot in een zekere zin wel. Ik bedoel ehh... zoals Kevin net zei, het moet niet over de nieuwe broek van je moeder gaan, maar het moet wel... Ik vind het wel *cool* als het echt... ja, als het heidens is, als het occult is. Satanisme vind ik ook wel leuk. Maar ik vind wel dat een band moet weten waar hij het over hebt zeg maar. Dat vind ik wel mooi aan Deathspell Omega, die hebben echt van die soort teksten van Bijbelse grootheid maar allemaal wel op een heel satanisch punt. Maar het is nooit echt van... ze weten wel waar ze het over hebben zeg maar. Je merkt dat ze wel weten waar ze het over hebben, dat vind ik ook heel mooi aan hun. *Secrets of the Moon* bijvoorbeeld, dat zijn heel erg... heel erg gebaseerd op de Aleister Crowley boeken enzo., van die occulte Thelema boeken en die weten ook heel erg goed waar ze het over hebben. Dat merk je gewoon in de teksten. Dimmu Borgir probeerde met hun laatste album echt een beetje dat Aleister Crowley aan het publiek te brengen, maar, ja... als je het dan hoort dan denk je waar heb je het over, weet je. Van 'oh, dat is *cool*, dat is wel occult' en, ja... Een band moet gewoon weten waar ze het over hebben. En met al die Noorse bands, ja, die zingen ook nog heel vaak in het Noors enzo. en dat is heel vaak ook nog van die Noorse mythologie, ja, dat vind ik wel cool bijvoorbeeld. Het hoeft van mij niet serieus te zijn van 'oh, satan, heil, heil', maar wel gewoon een beetje heidens, dat mag wel van mij.

Frank: Ok. Maar... even kijk, ja, het is voor jou dus ook wel belangrijk dat een band in een bepaalde mate echt geloofd waar hij over zingt.

Niels: Mhh... nee, nee, dat is niet per se belangrijk. Er is een heel groot verschil tussen geloven en geïnteresseerd zijn in zeg maar. Ja, je hebt heel veel bands die gewoon heel erg diep geïnteresseerd zijn en gefascineerd zijn door een bepaalde mythologie maar die hoeven er niet per se in te geloven. Kijk, dat Quorthon van Bathory die was een echte Asatru, dat was echt een Odinist, maar dat was ook wel echt ongeveer de enige die ik kan bedenken zeg maar. De meeste vinden het super interessant maar geloven er niet echt in.

Frank: Ok. Ja, dat je zei oprecht, dat is vooral zeg maar oprecht... geïnteresseerd zijn in de teksten?

Niels: Ja. Ook als je over dat soort dingen gaat zingen, is best, maar zorg dan ook dat je weet waar je over zingt zeg maar, dat je niet een beetje onzin dingen loopt uit te kramen zeg maar. Dat *add* wel.. ja, hoe zeg je dat, *adds to credibility* zeg maar, het voegt wel toe aan je geloofwaardigheid. Dat je serieus genomen wordt.

Frank: Ok. Mhh... ja... (even stil) Ik had net een hele goede vraag maar ik ben hem nu weer kwijt. (even stil) Zijn er ook nog echt dingen, die vraag heb ik ook al gesteld, waar het niet over mag gaan, de teksten? Of maakt dat voor jou niet echt uit?

Niels: Ja, gewoon, ik vind dat het niets met politiek te maken moet hebben. Het moet gewoon, ja... ik weet niet, gewoon ongeveer alles wat, ja, (onverstaanbaar). Niet 'check mijn nieuwe auto' en dat soort dingen. Gewoon eigenlijk alles... het moet gewoon een beetje binnen de perken blijven van... ja, occultisme en heidense dingen enzo., dat vind ik wel *cool*. En occultisme is natuurlijk superbreed, want dat is echt... occultisme is eigenlijk ongeveer, een beetje net als paganisme, het is ongeveer alles wat niet christelijk en satanisch is zeg maar. Satanisch valt er nog net wel onder, maar eigenlijk alles wat niet christelijk is en dat is heel breed, maar het moet wel een beetje, ja, je hoeft het niet echt te geloven vind ik maar wel weten waar het over moet gaan. Satanisme mag het ook best over gaan, dat is natuurlijk wel een beetje *old school*. Maar gewoon niet over politiek en materialisme en dat soort dingen, en maatschappij, dat vind ik ook een beetje...

Frank: Ja. Ok. Als je zegt ehh... even kijken hoor. (even stil) Je zei dat... het moet wel een beetje oprecht overkomen, want dat had je en al met geluid, toen zei je ook al dat, dat hoor je wel of het een beetje oprecht is. En ook met teksten wel, toen zei je je hoeft er niet per se in te geloven maar je moet wel weten waar het over gaat, een beetje interesse hebben. Zijn er nog meer dingen waardoor bands volgens jou echt oprecht over kunnen komen?

Niels: Ehm... (even stil) Ja, dat is het eigenlijk wel zo'n beetje, ik bedoel ehh... Ja, je hoort het vaak ook wel een klein beetje aan de productie. Dat het niet echt... ja, met allemaal triggers is en... Ja, voor de rest blijft het toch echt wel een beetje bij de teksten en bij... een heel klein beetje het visuele van de band maar dat vind ik nou niet zoveel uitmaken. Voor mij part zie je ze niet eens, ik bedoel er zijn zat bands, black metal bands, die je nooit te zien krijgt weet je. Dat vind ik ook wel *cool* als ze gewoon... dat het meer gewoon artistiek is in de zin van... artwork en muziek en dat het daar eigenlijk bij blijft zeg maar. Dat je niet de band... ik hoef de band niet per se te zien. Ik hoef niet van 'wow, wat heb jij een *coole* broek ofzo.', weet je wel. Het gaat voornamelijk gewoon om het visueel en... en audio. Dat moet gewoon samen één geheel vormen bij de muziek vind ik.

Frank: Ok. En als je kijkt naar bijvoorbeeld het uiterlijk van de muzikanten, dat ehh... je zegt dat is ook... Dat maakt voor jou niet zo heel veel uit?

Niels: Nee, nou, ik vind het wel *cool* weet je. Ik vind het af en toe wel vet om gewoon echt zo'n... Bijvoorbeeld die gozer van Taake weet je wel, die Høst, die... ja, dat is echt nog een

van die weinige echte black metal figuren die echt met *corpsepaint* oploopt en die Immortal gasten doen het nog steeds maar dat zijn gewoon malloten. Maar het maakt mij niet zoveel uit. Ik bedoel ze mogen van mij gewoon ehh... in allemaal van die normale kloffies staan. Wij waren naar Wolves in the Throne Room en die drummer zat ook gewoon in zijn ruitenoverhemdje gewoon te *blastbeatten* enzo. weet je. Ik bedoel het maakt niet zoveel uit. Het is natuurlijk wel cool als het echt heel goed bij de muziek en wat je op cd's en platen hebt aangehad zeg maar, als het daar echt heel goed bij past. Maar, ja, dat is niet zo belangrijk. Het gaat voornamelijk over om... de art die ze zowel in audio als visueel afleveren zeg maar.

Frank: Ok. Dus ehh... het gaat ook... met visueel bedoel je ook vooral albumcovers enzo., logo's van bands...

Niels: Ja. Ik vind een albumcover wel belangrijk want dat is het eerste wat je te zien krijgt. Ik bedoel het is misschien heel, ja... hoe zeg je dat, heel *shallow* zeg maar, kortzichtig. Maar ja, ik vind het wel een belangrijk onderdeel. Het is wel wat je in je handen hebt en het is een beetje... een albumcover moet eigenlijk een beetje visueel uitbeelden wat je op het album te horen gaat krijgen. Aan een albumcover moet je eigenlijk kunnen zien van 'oh, dit krijg ik te horen' weet je. Ja, dat is heel raar uitleggen maar een albumcover moet eigenlijk gewoon een beetje passen bij de muziek zeg maar. Het moet een beetje... het gevoel moet erbij horen zeg maar.

Frank: Ok. En dat is evengoed als uiterlijk ook? Je zegt er zijn niet echt dingen waar ze aan moeten voldoen maar het is wel leuk als het goed bij de muziek past, gewoon overeenkomen.

Niels: Ja, dat is het natuurlijk wel. Dat is wel ehh...het doel ook vind ik wel Dan heb je geen een goede plaat in je handen met goede muziek en dat is gewoon, ja... dan is het plaatje gewoon zeg maar compleet.

Frank: Ja, je zei net ook al bijvoorbeeld ehh... het oprechte, toen wees je op de productie enzo., niet met *triggers* enzo. Maakt dat voor jou uit, bijvoorbeeld dat er hulpmiddelen wordt gebruikt? Bijvoorbeeld of dat het heel goed geproduceerd is, of *triggers*, van die hulpmiddelen enzo. Doet dat voor jou af aan de band?

Niels: Ja, nou, ik vind het bij black metal gewoon zo niet passen. Ik vind bij black metal moet je eigenlijk gewoon een analoge... een analoge opname studio moet je dat gewoon opnemen. Dat is gewoon... Het hoeft niet te kraken, maar analoog is gewoon nog steeds het vetst weet je, dat is gewoon nog steeds het authentieke geluid van de band. Niet dat het zeg maar... dat er zesduizend *protocols* dingen overheen gegooid zijn en dat het compleet... met equalizers helemaal verschoven is, dat vind ik gewoon niet authentiek zeg maar. Ik vind een band

gewoon echt bijvoorbeeld authentiek als ze het live ook opnemen. En dat doen heel weinig bands van tegenwoordig, maar dat ze het gewoon spelen en dat ze het dan opnemen en dat is en dat doen heel weinig bands nog maar. Als je dat... dat bijvoorbeeld hoor je ook vaak wel, dat ze het gewoon in één klap opgenomen is want dan zitten er gewoon foutjes in en dat vind ik ook wel *cool* weet je. Het hoeft niet per se super... (onverstaanbaar) en één klein foutje maakt. Dat is ook wel *cool* als het fout is gewoon, als er soms een kleine *fuck up* in zit ofzo., of dat je echt hoort dat het een mens is die aan het zingen is die ook af en toe effe best wel moet pushen om zijn stem bijvoorbeeld goed te krijgen. Want dan is het menselijk, dan is het niet... Dan weet je van dit is door mensen gemaakt en het komt niet uit een computer rollen zeg maar.

Frank: Ok. Dus het is inderdaad je moet ehh... Het is niet zo dat het echt een slechte productie moet zijn, dat is geen vereiste, maar je moet gewoon kunnen horen dat het echte muzikanten zijn die het spelen.

Niels: Ja, dat het niet... het moet niet begraven worden onder een zootje digitale troep zeg maar. Want dat vind ik gewoon soms heel zonde. Dan worden de bands gewoon compleet begraven zeg maar. Het kan ook heel vet zijn, maar ja, eigenlijk niet. Ik vind het gewoon *cool* als het gewoon echt... als je echt hoort wat er gespeeld wordt zeg maar.

Frank: En bijvoorbeeld keyboard, als bands dat gebruiken vindt je dat...

Niels: Ik vind dat het nog wel eens wat toe kan voegen. Ja, ik ben net als Kevin niet zo'n fan van die super symphonische dingen in black metal. Niet 'whouwhouwhou' overgegoten maar ik vind dat het zeker wel wat toe kan voegen. Omdat black metal gewoon gigantisch sfeervol kan zijn en dat... Maar als je dan een keyboard kan gebruiken, ja waarom niet weet je. Ik bedoel ehh... Ik ben daar wel voor. Het hoeft niet, maar ik vind het wel wat toevoegen soms als je het gebruikt. Je moet het alleen matig gebruiken zeg maar, je moet het niet ehh... je moet het gewoon goed gebalanceerd erin doen, niet ehh... lege orkestrale stukken dat vind ik dan weer niet zo *cool*.

Frank: Dat mega orkestrale daar hoe je niet van omdat het dan weer... zoals je zegt met het geluid dat opgenomen wordt...

Niels: Ja, nee, ik vind het gewoon niet zo *cool* klinken om *blastbeats* en *screams* en *tremeloping* en dan een soort orkest er doorheen weet je wel. Ja, ik heb dat bijvoorbeeld met die van (band onverstaanbaar) Dat is ook heel orkestraal, maar dat vind ik dan wel weer *cool* weet je wel. Maar dat is heel andere muziek. Dat is gewoon afgestemd op en dat is niet een black metal band die gewoon dacht van 'kom, we flikkeren er een heel zootje symphony

overheen, dat is ook *cool* weet je'. Er moet wel goed over nagedacht zijn, dat doen ook de meeste, ik bedoel... Dat deed Dimmu Borgir op een gegeven moment bijvoorbeeld weer heel veel. Met dat één na laatste album hebben ze dat een beetje afgeleerd, dat vond ik dan wel weer *cool*, maar... En Cradle of Filth doet dat inderdaad heel veel, heel vol... Ja, op een gegeven moment... het is bijna geen metal meer, als meer gewoon één keyboard die een heleboel shit staat in te programmeren en staat te spelen, en dat vind ik, ja, dat vind ik ook wel een beetje afdoen zeg maar.

Frank: Ok. Dus gewoon de gitaren moeten wel dominant zijn?

Niels: Ja, ik vind dat de gitaren wel moeten blijven. Emperor heeft dat altijd heel goed gedaan. Emperor was één van de eerste bands die dat echt deed, die echt best wel veel keyboards gebruikte. Maar dan altijd heel erg op een bepaald niveau, het was vooral heel gitaartechnische muziek. En dat hebben ze altijd gedaan en dat... ja, ik vind Emperor echt een perfect voorbeeld van hoe je black metal goed kunt combineren met keyboards. Wel pompeus en majestueuze keyboards, echt trompetten enzo., maar dan niet alleen maar dat. Dat het gewoon op de juiste momenten zit om de nuances toe te voegen zeg maar.

Frank: Ja. Ok. Ehm... (even stil) Ben je ook van mening dat er vandaag de dag nog steeds originele black metal bands opkomen?

Niels: Ehm... ja, ik weet het niet. De afgelopen tijd heb ik... ik weet niet wat er nu heel erg recent is maar uit de afgelopen jaren zijn er best wel wat interessante dingen opgekomen. Wolves is nog niet zo heel oud...

Frank: Bedoel je daarmee Wolves in the Throne Room?

Niels: Ja. Die zijn nog niet zo heel oud volgens mij. Wat heb je nog meer... Ja, Woods of Desolation net als Austere. Ja, bijvoorbeeld die gozer van Drudkh, ik weet niet hoe die gozer heet, het is één of andere Roemeen. Maar die zijn nog heel erg bezig, die heeft constant nieuwe bands enzo. Maar heel recent zou ik het niet zo durven zeggen, het zijn meer van die bands die echt al tien jaar bestaan ondertussen.

Frank: Ja, nou, dat vind ik ook best, dat je...

Niels: Het voelt alsof ze heel nieuw zijn, maar je denkt van 'shit, het is 2011 ze bestaan al tien ofzo.'. Maar ik weet het eigenlijk niet zo heel goed over wat er echt heel recent is.... Ik volg het niet zo.

Frank: Ok. Want volgens mij zei je dat het toch wel... Je zei aan het begin 'het is nog niet af, ze zijn nog steeds wel... het ontwikkeld zich nog steeds wel'.

Niels: Ja, ja ja. Ja, zeker.

Frank: Dus het is ook ehh...

Niels: Maar het is heel stom, ik kom bands vaak pas tegen als ze al een tijdje bestaan. Ik ben nu ook nu niet zo diep aan het *diggen* in de underground enzo.

Frank: Nee. Ok. Maar vindt je ook dat het zich moet blijven ontwikkelen?

Niels: Ja, ik vind dat zeker. Ik vind er kan nog zoveel mee gedaan worden. Vooral omdat... je hebt nou een aantal bands die zijn heel erg bezig om bijvoorbeeld black metal met *sixties* muziek te combineren. Je hebt ehh... Hoe heet die gast nou? Het zijn een stelletje Finnen.... Oranssi Pazuzu. Dat zijn... ik weet niet of je die kent?

Frank: Nee.

Niels: Nou, dat zijn een zootje van die Finnen. Maar die doen dan echt van die super LSD muziek, maar dan wel black metal. Dat is heel vet want ze doen dat echt supergoed en echt... Er kan zoveel mee gedaan worden en dat is één van de weinige extreme muziekgenres waar ook echt wat mee gedaan wordt en kan worden. En daar is nog lang... ja, er zit nog heel veel in.

Frank: Ok. En, ja, het experimenteren zeg maar... dat ze het ook een beetje mixen met andere invloeden, dat vindt je niet dat dat... dat je zou kunnen zeggen 'nou, dat is eigenlijk geen black metal meer'. Je zegt het kan wel ver gaan volgens jou.

Niels: Ja, nou ja, ze kunnen wel aardig ver gaan. Het moet wel, die kern van black metal moet er altijd inblijven, gewoon dat snelle aanslaan van de noten, de *blastbeats* moeten er altijd wel inblijven, dat vind ik gewoon heerlijk, de *vocals*... Maar je mag echt wel experimenteren, zeker weten. Ik vind dat echt heerlijk. Ik vind dat geen enkele band zou moeten stoppen met experimenteren, want kijk nou naar, ja, naar Enslaved. Dat begon als echt pure viking... maar is wel allemaal in de black metal, en die doen nu mega trippende dingen weet je wel. Het is supergoed. Ze hebben er laatst een grammy voor gekregen en dat vind dat echt... die nieuwe plaat van ze is echt ehh... *Axiome Ethica Odini*, dat is echt een meesterplaat. En dat is heel veel experiment, het (woord onverstaanbaar) een experiment.

Frank: Ok. Zie je dat ook meer bijvoorbeeld in black metal dan in andere muziek? Meer dan bijvoorbeeld death metal of thrash metal?

Niels: Ja. In death metal vind ik het eigenlijk bijna niet voorkomen. Je moet er heel goed naar zoeken. Je hebt er wel een paar, maar death metal blijft inderdaad gewoon voornamelijk death. Ja, Opeth doet het, ehm... ja, Illuminati doet het wel een klein beetje. Maar het is heel weinig in death. Death probeert gewoon zoveel mogelijk als een stomp voorwerp vooruit te blijven gaan en black, ja, die zijn toch echt heel ehh... Ja, ik heb het idee dat black

ondertussen, ook al bestaat het minder lang, volwassener is dan death zeg maar. Death is nog steeds heel erg ‘grrrrr’ (doet een lage grom na) en het verminkte met vrouwen erin enzo.

Frank: Ok. En wat zijn voor jou de meest toonaangevende bands van dit moment?

Niels: Burzum, vind ik nog steeds. Want die gast heeft echt twee... nadat hij de bak uit is gekomen twee monsterlijk goede platen afgeleverd. Ik vind dat echt knap, ik heb echt respect voor hem. Ehm... ja, Marduk die gaat nog steeds gestaagd door vind ik. Ik vind Wolves (in the Throne Room) heel goed gaan, Enslaved. Ja, dat is het eigenlijk wel zo’n beetje qua echt toonaangevende... echt waar mensen wat van zouden kunnen leren zeg maar.

Frank: Ok. Wat jij zegt, die zijn toonaangevend omdat mensen er echt nog iets van zouden kunnen leren.

Niels: Ja. Van zo moet je nou echt een black metal band ehh... evolueren zeg maar’.

Frank: Ok. Dus gewoon dat die en blijven experimenteren...

Niels: En toch wel black metal blijven.

Frank: Ok. En ehh...ja. En als je nu kijkt naar bands van de begintijd. Want je noemde bijvoorbeeld Burzum al, dat die nog steeds... En Enslaved, waren er al vanaf het begin bij. Maar denk je ook dat die ook nog belangrijk zijn, ook vooral omdat ze... dat ze tenminste voor jou belangrijk zijn omdat ze zo veel zijn blijven experimenteren? Dat ze daardoor...

Niels: Ehm...

Frank: Nou ja, kijk, dat noemde je nog steeds als echt toonaangevende bands net, bijvoorbeeld Burzum en Enslaved. Maar die zijn voor jou ook echt belangrijk omdat die nog steeds zijn blijven experimenteren ook, al die tijd?

Niels: Ja, ja, ik vind dat die gasten die komen nog steeds met betere zoi als heel veel jonge bands enzo. Ik bedoel... ja, heel veel van die gasten lopen dan te zeiken van ‘ja, Enslaved is geen black metal meer’. Dan heb iets van ‘ja, hou je bek. Die gasten hebben aan de wieg van de black metal gestaan en dan kom jij met je band van die één demo en die gaat zeggen dat hun geen black metal zijn’. Ik bedoel die gasten zijn... Black metal zal... het zal nooit iets anders zijn als black metal want die gasten hebben zich zo daarin gevestigd enzo. Ja, ik vind dat ze veel mogen experimenteren maar ze moeten wel black metal blijven vind ik. Ze moeten wel die kern erin houden en dat doen ze ook gewoon. Met dat vorige album... ik weet niet of je die kent, *Vertebrae*?

Frank: Ja.

Niels: Nou, dat was al... toen had ik een beetje zoiets van ‘nou, dat gaat wel heel Pink Floyd’, en toen kwamen ze met *Axiome Ethica Odini*, dat ging weer echt compleet beuken enzo. Ik denk dat die bands dat zelf ook niet kwijt willen. Het is toch een stukje van hun zeg maar.

Frank: Ok. Ja... Want dat ze er ook zeg maar echt vanaf het begin bij zijn dat... draagt voor jou ook al.. aan bij eigenlijk?

Niels: Nou, niet per se. Ik vind Darkthroner bijvoorbeeld geen... heb ik nooit een ene flikker aan gevonden weet je. Burzum heeft altijd goede muziek gemaakt, Emperor heeft altijd hele goede muziek gemaakt, Enslaved ook. Ja, en Darkthroner vind ik bijvoorbeeld geen flikker aan. Ja, Mayhem is wel *cool*. Tenminste, die eerste paar albums. Ja, dat hoeft per se, dat ehh... Het gaat er gewoon om dat ze goede muziek maken, ik bedoel ehh... Kijk maar naar ehh... die gozer van Celtic Frost, Triptykon. Ik bedoel die was, daarvoor was die al bezig. Die is één van de drie bands die verantwoordelijk is voor het ontstaan van black metal en die maakt nog steeds goede muziek weet je.

Frank: Ok. En ken je ook zeg maar wel bands waarvan je zegt ‘nou, die begonnen echt goed, die zijn echt helemaal afgedreven. Die zijn echt steeds minder geworden.’

Niels: Ja, dan kom ik alweer bij Dimmu Borgir. Ja, ik vond *In Sorte Diaboli* wel weer goed. Maar bij het nieuwe album denk ik echt van ‘Jezus, wat is dit?’, weet je wel. Wat nog meer? (even stil) Nee, verder is het dat wel eigenlijk.

Frank: Ok. Volgens mij... het was al een tijdje geleden hoor, maar toen zei je bijvoorbeeld ook van ehh... weet je wel, toen hadden we het over *corpsepaint*. Toen had je het ook over ‘Ja, Immortal, maar dat zijn een beetje een stelletje malloten’.

Niels: Ja.

Frank: Maar hoe zit dat dan?

Niels: Nou, die begonnen... Dat vind ik zo mooi als je naar *The Call of the Wintermoon* kijkt, die clip en *Blasphemous* weet je wel. Toentertijd was dat echt van ‘dit is cool want ze lopen in een bos’ en nu lopen ze daar zo ontzettend zelf de spot mee te drijven. Ze lopen echt heel debiel overdreven *true* proberen ze te doen, maar ze doen het eigenlijk alleen al om een soort zelfspot weet je wel, om een beetje... ja, om er een beetje mee te spotten enzo. Het is gewoon... je ziet gewoon dat ze het niet serieus meer doen. Ze lopen nou expres al die shit waar ze om bekend staan, van die oude tijd, staan ze nu gewoon expres heel overdreven nog effe over te doen. Omdat ze het gewoon, ja, ze zien ook nu dus zelf, van ‘ja, dat was eigenlijk best wel stom’ zeg maar, ‘ja, toen waren we jong, en ehh...’.

Frank: Ok. Maar vindt je dat het wel moet kunnen in black metal?

Niels: Wat?

Frank: Zo satire... een beetje satire, jezelf belachelijk maken als band. Of vindt je dat er niet echt bijpassen?

Niels: Nou, normaal zou ik zeggen van 'nou, dat neem je niet serieus', maar Immortal maakt gewoon zulke retegoede muziek nog steeds. Ja, weet je, het boeit me niet. Ik vind het ook wel leuk dat het een... ja, gewoon een band die een beetje mallotig doet, dat mag wel maar... Ik vind het aan de ene kant totaal niet passen bij black metal, maar ja, Immortal is gewoon een beetje uniek geval zeg maar. Want ze maken gewoon wel hele goede muziek namelijk. Het zijn wel een stelletje malloten.

Frank: Maar je denkt niet dat ze het echt nog serieus nemen wat ze echt allemaal doen?

Niels: Ik denk niet dat Immortal het nog heel serieus neemt. Nou, ze maken nog wel steeds serieuze black metal, maar ze kijken er natuurlijk wel heel anders naar omdat ze natuurlijk ook een beetje aan die wieg hebben gestaan van ehh... Hun hebben het allemaal mee gemaakt, maar hun zijn natuurlijk volwassen nu, of ouder. Ik denk dat ze het muziek maken nog wel heel serieus nemen, maar het black metal cultuurtje zeg maar niet heel erg meer.

Frank: Ok. Dat ze gewoon zeg maar vanwege het uiterlijk vertoon vooral...

Niels: Ja. Ik denk dat ze op een gegeven moment iets hadden van 'wow, wat deden wij eigenlijk vroeger belachelijk' weet je wel. Een beetje door het bos heen rennen met slechte videorecordertjes weet je wel.

Frank: Ok. Vond je dat ook echt, dat ze vroeger echt belachelijk deden al?

Niels: Ja, het was best wel... al die Noren deden het natuurlijk, maar het was best wel debiel wat door gedaan werd. Hun zullen het waarschijnlijk... ja, weet je, als je achttien bent en in een bandje zit en eigenlijk iets heel nieuws aan het ontdekken bent... Ik snap het ook wel, want ze waren nog heel jong en heel naïef. Ik bedoel die gasten van Emperor die waren echt iets van vijftien ofzo. toen ze *In The Nightside Eclipse* uitbrachten. Hoe jong ben je dan? Dan ben je nog heel naïef, dan is dat misschien wel *cool* weet je wel. Ik kan me best voorstellen dat je het supervet vindt om je eigen videoclip op te nemen en heel kwaadaardig te doen. Maar als je er nu op terugkijkt, ja, dan is het een beetje... Je moet je er niet voor schamen want, ja, je hebt natuurlijk wel een stukje bijgedragen maar het is natuurlijk best wel een beetje kinderachtig nu zeg maar.

Frank: Ja. Ok. Maar vindt je dat black metal vandaag de dag dan over het algemeen, als je naar de bands kijkt, dat die wel volwassener zijn dan toen?

Niels: Ja.

Frank: Nog niet eens per se die bands, maar black metal in het algemeen.

Niels: Ja, nee, black metal is veel volwassener. Dat is ook gewoon de *imagery* erbij. Ik bedoel je wordt niet meer doodgegooid met allemaal van die rare videoclipjes van een gast die over een bos rent met zijn gitaar en dat soort shit. Zoals van die videoclipjes wordt een beetje... ja, je ziet het eigenlijk een beetje niet in black metal tegenwoordig. Maar het is gewoon veel volwassener, de muziek, de *imagery* weet je wel. Ook bands die wel *corpsepaint* hebben doen het vaak wel effe wat volwassener mee dan ze toen destijds deden. Ook heel veel niet hoor, want ze (onverstaanbaar).

Frank: Ja, toen had je het over de *imagery* die erbij hoort. Hoe zou je dat in je eigen woorden omschrijven? De *imagery* van black metal.

Niels: Mhh... Donker. Ja, nou ja, het is maar net een beetje over wat voor black metal band je het hebt. Ik bedoel de één doet het echt over natuur, heeft allemaal natuur enzo. De ander heeft het weer over pentagrammen en duivelstekens en zwart en... gewoon donker. Grauw zeg maar, laat ik het zo zeggen.

Frank: Ok. Dus ze kunnen er veel kanten mee op als het maar grauw en donker blijft?

Niels: Ja, ik vind dat het wel een beetje binnen die perken moet blijven. In bedoel, ik vind het niet *cool* om een black metal album vol te zien... dat de cover allemaal in felle kleurtjes en dat soort zoi is. Ik bedoel het hoort wel een beetje... Ja, monotoon qua kleur vind ik op zich wel... ja, dat vind ik persoonlijk wel... Een beetje wel dat oude erin houden, qua artwork vind ik dat oud altijd wel *cool*. Ja, Taake doet het nog steeds heel erg *cool*. Ontzettend... van die covers die eruit zien of ze uit de jaren negentig komen weet je wel.

Frank: Ok. Je hebt het ook over videoclipjes. Maar... dat vindt je ook dat... heb je daar geen problemen mee?

Niels: Nou, ik heb er niet zoveel problemen mee maar het hoeft van mij niet weet je. Ik bedoel... ik vind de meeste black metal videoclipjes een beetje... ja, mallotig zeg maar. Hoe ze daar staan allemaal en de meeste doen het ook vooral omdat ze ook... dan staan ze daar te *screken* maar dan staan ze ook (beeld iets uit) zo te doen. Zelf wil eigenlijk helemaal geen bandleden in die videoclipjes zien. Als ze er een beetje een *artclip* van maken dan vind ik dat wel *cool* op zich, want dan is het eigenlijk een verlengde van je hele albumcover. Op het moment dat de bandleden er dan in staan dan denk ik van... dat hoeft van mij niet, ik zie ze wel op het podium.

Frank: Ok. Ja, nu je toch zegt van ‘ik zie ze wel op het podium’, is er voor jou wel eens een band zeg maar dat die live speelt en als die live kan brengen wat die op het album brengt, doet dat voor jou dan af aan de band?

Niels: Ja, een beetje wel. Gewoon een beetje teleurgesteld denk ik. Ik heb dat niet echt heel vaak meegemaakt dat ik een band niet goed vond. Ja, de meeste black metal bands vind ik namelijk dat ze het er heel goed vanaf brengen. Ik denk dat er toch wel enig muzikaal talent in zit. Ik heb dat eigenlijk niet zo vaak gehad dat ik teleurgesteld ben in een band. Maar ik kan ook best wel soms iets hebben van ‘mhh’. Ik zou ze dan niet meer live willen zien, maar als dat album gewoon goed is, ja, dan ga ik dat album nog wel gewoon luisteren. Het album wordt er niet minder op op het moment dat ze het live niet kunnen brengen.

Frank: Nee. Ok. En vindt je het ook nog belangrijk cd’s te kopen van bands?

Niels: Ja, ik heb sowieso alleen maar gewoon... boven alleen maar cd’s en (onverstaanbaar). Ik download niet. Ik heb het ooit heel veel gedaan maar op een gegeven moment had ik zoiets van ‘nee, dat doe ik niet meer’. Dat is echt vier jaar alweer terug ofzo. Toen ik echt nog niet zoveel geld had enzo. en net aan metal, of black metal, begon, toen downloaden ik nog wel. Ik had op een gegeven moment zoiets van ‘nee, ik ben er nu klaar mee’, toen ben ik gewoon de dingen gaan kopen enzo. Ja, het is af en toe wel lastig als je heel veel dingen wilt hebben maar een studentloon hebt. Ja, dan ehh... je kan af en toe maar één of twee plaatjes tegelijk kopen.

Frank: Ja. Ok. Doe je dat vooral omdat je echt het origineel zelf wilt hebben of doe je het ook uit principe dat de bands gewoon betaald moeten krijgen?

Niels: Ja, vooral uit principe. Ik bedoel ik vind downloaden is toch... ik bedoel je kunt ook niet zomaar iemands winkel binnenlopen en een zootje dingen pakken en weglopen weet je. Ik bedoel ze hebben er toch bloed, zweet en tranen in zitten en ik vind dat daar wel wat erkenning voor mag zijn. En ik vind het ook gewoon fijn om het pakketje te hebben, om het artwork erbij te hebben, een mooi hoesje. Het is gewoon leuker, je hebt ook iets meer in je handen zeg maar. Ik ben niet zo’n heel erg materialistisch persoon maar, ja, ik vind... het pakket is gewoon compleet zeg maar. Je hebt er een beeld bij. Je hebt er een visualisatie bij zeg maar, bij de muziek.

Frank: Ja. Ok. En... even kijken. En awardshows, heb je daar een probleem mee?

Niels: Nee. Nou, ligt er een beetje aan. Ik bedoel, kijk als je de grammy’s in Amerika hebt dan is het Justin Bieber en Lady gaga. Als je de grammy’s in Noorwegen hebt dan heb je Enslaved en nog twee black metal bands. Ik had het echt gevolgd. Dat waren echt vijf black metal bands die allemaal voor een grammy stonden. Het waren ook alleen maar black metal

bands binnen het metal genre. Omdat dat natuurlijk hun grootste exportproduct is ondertussen. Nee maar, ja, het ligt er een beetje aan waar je het hebt. Ik bedoel het Eurovisie songfestival kan voor mij ook doodvallen, maar... Als je het ergens in Scandinavië hebt, ja, daar hebben ze ook veel meer erkenning voor hun muziek zeg maar. Je moet niet zeg maar over de grote oceaan gaan dan... als het de Amerikaanse bodem raakt dat soort dingen, dan is het vaak ehh... met awardshows is het vaak een beetje over.

Frank: Ok. Dus jij zegt een award zelf is niet erg, maar als het maar echt serieus...

Niels: Ja, als het maar echt wel een ehh... En als de band maar niet ineens uit de hoogte gaan doen van 'wow, wow, we hebben een award' weet je wel. Ja, de mensen die de award geven moeten wel echt erkenning voor de muziek hebben zeg maar.

Frank: Dus wel kennis van echt... de muziek moet echt goed beoordeeld worden op de kwaliteiten van de muziek.

Niels: Ja. Door mensen die er ook echt verstand van hebben niet door, weet ik veel, die *American Idols* mongolen. Moet er trouwens een lampje aan? (het interview vond s'avonds plaats)

Frank: Nee, het lukt nog wel hoor. Je had het over ehh... Noorwegen noemde je toevallig al. Maar vindt jij het nog belangrijk waar de muziek vandaan komt?

Niels: Nee, in principe niet. Maar je hebt wel bands (bedoeld waarschijnlijk landen) waar betere muziek vandaan komt. Ik bedoel uit heel veel... het is toch uit warme landen, als dan black metal daar vandaan komt dan klinkt het vaak minder. Je hebt bijvoorbeeld Brazilië heb je een paar bands ofzo. en Italië, maar op de een of andere manier uit dat soort landen klinkt het nooit weet je wel. Het moet wel een beetje... ja, en Amerika heeft wel een paar inderdaad, Wolves inderdaad, dat is wel een goede en Leviathan is heel goed, uit Amerika. Maar voornamelijk gewoon Noorwegen. Ierland heeft een paar hele goede, Altar of Plagues, Primordial, Myrkr. Maar voornamelijk wel Scandinavië hoor. Daar komt echt wel de grote hap vandaan zeg maar. Vandaar dat de cultuur is daar ook veel rijker zeg maar, dus die mensen zijn ook vaak veel meer opgevoed met die cultuur zeg maar.

Frank: Dus jij denkt dat het vooral zo is dat bepaalde culturen wel betere black metal voort kunnen brengen, bepaalde landen.

Niels: Nou, de hele Vikingcultuur komt natuurlijk uit IJsland en Scandinavië, dus ja. Daar is het nog heel erg in leven ondanks dat het een christelijk land is tegenwoordig. Maar, ja, die mensen hebben het om de hoek zeg maar. De runenstenen staan daar in principe soms langs de wegen. En in andere landen heb je dat niet echt. Ja, in Ierland heb je bijvoorbeeld dan de

Kelten hebben daar sinds mensenheugenis geleefd. Dus dat heb je wel een klein beetje. Maar het is voornamelijk, ja, Vikingen. Het is heel vaak met Vikingen, het heeft heel veel met Vikingen te maken vind ik. Daar komt... Heel veel black metal gaat natuurlijk ook over de Vikingen en de Noren en ehh... Die laten vaak ook een beetje het satanisme vallen voor dat soort dingen.

Frank: Daarom kan je wel zeggen dat... het is misschien dat die bands daardoor volgens jou meer recht hebben om ervoor te zingen? Vikingen dan bijvoorbeeld hier...

Niels: Nee, ik vind niet dat ze per se meer recht hebben. Het is toevallig dat hun het zo om de hoek hebben en dat het voor hun misschien... Kijk heel veel bijvoorbeeld Scandinavische black metal mensen hebben een beetje die gedachte van Varg van Burzum en hoe heette dat andere kreng nou, van Hades, ik weet niet hoe die heet. Die hadden een beetje zoiets van, dat is ook zo natuurlijk in historisch opzicht, van 'de christenen hebben eeuwenoude tempels van de Vikingen platgegooid en daar hun kerken op gebouwd dus waarom mogen wij dat niet zeg maar andersom doen' weet je. Heel veel Noren gaan daar in een wat onschuldig opzicht mee verder zeg maar. Zonder dan de hele zoi af te branden en ehh... Maar het gevoel is er wel. Het is een beetje, ja, die black metal mentaliteit toch tegenover het christendom zeg maar.

Frank: Ok. Nu we het hebben over die misdaden, dat ze kerken verbranden. Vindt je dat op een bepaalde manier ook gerechtvaardigd. Dan je zegt natuurlijk dat die christenen ooit ehh...

Niels: Ja, dat zeg ik, in historisch opzicht wel, want die kregen die zijn daar geland met hun schepen die hebben weet ik veel hoeveel honderden Noren afgeslacht omdat ze niet naar het woord van god wouden luisteren. Ze hebben de oude tempels van de Vikingen hebben ze plat gegooid en daar hebben ze hun kerken overheen gebouwd. Dus ja, in historisch opzicht wel ja. Ja, aan de ene kant vind ik het wel mooi om eens te zien dat die gasten niet onaanraakbaar zijn zeg maar. Maar ik vind meer een soort... het lijkt, wat ze toentertijd probeerden, een soort gefrustreerde tiener iets dan echt.. van 'ahh, ik moet het christendom vernietigen' zeg maar. Het is meer gewoon van, ja... rebels zijn, maar dan op een hele extreme manier zeg maar. Net als die moorden die toen plaats hebben gevonden.

Frank: Ok. Denk je dat het nog een belangrijke rol heeft gespeeld bij het imago of de beeldvorming van black metal?

Niels: Ja, dat weet ik wel zeker ja. Het heeft echt de toon gezet van het antichristelijke en het heidense. Ik bedoel, het is wel letterlijk de daad bij het woord voegen zeg maar. En ik vind dat dat ehh... ik denk dat heel veel mensen daar toch wel een soort ontzag voor hebben dat iemand dat ooit gedaan heeft.

Frank: Vindt je dat het nog bijdraagt aan de authenticiteit van de bands? Bijvoorbeeld Burzum.

Niels: Nee, dat niet.

Frank: Het is niet zo dat het je echt uitmaakt?

Niels: Ik vind dat hij er geen betere muziek mee maakt.

Frank: Ehh... nou ben ik even aan het kijken. Ik denk eigenlijk dat ik het meeste wel heb gehad nu. Even kijken hoor. Ik probeer het altijd op het einde ook altijd nog een beetje samen te vatten. Ehm... (even stil) Nou als ik het goed samenvat... Want je had het erover muziek moest bij jou vooral een bepaald gevoel oproepen.

Niels: Ja.

Frank: Dat was heel belangrijk. En je zei ook, ja, de teksten, je zei ze hoeven er niet eens helemaal precies in te geloven maar het wel oprecht zijn op een bepaalde manier, dat is wel belangrijk.

Niels: Ja. Ja, je moet wel weten waar je het over hebt enzo. Ik vind niet dat je zomaar eventjes een leuke passage op wikipedia kan gaan zoeken en daar een lied over kan gaan maken. Dan zet je jezelf eigenlijk flink voor lul. Ik bedoel je moet wel echt als je ergens over wilt gaan zingen, over een bepaald thema. Dan moet je daar wel echt tijd en moeite in gaan steken zeg maar. Want als mensen er dan wel effe... als mensen er zeg maar echt onderzoek naar gaan doen dan sta je flink voor lul als ze erachter komen dat je gewoon eigenlijk een beetje onzin aan het... Doen het dan wel goed als je het zo gaan doen.

Frank: Ok. Je zei je had ook niet echt moeite met bijvoorbeeld een album promoten ofzo., dat soort dingen of awards en dat soort dingen, zolang het de kwaliteit zolang het de kwaliteit van de muziek maar niet aantast.

Niels: Nee, ja, promoten vind ik helemaal niet erg. Ik bedoel ze mogen van mij best een *MySpace* hebben. Ik bedoel, dat is geen probleem. Dan kan je de cd's ook horen, dan kom je er mee in contact. Dat is dan wel weer het mooie van het internet, dat je makkelijker in contact komt met bands. Ik bedoel, je hoeft niet meer naar een of andere obscuur cassettezaakje te gaan om een vage demo op te halen van een band die je niet kent weet je wel. Je kan nou wel gewoon eerst horen van wat je gaat kopen zeg maar. Dat je niet een of ander ruizig garagebandje koopt zeg maar, die dat express doet om inderdaad *true* te zijn. Daar ken ik er ook nog heel veel van die dat proberen.

Frank: Oh, nu je er toch op komt, wat zou jij echt als *true* definiëren?

Niels: Dat je gewoon doet wat je zelf wilt en niet wat... Dat je een individuele band bent en niet dat je zeg maar, wel binnen een genre maar niet dat je doet wat een zootje andere malloten doen. Dus dat je niet omdat het twintig jaar geleden omdat ze toen in een garage opnamen dat je het nu ook gaat doen. Dat vind ik echt de meest belachelijke mentaliteit ooit. Ik bedoel die gasten deden het omdat ze gewoon geen rode cent hadden en ze hadden alleen een goedkoop cassettespelertje en een gitaar en, ja, ze wilden muziek maken. En nou heb je nog steeds van die mongolen die gaan het dan in hun garage opstellen en dan heb je een beetje dat ruizige. Ik bedoel als je het geld ervoor hebt doe het dan gewoon. Ga dan gewoon... maak er gewoon iets moois van. Het hoeft niet super keurig te zijn maar probeer het wel effe wat luisterbaarder te maken zeg maar. Want, ja, er was toentertijd niets *true*'s aan want dat *true* dat bestond helemaal niet, dat was gewoon de normale gang van zaken zeg maar.

Frank: Ok. Dus het is voor jou een beetje een soort mythe die er omheen is ontstaan eigenlijk?

Niels: Ja, *true* is gewoon tien jaar later bedacht, van 'oh, dat is *true*'.

Frank: Ok, maar daar heb jij zelf niets mee?

Niels: Nee. Meestal vind ik dat soort bands juist echt geen flikker aan. Die oude bands wel want, ja, die konden niets anders. Maar die nieuwe bands die dat express gaan doen, ja, ik vind dat zo belachelijk. Het is net alsof je een mooi schilderij maakt en het vervolgens, ja, met een emmer water er weer overheen gaat om het uit te...

Frank: Ok, nou zal ik nog even twee vragen stellen. Dan is het helemaal klaar. Want je zei, ja, je vindt het *true* onderscheidt dus een beetje belachelijk. Nou belachelijk, tenminste, je zegt je hebt er niets mee.

Niels: Nee. Ja, belachelijk dat mensen zeg maar... ja, heel vaak dat *true*, dat is vaak inderdaad dat ruizige en dan gaan ze heel erg het verneuken van je eigen muziek. En ik vind dat zo belachelijk, waarom zou je in je eigen kind gaan snijden. Ik bedoel, ja, je probeert muziek te maken, maar je probeert geen muziek te maken door een zootje potten en pannen tegen elkaar te beuken en een grasmaaier voor de speaker te houden. Ik bedoel je wilt toch muziek maken, dan moet het wel hoorbaar zijn.

Frank: Ja. Ok. Dus maar, het wordt volgens jou in black metal, wordt *true* vooral gezien als een slechte kwaliteit? Zo wordt het gefineerd volgens jou?

Niels: Ja, nou ja, heel veel mensen definiëren *true* inderdaad een beetje als... van die malloten, van die elitisten zeg maar. Ik definieer *true* als... echt *true* als van trouw aan jezelf zijn, zoals, ja, daar komt hij weer, Primordial. Gewoon een band die gewoon doet wat ze zelf

willen en kijk die gasten zijn... ze zijn wel groot geworden maar ze zijn nooit de underground verlaten omdat het gewoon *acquired taste* is zeg maar. Omdat ze gewoon altijd doen wat ze zelf willen. En, ja, niet iedereen vind dat leuk zeg maar. Heel veel mensen vinden dat niet leuk. Heel veel mensen willen het volgens een bepaalde manier hebben en als een band dat niet doet, ja, dan pakt dat niet zeg maar.

Frank: Ok. Dus het is, ja, voor jou vooral dat een band zeg maar echt iets neerzet waar die echt mee wegloopt?

Niels: Ja, waar ze achter staan. Waar ze trots op kunnen zijn zeg maar.

Frank: Dat maakt voor jou een black metal band ook echt authentiek?

Niels: Ja, nou dat maakt iedere band authentiek. Dat gaat veel verder dan black metal. Dat is... een band moet gewoon achter de muziek staan die ze gecreëerd hebben.

Frank: Ok. Dan tot slot een afsluitende vraag, zijn er meer dingen die black metal bands volgens jou... waar ze aan moeten voldoen om echt authentiek over te komen, of kunnen doen?

Niels: Nou, vooral... wel een beetje... Ik vind vooral dat ze nooit een beetje dat heidense los moeten laten, dat occultisme enzo. en dat satanisme. Het kan ooit misschien heel *cheesie* worden maar ik denk dat ze dat toch wel altijd zullen moeten houden, dat is gewoon de kern van black metal. Ja, zolang je dat soort dingen er in houdt, ik denk dat het dan nooit echt... tenminste niet snel uit zal sterven zeg maar. Ik heb ook het gevoel dat black metal er is om voorlopig nog wel te blijven. Het is ehh... ja, je zou niet denken dat het al twintig jaar bestaat maar dat het toch al wel. En ze zijn, ja, het is enorm volwassen geworden en ik vind dat het tien keer beter is als twintig jaar geleden.

Frank: Denk je ook dat de identiteit die het toen zeg maar heeft ontwikkeld, twintig jaar geleden, dat het die goed heeft vast weten te houden? Dat dat niet verloren is gegaan, deels?

Niels: Ja, een beetje wel. Maar het is natuurlijk, toen waren mensen... ja, keken er heel wat anders tegen aan. Heel veel mensen vonden het niets enzo. Het was vooral rond Scandinavië enzo., Europa op zich heel gewild. Ik bedoel mensen in Amerika hebben het pas de afgelopen tien jaar ontdekt volgens mij, die wisten niet eens dat het bestond. Gewoon Amerika als land op zich. En in Europa is het altijd al erg geweest. Maar mensen hebben er natuurlijk altijd een beetje met, hoe zeg je dat, afgunst naar gekeken, met argensogen naar gekeken enzo. omdat het... door de misdaden, door de moorden, door de kerkverbrandingen enzo. Maar, ja, dat is ook wel een klein beetje uitgewaaid, het is wel wat milder geworden ondertussen. Maar de muziek is er nog steeds zeg maar, dat is het belangrijkste.

Frank: Ja. Maar je zegt ook van... net haalde je bijvoorbeeld ook aan van teksten, dat een beetje dat occulte en dat satanisme enzo. dat dat ook wel een beetje belangrijk is. Heidense, een beetje dat occulte en heidense. Maar je kan dus zeggen dat... volgens jou als je black metal moet definiëren dan is het naast de muziek toch ook dat occulte en heidense zeg maar? Dat zijn de twee... muziektechnische en....

Niels: Ja, dat vind ik wel de charme er aan weet je. Ik bedoel je moet niet over My Little Pony gaan zingen enzo. Het moet wel een beetje over... het gaat vaak over vernietigende krachten en over heidense geloven en opstand tegen het christendom dat nou toch al tweeduizend jaar lang, tweeduizendelf jaar lang, een van de grootste, ja, monopolies is op de wereld zeg maar. Die gasten hebben alles geclaimd en... ja, vroeger werd je opgehangen als je dit... verbrand als je dit soort zoi zou maken en verkondigen, maar tegenwoordig kunnen mensen zich er eindelijk tegen verzetten enzo. Ik bedoel als je dit soort zoi tweehonderd jaar geleden had gezegd dan was je waarschijnlijk vermoord waar je stond zeg maar, dan was je als een ketter verbrand. Nu hebben mensen eindelijk... kunnen ze zich daar tegen verzetten. Dat is het enige voordeel aan de moderne tijd kan je zeggen.

Frank: Het is ook gewoon een beetje verzet, black metal?

Niels: Ja, nee, verzet is het altijd geweest. Het is heel een rebels natuurlijk. Dat heeft het wel een klein beetje van de punk overgenomen. Ik bedoel, er heeft altijd wel een klein beetje punk ingezeten. Gewoon het ontzettend... het afzetten tegen de maatschappij en tegen grote gevestigde geloven enzo.

Frank: Ja. Ok. Ja, ik ben nu denk ik echt helemaal klaar. Maar ik weet niet ehh... had je nog verwacht dat iets anders ter sprake zou komen, wat ik vergeten ben? Of waarvan je zegt 'dat zou ik nog kunnen melden'?

Niels: Mhh... nee, eigenlijk niet nee. Toen je beeldvorming zei was het beeld eigenlijk wel rond zeg maar.

Frank: Ja, ok.

Interview 9: Daisy

Naam: Daisy

Leeftijd: 26

Datum interview: 14-06-2011, te Amsterdam

Duur interview: 1:26:11

Frank: Ok. Hij neemt op.

Daisy: Ok.

Frank: Ehm... ik zal eerst een beetje uitleggen wat de bedoeling is...

Daisy: Ja.

Frank: Want het is een diepte-interview. Dat betekent dat het eigenlijk vooral een beetje de bedoeling is dat je meer een gesprek hebt. Want ik heb wel een vragenlijst maar het is niet de zo de bedoeling dat die echt afgewerkt hoeft te worden ofzo.

Daisy: Nee, het is meer gewoon...

Frank: Ja, als ik bijvoorbeeld even niets meer weet te vragen dan kan ik altijd terugvallen op de vragenlijst.

Daisy: Joh! [lacht] Ok. Cool.

Frank: Ja. Dus eerst even leeftijd?

Daisy: Dat is zesentwintig jaar.

Frank: Ok. Woonplaats? Ja, Amsterdam...

Daisy: Amsterdam natuurlijk.

Frank: En, ja... je kan als je wilt... je kan altijd anoniem in het interview opgenomen worden. Maar je kan gewoon onder je echte voornaam als je wilt, maar je kan ook gewoon zelf een naam verzinnen waarin je in het interview komt.

Daisy: Ik heb niets te verbergen, dus gewoon Daisy.

Frank: Daisy, ok. Nou, is goed. Nou, hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Daisy: Ja... nou, vroeger was ik echt fan van, ja, de standaard heavy metal. Nirvana en een beetje grunge... Metallica, sorry. En een beetje grunge ook, Nirvana en, ja, een beetje het standaardwerk weet je wel. En op een gegeven moment liep ik de *Free Record Shop* in en daar lag namelijk een bepaalde cd die ik wou hebben. En ik kijk en dat ken ik helemaal niet, dat was van de band Enthroned. Dus op een gegeven moment ik heb het geluisterd, ik was er meteen helemaal verliefd op. Op de sound ook, *blastbeats*, de harde gitaren, echt het was

gewoon meteen ‘pats, bam, van mij’. Ja, en toen ben ik verder liedjes gaan kijken, gaan zoeken enzo. Bands als Dimmu Borgir, Cradle of Filth, allemaal dat soort bands weet je wel. En toen had ik zoiets van ‘ja, ik wil toch wel net even een stukje harder’. Nou, bands als Mayhem, Enthroned ook, Impaled Nazarene, dat soort bands weet je wel. Net even weer iets harder. Dus ja, stapje voor stapje ging ik van soft echt naar steeds harder. En nu ben ik vooral fan van, ja, depressive, suicidal black metal en dat soort dingen. Dus het is echt, ja, het is van echt supersoft naar kneiterhard gegaan eigenlijk, dus...

Frank: Ok. En hoe oud was je toen? Toen je echt black metal ontdekte met die Enthroned cd?

Daisy: Zeventien.

Frank: Ok. Dus je luistert het nu negen jaar ongeveer?

Daisy: Ja, ja. Dus, ja, ik kan wel zeggen... ik wil niet arrogant zijn, maar ik ben echt een zware black metal fan. Echt gewoon to the *bone*, echt gewoon tot het bot black metal.

Frank: Ok. En luister je er ook nog andere dingen naast, naast black metal?

Daisy: Naast black metal... ja, af en toe een beetje, hoe heet het? Industrial af en toe. Maar vooral echt gewoon black metal. Gewoon echt dat is, ja, mijn mainstream muziek om het zo maar te zeggen. Kijk er gaat geen dag voorbij of ik luister het. Mijn mp3-speler die staat vol, mijn laptop staat vol, mijn kast staat vol natuurlijk met cd's, LP's. Ja, en af en toe een beetje power metal. Dus, ja...

Frank: Ok. En hoeveel uur luister je ongeveer naar black metal? In de week zeg maar. Gewoon een gemiddelde.

Daisy: Nou, wat zal het zijn...

Frank: Hoeft niet precies natuurlijk, gewoon een beetje een schatting.

Daisy: Nou, als ik het in vierentwintig uren moet zeggen iets van... ja, iets van een paar volle dagen, dus achtenveertig uur per week bijvoorbeeld. Echt gewoon negenenveertig uur, dus echt gewoon... even kijken, als ik bezig ben met iets dan gaat mijn mp3-speler aan en dan is het gewoon weer black metal.

Frank: Ja. En heb je ook veel vrienden die naar black metal luisteren?

Daisy: Eigenlijk niet. Weinig black black metal fans. Ja, kijk mijn eigen vriendin die is zo'n grindcore typetje. En andere vrienden die zijn weer echt *into* cyber, industrial, dat soort dingen. Dus ja, ik ben zelf eigenlijk één van de weinigen die echt gewoon black metal fan is. Dus ja, het is af en toe wel jammer hoor. Een andere vriendin van mij die is ook vrij *heavy*, maar toch niet zo heavy als ik met mijn muziek. Dus ja, het is af en toe wel even wennen hoor.

Frank: En ga je wel naar optredens van black metal bands?

Daisy: Ehm... even denken hoor. Het laatste optreden dat ik qua black metal heb gezien... was een paar jaar geleden. Dat was Dimmu (Borgir). Maar ja, ik bedoel, ik heb een paar jaar stil gestaan qua black metal. Maar, ja, ik moet eens kijken, ik wil natuurlijk nog ook naar *Occult Fest*, dat is het black metal festival dat er is. Dus ja, dat wil ik ook misschien nog eens doen.

Frank: Ja. En de meeste bands die je nu luistert, hoe heb je die ontdekt?

Daisy: Via internet. *Youtube* en dat soort dingen.

Frank: Ok. Gewoon een beetje zelf zoeken?

Daisy: Ja. Altijd even kijken als het ramt, als het beukt, als het schreeuwt, blèrt dan ben ik al blij. Dus ja, vandaar dat ik diverse verzameling heb qua black metal. Dus vandaar.

Frank: Ok. En, ja, net in het begin had je het ook al een beetje over ehh... enkele van je favoriete bands die je toen noemde. Maar als je... ja, wat zijn echt op dit moment jouw favoriete bands, black metal bands?

Daisy: Echt? Enthroned. Ik bedoel, die gasten die hebben zo'n sound. Alleen het jammere is de zanger is weg dus de sound is wat minder nu. Minder geworden qua vocaliteit, dus ja...

Frank: Maar dat is voor jou echt de onbetwiste nummer één?

Daisy: Ja. Dat is echt mijn *diehard* bandje, ja. En daarna ernaast, ja, Dimmu Borgir, Enthroned, Dark Funeral, ehh... ja, even kijken, wat underground bands, North, ehm... even denken hoor, wat nog meer... En af en toe wat true Norwegian black metal, zoals Taake. Even kijken, dat is een band. En Burzum vindt ik ook geweldig. Dus, ja...

Frank: Ok. En, ja, wat is voor jou echt de aantrekkingskracht van black metal?

Daisy: Voor mij? Het is de... ja, het is voor mij echt een uitlaatklep. Gewoon... ik kan in black metal al mijn visies kwijt, mijn gedachtes van de dag. Echt gewoon... als ik bijvoorbeeld gestrest ben ofzo. of ik ben echt... mijn hele kop is vol, als ik dan bijvoorbeeld een band opzet dan, kijk, dan vloeit dat echt gewoon totaal weg gewoon en dat heb ik met andere muziek totaal niet. Dus ja, dat is echt ehh... mij uitlaatklep. En ja, ik heb ook zoiets van, ja... ik ben nogal antichristelijk. [lacht] Dus ja, dat is ook ehh... dat wakkert het vuur nog effe af en toe nog een beetje aan weet je wel. Dus het is echt gewoon, ja, het is een beetje mijn adrenaline om het zo maar te zeggen. Dus, ja... dat zeg ik, er gaat geen dag voorbij of een minuut dat ik het niet luistert.

Frank: Ok. Maar heb je dit alleen met black metal? Bijvoorbeeld niet met andere soorten extreme metal, zoals death metal of thrash? Het is voor jou echt speciaal black metal waarbij je dat hebt?

Daisy: Ehm... extreme metal heb ik het ook wel mee. Maar bijvoorbeeld thrash metal heb ik het weer niet bij. Dat vind ik ook te soft. En ja... waar ik al helemaal geen fan van ben is dat gothic metal. Ik vind dat zo vreselijk. Dus nee. Als het voor mij hard is dan kan ik mijn hele hart en ziel er in kwijt.

Frank: Maar is er toch iets wat black metal voor jou speciaal maakt in vergelijking met bijvoorbeeld death metal of thrash metal?

Daisy: Uhm... speciaal maakt. Ja, dat is een goede vraag. Even denken hoor... De hele super *dark scene*, laat ik het zo zeggen, dat vind ik gewoon gaaf. Ik bedoel, als je kijkt op een concert van bijvoorbeeld Gorgoroth of Darkthrone, dat is net even wat *darker* dan bijvoorbeeld met Metallica. Kijk, die hele scene vind ik gewoon geweldig. Ik hou wel van dat duistere. [lacht] Ja, ik weet het, het klinkt nogal dom om het te zeggen maar... het is gewoon, ja... dat is mijn ding gewoon. Ik hou van de donkere kant van het leven vaak. Dus dat ehh...

Frank: dat is voor jou ook een van de aantrekkingskrachten van black metal, dat duistere er in?

Daisy: Ja, ja. Ja, goed, dat is ook vaak de essentie van black metal. De *darkside* weet je wel. De duistere kant van het leven, dat soort dingen.

Frank: Ok. Dus, ja, als je black metal in je eigen woorden zou moeten omschrijven, zou het ook vooral duister zijn volgens jou?

Daisy: Ja. Duister. Lekker duister, lekker hard. En lekker een, ja, uitlaatklep voor mij.

Frank: Ja, je had het ook over dat anti-christelijke. Dat dat jouw ook wel aanspreekt.

Daisy: Ja.

Frank: Is dat voor jou een belangrijk onderdeel van black metal?

Daisy: Nou, ik heb een tijdje in de christelijke scene gezeten en, ja, dat heeft eigenlijk mijn ogen geopend van hoe erg de kerk eigenlijk kan zijn. De kerk en alles. Ik bedoel, ja, ik... kijk, ik ben zelf heel erg gericht op mijn eigen leven inrichten en dat soort dingen. Mijn eigen ding kunnen doen. Zelf bepalen wat ik doe. Ik bedoel, ik denk dat de meeste mensen zelf wel eten wat goed en fout is. En ik heb zoiets van, ja, moet ik dat met boek realiseren? Nou, liever niet. Dus.... Ja, kijk en daarbij, de kerk geeft een heel tolerant uiterlijk zoals ze zeggen. Maar als je er eenmaal in zit is het een en al oordeel en *pointed fingers* en dat soort dingen. Het is echt... je wil er niet zitten eigenlijk.

Frank: Maar dat vindt jij... dat is voor jou misschien... dus naast de muziek vindt je het ook gewoon zeg maar, ja, de teksten en de hele anti-christelijke houding is voor jou ook gewoon belangrijk er in?

Daisy: Ja. Ik heb zoiets van ik wil mijn eigen keuze kunnen maken in mijn leven en dat wil ik niet hoeven doen door een boek dat is geschreven zo'n twee- tot vijfduizend jaar geleden. Ik zoiets van, ja, als ik een fout maak dan weet ik zelf dat ik fout zit en dan hoef ik niet van boven op mijn knieën te gaan van 'sorry, sorry, sorry'. Dus, ja...

Frank: Ok. Maar zijn de teksten überhaupt belangrijk voor jou, van bands? Let je daar veel op, wat ze zingen?

Daisy: Ik let niet zoveel op teksten, maar, ja, het is eigenlijk een totaalplaatje. Ik bedoel, kijk, er zijn mensen die een band goed vinden vanwege de tekst. Nou, dat is voor mij niet zo. Als het een goede sound heeft dan is het voor mij al honderd procent eigenlijk. Dus, ja...

Frank: Ok. Dus... maar het is... teksten voegen voor jou niet per se iets toe?

Daisy: Nee, maar ik vind het wel natuurlijk om te weten wat ze zingen. Ik bedoel, kijk, als je bijvoorbeeld een band hebt en er staan geen teksten in en je hoort alleen maar wat gekrijs en gegrunt dan heb ik zoiets van 'ja, wat zing jij eigenlijk'.

Frank: Maar je wil het dus af en toe wel weten wat ze zingen?

Daisy: Ja, natuurlijk.

Frank: Maar heb je wel eens gehad dan dat je bijvoorbeeld de teksten las en dat je denkt 'nou, die teksten vind ik niet goed', dat je dan ook meteen de muziek... nou ja, dat je meteen het nummer minder vindt? Of dat werkt niet zo bij jou?

Daisy: Nee. Bij mij is het gewoon puur als ik een nummer niet goed vindt dan is het gewoon puur bijvoorbeeld het gitaarwerk of de *blastbeats* of wat dan ook. Of vocaal zeg maar.

Frank: Ok. Dus de muziek die je luistert... je zegt die beoordeel je alleen maar echt op de muziek zelf? Dat je... gewoon het geluid dat ze maken?

Daisy: Ja.

Frank: Ok.

Daisy: Dus vandaar ik zoveel soorten black metal eigenlijk heb. [lacht]

Frank: Ok. Ja, want je had het er in het begin al over toen we over die... favoriete bands en stromingen. Zoals onder andere... ja, toen had je het over meer een beetje en mainstream en depressive, suicidal black metal, true Norwegian black metal en underground black metal volgens mij zei je.

Daisy: Symphonic black metal vind ik ook leuk. Dus...

Frank: Ja. Kan je dat verschil een beetje toelichten tussen die verschillende stromingen? Wat die volgens jou zijn.

Daisy: Ehm... ja, echt het suicidal black metal dat is gewoon echt heel erg duister gewoon. Dat is gewoon echt... er komt totaal geen keyboardje aan te pas. En als ik bijvoorbeeld echt helemaal *down* voel ofzo. Dan luister ik dat. Dan heb ik geen zin in een zweverige muziekje er doorheen. Dan wil ik gewoon echt wat duisters ook hebben om gewoon echt een beetje te tobben om het zo maar te zeggen. En symphonic black metal dat luister ik meer als ik *happy* ben ofzo. weet je.

Frank: Ok. Dus het is voor jou eigenlijk vooral... het is niet zo dat je één echt per se beter vindt dan ander, het is een beetje van je stemming afhankelijk?

Daisy: Ja, ja.

Frank: Ok. Je had het net ook over true Norwegian black metal en underground black metal. Wat houden die twee in dan volgens jou?

Daisy: True Norwegian black metal, ja, effe kijken, de naam zegt het al. Black metal komt natuurlijk uit Noorwegen, ook, en Finland, Scandinavië enzo. Dat is gewoon, ja, de sound is gewoon heel... hoe moet ik dat zeggen... banaal. Gewoon echt... er zijn geen effen dingetjes aan toegevoegd of wat dan ook. En het is gewoon echt puur het gitaarwerk gewoon dat hard is gewoon en de *vocals*. Ja, en underground black metal, ja, dat is toch niet zo super mainstream als Immortal, Mayhem en dat soort dingen. De bands zijn wat onbekender. Dus, ja... dat vind ik zelf ook leuk. Dat is meer gewoon, ja, dat er bands zijn die niet zoveel mensen misschien kennen bijvoorbeeld.

Frank: Het is gewoon eigenlijk... iets is voor jou meer underground als het gewoon onbekend is, dat heeft niet per se met geluid te maken?

Daisy: Ja.

Frank: Maar vindt je dat dan... voegt het voor jou nog wat toe? Bijvoorbeeld vindt je het dan wel leuker om muziek te luisteren die andere mensen minder snel kennen? Of...

Daisy: Ja, want dan kan... Het klinkt stom maar soms heb ik dan zoiets van 'nou, moet je dit eens horen'. Dan wil ik het doorgeven weet je. Dat ik zoiets heb van 'dit ken je niet, maar dit vindt je misschien ook wel leuk'. Dus ja, het is ook best wel grappig vind ik.

Frank: Maar het is niet zo dat je bijvoorbeeld vindt dat ehh... even kijken, hoe moet ik dat nou zeggen? Ja... laat ik het zo zeggen, vindt je bijvoorbeeld dat... ja, je had het net ook al over mainstream black metal, maar vindt je dat dan ook snel te commercieel? Bijvoorbeeld...

Daisy: Ja.

Frank: Bijvoorbeeld Dimmu Borgir of...

Daisy: Ja, ja. Om het zo te zeggen, Dimmu Borgir is toen een tijdje geleden de vrij commerciële kant op gegaan. En hun sound is gewoon vreselijk veranderd en nu zijn er ook bepaalde mensen die gewoon niets met black metal hebben die komen van ‘ja, het nieuwe album van Dimmu Borgir is helemaal te gek’. Dan heb ik ook zoiets van ‘hallo, heb je toevallig ook nog iets anders dan het nieuwe album?’, ‘nee, wat dat vind ik niet goed’. Ja, ik heb zoiets van als je echt een fan bent van black metal luister je ook iets anders dan alleen maar het nieuwe album van Dimmu Borgir.

Frank: Ok. Je vindt ook misschien dat het een beetje een verkeerd soort mensen naar black metal trekt, Dimmu Borgir? Dat je dan krijgt die alleen maar echt daar van houden terwijl die niet echt black metal fan zijn.

Daisy: Ja, ja.

Frank: Maar moet dan... ja, black metal moet volgens jou meer echt... ja, mensen trekken die of echt hart voor de muziek hebben, of... Bedoel je dat?

Daisy: Ja. Ja, gewoon echt van die doorgewinterde metal fans echt gewoon. Bijvoorbeeld ik ken iemand die is helemaal into... ja, hoe heet het ook al weer? Ja, het is een mengeling van hiphop en rock... Linkin Park. En dan krijg je op een gegeven moment, dan zit ze gewoon Puritana te luisteren van Dimmu Borgir. Dan heb ik zoiets van ‘hey, ben jij fan daarvan?’. Zegt ze van ‘nee, want ik vind alleen maar een paar nummers leuk’. Maar ja, voor mij is het een beetje zwart-wit, of je bent een black metal fan of je bent het totaal niet. Dus, ja...

Frank: Ok. Maar als je dan zeg maar echt black metal fan bent, je zegt dan moet je niet alleen van die paar symphonische black metal bands houden, dan moet je gewoon bands uit alle stromingen een beetje luisteren?

Daisy: Ja. Dat is... ja. Ik bedoel er zijn zoveel soorten black metal en als je alleen maar bijvoorbeeld naar bands als Dimmu Borgir luistert dan heb ik zoiets van ‘ja, er is nog zoveel meer dan alleen maar dat’. Ik heb zoiets van ‘verbreedt je horizon eens even lekker ofzo.’. Dat is echt gewoon, ja...

Frank: Vindt je ook dat, ja... black metal in het algemeen dat dat te groot of te populair is geworden, of dat niet? Je vindt hoe meer bands hoe beter als ze maar niet alleen maar van die een paar van die randbands luisteren?

Daisy: Ehm... laat ik het zo zeggen, er is één band die gewoon echt te commercieel is geworden en dat is Cradle of Filth. Tegenwoordig hebben die gasten ook zo’n mainstream sound dat het gewoon echt op bands als... even kijken, op tv kanalen als *TMF* wordt

uitgezonden en dat soort dingen. Het is gewoon te commercieel en dat is gewoon jammer vind ik. Ik bedoel, ik zie de black metal scene ook niet echt als een mainstream iets als pop of normale rock of zoiets weet je wel of dat soort dingen. Dus, ja, dat is echt gewoon jammer vind ik.

Frank: Ok. Want wat is daar... wat je daar jammer aan vindt is dat het geluid van de band minder is geworden of...

Daisy: Ja.

Frank: ...of überhaupt dat het niet meer bij black metal hoort doordat ze zo commercieel zijn?

Daisy: Ehm... hun sound is zo... dat is te soft gewoon dat het niet meer black metal is. Het is meer soort van, ja, hoe moet ik het zeggen? Donkere nu metal en niet meer echt pure black metal. Het is gewoon echt commercieel gewoon.

Frank: Ok. Ja, als ik het goed samenvat... als het niet zo is dan moet je het natuurlijk zeggen, maar... is commercieel, is volgens jou Dimmu Borgir een beetje commercieel op gegaan en Cradle of Filth ook. Maar als... te commercieel is bij jou dan vooral een kwestie van geluid. Dat ze gewoon een te soft geluid maken dat het gewoon mainstream mensen aanspreekt. Of is commercieel bijvoorbeeld ook... dat ze hun album promoten of clips maken? Hoe zie jij commercieel echt in black metal?

Daisy: Commercieel is voor mij gewoon dat mensen vanuit een andere scene, dus buiten de black metal scene om, ineens ook Dimmu Borgir gaan luisteren omdat ze dat aanspreekt en de rest van de bands dat ze die niet eens kennen of willen kennen. Dus dat is voor mij dus ook gewoon, echt gewoon het commerciële eraan.

Frank: Ok. Maar het commerciële is eigenlijk vooral dus een groot publiek aanspreken?

Daisy: Ja... ja. En, ja... de meeste bands die blijven gewoon echt in de black metal scene. Alleen wat Dimmu Borgir heeft gedaan, die heeft hun sound hebben ze veranderd om nog een groter publiek aan te spreken alleen dat hebben ze verkeerd gedaan want nu wordt het te groot. En is de sound gewoon, ja, minder hard, minder duister en dat soort dingen. En, ja, dat is gewoon jammer. Ik bedoel als je ziet waar mensen zijn begonnen qua sound en waar ze nu mee bezig zijn, dat is zo'n andere wereld is het. En, ja, dat is natuurlijk hetzelfde met Cradle of Filth. Dat is gewoon zonde.

Frank: Hebben die wel ooit allebei nog goede muziek gemaakt volgens jou? Cradle of Filth en Dimmu Borgir, zijn die wel goed begonnen?

Daisy: Ja, ja. Cradle of Filth daar ben ik fan van geweest tot aan *Midian*. En *Midian* vond ik al te soft, te commercieel. En Dimmu Borgir, ja, eigenlijk alle cd's behalve de nieuwe. De nieuwe is gewoon te soft. Te soft en ze hebben ook hun hele imago veranderd en dat vind ik gewoon ook jammer. Ik bedoel de zanger die stond altijd in een leren rok met *spikes* en alles en nu heeft hij een of ander wit pakje aan. Dat is zo contra vind ik.

Frank: Dat hoort gewoon niet bij... Contra black metal bedoel je? Of... hoe bedoel je...

Daisy: Het is het contra van black metal vind ik.

Frank: Ok. Kan je dat misschien toelichten? Hoezo vindt je dat contra black metal? Gewoon omdat het wit is of gewoon omdat zo de imago verandering in het algemeen?

Daisy: Ik... ja, natuurlijk heb je als band heb je een bepaalde status neergezet. Ik weet nog wel toen ik een video zag van Dimmu Borgir toen ze op *Dynamo* stonden toen spotten ze bloed, nou ja, nepbloed, het publiek in. En dat is rond ehm... even kijken, ik weet de titel niet meer van het album, maar het eerste nummer is *Mourning Palace*.

Frank: Ehm... *Enthroned Darkness Triumphant*.

Daisy: Ja, die. En toen waren ze nog echt super *dark* om het zo maar zeggen. Echt gewoon het hele *corpsepaint* en bloed en alles weet je. En nu is het echt gewoon... dat doen ze niet meer. Nu lopen ze gewoon in een wit pakje lopen ze een beetje muziek te maken en het hele super duistere is er gewoon vanaf. Dat is gewoon jammer vind ik.

Frank: Dus voor jou is ook iets... dat het duistere een beetje weg is is voor jou een beetje de authenticiteit van de band ook een beetje verloren gegaan misschien?

Daisy: Ja, ja.

Frank: Maar jij vindt voor black metal bands, die moeten gewoon... een van de voorwaarden is wel dat ze, want ja, je had het er al over dat je bij bands vooral naar de muziek kijkt, maar het is ook... de band zelf moet toch ook wel een beetje, ja, een duister imago hebben.

Daisy: Ja, ja. Dat vind ik wel ja. Ik bedoel, ik heb ook een tijdje in die christelijke black metal scene gelopen maar dat is echt gewoon zo lief en netjes en, ja... dat is echt helemaal het tegenovergestelde van waar echte black metal om draait.

Frank: Ok. Maar... zou je het misschien kort kunnen vatten, want als je zegt waar draait het echt om volgens jou?

Daisy: Voor mij draait het gewoon qua black metal... gewoon echt de duisterheid, het afzetten tegen kerk en staat, ja... en gewoon, voor mij gewoon dat je je hele ziel er in kan stoppen. Of je nou blauw bent of somber, er is altijd wel een soort black metal die er bij past.

En dat is gewoon, ja, voor mij is dat gewoon de essentie van black metal gewoon. De hele muziek de hele sfeer.

Frank: Ok. En denk je ook dat veel... de meeste black metal bands echt oprecht zijn in wat ze zingen?

Daisy: Ehm... ik denk het niet.

Frank: Ok, je denkt dat de meeste niet echt geloven waar ze over zingen?

Daisy: Nee, nee. Ik denk dat het soms een beetje, ja... natuurlijk bijvoorbeeld... even denken hoor, bands als... welke band was het ook al weer? Nou goed, ik kan even niet op de naam komen. Ik bedoel, ik zelf zou ook een nummer kunnen schrijven dat black metal is. Alleen ik zou daar zelf gewoon mijn hele waarheid in kwijt kunnen en ik denk dat sommige bands gewoon een beetje van die phoeha hebben. 'Kijk allemaal maar mooi hoe duister ik ben', weet je, een beetje het mee willen lopen met de echte *true* black metal.

Frank: Ok. Denk je dat dat veel gebeurt in black metal? Dat bands gewoon echt bijvoorbeeld, ja... een beetje teksten schrijven omdat ze denken dat het zo hoort maar er zelf niet echt in geloven? Of niet echt er achter staan?

Daisy: Ik zou het niet honderd procent weten, maar ik denk het wel. Ik denk het wel. Ik heb zoiets van, ja, het is toch een bepaalde scene en er zijn ook bands die een black metal album hebben gemaakt alleen maar puur omdat het verkoopt om het zo maar te zeggen. En, ja, dat vind ik niet echt een ware aard om dat te gaan maken. Dat is voor mij gewoon, ja... black metal is voor mij echt gewoon de scene die er bij hoort ook en niet het willen meelopen met iets.

Frank: Ok. Dus, ja... bands moeten wel echt... de muziek die ze maken daar moeten ze wel echt achter staan volgens jou?

Daisy: Ja, ja. Ik bedoel, dat zeg ik, ik kan ook een nummer schrijven maar of ik het meen is een tweede. Maar dat merk je vaak genoeg wel aan de teksten. Bepaalde bands zijn superradicaal en keihard in hun teksten en dat zijn gewoon echt gewoon echte black metal makers om het zo maar te zeggen. En dan heb je bijvoorbeeld weer bands die hun teksten wat minder *dark* doen en alles. Even kijken, ja... om het zo maar te zeggen... even een band, Cradle of Filth. Dat is gewoon... hun teksten waren meer filosofisch dan dat ze echt gewoon puur hard tegen kerk en staat en alles was.

Frank: Ok. Maar je vindt bij black metal hoort volgens jou wel echt... niet een beetje dat vage filosofische maar gewoon hard er tegen in gaat.

Daisy: Ja. Hard en radicaal er tegenaan schoppen om het zo maar te zeggen. Zoals, ja, zoals mijn favoriete band doet.

Frank: Enthroned?

Daisy: Ja, ze hebben een nummer dat heeft *Jehova Desecration*, nou, dat nummer vind ik geniaal. Die gasten die hebben zo'n *power* en alles, voor mij is dat gewoon *true* black metal gewoon.

Frank: Ok. Ja, dat is gewoon en harde muziek en teksten, radicale teksten waar ze zelf ook achter staan. Dat is een beetje... dat maakt het gewoon echt *true* zou je zeggen?

Daisy: Ja. Ja, mijn... ja.

Frank: Ok. Want je gelooft... denk je dat de meeste bands... je noemde net je favoriete bands op. Onder andere ook Enthroned noemde je en nog meer bands. Ik weet ze niet allemaal meer even op te noemen. Maar denk je dat die wel... alle bands die jij luistert, denk je... geloof je wel dat die oprecht zijn in wat ze zingen?

Daisy: Ja, ja. En helemaal bijvoorbeeld, ja, klinkt een beetje cliché, maar Gorgoroth dat is gewoon echt een band die gewoon *true* in de scene zit en alles en gewoon echt zingt waar ze voor staan. Dat is gewoon, ja, dat is voor mij echt gewoon erg belangrijk. Om, ja... dat je gewoon echt zegt waar je voor staat in een nummer.

Frank: Ok. Want, ja, dat is voor jou dus, ja... de oprechtheid van bands dat is gewoon echt één van de criteria ook waar je ze op beoordeelt? Dat is heel belangrijk voor jou?

Daisy: Ja.

Frank: Dat ze oprecht zijn?

Daisy: Ja.

Frank: Bijvoorbeeld bij Gorgoroth, waar kan je dan aan merken dat die ook oprecht is?

Daisy: Ehm... de hele shows en alles. Ik weet niet of je die dvd hebt gezien in Tsjechië toen?

Frank: Ja.

Daisy: Dat was een concert toen in Tsjechië en daar hebben ze geitenkoppen op een paal lopen rammen. En de bijbel zegt ook van 'de schapen zullen de herder volgen en de geiten zullen de... zullen naar de hel gaan om het zo maar te zeggen'. En natuurlijk is het teken van het schaap, dat is gewoon een kuddedier. En als je dat laat zien... dat is gewoon puur laten zien dat je het er niet mee eens bent dat je leven hetzelfde moet zijn als een ander. Als er één... het spreekwoord is ook 'als er één schaap over de dam is dan gaan ze allemaal'. En, ja, voor mij is het zo van die band laat gewoon hun eigen mening zien, hoe ze over dingen

denken. En niet zoals andere mensen gewoon een mening hebben die tienduizend mensen hebben of wat dan ook.

Frank: Ok. Want, ja, je hebt het inderdaad over dat... net zei je ook al dat bands volgens jou ook wel eens gewoon black metal maken of dingen vooral eigenlijk doen eigenlijk een beetje voor hun imago. En dat je het bij Gorgoroth vooral belangrijk vindt dat die, ja, dat ze een beetje hun eigen weg volgen. Maar denk je dat veel black metal bands vaak dingen doen om alleen hun imago hoog te houden zonder dat ze er zelf echt achter staan?

Daisy: Nou... dat denk ik niet zo. Want bijvoorbeeld als je naar bands als ehm... Immortal zou kijken, die hebben gewoon een bepaalde... ja, hoe zeg je dat? Een bepaalde *look* ook. En, ja, ik denk niet dat zij het doen gewoon om gewoon gaaf en stoer te willen doen en alles als je kijkt naar hun *corpsepaint* en dat soort dingen. Ik denk dat die gasten het gewoon puur uit hun hart doen. Hetzelfde als Gorgoroth enzo. Als je kijkt... dat komt gewoon puur uit het hart en het is niet zo dat hun het gewoon doen om een beetje erbij te horen. Gewoon echt pure diehard zijn wie je bent.

Frank: Ja, en dat vindt jij dus ook gewoon echt belangrijk in black metal, gewoon je eigen pad volgen en niet doen omdat het zo hoort eigenlijk? Maar vooral doen omdat je het echt zelf wilt en je eigen weg volgen?

Daisy: Ja, ja. Kijk, je eigen keuzes kunnen maken gewoon en niet worden beïnvloedt worden door een groep om het zo maar te zeggen. Ja, het klinkt wel stom maar... [lacht]

Frank: Dus echt als je kijkt naar een authentieke black metal band, die moet volgens jou ook echt zijn eigen pad volgen en niet, ja, gewoon dingen doen omdat die denkt dat het hoort?

Daisy: Ja.

Frank: En net had je het trouwens... met optredens, je zei net over Dimmu Borgir dat die toen op *Dynamo* nogal extreem waren en bloed in het publiek spugen. En je had het over die show van Gorgoroth. Maar vindt je dat belangrijk bij live shows, een beetje zo'n hele show er omheen?

Daisy: Ja, ja, het is toch... hoe zeg je dat? Je zit in de scene en er hoort toch vaak een bepaald imago bij. Ik bedoel ik ken ook jongens die met een omgekeerd crucifix om hun hals lopen en dat soort dingen. Dus, ja... kijk, het is ook een bepaald imago dat je hebt gewoon. En, ja, dat vind ik gewoon belangrijk dat de bands die ik goed vind dat ook hebben. Daar kan ik gewoon mee... hoe zeg je dat? Mezelf mee identificeren als een individu.

Frank: Ja, dus bands moeten wel gewoon echt een goed imago hebben ook?

Daisy: Ja.

Frank: Vindt je dat... zou je zeggen dat in black metal... Hoe belangrijk is dat in black metal voor bands, een goed imago hebben, volgens jou?

Daisy: Ehm... ja... even denken.

Frank: Zou je zeggen als je het vergelijkt met bijvoorbeeld de muziek die ze maken... als een band bijvoorbeeld gewoon... kan een band een slecht imago hebben en goede muziek maken... als je het zeg maar in verhouding stelt, het imago en de muziek zeg maar, hoe staat dat dan tegenover elkaar?

Daisy: Voor mij is het *fifty-fifty*. Laat ik het zo zeggen, er zijn ook bands die nooit een show geven die ik ook goed vind, dus het is echt *fifty-fifty* gewoon. Ik bedoel, ja, als je toch een bepaalde muziek maakt moet je toch dat imago hebben ook. Het is hetzelfde bijvoorbeeld, ja, het klinkt stom, maar mensen die naar R 'n B luisteren. Die artiesten hebben ook een bepaald imago. Dus, ja...

Frank: Ok. Maar het imago van een black metal band, waar moet dat volgens jou vooral aan voldoen?

Daisy: Een goed imago? Lekker duister, veel *corpsepaint* bijvoorbeeld, ja, klinkt stom, maar bijvoorbeeld een aantal mooie omgekeerde kruizen en dat soort dingen. Echt gewoon goed hard er tegenaan trappen... op hun shows zeg maar. Zodat je gewoon ziet waar ze voor staan.

Frank: Een imago heeft dus ook wel... een goed imago heeft dus ook een beetje te maken met extremiteit eigenlijk? Omgekeerde kruizen, *corpsepaint*...

Daisy: Ja.

Frank: Vindt je bijvoorbeeld *corpsepaint*... vindt je het belangrijk dat dat gedragen wordt door muzikanten?

Daisy: Ehm... ik vind het er wel bijhoren, laat ik het zo zeggen. Ik vind het echt gewoon een deel van je uiterlijk hebben. Ik bedoel, ja, het klinkt stom, maar, één van de eerste bands die een soort van met *corpsepaint* is begonnen dat was KISS. En KISS is mede bekend geworden door hun uiterlijk ook. Dus ja, ik vind wel dat het er deels ook bij hoort, de *corpsepaint* en alles. En de omgekeerde kruizen in je gezicht bijvoorbeeld, op je wang enzo., het hoort er wel bij vind ik.

Frank: Ok. En qua uiterlijk, zijn er nog meer kenmerken waar muzikanten echt aan moeten voldoen volgens jou in black metal?

Daisy: Ehm... het lange haar. Het klinkt cliché maar als ik een band zou zien met een gozer met stekeltjeshaar dan heb ik zoiets van 'ja, jongen, dat past niet' om het zo maar te zeggen. Nee, echt dat lange, zwarte, gitzwarte haar bijvoorbeeld, dat vind ik echt gewoon geweldig.

Of juist blond zoals die bassist van Dimmu Borgir had. Gewoon *corpsepaint* en dan blond haar. Dat vind ik ook gewoon gaaf. Dus, ja...

Frank: Maar in ieder geval lang haar, dat hoort er wel bij?

Daisy: Ja, lang haar.

Frank: En ja, even kijken... soms moet ik even kijken hoor, wat ik nog niet gehad heb. Ehm... het ging net ook een beetje... dat bands zeg maar een beetje hun eigen... dat jij het wel belangrijk vindt als bands een beetje hun eigen weg ook gaan, dus dat ze doen waar ze zelf voor staan. Vindt je ook... vindt je het ook goed dat er veel geëxperimenteerd wordt in black metal of...

Daisy: Ja.

Frank: ...moet heb je zoiets van je moet gewoon blijven bij de kern van black metal, gewoon...

Daisy: Nou, ik vind het erg leuk als bands experimenteren. Bijvoorbeeld ik ben ook grote fan van folk black metal bijvoorbeeld. Dat vind ik ook weer geniaal gewoon. Gewoon de sound van black metal met een beetje folk erdoor, dat vind ik ook leuk gewoon. En ja, als een band die normaal alleen pure black metal maakt dat gaat doen om bijvoorbeeld mee te experimenteren vind ik het ook leuk.

Frank: Ok. Maar dat vindt je geen probleem? Dat ze een beetje...

Daisy: Nee.

Frank: ...andere paden ingeslagen worden.

Daisy: Zolang het maar niet te soft wordt, laat ik het zo zeggen. Ik bedoel dat zei je zelf al een tijdje geleden, de band Darkthrone die is nu gewoon een punk kant opgegaan en dat is gewoon echt een hele andere wereld is dat eigenlijk gewoon. En dat vind ik gewoon jammer.

Frank: Die zou je niet meer omschrijven als echt black metal nu, Darkthrone?

Daisy: Nee, totaal niet.

Frank: Dus, ja, één van de kenmerken of... ja, de essentie van black metal zeg maar... ze mogen wel van jou experimenteren, maar gewoon als het hard blijft dan kan je het dus nog wel black metal noemen? Maar als het dan... zolang het niet te soft wordt dan mag je het nog black metal noemen?

Daisy: Zolang het niet te soft wordt en teveel softe teksten en alles en dat soort dingen, dan ehh... Want kijk bijvoorbeeld, er is ook een band genaamd Summoning en die maken gewoon pure black metal maar wel met teksten uit de wereld van Tolkien. En dat is gewoon ook gaaf vind ik. Dat is gewoon, ja... voor mij is gewoon dat ook gewoon weer black metal. Dus, ja...

Frank: Ok. Ja, want je had het al gezegd, want jij vond ook het antichristelijke en een beetje tegen religie aanschoppen, toen zei je... dat vond je ook één van de dingen die je aansprak in black metal.

Daisy: Ja.

Frank: Maar je zegt bij Summoning dat... toen zei je, ja, ik vind het ook wel leuk als het over Tolkien gaat.

Daisy: Ja, ik ben nogal een Tolkien fan dus, ja, dat ehh... Ik ben een black metal fan en ik ben een Tolkien fan, dus, ja, dat is echt een perfect match om het zo maar te zeggen.

Frank: Ok. Maar vindt je dat ook goed bij black metal passen? Bijvoorbeeld teksten van Tolkien en *The Lord of the Rings*, vindt je dat echt goed bij black metal passen?

Daisy: Ehm... bepaalde dingen uit Tolkien zijn heel *dark* bijvoorbeeld. Als je bijvoorbeeld land of Mordor ziet, dus waar Sauron *the one ring* heeft gemaakt, dat is een heel duister land is dat. Er zijn alleen maar vulkanen, as, hitte. Ja, ik weet het, het klinkt stom. *It looks like hell* om het zo maar te zeggen. Dus, ja... En dat past er gewoon bij. Bijvoorbeeld als je de Nazgul ziet, die gasten die zijn gewoon zo *dark* ook gewoon. Met hun kappen enzo. en hun donkere *armour* en zwarte paarden en het is gewoon echt geweldig, het past er gewoon in.

Frank: Ok. Dus het is, ja, het past er ook... je vindt dat dat Tolkien gebeuren er ook vooral in past omdat het ook gewoon duister is eigenlijk?

Daisy: Ja, ook. Ja, kijk, er zit veel duisterheid in maar er zit ook weer veel positieve dingen in natuurlijk.

Frank: Ok. Kan dat wel in black metal vindt jij, positieve dingen? Want je zei duisternis dat was wel belangrijk.

Daisy: Ja, ik... qua black metal kan het natuurlijk wel. Ik ben zelf optimistisch qua persoonlijkheid maar dan heb je natuurlijk weer dat christelijke black metal en dat is gewoon weer totaal de andere kant op. Ik vind dat gewoon een schaamte voor de black metal scene. Ik bedoel je maakt de muziek en die muziek die staat voor iets en dan krijg je christelijke teksten als 'halleluja, prijs hem' en dat soort dingen weet je wel. Ik vind dat gewoon zo haaks er op staan.

Frank: Ok. Maar, ja... er is dus wel een grens waar het met teksten over mag gaan? Van christelijke dingen... Christelijke teksten dat hoort gewoon niet bij black metal?

Daisy: Nee. Nee, dan mag je het van mij ook geen black metal meer noemen. Dat zou ik gewoon meer als dark worship... noemen of zoiets weet je wel. Dus, ja, dat is echt gewoon... ja.

Frank: Maar zijn er nog meer dingen waar black metal teksten volgens jou niet over mogen gaan?

Daisy: Ehm... ja, wat ik niet fijn zou vinden, als het over extreme dingen gaat, kinderverkrachting en dat soort dingen. Dat zou ik niet willen. Ik bedoel, ik ben daar tegen en dat is gewoon echt... als een band daar over zingt dat vind ik niets. Nou goed, en dat hele racisme vind ik ook niet helemaal echt honderd procent. Ik bedoel, ik luister zelf ook naar nationaalsocialistische black metal zoals Nokturnal Mortum. Maar dat is, ja... dat gaat mij dan gewoon puur om de muziek en niet dat anti-semitistische gedoe.

Frank: Vindt je dat nog wel bij black metal horen, die teksten? Bijvoorbeeld racistische teksten enzo.?

Daisy: Ja, het... ik vind het er af en toe een beetje om hangen. Ik vind dat je het beter kan zetten bij nazi metal dan...

Frank: Dus niet per se black metal eigenlijk? Het is gewoon een ander genre?

Daisy: Nee, nee. Qua muziek is het wel black metal maar qua teksten zeg maar dan is het weer gewoon echt nazi metal en dat vind ik weer niets.

Frank: Echt black metal dat hoort volgens jou dus niet over racisme of politiek te gaan ofzo.?

Daisy: Nee, want kijk, want politiek dan kom je toch qua teksten weer bij punk uit.

Bijvoorbeeld, ja... even kijken. Punkers zijn weer echt van *'fuck the system* en anarchie, anarchie, anarchie' weet je wel. De hele overheid bagatelliseren en dat soort dingen. Dus, ja, en dat is dan weer meer punk achtig.

Frank: Maar je had bijvoorbeeld ehh... je vond Tolkien er goed bijpassen en natuurlijk het satanisme, antichristelijke. Zij er nog meer dingen waarvan je zegt 'dat zijn onderwerpen die echt goed bij black metal passen. Dit past goed bij de essentie van black metal'? Waar over gezongen kan worden?

Daisy: Ehm... ja, even denken hoor. Ehm... nee, eigenlijk niet. Nee, dat niet zo eigenlijk, dat weet ik even niet. Ja, misschien kan ik het nog in mijn achterhoofd vinden maar ik er kan het zo niet effe opkomen.

Frank: Ok. Ehm... ja, bijvoorbeeld... ja, er zijn wel verschillende stromingen, daar had je het in het begin ook over. Je hebt bijvoorbeeld symphonic black metal enzo. en depressive black metal. Maar zijn er inderdaad ook nog in black metal... of zijn er nog in black metal nog stromingen waar je niet van houdt?

Daisy: Ehm...

Frank: Of luister je echt bands over het hele spectrum van black metal?

Daisy: Ja, ik heb een heel breed genre aan black metal. Dat zei ik net, folk metal vind ik ook weer leuk. *Old school* black metal ook, zoals Mayhem. Dat vind ik ook leuk. Dus, ja, ik heb echt een heel wijd genre wat ik leuk vind eigenlijk qua black metal.

Frank: Ok. Maar er mogen voor jou dus ook andere instrumenten in gebruikt worden behalve alleen gitaren en drums?

Daisy: Ja.

Frank: Bijvoorbeeld bij folk metal ook andere folk instrumenten.

Daisy: Ja.

Frank: En keyboards dat vindt je ook...

Daisy: Bijvoorbeeld als jij een doedelzak wilt gebruiken ofzo. in je nummer tussendoor dan zou ik dat ook leuk vinden. Of een piano ofzo. met een heel mooi duister stuk bijvoorbeeld, dat vind ik ook gewoon mooi.

Frank: Ok. Dus dat vindt je allemaal geen probleem?

Daisy: Nee.

Frank: Je mag best ehh...

Daisy: Ja. En wat ik ook leuk vind is bijvoorbeeld dat ambient black metal. Dat vind ik ook leuk. Dus, ja... dat zeg ik, ik heb een heel groot genre aan black metal.

Frank: Ja. En de manier waarop het geproduceerd is, maakt jou dat nog uit?

Daisy: Hoe bedoel je?

Frank: Ja, je hebt bijvoorbeeld ehh... ja, vooral als je kijkt bijvoorbeeld... heel veel begin black metal, toen was het soms heel slecht geproduceerd. Dat je een heel korrelij, ja, geluid hoort met veel ruis enzo. En dat soms, ja, en Dimmu Borgir en Cradle of Filth is natuurlijk weer helemaal netjes gladgestreken soms. Maakt het uit hoe dat geluid voor jou klinkt? Hoe het op cd gezet wordt.

Daisy: Nou, je moet natuurlijk niet vergeten, een band als Dimmu Borgir is ook in een garage begonnen als klein bandje. En, ja, dat is gewoon de basis eigenlijk. Dus, ja, basis black metal om het zo maar te zeggen vind ik ook best leuk. Want, ja, als je vanuit een heel klein bandje die in een heel klein zaaltje speelt gewoon dan al die mensen los kan krijgen bijvoorbeeld, dat vind ik ook gewoon leuk.

Frank: Ok. Dus het is niet zo dat je vindt dat of het geluid moet goed zijn of juist minder goed? Dat maakt voor jou eigenlijk niet uit? Het is gewoon...

Daisy: Minder goed mag van mij ook wel. Kijk, het bootleg sound bijvoorbeeld om het zo maar te zeggen. Dat ehh...

Frank: Ok. Maar, ja, dat hoeft voor jou ook weer niet, de bootleg sound? Je hebt ook zoiets van het mag best beter klinken?

Daisy: Ja, ja.

Frank: Ok. Je zei net al van ehh... ja, je zei al dat black metal eigenlijk... ja, je moet niet te commercieel gaan enzo. Dat Dimmu Borgir en Cradle of Filth op de te commerciële tour waren gegaan. Maar bijvoorbeeld een album promoten, mag dat wel volgens jou?

Daisy: Ja, natuurlijk. Dat wel ja. Maar wat ik bedoel is dat je je *sound* gaat veranderen. Gewoon echt je sound en je imago. Als ik een black metal bandje zou beginnen wil ik ook mijn eerste cd promoten. Dat is... dat hoort er gewoon bij. Anders kan je ergens in Verwegistan gaan spelen zonder fans of wat dan ook. Dat hoort er wel bij.

Frank: Dus als ik het goed samenvat, als ik het fout zeg moet je het zeggen, het is, ja, eigenlijk... commercieel dat is niet per se zo dat heel veel mensen het kopen of ook niet dat ze het album promoten of iets dergelijks, het gaat er vooral om dat ze het geluid veranderen om veel mensen aan te spreken? Dan is het volgens jou echt...

Daisy: Ja.

Frank: Dan gaat het de grens over naar te commercieel?

Daisy: Ja. Kijk, dat is natuurlijk ook met een heel ander genre, gothic metal. Als je bijvoorbeeld kijkt naar Within Temptation, vroeger waren ze echt keihard en sinds *Mother Earth* zijn ze gewoon echt zo soft geworden en mainstream. En, ja, dat is gewoon ook zonde. Dus, ja...

Frank: Ok. Maar als je eigenlijk kijkt naar... Oh, dat wou ik nog even vragen. Awards aannemen, vindt je dat dat wel mag in black metal? Of awardshows misschien speciaal voor black metal?

Daisy: *You gotta be kidding me?* Dat is echt het pure toppunt van commercieel. Dat vind ik echt gewoon het pure commerciële wat er is. Dat je een prijs krijgt voor iets en dat je dan op tv komt van 'huh, kijk mij met mijn prijs'. Dat is gewoon het toppunt van commercieel zijn.

Frank: Maar als het zeg maar... als een black metal band echt een award toegekend zou krijgen dan vindt je eigenlijk dat ze het bijvoorbeeld niet af zouden moeten halen of niet mee moeten werken?

Daisy: Als het vanuit een bepaalde hoek komt dat ze het krijgen heb ik zoiets van 'ok, je kan hem aannemen'. Maar niet dat ze gaan posen ofzo., weet je wel, dat van 'huh, kijk naar mij ik heb een... moet je kijken hoe goed ik ben dat ik nu een award krijg'. Dat ze hun best gaan doen om die status te kunnen gaan halen. Dan heb ik zoiets van 'nee, kom op jongens'. Dat is

weer echt gewoon zo commercieel. Dat is hetzelfde met dat hele commerciële gebeuren met het songfestival, Lordi. Lordi, als ik die gasten zie heb ik zoiets van ‘mag ik een teiltje?’. Serieus.

Frank: Dat was volgens mij ook in 2010, toen was ook ehh... dat is ook black metal dan, Keep of Kalessin was toen misschien in de race om Noorwegen te representeren op het songfestival. Als ze dat gedaan zouden hebben, zou je daar echt problemen mee hebben?

Daisy: Ehm... met het songfestival?

Frank: Ja.

Daisy: Ja. Sowieso heb ik iets tegen het songfestival. Ja, het is om nou black metal op het songfestival te gaan zetten heb ik zoiets van ‘ja, jongens ga maar in pakken want het is echt niets. Ik ben weg’. Dus, nee, dat is voor niet echt dat je zegt van... Natuurlijk is Noorwegen bekend om zijn black metal, maar om het nou extra nog aan te gaan dikken door een black metal metal band op het songfestival heb ik zoiets van ‘nee, *don't*’. Het is gewoon, ja... nee.

Frank: Ja, het is dus... black metal is echt... het is niet erg als je albums promoot enzo. en dat soort dingen maar songfestivals dat hoort er gewoon niet bij?

Daisy: Nee, nee.

Frank: En videoclip, vindt je dat bands bijvoorbeeld wel gewoon videoclips mogen maken?

Daisy: Videoclips? Ja.. dat vind ik ook zo’n *issue*. Bijvoorbeeld, ja... er wordt bijvoorbeeld ook superveel gecensureerd dan ook weet je. Dan heb ik ook zoiets van, ja, er wordt meer in videoclips gecensureerd dan dat ze laten zien en dat vind ik gewoon jammer ook’. Dus, ja, ik heb zoiets van ‘het is leuk dat je het doet. Ik vind het leuk. Maar het hoeft van mij niet’. Ik hoef bijvoorbeeld niet te zien dat een band zijn videoclip maakt. Want ik blijf toch wel fan van die band, of er nou een videoclip bijzit of niet.

Frank: Het voegt voor jou eigenlijk niets toe? Aan een band en de muziek.

Daisy: Nee, nee. Dat zeg ik, er zijn genoeg bands die geen videoclips maken en daar ben ik ook gewoon fan van.

Frank: Het is net ook een paar keer gegaan, toen zei je over imago en status. Als je kijkt naar black metal vandaag de dag, wat zijn dan volgens jou op dit moment in de hele black metal scene de bands met de meeste status? Dus niet per se wat jouw favoriete bands zijn maar echt de bands waarvan je denkt ‘nou, die hebben echt gewoon de meeste status in black metal het algemeen’.

Daisy: Puur status?

Frank: Ja.

Daisy: Gorgoroth. Gorgoroth... ja, en dat soort bands. Ja, Burzum die heeft ook een bepaalde status. En, ja... je komt toch weer uit op Dimmu Borgir eigenlijk met een bepaalde status. Dus, ja, maar echt de meest *notorious* band toch wel is Gorgoroth en natuurlijk Carpathian Forest. Dan krijg je dat soort bands. Die zijn echt gewoon... ja, gewoon echt *notorious* gewoon.

Frank: Ok. En hoezo dan? Waarom denk je dat die de meeste status hebben? Gorgoroth, Carpathian Forest, Burzum, Dimmu Borgir, die vier die je noemde. Waarom denk je dat die echt veel status hebben?

Daisy: Ehm... ja, laat ik het zo zeggen. Voor mij staan ze dus gewoon voor waar black metal voor staat. Gewoon echt het duistere. Gewoon daar zou ik me dus het meest mee identificeren.

Frank: Ok. Maar denk je dat ze daarom ook gewoon de meeste status hebben?

Daisy: Ja, ik denk het wel. Ik denk niet dat als jij lief op het podium gaat staan, een beetje zingen, dat je daarmee een beetje een hoge status krijgt om het zo maar te zeggen. Ik bedoel, ja... het is een beetje... hoe zeg je dat? Het is echt... het provoceren ook gewoon. Dat is gewoon waarvan ik zeg ja. Ik bedoel ze zijn niet bang om te zeggen wat ze denken. En dat is voor mij gewoon echt waarvan ik zeg van, ja... 'neem geen blad voor je mond omdat er iemand staat die toevallig niet zo heel erg fan is van echte black metal ofzo.'

Frank: Maar je noemde bijvoorbeeld bij die bands die je noemde van veel status noemde je ook Dimmu Borgir. Die je noemde je toch?

Daisy: Ja.

Frank: Maar heb je zoiets van... je denkt dat die gewoon veel status heeft in het algemeen?

Daisy: Ja. Die hebben meer een algemene status natuurlijk. Het is natuurlijk een grote band en, ja, dat is... een grote band die heeft natuurlijk status en ze hebben gewoon mooie shows ook. Maar als je kijkt naar ehh... ja, ik weet niet of Darkthrone nog live speelt? Die hebben niet zo'n grote show ofzo. maar die hebben wel hun imago qua *looks* enzo. en eigen mening en alles en dat soort dingen.

Frank: Ok. Dus ook al zijn ze toch andere muziek gaan maken ze hebben nog steeds wel veel imago denk jij in black metal?

Daisy: Ja.

Frank: En, ja, hoe komt dat dan?

Daisy: Ja, ik denk dat een ware fan gewoon bij zijn band blijft. Echt gewoon een ware fan die blijft bij zijn band *no matter what*.

Frank: Dus het is ook veel dat ze in het verleden eigenlijk al gepresteerd hebben dat ze nog steeds...

Daisy: Ja. Ik bedoel Darkthrone is gewoon één van de bekendste bands qua true Norwegian black metal. Ja, daar zijn ze gewoon groot mee geworden. Ja, ik denk dat een ware fan gewoon bij zijn band blijft gewoon. Ondanks dat het soms wat anders klinkt ofzo.

Frank: Ok. Dus, ja... sowieso als je kijkt in het algemeen naar de bands uit de begintijd, toen black metal een beetje begonnen was met Burzum, Darkthrone, Mayhem, die bands.

Daisy: Venom.

Frank: Venom. Ja, dat was daarvoor nog inderdaad.

Daisy: Bathory. Wat had je nog meer? Ja, Mayhem.

Frank: Hoe belangrijk zijn die bands denk jij nog? Die bands waarmee black metal echt begonnen is, uit die begintijd.

Daisy: Ja, dat zijn echt gewoon de pioniers zijn dat. Bijvoorbeeld, dat is hetzelfde met heavy metal. Het is begonnen met Judas Priest, KISS, dat soort dingen. Dat zijn gewoon echt de pioniers die het uit hebben gevonden. En, ja, dat ik toch wel belangrijk dat je die ook kent.

Frank: Ok. Maar welke rol denk je dat die vandaag de dag nog spelen? Dus nu in de black metal scene.

Daisy: Ik denk nog best een grote rol. Ik bedoel, het zijn toch de vaders van de black metal. En ik denk niet dat je die zomaar opzij zet.

Frank: Ok. Maar denk je ook dat al die bands goede muziek maken? Ja, Darkthrone hebben we het al over gehad. Maar als je kijkt... die bands... denk je dat die nog steeds dezelfde muziek maken als twintig jaar geleden toen ze begonnen, veel van die bands?

Daisy: Nou, ik heb pas geleden Bathory gehoord en dat vind ik nou weer niets. Dat is gewoon... ja, ik weet het niet. Ja... bepaalde bands... ik denk dat sommige bands gewoon wat softer worden omdat ze wat ouder worden. Het klinkt lullig, maar... [lacht] Dat ze het wat rustiger aan gaan doen enzo. denk ik. Maar ja, goed, dat zie je ook aan Mayhem en die spelen ook nog steeds. Dus, ja...

Frank: Maar ze nemen nog wel steeds een belangrijke rol in black metal in?

Daisy: Ja, natuurlijk, natuurlijk. Dat zijn echt de vaders van de black metal vind ik.

Frank: Het is vooral ook zeg maar wat ze voor black metal betekent hebben en wat ze in het verleden gepresteerd hebben dat ze ook vandaag de dag nog steeds gewoon veel aanzien hebben en belangrijk zijn?

Daisy: Ja, gewoon... heel simpel, respect. Ik bedoel, ja, zonder hun was er nu geen black metal, laat ik het zo zeggen. Bijvoorbeeld met Venom ook. Als Venom er niet was, was er nu geen black metal. Dus, ja, dat is gewoon erg belangrijk vind ik.

Frank: Ja. Ok. Ik moet soms even op mijn vragenlijst kijken. Denk je... als je kijkt zeg maar hoe de black metal zich heeft ontwikkeld. Zeg maar... als je kijkt, eerst had je Bathory, Venom, Mayhem had je toen allemaal. Maar als je kijkt naar de afgelopen twintig jaar, hoe heeft de black metal zich dan ontwikkeld? Is het vooruit gegaan of achteruit gegaan? Hoe...

Daisy: Ehm...

Frank: Is het niveau hetzelfde gebleven?

Daisy: Nou ja, Venom die had natuurlijk een bepaalde status al met hun teksten. Maar om echt gewoon de duistere scene te hebben dat is toch ook echt Mayhem geworden. Die heeft echt gewoon de scene gemaakt zoals die nu is echt gewoon. Die zijn gewoon echt veel verder gegaan dan alleen maar een beetje duister zingen. Bijvoorbeeld corpsepaint en dat soort dingen. Voor mij is dat echt gewoon... ja, hun hebben echt gewoon de black metal gemaakt zoals het nu is.

Frank: Maar als je kijkt naar gewoon in het algemeen, het geluid van black metal. Dus gewoon de black metal scene als je kijkt hoe die twintig jaar geleden was. Met bijvoorbeeld Mayhem, Burzum, Immortal, Darkthrone die bands, en hoe die vandaag de dag is, er zijn natuurlijk veel meer bands bijgekomen. Maar vindt je dat nog steeds even goede muziek wordt gemaakt? Of minder goed of beter dan twintig jaar geleden?

Daisy: Ik vind dat aan bands zelf liggen. Of het vooruit is gegaan of niet.

Frank: Ok. Dus het verschilt echt per band eigenlijk zeg je?

Daisy: Ja, ja. Het verschilt echt per band of het echt vooruit is gegaan of niet.

Frank: Ok. Vindt je dat er vandaag de dag ook nog steeds originele black metal bands opkomen die echt iets nieuws doen nog? Ook nu.

Daisy: Iets nieuws niet. Laat ik het zeggen, *I've seen it all before*. Het is... ik heb het wel vaker gezien. Maar bijvoorbeeld een band die ik nu ken die nog niet zo heel lang bestaat is Watain. Die zijn ook goed. Alleen, ja, laat ik het zo zeggen, *I've seen it before*. Maar qua *sound* zijn ze echt goed.

Frank: Ja. Ok. Even kijken hoor... ja, in die begintijd dat was het natuurlijk ook ehh... als je praat over Mayhem en Burzum enzo., dan, ja, ging de opkomst van black metal toen in Noorwegen ook gepaard met nogal extreme misdaden soms. Moorden en kerkverbrandingen.

Daisy: *Burning the churches*. Ja.

Frank: Hoe sta je daar tegenover? Wat is jouw mening daarover?

Daisy: Ja... ehm... ik zoiets... doe wat je wilt. Als jij dat leuk vindt, doen. Dus, ja... Varg van Burzum, ja, die had een bepaalde uitspraak. Hij is natuurlijk veroordeeld de eerste keer voor brandstichting in een kerken en ook de steekpartij van Euronymous. Maar als je het gewoon ziet met van die kerken... de kerk die hij zou hebben afgebrand was geplaatst op een heilige plaats voor pagans en de christenen die hebben door gewoon een kerk opgebouwd. Die hebben dat hele stuk gewoon in beslag genomen. En ik kan het me enigszins voorstellen dat als jij een pagan bent dat je zegt van '*I want the place back*'.

Frank: Dus je vindt het op een bepaalde manier wel gerechtvaardigd vanuit zijn visie zeg maar?

Daisy: Ja. Er zijn zoveel dingen gebeurt in de naam van god. Bijvoorbeeld de kruistochten en dat soort dingen. De heilige inquisitie, mensen zijn verbrand omdat ze dachten dat ze een heks waren. Bijvoorbeeld van dat soort dingen. En wat je nu ziet zijn dat bepaalde black metal iconen om het zo maar te zeggen toch die strijd aangaan van 'ja, het is allemaal wel leuk wat jullie hebben gedaan maar wij waren hier eerst. En dit is onze grond, dit is ons land'. Dus, ja... het is echt gewoon... ja. Het is geen oorlog met kogels maar spiritueel eigenlijk om het zo maar te zeggen.

Frank: Maar je vindt het ook wel bij black metal horen zeg maar, die kerkverbrandingen enzo.?

Daisy: Als je echt staat waar je voor staat, ja. Als je echt *true anti-christian* bent en alles, ja.

Frank: Maar denk je ook dat het bijvoorbeeld, ja... denk je ook dat Burzum daarom een goed... dat Varg Vikernes bijvoorbeeld een goed imago heeft vanwege die kerkverbrandingen?

Daisy: Ehm...

Frank: Of laat ik het zo zeggen, is die voor jou... maakt het Burzum voor jou specialer dat het is gebeurd? Dat hij die kerken in brand heeft gezet en die moord heeft gepleegd.

Daisy: Nee, het maakt het niet helemaal speciaal. Ik vind zijn sound gewoon speciaal en zijn gitaarspel en alles. Dat vind ik gewoon geniaal. Bijvoorbeeld het nieuwe album is ook gewoon... ja, het klinkt kwijt *crappie* om het zo maar te zeggen. Want hij gebruikt een microfoon uit de jaren vijftig en een bepaalde hele oude gitaar met een oude versterker. Ja, en dat vind ik gewoon... zijn *sound* is gewoon echt gewoon geniaal gewoon. Maar ja, om nou te zeggen dat ik fan ben van Burzum omdat hij een kerk heeft verbrand... Tenminste, beschuldigd van, het is nooit echt honderd procent bewezen... nee. Daarom zou ik geen fan

zijn. Ik kan het wel begrijpen waarom hij het heeft... zou hebben gedaan, laat ik het zo zeggen.

Frank: Ok. Als je die visie er op nahoudt dan kan je het enigszins begrijpen maar je zegt 'het hoeft van mij niet per se'?

Daisy: Nee, nee.

Frank: Ehm... ik kijk even snel op mijn vragenlijst hoor. Ehm... ik heb eigenlijk al veel gehad. Vindt je het ook belangrijk om cd's te kopen van bands die je goed vindt? Of download je toch ook wel heel veel?

Daisy: Laat ik het zo zeggen, ik download het, als ik het goed vind koop ik het. Als ik het niet goed vind dan besteed ik er ook geen geld aan. Maar ja, dat is hetzelfde, ik heb hier een stapel lp's staan die ik heb gehoord en dat was meteen goed. Dus ja, dat koop ik dan gewoon. Er zitten ook lp's bij die ik eerst niet kende. Dus ja, kopen doe ik het wel.

Frank: En vindt je het trouwens nog belangrijk bij welk platenlabel iets is uitgebracht? Of dat maakt je niet echt uit?

Daisy: Ja, natuurlijk is het grootste label *Nuclear Blast*. Dat is het grootste label wat er is. Maar als je bijvoorbeeld kijkt naar andere bands, Darkthrone en Burzum die hebben gewoon op een hele onbekende label hebben ze dat gedaan. Dus, ja, ik denk niet dat een platenmaatschappij echt belangrijk is. Natuurlijk als je echt supergroot wil worden dan wel. Maar als je gewoon middel wilt zijn, ja, dan kan je net zo goed op de hoek misschien bij een platenlabeltje een contractje tekenen. En natuurlijk veel zelfpromotie wat je zou kunnen doen. Van 'goh, moet je horen ik heb een cd'tje gemaakt, wat vindt je ervan'. Dus, ja...

Frank: Ok. Maar het maakt niet echt uit hoe het uiteindelijk hier terecht is gekomen? Als je er gewoon toevallig er aan komt en het is goed dan maakt het platenlabel of wat dan ook helemaal niet uit voor jou?

Daisy: Ja.

Frank: Ok. En... maakt het voor jou nog uit uit welk land black metal komt?

Daisy: Ehm... laat ik het zo zeggen, de hardere black metal uit Scandinavië dat is voor mij echt gewoon, ja... Natuurlijk Scandinavië maar je hebt ook bijvoorbeeld Enthroned, die komen uit België. Dus, ja, eigenlijk vindt ik het niet zo heel belangrijk waar een band vandaan komt, als de muziek maar goed is en alles.

Frank: Ok. En denk je wel... vindt je ook dat er wel... dat bijvoorbeeld... even wachten hoor dat moet ik het goed formuleren. Dat elk land een soort eigen black metal stijl voortbrengt?

Dat dat Noorse black metal iets anders klinkt dan bijvoorbeeld Belgische black metal of Nederlandse black metal?

Daisy: Nou, ja... je hebt natuurlijk bepaalde Nederlandse black metal bands. Ik moet even nadenken hoor... Fluisterwoud. Dat klinkt natuurlijk weer net effe anders. Om eerlijk te zijn ik kan de teksten van Fluisterwoud kan ik niet verstaan. Het klinkt lullig maar...

Frank: Ik ook niet hoor.

Daisy: Engelse teksten qua black metal versta ik beter. En qua zang is het ook net effe anders vind ik. Het is net even minder... hoe moet ik dat zeggen? Ik mis iets in Fluisterwoud wat ik bijvoorbeeld wel weer vind in Darkthrone bijvoorbeeld.

Frank: Kan je dat aanduiden wat je er precies in mist of... Kan je het onder woorden brengen?

Daisy: Ik denk dat het het punt is dat het mijn eigen taal is ook. Kijk, ik vind de teksten niet zo'n superimpact hebben ook.

Frank: Ok. Maar je hebt dus eigenlijk liever niet dat ze in het Nederlands zingen, je geeft gewoon de voorkeur aan Engels eigenlijk?

Daisy: Ja.

Frank: Ok. Maar wat spreekt je dan trouwens niet zo aan aan de teksten van Fluisterwoud?

Daisy: Het is allemaal net effe te soft. Niet zo superradicaal vind ik het. Ik vind het net effe wat te soft qua teksten ook.

Frank: Ja. Even kijken... denk je als je naar black metal in het algemeen kijkt, denk je wel dat het misschien... ben je bang dat het misschien ooit een mainstream stroming zou worden?

Daisy: Om eerlijk te zijn, ja. Daar ben ik heel bang voor.

Frank: Want dat zou je liever niet willen?

Daisy: Nee, nee. Ik ehh... dan heb ik zoiets van 'I'm out'. Nou, ja, goed, dat zeg ik, het begint al met Dimmu Borgir en Cradle of Filth. Dat ehh... dan heb ik iets van 'jongens pas op, want anders wordt het echt supermainstream iets'. Dat het zo meteen in de hitlijsten komt dat ik zoiets heb van 'ja, laat maar'.

Frank: Het moet dus volgens jou dus ook niet al teveel aan de oppervlakte komen? Van de mainstream.

Daisy: Nee, nee. Het mag van mij dus echt gewoon tussen de oppervlakte en de onderkant inzitten. Dus dat het niet echt omhoog komt, echt gewoon dat iedereen het opeens leuk vindt.

Frank: Ja. Ok. Hoe zou jij in je eigen woorden... wat maakt voor jou een black metal band echt authentiek?

Daisy: Echt authentiek? Ehm... even denken hoor. Goede sound, goede visie, goede show... ja, een beetje leuke *merchandise* mag ook wel.

Frank: Ok. Dus dat draagt er allemaal aan bij, de sound, visie, show?

Daisy: Ja.

Frank: Dus ehh... en kan je die allemaal los even beschrijven, als je zegt 'nou, echt een authentieke black metal band' bijvoorbeeld de sound, hoe zou dat dan moeten klinken?

Daisy: Ruig en ruw. Ruw van echt ruw, geen *upsampling* bijvoorbeeld, echt gewoon... Nou ja, tot op een zekere hoogte. Echt een ruwe sound zeg maar. Een beetje het garage effect ook.

Frank: Ok. Een niet al te gelikt geluid?

Daisy: Nee, nee. Het mag wel natuurlijk, dat het wel beter klinkt, maar het moet niet echt super klinken.

Frank: Ok. En volgens mijn zei je ook nog... volgens mij had je het over sound, imago en show toch?

Daisy: Ja.

Frank: En imago, wat is dat echt?

Daisy: Nou, ja, goed, voor mij als ik naar een black metal band kijk dan wil ik gewoon duistere gasten zien met zwart haar, *corpsepaint*, omgekeerde kruizen en dat soort dingen. En niet een gozer in een simpel T-shirtje ofzo. Dat is voor mij hun imago om te zien gewoon.

Frank: Dus het is vooral black metal er uit zien eigenlijk?

Daisy: Ja. Ook, ja.

Frank: Gedrag, hoort dat ook nog bij imago?

Daisy: Ja. Ik denk dat je zelf wel een beetje een woesteling moet zijn om echt black metal te maken. Echt een beetje... je, hoe moet ik dat zeggen? Iemand die je niet in een donker steegje wilt tegen komen, laat ik het zo zeggen.

Frank: Ok. Het is wel echt een soort muziek die echt alleen maar echt gemaakt... authentieke black metal is misschien wel beetje door afwijkende persoonlijkheden gemaakt wel?

Daisy: Ja, ja.

Frank: Ok. En je zei ook nog live shows. Vindt je het ook belangrijk dat bijvoorbeeld bands live ook kunnen spelen wat ze op cd zetten?

Daisy: Ja, dat vind ik heel erg belangrijk. Maar dan moeten ze niet gaan playbacken. Ik heb toen Cradle of Filth gezien in de *Heineken Music Hall* en ik ben weggelopen. Dani Filth is een klein opdondertje van één meter zestig als hij niet kleiner is en als hij zijn bek opentrekt ga je janken. Hij kan niet zingen. Hij kan live niet zingen. Maar waarschijnlijk komt het

omdat hij in de studie waarschijnlijk ook een stemvormer gebruikt. En dat is gewoon, ja, ik vind dat gewoon zo jammer. Want bijvoorbeeld de zanger Dimmu Borgir, Shagrath, die kan het echt goed opbrengen om live te zingen zoals op de cd. En, ja, dat vind ik gewoon echt gewoon toch wel een beetje *much*e *importante*. Gewoon goed. Dat je weet wat je kan verwachten van een band.

Frank: Als een band bijvoorbeeld live niet echt kan brengen, zoals Cradle of Filth, wat ze op hun album wel doen, doet dan voor jou echt af aan de band? Heb je zoiets van ‘ja, dan verliest de band ook wel een beetje aan aanzien in mijn ogen’?

Daisy: Ja, ja. Ik heb dat echt... Ik heb toen echt mijn geloof verloren om het zo maar te zeggen in Cradle of Filth. Want ik zwoor echt bij die band en toen ik het zag was ik zo teleurgesteld. Dus, ja, ja... deels is dat wel... het hoort er wel bij dat je ook een goede show maakt en een goede sound en dat soort dingen.

Frank: Ja. Ok. Nou, ik ben eigenlijk een beetje door mijn vragen heen. Maar misschien... we hebben natuurlijk alles gehad hier. Maar heb jij misschien nog iets waarvan je dacht van ‘nou, ik had verwacht dat je dat wel ter sprake zou brengen’ maar dat niet gebeurt is? Of heb je zelf nog iets dat je wilt zeggen überhaupt er over?

Daisy: Nee.

Frank: Over black metal in het algemeen of over bands?

Daisy: Nee, eigenlijk niet.

Frank: Ok. Nou, dan is het afgelopen nou.

Daisy: Ok.

Frank: Bedankt voor het interview.

Daisy: Graag gedaan.

Interview 10: Karel

Naam: Karel

Leeftijd: 22

Datum interview: 17-06-2011, te Den Haag

Duur interview: 1:25:51

Frank: Ok, nu staat hij aan.

Karel: Ok.

Frank: Ik zal het even uitleggen. Het is de bedoeling dat het diepte-interviews zijn. Dus dan heb ik wel gewoon een vaste vragenlijst, maar het is niet zo dat die helemaal afgewerkt hoeft te worden. Als je gewoon zelf tussendoor iets wilt zeggen ofzo. dan kan dat gewoon. Of ergens op in wilt gaan of wat dan ook. Het is niet zo dat je echt per se steeds de vragen moet beantwoorden, je kan zeggen, opbrengen wat je wilt. Als het ook maar een klein beetje met black metal te maken heeft.

Karel: Ok.

Frank: Ok. Even kijken. Eerst nog wat persoonlijke gegevens snel. Leeftijd?

Karel: Tweeëntwintig.

Frank: Ok. En woonplaats, nou Den Haag.

Karel: Den Haag, hier.

Frank: Mhh... ja, je mag ook... je mag helemaal anoniem opgenomen worden in het interview. Maar ik kan je gewoon onder je voornaam erin zetten zonder achternaam erbij, maar je kan ook gewoon onder een naam erin komen... je kan zelf een naam verzinnen als je wilt.

Karel: Ja, je mag ook gewoon mijn echte naam gebruiken hoor. Dat vind ik helemaal niet zo'n heel probleem.

Frank: Ok. Je mag het gewoon zelf zeggen.

Karel: Nou, ik ben Karel.

Frank: Ok, is goed. Dan zet ik je er gewoon in als Karel. Nou, dan... even kijken. De volgende vragen gaan een beetje over persoonlijke voorkeuren allemaal. En hoe je in black metal... ja, hoe je daar in bent gekomen. Allereerst, hoe heb je in aanraking gekomen met black metal?

Karel: Ehm... Nou ja, ik had al verteld dat ik ooit met Slipknot was begonnen met het luisteren naar metal. En... ja, omdat ik steeds iets harders wilden ben ik eigenlijk wel bij black metal uitgekomen.

Frank: Ok. Hoeveel jaar geleden ben je ongeveer bij black metal terechtgekomen?

Karel: Ehm... ja, ik denk een jaar of acht geleden.

Frank: Ok. En momenteel, hoeveel uur per week luister je ongeveer black metal?

Karel: Dat is heel erg wisselend. Het is eigenlijk net maar een beetje waar ik zin in heb, maar ik denk dat ik toch wel... ja, acht á tien uur per week luister, gemiddeld zeg maar.

Frank: En luister je naast black metal ook nog andere muziek?

Karel: Ja, allerlei andere stijlen van metal.

Frank: Ok. En als je het een beetje in verhouding stelt van black metal tegenover andere soorten metal, wat luister je dan denk je het meeste?

Karel: Ik luister het meeste naar Slayer (een thrash metal band).

Frank: En als je, ja, genres een beetje tegen elkaar stelt, hoe zou je zeggen... hoeveel procent...

Karel: Als ik genres een beetje tegen elkaar stel? Ehm...

Frank: Ja, hoeveel procent denk je dat ongeveer black metal is van de muziek die je luistert en hoeveel geen black metal?

Karel: Ik denk dat ehh... zestig procent is black metal en ehh... ja, death metal misschien tien procent en thrash metal ik denk dertig procent ongeveer en wat dan nog overblijft die andere procenten.

Frank: En... ja... luisteren ook veel mensen in je omgevingen, vriendenkring of familie allemaal black metal.

Karel: Ja. Ja, in mijn familie niet echt maar wel in mijn vriendenkring.

Frank: Ok. Het grootste deel ervan luistert black metal of...

Karel: Ehm... ja, het grootste deel wel inderdaad. Het is ook wel een beetje waar ik zelf mensen op uitzoek natuurlijk.

Frank: Ok. Luisteren die ook een beetje naar dezelfde bands als jou ongeveer.

Karel: Ja, ja.

Frank: Ok. En de meeste black metal bands die je nu luistert, hoe heb je die ontdekt?

Karel: Heel verschillend. Sommige heb ik op een concert ontdekt, anderen via *YouTube*, ehm... ja, soms ook gewoon door zelf te gaan zoeken.

Frank: Ok. En ga je ook veel naar optredens van black metal bands?

Karel: Ja, ja.

Frank: Ok. En als je gewoon een inschatting moet maken, hoeveel gemiddeld, per jaar of per maand?

Karel: Ehm... ja, toch wel zeker drie concerten per maand en er zit er altijd wel eentje tussen dat black metal is.

Frank: Ok. En wat zijn je favoriete black metal bands?

Karel: Mijn favoriete black metal bands... ja, toch wel Mayhem, Immortal, Emperor, Satyricon vind ik ook heel erg vet, Gorgoroth en Keep of Kalessin.

Frank: Ok. En waarom zijn dat echt jouw favoriete bands? Wat vindt je echt bijzonder aan die bands?

Karel: Sowieso de hele geschiedenis van de bands vind ik gewoon... ja. (even stil) Ja, er zit gewoon echt een enorme geschiedenis achter die ik heel interessant vind. En, ja, wat die bands allemaal ondergaan hebben om zo ver te komen en de muziek die ze maken daar ben ik het gewoon helemaal mee eens. En ook met de standpunten van die bandleden enzo. En ik luister trouwens ook heel veel naar Darkthrone. Dat is ook echt één van mijn favorieten. En... ja, hele oude black metal bands vind ik op zich wel grappig. Zoals bijvoorbeeld Burzum en een bandje uit Hongarije dat heel beroemd is, Bathory (komt in werkelijkheid uit Zweden). Alleen... ja, ik vind het toch jammer dat ze daar een beetje in zijn blijven hangen en nooit echt verder zijn gegaan. Bijvoorbeeld dat Burzum nu nog steeds zijn cd's opneemt met een *headset* in plaats van een microfoon om een zo slecht mogelijk geluid te krijgen. Dat vind ik wel grappig maar ik heb wel zoiets van 'Dude, dit klinkt niet' (lacht).

Frank: Ok. Maar als ik het goed heb, je vindt de muziek op zich wel goed, maar hij had het gewoon iets beter op moeten nemen?

Karel: Ja, waardoor het toch net... daardoor klinkt het net iets beter en dan zou hij net iets beter uitkomen met zijn vocalen enzo., dan denk ik dat het net iets mooier is.

Frank: Ok. Ja. En dat geldt ook voor Bathory die je noemde? Die vindt je ook...

Karel: Ja. Bathory maakt tegenwoordig folkmuziek. Dus dat, ja... dat is gewoon een beetje afgefallen.

Frank: Net ook toen je bands noemde, weet je wel, van wat die bands voor jou zo bijzonder maakt, toen had je het ook nog over de geschiedenis van die bands en de ontwikkeling die ze mee hebben gemaakt. Maar kan je daar iets dieper op ingaan?

Karel: Nou ja, bijvoorbeeld de hele geschiedenis van Mayhem, dat die zanger zelfmoord heeft gepleegd en dat de gitarist is vermoord en, ja, dat hij eigenlijk zichzelf heeft vermoord

in een ongeluk en, ja... gewoon het hele aura dat er daardoor omheen hangt. Dat vind ik wel interessant. Hoe die mensen allemaal denken. Bijvoorbeeld als... de man die Burzum heeft opgezet en die heeft samen met de vroegere gitarist van Mayhem die nu dus doet is, zijn ze begonnen om kerken te verbranden en... ja, ik zou het zelf niet doen omdat ik zoiets heb van mensen die mogen hun eigen religie hebben dat vind ik prima, val mij er niet mee lastig. Maar ja, ik ben het er wel met hun heel erg mee eens dat... in Noorwegen hadden ze een prachtige geschiedenis met de Noorse mythologie enzo. Dat vind ik hartstikke interessant en daar heb ik een werkstuk over gedaan enzo. En het jammere daarvan is dat het christendom, ja, dat eigenlijk allemaal ondergeschikt heeft gemaakt aan zichzelf en daardoor hebben ze ervoor gezorgd dat de meeste mensen die heel erg in de mythologie zaten, toen nog, die juist zoiets hadden van 'ja, leuk dat jullie ons geloof zo afpersen maar dat pikken we niet dus we verbranden jullie kerken'. En daar ben ik het eigenlijk wel hartstikke mee eens.

Frank: Ok. Vindt je dat ook echt een onderdeel van black metal eigenlijk, wat daar gebeurt is? Vindt je dat het bij heeft gedragen aan de identiteit van black metal?

Karel: Het heeft bijgedragen aan de identiteit van black metal in zondanig dat mensen het ermee zijn gaan associëren dat het heel erg tegen geloof is. En dat is het op zich ook wel, want het gaat in de meeste gevallen gewoon over om het feit dat je juist in jezelf moet geloven en niet in een of ander iets hogers want dat bestaat gewoon niet.

Frank: Ok. En dat is voor jou ook één van, eigenlijk de kenmerken van black metal, dat uitgangspunt.

Karel: Ja, zeker, ja.

Frank: Ok. Ja, want je had het er volgens mij ook al over toen je die bands noemde, wat die bands voor jou bijzonder maakt, toen zei je ook 'ik ben het eens met hun standpunten, of wat ze uitdragen', en daar zie je dat dus eigenlijk ook onder?

Karel: Ja, zeker. Dat valt daar zeker onder.

Frank: Ok. Maar zijn er ook nog meer dingen die je zo kunt noemen van wat die bands uitdragen en waar je achter staat?

Karel: Ehm... (even stil) Ja, met name dus wat ik al heb gezegd. En... wat ik ook heel erg voel als ik naar de muziek luister, ook gewoon een enorme... er zit ook gewoon een enorme woede in en... ik merk zelf dat van binnenuit ook, ja, af en toe diezelfde woede heb en daardoor kan ik me ook heel goed vinden in die muziek.

Frank: Ok. Dus, ja, een beetje wat zij in die muziek overdragen dat komt wel overheen met hetgeen wat jij ook ehh...

Karel: Ja. Ja, ik wordt af en toe zo geïrriteerd van alle mensen om me heen, op straat enzo. Dan heb ik zoiets van ‘whaa!’ (imiteert een black metal schreeuw) (lacht) Het zou me helemaal niets uitmaken om jullie allemaal verrot schieten (lacht). Dat stom gelul over dit en dat.

Frank: Ok. Maar zie je dat trouwens ook meer bij die bands zeg maar, die bands die je opnoemde, waar je echt fan van bent, zie je ook dat het daar meer in terug komt zeg maar, die woede, dan in andere black metal bands?

Karel: Ja, vind ik wel ja. Ik vind dat ehh... ja, een black metal band moet gewoon echt uit Noorwegen of Zweden komen anders dan is het niet leuk. Want ik ben wel eens naar een concert geweest van een black metal band uit Nederland, alleen ik miste gewoon echt, ja, dat stukje woede dat er in zat. Ik had gewoon echt zoiets van ‘ja, allemaal leuk en aardig maar dit is gewoon veel te soft’.

Frank: Ok. Maar heb je ook... luister je ook bijna alleen maar bands uit Noorwegen en Zweden?

Karel: Ehm... ik heb ook een bandje uit België dat ik wel interessant vind, dat heet Enthroned. Maar voor de rest komt eigenlijk alles zo’n beetje uit Noorwegen of Zweden of Finland. En... ja, ook wel een paar bands uit Amerika die ik wel vet vind. Maar dan blijf ik toch een beetje eigenlijk hangen bij Deicide, dat is het dan

Frank: Maar denk je dat ze daar gewoon dan betere metal kunnen maken, in Scandinavië?

Karel: Ja, dat zeker. Dat komt alleen al omdat je daar verplicht bent om tijdens je school een aantal muziekinstrumenten te leren bespelen.

Frank: Ok. Denk je dat dat het voornamelijk is, dat ze gewoon betere muzikanten zijn?

Karel: Ja, dat denk ik zeker, want ze zijn ontzettend muzikaal en het past ook ontzettend bij Noorwegen, want helemaal in het noorden is het gewoon dertig dagen per jaar alleen maar donker. En, ja, dan snap je al wel een beetje dat daar gewoon heel veel duisternis vandaan komt.

Frank: Ja. Ok. Dus je denkt eigenlijk dat het geluid van black metal, zeg maar dat dat een beetje verbonden is met de plek waar het vandaan komt? Dat het een beetje het weerspiegeld enzo.

Karel: Ja, zeker.

Frank: Ok. Maar dat is ook de reden waarom zoveel andere landen volgens jou minder goede black metal kunnen maken?

Karel: Ja, dat denk ik ook.

Frank: Ok. Ehm... even kijken hoor. Maar... ja, we hebben het daar al een beetje over gehad, waarom je die bands luistert enzo. Maar als je nou kort voor jezelf zou moeten omschrijven wat voor jou echt de aantrekkingskracht is van black metal. Je hebt eigenlijk al een paar dingen genoemd, maar als je nog even kort kan... ja, wat echt de aantrekkingskracht voor jou is.

Karel: De aantrekkingskracht voor black metal voor mij is met name het feit van, ja, eigenlijk gewoon *fuck you society, fuck you* geloof, ehm... Ik sta in het middelpunt en dat is gewoon het allerbelangrijkste heb ik het idee. En wat me ook aantrekt van black metal is dat het gewoon een enorme teringherrie is waar ik mijn woede ik kwijt kan.

Frank: Ok. Dus eigenlijk twee aspecten, je hebt gewoon het muzikale aspect maar ook het niet muzikale aspect, een beetje de boodschap die het uitdraagt?

Karel: Ja.

Frank: Ok. Maar die voor jou allebei ongeveer even belangrijk?

Karel: Ja, die zijn wel even belangrijk ja.

Frank: Ok. En, ja, zo zou je black metal eigenlijk ook zeg maar in je eigen woorden omschrijven. Je zegt eigenlijk gewoon een enorme herrie waar je wel veel woede in kwijt kan en gewoon een soort statement tegen religie en de samenleving.

Karel: Ja, inderdaad. Ja. Ik denk dat het... ja, ik zeg ook tegen al die mensen die naar techno luisteren enzo. van 'luister naar black metal, want dat is hetzelfde tempo maar dat zijn tenminste echte muzikanten in plaats van iemand die in één dag even met zijn computer een liedje in elkaar flatst'.

Frank: Ja. Ok. Maar als je nou kijkt... je hebt natuurlijk ook ehh... dat kwam ook... je luisterde bijvoorbeeld ook wel death- en thrash metal bands, hoewel minder zei je. Maar, wat is nou volgens jou echt het verschil tussen black metal en death metal, thrash metal? Waarmee onderscheidt het zich echt ermee?

Karel: Ehm... ja, waar black metal zich vooral in onderscheidt ten opzichte van ehh... dan als ik even death metal eruit pak, dan is het sowieso dat death metal is vaak gewoon maar een paar riffjes en dan achter elkaar herhalen met een toch wel goede vocalist en heel erg gitaarsolo's. En black metal is ook heel veel riffs achter elkaar maar nog veel meer herhaling en veel meer melodieuzer en in die riffs zijn vaak zelf al gewoon solo's. Omdat ze... die riffs pakken ze zo hoog aan dat je het idee hebt van 'mhh, speelt hij nou het hele nummer een gitaarsolo of is het een riff?'. Het is veel melodieuzer en het is veel technischer en veel

dynamischer dan death metal, en bij death metal zijn ook al zanger zowat hetzelfde en bij black metal daar heb je iemand die *grunt* hoog of die *grunt* laag of die *grunt* dynamisch of...

Frank: Ja. Maar als je kijkt... wat zijn echt de belangrijkste standaarden waar een band aan moet voldoen voordat het echt een black metal band is volgens jou?

Karel: Voordat het echt een black metal band is? Ik vind dat je sowieso een drummer moet hebben die *blastbeats* kan spelen, dus dat hele 'trrrrr'. (doet het geluid van *blastbeats* na) En ehm... de gitarist moet meer kunnen dan alleen maar *barés* pakken. Ja, ik vind dat je sowieso twee gitaristen wel nodig hebt, die allebei gewoon heel technisch en dynamisch kunnen spelen, met nog een bassist die dat ook wel redelijk kan. En dan zou, ja, iemand van die gitaristen of die ik al heb opgenoemd die zou eventueel ook kunnen zingen of je doet er gewoon iemand bij die apart zingt. En het is wel belangrijk dat ze gewoon allemaal hetzelfde idee hebben daarvan en dat ze, ja, zelf ook zoiets hebben van ik kan mijn woede en agressie erin kwijt en daarnaast heb ik ook nog zoiets van... ja, ik vind gewoon het aura dat zich ontwikkelt qua duisternis en alles daar ben ik het ook mee eens. Dat moeten ze ook vooral hebben want anders wordt je geen black metal band.

Frank: Ja. Ok. Ja, je noemde in het begin natuurlijk dan vooral muziektechnische aspecten, maar het... wat een black metal band echt een black metal band maakt volgens jou is ook nog iets er omheen echt.

Karel: Ja, ja.

Frank: Een speciaal... Iets dat echt speciaal... ja, een duister aura of gevoel dat er inzit?

Karel: Zeker, ja. Als er bijvoorbeeld een echt goede black metal band optreedt dan heb je ook gewoon echt het idee alsof er iets duisters hogers aanwezig is op dat moment bij het concert. Zonder dat het echt werkelijk zo is maar dat idee heb je wel.

Frank: Ja. Ok. Dat vond je dus het meest doorklinken in die bands ook die je in het begin noemde?

Karel: Ja, zeker.

Frank: Ok. Maar ken je ook black metal bands die je wel eens hebt gehoord waarbij je dat gevoel totaal niet had?

Karel: Ja, dat heb ik ook zeker.

Frank: Kan je daar nog voorbeelden van noemen?

Karel: Ehm... ja, Dark Fortress, dat is een bandje uit Nederland. Ik had echt zoiets van 'ja, wat is dit voor iets'. Het is geen black metal, het is ook geen death metal, wat is het dan wel?

Frank: Ok. Maar wat ontbrak daar in jou beleving dan echt aan?

Karel: Ja... ehm... sowieso het tempo lag voor mij in degen al veel te lag en ik had zoiets van 'dat is leuk al die akoestische stukjes er doorheen, maar dat maakt voor mij geen black metal'.

Frank: Nee. Ok. Heb je er ook een verklaring voor, bijvoorbeeld waarom, ja, in jouw ogen dan die bands die je opnoemde dat gevoel wel over kunnen brengen en andere bands weer niet? Bij black metal bands, waarom het de één wel lukt en andere niet?

Karel: Ehm... Ik denk ook dat ze zichzelf er helemaal in laten opgaan en de muziek die ze maken dat zijn hun ook echt zelf en ja... Ze doen misschien er nog wel iets naast ofzo. maar de muziek die zij maken dat zijn zij zelf. Bijvoorbeeld wat de drummer en zanger van Darkthrone ook zegt, van 'ja, ik luister wel naar deze muziek en ik luister naar die muziek, maar ik blijf altijd de persoon die black metal maakt en als ik black metal maak dan ben ik die persoon en als ik het niet doe kan ik best eens naar een of ander thrash metal bandje luisteren ofzo., maar dat is voor mijn geen inspiratie om muziek te maken'.

Frank: Ja. Ok. Dus het is vooral die bands die echt dat gevoel over kunnen brengen, dat is vooral zo omdat ze gewoon echt... die muziek eigenlijk een oprechte uitdrukking is van henzelf?

Karel: Ja.

Frank: Ok. En, ja, is er dus ook... als je kijkt, ja, wat voor jou echt een authentieke black metal band...om echt een authentiek geluid over te brengen die moet dus gewoon, ja, vanuit zichzelf zijn zoals ze dat gevoel overbrengen?

Karel: Ja, inderdaad.

Frank: Maar is er dan denk je... dat je ook kan zeggen dat... ja, sommige bands eigenlijk niet echt black metal zouden kunnen maken? Nou, misschien zeg ik het een beetje verkeerd. Dat...

Karel: Ik denk dat sommige bands niet het juiste gevoel van black metal over kunnen geven, omdat ze...

Frank: Dat bedoel ik inderdaad ja.

Karel: ... bijvoorbeeld, ja, zelf niet helemaal in die sfeer zitten. Ja, ik denk dat dat zeker wel zo is.

Frank: Ok. Maar geloof je ook dat ehh... de meeste, ja, black metal, dat kan soms een beetje controversiële onderwerpen hebben waar over gezongen wordt, voor de meeste mensen. Maar denk je dat de meeste mensen ook...

Karel: Black metal is zeker niet voor iedereen.

Frank: Nee. Denk je ook dat de bands, even kijken, ja, echt menen waar ze over ze zingen. Dat ze achterstaan waarover ze zingen.

Karel: Ja, anders zouden ze het niet zingen.

Frank: Maar geloof je ook dat dat echt voor alle black metal bands opgaat?

Karel: Voor de meeste wel. Als je een black metal band bent en je... van alles wat je zingt meen je zestig procent niet dan kun je geen black metal maken. Omdat je dan voor mij gevoel er niet diep genoeg in zit. Bijvoorbeeld een christelijk iemand zou geen black metal kunnen maken omdat hij al... die standpunten, heeft hij zoiets van 'ja, maar dit gaat tegen mijn geloof en dat gaat tegen mijn geloof en dat gaat tegen mijn geloof'. Dan kun je geen black metal maken.

Frank: Nee. Ok. Is het voor jou ook echt belangrijk dat bands echt menen waar ze over zingen?

Karel: Ja, vind ik wel. Anders heb ik zoiets van 'joh, ga effe iets anders doen'.

Frank: Ja. Maar als je bijvoorbeeld een band zou hebben en die zou je op zich wel goed vinden maar je zou er achter komen dat, ja, dat ze de teksten die ze maken dat ze die... dat ze daar helemaal niets mee hebben, dat ze daar totaal niet achter staan...

Karel: Bijvoorbeeld ik ontdek een band en ik ga naar een concert ervan. En ik vind die band geweldig alleen tijdens het concert kom ik er achter dat het eigenlijk christenen zijn en dat ze tachtig niet menen van wat ze zingen. Dan heb ik zoiets van 'joh, ga lekker naar je kerk met je bullshit'. (lacht)

Frank: Dat zou voor jou echt afbreuk doen aan de band gewoon?

Karel: Ja, zeker.

Frank: Ok. En...

Karel: Waar ik zelf ook echt een hekel aan heb is als die echt goede bands dat ze commercieel gaan worden. Bijvoorbeeld Dimmu Borgir heb ik ooit wel interessant gevonden alleen die worden nu veel te commercieel. Ze gaan allerlei dingen doen waarvan ik zoiets heb van 'joh, blijf nou bij black metal en ga geen gothic muziek maken'.

Frank: Ja. Maar dat ze echt te commercieel worden, waar merk je dat aan?

Karel: Dat merk ik dat ze, ja... Als iets commercieel wordt dan wordt het sowieso dat mensen een instelling hebben van 'ja, we hebben nu fans dus we moeten muziek maken die de fans leuk vinden'. Nee, je moet muziek maken die jij leuk vindt en dan beginnen die fans dat leuk te vinden. Maar je moet geen muziek maken voor de fans. En op dat punt heb ik het idee

dat bands commercieel gaan worden en dat het hun dan meer er om gaat van hoeveel fans kan ik krijgen in plaats van om de muziek is belangrijk.

Frank: Ja. Ok. Dus het is dat bijvoorbeeld een band te commercieel wordt, zoals Dimmu Borgir die je noemde, dat is vooral iets dat je merkt aan het geluid, aan de muziek die ze maken?

Karel: Zeker, aan de muziek die ze maken en... ook aan hoe de bandleden er mee omgaan en tijdens een concert en gewoon in de media er omheen bijvoorbeeld. Bijvoorbeeld dat er dan een cd van Dimmu Borgir uitkomt in zo'n enorm doosje en daar zit dan een boekje in en een cd en er zit nog iets bij, en er zit nog iets bij, en nog iets bij (onverstaanbaar). Dat is allemaal niet nodig. Ik hoef alleen die muziek te horen en ik hoef geen zesdelig uitklapbaar informatieboekje te hebben. (lacht)

Frank: Ok. Ja. Het is gewoon allemaal, dat soort dingen, dat het teveel om de muziek heen doen allemaal, met promoties, acties enzo. dat hoeft van jou niet. Het is gewoon... maak de muziek waar je zelf van houdt...

Karel: Ja. Ja, en ik heb er nog wel eens discussies over met andere black metal fans en dan... over het feit dat je Dimmu Borgir hebt en je hebt Cradle of Filth en ik vind juist dat Cradle of Filth is heel erg zichzelf gebleven en Dimmu Borgir niet en andere mensen zeggen zoiets van 'ja, maar Dimmu Borgir dit, Dimmu Borgir dat'. Ik heb zoiets van 'ja, als ze zo door gaan dan wordt het gewoon een gothic band', want al die symfonische dingen enzo. dat is allemaal leuk maar het wordt teveel bij hun. Daar zijn ze het dan niet mee eens enzo. en dan zeg ik 'ja, als ik dan een cd koop hoef ik niet een tachtig-delig uitklapbaar boekje te hebben', 'nee, maar dat is vet' en alles. Dan heb ik zoiets van 'joh, je bent zelf zo commercieel als hun man'. Want ik vind het wel vet als een cd... als ze wel ook iets aan het artwork hebben gedaan, net zoals Cradle of Filth met, ja... Gewoon als ik dan een cd koop dat je dan... dat er wel een prachtig boekje inzit maar dat het dat gewoon is. Net zoals Mayhem en Immortal, ja, ze hebben altijd wel goede cd covers. Dat vind ik wel vet, maar niet het overdreven.

Frank: Ok. Volgens jou allemaal speciale edities van cd's enzo., dat hoeft volgens jou niet?

Karel: Ja, bijvoorbeeld. Dan breng je vijf verschillende edities van één cd uit.

Frank: Ja. Ok. Dat is ook voor jou één van de tekenen dat ze wel te commercieel zijn geworden eigenlijk?

Karel: Ja, ja.

Frank: Ok. Ja, en je had het ook aan het geluid dat je hoorde, je zei teveel van dat symfonische.

Karel: Ja. Nee, dat vind ik ook jammer.

Frank: Hoort dat überhaupt niet bij black metal volgens jou?

Karel: Dat hoort wel bij black metal maar er zit wel een grens aan.

Frank: En die is dus eigenlijk overschreden?

Karel: Ja, die grens is zeker wel overschreden ja. Want als je als black metal band een concert gaat geven waar een honderd zestigdelig concert bij aanwezig is vind ik dat geen black metal.

Frank: Ok. Ja. Maar het is dus voor jou, ja, het moet... niet al te uitbundig eigenlijk?

Karel: Ehm... Het mag wel uitbundig, maar als je een hokje op wil zoeken blijf dan dat je binnen het kader blijft.

Frank: Ok. Dus ze raken volgens jou een beetje buiten de grenzen van wat echt black metal is?

Karel: Ja, ja. Ja, ze proberen die grenzen volgens mij een beetje op te schroeven, maar, ja, dat heeft voor mij gewoon geen nut. Ja, vind het gewoon niet meer boeiend.

Frank: Ja. Ok. Maar wat is dan voor jou echt de reden dat ze die grens over zijn gegaan van wat echt black metal is?

Karel: Ehm... Nou ja, dus bijvoorbeeld dat ze teveel het orkestgehalte er in doen, en ik vind ook ze zijn langzamer gaan spelen en al die commerciële mediafratsen eromheen, daardoor vind ik echt dat ze buiten het hokje vallen.

Frank: Ok. Maar als bijvoorbeeld als bands wel keyboards gebruiken, daar...

Karel: Dat kan heel vet zijn, ja. Emperor bijvoorbeeld gebruikt ook keyboards en... er zitten er zelfs heel veel in het album *In the Nightside Eclipse* en dat is één van mijn meest favoriete black metal albums.

Frank: Ok. Dus, ja, het maakt volgens jou niet uit?

Karel: Nee, nee.

Frank: Ok. Nou je had het ook over dat symfonische bij Dimmu Borgir, maar... dus ik dacht ik ehh... Maar het is ook met keyboard, is het dan wel zo dat je dan niet al teveel er in wilt hebben?

Karel: Ja, niet al teveel maar het mag zeker.

Frank: Ok. Ehm... even kijken hoor. Ja, in het begin had je het ook over, toen je opnoemde wat je favoriete bands waren enzo., toen zei je ook van ehh... 'ja, ook heel de geschiedenis er achter'. Toen zei je net ook al een beetje die kerkverbrandingen, moorden, dat soort dingen.

Karel: Ja.

Frank: En... even kijken. Ja... ik ben even de vraag kwijt hoor. Ehm... nou, volgens mij had je het er ook nog over gehad dat de bands... dat het wel belangrijk was voor jou dat ze echt menen waar ze over zingen.

Karel: Ja.

Frank: Dat bijvoorbeeld dat soort dingen zijn gebeurt in bands als Burzum en Mayhem, draagt dat voor bijvoorbeeld er nog aan bij, aan de geloofwaardigheid?

Karel: Ehm... Dat draagt er wel aan bij ja. Als het niet echt zou zijn, dan zou ik niet zoiets hebben van 'waar zijn jullie mee bezig joh'. Dan heb ik echt zoiets van 'wat is dit voor slap gelul joh', als het niet waar zou zijn. Maar gelukkig is het allemaal waar. (lacht)

Frank: Ok. Ja. Maar denk je dat ook die bands... bijvoorbeeld... die daar bij betrokken zijn geweest, dat die daardoor meer status hebben gekregen in black metal?

Karel: Ja, ik denk dat ze in het genre zeker meer status hebben gekregen. En... vooral omdat ze toen iets gedaan hebben wat heel erg nieuw was en, ja, waar eigenlijk nog nooit iemand op was gekomen. En daardoor hebben ze heel veel status.

Frank: Ok. Je bedoelt... bedoel je de muziek of die misdaden?

Karel: Zowel de muziek als de daden.

Frank: Ok. En denk je bijvoorbeeld, ja, als zo'n band zoiets doet, bijvoorbeeld Burzum, Mayhem... draagt dat voor jou echt bij aan de authenticiteit van de band?

Karel: Ehm... ja, het zorgt er zeker wel voor dat er bij zo'n band, dat er gewoon iets extras bij zit.

Frank: Ok. Als je nou eens kijkt naar die bands uit de begintijd, bijvoorbeeld Mayhem, Darkthrone, Burzum...

Karel: Ja.

Frank: ...echt die begintijd. Welke rol denk je dat die überhaupt nog spelen in black metal vandaag de dag?

Karel: Ehm... ik denk dat ze vandaag de dag de rol in black metal spelen dat ze de status hebben verkregen dat ze degene waren die het begonnen zijn en dat heel vaak dat als je iets opnieuw wilt gaan doen moet je weer bij het begin beginnen en er komen toch heel veel nieuwe black metal bands... komen dan toch weer uit bij het begin van Darkthrone, Mayhem en Burzum en vanuit daaruit proberen ze dan dingen te vernieuwen en, ja, dat hoor ik gewoon heel veel in bands.

Frank: Ok. Dat ze toch een beetje ook voor veel bands het uitgangspunt is?

Karel: Ja.

Frank: Ok. Denk je dat de meeste fans dat ook erkennen?

Karel: Ja, zeker.

Frank: Ok. Ehm... Maar als je kijkt, vandaag de dag, wat denk jij dat echt nu de meest toonaangevende black metal bands van dit moment zijn? Het hoeft per se te gaan wat echt jouw persoonlijke voorkeur is van bands, maar...

Karel: Van dit moment?

Frank: Ja. gewoon in 2011 in de wereldwijde black metal scène.

Karel: 2011. Cradle of Filth is heel erg bekend in de black metal scène. Ik denk dat heel veel mensen toch ook vinden dat Dimmu Borgir wel heel belangrijk is, maar... ja, daar ben ik het totaal niet mee eens. En verder, ja, Immortal is anno 2011 heel erg... bij veel mensen in trek en ik denk ook wel dat veel mensen zoiets hebben van 'ja, er zijn een aantal bands die zijn echt gewoon toonaangevend, maar we vinden ook nog heel veel bands leuk die er net iets naast vallen'.

Frank: Ok. Ja. En de reden waarom die bands echt toonaangevend zijn? Waarom is dat volgens jou, die bands die je noemde?

Karel: Ehm... ja, gewoon omdat zij het genre een beetje hebben uitgevonden en nu nog steeds bezig en mensen zoiets hebben van 'wow, die zijn echt al heel lang bezig' en daardoor er nog meer respect voor hebben. Bijvoorbeeld... ja, Darkthrone heeft nu al tien albums uitgebracht ofzo. en dan gaan mensen er toch eerder naar luisteren dan naar een bandje dat pas twee albums uit heeft.

Frank: Ja. Ok. Die hebben gewoon een beetje in de loop van de tijd een naam ontwikkeld?

Karel: Ja, dat zeker.

Frank: Ok. En als je kijkt naar belangrijkste persoonlijkheden in de wereldwijde black metal scène nu op dit moment, wie zou je dan aanwijzen?

Karel: Belangrijkste persoonlijkheden? Ehm... Attila Csihar, die zanger van Mayhem, die is echt heel erg toonaangevend. Omdat hij... naast dat zit bij Mayhem zit hij ook in toen of vijftien andere bands waar hij in zit. De bassist van Gorgoroth, King ov Hell, die is heel erg toonaangevend. En, ja, verder... ik denk gewoon dat die bands zelf ook wel heel erg toonaangevend zijn.

Frank: Ok. Het is vooral ook dat die mensen die je noemde, die volgens jou wel toonaangevend zijn, dat ze ook in toonaangevende bands spelen?

Karel: Ja, zeker, ja.

Frank: Ok. En... ja, zijn er volgens jou ook zoiets als klassieke black metal albums, dat je zegt 'als je echt een... in elke volwaardige black metal collectie dat die er wel in zou moeten staan'?

Karel: Ja, zeker, ja. Er zijn er echt wel een aantal die eh... ja.

Frank: Welke zou je daar onder....

Karel: Ik kan er wel een aantal opnoemen. *Nemesis Devina* van Satyricon, *De Mysteriis Dom Sathanas* van Mayhem en *Deathcrush* eigenlijk ook wel van Mayhem, *Sons of Northern Darkness* van Immortal, ehm... Sowieso wel een album van Cradle of Filth. Ik weet niet welke, maar sowieso wel. Ehm... *Hellfire* van 1349. (even stil) *In the Nightside Eclipse* van Emperor en... *Aske* van Burzum.

Frank: Ok. Ja, je hebt er veel opgenoemd hoor dus misschien verschilt het per album, maar over het algemeen, wat is dan de reden dat je zegt die albums dat zijn echte klassiekers?

Karel: Het zijn albums van toonaangevende bands in het genre, bands ook die het genre gevormd hebben. En het zijn ook bands die echt gewoon iets extras hebben in die wereld. De ene band die heeft, ja, bijvoorbeeld een bepaalde geschiedenis er achter zitten waardoor dat, ja, hele album gewoon bijvoorbeeld gruwelijk is. Ja, van Satyricon, dat album is eigenlijk best wel progressief maar daarom juist ook weer heel erg, ja, vernieuwend en dat maakt het ook weer bruto dat er naast dat je de echte, ja, black metal dingen hebt zit er ook gewoon hele stukken aan folk instrumenten doorheen. Dat vind ik... dat maakt een album gewoon heel erg bruto.

Frank: Ok. Vindt je trouwens ook dat black metal vandaag de dag nog steeds vernieuwend bezig is?

Karel: Ehm... ik was trouwens bij het rijtje toonaangevende bands... ook Belphegor en Behemoth dus, die zijn ook heel erg anno 2011. En... ja, sorry ik ben je vraag kwijt. (lacht)

Frank: Ehm... oh ja, vindt je dat black metal nog steeds vernieuwend bezig is.

Karel: Ja, ik dat het steeds vernieuwend bezig is. Er komt steeds wel weer een nieuwere band die dan weer net iets bruter is dan de vorige en... er zijn heel erg bands die de verkeerde kant op gaan die dan commerciëler worden en dat soort dingen maar er zijn ook heel erg bands die juist steeds bruter worden en dat, ja... Dus het is heel erg vernieuwend. En, ja... het wordt ook steeds weer iets nieuws want dan is er weer een band die dit toevoegt en dan is er weer band die dat toevoegt en...

Frank: Vindt je het ook wel positieve ontwikkeling dat er telkens nieuwe dingen aan toe worden gevoegd, dat het ehh...

Karel: Ja, er zijn veel positieve ontwikkelingen geweest. Emperor was bijvoorbeeld de eerste black metal band die, ja, ook keyboards erbij ging gebruiken, en dat was toen echt wel een goede verandering erbij. En dan Satyricon met die folk instrumenten, dat is ook een goede verandering en, ja...

Frank: Ok. Dus een beetje experimenteren in muziek dat vindt jij eigenlijk wel een goede... positief?

Karel: Ja, ja.

Frank: Ok. Als het kan wil ik nog heel even terug naar wat je net zei dat ook sommige bands wel iets commerciëler zijn geworden. Daar wou ik nog even naar terugkeren als dat van jou kan.

Karel: Ja, dat is prima.

Frank: Ehm... vindt je trouwens dat black metal überhaupt te commercieel is geworden, in zijn geheel?

Karel: Nee, nee.

Frank: Ok. Het zijn echt enkele bands alleen maar volgens jou?

Karel: Ja.

Frank: Ok. En... Maar vindt je... vindt je wel dat bands bijvoorbeeld hun album zouden mogen promoten?

Karel: Ja, dat mogen ze wel doen. Ja. Nee, ik vind het hartstikke *cool* om bijvoorbeeld een poster van Mayhem aan de muur te hebben waar halve lijken op staan ofzo. En dat er dan onder staat 'nieuwe album, bla, bla, bla', nee, dat vind ik prima. Als ik er niet maar dertig... ook nog dertig flyers van mee krijg, dan heb ik zoiets van 'jongens dit is teveel'. (lacht)

Frank: Ok. Dus er is wel een klein beetje een grens.

Karel: Ja, zeker. Ik vind die ontwikkelingen wel goed dat ze, ja, er een mooie albumcover van maken enzo. en posters om te promoten en dat soort dingen en T-shirts, dat vind ik allemaal wel vet. Maar er zijn inderdaad zeker wel grenzen.

Frank: Ok. En videoclip maken, vindt je dat een goede... vindt je dat dat bij black metal hoort?

Karel: Dat vind ik ook wel grappig ja.

Frank: En, ja, bijvoorbeeld award shows voor black metal bands, zie je daar iets in?

Karel: Weet ik niet.

Frank: Ok. Waarom twijfel je daaraan dan?

Karel: Omdat ik er aan twijfel... het kan goed uitpakken, het kan ook helemaal verkeerd uitpakken, en, ja... Ik denk dat je wel sommige bands zou je bijvoorbeeld wel een oeuvre award kunnen geven ofzo., dat vind ik wel passen. Ja, maar ik weet niet zo goed of het ehh... Ja, ik vind trouwens een, ja, soort van competitie ofzo., dat er op een avond tien black metal bands optreden en dat mensen dan mogen stemmen vind ik op zich eigenlijk ook wel grappig. Ik vind dat nog, ja, ik vind dat dat best wel kan eigenlijk.

Frank: Ok. Maar als je zegt commercieel, volgens mij hebben we het daar ook al een keer over gehad, dan gaat het dus voor jou eigenlijk vooral om de muziek die ze maken?

Karel: Ja, inderdaad. Dat mensen meer bezig zijn met alles er omheen dan de muziek en dan vergeten ze eigenlijk om nog dezelfde muziek te blijven maken en dan, ja, hebben ze toch minder tijd om muziek te maken en dan wordt de muziek gewoon minder.

Frank: Ok. Maar het is voor jou eigenlijk... één ding dat zeg maar niet bij black metal hoort is je muziek aanpassen om meer cd's te verkopen?

Karel: Nee, dat zeker niet.

Frank: Ok. Is dat echt het enige waarop je bands beoordeeld, of ze te commercieel zijn geworden of niet?

Karel: Ehm... Nee, er zijn ook wel andere dingen waar ik bands op beoordeel.

Bijvoorbeeld...ja, soms heb ik ook zoiets van, ja, je kunt jezelf wel black metal noemen maar wat je speelt is gewoon geen black metal. En ik beoordeel bands ook gewoon heel erg op hun... ja, stereotype waar ik black metal mee vergelijk. En als ze er niet invallen dan vallen ze er gewoon niet in.

Frank: Ken je voorbeelden van bands die zichzelf als black metal band profileren maar dat in werkelijkheid niet zijn volgens jou?

Karel: Ehm... er is een band uit Amerika die heet Cynic, die maken eigenlijk progressieve metal maar ze vinden zelf dat ze black metal maken.

Frank: Ok. En misschien val ik hier een klein beetje mee in herhaling hoor, want in het begin hebben we het ook al een beetje gehad over wat volgens jou black metal is. Maar nu zei je toevallig dat je het over een stereotype black metal band had waar je iets mee vergelijkt, of het er aan voldoet of niet. Zou je daar misschien een beschrijving van kunnen geven?

Karel: Ehm... ja, voor mij een stereotype black metal band is toch wel eigenlijk bijvoorbeeld Darkthrone of Mayhem. Waarbij je een, ja, goede duistere zanger hebt die echt, ja... gewoon kan *grunten* zodat je nekharen omhoog springen. En... ja, gewoon gitaristen die heel dynamisch spelen maar ook juist heel snel. En een drummer waarvan je eigenlijk zoiets hebt

van 'dat is net een machine'. En als dat er gewoon niet in zit dan heb ik zoiets van 'ja, dat is leuk, jullie maken je eigen muziek maar het is gewoon geen black metal'.

Frank: Ja. Ok. Je had het er ook al over... ja, dat de bands waar je echt van houdt die moeten volgens jou een bepaald gevoel overbrengen.

Karel: Ja.

Frank: Je zegt om dat te kunnen doen moet je zelf ook wel... dat kunnen alleen een bepaald... dat kunnen niet iedereen want je moet wel... ja, als ik het goed samenvat moet black metal wel een authentieke zelfexpressie zijn van de muzikanten.

Karel: Ja, inderdaad.

Frank: Ehm... sorry, ik vergeet mijn vraag halverwege de zin ineens.

Karel: Oh, dat is niet erg hoor.

Frank: Nou moet ik even denken. Ehm... oh ja, maar als... zeg maar als black metal echt een authentieke zelfexpressie van de muzikanten moet zijn, wat voor soort mensen zijn dan echt geschikt om black metal te maken? Wat voor soort persoonlijkheden of mensen volgens jou?

Karel: Iemand die heel erg zichzelf is, ehm... gewoon niet überhaupt ook het idee heeft om naast zijn schoenen te gaan lopen maar gewoon ontzettend zichzelf is, schijt heeft aan de maatschappij, daarnaast ook nog heel erg interesse heeft voor de duistere kanten van het leven en, ja, sowieso gewoon metal ademt. Ook mensen die zichzelf emo's noemen die kunnen nooit black metal spelen. Die zijn daar gewoon niet geschikt voor.

Frank: Kun je ook beschrijven waarom?

Karel: Omdat ze veel teveel... die zijn veel teveel met zichzelf bezig, van 'oh help dit, oh help dat' en die zijn veel teveel met de wereld om zich heen bezig. (lacht) Dat is iets van 'joh, laat dat lekker. Niemand boeit het hoe jij erbij loopt dus ehh...' Je hebt dan ook weer mensen die zichzelf gothics noemen en, ja, ik ben er daar nog niet echt over uit of die wel of niet geschikt zijn voor black metal. Maar soms denk ik toch van 'ja, ze zijn er niet geschikt voor', want het is toch af en toe een beetje te lief.

Frank: Ja. Ok. Dus het is ook als je dan naar black metal kijkt, dat je zegt 'dat... gothic niet te lief en ook wel over mensen, ja, toch wel iets duisters', dus ook wel persoonlijkheden die een beetje een duistere kant in zich hebben?

Karel: Ja, zeker. Ja, die ook zeker die duistere kant omarmen. Want iedereen... iedere persoon heeft wel een duistere kant alleen heel veel personen, ja... die hebben hem niet gevonden of die doen er niets mee.

Frank: Nee. Ok. Ehm... ja, als je dan kijkt naar de teksten van black metal, waar mogen die volgens jou allemaal over gaan. Want je had gezegd, ja, dat christelijke gedoe dat past er gewoon niet bij. Maar zijn er nog meer dingen waar teksten niet over moeten gaan? Of waar moeten ze volgens jou juist wel over gaan in black metal?

Karel: Ehm... ja, waar ze over kunnen gaan is het afpersen van een geloof. Ongeacht welk geloof. Het kan over de duivel gaan, het kan over zichzelf gaan, het kan over zelfmoord gaan, het kan over iemand anders zijn moord, daar kan het over gaan, het kan over ehm... vaak kan het ook wel over oorlog gaan, dat doet het vaak ook wel goed en... ja, dat is het wel zo'n beetje.

Frank: Ok. En waarom denk je juist die onderwerpen allemaal?

Karel: Omdat die ehh... ja, het zijn eigenlijk juist allemaal een beetje de wat duistere kanten van het leven en die worden juist heel erg aangepakt ook in de muziek. En... ik woon hier samen met nog iemand anders en als ik black metal op heb staan dan heeft die persoon ook zoiets van 'deze muziek is voor mij gewoon te duister, want ik wordt hier gewoon niet goed van'.

Frank: Ok. Dat hoort ook erg bij de essentie van black metal volgens jou, echt duisternis?

Karel: Ja, zeker.

Frank: Ja, dat is dan ook... wat je zei al dat muzikanten moeten dat hebben en... maar gewoon black metal fans en muzikanten, omdat te kunnen waarderen moet je wel iets duisters in je hebben.

Karel: Ja, zeker.

Frank: Dus als ik dan vraag naar de essentie van black metal, dat is dan misschien een beetje dat duistere. Zijn er nog meer aspecten waarvan je zegt 'dat is echt de essentie van black metal'?

Karel: Ehm... ja, wat ik ook al heb gezegd is dat je er ook... er zit ook gewoon ergens een enorme stuk haat naar van alles en nog wat toe en dat is ook wel de essentie.

Frank: Ok. Maakt het nog geeneens echt uit waar naartoe die haat is gericht?

Karel: Ehm... ja, de meeste haat vanuit black metal band is toch gewoon naar een geloof of naar een overheid of naar de maatschappij.

Frank: Ok. Ehm... even kijken. En politieke getinte teksten, vindt je dat in black metal thuishoren?

Karel: Nee, niet echt. Nee dat past veel meer bij een ander metal genre.

Frank: Welk genre dan?

Karel: Nu metal en death metal.

Frank: Jij vindt... black metal moet zich gewoon niet met dat soort dingen bezighouden eigenlijk?

Karel: Nee, inderdaad.

Frank: Ok. En hoe belangrijk is het voor waar het over zingen? Want je zegt ze mogen wel over verschillende onderwerpen gaan. Maar bijvoorbeeld... je noemde het net allemaal op, het moet eigenlijk een beetje een duistere aard hebben enzo., dan mag er eigenlijk over best veel gezongen worden.

Karel: Ja.

Frank: Maar let jij echt op waar bands over zingen? Dat ze zeggen nou... als het geen... als de onderwerpen jou minder aanstaan dat je dan die bands ook minder bijzonder of leuk vindt?

Karel: Ja, daar heb je gelijk in, ja. Ja, ik luister ook best wel naar wat iemand zingt. Soms moet je er wel moeite voor doen maar... ik let er ook wel gewoon op wat iemand zingt en als ik zoiets heb van 'ja, dit gaat nergens over' dan heb ik zoiets van 'ja... wat voor muziek probeer je eigenlijk te maken dan?'.

Frank: Dus, ja, dat je zegt 'dat gaat nergens over' of als teksten slecht zijn dat is volgens jou gewoon dat ze over serieuze dingen zingen eigenlijk? Zeg ik het zo goed?

Karel: Ja, inderdaad ja. Of ook gewoon dingen dat ze ergens over zingen wat niet bij het genre hoort.

Frank: Nee. Ok. En dat heb ik eigenlijk al gevraagd, maar je denkt ook wel dat de meeste black metal bands wel echt... gewoon er achter staan waar ze over zingen, geloven waar ze in zingen?

Karel: Ja, ja.

Frank: Ok. En als je kijkt naar trouwens de productie van black metal, hoe vindt je dat dat ehh... ja, hoe vindt je dat het geproduceerd... Vindt je dat het goed geproduceerd mag zijn of moet het juist minder goed geproduceerd zijn volgens jou?

Karel: Ehm... ligt er aan wat voor black metal je wilt maken. Als je *old school* black metal wilt maken, ja, dan moet je juist een wat mindere productie nemen en als je black metal anno 2011 wilt maken dan moet je ook gewoon een goede productie nemen.

Frank: Dus in deze tijd is het volgens jou vooral met goede productie?

Karel: Ja, inderdaad.

Frank: Ok. Heb je er ook een voorkeur voor zelf?

Karel: Ehm... ja, ik vind zelf wel dat iets ook echt gewoon goed moet klinken.

Frank: Ok. Het doet voor jou dus wel af aan een band, ja, daar hadden we het ook al over gehad, bijvoorbeeld Burzum, dat je zei van ‘leuke muziek, maar gewoon niet goed genoeg opgenomen’.

Karel: Ja, hij is teveel... zijn productie is teveel in de jaren tachtig blijven hangen toen hij is begonnen. Want ik vind zijn muziek wel goed alleen, ja, door die slechte productie heb ik vaak toch zoiets van ‘nee, dit is niet zo leuk om naar te luisteren’.

Frank: Nee. Ok. Ja, het is natuurlijk als je kijkt naar black metal zoals het zich heft ontwikkeld sinds de vroege jaren negentig, toen het natuurlijk in Noorwegen begon, tot nu, vindt je dat het zich positief heeft ontwikkeld, een goede ontwikkeling heeft doorgemaakt?

Karel: Ja, dat vind ik zeker. En black metal is trouwens in de jaren tachtig in Engeland begonnen, maar...

Frank: Ja, ok, ik bedoelde modern black metal.

Karel: Doet er niet echt toe, maar... moderne black metal. Ja, ik vind dat dat... heeft zeker een goede ontwikkeling ja.

Frank: Ok. En, ja, er zijn vandaag de dag ook verschillende stromingen en subgenres van black metal bijgekomen, zoals symphonic black metal, depressive black metal... Maar zijn er nou nog bepaalde stromingen binnen black metal waar je zelf niet van houdt?

Karel: Ehm... ja, ik vind de symfonische black metal vind ik niet zo boeiend. En... ja, black metal waar teveel akoestische stukken inzitten vind ik ook niet zo boeiend. Ik weet niet precies hoe dat genre heet, maar... En ik heb ook gehoord dat je tegenwoordig ook een genre hebt van christelijke black metal maar daar snap ik al helemaal geen flikker van (lacht).

Frank: Ja, white metal.

Karel: Ja, wat hebben die om zo boos over te kunnen zijn dat ze black metal gaan maken? (lacht)

Frank: Maar heb je er bijvoorbeeld ook een verklaring voor waarom je symphonic black metal of black metal met akoestische stukjes enzo., waarom je dat minder aanspreekt? Gewoon in je eigen woorden.

Karel: Ehm... ja, ik vind het er in eerste instantie niet bijhoren en in tweede instantie... ja, vind ik dan toch dat ze.. je kan misschien wel doen wat je zelf mooi vindt, maar ik heb dan toch zoiets van ‘ja, er zit ook zeker wel iets in waardoor je juist wilt hebben dat veel meer mensen het leuk gaan vinden’. En, ja, verder... heb ik ook zoiets van ‘ja, je kunt als black metal kun je niet echt rock ballades gaan spelen’.

Frank: Ok. Dan gaat het volgens jou gewoon buiten de grenzen van wat black metal is’?

Karel: Ja.

Frank: Ok. Vindt je het trouwens nog echt belangrijk om... bij welk platenlabel iets uit is gebracht?

Karel: Nee, dat maakt me niet zoveel uit want er zijn wel heel veel... Er zijn een aantal goede labels maar ik vind dat er eigenlijk veel te weinig zijn. En ook dat er, ja, heel veel labels ook, ja... of ze willen het niet of het gaat buiten hun standpunt of dit of dit. Dat vind ik gewoon hartstikke jammer. Want daardoor heb ik meer het idee dat de black metal die goed is en waar veel mensen van horen dat die toch een beetje aan het uitsterven is omdat veel platenmaatschappijen het niet meer willen uitbrengen en dat juist de underground scene veel en veel ehh... veel breder wordt omdat elk nieuw black metal bandje moet eigenlijk als het ware zijn cd's zelf uit gaan brengen omdat bijvoorbeeld grote maatschappijen als *Roadrunner Records* en *Peaceville* en *Metalblade* en *Nuclear Blast* dat toch minder gaan doen.

Frank: Ok. Dus voor jou... jij hebt niet zoiets van 'nou, ik geef de voorkeur aan bijvoorbeeld kleine of grote labels', jij hebt alleen zoiets van 'hoe meer hoe beter eigenlijk'.

Karel: Ja, inderdaad, ja. Nee, ik kan zelfs soms juist zijn dat er... dat één hele goede metal band dat die bij een wat kleiner label zit. Dat maakt me niets uit, die band is gewoon goed.

Frank: Ja. Ok. Ja, je zei net... dan komen er weer meer underground bands bij. Maar vindt je dat ook dat er echt een soort... in black metal nog een soort underground scene is?

Karel: Ja, is er ook zeker wel. Dat komt ook juist omdat die grote labels niet alles willen uitbrengen.

Frank: Ok. En hoe zou je dat omschrijven, die underground scene? Is die groot, wat voor soort bands zijn dat?

Karel: Ik denk dat die best wel... dat het ook best wel redelijk groot is en dat er echt gewoon een heleboel bands inzitten die al langer dan tien jaar aan de weg timmeren en gewoon hartstikke goed zijn. Alleen omdat de grote maatschappijen, ja, het niet willen uitbrengen dat toch gewoon een heleboel bands in die underground scene blijven.

Frank: Ok. Dus het is... betekent het ook... qua geluid en muziek een verschil te horen tussen underground black metal en gewone black metal?

Karel: Ja, denk ik wel ja.

Frank: Ok. Zou je dat kunnen beschrijven?

Karel: Ja, ik denk dat het er vooral inzit dat underground black metal, dat dat, ja, klinkt denk ik net iets, ja, bruter enzo. omdat ze niet last hebben van bijvoorbeeld een producer ofzo. die vindt van 'nou, dit moet je zo en zo doen of dat of dat' en, ja, bij de black metal bands die bij

de grote labels zitten, ja, dat... die kunnen op zich ook wel vaak hun eigen ding doen alleen het kan zoals Dimmu Borgir kan het naar mijn idee gewoon fout gaan. En de meeste underground black metal bands die... ja, vind ik vaak toch wat bruter en die zijn vaak ook iets minder goed geproduceerd en, ja, dat klinkt op zich, dat klinkt ook wel goed.

Frank: Ok. Je zegt dat ehh... Hoe zou je echt een underground band... Wat maakt een band echt underground volgens jou?

Karel: Ehm... ja, wat hem echt underground maakt dat ehh... dat ze gewoon niet op grote podia spelen en dat ze geen grote contractdeals doen en dat soort dingen allemaal.

Frank: Maar het is niet zo dat je echt een voorkeur hebt voor underground of normale...

Karel: Nee, nee, ik vind ze allebei wel goed eigenlijk.

Frank: Ok. Je zei net van underground bands, dat dat misschien ook anders klinkt omdat die vaak geen producer hebben die zich ermee bemoeit.

Karel: Ja.

Frank: Vindt je dat dat wel eens een kwalijke zaak kan zijn voor echt wel meer mainstream black metal bands? Dat de producer zich ermee bemoeit, met het geluid..

Karel: Dat ligt er wel een beetje aan. Je hebt... een producer kan heel verschillend zijn en het kan iemand zijn die heel erg met de band meedenkt waardoor de band beter gaat klinken. Het kan ook echt iemand zijn die zegt 'dit moet anders en dat moet anders' waardoor er eigenlijk een heel ander geluid uitkomt dan dat je eigenlijk zou willen.

Frank: Ok. Maar... ik weet niet of ik het nu goed zeg, als ik het niet goed zeg moet je me verbeteren hoor. Maar het is vooral zo dat een producer kan... een goede producer kan inderdaad wel wat toevoegen maar het moet wel de muziek blijven die de band echt zelf wil maken. Hij moet niet echt zijn stempel er op gaan drukken...

Karel: Nee, nee, dat heb je goed gehoord ja.

Frank: Ok. Vindt je het ook goed dat er een onderscheidt is tussen underground en mainstream, of heb je zoiets van als een underground band mainstream kan worden moet hij het gewoon zo snel mogelijk worden zodat iedereen het kan horen?

Karel: Ehm... ja, als zo'n underground band echt goed is dan heb ik zoiets van 'kom op platenmaatschappijen geef die band een contract want het is gewoon een goede band.

Frank: Ok. Maar denk je dat überhaupt dat black metal... want ik heb het nu een beetje over underground mainstream black metal maar dat is in black metal sowieso nog relatief omdat de meeste bands toch wel.. dat je niet echt mainstream kan worden. Maar denk je dat ooit wel...

black metal ooit wel een mainstream muziekstroming zou kunnen worden? Dat het echt in populaire media komt en dat soort dingen.

Karel: Ja, in Noorwegen is... gewoon het black metal is gewoon mainstream en dat komt omdat zeventig procent van alle inwoners van Noorwegen is gewoon metalhead. En ik denk dat als het in ieder land zo zou zijn dan zou black metal overal mainstream zijn maar omdat dat eigenlijk alleen maar, ja, in Noorwegen is... Want bijvoorbeeld in Nederland zijn er gewoon, ja... is denk ik misschien twintig, dertig procent van... misschien wel veertig procent van de hele bevolking is echt duidelijk een metalhead en, ja, dan heb je ook gewoon een hele grote groep die zoiets heeft van 'ja, wat is dit voor teringherrie'. En daardoor denk ik ook juist dat het in Nederland geen, nooit mainstream zal worden omdat er teveel mensen zijn die het niets vinden.

Frank: Maar vindt je het ook een goede zaak dat het geen mainstream wordt in Nederland? Of zou je zoiets hebben van, nou, hoe meer mensen die het luisteren hoe beter?

Karel: Ik vind het eigenlijk wel jammer dat het niet... ik heb zoiets van, ja, het zou veel relaxter zijn als het grootste deel van de bevolking ernaar zou luisteren, maar helaas is dat niet zo. Dan heb je ook een hele andere maatschappij dan dat het nu is.

Frank: Maar waarom denk je dat het in Noorwegen wel zo is, dat het zo populair is daar?

Karel: Omdat in Noorwegen is de standaard instelling van een persoon is gewoon heel anders dan in alle andere landen.

Frank: Het is volgens jou gewoon vooral een cultuurverschijnsel.

Karel: Ja, zeker. Het is heel erg een cultuurverschijnsel juist.

Frank: Maar zou het de Nederlandse cultuur misschien wel ten goede komen als hier meer mensen het zouden luisteren?

Karel: Ja, dat zeker ja. Want... ja, de maatschappij in Nederland vind ik gewoon een hele slechte maatschappij en ik denk dat die echt wel zou verbeteren als er juist veel meer mensen naar black metal zouden luisteren.

Frank: Op welk punt dan vooral denk je, dat het zou kunnen verbeteren?

Karel: Op vooral het punt dat... in Nederland beoordelen mensen elkaar ontzettend van wie ze zijn en wat ze doen en doet zou sowieso minder zijn omdat iedereen zichzelf veel meer met zichzelf bezighoudt in plaats van met iedereen om zich heen. En... als ik gewoon sommige dingen zie in deze maatschappij heb ik ook zoiets van 'ja, waar zijn we eigenlijk in godsnaam mee bezig, joh'. Dat gaat ook echt veranderen dan. Dat weet ik wel zeker. Mensen zouden ook gewoon meer respect voor elkaar krijgen. Ik vind het hier echt soms zo respectloos. Ik

vind ook wel dat sommige mensen het ook echt verdienen maar andere mensen heb ik zoiets van ‘joh, waarom doe je zo? Dat is toch niet nodig?’.

Frank: Ok. Nu even een overstap naar iets heel erg anders. Maar vindt je het ook belangrijk dat bands goed live kunnen spelen? Dat ze live neerzetten wat ze ook op cd doen.

Karel: Zeker, zeker. Ja, dat vind ik ook. Ik heb wel eens een band gehoord die vond ik op cd goed, die heet Samuel, en toen zag ik ze live en ik had zoiets van... ja, toen had ik ze live gezien en dat was een enorme afknapper want de drummer was de enige die een beetje goed speelde en hij speelde met een elektrische bassdrum. Toen had ik echt zoiets van ‘hey, wat is dit?’. Een of andere housebeat door de metal heen, ik had echt zoiets van ‘neeee’. (lacht) De zanger kwam er niet uit en, ja, de gitaristen ook niet goed en...

Frank: Ok. Maar doet het voor jou als je bijvoorbeeld een band hebt waarvan je echt een cd hebt gekocht die je heel vet vindt en je gaat naar een liveoptreden en ze kunnen totaal niet neerzetten wat ze op cd wel doen, zou dat...

Karel: Dan vind ik dat vaak echt wel een afknapper ja.

Frank: Ok. Dus dan zou je ook meteen die band zelf eigenlijk minder goed vinden, of minder...

Karel: Ja, ja.

Frank: Ok. Mhh... en als je kijkt naar het uiterlijk van de muzikanten, zijn er volgens jou bepaalde dingen waar black metal muzikanten qua uiterlijk aan moeten voldoen?

Karel: Ehm... ik denk dat dat wel verschillend is. Ik denk dat een... ja, er is echt een... Er is wel een soort stereotype is ontstaan maar ik denk dat je daar echt wel... je hoeft je daar niet per se aan te houden. Want heel veel black metal bands die hebben zoiets van ‘ja, je moet *corpsepaint* doen en je moet veel leer dragen en spikes en allemaal’, maar de zanger van Mayhem heeft ook een keer opgetreden in een, ja, geheel roze pak met een roze hoed. En ik heb dus ook zoiets van ‘ja, dat... je mag wel een *corpsepaint* doen en veel leer dragen enzo. maar het hoeft niet per se’.

Frank: Nee. Ok. Maakt het voor jou ook eigenlijk helemaal niets uit hoe ze op het podium staan?

Karel: Ehh... ja, wel een beetje. Maar dat komt dan ook meer door de uistraling en, ja, ik vind niet per se dat iemand speciaal zijn gezicht moet schminken ofzo., dat hij per se black metal wil zijn.

Frank: Ok. Dus *corpsepaint* hoeft voor jou ook niet per se?

Karel: Nee, hoeft niet per se nee.

Frank: Ok. Je had het wel over uitstraling. Maar wat bedoel je daar dan precies mee?

Karel: Ehm... ja, ik vind sowieso dat er wel als je dan... bijvoorbeeld de persoon die het belangrijkste is van een band dat die ook echt een persoonlijkheid moet hebben.

Frank: Ok. Ja. Dat is gewoon een bepaalde uitstraling die volgens jou wel bij black metal past?

Karel: Ja, zeker.

Frank: Ok. En is dat dan... heeft dat ook met oprechtheid te maken van de... bijvoorbeeld de muzikant? Dat je aan hem kan zien dat hij echt oprecht overkomt en meent waar het in black metal over gaat?

Karel: Ja, ja.

Frank: Ok. Want dat zei je volgens mij ook aan het begin al dat het voor jou ook al... ja, belangrijk is, gewoon een beetje... ja, dat je bands toch wel vooral ook beoordeeld op, ja... wel geluid vooral, maar ook of ze oprecht overkomen.

Karel: Ook vooral wie ze zijn inderdaad en, ja, wat ze doen en... daarnaast ook hoe goed ze muzikaal zijn.

Frank: Ja. Ok. Dus... ja, ik ben eigenlijk een beetje aan het eind van de vragen. Maar ik dacht... ik doe ook meestal even afsluitend nog een korte samenvatting van wat er voorbij is gekomen. Dan kan je nog even snel je mening er over geven, kijken of ik het echt wel goed heb begrepen. Want heel kort samengevat, als je bands... waar je bands echt op beoordeeld... dat is muziek maar wel muziek die moet een bepaald... oprecht overkomen volgens mij.

Karel: Ja, dat klopt.

Frank: Dus toen zei je ook, ja, het moeten ook mensen zijn die dus echt ook... ja, een beetje dat in... dat duistere in zich hebben waar het in black metal om draait. En volgens mij zei je ook, ja dat vooral Scandinavië... dat vooral ook die bands dat hebben over het algemeen. En, ja... en dus ook dat bands, ja, als... qua uiterlijk er niet echt dingen zijn maar dat het gewoon een oprechte uitstraling moet hebben. En... ja, zijn er nog dingen die ik eigenlijk vergeten ben?

Karel: Ehm... ja, dat ik het belangrijk vind dat de bands muziek maken die ze juist zelf belangrijk vinden en niet dat ze muziek maken die de fans belangrijk vinden. Dat vind ik ook nog wel een echt belangrijk iets wat ik er aan toe wil voegen.

Frank: Ok. Dus je zegt een authentieke black metal band... dat heeft dan met de authenticiteit te maken, dat is gewoon het...

Karel: Ja.

Frank: Ok. ...dus muziek maken waarvoor je echt staat.

Karel: Ja.

Frank: Ok. En ja, dat is ook hetzelfde met uitstraling en een bepaalde persoonlijkheid hebben die metal kunnen maken, van dat soort dingen.

Karel: Ja.

Frank: Ok. Nou ja, ik ehh... ik ben eigenlijk door mijn vragen heen. Maar ik weet niet of er nog iets is waarvan je denkt 'ik had verwacht dat dat besproken zou worden maar dat heb je niet gedaan' of iets wat je nog op wilt brengen?

Karel: Ehm... ja, ik had misschien verwacht dat je, ja, ook nog wel wat in zou gaan op dingen die ik gezien had in documentaires ofzo. en dat soort dingen.

Frank: Ok. Hoe bedoel je dat precies?

Karel: Ehm... nou ja, meer van het feit van... je hebt er ook heel wat over gevraagd maar meer van 'ben je het er mee eens?' en 'wat vindt je er van?' en... ja, 'zou je... ja, wat zou je zelf voor dingen hebben gedaan als je in... als je er gewoon goed zelf helemaal in het genre zit enzo.?' en dat soort dingen.

Frank: Maar hoe bedoel je dat? Wat jij zelf zou hebben gedaan als je...

Karel: Nou bijvoorbeeld, ja, van ehm... Je kan mensen bijvoorbeeld vragen van ehm... 'wat vindt je er nou van dat er heel veel kerken van zijn verbrand?' en 'zou je misschien zelf ook zoiets doen of zou je dat misschien niet willen doen?'. Dat zijn denk ik wel lastige vragen maar ik denk op zich ook wel goede vragen omdat veel black metal fans er zelf toch ook... in die kwestie zitten van... ik moet ergens heen met mijn haat naar geloof en naar de maatschappij.

Frank: Ok. Maar wordt dan... zou je dat zelf doen, kerken verbranden?

Karel: Nou ja, ik heb zelfs wel eens een ehh... ik heb het zelfs bijna wel een keer gedaan. Was wel... ik denk inmiddels wel elf of twaalf jaar geleden. We hadden wel een plan gemaakt maar uiteindelijk hebben we dat niet gedaan en... ik denk nu nog steeds dat het wel goed is dat we dat niet hebben gedaan, maar ik heb af en toe nog steeds wel de neiging om iets in de fik te steken.

Frank: Ok. Maar toen... luisterde je toen ook al veel black metal destijds?

Karel: Ja, toen ook al wel. Ik vind het er niet per se bij horen, maar ja, ik merk zelf wel dat mensen die nu die leeftijd hebben en naar die muziek luisteren, wel heel veel zoiets hebben van ik heb een enorme hoeveelheid haat tegen al dat soort dingen en ik wil er iets mee doen.

Frank: Ok. Denk je dat veel Nederlandse black metal fans zoiets hebben?

Karel: Ik denk wel een groot deel ja. Ik denk dat een heel groot deel ook wel een goede manier heeft gevonden om dat kwijt te kunnen, maar ik denk dat wel toch een deel er nog mee worstelt van ‘wat moet ik ermee’.

Frank: Vindt jij het ook... vindt je dat het echt bij black metal hoort, bijvoorbeeld dat de theorie, dus de teksten enzo., ook in de praktijk worden gebracht? Vindt je dat iets dat bij black metal hoort?

Karel: Ja, ik vind dat satanisme wel bij black metal hoort ja.

Frank: Maar vindt je ook dus... ja, volgens mij zei je in het interview ook al dat je wel, die kerkverbrandingen wel gerechtvaardigd wordt.

Karel: Ja.

Frank: Maar je hebt zoiets van ‘van mij mag het best door gaan eigenlijk’?

Karel: Ehm... ja, zolang het christendom eigenlijk doorgaat met het feit van ‘iedereen moet christen worden, kost van dit of kost van dat of kost van zus en zo’, dat ik eigenlijk zoiets heb van ‘ja, ik vind het helemaal niet zo erg’.

Frank: Ok. Zie je... vindt je ook dat op een bepaalde manier eigenlijk black metal in een soort oorlog is verwickeld met het christendom of is dat te ver of...

Karel: Nee, dat gaat me weer net te ver. En ik vind ook dat je black metal niet als een oorlog moet zien tegen iets ofzo. Het heeft gewoon iets nodig om zich tegen af te zetten, dat heet iedere metal nodig. Maar het is niet in oorlog met hetgeen waar het zich tegen afzet.

Frank: Ok. Als je dat zo zegt, ‘het heeft iets nodig om zich tegenaf te zetten’, denk je dan meer dat het christendom dan toevallig gekozen is om zich tegen af te zetten?

Karel: Nee, dat is niet toevallig gekozen.

Frank: Ok. Hoe is dat dan... Waarom is dat dan denk je?

Karel: Ehm... nou, dat is zo omdat ik, ja... denk, en daarom is het ook met name in Noorwegen ontstaan, omdat het christendom juist er zelf voor heeft gekozen om alle geloven die ze tegenkwamen, alle geloven en mythologieën en, ja, volkeren enzo., om die ondergeschikt te maken aan zichzelf en daardoor het eigenlijk over zichzelf af hebben geroepen. Net zoals bijvoorbeeld ook ehh... dat is al wat langer geleden, maar ook de heksenjacht bijvoorbeeld.

Frank: Ok. Maar het is echt zo... op die manier is black metal eigenlijk een soort reactie op iets wat al honderden jaren bezig is?

Karel: Ja, inderdaad ja.

Frank: Ok. Ja... als je nog, want ik wou nog één ding vragen, als je, ja, kijkt, dat kan niemand weten, maar als je een soort toekomstverwachting... voorspelling moet doen, van hoe denk jij dat black metal er over tien jaar, misschien over twintig jaar... hoe denk je dat de muziek en heel die subcultuur er omheen er dan bijstaat? Denk je bijvoorbeeld dat er nog steeds kerken verbrand worden of van die gewelddadige misdrijven gepleegd worden en hoe denk je dat de muziek zich ontwikkeld heeft?

Karel: Ik denk dat die... ik denk dat er in de toekomst, dat er steeds meer mensen naar black metal gaan luisteren omdat ik het idee heb dat steeds meer mensen door krijgen hoe de wereld eigenlijk echt in elkaar zit en daardoor ook juist zoiets hebben van 'deze muziek hoort bij hoe ik denk over wat ik om me heen zie'. En ik denk juist daarom ook dat, ja, de black metal scene dan nog steeds bestaat en misschien ook wel groter is geworden omdat er meer fans zullen zijn en ik denk ook wel dat er ook juist... dat de black metal scene zich ook wel gaat veranderen en dat er steeds meer en meer, ja, hardere bands bijkomen. Ik denk dat het genre ook nog wel iets harder zal worden omdat, ja, mensen zijn steeds op zoek naar iets extremers. En ik denk dat het niveau waar het nu op zit dat daar eigenlijk wel bijna de limiet van bereikt is en dat daardoor mensen dus op zoek gaan naar zwaardere vormen van black metal.

Frank: Vindt je trouwens ook dat de black metal die er nu is dat die in de loop van de tijd extremer is geworden, harder?

Karel: Ja, dat vind ik wel.

Frank: Maar dat zal volgens jou nog steeds harder worden?

Karel: Ja.

Frank: Maar dat... ehm... ja, nu ben ik eigenlijk echt een beetje door mijn dingen heen maar...

Karel: Hoe denk je zelf dat black metal er over tien jaar uit zal zien?

Frank: Pfff... ja, ik denk wel populairder ook. Als je kijkt, ja, het is gewoon als sinds het... het begon als een kleine groep en het is natuurlijk altijd al gegroeid daarna. Maar ik denk dat het gewoon zal blijven groeien. Maar ik denk ook misschien dat het op een bepaalde manier wel een soort van op gaat splitsen in verschillende stromingen, sterker dan nu al het geval is.

Karel: Dat denk ik ook wel ja.

Frank: Ja, ik weet niet. Je ziet toch ook wel, ja, bepaalde mensen die hebben ook zoiets van 'ja...', die vinden het echt... die hebben echt een hele afkeer tegen symphonic black metal of dat soort dingen, dat vinden ze helemaal niets. Of sommige mensen ook, dan zeggen ze Dimmu Borgir of Cradle of Filth, dat vinden ze dan weer helemaal geen black metal. Dus het

kan best zijn dat het zich, als het populairder wordt, dat je ook een beetje verschillende stromingen krijgt die zich een beetje van elkaar af gaan scheiden.

Karel: Ja, dat denk ik ook wel ja.

Frank: Maar vindt je dat trouwens een positieve ontwikkeling dan?

Karel: Ehm... ja, ik denk het wel omdat je dan nog meer subgenres krijgt eigenlijk en dat het dan veel breder wordt.

Frank: Ok. Dus het is eigenlijk gewoon voor jou als er meer black metal komt en meer variatie in black metal, meer om te luisteren, dat is gewoon... hoe meer hoe beter eigenlijk?

Karel: Ja.

Frank: Ok. Ja... ik weet eigenlijk niet zoveel meer te vragen. Dus ik zeg al, als je nog iets hebt om in te brengen...

Karel: Wat vond je van het interview?

Frank: Ja, ging wel goed. Ook één van de langste tot nu toe eigenlijk. (lacht) Nou, dan zet ik hem uit. (de memorecorder)

Karel: Ja, is goed.

Interview 11: Dylan

Naam: Dylan

Leeftijd: 17

Datum interview: 24-06-2011, te Alphen aan den Rijn

Duur interview: 1:12:42

Frank: Ok, hij staat aan. Ik ben niet helemaal fris vandaan dus ik hoop dat het een beetje goed gaat.

Dylan: Ah joh, gaat wel lukken.

Frank: Maar ja, het is een diepte-interview dus het is een beetje de bedoeling dat het geen ehh... niet per se strikt de vragenlijst afgewerkt wordt maar gewoon dat het meer een beetje in de vorm van een gesprek gebeurt allemaal.

Dylan: Ja, ok.

Frank: Dus, ja, je hoeft niet per se strikt alleen de vragen te beantwoorden. Alles wat je tussendoor wilt zeggen dat kan gewoon allemaal.

Dylan: Ja, ok.

Frank: Ok. Eerst even heel kort persoonlijke gegevens. Leeftijd?

Dylan: Ik ben zeventien jaar. April wordt in 18, dus ik ben pas net 17. Ik zit op 5 VWO, ik ga nu naar 6 VWO. Ik ben van plan om hierna een studie Technische Aardwetenschappen op de Technische Universiteit Delft te doen. En, ja, verder... ik woon al mijn hele leven hier in Alphen (aan de Rijn).

Frank: Ja. Ok. Dat wou ik ook weten, woonplaats inderdaad. Even kijken... hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Dylan: Ja, het is zeg maar... het is ontwikkeld vanaf... ik ben zeg maar begonnen met heel simpel Green day en toen ben ik steeds iets harder gaan luisteren zeg maar. Eerst Iron Maiden, Metallica enzo., daarna Slayer. Op een gegeven moment kwam ik op een of andere manier bij *Recommment*, weet ik veel hoe je het zegt, bij Gorgoroth en dat vond ik ook wel erg leuk. Toen ben ik meer een beetje gaan uitzoeken over black metal en, ja, ik ben eigenlijk best wel heel erg vet gaan vinden. En toen ben ik ook meer achtergrond zoeken over black metal want in tegenstelling tot heel veel andere metal soorten zit daar nog een hele grote achtergrond bij natuurlijk.

Frank: Ok. En hoe lang is dat geleden dat je in aanraking bent gekomen met black metal? Hoelang luister je er nu ongeveer naar?

Dylan: De eerste keer dat ik het heb... echt heb geluisterd dat is nu denk ik vier jaar geleden. Dus ik luister het echt al wel een hele tijd.

Frank: En hoeveel uur per week luister je het ongeveer?

Dylan: Oh, dat is echt... ja, wat zal het zijn? Laten we het houden op echt enorm veel. Bijna... als ik het kan luisteren dan luister ik het. Nou luister ik ook natuurlijk wel verschillende muzieksoorten maar het is wel voornamelijk black metal.

Frank: Ok. En als je het een beetje in verhouding moet stellen, wat... ja, naar eigen inschatting, welk percentage neemt black metal dan in in die totale muziek.

Dylan: Ik denk vijfenzeventig procent.

Frank: Ok. En bij die andere muziek zitten daar nog andere soorten metal?

Dylan: Ja, ik luister echt totaal alles. Het gaat echt van heel simpel folk, en met folk bedoel ik echt dingen zoals Bob Dylan enzo., echt die hele oude folk enzo., tot zelfs rap en soms ook een beetje cybershit, cybergothic dingen, en, ja, echt alles.

Frank: Ok. En heb je... even kijken... In je naaste omgeving, vriendenkring enzo., zitten daar ook veel mensen die naar black metal luisteren?

Dylan: Mhh... Mwaha... Het verschilt wel. In Alphen zijn er zeg maar niet heel veel black metalheads maar er zijn wel wat vrienden van me die het ook luisteren. Maar ik denk dat ik echt maar, volgens mij zeven a acht mensen ken in Alphen die black metal luisteren.

Frank: Ok. Ga je ook wel eens naar optredens?

Dylan: Ja, ik ga best wel vaak naar optredens. Niet zo heel vaak naar black metal want dat is niet echt bepaald in de buurt meestal. Want je hebt ook hier erg problemen met vervoer want de trein rijdt hier maar tot elf uur zeg maar. Dus je kan niet effe naar een concert en dan weer terug want om die tijd rijden de treinen niet meer. En ik kan nog niet autorijden dus dat is ook een probleem. Maar ja, ik heb nu denk ik twee black metal bands live gezien en ik ga zaterdag de derde black metal band live zien. Die bands zijn carach Angren en Slechtvalk, dat zijn gewoon Nederlandse black metal bands maar zaterdag ga ik Immortal zien.

Frank: Op Fortarock?

Dylan: Ja.

Frank: Ok. Vet. Mhh... even kijken Hoe heb je de meeste bands die je nu luistert, hoe heb je die ontdekt?

Dylan: Dat is echt door *Youtube* en door documentaires ook. Even kijken, mijn lievelingsband is denk ik nu wel *Shining* en, ja, die heb ik volgens mij gewoon puur door *Youtube* leren kennen. Ja... het is ook niet echt bepaald de band die vaak wordt geïnterviewd enzo. Ik heb nu één interview gezien waar zij in voorkwamen, maar, ja, het is best wel heel erg underground zeg maar.

Frank: Ok. Je gaat gewoon zelf een beetje er naar opzoek?

Dylan: Ja, ik ga echt heel veel... soms plan ik gewoon een hele avond in om nieuwe muziek te zoeken zeg maar. En dan vind ik echt muziek die echt vijfhonderd luisteraars heeft ofzo. Bij wijze van spreke weet je, dus ik luister echt de onbekendste muzieksoorten van black metal.

Frank: Ok. En wat is voor jou... even kijken.... Wat zijn je favoriete black metal bands? Want je zei de *Shining* al, wie nog meer?

Dylan: Ehm... ja, het verschilt heel erg. *Watain* luister ik de laatste tijd ook wel heel veel, vooral ook... die geven echt hele vette shows zeg maar. Ik heb laatst een liveshow van hun gezien en daar wil ik nu echt wel een keer heen. En, ja, voor de rest... het verschilt echt heel erg. Ik weet niet of je *Silencer* kent, maar dat luister ik ook wel. Die hebben een hele aparte *scream* zeg maar, heel erg hoog. En, even kijken... *Darkthrone* luister ik ook wel eens, maar ook niet zo heel vaak meer de laatste tijd trouwens. Ehm... ja, ik luister alles wel op zijn tijd eigenlijk. Het verschilt heel erg.

Frank: En wat is voor jou echt de aantrekkingskracht van black metal?

Dylan: Ja, het is ook de ideologie er achter zeg maar dat, ja... het is heel erg anti mainstream muziek zeg maar en tegen de... ja, tegen alles. En, ja, de muziek zelf ook vind ik gewoon echt ongelofelijk gaaf, want... ja, black metal, het is zeg maar echt tegen de hedendaagse wereld en, ja, dat ben ik zeg maar ook wel een beetje dus daarom luister ik het ook een beetje.

Frank: Maar... kan je eigenlijk ook zeggen dat het, ook het niet muzikale aspect dat erbij hoort, de achtergrond, dat dat ook wel belangrijk is?

Dylan: Ja, voor mij wel. Het verschilt heel erg per iemand die het luistert. Sommige mensen luisteren black metal echt gewoon puur om de muziek zeg maar. Maar officieel is het belangrijkste de achtergrond en, ja, je hebt ook van die bands zoals *Dimmu Borgir* enzo. die geven daar echt totaal niet om. Dat is echt gewoon puur een luisterband en mainstream en alles. Dit is echt waar. Van de ideologie van black metal is dat het totaal tegenovergestelde, *Dimmu Borgir*. Maar... ja, voor mij is echt de ideologie er achter echt heel erg belangrijk zeg maar.

Frank: Ok. Maar dat is voor jou dus geen authentieke black metal band, *Dimmu Borgir*?

Dylan: Nee, totaal niet want zij zoeken echt heel erg de *showbiz* enzo. op zeg maar en die gasten zijn heel populariteit krijgen en black metal dat hoort juist zeg maar heel erg, ja, niet mainstream te zijn zeg maar, en... ja, daarom.

Frank: Je zei al dat die achtergrond zei je dat die belangrijk is, is dat bij andere soorten metal ook vindt jij of is het specifiek voor black metal?

Dylan: Ehm... van die andere metal soorten heb ik niet echt verstand. Ik heb wel gehoord dat bijvoorbeeld death metal, dat is echt gewoon muziek puur voor het luisteren, daar zit echt totaal geen ideologie achter heb ik gehoord. Voor de rest heb ik echt totaal geen verstand van andere metal soorten.

Frank: Ok. Je hebt je alleen maar eigenlijk echt verdiept in black metal?

Dylan: Ja. Eigenlijk wel.

Frank: Ok. Maar je zei bijvoorbeeld al dat Dimmu Borgir totaal het tegenovergestelde was van hoe black metal bands ingesteld zouden moeten zijn volgens jou.

Dylan: Ja.

Frank: Maar zijn er nog meer bands die er niet aan voldoen volgens jou, die wel black metal... zichzelf black metal noemen maar dat eigenlijk niet zijn?

Dylan: Mhh... even kijken.... Ja, je zou Cradle of Filth ook kunnen zeggen maar die hebben nooit echt daadwerkelijk gezegd dat ze black metal zijn, dus... Er zijn mensen die het black metal noemen maar officieel zeggen zij zelf ook dat het geen black metal is zeg maar. Dus dat verschilt heel erg. Als iemand ze black metal zou noemen dat zou dat ook echt totaal verkeerd zijn zeg maar.

Frank: Ok. Maar de ideologie daar had je het ook over.

Dylan: Ja.

Frank: Maar dat omschreef je als 'erg anti maintream'?

Dylan: Ja, ook. En het is ook zeg maar heel erg... het is ook satanisch zeg maar en... maar de meeste mensen denken bij satanisme echt puur aan de god satan zeg maar, de gevallen engel. Maar bij satanisme is satan meer puur een kracht zeg maar. Ze aanbidden het niet als god maar het is meer zeg maar een, ja, hoe moet je dat uitleggen, een ding. En satanisme dat draait puur om, ja, een beetje... het is meer een levenswijze zeg maar en denkwijze en alles. Het is niet echt een geloof in een god, het is een atheïstisch geloof zeg maar.

Frank: Ok. En dat is ook een belangrijk aspect naast de muziek zelf? Dus dat... ja, die ideologie er achter, dat satanisme, is ook een belangrijk aspect van de muziek volgens jou?

Dylan: Ehm... ja, best wel, ja. Alleen heel veel mensen misinterpreteren het omdat ze niet echt precies weten wat satanisme is, omdat via de bijbel wordt het heel erg inge... wordt heel veel gezegd dat satan gewoon een... zeg maar een gevallen engel is en daarmee een wezen en dat... Het satanisme gelooft dus niet dat het daadwerkelijk een wezen is maar meer een kracht is zeg maar.

Frank: Ok. Maar moet black metal... moet die muziek, moet volgens jou ook satanisch zijn of zijn er ook andere dingen waar het over kan gaan?

Dylan: Ehm...nee, het hoeft niet daadwerkelijk satanisch te zijn, het mag over heel veel dingen gaan. Het kan ook bijvoorbeeld over oude gebruiken gaan zoals paganisme zeg maar, over de oude goden, het oude geloof van het land zelf, zoals hierzo Wodan en Donar en in Noorwegen bijvoorbeeld Thor en Odin, wat eigenlijk hetzelfde is maar wij hebben andere benamingen. En ook... ehm... Black metal is ook heel vaak... je hebt ook suicidal black metal, dat is meer depressief en alles, zoals Shining. En... ja, het is ook heel vaak extreemrechts, waar ik totaal niet voor ben maar dat heb je wel heel veel. Ja, het zijn meer... black metal dat heeft meestal met extreme dingen te maken omdat het heel erg controversieel is zeg maar, en black metal is bedoeld om controversieel te zijn ook, zeg maar.

Frank: Maar denk je ook dat het eigenlijk wel overal wel over mag gaan als het maar extreem en controversieel is?

Dylan: Ja, eigenlijk wel. Want je hebt ook zogenaamde christelijke black metal maar dat is echt ook, ja, dat zou eigenlijk niet kunnen. De meeste black metal bands in een interview ook, die zeggen ook meestal over christelijke black metal dat dat eigenlijk totaal onzin is. Omdat het eigenlijk ontstaan is om ook tegen het christendom te zijn en als christenen het dan maken dan slaat dat eigenlijk nergens op.

Frank: Ok. Maar kan je dat volgens jou nog wel black metal noemen ook?

Dylan: Ehm... ja, kijk de muziek zelf dat is natuurlijk wel black metal maar, ja, het hele idee er achter dat klopt gewoon niet meer. Het is zeg maar net zoiets als naar Israël te gaan en dan bij wijze van spreken 'heil Hitler' te roepen, dat is ook zoiets raars. En, ja, dit is dan ehh... als christenen black metal maken dat slaat ook totaal nergens op. (even stil) Je hebt trouwens ook wel een hele belangrijke thema's in de black metal is natuur zeg maar. Ehm... je hebt een bepaalde black metal soort genoemd Cascadian black metal, dat komt meer uit Amerika. Dat gaat echt heel erg over natuur en alles en ook Noorse bands hebben dat heel erg zoals Immortal, want, ja, natuur heeft ook een hele grote rol gespeeld bij het maken van black metal zeg maar omdat... in Noorwegen is het ontstaan en daarzo is het wel een beetje een

grimmig... grimmige natuur zeg maar en dat is ook heel erg terug te horen in de muziek zeg maar, een beetje dat... die grimmige sfeer die je zeg maar hebt. Je hebt soms zeg maar bij bepaalde black metal bands, heb je echt het gevoel alsof je dan, ja, midden in zo'n donker bos loopt weet je wel. Het is een beetje moeilijk te omschrijven, maar, ja...

Frank: Jij denkt eigenlijk ook een beetje dat... ja, de plaats waar het gemaakt is dat dat een beetje doorspiegelt in de muziek in black metal?

Dylan: Ja, dat heeft zeker een rol gespeeld ja. Het is niet ook alleen de natuur in Noorwegen. Het is ook gewoon... het oude Noorwegen... je hebt natuurlijk de vikingen, die hebben... Ja, dat zit nog steeds een beetje in het bloed zeg maar en dat heeft zeker een rol gespeeld in het maken van black metal en, hoe heet het, niet alleen dat, vroeger waren... was Noorwegen allemaal vikingen en geloof in Odin en alles weet je wel. Maar toen kwamen... kwam het christendom en die hebben zeg maar op hele brute wijze de Noorse mensen bekeerd tot het christendom en, ja, die woede die hebben die mensen zeg maar nog steeds als ze het horen en daardoor hebben ze ook een heel erg christenenhaat gekregen. Het is maar een klein deel van de bevolking, maar dat kleine deel die heeft toch wel een enorme haat daardoor gekregen, gewoon puur door wat de christenen tegen hun hebben gedaan zeg maar.

Frank: Ok. Vindt je het ook belangrijk dat echt ehh... ja, de plaatselijke cultuur waar het gemaakt wordt doorklinkt in de muziek? Vindt je dat belangrijk of heb je zoiets van 'ja...'.

Dylan: Ja, het... als het echt een beetje te horen is, die donkere atmosfeer, dat geeft toch wel een erge toevoeging zeg maar, dat klinkt echt veel vetter. Want, ja... je hebt ook gewoon normale een beetje black metal ragbands bij wijze van spreken, laten we zeggen Marduk. Maar daar hoor ik niet echt bepaald een donkere atmosfeer in. Maar bij bands zoals Burzum bijvoorbeeld daar kan je dat echt wel goed horen bijvoorbeeld.

Frank: Ok. Even kijken... draagt dat voor jou nog bij aan de authenticiteit van de band als dat echt... de plaats echt doorklinkt in de muziek?

Dylan: Wat bedoel je?

Frank: Ja... de oprechtheid, dat het oprechter klinkt.

Dylan: Nee, dat is het niet echt. Het is niet echt dat het dan oprechter klinkt, maar het, ja, het voegt gewoon iets toe zeg maar als die echt... die plaats ervan doorklinkt. Het... ja, het voegt zeg maar een atmosfeer toe dat gewoon een beetje duister is en dat klinkt gewoon veel gaver zeg maar. Ik weet niet, heb of je wel eens van Wolves in the Throne Room gehoord?

Frank: Ja.

Dylan: Dat is bijvoorbeeld zo'n band die echt een hele duistere atmosfeer heeft, vooral bij het album *Two Hunters*. Daar zit echt een hele diepe atmosfeer in zeg maar.

Frank: Ok. Is dat ook voor jou een belangrijke reden om naar de muziek te luisteren? Ook gewoon, ja, het gevoelsaspect, de sfeer die het door geeft?

Dylan: Ja, het verschilt een beetje van mijn bui. Soms zet ik gewoon een beetje puur muziek op om te luisteren, maar soms... en dan boeit het me niet of er een hele ideologie achter zit, maar soms heb ik dat dus wel. Vooral overdag is het gewoon meestal puur om het luisteren en s'avonds dan is het meer van, ja, of het wel een beetje... ja, dan gaat het mij meer ook om die ideologie en alles en de teksten en alles.

Frank: Ok. Verdiep je je daar ook echt in, de teksten van een band? Als je bijvoorbeeld muziek luistert dat je de teksten... dat je daar naar kijkt.

Dylan: Ehm... ja, daar verdiep ik me wel eens in. Dan ga ik gewoon de teksten lezen enzo. en het zijn vooral van die satanische *lyrics* vind ik wel vet. Dat zijn niet echt diepgaande teksten maar gewoon van die verhalen zeg maar, dat vind ik dan wel leuk om te lezen en, ja... Maar je hebt ook van die bands die hebben echt wat meer diepgaande teksten. Het komt wel minder vaak voor maar het is wel af en toe leuk om te lezen. Maar als ik er echt meer over wil weten kijk ik liever gewoon een documentaire ofzo.

Frank: Ok. Maar heb je nog wel eens dat je de tekst leest en... ja, de teksten leest en als je dan de teksten niet goed vindt dat je ook meteen... doet het voor jou iets af aan de muziek dan? Als de teksten slecht zijn maar...

Dylan: Ehh... ja, eigenlijk wel. Want dan kan de muziek best vet zijn maar dan zijn de... de *lyrics* die zijn dan zeg maar gewoon zo slecht of ze slaan nergens of, weet je wel, je denkt gewoon 'wat is dit?', en dan stop ik gewoon met luisteren. Dat het gewoon zo falend is zeg maar dat het gewoon, ja, niet waard is om te luisteren.

Frank: Maar ook al zou de muziek dan wel goed klinken, als de teksten zo slecht zijn dan heb je zoiets van 'ja, dan hoeft het voor jou niet meer'?

Dylan: Nee, want teksten dat speelt toch wel een erg belangrijke rol in de muziek zelf zeg maar, en misschien wel zelfs het belangrijkste. Dus als dat niet, ja, als dat nergens op slaat dan hoeft het voor mij ook niet meer zeg maar. Je moet niet een beetje de muziek afraffelen zeg maar door slechte teksten te gaan maken. Het moet ook echt wel perfect zijn zeg maar.

Frank: Ok. Denk je ook dat de meeste bands geloven waarover ze zingen?

Dylan: Nee, heel veel black metal bands over satanisme die gebruiken het ook heel erg om te shockeren zeg maar. Ik bedoel de meeste zijn wel tegen het christendom en dergelijke, maar

echt het satan gebeuren dat is echt gewoon bedoeld om te shockeren zeg maar. En ook... Maar heel veel bands hebben ook zeg maar grootspraak van 'ja, wij willen ook dat kerken plat gaan branden' zeg maar, maar dat.... bands zullen dat tegenwoordig waarschijnlijk echt minder gaan doen, dat is gewoon allemaal grootspraak. Bijvoorbeeld ook.... je hebt vast wel van Euronymous gehoord?

Frank: Ja.

Dylan: Die heeft ook heel veel van die grootspraak dingen gezegd en, ja, uiteindelijk heeft dat ook geleid tot zijn dood, want hij heeft heel vaak dingen gezegd van 'ja, die ga ik kidnappen, die ga ik doden, die ga ik dit mee doen, daar ga ik zus mee doen', en dat heeft hij op een gegeven moment ook over Varg gezegd, maar Varg nam het serieus en daarom is het slecht met hem afgelopen zeg maar.

Frank: Ok. Maar als bands het, ja, als bands niet echt geloven waar ze over zingen of als ze het meer doen om te shockeren, vindt je dat erg? Of laat ik het zo zeggen, vindt je het belangrijk?

Dylan: Ja...

Frank: Ik stel de vraag misschien een beetje vreemd.

Dylan: Kijk, het shockeren dat is vooral bedoeld om ook tegen de mainstream te zijn zeg maar, tegen het hedendaagse leven om een beetje te shockeren. En dat vind ik dan wel weer goed. Ook al menen ze het niet echt, wat ze wel menen is dat ze willen... iets willen doen tegen de hedendaagse maatschappij en daar sta ik wel echt achter zeg maar. Dus of ze het nou menen of niet, het shockeren menen ze wel.

Frank: Ok. Dus dan zelfs al menen ze niet letterlijk wat ze zingen, dan zijn ze nog wel oprecht door hun bedoelingen er achter.

Dylan: Ja, dat wel ja.

Frank: Dus dan vindt je het ook... vindt je ook ehh... Heeft het voor jou nog wel toegevoegde waarde als een band echt gelooft waar die over zingt, als ze bijvoorbeeld wel echt satanisch zijn?

Dylan: Ehm... het heeft niet echt voor mij een toegevoegde waarde... ja, het verschilt een beetje. Soms vind ik het wel echt vet als ze bijvoorbeeld daadwerkelijk doen wat ze zeggen, maar het maakt niet zo heel veel uit zolang ze maar wel echt anti-mainstream zijn enzo.

Frank: Ok. Vindt je dat ook één van de belangrijkste aspecten van black metal, dat noemde je al, anti-mainstream?

Dylan: Ehm... ja, dat vind ik wel eigenlijk echt het belangrijkste. En daarom heb ik ook echt een bloedhekel aan Dimmu Borgir omdat ze daar gewoon schijt aan hebben zeg maar, omdat ze echt gewoon puur de *showbiz* in willen en daardoor het hele black metal gebeuren, ja... verkrachten zeg maar. En ik bedoel het heeft ook nog wel vette dingen, Dimmu Borgir, de eerste twee albums vind ik namelijk echt wel vet, *Stormblåst* weet je wel, die eerste versie daarvan die vind ik wel vet. Maar voor de rest, al hun nieuwe shit dat vind ik echt vreselijk.

Frank: Ok. Vindt je over het algemeen dat black metal wel te mainstream is geworden al, of is het nog wel... is het alleen maar bij uitzondering?

Dylan: Ja... het verschilt een beetje. Kijk Immortal die begint ook wel heel veel publiciteit te krijgen en dat is ook wel echt terug te horen in de muziek. Maar voor de rest blijft... dat zijn echt twee uitzonderingen, Immortal en Dimmu Borgir, voor de rest blijft het echt wel een beetje underground vaak. Vraag maar eens aan een beetje metalhead of die meerdere bands... welke black metal bands hij kent. Waarschijnlijk zal hij het echt houden bij Dimmu Borgir en Immortal, misschien nog bij Burzum, maar dat is gewoon omdat het een bepaalde naam heeft door natuurlijk zijn kerkbranden, zijn moorden en dergelijke. Dus... maar voor de rest zal het echt wel meevallen. Maar het is ook heel erg gekomen door internet dat het zeg maar zo beroemd is geworden. Want vroeger kon het zich niet echt verspreiden, toen bleef het echt in bepaalde kringen. Toen kon je een black metalhead alleen aan zijn *patches* herkennen en, ja... je kon ook niet zeg maar zo maar een cd bestellen want er bestond geen internet. Dus het kon zich echt heel moeilijk verspreiden dus toen was het nog echt underground. Maar nu met internet is het echt heel makkelijk te verspreiden via *YouTube*, via blogs, via alles. Dus, ja, daarom is het nu ook echt op aan het komen zeg maar. Hoe het echt mainstream begon te worden... dat begon door Varg Vikernes toen hij zich heeft laten interviewen en heeft gezegd van dat hij de kerkverbrandingen had gedaan enzo. en dat hij iemand heeft gekend die iemand vermoord had zeg maar, allemaal van dat soort dingen. En toen kwam er nog eens in *Kerrang*, het toen belangrijkste metal mainstream ding, kwam er nog eens een heel groot artikel over black metal en toen was het wel echt een beetje bekend geworden. En, ja, dat is zeg maar het ding waardoor het... ja.

Frank: Ok. Maar vindt je dat het... bijvoorbeeld door het internet dat er makkelijker aan te komen is, vindt je dat ook een slechte ontwikkeling?

Dylan: Ehm... nou, ik denk het eigenlijk... dat het wel een beetje goed is want... ja, het is... kijk, misschien kopen mensen nu minder albums maar bands verdienen ook echt heel erg slecht aan albums. Het meeste geld van albums gaat namelijk naar de platenmaatschappijen.

Bands verdienen meestal aan concerten en nu kunnen mensen sneller een band ontdekken en dan komen er toch wel weer meer mensen naar een concert toe en... black metal, het zal nooit zo populair worden dat het echt diep de *mainstream* in komt, maar nu kunnen die kleine bands toch wel meer gaan verdienen aan... mensen die het zeg maar nu kunnen, ja, ontdekken. Dus dat vind ik wel goed gedaan.

Frank: Ja, want je zei het al, want ehh... vooral het anti *mainstream* dat vindt je het meest kenmerkende van black metal dan, misschien wel het belangrijkste zie je.

Dylan: Ja.

Frank: Maar, ja, waar kenmerkend zich dat volgens jou? Wanneer is een black metal band echt te *mainstream*? Want is dat gewoon als die gewoon veel albums verkoopt, of...

Dylan: Ja, dat is het nog... ja... het is gewoon als het echt heel erg populair wordt zeg maar. Dat er echt door bands die er totaal geen zak vanaf weten, van black metal, maar dan wel echt zeggen van 'ik luister bijvoorbeeld Immortal omdat dat black metal is', weet je wel. Dan wordt het... begint het echt een beetje te *mainstream* te worden. Want op zich, het zou niet erg zijn als black metal *mainstream* zou worden, maar het nadeel daarvan is dat mensen dan het hele idee er achter dan niet weten en... Want als zeg maar black metal... iedereen het idee er achter zou weten dan zou het niet verkeerd zijn, maar dat is het probleem, niemand... bijna iedereen tegenwoordig die luistert muziek gewoon puur voor de muziek en niemand heeft zin zich er in te verdiepen. Dus daarom is het niet goed als het *mainstream* wordt.

Frank: Ok. Maar jij denkt... denk je dat het in black metal, dat het nog wel zo is dat mensen zich echt er in verdiepen?

Dylan: Ja, omdat het... nu is het nog echt... het is nog steeds niet echt een grote groep en... dus mensen die het nu luisteren die willen er waarschijnlijk wel meer over weten. Gewoon puur omdat ze ook, ja... het is zeg maar een beetje een andere muzieksoort en dan wil je er wel wat meer over weten. Omdat het totaal anders is zeg maar.

Frank: Ok. Maar... denk je wel dat bands bijvoorbeeld hun albums mogen promoten, of wordt dat te *mainstream*?

Dylan: Natuurlijk, ze mogen wel hun albums promoten, want zonder fans zouden ze niet bestaan. Maar ik vind het gewoon slecht als het zeg maar té populair wordt. Als mensen totaal niet meer stilstaan bij wat het voor betekenis heeft. Dan gaat het te ver.

Frank: Dus het is niet erg als gewoon... als het album gepromoot wordt en heel veel mensen het kennen, maar als de mensen die het luisteren maar echt, ja, gewoon serieus...

Dylan: Ja, maar het is ook vooral dat bands zeg maar schijt hebben aan... dat bands zelf schijt hebben aan de ideologie er achter. Bijvoorbeeld Korn, dat is de meest *mainstream* metal band en dan gaat Dimmu Borgir daarmee toeren bijvoorbeeld. Dat is echt totaal, ja... dat zou echt totaal niet kunnen eigenlijk omdat het gewoon totaal... Korn is zeg maar precies het tegenovergestelde van black metal omdat dat de meest *mainstream* band is ongeveer en dan gaat Dimmu Borgir daarmee touren, dat... ja, dat klopt gewoon niet. Dus daaraan zie je ook dat zij daar echt totaal schijt aan hebben aan die ideologie.

Frank: Ok. Maar zie je nog... zijn er nog meer dingen waaraan je ziet dat zij echt schijt hebben aan die ideologie?

Dylan: Ehm...

Frank: Waaraan zie je dat volgens jou echt?

Dylan: Even kijken... ook dat ze ineens hele witte kleding gaan dragen en... waaraan nog meer, ja... Ik zou voor de rest eigenlijk even niet zo snel meer weten, maar soms zijn er gewoon van die dingen en dan denk je 'oh mij god' weet je wel. Die vallen je gewoon dan ineens op.

Frank: Ok. Denk je dat je het ook aan de muziek kunt horen?

Dylan: Ja, ja, dat ook. Want die platenmaatschappijen dwingen je ook... je muziek een beetje meer de *mainstream* in te gaan en dat hoor je ook wel echt terug in de muziek, dat het daar echt invloed op heeft. Hoe populairder je bent hoe meer de kwaliteit van de muziek achteruit gaat. Dat is niet alleen bij black metal zo dat is bij elke band. Dan zie je altijd dat de eerste albums het beste zijn en vanaf daar hoe meer populair ze worden hoe slechter het wordt zeg maar. Het komt echt zelden voor dat het beter wordt zeg maar.

Frank: Ok. Dus, ja, volgens jou is het ook belangrijk dat black metal gewoon een beetje meer underground blijft omdat dan ook de muziek beter blijft?

Dylan: Ja, de kwaliteit van de muziek dat is gewoon dan echt beter. Het heeft echt te lijden onder ehh... als het populairder wordt. Dan ga... en het is ook vooral van... dan ga je produceren om het produceren en... om zeg maar... 'ik wil een nieuw album dus ik ga effetjes snel wat schrijven' en dat heeft ook heel erg invloed er op, op de kwaliteit zeg maar. Je kan beter wat langer doen over een album maken zodat het wat beter klinkt dan zeggen van 'ik wil over een maand een nieuw album hebben dus ik ga nu even snel wat dingen schrijven' zeg maar. Dat... ja.

Frank: Ok. En... ja, bijvoorbeeld videoclipen maken, denk je dat dat wel gewoon kan van black metal bands?

Dylan: Ja, natuurlijk. Kijk maar ehh... elke beroemde black metal band... ja, ik bedoel de eerste black metal bands, die hebben allemaal een clip zeg maar. Mijn favoriete clip dat is denk ik wel van Immortal *Call of the Wintermoon*. Ik weet niet of je die hebt gezien?

Frank: Ja.

Dylan: Dat vind ik echt een geweldige clip. Maar, ja, dat zou op zich wel kunnen, gewoon een clip maken. Zolang het maar niet al te... zolang het maar een beetje controversieel blijft ofzo.

Frank: Ok. Maar het is... die clip moet dan ook al... ja, zoals je zegt controversieel zijn. Niet zoals je gewoon echt een... ja, *mainstream* videoclip kunnen maken?

Dylan: Ehh... ja. Over videoclips, ik heb er niet echt bepaald een mening over. Effe kijken of ik effe echt een hele vreselijke ken... Ik zou zo snel effe niets kunnen verzinnen, maar... ja. Nee, daar heb ik eigenlijk niet echt een mening over.

Frank: Ok. En award shows, denk je dat dat kan onder black metal?

Dylan: Award shows?

Frank: Want in Noorwegen heb je volgens mij gewoon, ja, speciale metal awards. Denk je dat dat wel kan in black metal, awards?

Dylan: Zolang het geen impact heeft op de muziek zeg maar, dat je er naar gaat streven van 'ik ga nu een album maken en dat ga ik overal insturen totdat ik een award krijg', dat zou niet de bedoeling zijn. Maar als het toevallig wordt opgepikt en daardoor een award krijgt dat zou nog wel kunnen zeg maar. Maar je moet het niet zeg maar als doel hebben.

Frank: Nee. Ok. Ehm... even kijken. Ja, je had het net ook al over Burzum en Euronymous, de dingen die gebeurt zijn, de moord en kerkverbrandingen. Welke rol denk je dat dat heeft gespeeld in black metal? In de ontwikkeling er op en welke rol het nog steeds speelt vandaag de dag.

Dylan: Nou, het... kijk de ontwikkeling van black metal is zeg maar... zonder Euronymous en Dead zou er geen black metal zijn geweest. Dead heeft echt een heel erg belangrijke rol gespeeld door... hij was zeg maar echt van alle artiesten die heeft geleefd ongeveer de meest controversiële. Hij ging kleding begraven een paar dagen voor een concert zodat het een beetje kon rotten en dan kon hij rottende kleding aandoen bij een concert. Hij ging zeg maar dode dieren verzamelen en dan bijvoorbeeld onder zijn bed leggen zodat hij aan de geur van de dood kon wennen, en effe inhaleren die geur zodat hij het gevoel van de dood had voor een concert en hij heeft ook gewoon van die teksten geschreven en hij heeft... door hem is de black metal zeg maar een beetje ontwikkeld. Maar ook Euronymous die heeft zeg maar de

black metal riff zeg maar uitgevonden en allemaal dingen. Dus zonder hun zou het er echt niet geweest zijn. Maar, ja, door Burzum en Euronymous is het wel zeg maar echt bekender geworden, door alle dingen zij hebben gedaan. De kerkbranden, de... nou, de moord op Euronymous zelf en al die dingen. Daardoor is het wel echt bekender geworden. En dat het ook zo'n slechte naam heeft gekregen en mensen die gaan dan kijken van 'mhh, wat voor muziek zou dat zijn dat dat zo slechte dingen zijn' en dan gaan ze het luisteren en dan komen ze er achter 'oh, dat is eigenlijk best wel gaaf'. En dan zeg maar... komen er steeds meer mensen die het gaan luisteren.

Frank: Ok. Voegt dat voor jou ook echt nog iets toe? Zeg maar... je zei net dat je je erg met de achtergrond van black metal bezighoudt. Het feit dat sommige van die artiesten echt die dingen hebben gedaan, zoals kerken in de fik steken en moord, voegt dat voor jou nog iets toe aan de muziek?

Dylan: Ja... kijk, de kerkbranden, ik vind het wel goed dat het gebeurt is, maar ik denk de moord op Euronymous... kijk, hij was niet echt goed in zijn hoofd, maar ik denk dat als hij niet vermoord zou zijn dat dit echt een hele andere muziek zou zijn geweest tegenwoordig. Omdat... Euronymous die had wel een beetje rare ideeën over dat soort dingen zeg maar en wou ook een zogenaamde black metal maffia vormen dus misschien was het dan een soort Al-Qaida geworden bij wijze van spreken in Noorwegen die kerken wouden gaan terroriseren en dat soort dingen. Ze hadden ook een ehh... ze hadden zelfs ook een plan om een hele grote kathedraal in Trondheim, ik weet niet waar die stond, echt gewoon op te blazen met bommen maar dat zou nooit gelukt zijn omdat het gewoon te sterk was. Maar dat waren Varg en Euronymous wel echt van plan geweest zeg maar. Maar ook, ja, de kerkbranden, ik denk ook wel dat dat echt een belangrijke rol heeft gespeeld. Ik vind het zeg maar ook wel goed want de kerken die hebben zeg maar... die zijn gebouwd op plaatsen wat vroeger heilige plaatsen waren voor de Noorse bevolking en die heilige plaatsen zijn gewoon platgewalst en daar zijn kerken opgezet en dan vind ik het wel echt... Zij hadden geen respect voor hun cultuur dus daarom moet je daar ook eigenlijk wat tegen terug doen zeg maar. Dus dat vind ik wel echt terecht zeg maar. En, ja, het is ook zeg maar... het was ook wel te verwachten dat het op een gegeven moment zou gebeuren want de, ja, zoals ik al eerder zei, de christenen hebben hele vreselijke dingen gedaan in Noorwegen vroeger. En ooit als mensen er achter zouden... nu komen mensen een beetje er achter wat er allemaal gebeurt is en dat... bij sommige mensen roept dat gewoon echt haat gevoelens op en dan is het gewoon logisch dat er ook terugacties gebeuren nu. Vooral omdat er nu niet echt meer iets is om ze tegen te houden. Natuurlijk ze

worden de gevangenis ingegooid, maar vroeger als je ook maar een beetje tegen de kerk was werden de vreselijkste dingen tegen je gedaan en, ja... Want dat was legaal, mocht mensen pijn doen, doden, martelen in de naam van God, dan mag het, dus... En nu is dat niet meer dus nu kan je gewoon dingen tegen de kerk doen zonder er al te erg gestraft voor te worden zeg maar.

Frank: Ok. Dus jij denkt als black metal muzikanten het niet hadden gedaan, dan waren er misschien ook wel andere mensen geweest die het uiteindelijk hadden gedaan?

Dylan: Ehh... ja, waarschijnlijk... ja, als Euronymous nu had geleefd dan was het... de criminaliteit in de black metal is waarschijnlijk echt heel erg toegenomen.

Frank: Is dat voor jou ook echt een reden om bijvoorbeeld een band als Burzum te luisteren? Dat hij echt ook woorden om heeft gezet in daden, echt die dingen heeft gedaan?

Dylan: Ehm... ja, want... ja, eigenlijk wel ja, want, kijk, ik ben het misschien niet eens met de moord op Euronymous maar... ja, eigenlijk wel een beetje, maar... Het was wel terecht want het was zeg maar meer een verdedigingsactie want als Varg Euronymous niet had gedood had Euronymous misschien Varg gedood en.... Je weet niet of het waar was want hij verspreide vele geruchten over dingen die hij zou doen en dan nooit deed, maar ik snap wel dat hij het gedaan heeft zeg maar. En die kerkbranden vind ik alleen maar goed zeg maar, dus...

Frank: Ok. Even kijken hoor... (op mijn vragenlijst) Ja, dan kom ik een beetje terug weer op het begin eigenlijk, maar als je black metal in je eigen woorden zou moeten omschrijven, hoe zou je het dan omschrijven?

Dylan: Het is, ja, controversieel, heel simpel. Het is controversieel en in de muziek zelf zit zeg maar een bepaalde atmosfeer. Het is... dat zijn echt de twee basisprincipes van black metal. Want in andere muziek daar heb je zeg maar... je hebt de muziek maar er zit niet echt een bepaalde atmosfeer bij. Het is moeilijk uit te leggen maar als je black metal met death metal vergelijkt dan hoor je dat er in black metal, de muziek zelf, dat daar meer in zit dan alleen het geluid. Het creëert een bepaalde sfeer en dat heb je niet bij death metal. Natuurlijk, je wordt er waarschijnlijk wel een beetje agressief van en je hebt zin om te pitten, maar het creëert niet een bepaalde atmosfeer zeg maar.

Frank: Ok. Dus dat is ook hetgeen waar je de bands het meest op beoordeeld als je ze luistert? Of je band goed vindt of niet is dat de atmosfeer die ze in hun nummers kunnen leggen?

Dylan: Ja, dat vind ik wel eigenlijk het allerbelangrijkste ja, de atmosfeer er in.

Frank: Ok. En zou je die ook kunnen omschrijven in je eigen woorden, die atmosfeer?

Dylan: Pfff... Nee, het is echt heel moeilijk om te omschrijven wat precies die atmosfeer is. Het, ja... Het valt gewoon... Je voelt gewoon Noorwegen zeg maar in de muziek. Want ik ben wel eens in Noorwegen geweest en, ja, ik vind dat die muziek echt gewoon totaal bij het land past zeg maar. Noorwegen, het is een beetje donker, duister zeg maar, ja, het is een beetje... Het is, al die wouden daarzo, het is een beetje... grimmig. Ja, dat is een goed woord. Noorwegen, het is een beetje een grimmig land en black metal, het past daar echt precies bij zeg maar.

Frank: Ok. Maar denk je dat black metal ook evengoed uit andere landen kan komen?

Dylan: Ja...

Frank: Of denk je dat Noorwegen echt iets speciaals heeft waardoor ze goede black metal kunnen maken?

Dylan: ... het verschilt. Kijk, in Noord-Amerika heb je ook echt van die gebieden en daar heb je ook bepaalde black metal bands die ook echt een duidelijke atmosfeer hebben zoals Wolves in the Throne Room. Maar bijvoorbeeld... andere bands... ik heb ook wel eens bijvoorbeeld een black metal band uit India gehoord en dat is echt... daar zit geen atmosfeer in. Het is leeg. En, ja, je hebt ook bands uit Nederland maar daar zit ook niet echt zo'n donkere atmosfeer in, zoals Carach Angren. Het is wel leuk om af en toe te luisteren maar het is... het heeft niet echt hét black metal zeg maar.

Frank: Ok. Maar... als je dus zoals je zegt die gebieden in Noord-Amerika en Noorwegen, is het dan vooral zo dat waar het vandaan komt dat het een beetje, ja, met natuur heeft te maken en ook een beetje duister moet zijn, niet al te zonnige gebieden?

Dylan: Ja, dat is het wel een beetje. Want ik... hoe heet het? Als het... bij dit soort weer (het interview vond plaats op een warme en zonnige dag) heb ik ook gewoon minder zin om black metal te luisteren zeg maar. Omdat het, ja... black metal, het past niet echt bij zon en alles bij wijze van spreken. En, ja, ik heb als het regent of een beetje koud is ofzo. of in de winter dan heb ik veel meer zin om het te luisteren zeg maar. Gewoon puur omdat het gewoon meer bij het weer past enzo. Dus... ja.

Frank: Ok. Mhh... als je kijkt waarmee black metal zich van de meeste andere muzieksoorten onderscheidt, zoals death metal en thrash metal, is dat voor jou vooral die atmosfeer ook?

Dylan: Ja, dat is echt puur... ja, de atmosfeer is het belangrijkste waarmee het zich onderscheidt zeg maar.

Frank: Ok. Ja, wat zie je eigenlijk als de meest toonaangevende black metal bands van dit moment? Dus niet per se wat je echt zelf de beste bands vindt maar...

Dylan: Wat echt black metal is?

Frank: Ja. Die volgens jou... waarvan je denkt 'ja, dat zijn gewoon de bands met de meeste status op dit moment'.

Dylan: Oh, die het allerpopulairste zijn bedoel je?

Frank: Nee, ja, die gewoon het beste imago hebben en...

Dylan: Oh, even kijken... Ja, dat is best wel moeilijk. Eens even kijken... Wat is echt een black metal band? Dat is een goede vraag. Ehm... want ik kan wel zeggen van bepaalde bands maar die zijn ook inmiddels niet echt bepaald black metal meer. In kan wel bijvoorbeeld een paar albums noemen die ik echt heel erg black metal vind, maar...

Frank: Ja, dat is ook goed.

Dylan: Bijvoorbeeld, ja, dan ik weer terug op Wolves in the Throne Room met het album *Two Hunters*. Dat heeft gewoon zo'n prachtige atmosfeer zeg maar. En ook... een hele controversiële band, Silencer, ze hebben... hij heeft maar één album gemaakt maar dat is zo, ja, ongelofelijk controversieel. Er gaan ook geruchten rond dat hij onder het album, ja, hij is niet helemaal goed bij zijn hoofd hoor, maar... het schijnt dat hij onder het album opnemen zijn handen heeft afgehakt en dat hij dan, ja... ik weet het niet hoor, waarschijnlijk putte hij daar inspiratie uit ofzo. Maar toen het album eenmaal was uitgebracht werd hij ook gelijk naar een psychische inrichting gestuurd. (lacht)

Frank: Is dat echt gebeurt?

Dylan: Ja, er gaan geruchten rond dat het echt is gebeurt en bij foto's van die band zie je hem ook echt met stompjes zitten dus het zou best wel eens heel goed kunnen. Maar echt, ja, een black metal band op dit moment... ja, Watain dat is...het is wel ook een beetje *main*.... Ja, nee, het is niet echt *mainstream* aan het worden. Het is populair aan het worden, maar niet echt... het heeft niet echt invloed op hun muziek zeg maar. Ze blijven echt... heb je wel eens een show van Watain gezien?

Frank: Nee.

Dylan: Want ze waren toevallig bij Graspop dit jaar en ik had een *livestream* gezien daarvan. Maar dat moet je... zal ik je zeker aanraden om een keer te zien, het ziet er echt... ze geven een geweldige show, echt heel erg, ja, duister. Maar, ja... ik zou niet even zo een-twee-drie echt een pure black metal band kunnen noemen.

Frank: En als het gaat om persoonlijkheden in black metal, zijn er daarvan een paar waarvan je zegt dat zijn de belangrijkste op dit moment?

Dylan: Ehm... ja, effe kijke... Eric Danielson van Watain, ehm... misschien ook wel Mortuus van Marduk. Oh, trouwens als ik echt de meest... de echte... een echte black metal band zou noemen... ze bestaan nu tegenwoordig niet meer maar dat heet Abruptum. Het stond gesigneerd destijds bij het label van Euronymous, *Deathlike Silence*, en de eigenaar van die band was zeg maar Mortuus van Marduk maar omdat zijn band nu heel erg populair aan het worden is besteedt hij nu niet echt meer aandacht aan Abruptum. Maar, ja... bijna elke black metal band tegenwoordig... of, so, elke black metal head tegenwoordig die houdt wel van Marduk. En, ja, ik ben toevallig iemand die niet van Marduk houdt, ik weet ook niet waarom niet, maar dat... ja, ik vind Marduk meer gewoon een beetje rammen zeg maar, dat vind ik ook niet echt een atmosfeer er in.

Frank: Maar wat maakt Abruptum volgens dat je zegt 'dat is een echte black metal band'?

Dylan: Omdat... het is ook heel erg controversieel in de muziekstructuur zelf, het heeft niet echt een duidelijke muziekstructuur maar het is ook heel erg chaotisch enzo. en op de een of andere manier klinkt het ook echt wel. Het heeft wel iets en, ja... Het andere bandlid destijds die heette It omdat mensen vonden dat het... hij was zo anders dat hij niet echt een menselijke naam verdiende dus noemde ze hem maar It. En die is dus nu ook dood, maar, ja, dat... die black metal band dat is zeg maar, ja, het is heel erg controversieel. Niet alleen... ja, vooral hun muziekstructuur ook zeg maar.

Frank: Ok. Ja... even kijken hoor. Net had je het ook over Watain, dat je zegt dat die echt een goede show neerzetten. Vindt je het nog belangrijk dat bands live ook gewoon, ja, ook een goede liveshow neer kunnen zetten. Dat ze live hetzelfde klinken als ze op het album laten zien.

Dylan: Ja, dat vind ik eigenlijk ook wel een heel erg belangrijk iets. Het oude... ja, Gorgoroth toen Ghaal er nog was die hadden natuurlijk ook erg controversiële dingen. Zoals mensen kruisigen, bloed over die mensen gooien en dat soort dingen. En, ja, dat heeft ook geleid tot dat ze nooit meer in Polen mochten optreden enzo. en gevangenisstraffen en alles. Die gaven ook wel een hele goede show zeg maar. En Shining die geven ook echt wel hele gave show, maar Shining dat is weer een heel ander verhaal. Want het idee achter Shining, dat heb ik ook pas gisteren gehoord, maar dat is bedoeld dat mensen leren hun leven te vernietigen zeg maar. Om *self-destructive* te worden. Dat heeft hij zelf gezegd en, ja... Hij heeft ook een keer bij een concert heeft hij gewoon van die scheermesjes uitgedeeld zodat mensen die scheermesjes

onder het concert konden gaan gebruiken om zichzelf zeg maar er mee te snijden enzo. En zelf doet hij dat ook onder het concert. En, ja, het is echt... dat is ook echt een controversiële band alleen dat is dan weer een hele andere tak van de black metal.

Frank: Ok. Even kijken hoor... Ja, je had het... Je hebt ook al verschillende stromingen genoemd. Je had het al over depressive, suicidal black metal, The Shining, maar ook ehh... Zijn er nog bepaalde stromingen of subgenres van black metal waar je niet van houdt?

Dylan: Ehm... op zich... ja, ik ben niet echt... ik ben een beetje tegen het nationaalsocialistische gedoe van black metal, want ik vindt rassenhaat echt totale onzin. Ik bedoel ik heb zelf ook Indisch bloed, daar niet van, maar ik zie mensen niet echt als verschillende rassen maar ik zie het als één geheel zeg maar. En om dan daar onderscheidt in te maken vind ik totale onzin. Kijk, als je nou onderscheidt maakt in geloven, ok, dat snap ik nog wel. En dan niet zeggen van 'ik ben christen dus ik heb een hekel aan jou omdat je bijvoorbeeld moslim bent of omdat je joods bent', dat vind ik dan weer nergens op slaan. Maar als je gewoon tegen geloof zelf bent omdat je zelf niet gelovig bent dat vind ik wel beter. En vooral om de dingen die geloven doen zeg maar.

Frank: Maar als je bijvoorbeeld een band goed en je komt er achter dat die er extreemrechtse ideologieën op nahoudt luister je het dan nog steeds?

Dylan: Het verschilt een beetje wat voor extreemrechtse ideologie het is. Want van die white power dingen daar luister ik echt totaal niet naar. Maar als het bijvoorbeeld dingen zouden zijn zoals... even denken, tegen joden dan zou ik het niet erg vinden, want het lijkt heel erg omdat... wat er in de Tweede Wereldoorlog is gebeurd, maar of je nou tegen joden bent of (onverstaanbaar). De meeste black metal is tegen christenen zeg maar. En dan je ook... je hebt metal dat is tegen weer tegen joden, maar het is eigenlijk precies hetzelfde. Het wordt alleen erger gezien omdat daar daadwerkelijk een uitroeiing van is geweest. Maar technisch gezien is Jodenhaat precies hetzelfde als christenhaat dus daar heb ik niets op tegen. Kijk, want ik ben zelf tegen bijna elk geloof, dus... of het dan... dus daar zou ik niet echt onderscheidt in maken.

Frank: Ok. Mhh... je hebt ook al kort iets genoemd van platenlabels, zei je al.

Dylan: Ja.

Frank: Want ehh... Maar maakt het voor jou nog uit bij welk platenlabel het zit?

Dylan: Nou... ik heb het liefst niet dat een band bij *Nuclear Blast* zit. Ken je dat?

Frank: Ja.

Dylan: Want dat is zeg maar echt de meest *mainstream* platenmaatschappij en, ja, daardoor veranderen bands best wel heel erg. Die willen echt... volgens mij dwingen die echt bands om meer *mainstream* te maken zodat ze meer fans krijgen en daardoor ook de muziek totaal heel erg onderuit gaat. En, ja... ja, het klinkt raar van meer fans krijgen en dat dan de muziek onderuit gaat maar dat is vooral van... dan wordt de muziek minder extreem zodat meer mensen het gaan luisteren en, ja, daar ben ik dus heel erg op tegen. En ook dingen zoals *Metal Blade*, die zijn ook heel erg... *mainstream* enzo. dus daar hou ik ook niet echt van.

Frank: Ok. Dus het is vooral belangrijk dat het platenlabel waarbij de band zit dat die dan gewoon... nog steeds de muziek maakt waar ze zelf voor staan?

Dylan: Ja, dat het niet al teveel effect heeft op hun muziek zeg maar. Kijk bijvoorbeeld bij Immortal naar het laatste album, *All Shall Fall*. Ik bedoel ik vind het nog best een goed album en ze hebben hun teksten wel behouden maar het is echt... de muziek is echt totaal veranderd. Het lijkt echt op geen enkel ander album van hun. Dus dat vind ik wel erg naar.

Frank: Ok. Ja, je vindt ze dus achteruit gegaan met dat album?

Dylan: Ja, ik vind het eigenlijk wel een beetje achteruit gaan. De teksten blijven nog wel hetzelfde, echt van die Noorse natuurdingen weet je wel. Maar het is wel echt heel erg veranderd.

Frank: Ok. Even kijken... Ik zit even te kijken welke vragen ik nog niet heb gehad.

Dylan: Het is ook wel erg grappig, ehm... Euronymous, de... echt de maker van black metal, die zei ook dat als je je probeert een heel beeld van hem te scheppen dat hij heel erg extreem was en alles weet je wel, maar hij... het schijnt dus dat hij echt gewoon nooit alcohol dronk, dat hij nooit blowde ofzo., drugs gebruikte. Hij was echt een hele slimme leerling, het schijnt dat hij altijd maar tien enzo. haalde. Hij was een beetje ook een moederskindje schijnt het. En op een dag vroeg Varg ook of hij een keer mee ging met kerkbranden omdat hij heel vaak zei van 'ja, we moeten ergere dingen doen' en dat soort dingen, maar dat hij zelf nooit wat deed. En toen was hij dus wel mee gegaan een keer met een kerkbrand maar waarschijnlijk, schijnt het dus dat hij alleen maar heeft toegekeken en zelf helemaal niets heeft gedaan. Dus... dat het echt iemand was van 'ik ben hip'. Hij was zeg maar iemand van zeggen dat hij heel wat is wat hij eigenlijk gewoon, ja, niet echt is.

Frank: Ok. Jij hebt zoiets van, ja, als bands of muzikanten, weet je, als die zeggen of een imago scheppen dat ze extreem zijn dan moet je het doen ook?

Dylan: Ja.

Frank: Anders moet je het gewoon niet zeggen?

Dylan: Ja, inderdaad.

Frank: En, ja, keyboards in black metal, vindt je dat dat ehh... hoe denk je daar over?

Dylan: Ehm... het verschilt. Ja, eigenlijk vind ik dat het echt gewoon puur alleen gitaren moet zijn en geen elektronica er in gebruikt moet worden. Maar... als ze het gebruiken dat voegt het meestal wel iets toe, maar... Want, ja, gewoon, je kan er... door een keyboard kan je er een duistere toon aan toevoegen. Maar in het algemeen ben ik wel tegen zeg maar. Want, ja, elektronica er aan toevoegen dat is dan ook wel weer heel erg... ja... dan kom ik er toch weer op terug op dat woord, maar dat is toch wel heel erg *mainstream* zeg maar.

Frank: Even kijken... vindt je het ook belangrijk om cd's te kopen van bands die je goed vindt, of download je ook toch wel muziek?

Dylan: Ja, het is het belangrijkste om bands te ondersteunen door middel van concerten zeg maar, want dat is echt hun bron van inkomsten. Natuurlijk, ze verdienen ook aan cd's, maar dat is heel weinig zeg maar omdat... de platenmaatschappijen houden het grootste deel van die cd's. Maar als je echt heel er van een band houdt vind ik wel dat je wel cd's moet kopen. Ik heb zelf ook een paar cd's maar niet echt heel veel. Nou heb ik ook nog niet echt veel aan cd's want, meestal luister ik toch alles op de computer ik gebruik ook nooit de radio. Maar zodra ik bijvoorbeeld een auto heb weet ik zeker dat ik heel veel cd's ga kopen om puur in de auto te luisteren. Want dan heb ik er daadwerkelijk ook wat aan.

Frank: Is het nog zo dat er bepaalde albums zijn die je wel koopt en andere misschien, ja... Ja, ligt het nog ergens aan of je een album koopt of niet? Ik bedoel, hoe zal ik het zeggen. Dat je bepaalde muziek wel koopt en andere gewoon alleen maar download.

Dylan: Nee, het is gewoon of... als het echt een goed album is dan koop ik het en of het ook echt van een band is die ik wil steunen zeg maar. Bijvoorbeeld dat oude album van Dimmu Borgir, *Stormblåst*, ik vind dat echt wel een heel vet album, maar zoals ze nu zijn dan wil ik ze gewoon niet steunen zeg maar. Dus dan zal ik ook nooit dat album kopen.

Frank: Ok. Even kijken... Ben je trouwens van mening dat er vandaag de dag nog steeds originele black metal bands opkomen?

Dylan: Ja... weinig, weinig. Maar ze komen... ze zijn er nog steeds. Vooral... ja... het ligt er ook een beetje aan in welk land zeg maar. Bijvoorbeeld in Nederland zie je ook wel heel veel black metal... zie je ook wel een paar black metal bands maar dat is niet echt bepaald rare black metal, als je begrijpt wat ik bedoel. Maar, natuurlijk, ze komen nog steeds op alleen... het is moeilijk te vinden.

Frank: En als je kijkt... hoe vindt je zeg maar dat, ja... hoe vindt je dat black metal zich heeft ontwikkeld? Vindt je dat het zich goed heeft ontwikkeld of dat het toch achteruit is gegaan sinds de opkomst ervan? Of hoe... vindt je dat het een positieve ontwikkeling door heeft gemaakt?

Dylan: Ja, eigenlijk... ik vind dat het wel een beetje achteruit is gegaan omdat het gewoon zo... populair is geworden. Het was beter als het zeg maar echt een beetje underground was gebleven zeg maar en zich niet zo verspreidt had, maar... ja, aan de andere kant anders waren wij er misschien niet mee in aanmerking gekomen dus dat was wel raar geweest. Maar het zou wel vetter zijn geweest als het gewoon echt in een bepaalde kring was gebleven, niet al te groot, en dat je dan opeens... kom je bijvoorbeeld iemand op straat tegen met bijvoorbeeld zo'n *patch* weet je wel, en dan denk je 'wow, er is nog iemand die precies dezelfde muziek als mij luistert' weet je wel. En, ja, nu is dat... nu heb je dat veel sneller, nu is het niet echt gewoon van iemand die toevallig ook die muziek luistert, nu kom je dat veel sneller tegen. En dan was het wel echt een stuk leuker geweest.

Frank: Ok. Maar ja, je vindt dus... maar je vindt ook dus zeg maar de populariteit, dat daardoor juist de muziek achteruit is gegaan?

Dylan: Ja, zeker. Want, ja... mensen gaan het nu ook gewoon maken omdat ze er... ja, zij willen er ook... ja, hoe zeg je dat? Die gaan het maken puur gewoon puur omdat ze het leuke muziek vinden en die hebben gewoon schijt aan de hele ideologie dus daarom vind ik het wel echt slecht. En, ja...

Frank: Mhh... even kijken. Volgens mij heb ik het meeste nu wel gehad. Ik zal even snel kijken...

Dylan: Maar black metal, ja, het is... kijk het is natuurlijk wel metal maar het is echt totaal anders dan alle andere metal soorten. Je kan het echt gewoon eigenlijk als een bepaald... apart genre zien. Gewoon puur omdat er ook een hele totaal andere ideologie achter zit en hele cultuur is, was... is. Gewoon puur omdat het zo anders is zou je het als een aparte muzieksoort kunnen zien. Maar ja... Maar in sommige bands zijn ook nog wel echt invloeden te horen van hoe het ontstaan is. Bijvoorbeeld punkinvloeden... In sommige bands zijn echt heel veel punkinvloeden te horen en... thrash metal invloeden ook, want het is een beetje ontstaan uit die twee muzieksoorten en, ja... Officieel, de allereerste black metal bands waren een beetje heavy metal achtig, zoals Venom enzo. weet je wel. En... ja, dat is niet zo supergoed meer terug te horen maar dat... vooral punk dat is echt nog wel heel goed terug te horen in sommige muziek. Vooral, ja, Nattefrost, ken je dat misschien?

Frank: Ja.

Dylan: Daar is het ook heel goed terug te horen.

Frank: Mhh...denk jij... je had het erover dat die ideologie en cultuur er omheen dat die heel belangrijk is? Denk jij dat de meeste.... ja, even kijken... ja hoe zal ik dat zeggen? Dat de meeste muzikanten goede vertegenwoordigers zijn van die ideologie en cultuur? Of zijn er ook black metal muzikanten die je daar geen goede vertegenwoordigers van vindt, van die ideologie en cultuur?

Dylan: Ja, dat... daar zit zeker verschil in. Ehm... ja, echt die hele controversiële mensen, Nattefrost, Kvarforth van Shining, ehm... Eric van Watain, dat soort mensen, die hebben die hele controversiële dingen en daarom vind ik ze hele goede vertegenwoordigers. Maar, ja, mensen als Shagrath van Dimmu Borgir enzo. dat geeft een veel minder erg beeld van black metal en, ja... Maar.... ik heb... het is wel, als je black metal wilt gaan luisteren is Dimmu Borgir wel een goede start zeg maar. Want black metal, dat... ja, je moet het zeg maar trainen om te luisteren. Je kan niet in één keer zeggen van 'wow, nu hou ik van black metal', maar je gaat zeg maar steeds een stapje harder, harder, harder. Want ik zelf heb ook Dimmu Borgir nog geluisterd, want ik zei eerst dat ik eerst Gorgoroth luisterde maar wat ik heb vergeten is dat ik eerst nog Dimmu Borgir heb geluisterd en, ja, op een gegeven moment kwam ik er achter toen ik me er een beetje meer in ging verdiepen dat het echt eigenlijk totaal niet klopt en toen ik ook meer ging onderzoeken naar andere bands kwam ik er ook achter dat er wel veel vettere shit is enzo.

Frank: Ok. Ja, dus voor jou... het is gewoon, ja... echte black metal muzikanten dat zijn gewoon die, ja, je zegt die echt black metal zijn zijn vooral mensen die controversiële dingen doen?

Dylan: Ja, heel erg ja. Dat zijn echt de belangrijkste.

Frank: Draagt dat bij, voor jou, aan de oprechtheid van hun?

Dylan: Ehm... ja, eigenlijk wel ja. Dat is net zoals van, ja, grootspraak. Want je kan wel zeggen dat je black metal bent want ik maak black metal. Maar dat betekent niet gelijk dat je het bent. Je moet ook... je moet de hele achtergrond... eigenlijk vind ik wel dat je echt de achtergrond ervan moet weten. En, ja, je moet je ook wel een beetje zo gedragen zeg maar om, ja... om zeg maar ook black metal te willen zijn. Want anders, ja... de rest vind ik maar een beetje *posers* zeg maar die maken het en verder er niets van af weten enzo. zeg maar. Maar als ik black metal tot een ander genre zou toeschuiven zou ik het eerder tot een subgenre van punk toeschrijven dan metal. Want punk dat is natuurlijk ook best wel heel erg anti

mainstream enzo. en aangezien black metal ook wel een beetje punk invloeden heeft vind ik het eerder een subgenre van punk dan metal. Dus... ook al is black metal natuurlijk wel een stuk harder dan punk, ik vind dat het meer daar toegeschreven aan kan worden.

Frank: Ok. Ja, je zei al van... dat voor jou, ja, belangrijk is dat de echte black metal muzikanten ook een beetje, ja... controversiële dingen doen enzo. Maar denk je dan ook dat, ja, dat black metal iets is dat iedereen kan maken of moet je er ook wel een bepaalde persoonlijkheid voor hebben of... iets.

Dylan: Ehm... ja, je moet er wel een bepaalde persoonlijkheid voor hebben, want ehh... kijk je hoeft natuurlijk niet per se zo te gedragen maar zodra... je moet wel echt er wat vanaf weten vind ik en een beetje van die teksten hebben zeg maar wat controversieel is en dan hoeft je je nog niet zo bij een concert te gedragen maar eigenlijk... als je het echt totaal zo wilt zijn dat vind ik dat je je ook wel zo moet gedragen. Maar er zijn maar heel weinig mensen die dat doen en je moet er ook wel echt een bepaalde persoonlijkheid voor hebben, want... als je echt een beetje die extreme show kijkt, dat doe je niet zo maar zeg maar. Daar moet je wel een bepaald iemand voor zijn. Omdat het toch, ja, best wel hard is.

Frank: Ok. En... ja, zijn er nog bepaalde op het gebied van uiterlijk waar muzikanten volgens jou aan moeten voldoen?

Dylan: Nee, eigenlijk vind ik dat totaal niet. Want een kleding toeschrijven aan een bepaalde muzieksoort dat... ja, dat is... nee, dat vind ik niet echt kloppen. Je moet gewoon een beetje zelf denken van 'wat vind ik hierbij passen' weet je wel. En... het moet wel extreem zijn, daar niet van, maar je moet het wel een beetje zelf kunnen verzinnen en niet maar na-apen.

Frank: Dus *corpsepaint* dat hoeft voor jou niet echt bij bands?

Dylan: Ehm... nee, dat vind ik... nee. *Corpsepaint* vind ik echt één van de minst belangrijke dingen.

Frank: Ok. Ja, je zei van ehh... ja, niet echt zomaar iets na-apen enzo. met uiterlijk. Is het eigenlijk volgens jou, denk ik hoor... zou je kunnen zeggen dat het zeg maar eigenlijk is dat, ja, dat er niet echt dingen zijn waar ze aan moeten voldoen qua uiterlijk, als ze maar gewoon uitstralen hoe ze zelf echt zijn? Of... zeg ik dat goed?

Dylan: Ja, ook. Maar ze moeten ook een beetje extremiteit uitstralen, maar... dat is echt het enige wat wel een beetje belangrijk is, ze moeten extremiteit uitstralen. Maar voor de rest hoeft je niet echt bepaalde kleding te hebben zeg maar.

Frank: Ok. Maar je kunt dus ook... ja... denk je dat er ook bands zijn die extremiteit uitstralen terwijl ze dat zelf helemaal niet zijn?

Dylan: Ehm...

Frank: Net had je het over Euronymous, toen zei je van 'ja...'

Dylan: Ja, dat is een goed voorbeeld, Euronymous. Hij kwam wel een beetje zo over op het einde maar eigenlijk was hij het echt totaal niet. Maar het was ook... dat is wel iets echt wat hij gedaan heeft, want Dead die was zeg maar door Euronymous is hij dood gedaan. Euronymous heeft hem niet vermoord maar het schijnt dus dat Euronymous die heeft hem helemaal omgepraat tot zelfmoord. Ik bedoel, hij had het wel al heel vaak in gedachte en... maar hij was niet echt daadwerkelijk meer van plan, maar Euronymous heeft hem toen dus zeg maar wel zo toegepraat om het toch weer te doen en... ja, uiteindelijk heeft dat dus geleid tot zijn dood.

Frank: Ok. Mhh... en hoe verwacht jij dat black metal zich zal ontwikkelen de komende decennia? Als je bijvoorbeeld kijkt naar de komende twintig jaar?

Dylan: Nou, ik denk... misschien zal het wel weer gaan toenemen, want, kijk, er zijn weinig mensen die zich er in verdiepen maar ze zijn er wel. En het moet maar bij een bepaald iemand terecht komen die dat wel weer een heel goed idee vind om kerken te gaan branden en ik weet zeker dat het ook wel gaat gebeuren weer. Dat er iemand is die het weer gaat doen. En ik weet niet of het bij kerkbranden blijft maar ik weet wel zeker dat dat... dat er iemand komt die dat weer gaat doen.

Frank: Ok... en, ja, qua muziek, hoe denk je dat het zich verder ontwikkeld?

Dylan: Ja, het valt niet echt... natuurlijk er zullen nog miljarden subgenres bijkomen, maar ik denk niet dat het... dat meer om de teksten gaat, want muzikaal kan het zich niet echt verder meer ontwikkelen, dan moet het echt weer een totaal nieuw genre worden.

Frank: Ok. Jij denkt eigenlijk om muziekgebied, alles wat gedaan kan worden in black metal is grotendeels al gedaan qua stijl enzo.?

Dylan: Ja. Het zal nu echt waarschijnlijk dan leiden tot een hele totaal nieuwe muzieksoort.

Frank: Ok. Mhh... ja. Ik Op het eind wil ik het altijd nog even kort samenvatten. Even kijken... als ik het goed heb, voor jou is het eigenlijk ehm... ja, jij zegt heel die achtergrond, die ideologie er omheen is in black metal minstens even zo belangrijk als de muziek zelf.

Dylan: Ja.

Frank: En... even kijken. Ja, het volgens jou vooral... in black metal vooral om controversieel zijn.

Dylan: Ja.

Frank: Het maakt niet eens echt uit waarover ze zingen, als het maar een beetje extreem en controversieel is.

Dylan: Ehh... ja, het moet echt gewoon controversieel zijn.

Frank: Ok. En die, ja, dat is ook hetgeen wat de muzikanten zelf uit moeten stralen, die extremiteit.

Dylan: Ja. Eigenlijk wel, ja.

Frank: Ok. Ja, dat was het eigenlijk heel kort in een notendop. Ja, ik weet niet of je nog iets hebt waarvan je had verwacht dat het... wat ik zou vragen maar ik niet heb gedaan?

Dylan: Ehm... ja, het was wel ongeveer wat ik verwacht had.

Frank: Ok. Is er nog iets wat je zelf nog willen zeggen?

Dylan: Ehm... nou, gewoon dat ik het best wel leuk vond om te doen. Als je die interviews die je... of je scriptie gaat dat nou puur over black metal of...

Frank: Ja.

Dylan: Ok. Het is echt puur black metal?

Frank: Ja. Ja, het gaat over de beeldvorming van de bands die er bij de Nederlandse black metal fans is eigenlijk, daar gaat het om.

Dylan: Ok.

Frank: Het gaat vooral eigenlijk om het niet-muzikale er omheen, heel die cultuur er omheen, waar bands en muzikanten aan moeten voldoen volgens fans, wat ze belangrijk vinden in bands, dat soort dingen allemaal.

Dylan: Ok. Vet.

Na het interviews stuurde Dylan nog het vorige bericht:

hey,

nog ff terugkomend op het interview, toen wist ik ff niet de meest ware black metal band te noemen. maar nu shciet het me toevallig te binnen. ik denk dat ik op dit moment carpathian forest de meest ware black metalband vind

groetjes!

Interview 12: Nick

Naam: Nick

Leeftijd: 26

Datum interview: 30-06-2011, te Bergambacht

Duur interview: 1:32:55

Frank: Nou... ok, hij neemt op. Ja, het is... dat zal ik nog even uitleggen. Het is de bedoeling... het zijn diepte-interviews, dus dat betekent dat ik niet per se een vaste vragenlijst af hoeft te werken. Het is meer dat het een beetje... gewoon, ja, in de vorm van een gesprek plaatsvindt. Dus, ja, als jij iets zegt dan kan ik daar gewoon op in gaan en als je zelf iets wilt zeggen kan je dat gewoon opbrengen.

Nick: Ja.

Frank: Het hoeft per se op de vragen gerelateerd te zijn, je kunt gewoon alles opbrengen enzo.. Dus...

Nick: Ok.

Frank: En ik wil eerst nog wel wat persoonlijke gegevens die ik er altijd in doe. Ten eerste leeftijd?

Nick: Ik ben zesentwintig jaar.

Frank: Ok. En woonplaats dat was Bergambacht?

Nick: Ja, klopt.

Frank: En het is ook... je kan anoniem in het interview opgenomen worden. Maar ik kan je gewoon onder je voornaam er in zetten als je wilt, zonder je achternaam, maar je mag ook gewoon zelf een naam verzinnen als je wilt.

Nick: Ja, je mag mijn voornaam wel er in zetten.

Frank: Ok.

Nick: Ja, is goed.

Frank: Ok, is goed. Nou, dan nu de vragen. Hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Nick: Ja, gewoon door ehh... ja, mensen boden het aan gewoon. Op een gegeven moment..., het trok mij gewoon erg aan, black metal. Sowieso door die buurjongen die bij ons in de kerk kwam. Ja, het was eigenlijk de enige muziek waarbij ik gelijk mijn emoties in kwijt kan. Stom genoeg. Ja, ik weet niet of je snapt wat ik bedoel. Het was eigenlijk de eerste keer ik echt

zoiets had van dit is voldoening voor mij als ik muziek luister. Met andere muziek had ik dat gewoon niet.

Frank: Ok. Maar hoe lang geleden was dat ongeveer? Dat je het ontdekte?

Nick: Ik denk... ja, ik denk nou ongeveer veertien, vijftien jaar. Iets langer.

Frank: Ok. Dus eigenlijk echt al vanaf dat je acht, negen was ofzo.?

Nick: Ja.

Frank: Ok. En... even kijken. Hoeveel uur luister je het momenteel per week? Dan puur black metal, zonder andere soorten metal erbij.

Nick: Puur black metal, ik sta er eigenlijk mee op en ik ga ermee naar bed. Ja, het is dat ik nou niets op heb staan maar ik luister echt de hele dag. Ja, bijna... ja, echt bijna de hele dag naar black metal. [lacht]

Frank: Ok. Maar luister je dan ook nog andere soorten muziek er naast?

Nick: Ja, naar Lamb of God. Dat is dan weer geen black metal, maar dat is wel gewoon metal. Ja, voor de rest luister ik alleen maar naar metal. Ik heb niet... ik weet niet. Ik heb niet... ja, ik kan wel naar rock luisteren. Ik heb wel periodes dan luister ik bijvoorbeeld naar Jimi Hendrix of ehh... Led Zeppelin of Bob Marley and The Waylers en (onverstaanbaar) van reggae. Dat vind ik wel soms leuk om aan te horen. Maar negen van de tien keer is er echt metal is.

Frank: Ok. En... dus, ja, zou je dan zeggen dat het merendeel van de muziek die je momenteel luistert black metal is?

Nick: Ja.

Frank: Ok. En heb je ook... luisteren veel mensen in je directe omgeving ook naar black metal? Je familie, vrienden of ehh...

Nick: Nee. [lacht] Mijn vriendin is echt ehh... die houdt echt van Christina Aguilera en dat soort dingen. En mijn familie is zwaar christelijk. En mijn vrienden, ja, dat zijn ook weer aparte dudes. Maar niet dat ze echt... ze luisteren naar van alles maar het zijn niet echt black metalheads. Het zijn gewoon een stel skaters die, hoe moet ik dat zeggen... ze sporen niet echt die gasten.

Frank: Ok. Dus je bent er gewoon vanuit jezelf een beetje ingerold na een tijdje.

Nick: Ja.

Frank: Ok. En de meeste bands die je nu luistert, hoe heb je die ontdekt?

Nick: Ja, een beetje research op internet, interesses, optredens af gaan, metal bijeenkomst, bij Effenaar ehh... ja, overal eigenlijk. Ja. Bij eigen optredens. Ook door andere muzikanten die tegen mij kwamen van 'hey, dat is een vette band', heb ik door de jaren heen...

Frank: Ok. En ga je nog vaak naar optredens van black metal bands?

Nick: Nou... een stuk minder. Ik ga nou aankomend weekend toevallig met Karel [waarmee ik eerder een interview afgenomen heb en die me in contact heeft gebracht met Nick] naar een metal... ja, wat is het. Het is meer meeting weer.

Frank: Fortarock bedoel je?

Nick: Ja, in Nijmegen. Ja.

Frank: Ok. Maar als je een beetje schat, hoeveel optredens per jaar? Het hoeft niet precies hoor, gewoon een beetje een schatting.

Nick: Ik denk rond de vijf, zes.

Frank: Ok.

Nick: Ja, het is wel erg weinig, maar ik ben druk met mijn eigen leven op het moment.

Frank: En, ja... wat is voor jou echt... dat noemde je in het begin ook wel een beetje, weet je wel, dat je echt je emoties er in kwijt kan. Maar als je nog ehh... ja, wat is voor jou echt de aantrekkingskracht van black metal? Hoe zou je dat omschrijven?

Nick: De genialiteit hoe nummers in elkaar staan. Ehh... ja... het is zo moeilijk in elkaar gezet dat het... kijk als je een gemiddeld metal nummer neemt, bijvoorbeeld zeg (onverstaanbaar) van een popband zoals Conan of Deaftones en je luistert één keer en als muzikant speel je het gelijk. Maar als ik bijvoorbeeld Death Skin Mask van Slayer pak of ik pak... een bepaald nummer van Slipknot of wie dan ook, of Cradle of Filth, je bent er echt een week mee bezig wil je het echt door krijgen. Elk... loopje, elk solotje, elk dingetje, dat is gewoon, ja, ziek. Dat maakt het voor mij, ja, zo van 'wat is dit voor geniale muziek'. Dat is voor mij de klassieke muziek van nu als het waren. Als je snapt wat ik bedoel. Het is teveel om eigenlijk in één keer te kunnen verwerken. Als je er echt op ingaat dan hé.

Frank: Ja. Ok. Dus, ja, vooral uiteindelijk dat je inderdaad er minder snel; op uitgekeken raakt of dat er meer inzit gewoon?

Nick: Ja, precies. Ik vind het heel verfrissend juist vergeleken met... als ik een hiphopnummer hoor dan... ja, misschien zieke teksten die hij achter elkaar weet te plakken maar het is nogal sloom en niet geniaal en vaak afgepakt en, ja... Bij metal is het toch, ja, je ziet... je hoort de gitarist op eendertigste viervierde spelen en de basist die maakt vette dingen, de drummer kun je al niet meer volgen met zijn dubbel base. Ja, dat maakt het

gewoon helemaal voor mij, ja. Nou heb ik het, ja... echt gewoon de mensen, de sfeer die er omheen trekt. Gewoon een goede... maakt niet uit op wat voor metal feest je bent, je hebt altijd een goede, broederlijke sfeer daar. Ja, dat is iets wat me altijd heel erg heeft vastgehouden ook in de metal.

Frank: Ok. Ook de hele scene en subcultuur er omheen eigenlijk?

Nick: Ja.

Frank: Ok. Ja, wat je zei eigenlijk al, dan net voor dat interview, dat je ook al nog vanaf je vierde al drumde... maar dat zeg je ook, de complexiteit, maar denk je ook dat je dan zelf ook instrumenten speelt, dat je het daarom meer waardeert, black metal? Of dat het er aan bij heeft gedragen?

Nick: Ja, ik denk het wel. Want veel gasten die vaak niet weten waar ze het over hebben, dus geen instrument spelen of... niet dat ik iedereen wil zeggen die dan geen instrument speelt dat ze dan geen verstand hebben van muziek, want er zijn genoeg gasten die geen instrument spelen maar die mij de bek vol met tanden vol met praten. Bij wijze van weet je wel. Die kunnen met dingen aankomen wat ik nog nooit heb gehoord. Maar... vaak zijn die gasten toch de huppels die zeggen van 'ja, dat is geen muziek'. Ja, dan zeg ik tegen hun van 'zet Slayer eens een keer gewoon op clean en probeer dat maar eens vol te houden'. Dan zie je dat hij gewoon zwaar Spaans speelt of iets, weet je wel, maar dan op zo'n snelheid. Ik begin het gewoon, ja... hoe moet ik het zeggen. Het is voor mij gewoon... ja... Wat was de vraag ook alweer?

Frank: Oh, of je zelf... of dat je zelf ook al lang... dat je ook muzikant bent, dat dat...

Nick: Ja, dat klopt wel. Maar ik denk dat ehh... ik denk dat als jij geen muziek maakt dat je ook zoiets hebt van 'wat is dat voor teringherrie'. Dat je niet kan... vaak kan onderscheiden van 'dit is een drum, dit is een bass, dit is een gitaar'. Ik denk dat dat wel... mijn broertje die speelt geen muziek, die houdt er ook totaal niet van. Die luistert de hele dag naar 50 Cent.
[lacht]

Frank: En, ja, wat zijn jou favoriete black metal bands van dit moment?

Nick: Ja, ik heb er maar één op het moment, dat is wel heel slecht. Ik was eerst ook wel gek op Cradle of Filth en Slayer vooral. Maar nou is het echt alleen Slayer. Maar ja, ik weet niet of je dat op het moment echt black metal kan noemen, want veel mensen...

Frank: Nee, het is misschien meer thrash.

Nick: Ja, ze zeggen ook thrash, ja. Maar ja, Cradle of Filth... als ik echt moet zeggen van dit is zware, ja, black dan zeg ik toch wel Cradle of Filth, ja.

Frank: Ok. Maar ook ehh... wat spreekt je echt aan aan die bands? Wat spreekt je überhaupt aan aan de bands die je luistert? Waarom zijn dat je favoriete bands dan?

Nick: Wat ik mooi vindt aan Cradle of Filth is dat die gasten zo fanatiek zijn. En vooral die zanger. En in de zin van... kijk, hun beginnen daar op honderd procent en ze eindigen met honderdveertig procent, hun concert. Als je snapt wat ik bedoel. Het is niet dat ze zoiets hebben van 'ok, dit zijn de laatste nummers, laten we effe wat rustige nummers spellen'. Nee, het gaat altijd van rustig naar snel. En de dynamiek... de dynamiek die er in zit als je snapt wat ik bedoel. Je weet altijd precies waar het naartoe gaat, het gaat altijd ehh... een beetje op een bepaald tendens (9:45). Dat... ik vind dat moeilijk terug te vinden in bepaalde bands. Als je kijkt naar black... is vaak ehh... één minuut lang er keihard tegenaan en dan weer een nieuw nummer, keihard er tegenaan. Daar heb ik ook wel respect voor. Is moeilijk. Maar ik hoe meer van de... Dynamiek heel erg die er in zit.

Frank: En... ja, maar waarmee onderscheidt... ja, laat ik het zo zeggen. Hoe zou jij black metal in je eigen woorden omschrijven?

Nick: Black metal... ja... onderscheidt zich eigenlijk van de jongens. Als ik het zo zeg. Als je echt metal bent en je speelt black metal... voor mij is dat eigenlijk de ultieme vorm in metal om te kunnen spelen, als je snapt wat ik bedoel. Echt gewoon qua muziek zelf... ehm... hoe zou ik het omschrijven? Ja, keiharde technische teringherrie. [lacht] Ja, voor de rest heb ik er niet echt een omschrijving voor. Ik vind het... ja, gewoon te geniaal gewoon vaak.

Frank: Ok. Het is, ja... je zei dat ze... ja... dat ze vergeleken met andere black metal bands... ja, dat zijn echt de jongens vergeleken... enzo. Maar is het... daarbij... als ik het goed samenvat, dat eigenlijk black metal voor jou dan net een stapje verder gaat nog dan andere metal soorten? Als je kijkt waar het in verschilt van bijvoorbeeld death metal ofzo. of nu metal, dat soort dingen, dan...

Nick: Dan vindt ik dat black metal net ehh... net alsof je je lat hoger zet op dat moment als je dat zou maken, weet je wel, als muzikant. Dan ben je goed bezig. Vind ik in ieder geval.

Frank: Ok. Ja.

Nick: Het is voor mijn band niet haalbaar. Ik kan het als drummer wel aan, maar ik weet dat ik als geheel het niet voor elkaar zou krijgen. Dat zal een jaartje of veertien nog duren. [lacht] Bij wijze van, weet je wel. Ik vind het wel klote, maar het is gewoon realiteit.

Frank: Ja. Ok. En, ja... is dat dan ook, ja... wat het voor jou zo speciaal maakt, de moeilijkheid er van?

Nick: Ja, die gasten zijn gewoon... ik zie ze gewoon als de elite onder de metal. Als je ziet hoeveel mensen er eigenlijk lopen te vertellen qua muzikanten van 'ja, dat kan ik ook spelen', maar uiteindelijk gewoon niet kunnen spelen. Er zijn zoveel gasten die zeggen van 'ik speel muziek'. Kijk, in mijn vorige band, Smoking Buddha, zeiden al die muzikanten van 'wij kunnen echt wel metal... juist goed, hardcore metal of nu metal kunnen wij makkelijk spelen. Maar death of black metal...'. Dat gaat een stapje verder gewoon. Dat... ja. Kijk als drummers, als je nou zo lang bezig bent, dat is anders. Je traint je eigen gewoon op snelheid. Ik... ik ben ook... als ik drum ben ik de hele dag bezig met metronoom om zeg maar die snelheid te halen en op een gegeven moment heb je het met je conditie en je lichaam te pakken gewoon. Maar als gitarist ben je gewoon op eendertigste allemaal verschillende snaren aan het pakken gewoon. Dat heeft niets met conditie te maken, dat heeft gewoon met techniek te maken. En dat zie je bij black metal heel erg terug. Dan zie je ze echt gewoon over dat ding heen vlammen. En dan geneens heb ik het over een zessnarige gitaar, maar soms ook zeven- of achtsnarige gitaar. Ja, absurd. Daar heb ik echt respect voor.

Frank: Ja, is het ook bijvoorbeeld, ja... als ik het zo hoor dan let je ook heel erg zeg maar op de muziek... hoe technisch de muzikanten zijn enzo. in bands. Maar, ja, wat bijvoorbeeld ook wat je aanspreekt een beetje is het dynamische. Volgens mij zei je in het begin ook al je kan van dat, ja, je kan je gevoel er in kwijt. Maar als je bij een band iets hebt van 'nou, echt de sfeer is goed, het gevoel' maar je hoort de muzikanten en dan zeg je 'ja, eigenlijk is het wel heel simpel wat ze spelen', zou dat nog steeds een favoriete band van je worden?

Nick: Dat kan be... ja. Als... mij boeit het... ja, kijk, ik vind het ook geniaal als ze iets heel makkelijk iets heel geniaals kunnen laten klinken als je snapt wat ik bedoel. Er zijn bands die spelen hun nummers op één bass en dan hebben ze... of één snaar en dan hebben ze hun gitaar zeg maar in drop-D gestemd. En dan sta je in het begin van 'damn, dat klinkt moeilijk man' als je je koptelefoon op hebt. Maar dan zien je ze in het echt of dan kijk je naar de tabs en staat er gewoon één basslijn eigenlijk wat ze op hun elektrische gitaar spelen. Dan denk je zoiets van 'fuck, dit is eigenlijk makkelijk'. Maar wel geniaal gewoon weet je wel. Ik had het bijvoorbeeld op mijn veertiende, toen ging ik naar Deaftones luisteren... iets heel anders, maar... toen hadden ze één nummer dat heet Board volgens mij. En dat is op één gitaarsnaar gespeeld. Dus toen ben ik begonnen met gitaarspelen. Ik vond het zo geniaal dat ik al één nummer kon spelen door hun en dat het eigenlijk zo gemakkelijk was gemaakt maar zo vert klonk gewoon. Het klonk wel metal voor bepaalde mensen ja. Ik vind dat heel stoer.

Frank: Ok. Ja, het is voor jou eigenlijk... hetgeen waar je de bands vooral op beoordeeld als je muziek luistert is gewoon... de pakkendheid van de nummers zelf eigenlijk? Dus dat ze...

Nick: Ja.

Frank: Maar, ja, kan je dan wel zeggen dat het voor jou wel iets bijdraagt als het muziektechnisch heel goed in elkaar zit? Als het echt hele vaardige muzikanten zijn?

Nick: Ja, zeker. Ja.

Frank: Dat je dan meer respect of bewondering voor de bands hebt?

Nick: Ja, zeker. Ja. Ik ehh... kijk, ik heb dan een periode dat ik, ja, heel rustige metal luister zoals Metallica of Iron Maiden. Nou heb ik heel veel respect voor die lui, maar als ik dan, ja, Slipknot erlangs moet zeggen dan heb ik toch zoiets van... dat vind ik Slipknot toch wel tien keer beter gewoon. Terwijl het gewoon hele lomp... dat is gewoon teringherrie. Als buitenstaander denk je echt gewoon van 'wat is dat voor grafherrie?'. Maar ze spelen gewoon zwaar technisch en het is gewoon zwaar moeilijk. Ja... daar heb ik gewoon respect voor.

Frank: Ja. Wat zou je echt zien als de... dan ga ik nog geeneens in op je persoonlijke smaak, maar gewoon in het algemeen als je naar black metal kijkt, wat zou je zeggen dat echt de meest toonaangevende bands zijn van dit moment? Black metal bands?

Nick: Phh... dan heb ik een slechte smaak ben ik achtergekomen sinds de laatste tijd, want ik denk toch dat ik dan toch op Cradle of Filth uitkom. En Slipknot is toch meer nu metal, maar het komt wel aardig in de buurt vind ik. Ja, voor de rest... ik heb me de laatste tijd meer verdiept in Slayer jammer genoeg en niet meer in die black metal scene. Dat is echt stom.

[lacht]

Frank: Nee, geeft niet. Maar als je kijkt naar persoonlijkheden?

Nick: Kijk het is... wat vindt je bijvoorbeeld van Dimmu Borgir?

Frank: Ja, daar is het voor mij allemaal mee begonnen met black metal. Ik luister het ook nog steeds.

Nick: Ik vind het ook wel black metal. Maar aan de andere kant vind ik het toch best wel gothic, snap je wat ik bedoel?

Frank: Ja.

Nick: De laatste paar schijnbewegingen die ze hebben gemaakt bijvoorbeeld met een orkest spelen en ehh... Dat kan ik weer niet black metal noemen snap je. Black metal is duister, demonisch, je maakt mensen iets duidelijk van 'luister eens, het woord van god is misschien de waarheid voor jou, maar dit is het andere boek' weet je wel. [lacht] 'En deze man die is ook uit de hemel getrapt, dat is nou eenmaal de waarheid', weet je wel. Zo zie ik black metal.

Ik ben heel christelijk opgevoed, maar ik kan zeggen dat ik op vrij jonge leeftijd overtuigd satanist was. En gewoon uit huis ben gezet omdat ik gewoon een gevaar was voor het gezin waar ik in woonde toen destijds. Dat... ja, het heeft mij ook eigenlijk gevoed in de metal toen destijds.

Frank: Dus ja... denk je naar eigen zeggen ook dat je een beetje, ook al lijkt het enigszins vergezocht, dat je daardoor bij black metal uit bent gekomen, die hele christelijke opvoeding?

Nick: Ja. Ik ben heel erg gepusht juist om naar black metal te gaan luisteren. [lacht] Ik heb ook naar Dimmu Borgir geluisterd vroeger. En, ja, vroeger dan heb ik het over acht, negen jaar geleden. Toen vond ik ze echt ziek. Maar als ik tegenwoordig naar Dimmu Borgir naar de nieuwere nummers luister denk ik dat ze een beetje, ja, hoe moet ik het zeggen... omlaag aan het gaan zijn, ze zijn slomer aan het raken. Hetzelfde wat Metallica heeft met die drummer van hun, die Ulrich, die is alleen maar van goed naar slecht gegaan. Het kan eigenlijk niet slechter maar toch gebeurt het, elk album weer weet je wel. [lacht] Ja, het is geen metal maar maar blues rock onderhand. En dat vind ik jammer.

Frank: Ok. Dus Dimmu Borgir is volgens jou een beetje afgeleden en nu spelen ze volgens jou niet eens black metal meer?

Nick: Ja, precies. En ik heb dat best wel vaak als ik naar bepaalde black metal bands luister, 'hey *dudes*, dat was het niet. Jullie hadden het hiervoor wel te pakken en nu zijn jullie het eindelijk weer kwijt'.

Frank: Ok. Weet je ook voorbeelden daarvan, van black metal bands? Kan je het je nog herinneren dat je het wel eens dacht, van ehh...

Nick: Ja, ik weet niet of je Deicide echt black metal kan noemen?

Frank: Nee, ook een beetje death metal.

Nick: Ja. Daar heb ik vaak ook dat gevoel. Ja, in de zin van... vrienden van mij zeggen weer dat het een black metal band is. Ik heb dan tegen hun zoiets van 'ja, ik vind het toch meer richting death metal gaan of... ja'. Soms een beetje thrash met grunt ook weet je wel, vind ik. Maar ja, ik heb niet echt voorbeelden op het moment.

Frank: Ja, je zei net ook van Dimmu Borgir... toen zei je 'ja, een beetje echt dat duistere enzo. waar het in black metal om draait zijn ze kwijt'. Maar je zei ook, ja, het was voor jou dat ze meer een beetje naar gothic metal neigde.

Nick: Ja.

Frank: Wat zijn volgens jou echt de criteria wat een band een black metal band maakt? Waar moet het dan aan voldoen volgens jou?

Nick: Genoeg overtuiging in hun muziek. Snap je? Het heeft nog geeneens met uitstraling te maken qua uiterlijk. Ze hoeven niet van mij stereotype langharige, zwartharige black metal *dude* met een masker en zwarte lippenstift en al die *shit*. Nee, als die gast... zeg net als Creator... Of ehh... Atilla van Mayhem. Als die zo'n uitstraling heeft dan ben je genoeg black metal voor mij. Kan je Mayhem trouwens black metal noemen?

Frank: Ja, ja.

Nick: Ja, Mayhem is en van de bands waar ik nog steeds naar luister. Daar ben ik echt gek kapot van. Daar ben ik nog naar een concert van geweest.

Frank: Ok. Maar vindt je het... is het iets waar je bands op beoordeeld, weet je wel, als je zegt van, ja... als bands zo'n uitstraling hebben die bij black metal past dat je het dan eerder luistert dan bands waarbij je iets van 'een leuk geluid, maar die uitstraling, ik weet niet of dat wel... of ze het wel echt genoeg menen'?

Nick: Nee, kijk als er een chick staat of... ik ben sowieso ben ik niet seksistisch ingesteld, maar als ik bijvoorbeeld kijk dat er een *dude* staat die *fucking gay* is bij wijze van... op mannen valt maar wel black metal maakt dan kan ik daar heel zwaar respect voor hebben. Het ligt er mij gewoon puur aan hoe die zijn eigen muziek naar voren brengt, hoe die zij eigen, ja... Hoe moet ik het zeggen? Zijn eigen ding duidelijk wilt maken, weet je wel. Bijvoorbeeld wat ik bij Mayhem heel erg heb is dat ze mij gelijk al luister ik hun, Mayhem, op cd, dat ze mij al gewoon tekstueel gelijk te pakken hebben. En ook gewoon qua muziek, het klopt gewoon. Het spreekt me aan, ja, het heeft helemaal geluid, het is geen... Het is gewoon bijna luisteren naar een kerkdienst als je snapt wat ik bedoel. Het is gewoon, ja... kennis, weet je wel, wat je krijgt van hun, weet je wel. Ja, hoe moet ik dat zeggen? Want dat vind ik belangrijk. Stel dat ik een goede black metal band ga luisteren, dat ze mij op het moment goed kunnen pakken en beïnvloeden in die muziek dat ik de hele avond erop kan spacen en dan ik kan nagenieten, weet je wel, na zo'n optreden. Dat vind ik goed.

Frank: En waar ligt dat denk je volgens jou aan, dat sommige bands dat jou wel echt dat sommige bands dat wel kunnen? Dat ze je echt iets vertellen enzo. en dat je er helemaal in opgaat en dat andere bands dat niet echt lukt, waar ligt dat denk jij aan?

Nick: Ik denk toch de samenhang en... ja, zoals ik al zegt de motivatie dat ze met elkaar bepaalde nummers spelen. Sommige gasten komen niet over als ze achter hun gitaar zitten of achter hun drums omdat ze, ja, of niet de motivatie hebben of niet het gevoel in hun instrument. Bij Mayhem hebben ze dat allemaal gewoon. En wat ik ook heel erg mooi vind aan hun is dat ze ook, zoals ik al eerder heb aangegeven, met dynamiek heel erg komen, weet

je. En ook de zanger, dat je echt gewoon als het ware uit het publiek getrokken wordt in dat nummer en dat je echt er helemaal inzit uiteindelijk. Net als je op een gegeven moment ehh... hun opkomen, weet je, en binnen *no time* een pit achter je hebt van voor naar achteren waarbij de schoenen door het publiek heen vliegen. Dat vind ik netjes. Niet waarbij je een publiek hebt die allemaal stil staan te kijken naar de band.

Frank: Ja, want je zei net inderdaad ook van die... ja, overtuigend overkomen enzo. en motiverend noemde je ook. Maar zeg ik goed als het dan belangrijk is dat bands volgens jou ook wel gewoon, ja, oprecht moeten zijn? Dat ze echt muziek... ja, oprecht overkomen.

Nick: Niet commercieel in de zin van dat ze op een bepaalde manier over willen komen omdat ze dan mooi in het daglicht komen en niet zijn wie ze zijn?

Frank: Ja, zijn wie ze zijn, dat dat belangrijk is.

Nick: Ja, ik vind het belangrijk dat ze zichzelf zijn. Heel belangrijk. Ik zie dat bij een heel andere band in een heel ander genre, Lamb of God, zie je dat ze gewoon echt gewoon nerds zijn. Dat is bij mij in de band hetzelfde, het zijn gewoon een stelletje nerds gewoon die urenlang muziek kunnen maken achter elkaar, schrijven. En daarmee iets kunnen produceren. Dat is nodig, anders krijg je niet wat je wilt krijgen. Dat is met alles denk ik. Ik denk dat dat ook gewoon in het dagelijks leven, bijvoorbeeld op school of werk is. Je moet gewoon er vol voor willen gaan gewoon. Bij metal is dat ook mijn motivatie ook geweest om... black metal is mijn motivatie geweest om op school er tegenaan te gaan. Het gaf me altijd zeg maar de boost op school om zoiets te hebben van '*fuck it*. Ik ga vandaag weer een dag keihard er tegenaan' en over een maandje of twee heb ik mijn diploma in mijn zak, weet je wel, of over ongeveer een jaartje.

Frank: Ok. Want je zei al van... toen had je het over, ja, dat bands wel een beetje moeten zijn wie ze zijn. Als ik het goed zeg, niet gemaak overkomen.

Nick: Ja.

Frank: Maar toen zei je over Lamb of God, ja, je ziet dat het een stelletje nerds zijn. Maar het gaat er dus voor jou om dat ze zijn wie ze zijn? Hoe ze dan zijn maakt niet uit, als je maar jezelf bent eigenlijk?

Nick: Ja, precies. En Mayhem heeft natuurlijk ook wel een hele act. Atilla heeft wel een hele act. Maar als je hem backstage mee maakt heeft hij die aura nog steeds om hem heen. Dan heb je ook zoiets van 'mhhh, dat is wel pijnlijk met hem in deze kamer', weet je wel. En dat vind ik gewoon cool. Die gast hoort gewoon eigenlijk aan een dwangbuis terecht. Niet dat dat per se moet. Niet dat ik zoiets van je moet zo psychisch zijn wil je black metal zijn. Je kan

ook gewoon rustig zijn en ehh... ja. Ik bedoel, wie is er nou wel gevaarlijk zeg ik dan, weet je wel. Maar... ja, nee. Ik vind dat wel belangrijk zoiets. Ja, eigenlijk in alles, maar het is heel belangrijk ook in metal dat ze zichzelf zijn en niet lopen te posen constant. Vind ik niet erg trouwens hoor, je mag gerust een keer posen op het podium, daarom ben je muzikant. Maar niet zo de hele tijd. Negen van de tien gasten toch wel getrouwd als je snapt wat ik bedoel.

Frank: Maar denk je wel... Want het is natuurlijk een vrij extreem genre, black metal. Toen zei je dat die Atilla, dat dus als je die na het podium tegenkomt dat je daar wel aan kan zien dat die wel redelijk gestoord is.

Nick: Ja.

Frank: Denk je wel dat veel, ja, bandleiden en muzikanten net zo extreem zijn als ze zichzelf neerzetten? Of denk je dat veel ook wel gemaakt is in black metal?

Nick: Ik denk dat er veel gemaakt is, maar ik denk dat er bijzondere gevallen tussen zijn, zoals Atilla. Dat spreek ik uit mijn ervaring uit dienst, wat ik heb meegemaakt in het buitenland en ook in Nederland, dat die gast zijn eigen niet voor loopt te doen. Ook als ik de achtergrond van Mayhem weet en heb gehoord weet je wel. Wat er bijvoorbeeld met de vorige zanger is gebeurd. Het straalt gewoon van die vent af gewoon.

Frank: Ja, je had het ook over ehh... toen zei je ook bijvoorbeeld bij Mayhem zei je al van, ja, die ehh... dat je dat tekstueel ook, dat je dat meeneemt. En je zei ook al dat je een christelijke achtergrond had enzo. dat dat... dat je dan vroeger nogal dat satanisme erin zat. Is het voor jou ook echt belangrijk in black metal, de teksten, waar het over gaat? Kijk je daar echt nog naar?

Nick: Ja, ze kunnen ook wel een muzikaal album maken, dan zou ik er net zo naar luisteren. Het is niet zo dat het echt voor mij een must is, maar ik zal wel altijd... je kan niet het woord van god verspreiden in een black metal nummer als je snapt wat ik bedoel. Je kan niet het Johan evangelie verkondigen in een of ander black metal nummer. Als ik dat hoor, dat komt gewoon niet over. Je hebt dan white metal tegenwoordig, dat is dan christelijke black metal. Ik weet niet of je daar van hebt gehoord?

Frank: Ja, dat wel ja.

Nick: Ik ben een tijdje terug naar zo'n band geweest. Nou... [lacht] Ik ben echt jankend weggelopen, gewoon bijna. Dat is echt gewoon niet... Ja, ik vind het gewoon gevaarlijk. Een beetje, ja... zeg dat ik (woord onverstaanbaar) maar ik vind hun de verkeerde kant opgaan op dat moment als je snapt wat ik bedoel. Een beetje mensen indoctrineren in een bepaalde... lijn.

Frank: Maar is dat omdat je de boodschap niet bij de muziek vindt passen? Of gewoon in het algemeen dat ze dan dat christelijke doen?

Nick: Ja, nee, kijk, je kan gerust christelijke muziek maken, maar hou black metal black metal, snap je. Blijf er met je christenpoten gewoon vanaf. (lacht)

Frank: Dus, ja... net zei je ook al van ehh... Toen had je het over Dimmu Borgir, toen zei je, ja, niet echt duister meer, niet occult genoeg. Ik weet niet of dat goed zeg, maar is het zo dat teksten eigenlijk over veel dingen mogen gaan als het maar wel een beetje duister is waar over gezongen wordt?

Nick: Ja, ze mogen gerust hun eigen... Kijk, als die zanger van Slayer, ook katholiek, gaat ook regelmatig naar de kerk, die Araya. Maar daar heb ik geen probleem mee, als iemand gewoon zichzelf is, weet je wel. En als je die teksten maakt over de bijbel... ligt er aan hoe het wordt gebruikt, snap je. Als je de bijbel oprecht leest... als ik zeg maar de bijbel als buitenstaander lees dan zie ik soms verhalen en dan denk ik van 'damn, die zijn echt goed. Daar kan ik gewoon wat mee'. En als ik het dan uit de mond van een predikant in een kerk hoor dan heb ik zoiets van 'wat loopt jij toch die dingen een partij te verdraaien gewoon', snap je. En te indoctrineren op een bepaalde manier bij mensen, ja, en een bepaalde richtlijn voor ze aan het lopen weet je wel. Ik vind dat... Nee, het ligt er aan hoe het wordt gebruikt. Al heb je het over je leven of je hebt een nummer dat gaat over iets en ja hebt wat teksten wat daarmee overeen komt, bijvoorbeeld de bijbel of de koran, maakt mij geen donder uit. Als je maar mensen in hun waarde laat en met rust laat en wat ze doen en laten. En dat merk ik in metal, black metal, dat die teksten vaak juist gaan over die christenen die je onderdrukken en juist over... ja, de maatschappij die je kort houdt en niet helpt om je... ja, te ontwikkelen weet je wel, in de zin van de christelijke mensen. Ik weet niet. Ik vind het moeilijk.

Frank: Dus, ja, bij jouw zijn er niet echt dingen waarvan je zegt 'nou, dat zijn echt onderwerpen, daar zou black metal over moeten gaan, of hier mag het juist niet over gaan'? Eigenlijk zeg je... je stelt niet echt eisen aan teksten als het op black metal aankomt?

Nick: Nee. Maar... ik denk niet dat ze het over geloof moeten hebben. Dat is mijn ding. Over het christelijke geloof dan hé, in de zin van gospel verwerken in black metal. Dat gaat niet. Nee, dat is geen black metal meer.

Frank: Ok. Dus dat is wel een bepaalde grens die je er aan stelt?

Nick: Ja.

Frank: Ok. Maar wat is daar dan de belangrijkste reden voor dat je dat niet er in wilt hebben. Gewoon dat het ehh... Ja, vanwege het antichristelijke karakter toch van black metal of

gewoon dat je zoiets hebt van... ja, dat je vindt dat de boodschap niet helemaal bij de muziek past?

Nick: Ja, precies, dat ten eerste. En ook gewoon... ja, ik denk dat ze het hele metal verknoeien als ze ermee gaan... Die white metal vond ik nergens over gaan waar ik... laatst was er zo'n band. Dan heb je echt zoiets van 'wat is dit man?'. Ze gaan zwaar christelijk lopen doen. Dat vind ik niet erg, weet je wel, maar als je dan halleluja handjeklap gaat doen tijdens een black metal nummer dan heb ik zoiets van 'nou, dag'. Kijk, dat mensen in tongen praten dat vind ik nog wel duister overkomen, weet je wek, dat ziet er nog wel demonisch uit. Dat vind ik wel schattig. Maar als ze dan ook nog eens halleluja handjeklap gaan doen dan ga je toch... daar kan je niet tegen. Dat kom je gewoon negen van de tien keer bij dat soort mensen tegen, dat dat er uiteindelijk gaat komen. Vind ik niet erg. Kijk, je kan metal maken, je kan je teksten er in kwijt, van 'luister eens, dit is mijn weg', weet je wel, 'ik ben christelijk, ik heb dit en dit meegemaakt, dit is mijn overtuiging'. Dat kan je in een teksten kwijt, weet je wel. Gewoon 'dit is wat ik heb meegemaakt vanuit mijn jeugd of vanuit mijn...', 'dit is mijn overtuiging geworden van...', 'omdat ik die en die situatie heb meegemaakt'. Dat mag je gerust kwijt vind ik in je teksten, daar heb ik helemaal geen problemen mee. Maar ga niet tegen mensen zeggen van 'Jezus is de zoon van god, hij is gestorven voor jullie zonden en ongerechtigheden, dus daarom moeten jullie...'. Weet je wel, van dat soort teksten. Dat kan ik niet hebben man. Dan heb ik zoiets van 'nee, laat die mensen gewoon lekker het zelf beslissen'. Als ik twee podiums maak en ik heb daar een band die dat soort muziek maken en daar een band die net als Mayhem gewoon daar losgaat, dan weet ik gewoon dat negentig procent naar Mayhem trekt en tien procent naar dat andere podium. Omdat het gewoon geen black metal meer is.

Frank: Nee. Ok.

Nick: Maar wat vindt je er zelf van als ik vragen mag?

Frank: Nou, ik vind ook dat ehh... White metal dat vind ik ook ehh... Ik vind inderdaad christenen mogen de muziek maken die ze willen, maar dan moet je het geen black metal meer noemen inderdaad.

Nick: Nee, precies.

Frank: Maar het is dus wel... Want ook al zouden ze muziektechnisch gezien black metal maken, dan zou je het nog geen black metal noemen?

Nick: Nee, man. Nee, ik denk dat ik dan toevallig met een paar geitenkoppen op het podium ga staan dan. Van 'dudes, oprotten nou', weet je. Nee, ik denk dat ik dan helemaal psychisch

wordt bijna. Daar moeten ze vanaf blijven. (lacht) Ja, daar moeten ze echt vanaf blijven. Er is al genoeg verneukt in deze wereld.

Frank: Ja, je had het ook over die vette liveshows enzo. van Mayhem en nog meer bands enzo. Maar vindt je het zelf belangrijk dat bands live ook waar kunnen maken wat ze ook op een album doen? Dat ze goede liveshows geven.

Nick: Ja, vind ik heel belangrijk.

Frank: Zou het voor afbreuk doen aan een band als ze live niet kunnen spelen wat ze op cd zetten?

Nick: Ja. Ligt eraan. Als het één muzikant is, stel dat de zanger *wasted* is en de rest kan gewoon *masterlijk* spelen dan heb ik zoiets van ‘nou, weet je, daar kunnen jullie ook niets aan doen, wat een klootzak is die zanger’, weet je wel. Of het is bij de gitarist of bij de drummer. Daar kunnen ze allemaal niets aan doen, dat gebeurt nu eenmaal. Als heel die band gewoon, ja, een beetje *fruityloops* muziek heeft zitten maken en alles heeft zitten *editen* met wat leuke programma’s, dan heb ik zoiets van ‘nee, je moet wel echt kunnen spelen’. En dat zie je steeds minder worden. Het wordt toch steeds meer computer de laatste tijd. Als je jongens in het echt spreekt die dan metal maken, dat is toch... ja, valt een beetje tegen. Met Karel, mijn maatje, ben ik dan heel erg op zoek naar muzikanten. We komen meer mensen tegen die praatjes hebben dan dat ze echt... Omdat ze altijd achter de computer hebben geoefend of met een of ander kutprogramma, terwijl ze nooit gitaarlessen hebben genomen of zelf een gitaarboekje hebben aangeschaft bij de gitaarwinkel. En dan kan je het wel via de computer leren, dat heet dan *guitar pro*. Je download van elke band alles en je hebt gewoon alle muziek, maar... dat gaat niet in één dag. *Guitar pro* moet je als muziek kunnen lezen en schrijven.

Frank: Ok. Maar als bijvoorbeeld... ja, als bands bijvoorbeeld dingen in hun muziek verwerken, een beetje elektronische dingen er in verwerken, dat zou je niet erg vinden, maar je zegt ze moeten het wel gewoon live kunnen doen?

Nick: Ja, precies. Kijk, ik vind het niet erg als ze bepaalde *pluggets* hebben, weet je wel, dus muziekopstellingen, maar ze kunnen bepaalde geluiden er in krijgen van kindergejengel of iets *evils*, weet ik veel, en ze doen dat er tussen, dat is allemaal. Het maakt de show alleen maar breder en stoerder. Maar als ze dan op een gegeven moment het nummer nog geeneens normaal kunnen spelen of langs de maat zitten of wat dan ook, ja, dan loop ik vaak al weg. De laatste keer was dat toen ik naar Megadeath ging. Toen had ik zoiets van ‘nee, dit gaat mij te ver *dudes*’. Toen zijn we echt omlaag gegaan. Dat is geen black metal meer.

Frank: Ok. Ik kom nog even terug want je had het... dat zei je al... Ja, dat heb je net al vaker aangehaald. Ook toen we het over Dimmu Borgir hadden toen zei je 'ja, niet duister en occult genoeg meer'. Maar vindt je dat wel belangrijk, dat black metal bands dat wel zijn? Een beetje een duistere uitstraling en...

Nick: Ja, voor mij hoeft het niet per se duister en occult. Ja, wel duister. Het moet gewoon de rauwheid van black metal moet het gewoon hebben. Ik voel bij black metal gewoon een bepaalde rauwheid dat er inzit. Gewoon van, ja... 'dit is mijn nummer en probeer het maar na te spelen', als je snapt wat ik bedoel. Als je een gitarist een solo hoort spelen bij zeg... bluesrock, dan is dat een intro in metal. In black metal. Ja, als vergelijking. Dat vind ik gewoon gruwelijk, als je B.B. King vergelijkt met Mayhem, met die gitaristen van Mayhem, dan kan die net het begin spelen en dat is dan de solo van B.B. King geweest en dan spelen hun even een solo tien keer sneller, of dertig sneller, want ze spelen eendertigste. Er achteraan gewoon. Ja, daar valt niet tegenop te gaan. Dat vind ik gewoon belangrijk. Kijk, ze hoeven niet per se satanisch te zijn. Ze kunnen ook gewoon rauwe muziek maken over de maatschappij of weet ik veel wat. Of over hun leven of ehh... Maar ik vind wel dat die techniek er in moet blijven, die snelheid. En dat maakt het uiteindelijk duister gewoon.

Frank: Ok. Het is voor jou echt een kwestie van hoe het klinkt gewoon?

Nick: Ja.

Frank: Gewoon de rauwheid van het geluid?

Nick: Ja. Ja, ik vind teksten ook belangrijk. Het moet niet gaan over... het redden van lammetjes in een kloof ergens, weet je wel. Ik vind het wel belangrijk dat ze het over iets hebben. Wat ik tegenwoordig tekstueel... Ja, kijk, ik luister tegenwoordig... Ik kan niet zeggen dat ik naar één stijl luister, ik luister echt naar tegenwoordig alle metal gewoon. Als ik tekstueel kijk bijvoorbeeld naar Lamb of God vind ik het goed dat ze bijvoorbeeld Amerika op zijn kop gooien in bepaalde nummers. Dat ze zoiets hebben van 'ja, wat jullie denken... Maar dat is niet hoe het in elkaar steekt', weet je wel. Of net als Tom Araya van Slayer. Hij is katholiek maar hij heeft wel *Angel of Death* gezongen, wat eigenlijk over de Jodenvervolging gaat, terwijl het zelf gewoon een indiaan van afkomst is. Maar hij doet het puur om de Amerikaanse bevolking wakker te schudden van 'waar zijn jullie in vredesnaam mee bezig?', en dat vind ik gewoon prachtig. Als dan aan hem wordt gevraagd van 'waarom doe jij als christen een nummer schrijven zoals *Angel of Death*?', of als katholieke man. Echt puur om die gasten te *fucken*. Dan worden ze tenminste misschien een keer wakker. En dat vind ik mooi. Dat maakt het... Ja, dat maakt het gewoon goed. Vind ik ook bij Mayhem. Ik kan soms

sommige stukken niet eens verstaan, maar hij heeft gewoon een brute stem. Plus, als je goed naar zijn teksten kijkt, ja, dat is gewoon vet.

Frank: Ok. Maar zie je dat ook als een kenmerk van het black metal genre in het algemeen? Gewoon een beetje... mensen wakker schudden, ergens tegenin gaan, tegenaan schoppen, dat soort dingen.

Nick: Ja. Ja, dat vind ik mooi aan black metal, een beetje tegen de stroming in gaan. 'Ok, dit is jouw waarheid, maar...'. Wat is mooi en wat is lelijk. Één haar op je kop is niets, maar één haar in je soep maakt een wereld van verschil. (lacht) Ja, wat is goed en wat is slecht bedoel ik dan daarmee, weet je wel. Ik denk dat... ja, als er meerdere mensen naar metal of black metal zouden luisteren ze wat anders in het leven zouden staan, wat rustiger ook. Ik ben door metal ook een rustigere persoon geworden. Net als mijn broertje de hele dag naar 50 Cent, of Tupac of Eminem aan het luisteren dan kreeg ik op een gegeven moment ook een agressie probleem. Dat krijg ik al als ik vijf minuutjes ernaar luister, ik kan dat gewoon niet. Het is...

Laagdunkend over vrouwen praten, de hele dag over *bitches* en geld, nee man. Ik heb viereneenhalf jaar dezelfde relatie, ik ken dat meisje al zeventien jaar. Ik ga er niet stoer over lopen doen weet je wel. Ik ben daar gelukkig mee en dat zie je vaak bij metal heads. Gewoon normale mensen zijn het, alleen... ja, ze hebben een andere waarheid merk ik. Bijvoorbeeld aan Karel merk ik dat ook enorm. Een beetje wakker geschud denk ik door de dingen die ze in hun jeugd hebben meegemaakt.

Frank: Ok. Zie je dat ook bij black metal in het algemeen dat soort mensen die toch net even een andere waarheid hebben dan andere mensen ofzo.?

Nick: Ja. Toch vaak wel, ja. Wat veel mensen ook zeggen als ze naar zo'n optreden gaan is dat ze geeneens meer luisteren naar de muziek maar het is gewoon een kerkdienst onderhand. Het klopt gewoon. Dat vind ik zelf ook gewoon. Het is net alsof ik weer mijn batterij heb opgeladen. Wat mijn opa doet in de kerk, elke zondag zijn batterij zodat hij er weer een week tegenaan kan opladen. Dat is voor hem zeg maar zijn motivatie om in het leven te staan. Dat is voor mij metal, of black metal. Als ik dat heb meegemaakt, of in ieder geval als ik minimaal één keer per jaar naar Mayhem ga en één keer per jaar... ja, een dik evenement meemaak in de metal scene, dan ben ik gewoon goed opgeladen, dan kan ik er weer tegenaan. Mijn agressie kwijt, alles weer...

Frank: Maar vindt je dat, dat je net zei, dat van net even andere waarden dan de meeste mensen, vindt je het ook belangrijk dat echt in muzikanten te zien dat ze dat hebben?

Nick: Hoe bedoel je? Dat ze anders zijn dan de maatschappij?

Frank: Ja. Toch ehh...

Nick: Ik vind... kijk als... Kijk, ik heb zelf ook gewoon normaal haar. Ik heb dan wel lang haar gehad, maar je wordt toch een bepaalde kant in *gepusht*. En als ik kijk naar bepaalde mensen die dan opkomen, sommige jongens hebben ook in het begin gewoon een net burgerkapseltje alsof ze net van kantoor vandaan komen. Daar kijk ik niet naar. Ik vind, ja... ik vind dat helemaal niet belangrijk. Ik vind de persoon zelf vind ik belangrijk, niet zijn uiterlijk.

Frank: Het uiterlijk van black metal muzikanten, vindt je dat helemaal niet belangrijk, hoe ze eruit zien?

Nick: Ja, ze moeten niet met *Nikes* in een hiphop pakje aan komen draven net als Tupac zelf of weet ik veel wie, weet je wel, dat is geen black metal meer. Dan begin ik ook op de grond keihard te schudden van het lachen gewoon van 'hey *dudes*, dit is gewoon fout'. Het kan gerust black metal zijn, en als ze dan nog eens een keer een solo van een minuut geven waarbij ik helemaal stijl achterover val (onverstaanbaar). Het ligt mij gewoon... Nee, ik kijk gewoon meer naar de muziek. Al komt die daar op met een country pet en een paar laarzen, dan vind ik het alsnog metal als hij maar metal blijft qua muziek. Als je maar niet gaat huppelen daarna, als je snapt wat ik bedoel.

Frank: Ok. Ehm... even kijken. (op de vragenlijst) Ja, net had je het ook al over... toen zei je over Mayhem, weet je wel, over die oude zanger ook, dat het een bizar verhaal was enzo.

Nick: Ja.

Frank: Maar er zijn natuurlijk ook wel andere misdaden in de black metal scene geweest. Er zijn kerken verbrand en dat soort dingen. Hoe sta je daar tegenover dat dat gebeurt is?

Nick: Ja... kijk, als ik naar mijn band kijk, dan zijn de meningen in mijn band verdeeld. Maar ik heb zoiets van wat je een ander aandoet dat doe je jezelf ook aan. Ik zou dat niet doen, ik zou zelf geen kerk verbranden. Ondanks dat ik zelf zwaar achter de black metal of het satanisme sta heb ik niet zoiets van 'ik ga jouw kerk verbranden', want het is natuurlijk gewoon olie op het vuur gooien als het ware. Gewoon vragen naar onzin. Dat is niet metal. Metal is je muziek en niet... Kijk, je kan een politieagent op je bek stampen omdat hij je aanhoudt omdat je buiten loopt te skateboarden. Dat vind ik best wel metal op zich, weet je wel, omdat je gewoon tegen de stroming ingaat. Maar niet als je andere mensen lastig gaat vallen. Ik vind het gewoon terrorisme. Ja, daarvoor ben ik denk ik net iets te lang militair geweest. Ik vind het eigenlijk terrorisme. Iemand anders iets aan doen omdat je toch iets door wilt geven. Het christendom gaat toch wel kapot. Dat ze zelf niet doorhebben dat wij

Nederland vol aan het bouwen zijn met moskeen. En dat heeft niets te maken met dat de islam het aan het overnemen is, dat is gewoon één groot informatiepunt voor het Westen gewoon. Ik bedoel, hun denken dat ze hier de boel aan het overnemen zijn maar ondertussen staat het daar helemaal schaakmat in het Midden-Oosten. (lacht) Ja, als je er goed over nadenkt. Zo leerde ik het in dienst, dat dat toch gewoon onze informatiepunten waren. En dan heb je zoiets van ‘ja, ze hebben er zelf wel om gevraagd’. Het is al... De toekomst is al zoals het geschreven staat gewoon, letterlijk.

Frank: Ok. Toen het net over Mayhem ging, toen zei je natuurlijk ook al van... Ja, je weet wat er met die zanger is gebeurt en dat je er ook wel een beetje afziet... ja. Is dat wel iets waardoor je echt gelooft dat die meer gestoord is zeg maar door wat er in Mayhem is gebeurt. Draagt het wel bij aan jouw beleving, dat je weet dat ze echt gewoon...?

Nick: Ik vind hem... Ja, precies. Door wat er met die vorige zanger is gebeurt vind ik hem echt ziek gewoon. En dan bedoel ik gewoon... Kijk, ik heb in het verleden ook mensen moeten ondervragen voor mijn werk en ik heb mensen heel snel door. Al kom ik misschien zelf moeilijk uit mijn woorden vaak en heb ik best wel een groot spraakgebrek, daar ben ik me ook wel zelf bewust van. Maar als ik iemand moet ondervragen heb ik hem negen van de tien keer al door gewoon. En bij die gast had ik gewoon door gewoon dat het niet goed zit. In de zin van... ja, niet goed zitten... Ja, het kan voor hem misschien wel goed zitten, maar gewoon wat er omheen speelde, hoe hij doet, dat is herkenbaar aan wat ik gewoon in de maatschappij tegen ben gekomen. Dat zijn geen mensen die over hun hele leven gewoon lekker op het land hebben gewerkt of ergens in de bouw hebben gezeten en geen vlieg kwaad hebben gedaan. Dat zijn toch meestal de extreme mensen in onze maatschappij die zo'n uitstraling hebben. Als ik die zanger zie dan vind ik hem een beetje overkomen als een toekomstige TBS-er, of al een TBS-er, laat ik het zo zeggen.

Frank: Maar vindt je het daarom misschien wel weer geloofwaardiger ook, Mayhem? Het is natuurlijk, ja, ze hebben natuurlijk een heel extreem imago, een beetje een gestoord imago. Dat die zanger ook echt gestoord is, draagt dat voor jou iets er aan bij in de beleving ervan?

Nick: Ik had wel gelijk van ‘dit moet een brute band zijn’. Als ze dan door de buitenwereld als black metal worden geprovoceerd en ze hebben dat gedaan in hun verleden, allemaal voor hun band om verder te komen. Het is niet dat ik er niet in geloof. Ik ben opgegroeid best wel in een... Ja, hoe moet ik het zeggen? Cultuur waarzwarte magie ook heel erg normaal is en bangmakerij in de familie, weet je wel, met verhaaltjes en dingetjes. Dus ik heb wel het gevoel dat dat soort dingen wel bestaan, maar... het gaat mij iets te ver, ik zou het niet doen

Bij Karel of één van mijn bandleden. Dan heb ik zoiets van ‘nee man, daar ben ik een te grote vriend voor’, weet je wel. Nee, ik vind het wel heel erg extreem en het verteld wel heel erg veel over die persoon zelf, over de personen. Ik bedoel ze zeggen dat bijvoorbeeld The Rolling Stones ook hetzelfde hebben geflikt bij één van hun leden nadat hun bekend werden.

Frank: Wie bedoel je precies.

Nick: Nou... de vorige zanger van Mayhem en hebben ze gewoon geofferd aan satan om bekendheid te krijgen. En bij een van de leden van The Rolling Stones is hetzelfde gebeurt. Eerst waren ze met meerdere, hadden ze één persoon extra. Totdat ze bekend werden en toen misten ze één persoon toevallig. (lacht) En die is ook nooit terug gevonden. Dat kan je nazoeken, dat is echt waar gewoon. Die gasten missen gewoon sinds dat ze echt geld zijn gaan maken één persoon.

Frank: Brian Jones toevallig.

Nick: Volgens mij was het hij, ja.

Frank: Ok. Die is inderdaad onder mysterieuze omstandigheden overleden. Of verdwenen, ik weet niet precies, maar...

Nick: Ja, percie. Maar er wordt heel veel over verteld, weet je wel. De een zegt hun waren toen bezig met satanisme, want ik had gehoord dat die zanger van The Rolling Stones ook bassist was bij Bob Marley. En Bob Marley was ook niet een lekkere persoon, gaat het om ehh... normale geloven, weet je wel. Maar dat ter zeide.

Frank: Ja, het is ehh... Het is meer zo dat je het interessant vindt, weet je wel, dat je zegt ‘nou, het is echt een gestoorde persoon’, maar het is niet zo dat het voor jou iets bijdraagt aan de beleving van de muziek?

Nick: Nee, dat niet. Nee, als ik merk dat hij gestoord, maak maar tering herrie. In de zin van hij... Of die band die bakt er gewoon helemaal niets van, speelt niet in harmonie of weet ik veel wat, dan heb ik zoiets van ‘nou, volgende’, weet je wel. Maar Mayhem vond ik gewoon goed. Daar is gewoon niet omheen te draaien.

Frank: Maar vindt je het over het algemeen wel belangrijk dat bands geloven waar ze echt over zingen? Bijvoorbeeld als een band zegt dat ze satanisten zijn en ze zingen over satanisme, dat ze echt satanisten zijn? Of maakt het niet uit waar ze over zingen, maar als ze het maar wel echt menen waar ze het over hebben?

Nick: Nou, je kan ook *bullcrap* zingen. Ik ken een band die heet Big Ugly Face. Ik weet niet of je er ooit van hebt gehoord?

Frank: Nee.

Nick: Die gitarist van Limb Bizkit is schreeuwend uit de band ooit gegaan, die geschminkte. Die is toen een band begonnen die heet Big Ugly Face. Die maakten ook black metal volgens hun, maar het waren gewoon een stel, ja, Heidi's. *Dudes* verkleed als Heidi's die teringhard steeds zestig minuten volspeelde met gegrunt en de meest zieke gitaarloopjes van heb ik jou daar en drumstukjes achter elkaar. Nee, ligt er net aan.

Frank: Maar mocht je van een band echt weten van dat ze niet echt... Daar ze gewoon iets zingen maar daar in het dagelijks leven niets mee hebben. Zou dat voor jou uitmaken, of doet het voor jou afbreuk aan de echtheid van de band?

Nick: Nou, ik vind het nep als je bijvoorbeeld iets loopt te zeggen van 'dit en dat vind ik' en je doet in je leven het tegenovergestelde, weet je. Dat vind ik wel nep. Maar ik heb niet zoiets van als iemand zegt dat hij satanist is en hij gaat in het dagelijkse leven naar de kerk, dan heb ik zoiets van '*dude*, je hebt het niet door maar je bent gewoon satanist', weet je wel. (lacht) je kunt wel zeggen dat je het niet bent in de kerk of voor je familie, maar je bent het gewoon wel. Je hebt zoveel mensen al bekeerd gewoon met je muziek. Ja, sorry. Het is hetzelfde als Tom Araya, die zegt ook dat hij geen satanist is. Die kan voor mij hoog of laag springen, in de hemel komt hij nooit meer als dat bestaat.

Frank: Ok. Maar het is dus niet echt dat je echt bands er op afreken eigenlijk?

Nick: Nee, helemaal niet. Ik vind het soms wel komisch.

Frank: En denk je dat dat nog echt een rol heeft? Black metal komt ook wel serieus over, maar denk je dat er ook wel een soort satirisch element in sommige black metal bands zit, dat ze zichzelf ook niet helemaal serieus nemen?

Nick: Ja. Soms wel. Als ik bijvoorbeeld kijk naar mijn vorige... Ik zat eerst bij een Thrashfest voor deze band. Voordat ik hiermee begon zat ik in Thrashfest. Die gasten waren in het dagelijks leven *callcenter dudes*, weet je wel. Gewoon normale gasten die als je ze op straat tegen zou komen echt omver zou blazen bij wijze van. Terwijl, in de band kwamen ze over alsof ze heel de wereld aankonden en iedereen was niets, snap je. En ook gewoon hoe ze met mensen deden vanuit de muziek, het was net alsof hun alles waren en de rest er omheen niets. Daar heb ik toch best wel problemen mee, snap je. Ik bedoel, als je een keer geconfronteerd wordt met je muziek en je komt een keer de verkeerde tegen dan ben je ook gewoon de lul. Kijk, als je nou Atilla heet en je bijt gewoon iets oor eraf. Kijk, dat is gewoon een heel ander verhaal, weet je wel. Maar ik vind het wel belangrijk dat mensen... niet provoceren, maar wel gewoon zijn wie ze zijn, als je snapt wat ik bedoel. Dus... ja. Je moet niet nep zijn.

Frank: Draagt dat voor jou wel bij aan de authenticiteit of echtheid van een black metal band als ze echt zijn wie ze zijn? Dat je ook het gevoel hebt dat ze zichzelf presenteren zoals ze zijn.

Nick: Nou, je kan een show geven. Ik zei altijd je hebt dan je leven en je muziek. Maar je kan ook een show geven en die show is altijd anders. Als ze nou op die show een keer als trollen of weet ik veel wat verkleed gaan, of als ze als *demons*... weet je wel. Terwijl ze normaal een hele andere genre hebben, dan heb ik zoiets van, ja, weet je, het ligt er gewoon aan van hoe ze het willen brengen weet je wel. Voor mij... het ligt er net aan hoe iemand met zijn muziek en zijn band ervoor staat, weet je wel. Als jij net als die oude zanger van Pantera de hele dag denkt dat je het al bent maar gewoon nog niet bent, ja, dan vind ik dat gewoon heel jammer. Dan heb ik daar gewoon minder respect dan iemand die gewoon echt zichzelf is.

Frank: Ja. Ok. Dus ze moeten zichzelf geen houding aan gaan nemen en helemaal geweldig gaan doen, terwijl ze dat niet zijn.

Nick: Ja, je kan wel *acten*, weet je wel. Maar je moet wel gewoon jezelf zijn. Je kan wel een show geven door, weet ik veel, gek geschminkt te gaan zoals KISS, of weet ik veel wat, of keer een blonde pruik opdoen en helemaal in jaren tachtig stijl daar te staan ofzo., weet ik veel wat. Als je maar jezelf bent en niet achteraf een heel ander persoon te zijn.

Frank: Maar denk je dat dat voor black metal misschien in het algemeen... Of gaat het voor black metal naar jouw mening meer op dan voor andere muzieksoorten, dat artiesten wel ook echt zichzelf zijn?

Nick: Nee, in heel de metal merk ik dat eigenlijk wel, dat gasten zichzelf wel zijn. Het is niet echt alleen bij black metal, ik merk het ook aan andere metal heads. Nou moet ik zeggen, bij gothics merk ik wel dat het vaak *posers* zijn, in de zin van de *dudes* zelf zijn wel vaak gewoon gasten die gewoon eigenlijk niet weten waar ze het over hebben. Maar als ik kijk... ja, naar de gemiddelde metal band heb ik toch vaak respect voor naar die gasten gewoon. Kijk, ik kan eigenlijk met elke metal head opschieten merk ik. Negen van de tien keer. Er zijn ook wel gasten bij waar ik totaal niet mee op kan schieten, maar negen van de tien keer kan ik echt... maakt niets uit uit welke scene je komt. Het zijn meestal geen posers. Dat is de maatschappij, dat is niet metal of black metal. Het is, ja... Ik vind ze allemaal, ja... aardig zichzelf. Of heb je dat zelf niet?

Frank: Jawel, ik ook wel. Er zitten natuurlijk een aantal uitzonderingen bij.

Nick: Ja, precies.

Frank: Maar over het algemeen wel, ja.

Nick: Die zanger van ehh... Hoe heet hij? Cradle of Filth vind ik ook een showpik. Heel erg zelfs. Maar, ja... Dat is den ik ook de reden waarom ik trouwens minder naar hun ben gaan luisteren als ik er nou zo over nadenk.

Frank: Ok. Heb je het idee dat hij zichzelf wel teveel voordoet zoals hij niet is eigenlijk?

Nick: Ja. Ik vind dat als een echte muzikant... de zanger dan hé. Wil provoceren dat hij muziek kan spelen dan pakt hij ook gewoon een gitaar., pakt hij even een drum. Ik heb een zanger zelf gehad in mijn vorige band, die kon elk muziekinstrument. Dan hoe je gewoon je mond als medemuzikant of als persoon in het publiek, weet je wel, als je dat weet. Ja, die gast heeft echt nummers meegeschreven, snap je. Dan heb je zoiets van 'ja, daar heb ik toch wel meer respect voor dan...'. Hetzelfde als Freddy Mercury van Queen, die schreeuw gewoon hele nummers zelf. Daar heb ik meer respect voor dan dat ik ehh... een nummer van de leadsinger bijvoorbeeld van Lamb of God, die gast kan ik niet uitstaan, die zanger. Ja, je bent dan gewoon geen muzikant. Je moet gewoon je smoel houden en je moet gewoon het dansmarietje uithangen als het moet op de show, weet je wel. Dat zijn gewoon dansmarietjes, in mijn ogen. Ja, je kan een tekst schrijven net als Ali B of Yes-r, weet je wel, mar dat wil niet zeggen dat jij muzikant bent. Dat is... ja, mijn persoonlijke mening. Ik vind dat als je blokfluit kan spelen of je kan piano spelen, dan ben je voor mij al een muzikant. Daar heb ik al meer respect voor dan dat je gewoon, ja... van de toren af loopt te blazen, weet je wel, 'dit moet zus en dat moet zo'. Hoezo? Weet je wel, heb jij dat in elkaar geschroefd, dat geniale loopje waar ik net op ben gekomen op mijn gitaar, weet je wel? Daar heb ik toch moeite mee.

Frank: Ja, het is trouwens... We hebben het nu over black metal gehad, maar hou je ook eigenlijk van alle black metal die je hoort? Of zijn er ook bepaalde stromingen binnen black metal waar je niet van houdt?

Nick: Ja, kijk, de ene keer luister ik graag naar Cradle of Filth, zoals ik al zei. Er zijn wel momenten of shows waarbij ik zoiets heb... dat vind ik op momenten echt vet. Maar er zijn ook momenten waarbij... zo ook er een neerzetten waar ik even geen zin meer heb om naar hun te luisteren, als je snapt wat ik bedoel. Ik heb ook een periode gehad dat ik naar Dimmu Borgir luisterde, maar hun vind ik tegenwoordig, ja... een beetje verwijfd. Ja, het is in mijn ogen... Het klinkt wel duister, het klinkt wel *evil*, maar als ik hun gitaarstukjes hoor kan ik het makkelijker spelen dan Cradle of Filth, snap je. Dan heb ik wel zoiets van 'nee, het is niet geniaal meer', het is naar beneden aan het zakken. Dan heb ik... Maar het ligt er net aan hoe ze zelf spelen.

Frank: Maar het is ehh... Maar het is niet echt dat je zegt dat er bepaalde stromingen zijn, waarvan je echt hebt van 'nee...'? Je beoordeeld echt gewoon de bands zelf eigenlijk vooral op wat ze muzikaal presteren?

Nick: Ja, precies. Maar ook gewoon hoe ze zelf zijn, onderling. Hoe ze in harmonie spelen. Als je bijvoorbeeld kijkt naar Cradle of Filth, die hebben ook momenten gehad dat ze helemaal niet goed samen, en dat hoor je gelijk. Dan heb je wel gelijk zoiets van 'ja, jammer dat ik naar jullie show ben geweest'. Daar heb je nog geld aan verneukt, ja, dan ga je er ook niet meer naar luisteren als je thuis bent. Dan baal je er gewoon enorm van.

Frank: Ok. En keyboards in black metal, vindt je dat dat moet kunnen?

Nick: Ligt eraan. Ik moet zeggen, toetsen kan heel *evil* klinken. Maar ik vind een keyboard sound in de zin van... dat iemand een mooi stukje loop te spelen... Ligt er net aan. Ja, ik kan daar niet over oordelen. Want ik kan nou zeggen 'keyboards kan niet' en dan komt er morgen een of andere geniale Chinees van zes jaar oud die stuk van maakt waarbij je zoiets hebt van 'damn'. Dus ik kan daar niets... elk instrument past er eigenlijk wel in. Maar het ligt er maar net aan, ja, wie er achter zit. En ik vind het vaak moeilijk, omdat het dan vaak weer industrieel klinkt, als je snapt wat ik bedoel, of...

Frank: Ok. Dus je hebt zoiets 'op zich is het niet zo dat het per se uitgesloten hoeft te worden, als het maar wel dus én black metal blijft klinken en ook gewoon goed bespeelt wordt?

Nick: Ja. Je kan ook een keyboard als een orgel laten klinken. Ja, dan klinkt het weer *evil*, weet je wel. Maar ja, er zijn weinig bands die het kunnen naar mijn gevoel. Vaak als je het in een black metal band hoort... dan hebben ze wel een paar nummers ertussen, of één of twee, of niet veel, dan trekt het toch weer die band omlaag het keyboard. Dan heb ik toch zoiets van 'ik weet dat je het probeerde maar die solo die je net op de keyboard deed, had beter die bassist of die gitarist kunnen doen, dan was het wat bruter geweest, dat stukje dat net gespeeld werd'. Het neemt soms... hetgene eraf. Ligt er net aan hé... Er zijn zoveel dingen vroeger zo van zei van 'ja, dat kan gewoon nooit'. Dan kwam er weer iemand anders die maakte er iets heel *sweats* van. Dus ja, ik ben niet degene die dat kan zeggen heb ik het gevoel.

Frank: Ja, je zegt nu ook 'dat het *evil* klinkt', maar je vindt dus als ik het goed zeg, black metal moet wel een beetje *evil* klinken...

Nick: Ja. Ik vind het gewoon lekker in mijn oren als het *evil* klinkt gewoon. Maar het hoeft niet. Maar meestal... ja, ik vind het geen black metal als het niet *evil* klinkt, als je snapt wat ik bedoel. Het doet wel de naam eer aan. Black metal is gewoon *evil*, ja...

Frank: Maar vindt je het dan ook... Moeten die muzikanten voor jou dan ook op een bepaalde manier een beetje echt *evil* zijn. Daar hebben we het natuurlijk al over gehad, je moet wel een beetje voorkomen zoals je bent enzo. en je zegt dat black metal een beetje, ja, *evil* geluid maakt, dus moeten de muzikanten iets in zich hebben dat een beetje...

Nick: Ik wacht op de dag dat er lilliputter in een black metal band op het podium komt en zo tering hard begint te grunten dat heel de zaal echt gewoon zoiets heeft 'what the fuck, als het een of ander klein welpje is die het podium op komt of een mooi meisje die ineens gruwelijke begint te zingen dan...'. Nee, het is sowieso *evil*, snap je.

Frank: Vooral omdat het *evil* klinkt, dat bedoel je.

Nick: Ja.

Frank: Hoe muzikanten erbij lopen dat is minder...

Nick: Als er een Japans schoolmeisje ineens op het podium komt en die gaat grunten dan heb ik zoiets van 'nee, dit is echt duister, dit is echt *evil*'.

Frank: Je had het net ook al over Dimmu Borgir, toen zei je volgens mij van 'een beetje...', Wat was het nou? 'Een beetje verwijfd' of zoiets.

Nick: Ja, die zijn meer naar de gothic kant aan het gaan naar mijn gevoel.

Frank: Maar bedoel je dan niet zozeer dat ze zelf, persoonlijk zeg maar, dat ze een beetje...

Nick: Nee, dat niet.

Frank: Maar meer dat de muziek die ze maken, dat die...

Nick: Ja. Het is meer de stijl waar ze inzaten dat zijn ze meer gothic gaan maken lijkt er op. Ik heb soms het gevoel dat ik naar gothic luister in plaats van echt Dimmu Borgir wat ik gewend was.

Frank: Zou je naast Dimmu Borgir... Je zegt dat is misschien nog geeneens helemaal black metal meer. Maar zijn er dan nog meer black metal bands op dit moment die zichzelf profileren als black metal band, claimen of doen alsof ze black metal maken, maar dit volgens jou niet echt maken?

Nick: Nee. Ja... Nee, op het moment heb ik daar jammer genoeg niet zo erg op *geresearcht*. Ik ben de laatste jaren meer met mijn eigen muziek bezig geweest, met mijn eigen band. Maar Dimmu Borgir is eigenlijk de enige band die mij echt opviel van 'nee dudes, jullie veranderen gewoon, jullie zijn echt geen black metal meer'. En dan probeer ik niet te haten naar de fans toe gewoon. Ik probeer die niet te dissen, of de muziek of de band te dissen. Het is gewoon mijn gevoel en mijn idee achter hun muziek gewoon, van 'jullie waren er gewoon en nu gaan jullie ineens klassiek er doorheen gooien of viooltjes of ehh...'. Dat kan. Het kan allemaal

heel *evil* klinken. Je kan een heel orkest er in zetten en dat heel *evil*, maar het kan ook gewoon té, en ik vind het bij hun net iets té.

Frank: En zijn er naar jouw mening binnen alles wat in black metal is gemaakt iets van klassieke albums die ooit gemaakt zijn door bands, waarvan je denkt dat zijn echt klassiekers binnen het hele black metal oeuvre, die zou eigenlijk elke black metal fan moeten hebben? Zijn die er volgens jou, en welke als die er zijn?

Nick: Ja... *fuck*. Dat zou ik boven even uit mijn computer moeten halen. Maar ik denk sowieso dat ze Dimmu Borgir wel moeten hebbe, de eerste cd's van Dimmu Borgir. En ook Cradle of Filth, om even naar het begin te gaan. Maar wat ik zeker vind dat mensen, als ze echt black metal luisteren, moeten hebben gewoon is Mayhem. Dat is voor mij echt... die staat voor mij echt bovenaan op het moment.

Frank: Maar gewoon... is dat vanwege de muziek die ze maken of vanwege hun rol in black metal in het algemeen?

Nick: Gewoon in het algemeen denk ik, ja. Omdat hun denk ik op het moment één van de bands in dertig jaar dat ze muziek maken nog steeds laten zien dat ze er nog steeds zijn gewoon en niet er af gaan, of 'laten we een keer op Ibanez spelen', 'Nee', ze spelen dertig jaar gewoon op Jackson, dertig jaar gewoon goed.

Frank: Je vindt het ook echt belangrijk dat ze gewoon vast kunnen houden aan zoals ze in het begin waren eigenlijk?

Nick: Ja, precies.

Frank: Welke rol denk je überhaupt dat bands uit de beginperiode nog spelen in black metal? Het is natuurlijk een beetje in Noorwegen ontstaan met Mayhem, Darkthrone.

Nick: Ja.

Frank: Wat voor rol denk je dat die bands nog spelen nog steeds in black metal in het algemeen?

Nick: Ja, heel... Darkthrone heeft sowieso voor mijn gevoel nog best wel veel invloed op de nieuwkomers in de metal. Ik zie altijd als ik nieuwe gasten tegenkom... Ik skateboard nog steeds. Als ik gasten tegenkom op stadhuisplein, of wat dan ook, in Eindhoven of hier in Rotterdam, of Utrecht, het start meestal met die bands, weet je wel. Volgens mij is dat namelijk wat hun trekt, Darkthrone en Mayhem, Dimmu Borgir. Veel is Dimmu Borgir omdat het toch wat rustiger klinkt dan Mayhem of Darkthrone. Ja...

Frank: Ok. Denk je ook dat er vandaag de dag er nog originele bands opkomen, dat er echt nog originele dingen gedaan worden?

Nick: Ja, dat zeker. Ja, zeker. Er zijn wel genoeg underground bands die er... Of ik ken genoeg muzikanten die een schijnbeweging proberen te maken naar de black metal. Mijn eigen band die... Ik speel dan in (band onverstaaanbaar), maar we hebben nog een band dat heet Hypochondria. Kijk, we zeggen heel eerlijk tegen elkaar van 'we hebben gewoon niet de genialiteit op het moment'. Maar alle geniale nummers die we *en fen* produceren gaan gewoon wel Hypochondria, dat is gewoon wel onze toekomstige black metal band. Het is volgens mij gewoon... Als je bijvoorbeeld kijkt naar televisie, naar MTV waar mensen tegenwoordig heel erg door beïnvloed raken, het is tegenwoordig toch meer jazz aan het worden en bluesrock. En dat is stiekem heel goed voor metal en black metal. Want als mensen goed gaan luisteren naar bluesrock en dan metal luisteren dan komen ze er toch achter van 'ja, het is daar uitgekomen, maar het is nog genialer'. Dus, ja, ik ben wel bang... Ik ben niet bang, ik weet wel zeker dat het terugkomt. Het is niet iets wat dood kan gaan.

Frank: Maar als je zegt originele dingen die er gedaan worden, bedoel je dan... Hoe bedoel je dat dan? Dat er echt geëxperimenteerd wordt nog steeds in black metal vandaag de dag?

Nick: Ja, zeker.

Frank: Dat er nog steeds goede bands opkomen ook?

Nick: Ja, ik zie bijvoorbeeld dat in derde wereld landen... Waar ik zelf vandaan kom. (lacht) Dat het heel erg een hype is aan het worden in de zin van... In India zie ik... Ik had laatst een programma gezien. Het is nog heel klein, maar het begint daar wel heel erg... Sowieso de metal scene in het algemeen, het begint heel erg te komen. En dat vind ik heel erg belangrijk. En ook bijvoorbeeld in Indonesië zie je dat het gewoon echt gewoon... dat er een zware black metal scene is gewoon. Het is wel heel goed. Het is ook gewoon dat die daar zwaar aanhangers van zijn. Dat begin steeds groter te worden. Vroeger... Ja, vroeger? Laat ik het zo zeggen. Twintig jaar geleden, dat je daar nog niet bij na ging denken dat er ergens in *fucking* Indonesië op Bali of Java een stel black metal heads zitten gewoon die daar black metal lopen te maken op Balinese instrumenten, weet je wel, met een Jackson gitaar. Maar toch bestaat het daar al. Kijk, het hoeft niet hier in het Westen te zijn. Al gebeurt het in Irak zelf, als het maar black metal is, weet je wel. Ik vind het geniaal.

Frank: Jij hebt eigenlijk gewoon hoe meer mensen het luisteren hoe beter?

Nick: Ja. Ik heb zoiets van 'ok, als we ze allemaal zouden kunnen bekeren dan was het nog mooier geweest'. Ik wil ook gerust die antichrist zijn, weet je wel.

Frank: Maar het maakt voor jou ook eigenlijk niet uit waar black metal vandaan komt?

Nick: Nee.

Frank: Heel veel kwam natuurlijk vroeger altijd uit Noorwegen, dat is natuurlijk het hoofdland. Maar jij hebt eigenlijk zoiets van black metal kan eigenlijk overal van de wereld wel vandaan komen?

Nick: Ja, vind ik zeker, ja. Het zou me zwaar ziek lijken als ik ineens een black metal band tegen zou komen uit Nieuw-Guinea, Puapua, weet je wel, waar die koppensnellers vandaan komen, die mensen eters. Dat vind ik best wel black metal. Dus dat die mensen er nooit van hebben gehoord en als het daar ooit wordt geïntroduceerd... Ik weet of niet ze dat... Misschien zouden ze het wel echt heel blij vinden. Maar, ja...

Frank: Ok. Denk je trouwens wel dat je verschil kan horen uit welk land het komt, black metal?

Nick: Ja, zeker. Ik vind als je bijvoorbeeld naar Cradle of Filth... Dat zijn Engelsen, die *dudes*. Je merkt toch dat ze minder rauw zijn dan bijvoorbeeld Mayhem of het begin van Dimmu Borgir. Ze proberen het wel, maar ze hebben toch een punk achtergrond heb ik soms... British New Wave of Metal achtergrond, wat een beetje erg naar boven komt voor mijn gevoel, weet je wel. Als ik bijvoorbeeld naar Mayhem, ja, die speelt zeg maar rustig voor black metallers. Voor leken is het allemaal niet rustig, maar black metallers speelt hij een rustig nummer, alles op zestiende. Dan heeft die drummer zoiets, 'ja, phhh, ik kan nog steeds eentweendertigste spelen met dubbelbass', weet je wel. 'Als de rest zestiende speelt doe ik het nog steeds... doe ik het dubbel', weet je wel. Terwijl als je bijvoorbeeld naar Cradle of Filth kijkt, die heeft van die stukjes dan speelt hij gewoon één bass, de rest vult hij met zijn snaar, omdat het anders te zwaar is, of te snel, of te technisch, weet je wel, om op dat moment met dubbelbass te spelen. En dat valt mij wel op, dat soort kleine dingetjes. Van die kleine accentjes zijn dat waar ik eigenlijk best wel op let.

Frank: Heb je nog een voorkeur voor black metal uit een bepaald land? Als je zeg maar kijkt naar black metal bands die uit dat land komen, dat die gewoon een bepaald geluid hebben dat je aanspreekt? Over het algemeen dan.

Nick: Ja, Mayhem komt uit Oekraïne toch?

Frank: Nee, Noorwegen.

Nick: Of Noorwegen. Komt Mayhem uit Noorwegen, ja? Dat zat ik er helemaal naast. Ik vind Mayhem de sound hebben, dus dan zou het op dit moment gewoon Noorwegen zijn. Want ik vaak merk... En ik weet niet of dat jou heel erg opgevallen is? Is dat als bands uit Europa komen en ze maken muziek in het Engels... Kijk, ik heb zelf in mijn jeugd in Nieuw-Zeeland een tijdje gewoond en heel veel Engels moeten praten met mijn thuisfront, familie enzo. Ik

merk dat mensen heel vaak verschillende accenten hebben. Door mijn Engelse achtergrond hoor ik vaak iemand New Yorks praten en dan ineens Australisch en dan ineens een accent uit Florida dat ineens omhoog komt. Terwijl die gast gewoon uit Eindhoven komt, of Nijmegen, of Rotterdam, weet je wel. Dan heb ik toch vaak zoiets van, ja, die *dudes* uit Noorwegen zijn wat minder... Hoe moet ik het zeggen? Door de media... ja, besmet, als het ware. Wij hebben toch vaak dat we films hebben gekeken en verschillende mensen Engels hebben horen praten, terwijl hun het moeten hebben van de bands waar ze naar luisteren. En ook gewoon de mensen die ik zelf op vakantie heb meegemaakt die uit Noorwegen kwamen zijn vaak een beetje... Ze zijn snel gelukkig met vrij weinig, laat ik het zo zeggen. In de zin van... het zijn een beetje rauwe mensen, snap je. En dat komt gewoon terug in de muziek. En dat merk ik ook gewoon heel erg aan de hiphop. Als je kijkt naar ehh... Kijk, ik hou niet van hiphop, maar als ik een nummer heb dan kraak ik dudes hier in Nederland vaak af van 'ja, dat is leuk, maar nou heb je drie accenten door elkaar gelult in het Engels, als je in Amerika bent wordt je in elkaar geslagen, want de ene keer praat je net alsof je uit New York komt en de andere keer weer alsof je uit Chicago of Los Angeles komt'. Dus dat merk je sowieso heel erg. Ik vind het wel belangrijk dat je... Of net als Kreator, je hoort ook weer dat dat Duits is, maar dat komt meer over. Het heeft meer... iets *masterlijks* gewoon.

Frank: Ok. Heb je eigenlijk ook liever dan dat black metal... dat bands hun eigen taal zingen?

Nick: Nee, dat hoeft ook weer niet per se. Ik vind het wel vet, maar het hoeft niet.

Frank: Vindt je het wel vet dan ook om te horen, ja, dat je een beetje kan horen uit welk land ze komen? Dat ze een beetje de sfeer van hun land over kunnen brengen ofzo. in de muziek.

Nick: Ja, ik vind het wel grappig. Ja, ik vind het bij Kreator grappig dat je kan horen dat het echt gewoon duister is en dat hij gewoon net als Adolf loopt te schreeuwen onderhand, weet je wel. '*Lords of chaos*'. Ja, echt zo met zo'n Duits accent zo. Vind ik grappig. Vind ik ook soms jammer. Het trekt ook weer een beetje de band omlaag als je als zanger niet hebt geoefend op je spraak en op je... Ik ben gewoon geen goede zanger, ik zou nooit zanger kunnen worden, maar als ik het zou zijn zou ik heel erg mijn Engels leren als een *nerd*. Hetzelfde wat ik dan met gitaar of drums doe de hele dag, muziek maken, zou ik de hele dag moeten praten tot ik mijn accent perfect heb en het niet Nederlands klinkt.

Frank: Dus je hebt zoiets van, nou, laat ze lekker Engels praten. Maar als je het doet moet je het wel goed doen?

Nick: Ja, precies. Praat anders gewoon Noors of Nederlands, weet je wel, of Fries. Gewoon... ja.

Frank: Vindt je dat black metal zich sinds het ontstaan ervan goed heeft ontwikkeld in de afgelopen twintig dertig jaar zoiets? Vindt je dat het een goede ontwikkeling door heeft gemaakt?

Nick: Ja, een beetje met dalen en pieken denk ik wel. Het probleem is dat als ik bijvoorbeeld naar de muziek zelf kijk, dan heb ik het over de gitaarmerken, dat veel mensen bijvoorbeeld overgaan naar *Ibanez*. En ik ben ook de metal head die ook heel erg kijkt naar de sound van de band. En ik vind het heel belangrijk als een black metal band, als ze zeggen dat ze black metal zijn dat ze ook waarschijnlijk op een *ESP* spelen of op een *Jackson*, denk je minimaal, gewoon omdat daar gewoon de black metal sound in zit. En als je vaak *Ibanez* kijkt, daar krijg je toch weer zo'n, ja... Er zit een lage toon in, het is toch een Korn gitaar. Ja, sorry dat ik het zeg, maar ik heb echt een schurfthekel aan die band. En ook aan de Deftones. Ja, het zijn wel... voor toentertijd, het waren wel goede bands, maar het heeft gewoon de metal erg omlaag getrokken en gewoon de... Ja, hoe moet ik het zeggen? De muziek zelf... iedereen is overgegaan op *Ibanez* en dat heeft het gewoon naar mijn gevoel heel erg omlaag getrokken.

Frank: Ok. Het is voor jou vooral een gitaarkeuze eigenlijk, dat je zegt 'daar ben ik niet tevreden mee'?

Nick: 'Dudes...'. Pakken ze een homogitaar, weet je wel, in plaats van een *Jackson*. Heel vroeger was het *Fender*. Nou, ik ben er niet verknocht aan. Ik heb er wel één. Dat is puur om te oefenen, maar je ziet mij niet ermee optreden. Als ik zou optreden zou ik met een *Jackson* spelen en niet met een *Fender* of met een *Ibanez*. Ja, ik speel dan nou meer death metal dan black metal. En we willen wel de black metal kant opgaan, maar... Ja, het is voor ons ook gewoon in de band gewoon een keuze geweest om juist voor *Jackson* te gaan omdat het merendeel van de bands toch verzwakken door op *Ibanez* te spelen. Dat is toch een lievere sound dan *Jackson*. *Jackson* is echt rauw. Gewoon pijnlijk om te horen, zo van 'damn, klinkt echt gruwelijk die gitaar', weet je wel. Ja, ik weet niet of je zelf een beetje weet hebt van die instrumenten?

Frank: Nee, niet echt. Ik heb er niet heel veel verstand van. Maar maakt het voor jou trouwens nog uit bij welk platenlabel iets uit is gebracht?

Nick: Nee, helemaal niet. Vind ik helemaal niet belangrijk. Al ben je bij Snoop Doggy Dogg onder contract, als je maar gewoon wel bij je muziek blijft en als het maar niet invloed heeft op jouw stijl. Dan vind ik het allemaal niet belangrijk. Mij boeit het niet, als je maar gewoon

jezelf... Als je maar rauw blijft gewoon en niet ineens zoiets hebt van 'nou, nou zit ik op het platenlabel bij Ice Cube, nou moet ik met de *Family Values Tours* mee, met al die homo's daar. Nou, ga ik ook hiphopnummers er tussen schrijven.' Wat Korn toen destijds deed en Rammstein en die hele groep, weet je wel. Ja, dat vind ik jammer. Dat was bij Korn het moment voor mij van... Ik was... Begin jaren negentig had ik nog zoiets van 'Korn, dat wordt het'. Totdat ze op een gegeven moment bij Ice Cube in het platenlabel contract kwamen en gewoon (naam nummer onverstaaanbaar) gingen schrijven of dat soort nummers, weet je wel. Dan heb ik zoiets van 'nee man, dat is toch hiphop in een metaljasje'. Dat vind ik gewoon heel jammer. Het moet gewoon rauw blijven.

Frank: Ok. Dus je zegt platenmaatschappij interesseert me niets, als het maar niet door de platenmaatschappij een andere richting opgeduwd...

Nick: Ja, precies. Ze moeten niet gaan eisen van 'ok, nu zitten jullie bij ons en jullie zijn geniale muzikanten, maar jullie moeten nou wel andere muziek maken'. Nee, dat kan niet.

Frank: Dus het heeft er vooral mee te maken dat bands wel de muziek maken waar ze zelf, ja, achter staan?

Nick: Mij zijn begonnen. Ja, precies, of achterstaan, ja.

Frank: En vindt je het trouwens ook belangrijk cd's te kopen van bands die je bewonderd?

Nick: Ja, zeker. Ik ben niet iemand die graag download. Maar, ik ben wel iemand die... je ziet het aan de dvd's hier, ook films vind ik belangrijk om origineel te hebben. Ja, cd's ook.

Frank: Maar koop je gewoon alles origineel? Of zijn er ook wel bepaalde dingen die soms download, soms origineel koop?

Nick: Ik download ook nooit eigenlijk, ik krijg het van mijn bandgenoten als ik iets moet horen. Dan krijg ik vaak muziek via mp3 van mijn band en als ik het echt goed vind dan koop ik het ook. En als ik het niet goed vind dan gooi ik het binnen een maand vaak weer van mijn mp3 af.

Frank: En, ja, videoclips... Vindt je dat black metal bands videoclips uit zouden mogen brengen, of moeten brengen? Hoe zie je dat?

Nick: Mogen, gerust. Maar ik, ja... Ik vind het wel geniaal eigenlijk. Maar het is niet dat het een must moet worden. Het is niet van omdat het black metal is, moet er een videoclip, of je omdat je die muziek maakt. Nee. Black metal is gewoon black metal zoals het altijd is geweest. En videoclips is gewoon een ontwikkeling die muziek black metal wat beter op de kaart kan brengen. Zo kijk ik er naar en niet als van doet en... Nee.

Frank: En vindt je dat black metal bands zichzelf zouden mogen promoten?

Nick: Ja, dat zeker. Ja.

Frank: Dus je hebt zoiets van... Ja, dat maakt voor jou niet uit, gewoon promotie marketing?

Nick: Al gaan ze op bussen met hun hoofden. Geniaal man. Dan hebben we tenminste normale bussen door de stand in plaats van Christina Aguilera bussen of J-Lo bussen, weet je wel, qua reclame. Nee, ja, natuurlijk. Ik vind het iets heel positiefs, dan hebben we meer metal in de wereld. Ja, ik weet niet hoe de gemiddelde daar naar kijkt. Misschien hebben heel veel mensen zoiets van 'metal moet wel van ons blijven'. Ik heb zoiets van 'nee man, hoe meer zieltjes hoe beter'.

Frank: Ok. Jij hebt gewoon zoiets van 'als heel de wereld ernaar zou luisteren zou het best zijn eigenlijk'?

Nick: Ja, precies. Ja.

Frank: En awards voor metal, ben je daar een voorstander van?

Nick: (lacht) Ja, zou wel lachen zijn. Maar ik heb niet zoiets van, weet je, dat kan je niet doen. Want metal is ten eerste best wel underground en black metal sowieso. Snap je? En als je dan ook nog eens awards er in gaat doen komen bepaalde *dudes* niet in the picture die qua stroming, wel in the picture komen. Die eigenlijk gewoon zwaar geniaal zijn.

Frank: Dus je hebt niets tegen awards in het algemeen, maar je vindt dat ze waarschijnlijk de verkeerde bands belonen?

Nick: Ja, ik vind dat dat gewoon individueel moet wezen, snap je. Ik vind niet dat... Kijk, je hebt van Dimmu Borgir... Ik ga jouw niet afzeiken om Dimmu Borgir, snap je. Als je awards krijgt, dan krijg je toch groeperingen die zeggen van 'oh, maar jij vindt die band goed, maar hij heeft niet die awards gehad hoor, wat ben jij voor een nicht', weet je wel, bij wijze van. Of wat ik ook vaak merk, dan praat ik met andere *dudes* en dan vragen ze mij van 'ja, maar luister je ook dingen buiten black metal?', 'Ja, ik luister ook naar Lamb of God', dan vinden ze mij gelijk een homo. Dan heb ik zoiets van 'ja, maar *dude*, wil je met mij een stukje spelen, weet je wel, kan je het dan volhouden'. Ja, het ligt er mij puur aan... ja, de muzikanten zelf en de muziek zelf, weet je wel. Dat vind ik gewoon heel belangrijk.

Frank: Ok. Maar je zegt al dat het nog steeds best underground is. Maar je hebt zoiets, dat hoeft het voor jou niet te blijven. Want je zegt 'hoe meer mensen het luisteren hoe beter'. Maar je hebt niet zoiets van black metal kan beter underground blijven?

Nick: Nou kijk, black metal mag gerust commercieel gaan van mij. Is alleen maar goed. Dan zijn we van die *shit* af gewoon wat er op de radio is en op de televisie, dan komt er tenminste normale muziek op. Maar ik het niet zoiets het moet een must zijn want het is ook weer het

onderscheidt ook weer... het onderscheidt ook weer van andere muziek. Dat vind ik ook op zich wel weer leuk. Dat heeft ook weer iets. Maar ik denk niet dat black metal altijd *in the picture* blijft. Ik denk dat black metal ooit wel een keer een hype gaat worden, ook commercieel gezien. Kijk, dat er altijd wel een stroming is met een bepaalde generatie die dan op dat moment daar wel naar luistert, weet je wel. We hebben nou gewoon een huppelgeneratie, zoals ik het noem. Ze horen lieven zoals mijn schoonvader het zegt negergedreun heel de tijd met een paar shakende negerinnen op de bank van een of andere rapper. Dat is gewoon heel jammer.

Frank: Ok. Jij hebt niet zoiets van dat je denkt dat het beter zou zijn als het underground blijft? Dat hoeft van jou niet?

Nick: Nou, ik vind wel... Het behoudt wel de rauwheid, het underground gebeuren. Maar als het eenmaal ooit commercieel wordt dan moet het gewoon de rauwheid houden, als je snapt wat ik bedoel. Als het dan naar huppel overgaat, dan heb ik toch het gevoel dat de echte metal, en de echte black metal heads, toch hun eigen black metal krijgen.

Frank: En zie je black metal als geheel als underground, of is er een deel dat... is er een deel underground. Zijn er ook bands die mainstream black metal maken volgens jou?

Nick: Ja, er zijn genoeg bands die echt mainstream maken. Ik vind niet... je kan niet zeggen dat elke metal band underground is. Er zijn er genoeg die echt commercieel zijn. Dus je hebt... Je kunt ook zeggen dat Slipknot zwaar commercieel is, terwijl heel veel gasten weer zeggen dat ze underground zijn. Terwijl ik zoiets heb van 'ja, je komt wel op MTV zo vaak, jullie maken wel videoclipps en shit', weet je wel. Dan ben je best wel commercieel. Niet dat ik het erg vind, het is alleen maar goed. Als je zelf daarvan beter wordt als muzikant en je kan er geld mee verdienen, dan is het alleen maar goed. Ik heb daar niets tegen.

Frank: En hoe zit het dan met productie? Hecht je daar nog waarde aan? Want je had het wel over een beetje rauw geluid dat je wilt hebben. En je hebt wel eens black metal dat expres een beetje slecht geproduceerd is, opzettelijk soms. Maar hoe sta jij daar tegenover met productie?

Nick: Ja, ik snap wel wat je bedoelt. Kijk, als ze gewoon opnames hebben gemaakt in een ruimte met hele oude opnameapparatuur, zeg dat ze gewoon met een cassette recorder het ding hebben opgenomen en dat hebben overgezet met een of ander programma zodat het rauw blijft, heel *crappie* is opgenomen, heel *cheap* in elkaar is gezet, dan heb ik daar gewoon meer respect voor dan een band die met *protools* in de studio met een weet ik hoeveel duizenden euro's kostende opnames loopt te doen met *musicmanager* erbij en al die dingen er omheen. Ligt er net aan. Ik vind het ook belangrijk dat muziek goed er uit komt. En als ik bijvoorbeeld

kijk naar de vetste cd's van Slayer, dan hoor je vaak de slechtheid van de studiokwaliteit. En op sommige momenten denk ik van 'dat is erg rauw, dat is echt vet'. Op sommige momenten heb je ook zoiets van 'nee, man, jammer, want dit nummer kon veel gruwelijker er uitkomen'. Als je dan een liveconcert hoort, of je hoort dan dat nummer live op een andere opname, dan heb je toch zoiets van 'nee, dat is veel gruwelijker'. Ligt er net aan. Maar ik vindt het wel belangrijk dat op *editing*, op het gebeuren, dat er veel aandacht in wordt gestoken. En ik ben wel zelf de persoon die zich buiten de muziek om heel erg bezig houdt met *fruitloops*, *protools* en al die programma's.

Frank: Ok. Ja. En corpsepaint, hoe sta je daar tegenover? Je zegt uiterlijk dat doet je niet echt iets, maar corpsepaint?

Nick: Mayhem vind ik ehh... Atilla vind ik dat wel goed doen bijvoorbeeld, dat komt wel over. Toen ik hem voor het eerst zag en ik kende die band nog niet, dat was een paar jaar geleden, toen had ik echt het gevoel van 'damn, die gast die trekt gewoon zijn gezicht van zijn gezicht af'. Maar dat is nog niet het geval, dat had hij gewoon zo voor die show laten doen. En dat vind ik gruwelijk. Dan heb ik echt... Ja, dat vind ik gewoon vet. Maar KISS bijvoorbeeld weer... Dat vind ik fout, weet je wel.

Frank: Waar trek je de grens dan een beetje?

Nick: Nou, het moet niet te KISSerig zijn, als je snapt wat ik bedoel. Het moet wel black metal blijven.

Frank: Ok. Ja, ik ben nu echt een beetje door mijn vragen heen. Maar ik dacht op het eind kan ik het nog heel even kort samenvatten. Want je zei, ja, dat je veel bands een beetje luistert voor het gevoel, je emoties erin kwijt. Je zei bands als... Dat je het toch wel, als ik het goed heb, bands vooral op de muziek beoordeelt.

Nick: Ja.

Frank: En dat je het wel belangrijk vindt dat ze muziktechnisch goede muzikanten zijn.

Nick: Ja.

Frank: Maar het hoeft niet per se volgens jou, het gaat er vooral om dat ze goede muziek maken. En... even kijken. Ja, je stelt als ik het goed heb niet echt eisen aan de teksten. Dat je het wel belangrijk vindt dat muzikanten een beetje zichzelf zijn. En... even kijken. Ben ik nog iets vergeten eigenlijk?

Nick: Nee.

Frank: Dan heb ik nog een afsluitende vraag. Hoe... als je black metal ideologisch moet omschrijven, de ideologie erachter zeg maar, en dan even puur de muziek die je hoort weg, hoe zie jij de ideologie van black metal dan?

Nick: Hoe bedoel je de...

Frank: Ja, niet per se satanisme, maar wat... ja, black metal als scène of subcultuur zeg maar, hoe zou je dat omschrijven?

Nick: Hoe ik dat zou omschrijven? Ik denk dat het gewoon een stel gevallen jongeren zijn gewoon die samen naar hele goede muziek aan het luisteren zijn op dat moment. Ja, hoe moet ik het zeggen? Ik vind dat moeilijk. Ik merk wel dat veel gasten in die scène toch een beetje hetzelfde hebben meegemaakt met hun jeugd en ehh... Ik merk wel dat er bijvoorbeeld wel een hele gebroederlijke sfeer... Als ik bijvoorbeeld op straat loop en ik heb een shirt aan van Dimmu Borgir of Lamb of God of wat dan ook, en ik iemand anders tegen met een Slayer shirt of met een Iron Maiden shirt, maakt niet uit uit welke metal scène het is, we begrijpen elkaar gewoon. We staren elkaar aan... Ja, we snappen elkaar gewoon. En dat vind ik gewoon mooi. Ja, en als je kijkt naar de black metal zelf, dat is toch hetzelfde weer als al het andere, alleen...

Frank: Een beetje black metal tegen de rest van de wereld eigenlijk?

Nick: Ja. Snap je? Als je hier iemand op straat tegenkomt en hij loopt er hetzelfde bij als jou dan heb je toch zoiets van 'hey, alles goed?', weet je wel.

Frank: Ok. Ja, nog een vraag. Als jij echt kijkt naar wat een black metal band nou echt authentiek maakt, dus zeg maar... authentiek, echt zeg maar. Waar let je dan op, wat maakt een black metal band voor jou dan echt authentiek? Zeg maar, ja, 'echte' black metal.

Nick: Wat ik heel belangrijk vind is dat ze nummers vaak beginnen op zesestiende en dan viervierde. Dus in de zin van... je hoort een nummer, het hoort rustig gespeeld te worden, maar een viervierde op zestiende maat dat is heel snel. En toch hoort het lekker, want je hebt in het begin zoiets van 'he, dat is vet, dat is net een solo'. En als ze dan eens gewoon dertigste spelen en gewoon een solo daarna van dertig seconden blazen, dan vind ik het meestal wel black metal. Ik vind het heel belangrijk dat ze de snelheid en de techniek hebben. Heb ik wel eens vaker gezegd, maar ik denk dat dat toch de hoofd is binnen metal, waar het om gaat. Binnen black metal dan.

Frank: Maar ik weet niet... Zijn er nog dingen waarvan je had verwacht dat ik ze zou vragen, maar die ik niet gevraagd heb?

Nick: Nee, totaal niet. Ik had er niets van verwacht hoor. Ik had het via Karel (die ik eerder heb geïnterviewd) gehoord, van ‘kan je die dude helpen voor school?’, ik zei ‘ja, natuurlijk, stuur hem maar langs, en als het om metal gaat kan die iedereen langs sturen’, weet je wel.

Frank: Ja, ik weet niet of je zelf nog iets kwijt wilt er over?

Nick: Nee, eigenlijk niets, nee.

Frank: Dan zet ik hem uit.

Interview 13: Max

Naam: Max

Leeftijd: 15

Datum interview: 01-07-2011, te Alphen aan den Rijn

Duur interview: 1:16:22

Frank: Dus ehh... ja, het is de bedoeling... het zijn diepte-interviews, dus ik heb wel gewoon vragen maar die hoeven niet echt helemaal strikt afgewerkt te worden.

Max: Nou, ok.

Frank: Dus het is gewoon een beetje alles wat opkomt, dat ehh...

Max: Gewoon vertellen.

Frank: Ja, je kan alles vertellen wat je wilt tussendoor. Het is niet zo dat je echt strikt de vragen hoeft te beantwoorden of dat soort dingen. Het is meer een beetje de bedoeling dat het een gesprek wordt enzo. Nou, eerst nog even wat persoonlijke gegevens. Leeftijd?

Max: Vijftien.

Frank: En... even kijken, woonplaats?

Max: Alphen aan den Rijn.

Frank: En, ja, het is de bedoeling in de interviews... je kan anoniem opgenomen worden.

Max: Ja, maakt niet uit.

Frank: Maar het is ook zo... ja, je kan ook zeg maar zelf een hele naam verzinnen waaronder je opgenomen wordt.

Max: Nee, hoeft niet.

Frank: Ok Dus gewoon Max?

Max: Max (achternaam weggelaten).

Frank: Ok. Nou, eerst vragen van... hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Max: Ja, via vrienden en via internet zoeken.

Frank: En hoe oud was je toen je het voor het eerst hoorde?

Max: Ja, veertien.

Frank: Ok. Dus dan luister je het ongeveer twee jaar nu op dit moment?

Max: Ja, één, twee jaar.

Frank: Ok. En hoeveel uur luister je het ongeveer per week?

Max: Nou dan ligt het wel...

Frank: Gewoon een schatting, gemiddelde ongeveer.

Max: Rond de twintig uur ofzo. Altijd, als ik dan effe zit dan gaat de muziek aan.

Frank: Ok. Is het dan ook altijd black metal of zitten er ook nog andere dingen bij?

Max: Nou, er zit ook wel wat punk, een beetje death metal zit er ook nog wel bij. Maar de rest is gewoon black metal.

Frank: Dat is wel het merendeel zou je zeggen, black metal?

Max: Ja, dat is wel het merendeel.

Frank: Ok. En heb je ook, ja... luisteren ook veel mensen in je omgeving naar black metal? In je vriendenkring, familie.

Max: Ja. Mijn vriendkring die luisteren allemaal black metal.

Frank: Ok. En de meeste bands die je nu luistert, hoe heb je die ontdekt.

Max: Ehh... ja, via vrienden of via internet. Via blogs en ehh... ja, en concerten en festivals.

Frank: Ga, je vaak naar concerten van black metal bands?

Max: Ja, je hebt hier dichtbij heb je het kasteel en daar speelt nog wel eens wat. Pas nog Slechtvalk. Maar, ja, verder speelt er niet echt veel black metal. Dan zie ik op internet dat er een festival is ofzo. en dat luister ik altijd even naar die bands.

Frank: Ok. Maar als je een schatting moet geven van het aantal optredens van black metal... het aantal optredens dat je per jaar ongeveer ziet, hoeveel zullen dat er naar schatting zijn? Het kan gewoon een grove schatting zijn ofzo. hoor.

Max: Nou, morgen wordt het de eerste dus ehh... Ik mag nooit naar concerten of festivals en morgen wordt de eerste waar ik heen mag.

Frank: Ok. En wat zijn op dit moment jouw favoriete black metal bands?

Max: Ehm... Watain, Marduk, Carach Angren en... nou, Immortal ook nog, en Taake natuurlijk. Ehm... ik hou ook nog heel erg van pagan black metal, ik weet niet of dat er ook nog een beetje tussen past?

Frank: Ja.

Max: Dat is dan Black Messiah en ehh... ja. Nou, dat was het wel ongeveer.

Frank: Ok. En waarom zijn dat echt jouw favoriete bands. Wat spreekt je aan aan die bands?

Max: Nou, gewoon de muziek. Het klopt allemaal precies in elkaar en de verhalen die er achter zitten, ja, die spreken mij gewoon aan.

Frank: Ok. En hoe bedoel je met die verhalen die er achter zitten?

Max: Nou, dat achter sommige muziek gewoon qua tekst dat er achter verhalen achter zitten waar je echt kan meeleven. Zo van 'ja, eigenlijk klopt het wel wat ze soms zeggen'.

Frank: Ok. Let je daar ook erg op, de teksten van de bands?

Max: Wat?

Frank: Let je daar ook erg op, de teksten van de bands?

Max: Of ik er op lijkt?

Frank: Nee, of je er op let?

Max: Ja, zeker. Als ik sommige dingen niet versta zoek ik het wel meteen op op internet of ehh... of er op internet te zoeken is wat ze zeggen. Ja, want anders... kijk, je moet... ik vind dat je je echt moet inleven in de muziek en die teksten ook een beetje moet kunnen begrijpen. Als je de tekst niet begrijpt, ja, dan kun je er beter eigenlijk niet naar luisteren. Het gaat... alles draait een beetje om de tekst want zonder tekst is black metal geen black metal.

Frank: Ok. Dus je zou zeggen dat niet alleen de muziek die je hoort maar ook het er omheen, het verhaal en de achtergrond, dat speelt voor jou ook een belangrijke rol er in?

Max: Ja.

Frank: Ok. En merk je bij die bands die je luistert nog iets bijzonders wat hun nog, ja, bijzonder maakt ten opzichte van andere black metal bands? Qua teksten of gewoon qua bandleden, het verhaal er achter.

Max: Ja, de afkomst soms. Noorwegen en Finland en, ja, Nederland. Dat vind ik altijd wel... ja, sommige landen hebben ook echt verhalen in black metal. Ja, Noorwegen is echt hét land natuurlijk. Immortal zingt vooral over bergen en winter. Dat vind ik wel heel vet.

Frank: Ok. Is dat voor jou ook belangrijk, waar het vandaan komt? Het land.

Max: Ja...

Frank: Dat je het echt, ja, black metal uit sommige landen specialer is dan uit andere landen?

Max: Ja, ik vind Noorse black metal best wel speciaal want, ja, daar komt het vandaan. Dat is gewoon de oorsprong. Maar Nederlandse vind ik ook altijd wel vet want, ja, die kan je ook echt volgen. En, ja, sommige bands uit Noorwegen, ja, daar hoor je gewoon niets van. Eens in de zoveel tijd springen ze ooit een keer op. Ja, bands in Nederland die zijn nog wel zo van 'ja, we spelen hier en hier en...'. Ja, en *social media* natuurlijk, daar kan je ze ook allemaal volgen.

Frank: Ja. Ok. En wat zou je zeggen... wat is voor echt de aantrekkingskracht van black metal in het algemeen? De reden waarom je naar die muziek luistert.

Max: Ja, de... de optredens, dat is gewoon, ja... als ik ze dan op internet op zoek dan ziet het er altijd wel vet uit. Een beetje die show ook er omheen. Maar ehh... ja... De tekst en het geluid, het past gewoon allemaal.

Frank: Ok. En is er ook iets wat black metal in jouw opzicht speciaal maakt ten opzichte van andere soorten extreme metal, zoals death metal of thrash metal?

Max: Ja, black metal, ja, dat is gewoon het verhaal. Death metal dat is ruis en... punk dat is gewoon hard. Ja, zo kan je het ook...

Frank: Ok. En, ja... als je kijkt... ja, dat verhaal, wat bedoel je dat... we hadden het er net natuurlijk ook al over. Maar wat bedoel je daar dan echt mee, kan je dat nog toelichten? Bedoel je echt dan puur... ja, dat vroeg ik eigenlijk net ook al precies hetzelfde, maar bedoel je dan echt de teksten die de bands hebben, of...

Max: Ja, gewoon sommige haatteksten weet je wel. Gewoon van, ja... 'zo moet het' en, ja, dat vind ik soms best wel vet. Want kijk, sommige mensen die leven zich gewoon zo in in wat ze doen en dat ze dat gewoon presteren daar heb ik echt respect voor. Dat hun dat gewoon willen. Dat andere mensen dat ook, ja... maar moeten luisteren. Nou, dat vind ik dan wel vet. Dat heeft wel iets. Ja, publicatie van dingen van... ja, hoe noem je het... van je levenswijze.

Frank: Ok. Nou, zou je zeggen... zie je black metal ook als een soort levenswijze?

Max: Ja. Sommige teksten die vat ik gewoon op en die gebruik ik. Ja, niet van die teksten van 'snij iemand dood en ehh...', nou, dat doe ik dan weer net niet, maar... Zoiets van 'ja, kijk die mensen die hebben iets en die doen iets' en dan heb ik zoiets van 'kijk, wat hun doen dat is eigenlijk best wel waar'. Zo kom je eigenlijk op, ja... zo kom je eigenlijk zo van 'ja, kijk wat ze doen, ja, het klopt en... ja, misschien moet ik daar maar in geloven wat hun zeggen. Moet ik dat maar gewoon vertrouwen weet je wel'.

Frank: Ja. Kan je dan voorbeelden geven, misschien van bands of nummers waarvan je echt teksten hebt gezien en dan denk je 'ja, dat klopt gewoon'? Dat je echt ehh...

Max: Ja, nou ja, je hebt ehm... van Carach Angren heb je een nummer, dat is ehh... gaat over een man en die hoort stemmen in zijn hoofd en dan ehh... die stemmen blijven hem achtervolgen en dan is er maar één optie, hij stopt zijn hoofd in een wiel ofzo. Ja, dat is dan van 'ja, kijk je bent er vanaf'. Zo kan je er ook aan ontkomen. Niet dat ik meteen suïcidaal wordt maar... kijk, want dat is ook een optie. En ze hebben ook een nummer... dan loopt er een man en dan droomt die man, die droomt dan en die slaapwandelt en dan hoort hij opeens geluid in de kamer van die dochter en dan pakt hij gewoon zijn *shotgun* en dat schiet hij zo zijn eigen dochter dood. Kijk, dat zijn dan gewoon van die verhalen die hebben zoiets van 'kijk...' dat is gewoon, ja vet. Maar dan komt die vent er achter dat het eigenlijk een droom was en dan, ja, vermoord hij zijn hele familie. Maar kijk, het is... het is gewoon net alsof je tv kijkt. Zo van je ziet iets, maar ja, dan hoor je het.

Frank: Ok. En, ja... denk jij, ja, dat... als je kijkt naar de teksten van black metal, waar mogen die volgens jou allemaal over gaan? Wat vindt jij echt geschikte onderwerpen van black metal om over te zingen?

Max: Ehh... ja, fantasieën. Gewoon je fantasieën die je niet kwijt kan en dat je die gewoon, ja, gebruikt in teksten. Gewoon om je fantasieën te uitten. En dat iedereen dan, ja, een beetje meeleeft. Want, ja, we denken allemaal hetzelfde soms. Ja, en hun publiceren gewoon hun fantasie en dat vind ik gewoon... ja, dat kan.

Frank: Ok. Ja, dus je ziet het dan wel eigenlijk vooral als gewoon een soort persoonlijke ervaring die overgebracht wordt in de muziektteksten eigenlijk?

Max: Ja.

Frank: Ok. Zijn er volgens jou ook onderwerpen die niet bij black metal passen? Waarvan je denkt van 'nou, als ze daar over zingen dat klopt gewoon niet'?

Max: Ehm... ja... ja, dat zijn gewoon sommige van die onderwerpen die gaan gewoon te ver. Gewoon zoiets van 'ik loop door de stad en ik schiet iedereen dood'. Nou, dat gaat gewoon te ver soms.

Frank: Ok.

Max: Nou, als het maar bruto is. Dat is wel vet. Dat is ook goed.

Frank: Ok. Geloof je dat de meeste bands ook... en muzikanten oog echt, ja, geloven waar ze over zingen?

Max: Ja.

Frank: Dat ze ook echt, ja, dat het echt gemeend is?

Max: Ja, ehm... ja, sommige van die nummers slaan... ja, een beetje pagan black metal enzo. die gaan gewoon over Vikingen en alles. Nou, dat vind ik... ik vind Vikingen ook vet.

Frank: Ok. En geloof je ook ehh... ja, wat natuurlijk ook wel veel voorkomt is satanisme in black metal.

Max: Ja.

Frank: Geloof je dat ehh... ja, want bands die je net opnoemde als Watain enzo. die hebben dat ook sterk.

Max: Ja, die gooien bloed in het publiek en scheermessen in het publiek en weet ik veel wat ze allemaal doen. Ja, kijk, dat gaat dan ook weer te ver. Want ja, je gaat geen scheermessen in het publiek gooien zodat iedereen zichzelf snijden en dat het dan, ja, leuk is. Ja, dat gaat niet... dat vind ik dan te ver gaan.

Frank: Ok. Er zijn wel grenzen volgens jou aan wat bands met het publiek kunnen doen?

Max: Ja, niet zo van... kijk, je hebt bands die bijten op hun zodat er bloed uit hun mond loopt. Kijk, dat moet je dan maar zelf houden. Maar je gaat geen messen in het publiek gooien zodat andere mensen dat ook leuk kunnen doen. Kijk, dat... nee, dat doe je gewoon niet. Want die mensen die... als je naar een concert gaat dan ben je gewoon, ja, een soort van in een trance weet je in de muziek. Maar als je dan in die trance verkeerde dingen gaat doen, bijvoorbeeld ze gooien messen in het publiek, ja, dan kan je in trance kan je dingen gaan doen die je helemaal niet wilt. Ja, en dan... ja, dan kunnen er wel eens dingen gaan gebeuren die je helemaal niet wilt.

Frank: Denk je ook nog dat bands... dat het voorkomt dat die echt teksten hebben, ja, die ze zelf... waar ze niet echt achterstaan? Of, laat ik het zo zeggen, waar ze niet echt in geloven, dat dat wel eens voorkomt?

Max: Nee, dat heb ik niet zo heel erg snel.

Frank: Ok. Even kijken... Ja, je zei wel dat bijvoorbeeld... dat zo extreem, scheermessen in het publiek gooien enzo., dat hoeft van jou niet. Vindt je ook over het algemeen dat black metal bands wel eens te ver gaan? Bijvoorbeeld in shows in gedrag.

Max: Ja, in shows. En dan gaan ze heel erg van 'ja, kijk eens wat wij hebben gedaan en dat is leuk en ehh...'. En dan heb ik zoiets van 'nee, dat vind ik niets. Dat doe je gewoon niet'.

Frank: Maar die, ja, extremiteit zeg maar van de bands, is dat ook voor jou deels de aantrekkingskracht van black metal of heb je gewoon echt zoiets van 'het gaat wel eens te ver'?

Max: Ja... kijk, bijvoorbeeld die kerkbranden. Ja, het heeft iets, het hoort eigenlijk er gewoon bij. Het is, ja, het is anti geloof. Dat hoort er eigenlijk wel bij. Dat vind ik dan weer niet zo... ja, het klinkt extreem maar ik vind het wel iets minder extreem. Want... ja, je bent tegen iets en je doet want tegen iets. Het hoort niet, maar ja, het is wel zo.

Frank: Draagt het voor jou nog bij aan de oprechtheid van de bands? Bijvoorbeeld dat, ja, iemand als Varg Vikernes kerken in de fik heeft gestoken enzo. Dat hij ook woorden omzet in daden draagt dat voor jou bij aan de echtheid ofzo. van de bands?

Max: Ja, eigenlijk wel.

Frank: En... maar zie je dat... is dat voor jou ook echt nog een reden om echt die muziek meer te gaan luisteren? Omdat je denkt dat ze echt geloven wat ze zeggen dan.

Max: Ja, want, ja... ze staan achter hun woorden. Zo moet het eigenlijk ook. Als je iets zegt moet je het ook doen.

Frank: Ok. Dus je vindt het ook wel belangrijk dat ze dat... dat bands ook echt zeggen waar ze voor staan?

Max: Ja.

Frank: Ok. En... even kijken hoor. Maar als je... even iets heel anders, als je black metal in je eigen woorden zou moeten omschrijven, hoe zou je het dan omschrijven?

Max: Ja... een hele andere vorm van leven eigenlijk. Het slaat wel meteen alles rond. Dat je... je hebt echt zoiets van 'oh, kijk...'. Toen hoorde ik black toen dacht ik van 'nou, beetje jammer'.

Frank: Ok. Dus... Ja, dat zei je al, ja, echt een levenswijze. Maar bij black metal is heel het niet muzikale aspect er omheen is voor jou ook belangrijk? Dus zeg maar niet per se dat je alleen de muziek luistert maar ook alles er achter, de verhalen de teksten...

Max: Ja, dat hoort eigenlijk ook bij black metal vind ik. Het gaat eerder om de verhalen dan... soms wel muziek. Ja, het hoort wel bij elkaar. Sommige gitaarrifjes zijn ook wel mooi, maar...

Frank: Ja. Ok. Maar denk je bijvoorbeeld dat andere... dat zei je volgens mij al, dat je denkt dat death metal enzo. dat die die verhalen minder hebben. Maar dan kom ik toch nog even terug op het begin, die verhalen, hoe zie je dat echt? Zie je dat ook als ideologie achter muziek?

Max: Ja.

Frank: Zou jij de ideologie van black metal kunnen omschrijven?

Max: Ehm... Het is een beetje tegenstrijdig (bedoeld waarschijnlijk tegendraads). Alles wat wordt gezegd is gewoon een beetje tegenstrijdig. Gewoon er tegenin gaan. Gewoon van 'je hebt regels, maar, ja, daar gaat het gewoon niet meer om'. Je leeft gewoon zonder regels.

Frank: Ok. Zie je dat ook als iets wat echt de bands zelf uitstralen? Gewoon tegen alles aanschoppen of tegen alles gekeerd?

Max: Ja, dat zie ik nog wel eens. Ik kan me niet zo heel erg snel herinneren... Ja, ik heb het nog wel eens gezien maar ik zou nu even niet weten wanneer.

Frank: Maar, ja... wat maakt echt volgens jou een black metal band echt een black metal band? Is dat alleen de muziek, als ze muziketechnisch black metal maken of moeten bands aan meer dingen voldoen om volgens jou echt black metal te zijn?

Max: ja, ze moeten... de muziek moet kloppen natuurlijk. Er moeten goede gitaren inzitten en een beetje *blastbeat* en er moet gewoon echt een goede zang inzitten. En die zang die moet ook echt wat vertellen. Want als de zang niets verteld, ja, dan vind ik het maar niets. Dan

heeft het gewoon... dan kan je beter gewoon death metal gaan luisteren. Ja, dat heeft ook niets, dus ja...

Frank: Ja. Ok. Het zijn gewoon... Ik weet dat ik in herhaling val hoor, maar dat doe ik vaak. Maar dat zie je dus ook als belangrijk verschil eigenlijk? Als je zegt black metal en death metal bijvoorbeeld, een belangrijk verschil is dat black metal echte verhalen te vertellen heeft?

Max: Ja.

Frank: En, ja, zijn de bands die je op dit moment luistert ook de bands waar je dat verhaal het meest duidelijk in terug ziet? Bijvoorbeeld, Watain en Carach Angren, zijn dat de bands waar je zoiets het meest duidelijk in terug ziet?

Max: Ja... van Carach Angren zie je niet zo heel erg veel. Maar ja, het is ook niet zo heel erg bekend. Maar ja, Watain zie je echt gewoon dingen gebeuren. Dat ze dingen doen. En hetzelfde als ze live optreden dat ze eerst een paar kaarsen opsteken en dat ze allemaal pentagrammen op het podium hebben hangen. Ja, kijk, dat maak je het toch eigenlijk best wel waar want dan betekent het ook wat.

Frank: Ok. Maar vindt je het ook... is het voor jou echt ook belangrijk dat bands een soort van aantonen, of het nou in live shows is of anders, dat ze niet alleen echt wat te vertellen hebben maar ook echt uitbeelden dat ze dat ook echt menen?

Max: Ja, want als je het op cd luistert zie je niets en als je het live ziet heb je de show er ook bij. Dan heb je allemaal, ja, vuur. Vuur is heel belangrijk in die shows. Ja en de symbolen die je gebruikt en de symbolische dingen die je doet, ja, dat is toch belangrijk.

Frank: Maar zou je zeggen... ja, heel dat verhaal achter black metal enzo. Maakt het voor jou nog uit wat voor soort verhaal dat is? Of heb je echt zoiets van 'ja, als bands maar echt iets te vertellen hebben...

Max: Ja.

Frank: ... en als ze het maar menen'?

Max: Ja, dat zeg ik

Frank: En dan kan het echt verschillen wat ze echt te vertellen hebben?

Max: Ja. Ja, ok, ze moeten niet over bloemetjes en gras gaan zingen. Daar heb ik dan weer helemaal niets mee. Maar, kijk, je bands die luisteren heel erg naar het milieu. Kijk, daar heb ik ook niets mee. Je kan wel heel erg in de natuur zitten, maar ja, wat maakt dat uit, natuur

Frank: Ok. Dus je houdt wel van bands die onderwerpen hebben die jou echt aanspreken?

Max: Ja.

Frank: Ok. Wat zou jij ook als de meest toonaangevende black metal bands van dit moment? Niet eens echt je persoonlijke voorkeur, wat je favoriete bands zijn, maar als je kijkt naar black metal in het geval, wat zijn volgens jou dan de bands met de meeste status, die het meest toonaangevend zijn?

Max: Ja... Watain. Watain is nu heel erg bezig met live shows en alles.

Frank: Heb je ook een reden waarom?

Max: Ja, ze zijn... live doen ze dingen die gewoon, ja, eigenlijk gewoon kloppen met wat ze zeggen. En de rituelen die ze doen... gewoon kaarsen aansteken ofzo. Kijk, het zijn maar simpele kaarsen, maar kaarsen horen er wel een beetje bij. Ja, dat vind ik belangrijk.

Frank: Ja, vindt je het belangrijk dat bands bijvoorbeeld live shows... dat ze ook gewoon live evengoed kunnen spelen als ze op cd doen?

Max: Ja, natuurlijk. Want de muziek live is ook belangrijk. Want als de muziek live slecht is... kijk, je bent op een festival bijvoorbeeld en je merkt dat de muziek slecht is dan heb je ook geen zin meer om te blijven staan. Dan kan je beter gewoon even weg lopen, misschien dat er wat anders leuks is om te zien.

Frank: En als je nou een band hebt waarvan je denkt... als je een cd hebt gekocht en cd echt goed vindt en je ziet ze bijvoorbeeld live en dan zijn ze enorm slecht, zou dat voor jou ook echt afbreuk doen aan de band?

Max: Ja. Want ik heb... ik zat de graspop, die live dingen, zat ik te kijken op internet. En je hebt (band onverstaaanbaar). Dat is dan een beetje unblack... nee, ehh... blackened punk hardcore metal. Nou, dat is dan ehh... ik zat de cd te luisteren en ik dacht 'nou, dat is best wel vet'. Toen keek ik naar het festival en toen zag ik 'oh, daar spelen ze ook, hartstikke leuk'. Toen zat ik naar die *livestream* te kijken toen dacht ik van 'nou, wat doen ze nou'. Dat vindt ik iets minder. Daarom hoop ik gewoon dat ze het morgen niet verpesten. En anders is het balen. Want ik vind de muziek best wel goed.

Frank: Ja, heb je ook echt... niet alleen dat je het ook echt jammer vindt zeg maar om te horen dat ze het live niet goed doen. Maar zou het bij jou ook echt het beeld dat je van de band hebt... wordt dat minder als ze live...

Max: Ja, dat wordt het wel ja.

Frank: Ok. Als je kijkt... en wat vindt je echt de belangrijkste persoonlijkheden op dit moment in black metal?

Max: Personen?

Frank: Ja. Nog niet eens voor jou persoonlijk maar als je kijkt naar black metal in het algemeen.

Max: Ja, daar heb ik niet zo... ik vind sommige verhalen die er over om bands heen gaan die kunnen ook wel eens onzin zijn. Het hoeft allemaal niet echt waar te zijn. Maar, ja, belangrijke personen kan ik nu niet echt vinden. Die ik nu echt belangrijk vind. Het gaat meer om de verhalen dan echt om de personen.

Frank: Maar bedoel je dan verhalen om de bands heen en niet echt per se om de individuele personen?

Max: Ja, meer om de bands. Want kijk, je bent met een band, je bent niet alleen. Dat vind ik heel belangrijk, dat het groepsverband gewoon goed is. Dat een band niet gewoon heeft van 'kijk, de bassist is slecht. Maar ja, die zit er maar in want we kunnen niemand anders vinden.'. Dan heb ik zoiets van 'nee, gooi hem er uit. Haal hem dan maar weg.'.

Frank: Ok. Ja, zijn er volgens jou binnen alles wat er in black metal is gemaakt, zijn er volgens jou ook nog albums waarvan je zegt dat zijn echt klassieke albums, die zou echt iedere volwaardige black metal fan moeten hebben?

Max: Ja, Carach Angren, *Lammendam*. Ja, dat vind ik echt... dat is echt hun beste album. Maar ik ben ook echt een Carach Angren fan. Dat is echt een album dat iedereen moet hebben.

Frank: Ok. Maar gewoon omdat het zo goed is?

Max: Ja, het is goed en er zitten echt verhalen in. Bijvoorbeeld de twee die ik vertelde. Die zitten... de eerste die zit op dat album. Vind ik echt om trots op te zijn. Zit ook violen en alles in. Alles past er gewoon zo precies in. De verhalen die ze vertellen komen gewoon zo goed aan.

Frank: Ok. En, ja... zijn er volgens jou op dit moment ook nog black metal bands die zich black metal noemen maar dit eigenlijk niet zijn?

Max: Nou, dat... daar luister ik niet echt naar. Ik luister gewoon een beetje oude klassiekers en als er soms wat leuks opkomt, ja, dan luister ik er ook wel naar. Ik luister niet echt naar ehh... gewoon zo van, ja... Muziek is soms ook gewoon muziek. Moet je ook gewoon naar kunnen luisteren. Ik bedoel Kvelertak is punk, blackened punk. Ja, dat is dan wel weer een beetje black en, ja, met satanistische titels maar het is niet echt black metal natuurlijk. Maar daar kan ik ook gewoon naar luisteren.

Frank: Dat vindt je ook niet erg dat er een beetje geëxperimenteerd wordt? Bijvoorbeeld black metal en punk mixen enzo.

Max: Ja, dat het gewoon... ze experimenteren natuurlijk met symphonische black metal. Ja, dat is ook gewoon goed gelukt want je hebt hele goede bands er tussen zitten.

Frank: Ja, je noemde symphonic black metal, maar zo zijn er natuurlijk nog meer stromingen. Volgens mij noemde je voor het interview ook al depressive black metal.

Max: Ja.

Frank: Er zijn natuurlijk allemaal verschillende stromingen in black metal. Zijn er ook stromingen waar je niet van houdt?

Max: Ja, sommige depressive black metal dat, ja, dat is gewoon geschreeuw. Dylan had het laatst nog over een band, Silencer, dat die gozer tijdens de demo zijn eigen hand er had afgehakt omdat hij dan hoger kon schreeuwen. Nou, dat gaat echt nergens meer over. Dat vind ik dan weer echt helemaal niets.

Frank: Ok. Maar vindt je de muziek gewoon niets of vindt je het ook nergens op slaan?

Max: Ja, die verhalen die daar achter zitten gaat toch ook helemaal nergens over. Dat doe je gewoon niet, klaar. 'Het ziet er heel vet uit'. Nee, het ziet er helemaal niet vet uit. Je moet jezelf gewoon heel laten. Dat vind ik gewoon.

Frank: Ja. Ok. En, ja, die bands uit de begintijd van black metal zoals Mayhem, Darkthrone, Burzum, Immortal, wat voor rol spelen die nog volgens jou in black metal?

Max: Hoe bedoel je?

Frank: Hoe belangrijk zijn die nog vandaag de dag? Vroeger waren het natuurlijk zo'n beetje de enige black metal bands van dat moment en er zijn er heel veel bijgekomen.

Max: Ja, die zijn nog steeds heel erg belangrijk. Darkthrone... dat nieuwe album is dan wel een beetje punk achtig maar, kijk, het heeft nog wel wat. En Immortal, ze zijn nog steeds belangrijk, ze treden nog steeds op, ze maken nog steeds nieuwe albums. Dark Funeral ook. Mayhem vind ik drie keer niets. Venom, Venom vind ik al helemaal niets. Ja, er moet wel een beetje *grunt* in zitten.

Frank: Maar hoezo vindt je Mayhem niets, spreekt de muziek je gewoon niet aan?

Max: Nee, het spreekt mij gewoon niet aan.

Frank: Heb je daar nog een reden voor?

Max: Nee, ik vind het gewoon niets. Het heeft niets. Het heeft gewoon een band, ik luister één nummer, als dat nummer mij gewoon aanspreekt dan haal ik gewoon... ja, dan haal ik verschillende dingen erbij en dan heb ik zoiets van 'oh, nou, kijk, het kan gewoon'. Maar dat heb ik met Mayhem echt nooit gehad.

Frank: Ok. Maar hebben die bands uit de begintijd voor jou nog wel extra status omdat ze al zolang meegaan en ook heel belangrijk zijn geweest voor black metal?

Max: Ja, dat ze gewoon nog steeds worden geëerd door fans. Dat is gewoon, ja, dat die *old school* fans gewoon nog steeds meegaan. Dat ze niet zoiets hebben van ‘oh, Immortal maakt een slecht album. Nou, dan ga ik wel iets anders luisteren.’ Nee, dat moet je gewoon niet doen. Daarom is Immortal ook zo belangrijk geworden, mensen blijven er gewoon naar luisteren.

Frank: Ok. Ja, je had het over Mayhem. Je zei ‘de muziek sprak me gewoon niet aan’. Maar heel die verhalen er omheen wat er allemaal met Mayhem is gebeurd, spreekt je dat nog wel aan?

Max: Nee, als ik ergens niet naar luister dan ga ik ook geen verhalen opzoeken. Dus ik weet die verhalen ook niet. Ik heb er nog nooit wat over gehoord.

Frank: Dat is ook met moorden enzo. Dat die zanger zelfmoord had gepleegd enzo. en...

Max: Ja, dat is... als ik dat nu zo hoor dan heb ik zoiets van nu weet ik ook waarom ik geen Mayhem luister.

Frank: Dar soort dingen hoeven van jou allemaal niet?

Max: Nee, dat gaat wel soms wel echt te ver.

Frank: Ja, denk je wel dat er vandaag de dag nog steeds echt originele black metal bands opkomen? Het is natuurlijk... ja, het bestaat al een aantal decennia nu.

Max: Ja, natuurlijk. Ik denk dat die Kvelertak best wel ver kan komen in de black metal. Ze maken nu een beetje soft black metal, een beetje met punk achtig. Maar als ze gewoon black metal gaan maken kunnen ze het ver schoppen. Dan mogen ze wel hun live optredens een beetje verbeteren maar dan gaat het gewoon goed met ze.

Frank: En denk je ook dat black metal zich goed heeft ontwikkeld sinds het echt ontstaan is?

Max: Nou, ik vind soms dat het een beetje negatieve indruk heeft gekregen door... van andere mensen die zich er niet in verdiepen. Want die hebben zoiets van ‘kijk, het is schreeuwmuziek en alles’. Ja, maar kijk, als je je er in verdiept dan leer je het kennen. Je moet het leren luisteren. Je moet niet zoiets hebben van ‘kijk, dit is black metal. Het is geschreeuw, zware gitaren en ehh...’. Kijk, zo moet je het niet luisteren. Je moet luisteren naar al die verhalen en de diepte die er in zit. Ja, je moet er ook wel een beetje op los gaan, maar die verhalen blijven belangrijk.

Frank: Ja. Ok. Denk je dat het ooit ook echt een soort *mainstream* kan worden, black metal? Je zegt de meeste mensen vinden het geschreeuw, maar denk je dat er ooit verandering in zal komen of niet?

Max: Nou... ik denk het niet. Dat ehh... ja. Ja, de meeste mensen houden gewoon niet van geschreeuw dus ze luisteren naar top 40 muziek op de radio. Ja, ik denk dat als het wat meer op de radio wordt gespeeld en het wordt... dat er een beetje gewoon een mix in komt. Dat sommige bands gewoon wat rustiger gaan spelen en het komt een beetje op de radio, een beetje op 538 ofzo., weet ik veel, dat mensen dan gewoon... Want dan leer je er naar luisteren eigenlijk. Als je gewoon eens in de zoveel tijd gewoon... dan rustig opbouwen dan komt het allemaal wel goed. Dan kan je er gewoon naar luisteren. Als het zo gebeurt, ja, wat nooit denk ik gaat gebeuren, maar dan zou het ooit wel *mainstream* kunnen worden misschien.

Frank: Zou je dat positief vinden? Als het echt massaal geluisterd zou worden?

Max: Nou, eigenlijk niet want ik hou helemaal niet van *mainstream*.

Frank: Voor jou hoeft black metal eigenlijk geen *mainstream* te worden?

Max: Nee, liever niet, maar ja, het zou zo maar kunnen. Je weet maar nooit, het kan allemaal.

Frank: Maar hoezo heb je dat liever niet?

Max: Soms wil je toch wel andere dingen luisteren als wat de rest doet. De rest luistert dan naar hiphop en r 'n b, dan heb ik zoiets van 'nee, waarom'. Want je volgt gewoon mensen. Je doet wat andere mensen om je heen doen. Kijk, en dan moet je gewoon jezelf gewoon in een klein groepje vormen. Gewoon niet in de grote groep van de rest. Een beetje in kleine groepen gaan vormen. Ik vind dat kleine groepen hechter zijn dan grotere groepen. Nou, dat vind ik... Want dan maken we gewoon een band met z'n allen en zo kan je mensen ook meer bereiken. Want met de muziek die je op de radio hoort daar heb je gewoon niets aan, want je bereikt gewoon die hele grote groep en die hele grote groep die heeft er niets aan. Die vindt het alleen maar leuk om naar te luisteren. En die kleine groep die kan je bereiken. Zo van 'kijk, wij hebben dit. Vindt je het leuk? Nou dan luister je er naar'.

Frank: Dus, ja... het is ehh... jij hebt zoiets van 'een kleine groep...'. Even kijken, hoe moet ik het zeggen.

Max: Groepsverband.

Frank: Ja, groepsverband is voor jou een belangrijk deel van black metal en daarom hoeft het ook geen *mainstream* te worden eigenlijk?

Max: Ja. Want ik denk dat, ja, morgen wordt dan wel mijn eerste festival, maar ik denk dat het gewoon een gezellig festival wordt omdat je gewoon ook met mensen kan praten die

gewoon dezelfde dingen delen. Die gewoon dezelfde manier van luisteren hebben en qua muziek. Dan kan je gewoon... ja, als je het over muziek hebt kan je er zo lang over doorpraten. Ja, je kan een online gesprek voeren als je wilt. En dat kan je dan met kleine groepen doen want dan kan je het in die groep vertellen. Maar als je het in een grote groep doet dan moet je... dat zijn dan... ja, dan moet je blijven vertellen. Maar je bereikt gewoon... als je met black metal in een hiphop kroeg gaat zitten dan kom je gewoon nergens. Want die mensen hebben zoiets van 'kijk, hun luisteren hiphop en hij heeft het over iets dat kleiner is'. Dan kan je je beter gaan voegen in iets dat kleiner is maar ook altijd hetzelfde blijft in plaats van dat je in een andere groep gaat zitten. Ja, want wou worden dan soms ook bedreigt door buitenlanders. Want die vinden dat wij lang haar hebben en dat wij dan tuig zijn en dan ehh... ja, er worden gewoon stenen naar ons gegooid. Terwijl wij gewoon weg gaan. Dan lopen ze naar ons toen en ehh... nou, dan moeten wij maar maken dat we weg komen. Zo'n groep van twintig man die lopen zo op je af en dan ben je met zijn vijven, ja, en dan. Dan kan je ook niets meer. Maar die mensen die ehh... kijk, het is... al ga je de hele tijd over mensen denken, je gaat over mensen zeggen 'haat, haat, haat', dan blijft het gewoon in je hoofd zitten en dan, ja, blijf het gewoon die haat houden. Ja, en dan krijg je dat je wordt gediscrimineerd gewoon omdat je de verkeerde muziek luistert wat hun niet luisteren. En dat gebeurt eigenlijk gewoon in die grote groepen. In die kleine groep die heeft gewoon zoiets van 'ach ja, het is maar ehh... We moeten het maar gewoon zo laten'. Die grote groep die praat elkaar gewoon zo om dat het gewoon verkeerd is om het te luisteren. Ja, en dan krijg je dat.

Frank: Zie je dat ook echt als een onderdeel van black metal? Gewoon je eigen weg gaan, je niets...

Max: Ja.

Frank: ...aantrekken van groepsverband eigenlijk?

Max: Ja, gewoon een kleine groep vormen en daar dingen mee doen. Het is gewoon een kleine familiegroep eigenlijk die gewoon hetzelfde luistert. En niet dat je het gewoon ehh... Want er hangt eigenlijk een soort van... Ja, door de muziek leer je mensen kennen. Maar als je een beetje hiphop luistert... kijk, dat luistert iedereen. Dan kan je zo iedereen leren kennen maar dat is onmogelijk. Maar dat is dan weer het verschil met van die grote groepen.

Frank: Ja. Zie je dat ook zo, dat black metal echt gewoon een eensgezinde groep is?

Max: Ja. Want iedereen heeft dezelfde... ja, bijna iedereen heeft hetzelfde denken in die kleine groep. Dat is belangrijk.

Frank: Ok. Net zei je bijvoorbeeld al... toen zei je 'het zou kunnen dat meer mensen het gaan luisteren', maar dan zei je 'dan moeten bands misschien af en toe even rustig opbouwen of een keer iets rustigs doen'. Maar je hebt... dat zei je daarna, als ze dat doen dan zou het meer mensen aanspreken maar het hoeft van jou eigenlijk niet?

Max: Nee, liever niet. Het liefst wil je het gewoon klein houden, een beetje underground houden. Gewoon dat de mensen die zich er echt in interesseren, die zich er echt in gaan verdiepen en dat hun gewoon het gaan zoeken. Gewoon zo van 'ja, kijk, eigenlijk is het best wel vet'. Je ziet nooit ergens posters hangen ofzo. van black metal. Je ziet overal van die hiphop dingen hangen. Kijk, dat is gewoon niet meer underground. Dat is gewoon *mainstream* geworden. En van black metal hoop ik dat het nooit *mainstream* zal worden.

Frank: Ok. Jij vindt het op dit moment echt nog underground, black metal?

Max: Ja. Gewoon een beetje... bedekt blijven, dat het gewoon eens in de zoveel dat er gewoon een of twee mensen naar gaan luisteren ofzo. en dan zoiets hebben van 'oh, ok'. Want, ja... in die vriendengroep van ons is... na twee jaar zijn er een of twee mensen bijgekomen ofzo. Die dat dan zijn gaan luisteren. Maar ik weet niet of er nog meer mensen in Alphen zijn maar waarschijnlijk niet. Anders komen ze er ook bij. Maakt helemaal niets uit.

Frank: Ok. Het is ehh... even kijken. Vindt je ook alle black metal bands echt underground? Of heb je ook wel black metal bands waarvan je zegt 'nou, die zijn misschien wat populair'? Of ehh...

Max: Dat heb ik heel erg met Dimmu Borgir. Die maken gewoon ehm... want ik heb nog nooit een band gezien die gewoon zoveel videoclip maakt. Die hebben gewoon zoveel videoclip, maar die videoclip gaan ook helemaal nergens over. Want die denken van 'oh, wij zijn de besten, wij kunnen dit gewoon, wij maken een videoclip waarin iemand gekruisigd wordt door een priester en doodgaat. Kijk, je moet het niet teveel gaan publiceren eigenlijk vind ik. Gewoon een beetje... want op *YouTube* kan je ook niet alle black metal vinden natuurlijk. Kijk, Dimmu Borgir kan je zo vinden. Dat vind ik gewoon zonde soms.

Frank: Ok. Jij vindt eigenlijk dat ze teveel bekendheid aan zichzelf proberen te geven?

Max: Ja. Dat proberen te geven, dat vind ik het ergste gewoon.

Frank: Maar vindt je het dan... Ik weet niet of ik het goed zeg hoor, maar als ik het niet goed ze moet je het verbeteren. Maar je vindt dus eigenlijk van... als veel mensen het zouden luisteren en het goed vinden is het niet erg. maar je moet niet proberen zoveel mensen te bereiken door allemaal promotie.

Max: Ja. Je moet gewoon mensen zoeken die jou opzoeken. Je moet niet mensen gaan zoeken. Dat vind ik.

Frank: Maar vindt je over het algemeen dat black metal bands wel videoclipps zouden mogen maken?

Max: Ja, natuurlijk. Maar ze moeten het wel een beetje, ja, in toom houden. Kijk, ze maken een videoclip voor reclame maar je gaat niet twintigduizend videoclipps voor elk nummer dat je maakt ga je geen videoclip maken. Dat gebeurt in die hiphop gebeurt dat. Maar die zoeken gewoon nog meer mensen, zo 'wil je me gaan luisteren'. Black metal heeft dan zoiets van 'we maken een videoclip want onze fans vinden het vet. Er komen er misschien een stuk of honderd bij, nou dat kan ongeveer nog wel. Maar je moet niet zorgen dat heel Nederland het ineens gaat luisteren want dat zou gewoon zonde zijn. Want dat is gewoon de cultuur, en als je... ja, verpest eigenlijk dan de cultuur. Want je hebt gewoon... met zijn allen draag je wat en als je dat gewoon teveel overbrengt dan wordt het gewoon minder.

Frank: Dus dat het zeg maar... het als het te bekend wordt, dat het ook teveel oppervlakkige mensen aantrekt die zich er niet in verdiepen en dat het een beetje de identiteit van black metal... een beetje verloren gaat?

Max: Ja.

Frank: Ja, je zegt dus van 'videoclips zijn op zich niet erg maar je moet het niet teveel doen'?

Max: Ja.

Frank: Maar als je videoclipps maakt zijn er nog wel bepaalde eisen van hoe je het moet doen die er volgens jou zijn? Heb je zoiets van 'dat zijn goede videoclipps van black, dat zijn geen goede videoclipps'?

Max: Je moet het verhaal van de muziek zelf moet je in de videoclipps plaatsen. Want zo kan je er ook echt in meeleven en dan kan je ook echt... dan heb je ook gewoon een beeld bij het verhaal dat in de muziek wordt verteld.

Frank: Ok. Dus het moet gewoon een visueel hulpmiddel zijn bij de muziek?

Max: Ja.

Frank: Ok. Maar vindt je... je zegt dat Dimmu Borgir probeert teveel de aandacht op zichzelf te vestigen. Maar vindt je wel dat black metal bands zichzelf mogen promoten op zich?

Max: Ja, ze mogen zichzelf wel promoten, maar probeer dat dan niet... ja, gewoon in de grote groepen. Probeer dat dan in de kleine groepen en neem dan... mensen zijn meegetrokken die net niet helemaal zeker zijn. Die moeten ze proberen te bereiken zodat ze ook... zodat ze gewoon helemaal zeker zijn zo van 'ja kijk, dat willen wij'.

Frank: Ja. Dus je hebt zoiets van ‘je mag promoten maar binnen de black metal scène zeg maar’?

Max: Ja, binnen de... ja, binnen de ongeveer black metal. Tot aan een beetje de helft die er nog net niet zeker van zijn en dat ze dan zichzelf laten zien van ‘kijk, zo zijn wij, zo is het’. Dan hebben ze zoiets van ‘ok, we gaan het luisteren’ of ‘ok, we kappen ermee’. Kijk, en degenen die zeggen ‘ok, we gaan het luisteren’, die moet je gewoon hebben. Niet die mensen van ‘ok, we kappen ermee’ want die doen het alleen maar... ja... die doen het niet alleen maar voor de muziek en je moet het echt gewoon kunnen luisteren anders, ja, anders kan het niet.

Frank: Ok. Ja, vindt je dan... geloof je nog wel dat Dimmu Borgir oprecht is? Of doet al... de videoclip, dat ze de aandacht op zichzelf proberen te vestigen, doet dat voor jou ook afbreuk aan...

Max: Ja, het is voor me gewoon helemaal van Dimmu Borgir afgebroken. Ik heb sommige videoclips gezien en er zaten een of twee leuke tussen maar de rest dat is gewoon... gewoon veel te van ehh... ze proberen met de videoclips gewoon de fans een beetje blij te maken en, ja, de mensen die het nog niet luisteren gewoon proberen ze van ‘kijk, dit is leuk, dat moet je luisteren’. Maar het doen het dan net zo van ‘kijk, (onverstaanbaar)’. Die zanger van Dimmu Borgir die pakt dan zo’n kruis vast. Het kruis vliegt in de fik en ik weet niet wat er met die priester gebeurt. Maar dan heb ik zoiets van ‘kijk, je moet die mensen bereiken die nog net aan... die het nog gewoon niet kennen soms, die moet je niet zoiets van laten zien van ‘kijk, dit doen wij’. Want dan bereik je juist... dan creëer je juist een soort haat. Van ‘kijk, wat doen zij nou, dat klopt niet, dat mag niet, dat moet je verbieden’. Zo creëer je juist haat.

Frank: Ok. Dus je denkt ook dat ze een beetje een verkeerd beeld van black metal geven?

Max: Ja, dat vind ik ook. Daarom moet je niet al teveel laten zien in je videoclips maar gewoon je verhaal vertellen. Maar soms moet je het in videoclips wel beperken, dat vind ik wel.

Frank: Ok. En, ja, awards voor black metal zie je daar iets in? Dat er bijvoorbeeld speciale awards zouden zijn voor black metal bands.

Max: Een woord voor black metal bands? Nou, mag het ook een zin zijn?

Frank: Nee, awards bedoel ik, prijzen.

Max: Oh, awards. Nee. Je moet gewoon ehh... je hebt goede bands en je hebt slechte bands. En dat weten ze zelf wel, of ze goed zijn of slecht. Ik heb optredens gezien in het Kasteel van... daar waren ik en een vriend samen met nog drie man, die stonden in het publiek. En

een band die op stond te treden. En de band die had zoiets van 'kijk...'. De mensen die er waren die vonden het leuk. Wet waren niet met veel maar we vonden het leuk. En toen had hij zoiets van 'nou, we hebben het goed gedaan want de mensen die er waren vonden het leuk'. Kijk, en dan moet je ze geen prijs geven van 'kijk eens, hier zo, pats'. Hun weten dat toch al. Dus dan hoeft je ze geen... er niet ervoor te gaan prijs. Nee, dat hoeft gewoon niet.

Frank: Ok, Dus je hebt zoiets van... je zegt 'dat hoort niet bij black metal want het gaat meer om de waardering van de fans'?

Max: Ja, het gaat... inderdaad, het gaat meer om de waardering van de fans dan dat je prijzen uit gaat geven aan bands. Want dat hoort er gewoon helemaal niet bij.

Frank: Ok. En... denk je wel dat ehh... Nog even terugkomen op het te commercieel. Zie je er wel een gevaar in, dat bijvoorbeeld bands als Dimmu Borgir dat doen en dat black metal langzaam een beetje de verkeerde kant opgaat daardoor?

Max: Nou, ik vind dat... ik begin meer te denken dat er tegenstanders komen van black metal. Dat gewoon mensen zoiets hebben van 'nou, het gaat gewoon helemaal nergens over'. Daar ben ik gewoon bang voor dat dat veel teveel gaat gebeuren. Omdat er dan mensen komen die zoiets hebben van 'wat doen jullie nou, ga weg'. Die ons gewoon in elkaar beginnen te slaan weet je wel. Het gebeurt nu al eigenlijk. Ja, dat gebeurt teveel. Maar kijk, als dat teveel gebeurt dan kunnen we helemaal niets meer. Als we dan die muziek luisteren dan kunnen we alleen maar... kijk, nu kunnen we nog buiten zitten, net aan. Zo van 'nou, nu kunnen we nog buiten muziek luisteren'. Maar als dit gewoon zo verder gaat dan kan je alleen maar binnen zitten. Dan kan je alleen maar thuis met een groepje zitten en muziek gaan luisteren. Nou, dan is het ook niet meer leuk. Ik wil buiten ook nog wel wat doen.

Frank: Ja. Ok. Maar... je ziet het vooral echt... je ziet niet zozeer gevaar voor de muziek die ze maken maar vooral dat het...

Max: Omdat het gewoon haat oproept. Omdat het gewoon... omdat mensen ons gewoon... een hekel aan ons beginnen te krijgen, dat vind ik het gevaarlijke.

Frank: Ok. Ja. Even kijken... Ik probeer er eigenlijk op in te haken maar ik kan even geen goede vraag verzinnen. Ik wil nog wel even terugkomen op wat je net zei. Want toen had ik het over, weet je wel, awards, daar had ik het over. Maar toen dacht jij volgens mij dat ik zei 'een woord voor black metal'.

Max: Ja.

Frank: Maar toen zei jij 'kan het ook een zin zijn?'. Maar welke zin wou je toen zeggen?

Max: Nou, dat is gewoon je verhaal vertellen en je mening uitten. Dat is het belangrijke van black metal. Ja, dat is het gewoon. Het is allebei belangrijk.

Frank: Ok. Ja, dan val ik wel weer een beetje terug. Maar dat zie jij dus echt als kenmerkend voor black metal? Het is gewoon ten eerste het verhaal er achter en ten tweede ook ehh... Wat zei je ook alweer precies?

Max: het verhaal uitten of ehh...

Frank: Ja, het verhaal uitten en volgens mij jezelf zijn?

Max: Ja, en jezelf blijven zijn en je niet als iemand anders voor gaan doen.

Frank: Zie je dat echt als iets waar black metal mee verschilt van andere muziek.

Max: Ehh... ja, maar die andere muziek dat is gewoon... die maken muziek omdat het geld verdient. Black metal doet het... die maken muziek, die maken er mensen blij mee. Die laten mensen anders denken. Die kunnen hun verhaal kwijt. Ja, dat kan je soms ook in die andere muziek maar in black metal komt het ook echt tot zijn recht. Want daar kan je gewoon, ja, daar kan je gewoon de dingen kwijt die je wilt.

Frank: Ok. Dus ehh... even kijken. Dus je hebt zoiets van 'in andere muziek komt het ook wel voor, zeg maar zo'n verhaal, maar black metal is het gewoon echt... volledig oprecht'?

Max: Ja. Gewoon oprecht je verhaal kwijt kunnen en je fantasieën kwijt kunnen. En de dingen die je wilt doen in je... ja, gewoon soms in je muziek kwijt kunnen dan dat je ze soms echt gaat doen. Bijvoorbeeld, ja, mensen vermoorden. Kijk, als je er over verteld kan je het soms ook kwijt. Ja, hun maken er dan muziek over. Dan dat ze het soms ook zelf doen. Kijk, het komt wel eens voor. Maar ja, dat kan je ook nooit niet tegen gaan. Want je hebt ook ehh... Maakt niet uit waar je komt er zijn wel mensen die elkaar vermoorden. Maar in black metal kan je je verhaal kwijt en ehh... ja, daar komt het ook gewoon soms voor. Maar dat kun je ook gewoon niet tegen gaan. Maar omdat black metal teveel over... daar over praat gaat de media er soms ook veel teveel op in. Zo van 'kijk het gaat er over en ze doen het ook'. Maar ja, soms zegt de media meteen van 'ja, ze doen het allemaal'. En dan laten ze de andere mensen denken zo van 'ja, ze... het is slecht. Want ze doen het allemaal en iedereen die dat luistert is slecht'. Nou, dat is dan de media. Maar ja...

Frank: Ok. Maar dan komen ik weer even terug ook op... je zei, ja, dat je (onverstaanbaar) met Dimmu Borgir met al die videoclips de aandacht op zichzelf proberen te vestigen. Ik vraag me af, vindt je de muziek zelf van Dimmu Borgir vindt je die nog wel goed? Of vindt je gewoon dat ze de foute kant op zijn gegaan met al die videoclips enzo.

Max: Ja, met de videoclip na dat nieuwe albums met die vrouw erin. Nou, dat gaat helemaal nergens over. Ze droegen ook eerst allemaal zwart en nou dragen ze allemaal wit. Kijk, je moet black metal... het is black dus het moet ook zwart blijven. Niet opeens allemaal kleurtjes er in gaan gooien. Nee, dat moet je gewoon niet doen.

Frank: Ok. Dus je hebt ook zoiets van, ja... ze gaan de foute kant op met de videoclip maar het is voor jou echt ook... het uiterlijk vertoon er omheen?

Max: Dat het gewoon veel te commercieel wordt. Dat het gewoon... ja. Dat de fans gewoon soms ook hun zin krijgen, maar je moet als band een band blijven en niet band plus publiek. Vind ik ook belangrijk.

Frank: Bedoel je daarmee dat je zegt 'een band blijven en niet band plus publiek' dat je gewoon als band ten eerste gewoon moet dat wat je zelf wilt? Bedoel je dat?

Max: Ja. Dat je gewoon doet wat je zelf wilt. Net zoals Darkthrone die maakt opeens een punk album. Ik denk nooit dat het publiek heeft gezegd 'maak een punk album'. Hun hebben gewoon zelf bedacht van 'kijk, wij maken een punk album'. Hun doen dat gewoon.

Frank: Ok. Maar... je vindt het dus wel belangrijk dat de bands gewoon echt doen wat ze zelf willen eigenlijk?

Max: Ja.

Frank: Dat ze niet verplicht voelen?

Max: Nee. Dat ze niet de woorden van het publiek in gaan nemen. Want je moet als band gewoon jezelf blijven. Dat begint meestal in een vriendengroep en je moet niet dan die vriendengroep laten verbreken door wat anderen zeggen. Dat vind ik dan ehh... nou, dat moet gewoon niet.

Frank: Ok. Dat doet voor jou eigenlijk afbreuk aan de echtheid van de band?

Max: Ja.

Frank: Ok. Maakt het voor jou ook nog uit bij welk platenlabel iets uit is gebracht?

Max: Nee.

Frank: Ok. En de meeste muziek die je luistert, download je die of koop je die ook?

Max: Nou, eerlijk gezegd, ik heb nog nooit wat gekocht.

Frank: Dus je download eigenlijk alles?

Max: Ja, ik download alles. Ja, dat komt meer... kijk je luistert... je gaat gewoon zoveel luisteren maar als je het dan wilt kopen, ja, dan kost het je gewoon soms veel teveel geld. Maar kijk, als ik iets gewoon echt heel vet vind dan ga ik er gewoon voor sparen. Dan wil ik

het gewoon eigenlijk hebben. Ik ben nu echt aan het sparen voor *Lammendam* van Carach Angren. Dat album dat is het gewoon. Dat vind ik gewoon zo'n vet album

Frank: Ok. Dus als je echt zoiets hebt van 'nou, dit is echt een meesterwerk' dan wil je het wel gewoon echt hebben?

Max: Ja. Dat is wel het irritante van dat het zo underground is, je kunt het nergens in de winkel vinden natuurlijk. Ja, in die winkel in Amsterdam heb ik het ook nog niet volgens mij gevonden. Die hele grote platenwinkel.

Frank: Net had je het al over Dimmu Borgir, toen zei je, ja, dat ineens dat witte enzo. dat je dat niets vond. Zijn er voor jou eisen echt aan het uiterlijk van artiesten, hoe ze er uit moeten zien?

Max: Ja, corpsepaint dat is natuurlijk echt black metal. Maar je moet ook... verder moet je gewoon jezelf blijven. Draag je zwart dan moet je zwart blijven. Maar Dimmu Borgir doet... die doet eerst zwart en daarna gaan ze opeens wit dragen. Kijk, dat doen ze alleen maar... ik zou echt niet weten waarom ze dat doen. Het is gewoon zonde van jezelf.

Frank: Ja. Maar als ze dat vanaf het begin al hadden gedaan, al die dingen? Dan...

Max: Dan had ik er heel anders tegenaan gekeken.

Frank: Ok. Het is vooral dat je gewoon niet halverwege gaat veranderen, dat...

Max: Ja.

Frank: En *corpsepaint*, vindt je dat ook echt belangrijk?

Max: *Corpsepaint* is ook heel belangrijk. Hoort er ook wel weer bij.

Frank: Bijvoorbeeld een band als Darkthrone die er toevallig mee gestopt is na een tijdje, het dragen van *corpsepaint*...

Max: Ja, dat vind ik toch wel weer zonde. Want ja, het is eigenlijk wel een beetje puur show maar het hoort wel bij de show. Je hoort wel *corpsepaint* te dragen.

Frank: Vindt je het ook belangrijk, een beetje dat showelement in black metal?

Max: Ja. Ja, ja, dat is wel... Je hebt van die... die maken echt een show met vuur en alles. Kijk, dat vind ik gewoon... dat is gewoon leuk om naar te kijken en als ze dat doen dan ga je de band ook meer waarderen. Want ze zijn ook gewoon... ja, ze zijn goed live, dus dan denk je eigenlijk in je gedachte zo van 'ja, misschien is die cd ook wel goed' en dan ga je er naar luisteren en dan blijf je er naar luisteren eigenlijk.

Frank: Draagt dat voor jou ook echt bij aan de, ja... echtheid of authenticiteit van de bands als ze echt zo'n show er omheen kunnen geven? Of laat ik het zo zeggen. Heb je ook wel eens

shows gezien waarvan je dacht ‘dit komt gewoon te gemaakt over’? Heb je dat wel eens gezien?

Max: Ja...soms. Maar bij Dimmu Borgir heb ik ook wel zoiets van ‘ja, dat is ook wel veel teveel gemaakt’.

Frank: En waar merk je dat aan dan precies?

Max: Ja... waar merk je dat aan? Ja, dat is... dat moet gewoon... als het in je opkomt dan heb je wel ergens ook zoiets van ‘ja, eigenlijk is het wel zo’. Het zijn gewoon die kleinigheidjes die je... die het maken.

Frank: Ja. Ok. Je had het al over symphonic black metal, dat je dat goed vond.

Max: Ja.

Frank: Bijvoorbeeld ehh... keyboards in black metal dat vindt je er goed bij passen ook?

Max: Ja. Dat vind ik ehh... die maken er ook echt weer een geheel van zodat je je er echt in kan inleven. Dat je gewoon echt gaat denken zo van ‘oh, die keyboard zit er zo goed in’. En dan ga je je meer in de muziek verdiepen en dan ga je er meer naar luisteren en dan ga je er echt gewoon inzitten. Maar... ja, door die keyboards... keyboards horen, ja, eigenlijk een beetje bij fantasie. Het maakt het soms echt... een soort fantasie geluid maken ze en dan kan je er ook echt gewoon inzetten.

Frank: Ok. Vindt je dat ook echt... hoor je ook aan de bands die je luister hoor je eigenlijk een soort... want je had het al en over show natuurlijk en het soort verhaal erachter, en nu... Dat ze een soort eigenlijk met al het geheel een soort fantasiewereld weer kunnen geven?

Max: Ja. Ja, dat vind ik dan wel erg belangrijk. Ja, want het om... uiteindelijk draait alles om fantasie.

Frank: Maar ken je ook bands die dat wel geprobeerd hebben... tenminste die dat ook proberen te doen maar waar het niet goed overkomt?

Max: Nee.

Frank: Ok. Je vindt de meeste black metal lukt dat ook echt gewoon?

Max: Ja.

Frank: Ok. En hoe sta je tegenover productie? Want soms is black metal expres slecht geproduceerd. Hoe je daar van?

Max: Ja, dat sommige bands gewoon... ja, toch wel iets meer... publicatie mogen hebben. Echt gewoon die bands waar echt gewoon tien mensen naar luisteren. Dan heb ik gewoon... kijk, ook dat shirt dat je draagt (ik had tijdens het interview een Nokturnal Mortum shirt aan), ik weet niet waar dat over gaat. Ik ken dat ook niet. Ja, qua shirts enzo. moeten ze dan iets

meer gaan publiceren. Gewoon iets meer... ja, mensen laten luisteren. Kijk, door bandshirts ook, dan ga je... als je iemand zijn bandshirt ziet dan denk je 'oh, dat is black metal'. Kijk, als je daar effe naar luistert, kijkt of het goed is. Dat is eigenlijk... bandshirts zijn gewoon publicatie. Het hoort er eigenlijk gewoon bij om bandshirts te dragen en dat is eigenlijk de beste publicatie die er is. Want het is underground, het laat je niet zo heel veel horen. Het komt niet op de radio en je moet het altijd hebben via internet of via vrienden of mensen die je leert ontmoeten. Ja, zo moet je het eigenlijk hebben. Dat is gewoon black metal.

Frank: Ok. Het moet een beetje ondergronds blijven en dan gewoon op de goede manier verspreiden zeg maar?

Max: Ja.

Frank: Dus dat de mensen die echt in de scène zitten dat die het snappen?

Max: Ja.

Frank: Ok. Ja, eigenlijk als je nog... als je Venom als de eerste black metal band rekent is het al dertig jaar bezig ongeveer black metal, maar in Noorwegen is het natuurlijk twintig jaar geleden weer begonnen een beetje. Denk je dat het in die tijd... black metal zijn identiteit goed behouden heeft.

Max: Ja... het is soms een beetje commercieel geworden. Maar dat... soms moet je dat eigenlijk gewoon, ja, negeren. Sommige commerciële bands die... daar moet je gewoon even bij denken van 'het is balen dat het commercieel is geworden', maar dat is het. Kijk, je hebt in normale... in de thrash metal heb je natuurlijk Metallica, dat is natuurlijk erg commercieel. Want ze maken films over zichzelf en, ja, die films, ja, dat is soms gewoon een beetje balen. Want in die films moet je wel laten zien wat je doet. In die films zeiken ze natuurlijk die bassist helemaal af. Dan heb ik zoiets 'gooi hem weg', wat maakt het uit. Maar dan heb je in de thrash metal heb je die hardcore fans die zoiets hebben van 'ja, maar dan is de bassist weg, dan is het geen geheel meer'. Kijk, maar het gaat niet om het geheel, het gaat om de muziek.

Frank: Ok. Maar dat je zegt 'te commercieel geworden', dat ehh... ja, bij Dimmu Borgir had je het over videoclips. Hoe zou je dat in black metal echt definiëren, wanneer is een band volgens jou echt te commercieel in black metal?

Max: Ehm... ja, op festivals gaan spelen waar niet alleen maar metal wordt gespeeld. Zo van, ja... bijvoorbeeld op Pinkpop dan komt ineens Watain. Dan creëer je eigenlijk ook een beetje de... want dan ga je ineens de echte black metal laten horen aan de mensen die het helemaal niet gewend zijn. Kijk, dat moet je niet hebben want dat gaat fout. Dat hoor je eigenlijk te weten dat dat fout gaat, maar dat hebben ze soms ook echt niet door.

Frank: Doet het voor jou afbreuk aan de band dan, Watain, dat ze dat doen.

Max: Nou, ik weet niet of ze dat doen. Volgens mij doen ze...

Frank: Oh, maar als ze dat zouden doen?

Max: Maar als ze het zouden doen, bijvoorbeeld echt van die echte black metal bands.

Frank: Ok. Dus als ik het even goed samenvat... Je moet het maar zeggen als ik het niet goed zeg. Het is volgens jou, ja, een soort van promotie dat kan wel.

Max: Ja.

Frank: Jezelf kenbaar laten maken. Maar je moet het wel op een manier doen dat het echt de juiste mensen aanspreekt. Dan is het niet commercieel, het wordt commercieel als je het ook buiten die groep gaat...

Max: Ja, je moet niet buiten die groep gaan. Dat werkt toch niet, dan creëer je alleen maar mensen die iets hebben van 'nee, dat is bagger'. Maar je moet die mensen die denken dat het bagger is moet je juist niet laten weten dat het bestaat. Want je hebt altijd mensen die niet weten van 'wat is het', 'dat klopt gewoon niet'. Drie jaar geleden had ik ook echt... wist ik er ook niets van.

Frank: Doet dat voor jou ook afbreuk echt aan een black metal band, aan de echtheid ervan als ze zoiets doen?

Max: Ja, de echtheid draait gewoon in de underground. En als ze zichzelf gaan publiceren op de tv ofzo., weet ik veel, dan is het gewoon jammer. Dat is gewoon zonde, want dan raak je de echte fans... ja, die zijn er dan nog wel maar dan krijg je van die nep fans. Die gewoon van 'ja, dat is alleen maar goed'. Nee, je moet het hele genre gaan luisteren. Je moet niet alleen maar iets gaan luisteren, je moet gewoon alles ervan kunnen luisteren.

Frank: Ok. Vindt je het dan ook jammer als een band dan bijvoorbeeld inderdaad een beetje op die rand zit. Want je hebt natuurlijk black metal bands die echt alleen black metal fans aanspreken. Maar bijvoorbeeld black metal bands als, je noemde Dimmu Borgir al, dat die echt ook een beetje en het black metal maar proberen daarbuiten publiek aan te spreken. Je moet gewoon echt publiek...

Max: Ja, je moet echt gewoon het underground publiek aanspreken en niet zoiets hebben van... weet je laten we ook een beetje... Kijk, dat kan nog net weer wel, gewoon een beetje de metal fans aan proberen te spreken, dat ze er gewoon in worden getrokken een soort van. Of dat ze zich erin laten trekken. Niet dat ze zoiets hebben van... Nou, dat ze gewoon teveel publiceren, dat is gewoon jammer.

Frank: Ok. Nou, ik ben eigenlijk een beetje door mijn vragen heen.

Max: Oh, maakt niet uit.

Frank: Maar dan... op het eind dan vat ik meestal nog even samen wat er allemaal voorbij is gekomen. Als ik het goed heb... zeg maar wat jij echt het belangrijkste vindt aan black metal is én dat er een beetje een soort verhaal in verteld wordt...

Max: Ja.

Frank: ...dus een beetje, ja, zoals je zei, een fantasiewereld (onverstaanbaar). Maar ook dat bands wel echt oprecht overkomen, zichzelf niet anders voordoen dan ze zijn.

Max: Ja.

Frank: En wel echt, ja, je zegt show enzo. en *corpsepaint*, maar dat hoort allemaal een beetje bij...

Max: Ja.

Frank: ...dat verhaal dat ze weer willen geven. En je vindt het ook belangrijk dat ze niet te commercieel worden.

Max: Ja.

Frank: En ook teksten zijn heel belangrijk.

Max: Ja.

Frank: En, ja, zijn er nog dingen die je er echt aan toe wil voegen? Dat je zegt 'dat is belangrijk aan een black metal band en dat maakt een black metal band echt black metal'.

Max: Dat ze, ja, gewoon de teksten waar maken. Dat ze gewoon... sommige teksten dat ze gewoon zeggen van 'dit en dit', en dat ze gewoon zeggen van 'ja, dat doen wij ook'. Maakt niet uit... Die teksten over kerkbranden... kijk, hij doet het ook. Dat respecteer ik gewoon, want je zingt... je praat over iets en dat doe je ook. Nou, daar heb ik gewoon echt respect voor.

Frank: Ok. Maar je had het er bijvoorbeeld ook over met Watain dat ehh... een beetje scheermesjes dat dat te ver gaat, of Silencer die zijn handen afhakt dat dat te ver gaat. Maar die doen op zich nog wel... nog steeds wat ze zeggen, maar heb je dan zoiets van...

Max: Ja, dat gaat dan weer te extreem. Ja, je moet je fans soms ook wel beschermen. Zo van... ik luister soms ook gewoon muziek omdat ik soms wel dingen kwijt wil. Dan raak ik ze kwijt in de muziek. En... nou, dan ga je niet dingen... ja... zichzelf pijn laten lijden door van die dingen te doen. Want kijk, als je Silencer ziet, die hakt zijn eigen hand af. Kijk, dat gaat mij gewoon te ver, want dan krijg je van die mensen die zoiets hebben van 'oh, dus als je je hand afhakt dan kun je hoger schreeuwen. Laat ik ook maar mijn hand afhakken'. Dat moet je

dan niet hebben, je moet juist... Soms moet je ook gewoon het goede voorbeeld geven. Nou, dat doen sommige bands gewoon niet.

Frank: Maar heb je er dan ook nog wel respect voor dat hij waarmaakt waarover hij zingt?

Max: Ja, dat heb ik zeker.

Frank: Maar je gewoon iets van 'hij moet er gewoon in de eerste plaats niet over zingen ook eigenlijk'?

Max: Het gaat gewoon te ver. Want je hakt je eigen hand af. Dan heb je ook zoiets... kijk, als ze live op willen treden, ja, nou, schreeuw dan maar eens zo. Dat lukt dan ook niet. Dat lukt maar één keer op je demo en meer niet.

Frank: Ok. Zijn er nog dingen waarvan je had verwacht dat die voorbij zouden komen, maar die niet besproken zijn?

Max: Nee, ik heb alles wel ongeveer gehoord.

Frank: Ok. Is er nog iets wat je zelf toe zou willen voegen? Want, ja, zoals ik al zei, het onderzoek gaat mij eigenlijk vooral wat black metal eigenlijk volgens de fans echt black metal bands maakt. En wat authentieke black metal bands zijn, wat black metal bands echt maakt. Daar hebben we het ook heel vaak over gehad. Maar zijn er nog dingen wat... ja, dit is echt de allerlaatste afsluitende vraag dan. Wat... Waar zie je dat echt aan, de echtheid, wat een authentieke black metal band is, een echte black metal band? Kan je nog even kort opsommen wat dat volgens jou is?

Max: Nou, wees jezelf, maak je teksten waar. En, ja, ga niet teveel op de... ga meer met je fans om dan met je niet fans, anders creëer je alleen maar publiek dat je helemaal wilt. Nou, dat is het eigenlijk.

Frank: Ok. Nog even één ding erover, je zei 'wees jezelf', maar ken je ook voorbeelden van black metal bands die zichzelf niet zijn? Die zich anders voordoen dan ze zijn.

Max: Ja, dan kom ik toch weer op Dimmu Borgir terug. Die gewoon veel teveel met niet-fans, en dat moeten ze gewoon... Ik denk dat ze gewoon zelf... want je ziet het aan hun eerste paar albums, dat ze veel slechter zijn geworden. Dat je gewoon ziet van, ja 'kijk, we hebben nu alle fans', en moet je het eigenlijk gewoon bij je fans houden en niet alleen maar opeens hele andere albums gaan uitbrengen. Of je moet die allemaal ook gewoon zo goed maken dat je gewoon die fans houdt. Nou, dat vind ik. Net zoals bij Darkthrone, ik kan die punkalbum ook gewoon respecteren. Hun laatste album. Dat kan gewoon.

Frank: Ok. Vindt je het niet jammer dat ze buiten black metal zijn gegaan?

Max: Nee, eigenlijk niet. Ja, ik luister niet alleen maar black metal.

Frank: Ok. Maar je hebt niet zoiets van black metal moet black metal blijven, als het teveel punk wordt dan hoeft het voor mij niet meer zoals Darkthrone?

Max: Nee, dat kan ongeveer nog wel. Want Darkthrone heeft gewoon zo'n goed punk album gemaakt dat het... Want ik luister ook gewoon punk, dus eigenlijk is die Darkthrone gewoon... het album is gewoon punk. 'Kijk, kunnen black metal maken, maar we kunnen ook punk maken'. Dan heb ik zoiets van 'ja, kijk, je kan het'. Dat vind ik eigenlijk best wel goed.

Frank: Ok. Maar mogen die zichzelf ook nog steeds black metal noemen volgens jou?

Max: Ehm... ik vind dat je je alleen maar black metal mag noemen als je echt alleen maar black metal maakt. Dat je dat ook echt gewoon waarmaakt.

Frank: Ok. Dus je hebt wel respect voor de band als ze en gewoon een beetje zichzelf volgen en dat ze gewoon zeggen 'nou, we maken wat we willen'...

Max: Ja.

Frank:... en ze doen het goed

Max: Ja.

Frank: Maar eigenlijk is het gewoon geen black metal meer.

Max: Nee, dat vind ik wel.

Frank: Ok. Ja, ik heb eigenlijk echt niets meer te vragen. Dus als jij ook niets meer weet zet ik hem [de memorecorder] uit.

Max: Nee, ik weet het ook niet.

Frank: Ok. Goed.

Interview 14: Michiel

Naam: Michiel

Leeftijd: 27

Datum interview: 01-10-2011, te Utrecht

Duur interview: 2:16:38

Frank: Ok. Daar komt hij. Nou, het is een ehh... ja, het is een diepte-interview, dus ik heb gewoon een vragenlijst, maar het is niet zo dat die echt helemaal strikt afgewerkt hoeft te worden. Dus als je gewoon... ja, je kan zeggen wat je wilt, zelf dingen tussendoor brengen of ehh...

Michiel: We doen het *on-the-go* zeg maar.

Frank: Ja, het is gewoon... je hoeft niet strikt gewoon puur alleen maar kort en bondig de vragen te beantwoorden.

Michiel: We zien wel waar het schip strand. Zeg het eens.

Frank: Ok eerst even snel wat persoonlijke gegevens. Ehm... leeftijd?

Michiel: Zevenentwintig alweer.

Frank: Ok.

Michiel: Ja, een ouwe lul. Nee, ik had het er toevallig vandaag nog over met de andere gasten (zijn bandleden waar hij eerder op de avond mee geoefend had), ja, je bent al over eenderde van je leven waarschijnlijk. Lever misschien meer. Maar ehh... moet je dat eens even realiseren, dat doe ik dan af en toe wel en daar word ik heel depressief van, nu in ieder geval.

Frank: Ok. Nou, ik ben zelf ook 27.

Michiel: Je meent het. Vet 'pats'.

Frank: Je zit een beetje in de overgangsfase tussen jeugd en volwassen worden.

Michiel: Echt heel erg, ja. En je zit nog... elk weekend denk je nog van 'oh, dat kan wel jongen, kom we gaan zuipen, kan wel, kan wel', en de dag erna denk je alleen maar van 'oh, mijn god, toen ik 16 was had ik dit niet'. Ok, ga door.

Frank: Ehm... woonplaats?

Michiel: Hilversum. Maar puur uit praktische overwegingen. Ga door.

Frank: En... ja, het is... je kan helemaal anoniem in het onderzoek opgenomen worden als je wilt. Maar ik kan je gewoon onder je voornaam erin doen maar je kan ook gewoon zelf een naam verzinnen waaronder je in het interview opgenomen kan worden.

Michiel: Ja, best. Het maakt mij op zich helemaal geen zak uit of ik met mijn naam en toenaam... ik bedoel ik heet Michiel (doopnamen en achternaam weggelaten) in het totaal. Maar als je... mocht je denken van anonimiteit past hem beter of ik vind het echt een kut naam dan mag je me altijd Henk P. Robbert noemen.

Frank: Ok.

Michiel: Voor het geval dat.

Frank: Ja, ik zal je echte achternaam eruit laten dat moet volgens mij wel.

Michiel: Oh ja, het blijft natuurlijk een beetje een statistisch ding, dan moet je niet met al teveel gegevens aankomen.

Frank: Ja, het is ter bescherming van de respondenten, maar... Meestal wil iedereen dat, maar als je het niet uitmaakt ok, maar ja dat is gewoon...

Michiel: Mij maakt het echt geen zak uit.

Frank: Nee, ok.

Michiel: Ik ben altijd heel erg *anal* over mensen die er te *anal* over zijn. Ik ken mensen, weet je, die niet eens hun eigen foto op *facebook* zeggen van 'hoo, de *government is watching*'. Dan denk ik van 'ja, als de *government* toch aan het *watchen* is doen ze dat toch wel. Maakt niet uit of het via *facebook* is of wat. Ik bedoel er kunnen over wel camera's zitten, *better enjoy it*, weet je wel, *fuck die shit*. Niet zo paranoïde doen.

Frank: Dat heb ik ook niet inderdaad. Even kijken... hoe ben je in aanraking gekomen met black metal?

Michiel: Ja... oh, dat is wel interessant. Nou... aangezien je waarschijnlijk volledige volzin antwoorden wil ga ik maar gewoon vanaf het begin beginnen. Ehm... ik ben altijd wel een muzikaal type geweest, weet je wel. Dat ik al cd's kocht in groep vier, van Michael Jackson weliswaar, maar toch, het blijven cd's. En bandjes... bandjes had je toen nog heel veel. Dat weet jij trouwens net zo goed als ik. Ik bedoel je bent net zo oud.

Frank: Die heb ik ook genoeg gehad ja.

Michiel: Ja, als ik *down memorylane* ga dan weet ik ook precies dat jij exact hetzelfde... we zijn net zo oud dus dan kan je het... oh *nice*.

Frank: Ja, ik ken alles waarschijnlijk ja. (lacht)

Michiel: Precies. En toen ik op een gegeven moment... in groep acht was het, een keer ging ik ehh... bandjes met The Offspring en Silverchair, dat is foute shit weet je wel, hele foute grunge. Maar ik vond het wel helemaal te gek, maar ik vond het wel te soft. Toen in de brugklas kreeg ik Fear Factory en Slayer, dat soort dingen. Metallica heb ik allemaal

overgeslagen, daar heb ik ook een schurfthekel aan verder. Dat moet je me niet in dank afnemen verder of in achtging, acht nemen, daar heb ik gewoon een hekel aan. En toen ergens... Life of Agony vond ik helemaal te gek, en toen ergens begin... tweede van de middelbare school, dus toen zou je in die leeftijd van dertien, veertien ongeveer zitten, toen kwam een vriend van mij die kwam met een cd van Dimmu Borgir. En die zei zo van 'oh, dit moet je echt luisteren, dit is supergaaf'. En ik had daarvoor al een bandje met black metal dat ik altijd luisterde maar ik wist niet wat het was. En ik al eens de Oor (een muziekblad) gelezen met zo'n review van een black metal ding. Dat ik dacht van 'oh, zou dat het kunnen zijn', maar niet wetende dat er wel meer dan twee bandjes... uit waren. En het bleek dus uiteindelijk... kwam ik na heel veel jaren zoeken en uploaden naar internet weet je wel en die *copyright infringement* lezen van welke band was het dan die ik dan geupload heb, kwam ik er achter dat het de ene kant was Samuel *Ceremony of Opposites* en de andere kant was *Enslaved Frost*. Dat zijn twee van mijn favoriete platen, geweldige shit. Maar dat was dus inderdaad... enerzijds een vriend van mij die kwam met Dimmu Borgir, de eerst Dimmu Borgir plaat, of de eerste op *Nuclear Blast*, hoe heet die ook alweer... *Enthroned Darkness Triumphant*. Daarnaast... daar heb je het nummer *In Death's Embrace*. Je kent het waarschijnlijk wel?

Frank: Ja.

Michiel: Dat die geweldige pianoriedel. (doet de pianoriedel na) Nou, dat was echt briljant. Dus ik naar Utrecht, de Plato had je toen nog, en de White Noise. Ik naar de White Noise, ik ging kijken, Dimmu Borgir, een cd gekocht, *Stormblåst*. Een oude cd is dat en dat is dus veel meer vintage black metal. En toen zat ik zo van 'oh fuck, dat klinkt heel anders en helemaal niet zo gaaf als wat ik geluisterd had'. En toen kwam ook... een andere vriend van mij, in diezelfde tijd, kwam met van *Anthems to the Welkins at Dusk* van Emperor en die vond ik ook al helemaal te gek. En ik had zo'n gekopieerde versie ervan waarbij er dus nog twee seconden tussen elk nummer zat... dat herinner je je waarschijnlijk ook nog wel. Als je een cd ging branden zette hij er standaard twee seconden tussen elk nummer. En je hebt daarin zo'n intro wat overloopt in het eerste nummer. Ehm... *Alsvartr* is de intro en *Ye Entrancemperium* is de eerste echte track en dat bouwt op, dat is echt zo'n aanzwelling, weet je wel, van sound, en pagan 'woo, check ons uit' en dan heb je ineens zo'n 'tsjak-tsjak', zo'n gat er in zitten. Nou, daar wordt je wel redelijk geschift van. Dat heeft verder er niet zoveel mee te maken. Maar dat was dus inderdaad... laten we zeggen tweede klas middelbare school, dat zal de... Ik heb ook zelfs een Cradle of Filth cd, dat geef ik je eerlijk toe. *Cruelty and the Beast*, nog

steeds niet eens zo'n hele slechte cd ook. Ware het niet dat het echt de zeikerigste band ooit is, maar ik vond het wel nog steeds een goede cd. Want als ik hem nu nog zou aanzetten zou ik denken van 'oh, nou'. Maar dan zet ik wel Last.fm uit, want ik wil niet dat alle mensen zien dat ik dat luister. Dat komt er niet binnen. Dat ehh... Maar ja, goed, dat was inderdaad dus mijn eerste... Is het een beetje *conclusive*?

Frank: Ja, zeker.

Michiel: Ok.

Frank: Maar je begon dus zeg maar in de tweede van brugklas, begon je echt een beetje met... naar black metal te luisteren?

Michiel: Ja, dat... het was ook serieus. Grappig genoeg, de tweede was bij mij ook nog steeds een brugklas omdat ik zeg maar begin in de MAVO/HAVO/VWO en toen... met een VWO advies, en toen dacht ik van 'oh, ik hoef helemaal niets te doen'. En toen kwam ik in de MAVO/HAVO klas in de tweede en dat noemde ze alsnog een brugklas omdat het een MAVO/HAVO klas was. En toen was inderdaad ehh... die Dimmu Borgir cd, *In Death's Embrace*, weet je wel, en dat begon toen een beetje te groeien. En toen daarna is het in de derde, bijvoorbeeld luisterde ik wel veel Marlyn Manson, maar ja, he... je mag wel je *guilty plesears* hebben af en toe. En toen in de vierde... begon meer Dark Funeral dat soort ehh... redelijk commerciële maar toch wel wat meer echt black metallige dingen. En dat is daarna natuurlijk alleen maar erger geworden.

Frank: Maar je kan dus zeggen... want toen was je waarschijnlijk dertien, veertien ofzo. toen je ermee begon?

Michiel: Ja.

Frank: Dus dat je nu ongeveer... laten we zeggen eveneens dertien, veertien jaar black metal luistert, zoiets?

Michiel: Ja, ja, precies. Ja, echt bijna de helft van mijn leven die ik al spendeer aan die kut muziek, godverdomme. Nee, ja, het is *pretty much*... ja. En het leuke is zeg maar dat het... zoals je zeg maar zelf veranderd, zoals je in je leeftijd veranderd, zoals je dacht dat je over de wereld... alle controle had op je veertiende, weet je wel, dat de hele wereld die is van jouw en alle volwassenen zijn klootzakken, die gedachte die je dan hebt bij muziek, bij vooral dus black metal album, dat je echt... weet je wel, dan zat je op je kamer, dan zat je Dimmu Borgir te luisteren en dan dacht je 'oow, dit is echt de beste tijd van mijn leven' en dat je dan later denkt van 'oh, dat is echt maf, ik had toen nog gewoon spijkerbroeken die twee maten te klein waren en ik wist niets van niets', weet je wel, dat groeit mee met het hele geheel. Dus, weet je

wel, dan op je achttiende luister je weer heel andere dingen. Maar als je dan terugluistert... als ik nu, weet je wel, *In Death's Embrace* opzet dan denk ik nog steeds van 'oh, maar dat was vet toen. Dat was een goede tijd'. En dat is het leuke eigenlijk van dat je al zo lang zo'n muziekgenre aan het luisteren bent dat je meegroeit een beetje. Dat vind ik echt heel *awesome*.

Frank: Ok. Dus je muzieksmaak in black metal is ook niet echt al die jaren hetzelfde gebleven maat dat veranderd gewoon?

Michiel: Nou, het is eigenlijk vooral de black metal die veranderd. Grappig genoeg... ik was toevallig Troll aan het luisteren en dat is echt zo'n hele symphonische... typische keyboard black metal. En... wat ik dus zou luisteren toen ik zestien was. En dan luister ik er nu naar en dank denk ik van 'nou, ik vind het nog steeds wel goed. Maar het is toch een soort van gedateerd' weet je wel. Dat je... hetzelfde dat als je Death or Alive zou luisteren in de jaren negentig terwijl het een jaren tachtig band is en dan zegt van 'nou, de sound... ja, ja'. Dus het is nog steeds goede muziek, maar het evolueert verder en ondertussen luister ik vooral Wolves in the Throne Room en Cradless, dat soort dingen. En dat is al weer een heel ander laken een pak dan Dimmu Borgir. Ik weet niet of je die laatste plaat hebt gehoord van hun maar het is *crap*. Het is ongelooflijk slecht. Nou, dat vind ik in ieder geval hoor. Een beetje... je moet er niet te hard over oordelen verder. Maar... de muziek evolueert en je wordt zelf ouder en je gaat van andere dingen houden, maar toch blijf je een *fondness* hebben voor dat *particulare* ding. En iets als die oude Dimmu Borgir, Troll, The Kovenant, Old Man's Child, die dingen, hoor je tegenwoordig bijna niet meer. Omdat het niet meer in *fashion* is, het is niet meer de muziek die mensen willen horen. En dus als je het nu terugluistert dan is het ook van toen.

Frank: Ok. Het is een beetje... jeugdsentiment aan verbonden vooral nog?

Michiel: Er zit zeker nog een heel goed randje jeugdsentiment aan. Dat moet ik wel zeggen ja. Het blijft goed, maar helaas.

Frank: Ok. Even kijken hoor... Luister je naast black metal ook nog andere muziek trouwens?

Michiel: Ja, heel veel. Ik ben wat dat betreft... heel veel mensen zeggen van 'ja...' als je dat zegt 'ja, wat voor muziek luister je?', 'ja, van alles'. Als je ooit iemand tegen komt die dat zegt moet je ze sowieso al op hun bek slaan. Want, ja, mensen die dan zeggen van 'ja, van alles'. En daarna 'oh, van alles?', 'ja, wat in de top 40 staat'. Dan moet je ze... Maar goed... nee, ik ben zelf... binnen metal luister ik nog heel veel andere... death metal, grindcore. Ik ben nu heel erg in die postrock shoegaze achtige scène, met Alcest, Death Haven, ehm... ik

vind Wolves in the Throne Room bijvoorbeeld helemaal te gek. Ik vind zeg maar heel vaak... een van de dingen die ik heb met metal en dat is 'pet-peef' achtig. Maar dan waar het heen gaat is bijvoorbeeld dat black metal... vind ik heel vaak de melodieuze en de wat meer uitgesproken bands vind ik heel goed en als het echt heel rauw is, dus dingen als Ashborer, weet je wel, die van die nummers maakt van vijftien minuten opgenomen in een hutje in het woud. Dat vind ik helemaal te gek. Maar zodra het er tussenin valt dan vind ik het te *plain*. Watain bijvoorbeeld vind ik echt een heel oninteressante kutband. Terwijl ik echt zes platen van ze heb. En elke keer weer... hoe heet het? *Deathcurse* en nu die... welke... *Overdose of Death*. Nee, dat is...

Frank: *Lawless Darkness* was de laatste.

Michiel: *Lawless Darkness*, ja precies. Die is geproduceerd van die gast van Celtic Frost. Toch niet de minste naam. Ehh... hoe heet die? Tom G. Warrior. Gaaf. Maar ik heb die plaat. Ik heb hem nu op mijn mp3 dingetjes staan. Elke keer dan komt die weer op, dan denk ik van 'Jezus, wat een kutplaat is het eigenlijk'. En dat is te *plain*. Het zit... het heeft niet iets speciaals. En hetzelfde heb ik dus bijvoorbeeld met death metal. Death metal dingen als ehh... hoe heet die ook alweer? Met Angela Gossow, die zangeres. Ehh... van die wat melodieuze death metal. Ehm... ik kan niet op de naam komen maar...

Frank: Nee, van death metal heb ik niet zo heel veel verstand zelf ook.

Michiel: Nou, dat geeft geen hol. Ik vind zodra het zeg maar te *plain* en te zacht en te soft is... het moet extreem. Anaal Nathrakh is bijvoorbeeld een geweldige band. Die gaan ook echt elke grens die ze maar kunnen vinden daar gaan ze overheen. En dat heb ik bij death metal bijvoorbeeld zelden. Driekwart van de bands die doen het een beetje zo van 'hup. Ja, we maken metal. En doen er een melodieuze dingetje doorheen'. *Fuck die shit*. Ik wil gewoon echt dat je het rofste maakt dat je kan. En dingen als Devourment Disgource. Nou, als je dat hoort... de meeste mensen, driekwart van de mensen die dat horen die zeggen 'oh, dat klinkt als een varken die aan het bloeden is'. Dat wil ik, die sound. Dat wil ik hebben. Niet dat je zegt van 'ooh, er zitten melodieuze invloeden in'. Nee, ik wil gewoon echt raggen als een malle. En dat is bij alle muziekgenres waar ik naar luister. Ik luister bijvoorbeeld ook heel veel jazz, klassiek, ehm... dingen als The Beatles, *oldies* noem ik ze altijd maar. Pop luister ik eigenlijk ook gewoon. Als ik aan het werk ben luister ik ehh... luisterde, want mijn telefoon is kapot dus ik kan geen radio meer luisteren. Maar luisterde ik veel radio, 3 FM, super simpel. En tussen twaalf en twee heb je Gerard Ekdorf. Die draaide bijvoorbeeld heel veel Fritz and the Tantrums. Dat is een nieuwe soulband met een *middle aged* gast en een ongelofelijk sexy

negerin. En dat vind ik briljant, dat vind ik geweldig. Ik heb die plaat ook echt helemaal kapot gedraaid. Ik heb hem gekocht voor drie mensen en zelf nog steeds niet het origineel in huis. Ernstig genoeg. Maar, geen geld. Maar, ja, het *ranged* heel erg ver.

Frank: Maar als je kijkt... als je het een beetje in verhoudingen zou moeten stellen. Kan je zeg maar als je bijvoorbeeld percentages moet geven van alle muziek die je luistert qua uur, hoeveel procent daarvan zou ongeveer black metal zijn denk je?

Michiel: Black metal wel het grootste gedeelte. Ja.

Frank: Dus vijftig, zestig procent, of...

Michiel: Ja, ik denk zestig procent black metal, twintig procent death metal en grindcore rekenen we maar eventjes voor het gemak erbij. Dan zit je dus op tachtig. Nou, de overige twintig procent is jazz, klassiek en pop. En bijvoorbeeld John Mayer vind ik goed. Briljant. Daar zou ik nog wel eens een keertje een metalplaat van willen maken. De solo's zijn ongekend. Goed dat... ik denk dat je een beetje in die percentages moet gaan denken.

Frank: Ok. En zijn er ook mensen in je naaste omgeving... zijn er ook veel mensen die naar black metal luisteren? Zoals vrienden, familie, kennissen.

Michiel: Ja, ja. Veel maar niet allemaal. Ik heb veel vrienden die niet naar metal luisteren. Ik had gisteren nog een barbecue met twee oud bandgenoten en toen was er nog een andere vriend van mij bijvoorbeeld bij. Nou, die twee oud bandgenoten, de ene luistert eigenlijk nog alleen naar Radiohead. Tenminste dat is de *in-joke* die we altijd hebben, dat hij alleen naar Radiohead luistert. Ik bedoel het is een ongelofelijk vriendelijke gast en hij is nu aan het promoveren in Edinburgh. Maar de grap is nog steeds van 'ooh, daar heb je Radiohead'. Want hij luisterde vooral veel naar Radiohead, dus... En die andere gast die houdt erg van glamrock. En die vriend die erbij was, die dus niet bij de band hoorde die luistert voornamelijk naar hiphop. Dus het gaat alle kanten op. Maar ik heb heel veel vrienden wel die voornamelijk black metal luisteren en... Mijn vriendin bijvoorbeeld die heb ik ontmoet, of ontmoet... maar de relatie is voortgekomen uit een concert van Wolves in the Throne Room waar we samen heen gingen geweest. Hier in de Tivoli. Dat was een goed concert. Dus als je dat ook in percentages zou kunnen uitdrukken dan denk ik dat van de vriendengroep denk ik zestig procent is black metal liefhebber. En de overige veertig procent is dat juist niet. Dus het is heel gepolariseerd eigenlijk.

Frank: Ja. Ok. Ja, je zei al met concerten... maar hoe vaak ga je naar concerten? Ongeveer per maand gemiddeld? Of per jaar?

Michiel: Ja, dat is wel een lastige want dat kan heel erg *waveren*.

Frank: Ja, het hoeft niet precies. Gewoon een grove schatting ofzo.

Michiel: Een grove schatting? Dan ga ik zeker in ieder geval per maand een keer naar een concert. En je hebt uitschieters dat ik zeg maar in twee weken vier concerten zie en je hebt uitschieters dat ik een half jaar lang nergens heen ga. Dus ik denk dat je een concert per maand dat kan je wel als gemiddelde nemen daarvan. En het ligt er ook maar aan wat er speelt. De ene keer heb je weet wel dat... Wolves in the Throne Room vind ik een van de beste bands die er is. Nou, die spelen maar af en toe. Daar ga ik altijd heen. Die komen ook weer in november, daar moet ik ook weer heen. En een andere keer is weer heel opportunistisch weet je wel, er speelt iets in de buurt en is het op tien meter afstand lopen en het kost maar een tientje. Nou, dan ga ik er wel effe heen. En dan kan het zeg maar omver *blowen* of je denkt 'oh, nou, he, dat was een tien euro *not well spend*'. Het ligt er maar heel erg aan. Aan de beu en... Maar goed.

Frank: En de meeste bands die je nu luistert, hoe heb je die ontdekt?

Michiel: Ja... oh, dat is wel interessant.

Frank: Ja, gewoon over het algemeen. Hoe kom je meestal op nieuwe muziek?

Michiel: Ja. Nou, even een paar voorbeelden pakken. Ik denk dat dat wel het handigste is voor jou. Ehm... Alcest luister ik heel veel. En daar ben ik opgekomen doordat ik op internet... Waarschijnlijk ben je wel internet *savvie* zelf ook. De meeste metalheads die... Ik zit veel op *forchamp*. Dat ken je waarschijnlijk ook nog wel.

Frank: Nee, dat niet eigenlijk.

Michiel: Oh, nou, dat moet je maar eens keer checken. Trouwens, dat moet je misschien ook maar niet checken want het ruïneert je. Nou, daar hebben ze ook een music board. Daar was ik op een gegeven moment gewoon een beetje aan rondkijken. Nou, kijken was is nieuw. En toen hadden allemaal mensen het over de split, de Alcest en (band onverstaaanbaar) split. En die heb ik toen maar gedownload, zo van 'nou, kijken wat het is'. En die track van Alcest, (naam nummer onverstaaanbaar), dat vond ik zo'n gave track. Dat ik echt zo zat van 'shit'. Echt zo'n *opifany* weet je wel, van 'holy shit, dit heb ik nog nooit eerder gehoord. Dit is echt briljant'. En dat is meestal de manier waarop je muziek ontdekt. Je ziet het ergens, je leest er ergens over, mensen zeggen 'oh, hoe je van Alcest?'. Of 'oh, hoe je van Ashborer. Dan moet je eventjes Vile Voices downloaden.'. Dan download je het, dan luister je er ernaar en dan denk je van 'oh shit, dit is echt vet', of 'wat een *crap*. Hoe de *fuck* komen ze er op'. Maar het is bijna altijd via internet of via vrienden die dan zeggen 'oh, je vindt dit leuk, dan moet je dat gaan luisteren.'. Het is altijd via via. Soms zelfs via last fm. Dat het bij last fm... bij Ashborer

bijvoorbeeld. Ik vond het helemaal te gek. Ik dacht ‘nou, wat is er nog meer te vinden behalve dit’. En dan staan er zes namen, je download van alles wat, je luistert het eventjes en drie van de zes blijken heel gaaf te zijn en bij andere denk je van ‘nou, dat is bullshit dat ga ik verder niet luisteren’. Dus het is altijd via vrienden.

Frank: Ok. En... ja, je noemde al een paar bands. Want je zei Wolves in the Throne Room, Alcest, die je luistert. Maar je favoriete black metal bands van dit moment, welke vallen daar allemaal?

Michiel: So, so, dat is een moeilijke vraag. Ik heb een hele... grappige is Forgotten tomb vind ik altijd een hele gave band. Een beetje die depressive, suicidal black metal achtige kant. Maar ze hebben recentelijk besloten, sinds het vorige album, dat ze wat *rockier*, weet je wel, wat meer... het zich bijna richting My Dying Bride af en toe. En daar heb ik nog een broertje dood aan want mijn vorige ex die heeft jarenlang een relatie gehad met de bassist van My Dying Bride, dus... *She wouldn't shut up about it*, dus My Dying Bride dat ehh... Maar die plaat die ze nu uitgebracht hebben... *Springetime depression* is een oude plaat van hun. Die luister ik heel veel, die vind ik ook heel goed. Is ook echt heel deprimeerden. Dan wil je echt in je armen snijden zodra je de eerste toon hoort. En die hebben nu een nieuwe plaat en die is echt heel sterk. Die is echt heel gaaf. En grappig genoeg... dat is eventjes *intertwined* met het vorige verhaal. Het zijn Italianen en het zijn gewoon een stelletje semi-nerds. En ze hebben dus een referentie naar de forchamp cultuur in het eerste nummer binnen de eerste minuut. Dan zingen ze op een gegeven moment ‘*your words to me count less than zero, forget your life become an hero*’. En een *hero* is een *changespeak*, om het zo te zeggen, voor pleeg zelfmoord, *become an hero*. En dat zijn van die kleine dingetjes die je oppikt. Toen ik dat hoorde dacht ik van ‘oh, fuck’. Maar die hele plaat die is echt... *Underset and retrograde* heet die. Dat is mijn huidige favoriete plaats van het moment. Ja, verder... op het moment hebben we het eventjes over hé?

Frank: Ja.

Michiel: Ja, nou Cradless vind ik helemaal te gek. Ook al zijn het hipsters, maakt niet uit. Ik ben altijd heel erg ongevoelig voor dat soort kritiek weet je wel. Dat mensen zeggen ‘oh, je bent een hipster want je luistert naar Wolves in the Throne Room, Cradless, Alcest’, dat is allemaal een beetje hipster muziek. *I don't care*. Het is gaaf, het is echt vette muziek. Dan maakt het mij toch niet uit wie ernaar luistert. Dus ehm... nou Cradless, Alcest, Wolves in the Throne Room. Ashborer, ehm... oh, Leach, die hebben een split uitgebracht met (band onverstaanbaar) en Leech heeft één nummer, het is achttien minuten lang en het is ook

opgenomen weet je wel in zo'n houten... achter een houten schutting weet je. Het klinkt zo... je moet het volume dubbel zo hard zetten om het een beetje mee te krijgen. Maar die split die heet *We pass like night from land tot land*. En die track die zij door voor geleverd hebben is denk ik de beste black metal track van de afgelopen tien jaar. Dit is niet alleen belangrijk voor je interview, het is ook belangrijk voor jezelf dat je hem download. Want die shit is zo vet. En de zang, de zang is ook geen zang. Het is een soort gehuil met effecten er overheen waardoor het een soort dierlijke klanken worden. Dat is zo *sick*. Nou, genoeg over mijn adoratie daarvoor. Ehm... Weakling, Death of Streams, ook een van de platen die ik nog steeds...die is in 2003 uitgekomen. Het is nog steeds één van de beste platen die ooit gemaakt is. Ehm... wat heb je nog meer? Ik moet er nog effe één noemen waarvan ik zeg 'dat is nou echt...'. Effe kijken wat is nou iets waarvan ik zeg 'dat is nou echt iets dat je geluisterd moet hebben?'. Oh ja, maar valt niet binnen het black metal.

Frank: Ja, je kan het gewoon noemen hoor.

Michiel: Mouth of the Architect. Is een stoner... het zit in de stoner hoek, daar hou ik ook... oh, dat is trouwens ook zo, daar luister ik ook veel naar, stoner/doom. Doom in het algemeen, maar vooral de wat stoner achtige kant want anders wordt het altijd heel majestueus en daar hoe ik niet van. Ik hou best van majestueus maar niet binnen mij muziek. En stoner/doom dingen als Sleep... Sleep, *Dopesmoker* dat is dé essentiële plaat die je moet hebben zeg maar in dat genre. En Mouth of the Architect die combineert het een beetje met melodieuzere dingen. Ik denk dat zelf jij met je black metal achtergrond het wel kan waarderen omdat het zeg maar... het is gelieerd aan black metal op de manier dat het melodieuze elementen combineert met wat agressiviteit. Niet teveel agressiviteit want het is stoner, doom, ja, het blijven stoners. Maar het zit wel echt in die hoek een beetje.

Frank: Ok. En... ja, dan komt meteen de volgende vraag. Je hebt het al een beetje beschreven eigenlijk al. Maar waarom zijn dat echt je favoriete bands? Daar heb je net al een beetje toelichting bij gegeven inderdaad van..

Michiel: Klopt. Maar er zit bij elke band zit er wel weer een apart dingetje moet ik grappig genoeg toegeven. Bijvoorbeeld Alcest... het komt voor dat het (onverstaanbaar) is. Ik vond (onverstaanbaar) eerst... dat vind ik nog steeds trouwens briljant. Ook een briljant album wat je moet hebben. En dan heb je die vrouwelijke zang. Maar vooral de Franse taal, die heeft iets heel romantisch. Iets moois. *Les Discrets*, *Septembre dernie* nog iets. Die plaat ook, het is met cleane zang, het is postrock. Het heeft een randje black metal. Maar die taal, het geeft een heel extra ding aan de muziek. Gewoon omdat het Frans is. Dat klinkt belachelijk, maar het is echt

zo dat je... als je een beetje, weet je wel, nou, zoals hier een ondergaande zon hebt en je loopt een beetje rond, dan heb je zoiets op je koptelefoon en dan denk je van 'oh, wat is het toch mooi eigenlijk' weet je wel. Dat nodigt het gewoon uit die muziek. En bijvoorbeeld Wolves in the Throne Room... ik ben zelf ongeloof fan van River Cottage en de hele natuurlijke, *biologic way of live* weet je wel. De hele *ecologic thing*, dat vind ik heel goed weet je wel. *Animal welfare*, dat je zorgt dat het vlees dat jij eet dat het dier waarvan je het vlees eet ook een goed leven gehad heeft. Dat is gewoon, ja... vind ik eigenlijk niet meer dan normaal. Maar je ziet nu met al die farms... je krijgt een kilo kip voor drie euro. Dat kunnen nooit gelukkige beesten geweest zijn en dat is wel iets waar ik mee zit weet je wel. Waar ik... ernstig genoeg doe ik er nog niet zo heel erg aan mee als in dat ik nog steeds goedkoop vlees koop maar omdat ik gewoon een luie zak ben zonder geld. Maar ik wil heel graag ecologisch leven. En Wolves in the Throne Room representeren precies dat, weet je wel. Die wonen op een farm samen, hebben beesten, slachten die af en toe voor vlees. Maar dat was daar bijvoorbeeld weer een hele rede dat ik... ik vond die muziek die vond ik wel goed, maar die hele achterliggende gedachte er achter en die hele Cascadian black metal scene, dus met Ashborer, Vile Voices, Skagosh, ook geweldig trouwens. De achterliggende gedachte met zeg maar... er zit een ecologisch aspect aan, dat is voor mij ook... en veedingen natuurlijk, je kunt niet zeggen ik vind het leuk omdat... tenminste, nee, je kan juist wel zeggen ik vind het leuk omdat het goede muziek is. Dat heb je bij de helft... heb je Weakling bijvoorbeeld. Ja, dat vind ik gewoon vette muziek. Dat is gewoon... die plaat zit vol met emotie, het is één groot tranendal. Forgotten Tomb hetzelfde, ik vind het sympathieke lui maar voordat ik wist dat het sympathieke lui waren vond ik de plaat al vet. Dus heel vaak is het gewoon de eerste opslag, de eerste keer luisteren dat je denkt van 'nou, dit is echt te gek'.

Frank: Ok. Maar vindt je het ook dus wel... zeg maar als de achterliggende thema je ook aanspreken dat voegt wel iets toe?

Michiel: Ja, zeker, zeker. Daarom heb ik het lastiger om... als bijvoorbeeld een band extreem rechts is, waar ik heel erg tegen ben. Ik ben echt heel links eigenlijk. Niet in alles trouwens hoor want ik vind ook dat heel veel... bepaalde dingen die kun je met een combinatie van de twee oplossen. Maar ik ben van origine gewoon heel links in mijn gedachten. En als een band extreemrechts is dan heb ik het er moeilijker mee om ze goed te vinden dan dat ik bij een linkse band als Ashborer enzo.... Dan zeg ik zelf van 'nou, dat...'. En er zijn heel veel... Falkenbach vind ik ook helemaal te gek, maar dat blijven nazi's natuurlijk. En ik kan me wel distantiëren van het gedachtegoed van die band en zeggen van 'nou, ik vind het nog steeds

goed'. Er blijft achterin iets knagen dat het zegt van 'ja, maar hij wil eigenlijk dat een Groot-Duitsland de wereld over zou nemen' weet je wel, het blijft knagen. Dus gedachtegoed heeft wel een rol er in. Ik denk bij iedereen wel maar dat weet ik niet zeker. Daar kan jij me meer over vertellen.

Frank: Ja. Ja, is het ook zo... let je er ook altijd op, teksten? Vindt je het belangrijk waar het over gaat?

Michiel: Ja, ik vind teksten... teksten zijn altijd heel secundair. Bij mezelf ook, bij mijn eigen band ook. Ik schrijf altijd teksten als ik dronken naar mijn eigen liedjes zit te luisteren dan denk ik van 'oh, dat zou er wel op kunnen'. Dus nee, teksten zijn voor mij op zich in metal... en dat ga ik daarna uitdiepen als je wilt. In metal vind ik ze niet belangrijk.

Frank: Ok. Dus je zegt, ja, die algemene gedachte er achter, zoals je zei links rechts ofzo., dat voegt voor jou iets toe. Maar het is meer gewoon de denkbeelden of de ideologie die ze aanhangen niet per se...

Michiel: Precies. Het hoeft niet in de teksten terug te komen. Ik bedoel driekwart van de death metal die ik luister die gaat alleen over het verkrachten van baby's. Nou, dat maakt mij niet zoveel uit. Sterker nog, ik heb zelf een bandje, Babygrinder, een van mijn death metal projectjes. Dat gaat ook voornamelijk over het... weet je wel. Het is niet dat ik het wil doen. Het is gewoon een leuk ding om over te schrijven want je bent death metal, kom op, bam. Dus teksten interesseren me eigenlijk niet zoveel. En ik schrijf ook over het algemeen... zing ik eerst, want bij death metal kan dat hé, dan zing ik eerst de tracks in en daarna denk ik 'oh, wat zou ik daarbij kunnen zingen'. Dus de teksten komen achteraf. Nou, dat klinkt *retarded*, is het eigenlijk ook. Maar zoveel belangrijk is het bij mij eigenlijk. Het is echt de ideologie er achter die veel belangrijker is.

Frank: Ok. En dat maakt toch ook wel van... je beoordeeld het in de eerste plaats op de muziek, daarom ga je het echt luisteren. Maar het kan gewoon iets extras er aan toevoegen als het goed is of misschien iets minder aangenaam maken als het minder is?

Michiel: Precies. Het is echt... ik kan een band ontdekken en denken van 'oh, wow, dit is echt de vetste band ooit', achteraf er achter komen dat het nazi's zijn en dan denken van 'oh ja, *shit*, het is nog steeds wel heel goede muziek. Het is jammer van...', weet je wel. Het is een beetje dat Drudkh bijvoorbeeld. Niemand weet hoe je het uit moet spreken. Maar dat zijn ook gasten van Hate Forest, en Hate Forest is zo'n neonazistische band. Nou, ik vind Drudkh over het algemeen heel goed. Maar in mijn achterhoofd blijft het toch een beetje van... En ze

hebben het helemaal niet meer over dat soort dingen, dat is bij de vorige band achtergebleven. Maar er blijft een deel van je dat je denkt van ‘nou, ik ben er niet zo tevreden over’.

Frank: Zijn er toevallig ook bepaalde, ja, thema’s die je wel echt bij black metal vindt passen. Want je zei, ja, bijvoorbeeld dat linkse van Wolves in the Throne Room spreekt je meer aan dat rechtse minder. Maar is er bijvoorbeeld iets dat je echt bij black metal vindt passen? Niet echt per se politiek ook maar gewoon qua gedachtegoed iets dat ehh...

Michiel: Ja, ja, dat ehh... Om nog even terug te komen, twee vragen terug toen zei ik van ‘oh, dat ga ik je uitleggen’, over dat teksten niet belangrijk zijn in metal maar daarbuiten wel. Het is... als ik bijvoorbeeld John Mayer zit te luisteren dan vind ik teksten heel erg belangrijk. Dan kan ik echt een nummer goed vinden om de gave teksten die er in zitten. En dat heb ik dus bij metal niet. Dat is één van de dingetjes. Maar wat ik bij black metal bijvoorbeeld aan thema’s, tekstueel heel belangrijk vind is... antireligieuze teksten vind ik over het algemeen heel... daar kan ik me gewoon goed in vinden. Dat is mijn eigen gedachtegoed, dus, ja, daar ben ik het gewoon me eens. En daarom heb ik ook wel weer problemen met orthodoxe black metal die teveel richting het satanische... dat soort dingen weet je wel. Dan denk ik van ‘ja, ik ben antitheïstisch in de zin van dat ik elke vorm van religie belachelijk vind’. En al die satanisten dat interesseert me ook geen zak. Flikker toch op met je shit. Ik bedoel...

Frank: Het slaat alleen maar door in een nieuw geloof eigenlijk?

Michiel: Precies. Het is eigenlijk gewoon... je kopieert hetgeen waar je op tegen bent. En het ding uit dat hele... ik heb die satanistische bijbel ook gelezen. Het hele ideegoed ervan daarbij zeggen ze je moet jezelf voorop stellen. Je bent als persoon ben je belangrijk. En niet meer als collectief. Want het collectief dat is belangrijk binnen het christelijk geloof. Dat is ook de sociale controle die je hebt. Die heb je niet binnen het satanisme maar toch maken mensen er zo’n ding van. En dat is wat verkeerd is. Het is gewoon... je pompt het op tot een soort van ding terwijl het satanisme juist bedoeld is als een soort van... je wilt niet meer in dat keurslijf komen weet je wel. Je wilt niet meer die sociale controle hebben. Daar stoor ik me wel weer aan, het te extreem de andere kant op gaan. Wat was de vraag ook alweer?

Frank: Ja, nee, inderdaad van welke thema’s je het beste bij black metal vindt passen qua...

Michiel: Precies, ja. En ik vind het hele natuurthema vind ik persoonlijk een ongelooflijke ontwikkeling die perfect past bij black metal. Ik vind black metal is iets natuurlijks, iets oerlijks zeg maar weet je wel, dat mensen echt vanuit het diepst van hun tenen de natuur... het hoort er gewoon bij dat... Dus die hele trend, weet je wel, de Cascadian black metal, je gaat terug naar de natuur, minder zeiken over *whatever* vindt ik een hele goede. En ik moet

zeggen mijn eigen teksten die slaan over het algemeen als een tang op een varken, dus ik ga er niet in mee zelf. Nee, want ik kan het niet. Tekstueel ben ik echt zo zwak als het maar kan. En daarom ben ik zo blij dat black metal meer dan driekwart van de tijd onverstaanbaar is. Want als je die teksten leest van me dan denk je ook van 'nou, neem er nog een'. En ik wil heel graag wel die richting op. Ik heb ook, dat moet ik wel zeggen, een van de laatste platen die ik heb uitgebracht op een label, op Zwaertgevecht records, kan je op Napes vinden. En dat is een black metal project. Het zit heel erg in de richting van *Filosofem* van Burzum. Ik weet niet of je dat een vette plaat vindt?

Frank: Ja.

Michiel: Dat is bijvoorbeeld een van mijn eerste politiek getinte waarbij ik alleen maar mijn linkse gedachtegoed als een soort volzinnen uitspreidt over... en dat zijn twee nummers van een half uur die ik zeg maar ook in één keer opgenomen heb, qua zang dan in ieder geval. Waarbij ik gewoon besluit van nou, dit zijn mijn denkbeelden en dat ga ik nu over deze muziek heen spreiden en... het is ook wel leuke muziek geworden hoor. Het heeft een band webpagina, ik zal het je straks wel geven. Maar, ja, in die zin heb ik dus... ik vind wel dat bijvoorbeeld politiek, dat vind ik een goed ding om te hebben in je muziek, zolang het maar in de goede richting is. En als het niet in de goede richting is dan kan ik er net zo goed naar luisteren maar dan stoor ik me er wel aan. Maar ik zal niet een band links laten liggen, een hele goede band, omdat ze politiek niet dezelfde denkbeelden hebben als ik. Dus over thema's gesproken, want we hadden het over thema's hé, het is belangrijk maar tot op zekere hoogte.

Frank: Maar vindt je trouwens wel... want je zei bijvoorbeeld dat antichristelijke spreekt je wel aan en als het een beetje de juiste politiek is dan een beetje politiek. Maar vindt je het dan ook belangrijk dat bands echt geloven waar ze over zingen? Bijvoorbeeld als een band zegt dat ze satanisch zijn, ja, je zegt het hoeft van mij allemaal niet, maar vindt je als die het doet vindt je het dan wel belangrijk dat ze echt er in geloven?

Michiel: Nee. Ik vind heel erg dat je... misschien is dat ook wel een stukje van mijn death metal achtergrond, dat als je er over zingt... weet je wel, ik bedoel ik zing ook over het doodmaken van vrouwen en ze daarna... een gat boren in hun arm en daar ze in neuken. Om maar even een voorbeeld te noemen. En dat zou een death metal tekst al kunnen zijn. Als Brutus een nieuw album zou maken, wat niet kan want drummer is dood, dan zou dat zo'n tekst kunnen zijn. Ik weet niet of je Brutus kent?

Frank: Nee.

Michiel: Een Nederlandstalige death metal band. Een goede band. En die hebben zo'n legendarische track, ehm... *Vleespomp*. Zo heet die track echt. En de laatste zin... het gaat de hele tijd... het is gewoon de beschrijving van een seksscène en de laatste zin is 'Ik vind het zo lekker, ik geef nog extra gas. Het zou zoveel fijner zijn als je in leven was'. Weet je wel dat... niemand van die gasten meent dat. Niemand van die gasten is echt een necrofiel of een pedofiel of ik weet ik veel wat voor fiel. Het zijn allemaal hele normale gasten met een iets wat morbide obsessie voor het maken van death metal. Maar als ik naar een death metal band luister denk ik nooit van 'oh, die gasten menen het' weet je wel, 'die gasten willen ook echt twintigduizend mensen doodmaken'. En diezelfde ervaring heb ik bij de meeste black metal bands en doom metal bands. Ja, je kan best ergens over zingen zonder dat je... je kan altijd nog zeggen ik heb het vanuit het perspectief van iemand anders geschreven weet je wel. Dus als een band heel erg orthodoxe black metal is in de antichristelijke... ja, dat mag. Het betekent niet dat je de hele dag in je pij rond hoeft te lopen met een kaars in je hand en zeggen van 'oh, *damn you christians*', weet je wel. Er is een fijne lijn tussen wat artistiek is en dan je persoonlijke leven. Ik vind zelf... er zit een scheiding tussen.

Frank: Het is voor jou niet echt noodzakelijk dat ze echt geloven of echt menen wat ze zingen?

Michiel: Nee.

Frank: Ok. Even kijken... ja, dat zei je trouwens in het begin al. Dan maak ik weer echt een hele sprong terug hoor helemaal naar het begin.

Michiel: Dat maakt niet uit.

Frank: Toen zei je bijvoorbeeld ehh... *Wolves in the Throne Room* zei je ofzo. en nog meer. Volgens mij rekende je Alcest er ook onder. Toen zei je 'ja, het is misschien wel een beetje wat mensen hipster noemen' ofzo. Maar wat bedoelde je daar precies mee dan?

Michiel: Met hipster?

Frank: Ja, nee, waarom mensen dat zouden zeggen ook.

Michiel: Ja. Dat is ehh... het is misschien ook wel weer... en dan komt het wederom weer te sprake, het hele *forchamp* gedeelte. Op *forchamp* kan je *Wolves in the Throne Room* of *Cradless* of *Alcest* niet laten vallen zonder dat vijfhonderd mensen reageren met '*oh, you fucking hipster*'. En ze *seagen* je *tread*. Maar er zit een stukje sociale controle binnen de metal scene weet je wel. Als je naar een regulier metal concert gaat, een black metal concert gaat en je doet een *Mystic Circle* shirt aan, dat is *not done*. Dan wordt je sowieso geslagen. Maakt niet uit door wie, iedereen heeft een hekel aan *Mystic Circle*. *Mystic Circle* is ook een

kutband, maakt niet uit verder. Maar er zit een stukje sociale controle, en dat is nou precies waar ik wel een hekel aan heb. Ik ben ook, ja...

Frank: De sociale controle binnen black metal bedoel je?

Michiel: Ja, ja, die is er. Ik ben met die gasten trouwens, die vonden het niets maar dat maakt die uit, ik ben naar Liturgy geweest.. Nou Liturgy, je hebt er twee. Je hebt de death metal liturgy, gelieerd aan (band onverstaaanbaar), geweldige band. Hartstikke hard. Dat is echt die varkens gaan dood achtige sound waar ik van hou. Nou, helemaal te gek. En er is dus ook een black metal band uit New York en het zijn *douches*, het zijn echt ongelofelijke... We zaten daar van tevoren, want ik had geen kaartje. En mijn vriendin was erbij. Dus we zaten daar om drie uur s'middags al want ik wilde per se daar binnen komen want ik vond het helemaal te gek. En die gasten zaten er zelf ook, hier in de dB's (waar het interview plaatsvond) in de hoofdruimte. Ze zaten *Minecraft* te spelen, heb ik zelf ook gespeeld en mijn vriendin ook. Dus op een gegeven moment liepen we zo naar ze toe van... zij liep daar naartoe van 'nou, helemaal te gek dat jullie *Minecraft* spelen. En ze keken haar aan zo van 'flikker op joh, bitch' en ze zeiden iets in diezelfde trant. Het zijn de meest onsympathieke figuren die er maar zijn. Maar briljante muziek, geweldig. En dat is echt zo'n band waarvan iedereen zegt 'oh, alleen hipsters luisteren daarnaar'. En het zijn ook echt... het zijn *douches*. Ze hebben zo'n interview gegeven waarin ze zeggen van 'nee, nee, al die andere black metal is *gay*. En wij spelen transcendentale black metal en dat is heel anders, en het is veel positiever en al de andere *shit is gay*'. Nou, dat neem ik allemaal op de koop toe. *I don't give a fuck*, want hun plaat is wel briljant. Dus... wacht eventjes. Dit is dus het punt hé. Ik raak zo ver afgedwaald van mijn punt dat ik op een gegeven moment denk van 'wacht eventjes, waar had ik het ook alweer over?'

Frank: Ja... de kern was inderdaad... die hipster, toen die sociale controle binnen de black metal.

Michiel: Precies, de hipsters, de sociale controle, die zit er dus. En als ik dan achteraf aan mensen vertel 'ja, nou, ik was toen bij die Liturgy gig en het was...' Want het was geweldig muzikaal gezien. Briljant. Ik vind het geweldig. En ook die zang... die zang, het neigt naar een parodie op de reguliere black metal zang, maar het is vet. En dus, ja, *I don't care*. En er zijn mensen die zeggen van 'ja, je kan er niet naar luisteren, kom op zeg', weet je wel. 'Je bent toch black metal', nee, *I don't give a fuck*. Ik ben niet black metal als ik daar niet naar mag luisteren. Dat vind ik helemaal... Dus die regeltjes... en dat zijn er best wel veel, best

veel mensen die er op staan die zeggen van ‘nou, dat kan je niet doen want... black metal’.

Dat is irritant.

Frank: Ok. Maar zou je daar iets meer over kunnen zeggen of het beschrijven. Want je zegt die regels... bijvoorbeeld wat wordt dan echt als te hip gezien of niet black metal genoeg?

Michiel: Ja. Ja, daar kan ik wel het een en ander over zeggen. Nou, kijk we nemen als...

bijvoorbeeld als eerste voorbeeld nemen we even Alcest. Neige, dat is zijn soloding. Hij zat in Pest Noir. Nou, Pest Noir is al een redelijk omstreden band omdat ze punk en black metal combineren. Nou, dat wordt niet altijd gewaardeerd. Maar Alcest draait heel erg om de *soundscape*. Het is heel erg postrock weet je. Je kan vier minuten hetzelfde riffje herhalen met een kleine verandering er in, die mooie hoge facetto zang een beetje er in. En dat is *not done*, weet je wel. Dat doe je niet als echte black metaller zijnde. Dus binnen black metal... En het valt wel degelijk binnen de black metal. Als je die laatste plaat, *Écailles de Lune*, die tweede en derde track daarvan, het zijn maar zes tracks en de vierde is een redelijk... het is zo'n tussstukje weet je wel. Het valt wel degelijk binnen de black metal maar *not done* omdat het dus cleane zang bevat, omdat het een beetje postrock is. En dat is gewoon... dat is één van die regels weet je wel, dat... Het is leuk dat je naar black metal luistert maar zodra het niet meer rauw is, zodra het niet meer die black metal spirit heeft dan... En hetzelfde is dus bij Wolves in the Throne Room bijvoorbeeld. Die gasten, ja, ze doen eigenlijk precies wat bijvoorbeeld Fauna al eerder gedaan heeft. Zelfs die hele achtergrond, weet je wel, dat hele ecologische ding, dat is ook al eerder gedaan. Ook dat is al gedaan en het is al een platgereden pad, maar ze doen het goed. En toch is het dus een *no go area* omdat... ja, mensen kennen het al en het is niet het platgereden ‘check mij uit, ik ben black metal, *corpsepaint*, *antichristian*. Whap’ pad, weet je wel. En daarom is het... die sociale controle die er is, is dus heel erg op alles dat afwijkt van dat pad weet je wel. Als je niet binnen dat hele geijkte ding valt... en er zijn veel meer dingen. Bijvoorbeeld Carpathian Forest moet je ook niet meer mee aankomen. Want hij heeft zijn ziel verkocht aan de commercie weet je wel, Nattefrost. Als iemand nu nog steeds dikke, vette, gave muziek maakt is het Nattefrost. Maar die muziek maakt niet meer uit, het gaat om het idee. En Nattefrost is een *sel-out* want Carpathian Forest zit bij een major label of weet ik veel. Dat soort dingen. En dat is de sociale controle die er ook binnen de fans is, en dat is misschien nog wel het meest kwalijke. Als het binnen de bands geweest was, weet je wel, als Watain zou zeggen ‘hahaha, Nattefrost, je bent echt zo'n lul. Want wij zijn Zweeds en veel beter en je zit bij een groot label. En wij zitten nog steeds bij een klein label en driehonderd mensen kunnen maar onze cd kopen voordat we weer iets anders kunnen doen’.

Dat zou nog tot daar aan toe zijn. Dan is het een *quarrel* tussen bands. Maar het zit tussen fans. Er zit een sociale controle tussen steeds. Is dat een beetje in de richting van het antwoord dat je zocht?

Frank: Ja, nee, inderdaad.

Michiel: Ok.

Frank: Dus een beetje kort samengevat, het is eigenlijk... ja, het moet niet al te toegankelijk zijn, niet te melodieus en, ja, niet bij de grote labels of niet te commercieel en...

Michiel: Precies. Je moet heel erg... zoals nu bijvoorbeeld. Ik *release shit* op *tape*, weet je wel. Nou ja, die gast die die tapes maakt die weet geen wal aan kant. Ik bedoel, het is een hartstikke vriendelijke jongen verder, maar de eerste tien seconden van het tweede nummer bijvoorbeeld staan niet op die *tape* want hij weet niet... Mensen kopen dat en die zeggen 'oh, die shit is zo *grim*, Dat is vet, dat is gaaf, dat is hardcore'. Maar als ik de kans zou krijgen om op *Nuclear Blast* opnieuw mijn cd uit te geven, ik zou het zo doen. En dan zou je echt gewonden krijgen. Wat dat kan natuurlijk niet, weet je wel. *Osmose* is het hoogste wat je kan gaan. *Osmose Productions* is een kutmaatschappij, maar alles boven dat...

Frank: Dus je zou zeggen *Nuclear Blast*, of ook *Metalblade* bijvoorbeeld dat soort dingen dat is echt...

Michiel: Allemaal sellout. Dat kan echt niet, weet je wel. Zelfs *SPV*. *SPV* is *Steamhammer* weet je wel. Nou, dat ehh... dat kan echt niet weet je wel. En die kortzichtigheid dat is wat een beetje regeert en dat doet redelijk pijn moet ik zeggen.

Frank: Heb je het idee dat echt een groot deel van de Nederlandse black metal fans dat er op nahouden?

Michiel: Ja. En, ja... dan bedoel ik wel de trueen fans zeg maar, weet je wel. Ik ben nog niemand tegen gekomen die zo vrij is in zijn muziekkeuze als ik en zo vrij met spreken die echt een black metal head is. Er zit een heel distinct verschillen tussen zeg maar iemand die naar black metal luistert of een black metal head. En dat zijn over het algemeen... de black metal heads, dat zijn over het algemeen toch wel wat kortzichtige types die vinden dat dingen true moeten zijn en dat Burzum alleen de eerste drie albums goed waren want die hij in de gevangenis heeft gemaakt 'ja, toen zat hij in de gevangenis, toen was het al een neger', weet je wel. Zo'n redenatie zit erachter.

Frank: Ok. Maar dat je zegt... dat true inderdaad. Als je het kort een beetje samenvat is het gewoon zo extreem mogelijk zijn, een slechte productie, kleine platenmaatschappijen...

Michiel: Klopt.

Frank: Dus niet te commercieel en aan alle conventies voldoen die... qua uiterlijk?

Michiel: Ja, precies. Maar grappig genoeg, dat hele true image zeg maar, weet je wel, slechte productie en dat soort dingen, dat is begonnen door Darkthrone met ehh... Want ze hadden die death metal plaat die ze gemaakt hadden weet je wel, die ehh... *Soulside Journey*. Toen daarna hebben ze besloten om black metal te gaan maken. Nou, het bestond toen nog niet maar ze hadden besloten om muzikaal te veranderen. En toen heeft de platenmaatschappij gezegd van 'ja, maar daar hebben we geen budget voor'. Toen hebben ze dus zeg maar voor twee mannen en een paardenkop hebben ze *A Blaze in the Northern Sky* opgenomen. En die klinkt dus kut omdat ze geen geld hadden en omdat ze de platenmaatschappijen een hak wilden zetten, zo van 'ja, flikker maar op' weet je wel. En daarna zijn nog *Under a Funeral Moon* en *Transilvanian Hunger* uitgekomen, ook allebei met een kut productie. Omdat... zij wilden die muziek maken maar de platenmaatschappij was het er niet mee eens. Dat was de reden. En daar is die hele... weet je wel, black metal moet als een stofzuiger ding klinken vandaan gekomen. Dat hebben zij gewoon geïnitieerd doordat zij een *quarrel* hadden met hun platenmaatschappij. Dus... en als je dat uitlegt aan een true black metal figuur... nou, dan krijg je een klap voor je bek. 'Want het is niet zo, dat is juist omdat het true is', weet je wel, 'omdat het echt oldschool, hardcore, bam. Dat is helemaal niet omdat Darkthrone...', weet je wel. Dus er zit een fantasie randje aan, aan de adoratie van de black metal fans in hoe ver ze willen gaan om te verdedigen dat er op zo'n manier omgegaan wordt met de productiekwaliteit en dat soort dingen, weet je wel. Iedere band zou een geweldig geproduceerd album af kunnen leveren, maar de helft van die... of de helft? Driekwart van die black metal doet het met een veel mindere sound omdat mensen dat willen.

Frank: Ok. Maar het hoeft voor jou dus niet? Jij zegt eigenlijk van 'ja, als je gewoon de middelen hebt om het goed te produceren dan is het een beetje onzin om het expres...'

Michiel: Ik vind dat als jij de middelen hebt om het goed te produceren en het klinkt goed als je het goed opneemt dan *be my guest*. Ik luister er graag naar want goed geproduceerde dingen luisteren nou eenmaal lekkerder weg. Maar als jij zegt van 'mijn muziek vereist een slechte productie om meer sfeer...' weet je wel. Het is nou eenmaal zo. Als je iets slecht produceert dan heeft het een soort van sound, dan heeft het een soort van feeling. Dus er zit een hele goede reden achter om het slecht te produceren als je het doet omdat het je helpt binnen je band. Maar als je het doet omdat je vindt dat het bij black metal hoort dan is het niet goed.

Frank: Ok. Even kijken... Ja, als je nu kijkt... want je zegt je luister ook andere muziek, bijvoorbeeld death metal ook wel enzo.

Michiel: Ja.

Frank: Maar wat ze jij nu echt als het verschil tussen black metal en death metal? Waar ligt echt die grens?

Michiel: Ja, die ehh... die is vaag, maar die is er wel. Black metal is veel puriteinser. Puriteinser? Dat is volgens mij niet eens een woord. Maar, het is veel meer puriteins. Een death metal band zal nooit zeggen 'we doen het met een slechte productie omdat het... *grimmer* is'. Een black metal band zal altijd zeggen, het is *grim* want het klinkt slecht, weet je wel, en het is opgenomen in een houten schuur. En dat kan je bij geen enkel ander muzikaal genre, behalve postrock misschien, kan je dat maken. Dus de grens ligt heel erg in wat je opvattingen zijn erover. Dus... heel veel black metal bands die nemen iets op in een schuur omdat het de sound is die ze willen hebben. En dat zal je bij geen enkel genre verder zal je dat tegenkomen, weet je wel. Er is niet een popband die wat opneemt in een schuurtje op de hei omdat het gaver klinkt. Die willen altijd juist productioneel het beste, weet je wel, het mooiste sound, twintig gitaarlijnen over elkaar een. En in black metal heb je dat niet. En die grens ligt een beetje bij bands als Dissection en Necrofobic. Die mixen dan death metal elementen er in en die willen wel vet klinken. Of die wilden trouwens, want die gast van Dissection is dood. Maar daar zit wel een beetje de breeklijn. Er zit een stukje ideologie zit er gewoon achter black metal, elke black metal band. Je zult geen black metal band tegenkomen die zegt 'ja, we spelen het omdat we het leuk vinden'. Bij death metal wel. En bij thrash metal bijvoorbeeld dat soort dingen. Die willen klinken als Slayer maar dan *on speed*. Een black metal band zal nooit zeggen we willen klinken als Dark Funeral maar dan *on speed*. Nee, een black metal band zegt altijd 'we willen onze eigen sound, we willen...'. Er zit een identiteitscrisis eigenlijk, eigenlijk aan het hele black metal ligt een identiteitscrisis ten grondslag. Dat is denk ik de grote... het verschil tussen reguliere genres en black metal.

Frank: Je denkt heel veel... zeg maar dat het bij black metal... dat de muziek maar een klein deel ervan is, maar het is ook allemaal zeg maar een bepaalde identiteit in stand houden van wat black metal hoort te zijn en dat ehh...

Michiel: Ja, ja. Het is veel meer... zoals die gasten hier met die death metal die we spelen, ja, dan kom ik langs op zaterdag en elke keer zitten ze weer van 'oh, leuk'. En het is gewoon spelen voor de lol, en dat zou je bij een black metal band bijna nooit tegenkomen.

Frank: Maar vindt je dat zelf ook belangrijk? Je zegt die identiteit bij black metal die erbij hoort?

Michiel: Ja, ja. Alle black metal projectjes en dingetjes die ik heb zijn bijna allemaal omdat ik

denk 'dit is niet goed en dat is niet goed, en dan ga ik muziek maken om te bewijzen dat het wel goed kan', weet je wel, 'ik heb dit gedachtegoed en dus ga ik black metal maken om dat te verkondigen'. Ik zal nooit een death metal band beginnen om mijn ideeën te gaan verspreiden, om mijn ideologieën te gaan verspreiden. Dat kan alleen in black metal.

Frank: Ok. En bands die jij zelf luistert beoordeel je die daar ook een beetje op?

Michiel: Ja, ja.

Frank: Zeg maar hoe ze...

Michiel: Ja, zeker wel.

Frank: Maar het is toch wel dat naast de muziek die je luistert toch ook wel een soort muzikaal deel, een beetje wat ze uitstralen en... of ehh...

Michiel: Er zit een ehh... Het is... Eigenlijk is black metal, en dan vooral als je het in een live opzicht bekijkt, is het heel erg *fifty-fifty*. Het is vijftig procent de muzikaliteit en vijftig procent de uitstraling van een band, de *feel* van een band, weet je wel, hoe ze overkomen. Ik heb bijvoorbeeld... een tijdje terug zag ik *Tenzij de Horde*. Vind ik een ontzettend goede band, maar dat zijn gasten die het spelen omdat ze het leuk vinden, weet je wel, en dat merk je dan gewoon. Dat is... In black metal is dat veel duidelijker dan in andere genres.

Frank: Ok. Maar zou je het misschien kunnen verhelderen. Het is misschien een beetje een hele vage vraag. Maar als je zegt 'er zit een soort ideologie er achter, black metal. In bands die jij luistert, waar ben je dan echt een beetje naar op zoek? Wat voor soort uitstraling, wat voor soort...

Michiel: Ik ben heel erg op zoek naar... toch een stukje integriteit. En dat conflicteert misschien met dat ik zei van 'als een bands ergens niet achter staat kunnen ze het wel... kunnen ze wel die muziek maken'. Maar als jij zeg maar... Nou, stel volledig hypothetisch, je bent een rechtse VVD lul. Maar je hebt besloten om black metal te gaan maken en het idee achter je black metal band is een linkse ideologie. Als jij dat overtuigend kan brengen en als jij daar van overtuigd bent binnen je band, ook al ben je het zelf niet, dan vind ik dat je bestaansrecht hebt alleen al omdat je die overtuiging probeert uit te dragen. En daar ben ik een beetje naar op zoek weet je wel. Bands die serieus zijn over hun ideeëngoed, maar die het misschien niet eens helemaal nadragen weet je wel.

Frank: Maar dat je zegt de integriteit, of misschien gewoon oprechtheid zeg maar van bands, dat is niet zozeer dat ze echt geloven wat ze zeggen maar het is vooral iets wat ze ook, ja, uitstralen in muziek zeg maar dat...

Michiel: Ja.

Frank: Behalve dat je... Ja, misschien in het geluid zit.

Michiel: Ja, het zit...

Frank: Ik weet niet of ik het goed zeg.

Michiel: Ja, ja, inderdaad. Nou, laat ik als platgereden voorbeeld wederom Wolves in the Throne Room nemen. Die zitten qua integriteit zit het sowieso wel snor. Maar ook bij hun *gigs* hebben ze... Alle lichten zijn uit, er staan kaarsen op het podium en die zanger die heeft een gitaar waar een soort *lightbeam* op zit. Dat is het enige wat je ziet zo ongeveer het hele optreden. En dat ze met zoveel overtuiging, die hele presentatie... en ze hebben er ongetwijfeld heel erg over nagedacht, maar het zit goed in elkaar en dat is wat telt. Ik bedoel als het goed in elkaar zit... als jij als halfbakken band een beetje 'ja, ja, ja, het zal wel', ja, dan kom je er niet zeg maar in mijn ogen. En Carach Angren bijvoorbeeld is zo'n band die... ik weet niet of je die kent?

Frank: Ja.

Michiel: Ja, nou die heb ik twee keer live gezien en ze spelen heel erg het platgereden black metal pad, gaan ze heel erg op, weet je wel, muziek die je al eerder gehoord hebt. Ze doen het goed, ze spelen het overtuigend. Maar er mist iets gewoon in de... er is *corpsepaint* en er is presentaties in *grunt*, weet je wel, maar het mist net die ene twinkeling. En die twinkeling dat is een beetje waar je naar op zoek bent als echt zegt van 'nou, dat is een band waardoor je van je sokken geblazen wordt'. Nou, ik hoop dat dat een beetje... ik weet de vraag ook al niet meer.

Frank: Maar het is dus... dat je zegt, ja, dat jij black metal bands er ook wel een beetje op beoordeeld. Maar je zegt ook dat het een beetje uniek is voor black metal ook vooral.

Michiel: Ja, zeker.

Frank: Maar is dat voor jou ook echt de aantrekkingskracht van black metal?

Michiel: Ja.

Frank: Dat de muziek integer of oprecht overkomt, met overtuiging.

Michiel: Zeker, zeker. Zeker een van de grootste aandachtstrekkers eigenlijk. Het klinkt heel fout, maar het is gewoon zo dat... het is een genre die gelijke kent in andere genres weet je wel. Je hebt dubstep puristen, maar dubstep zal nooit dat leven van integriteit proberen te bereiken als je bij black metal hebt. Het is gewoon, ja... zo simpel is het nou eenmaal. Black metal bands doen het om zichzelf te bewijzen aan andere mensen, weet je wel, er zit een sociale controle in. Als jij in een black metal band zit ben je alweer drie trappen hoger dan dat je niet in een black metal band zit. *No offense*, weet je, niet iedereen zit in een black metal band. Maar het is nou eenmaal zo. Binnen de... weet je, als ik naar vrienden toe stap, de

gasten die in een band zitten die hebben gewoon een treetje meer, en het is echt zeg maar die samenhang die het leuk maakt. En het is ook dat gebrek aan samenhang wat me irriteert overigens aan metal, want... ehh... black metal voornamelijk. Want er zit dus veel frictie tussen bepaalde groepen, bepaalde groeperingen en de ene vindt die wel true en de andere vindt die niet true. En dat vindt ik een overdreven drama ding waarvan ik denk 'ga lekker *GTST* kijken'. Dus... ja, het hinkt heel erg op twee gedachten wat dat betreft.

Frank: Ja. Zie jij ook echt een beetje in de black metal subcultuur, zie je dan ook echt een beetje een splitsing tussen wat... tussen *true* black metal en *true* black metal fans en niet *true*?

Michiel: Ja, die is er heel erg ja.

Frank: Het is gewoon een beetje twee eigen werelden eigenlijk?

Michiel: Ja. Dat is echt ehh... en heel *closed* weet je wel. Als jij... ik ken mensen inderdaad die heel erg in dat *true* black metal ding zitten. Dat zijn mensen die ook als je zegt van 'nou, kom, we gaan een Jim Carrey film kijken' zeggen van 'nou, dat is mij veel te grappig. Daar gaan we niet aan beginnen. Daar zijn we veel te *true* voor'. En, ja... ik heb met een vriend van mij vroeger al *countless* parodieën geschreven op precies die true black metal. Weet je wel, we hadden een hele mooie met een *true* black metal head. Dat hij zo in kroeg zijn met zijn vrienden, maar zijn niet black metal vrienden die allemaal zo 'hey', volop blij zijn en hij zo '*I'm true. I wanna go home now*'. En dan '*what do you think of president Obama?*', '*Sieg heil*'. En dat was een beetje de onderliggende grap, dat we hem altijd lieten *sieg heilen*. Een andere sketch was in een speelgoedwinkel. Dat hij zeg maar heel boos in een speelgoedwinkel staat en dat een klein meisje naar hem toe rent zo van 'hee, barbies' en dat hij zo van '*Sieg heil*'. Dus... het is een karikatuur eigenlijk. En het grappige is dat heel veel mensen die karikatuur willen zijn. In de bands, die willen die specifieke karikatuur, die zouden ze heel graag willen zijn. En... ja, ik begrijp wel waarom en dat is juist de *appeal* van black metal. Maar ondertussen ben ik het er zelf niet mee eens.

Frank: Ok. Maar je zei, ja... toen ehh... toen je zei dat *true*, weet je wel, de verschillende dingen. Toen kwamen de platenlabels voorbij, dat je niet bij een te groot platenlabel moet zitten. Maar maakt dat voor jou persoonlijk nog uit waar iets is uitgebracht?

Michiel: Nou... weet je, ik ehh... het platenlabel dat zelf mij uitbrengt, die jongen die ehh... daar zitten heel *true-en* bands bij, weet je, het is echt een heel *true* label. *Tapes*, kom op, hoe true kan je zijn? Want je moet toch een beetje... Maar die gast zelf is ook een heel sympathieke gast en gewoon iemand die echt zo denkt van 'ja, ik breng *tapes* uit, *I don't give a fuck*'. Ik mijn hoofd was ik nu al zover afgedwaald dat ik nu al vergeten ben dat ik nu al

vergeten ben wat ik ook alweer precies... Of het mij uitmaakt bij welk label het uitgebracht wordt.

Frank: Ja.

Michiel: Nee. Ja. Als een bepaald label dingen uitbrengt denk ik wel snel van 'oh, dat moet wel goed zijn'. Maar op die manier gebruik ik het. Ik denk niet van 'oh, dat is van dat label dus dat moet ik niet luisteren'.

Frank: Ok. Dus jij hebt ehh... Zoals sommige mensen die volgens jou die echt dat true er op nahouden, die zeggen van 'sommige labels is te commercieel dus ongeacht de muziek, dat is gewoon slecht'?

Michiel: Ja. Ja, er zijn er een hoop.

Frank: En dat maakt voor jou niet echt uit? Het is gewoon nog steeds... het blijft de muziek gewoon?

Michiel: Het gaat sowieso om de muziek. En... stel dat volgende maand *Universal* ineens besluit een black metal sublabel te maken want daar valt geld te verdienen. Wat wel waar is hoor, want de enige mensen die echt nog cd's kopen dat zijn metal heads. En, weet je wel, Dark Funeral die zou *signen* daarbij en ze maken dan een plaat die helemaal te gek is. Dan ben ik de laatste persoon die zou zeggen 'nou, ik vind het kut want het is bij een groot label uitgebracht'. Als het een goede plaat is is het een goede plaat. Maakt niet uit bij welk label.

Frank: Ok. Nou, ik ga nu even een stukje terug hoor, want je zei... een hele tijd terug hadden we het daar al over, dat... toen zei je... je vond het wel een beetje... wat black metal onderscheidt van death metal enzo. Maar waar liggen echt een beetje de grenzen van black metal? Of laat ik het zo zeggen. Zijn er volgens jou ook echt black metal bands die zich als black metal band profileren, maar dat volgens jou niet echt zijn?

Michiel: Ja, die zijn er zeker. En ehh...

Frank: En ook waarom niet.

Michiel: Ja, je kan er... weet je wat het is? Omdat ik muzikant ben leg ik de grens ook redelijk technisch. Dus bijvoorbeeld Dissection wordt over het algemeen gezien als een melodic death metal band, maar als je *Storm of the Light's Bane* luistert, dat is eigenlijk gewoon black metal. En ook qua zang en qua stijl en qua ding en, weet je wel, er zitten een paar van die echte black metal *blasts* in. Maar het ademt gewoon black metal, het ademt gewoon die sfeer. En ik durf ook te wedden dat Jon Nödtveidt, mocht die nog leven, de sukkel, want het is echt een ongelofelijke sukkel verder hoor. Ik heb eens een interview met die gast gelezen, nou, veertienjarige mensen geven intelligentere antwoorden dan die gast.

Maar ik durf te wedden dat hij ook zelf zou zeggen dat het black metal is. En toch wordt het ingedeeld bij death metal. En als je het technisch gaat bekijken... wat heel erg de grens is is gedempte gitaarakkoorden. Het klinkt heel *retarded* maar zodra je zeg maar dingen gaat dempen klinkt het minder black metal. En dat is heel simpel, open akkoorden, weet je wel, en snelle tremolorifs dat is heel erg black metal totdat je weer op een bepaald punt komt waarbij je dingen tegen elkaar in gaat spelen, dus tremolorifs tegen elkaar in zoals ik bijvoorbeeld bij die gasten doe (de band waar hij voor het interview mee gespeeld had) en het weer redelijk disharmonies wordt. Als het disharmonies wordt... dat is weer heel erg niet black metal. Dus technisch gezien heeft het voor mij heel erg een grens, weet je wel. Ik kan zelf thuis zitten, een rifje schrijven en denken 'is dat black metal of niet'. En dan schrijf ik er een rifje tegenaan en dan denk ik 'oh nee, het is geen black metal'. Dus die grens die ligt voor iedereen natuurlijk weer anders. Dat blijkt wel weer, weet je wel. En zo'n band als Necrofobic die spelen eigenlijk gewoon thrash metal, maar noemen het black want het zijn black metal head. Ze hebben corpsepaint en dat soort dingen. Maar vind ik niet echt black metal. En dat is ook een beetje... als je het mij persoonlijk zou vragen waar ligt die grens dan is het heel erg op muzikaal gebied, weet je wel, dat ehh... een band kan death metal spelen... Oh, Internus bijvoorbeeld. Spelen death metal, zeggen dat het dark black metal is, maar ik vind het nog steeds gewoon death metal. Want technisch gezien als je het gaat bekijken per rif, per... bijvoorbeeld de drummer is heel erg iemand die *blast* op de één en drie, niet op de twee en vier zoals bij black metal. Bij black metal heb je heel vaak dat zeg maar... als je het traag gaat bekijken is het 'tak-tak, tak-tak', dat is je *blast*. En death metal is juist heel vaak dat je... de één speel je 'tak, tak, tak, tak', dus dat je begint met je... of tegelijkertijd je *snare*. En dat is gewoon een heel technisch verschil. Als ik een black metal plaat zit te luisteren en ik hoor het denk ik van 'oh, dat is een death metal stukje'. Dus die fijne lijn is wel heel duidelijk. Is dat een beetje een antwoord?

Frank: Ja, nee, zeker. Dat is goed, ja.

Michiel: Dan ben ik blij.

Frank: Maar, ja... het is dus eigenlijk ehh... jij oordeelt wat black metal is en wat niet black metal is, dat beoordeel je toch eigenlijk vooral op de muziek?

Michiel: Ja.

Frank: Het is niet zo dat ze echt dingen er omheen moeten doen? Bijvoorbeeld ehh..

Michiel: Nee. Een band kan inderdaad gewoon postrock spelen en heel black metal zijn en dan denk ik alsnog 'nou, het is geen black metal'. Het is echt...

Frank: Ja. Ok. En dan zit ik even te kijken hoor. Even kijken...

Michiel: Als het te lang wordt moet je het zeggen hoor, dan geef ik kortere antwoorden.

Frank: Nee. Het is inderdaad behoorlijk lang aan het worden maar dat is voor mij alleen maar goed.

Michiel: Ik hoop het wel.

Frank: Hoe meer hoe beter. Even kijken hoor... Ja, net had je het bijvoorbeeld ook over live shows. Maar vindt je het ook... Is het voor jou echt belangrijk dat een band live ook kan brengen wat ze ook op cd doen? Dat het een goede live band is.

Michiel: Het is voor mij veel belangrijker dat een band live iets anders brengt dan ze op cd doen. Ik bedoel, op cd ken ik ze wel en dat heb ik waarschijnlijk al helemaal kapot geluisterd. En als een band echt iets wil brengen dan doen ze dat live anders dan op tv. En wat dat betreft... één van de dingen die ik meegekregen heb van alle *gigs* waar ik heen geweest ben is dat sommige bands die expres iets anders doen live dan dat ze zeg maar op cd doen... ook al werkt het niet pakt het beter uit dan bands die proberen precies datgene wat ze zeg maar op cd gedaan hebben ook live te spelen. Want dat... daar vind ik geen zak aan. Ik bedoel... als we het toch over teveel genoemde bands deze avond al hebben... Wolves in the Throne Room. Die zijn live... die zijn heel erg overtuigend. En die spelen op zich hetzelfde als ze op de plaat doen, maar het heeft een doom achtigheid weet je wel. Het zijn van die mensen die vijf minuten lang hun gitaar kunnen laten *feedbacken* voordat ze het nummer beginnen. En dat soort dingetjes, weet je wel, als je het live gewoon net effe anders brengt of er iets aan toevoegt, weet je wel. En het moet gewoon ook anders klinken, want als je zeg maar een perfect geproduceerde band op het podium hebt die het perfect zo speelt als op de plaat, nou ja, waarom zou je die plaat niet aanzetten behalve dat er een bewegend plaatje bij zit. Dus ik vind live moet je iets anders brengen dan op plaat.

Frank: Maar... als laatste, vindt je het ook wel belangrijk dat ze ook goed spelen live?

Michiel: Ja.

Frank: Ik bedoel, als je band zou hebben en die hebben een cd uitgebracht en live, ook al klinkt het dan anders, maar het is gewoon echt bagger eigenlijk, weet je wel, dan denk je van 'ja, het is ze misschien op cd gelukt, maar het zijn gewoon geen goede muzikanten of ze kunnen het niet live'. Doet dat dan voor jou iets af...

Michiel: Ja, weet je, het pijnlijke is wat dat betreft... en dat heeft ook nog wel een *backstory*. Beginnen we eventjes vanaf het begin. Op het moment dat ik ehh... Ik ben van origine... tussen mijn zevende en dertiende jaar ofzo. heb ik piano gespeeld. Weet je wel, mijn ouders

die vonden ‘nou, je moet een instrument spelen’, nou, piano. Want ik wilde saxofoon spelen eigenlijk. Eerst piano spelen en toen is de saxofoon er nooit van gekomen. En toen op mijn vijftiende dacht ik ‘nou, ik ga drummen’. En een van de meest frustrerende dingen was dat ik geen een cd aan kom zetten zonder dat ik alleen maar naar de drum zat te luisteren. Echt elk minuscuul dingetje was ik echt... en ook gewoon omdat ik zelf aan het drummen was, ik wist wat hij aan het doen was. En dat duurde een tijdje voordat het over was, weet je wel. En toen ik gitaar ging spelen had ik eigenlijk precies hetzelfde, dat ik echt zo dacht van ‘oh shit’. En zodra je een instrument gaat spelen dan hoor je eigenlijk alleen maar dat. Dan hoor je wat ze aan het doen zijn. En dat probleem heb ik nu dus heel erg als ik naar optredens ga, dat is dat ik aan het luisteren ben van ‘oh, wat zijn ze nu precies aan het doen?’. En het kan nog zo’n geweldige band zijn en ze kunnen nog zo vet zijn, weet je wel, in hun sound en... Heel vaak heb ik er geen probleem mee als hun instrumentbeheersing niet perfect is maar het wel vet is. En live kan ik... weet je wel, als de drummer niet goed is kan ik niet er overheen. Dan is het gewoon een kut band. En dat is echt iets wat in mijn hoofd is gaan zitten wat ik er niet uitkrijg, en dat vind ik ook wel jammer. Want ik zou best wel eens een paar bands willen zien waarvan de drummer misschien wel heel kut is. Maar als ik ze dan live ga zien, ja... ik kan er gewoon niet mee leven dat het gewoon geen goede drummer is. En dat is heel frustrerend!!! Ik hoop dat de frustratie een beetje eruit springt.

Frank: Ik zal er uitroptekens bijzetten als ik het uittyp.

Michiel: Precies.

Frank: Even kijken hoor. Ja, vindt je ook dat er zoiets zijn als... Ja, wat zie jij nu echt als de meest toonaangevende black metal bands van dit moment? Dus dan niet echt per se jouw persoonlijke voorkeur, maar dat je zegt ‘nou, die hebben echt gewoon de meeste status binnen black metal’?

Michiel: Ja, ja... het is een beetje... ik hink op twee gedachten, want enerzijds binnen de black metal, en dan bedoel ik ook zeg maar met de black metal subcultuur en met mensen die vinden dat alles true en cool moet zijn... dat is een lastige, want ik weet Watain bijvoorbeeld... Nou, om maar even een voorbeeld te noemen. Die gaan heel erg de Dissection sporen in, maar zijn nog wel nog steeds... Kampfar, Watain, dat zijn een beetje de... onder de true gasten zijn dat de grote namen. Taake natuurlijk. Maar ik vind dat niet de meest toonaangevende bands in het genre, want het genre is voor mij veel breder, maar dat is niet voor iedereen zo. En als je dus... de verbreding van het genre... wederom, alsof we hem niet al vijfhonderd keer genoemd hebben, Wolves in the Throne Room is heel erg zo’n trendsetter

die die hele Cascadian black metal... Ik bedoel, dat is opgezet door Fauna, Fell Voices en Ash Borer kwamen erbij, Leech natuurlijk, en toen kwam op een gegeven moment Wolves in the Throne Room. Die heeft het gepopulariseerd met Kagos als gevolg, al die... oh, Nikala eigenlijk ook wel, ook al is dat *engent* eigenlijk. Maar die zijn zo invloedrijk geweest op zeg maar zoveel bands die diezelfde... die dat luisterde en zeiden van 'oh shit, dat willen wij ook gaan doen'. Alcest is hetzelfde. Er is een gigantische revival aan een beetje die postrock achtige, shoegaze achtige black metal dingen, weet je wel. Death Heaven... hoe heet die ene band nou die ik laatst heb gedownload? Die plaat riekt in alle mate van Alcest achtigheid, Landlost, (band onverstaaanbaar), allemaal een beetje die richting op. Ja, dat zijn toonaangevende bands. Dat zijn bands die andere bands inspireren. Maar ook de bands die het meeste haat oproepen. Dus als ik zeg binnen het conventionele black metal gebied, ja, wat is momenteel groot? Ehm... wat is toonaangevend? Ik zou zeggen een band als... hoe heten ze nou ook alweer? Een Amerikaanse black metal band die heel erg in de stijl van Emperor muziek maakt. Dat is nou echt een band waarvan heel veel mensen het gaan luisteren en zeggen van 'oh shit, die inspireert' weet je wel. Eh... Abigail Williams. Nou, dat vind ik een toonaangevende band. Ja, als je het echt heel erg er buiten gaat bekijken bijvoorbeeld de nieuwe Dimmu Borgir zal waarschijnlijk wel goed zijn. *I don't now*, ik heb het niet geluisterd. Maar dat is wel de muziek die door heel veel mensen geluisterd wordt. Die ook geaccepteerd is wat meer. Maar als je echt buiten de niche van de black metal maar binnen het genre black metal gaat kijken dan zou ik zeggen dingen als Alcest, Les Discrets. Heel erg die postrock achtige, shoegaze achtige kant. Het gaat niet lang duren voor iemand iets covert van My Bloody Valentine, waarvan *Loveless* nog steeds één van de beste platen ooit is. Niet verwarren met Bullet for my Valentine, want dat is dus...

Frank: Nee, dat luistert mij zusje.

Michiel: Precies. Dat is wat de meeste mensen inderdaad doen. My Bloody Valentine was een Britse band. Begin jaren negentig hebben ze hun tweede of derde plaat uitgebracht, *Loveless* heette die. Als je hem... mocht je dit terugluisteren en denk van 'wooh, wooh, wooh'. Die plaat klinkt als een stofzuiger het hele ding lang, echt vierhonderd gitaarlijnen door elkaar heen en een beetje Alcest achtige zang, een beetje hoog, faceto achtig, maar... *weird*. Het heeft ook echt een *weirde* factor met allemaal *gepitchtste* shit enzo. Dat zijn grote invloeden geweest voor wat nu metal... die buiten de orthodoxe box metal is. En... ik zit nu eventjes de denken... even een laatset goede uitsmijter in het... wat is nu zeg maar relevante black metal? Ehm... Ik zou zeggen *Nehëma*.

Frank: Dat ken ik niet.

Michiel: Een Franse black metal band. Het gaat richting doom maar het is wel echt black metal, met corpsepaint en alles. En... vooral hun eerste plaat was heel goed. Maar die gasten komen binnenkort met iets nieuws. Dat is echt zo'n band waarvan alle andere bands die ernaar kijken zeggen van 'oh shit, die gasten doen echt waar ze zin in hebben en ze maken echt supervette muziek'. Ze hebben een live plaat uitgebracht, nou ja, dat is nergens voor nodig want ze hebben twee reguliere platen gemaakt, dat is wel echt... *Nehëma*, is echt een ehh... Ja, dat is een band die heel belangrijk is in de scene maar nog veel belangrijker gaat worden. En dat zijn ook weer van die gasten die waarschijnlijk niet bij *Nuclear Blast* zouden tekenen, of niet bij... *Osmose* misschien op zijn hoogst. Maar... nee, dat zijn niet de hoogvliegers, weet je wel, die je ooit een keer in Noorwegen in the *charts* terug vindt naast Satyricon staan, weet je wel. Satyricon heb ik nog helemaal niet genoemd. Het verbaast me ook. Een goede band.

Frank: Ja, je zei al een beetje, ja, toen van toonaangevend zei je, ja, 'die inspireren anderen maar die worden door anderen weer gehaat'. Dus dan geef je eigenlijk aan dat in dat... Ja, hoe zeg je dat? Experimenteren in black metal door echt die true black metal gasten over het algemeen niet echt wordt gewaardeerd.

Michiel: Nee.

Frank: Maar heb je dat zelf wel? Dat juist black metal bands die gaan experimenteren, nieuwe dingen doen, waardeer je dat wel?

Michiel: Ik waardeer het ten zeerste. Ik vind het ook heel raar, nog steeds. Maar goed, dat is mijn onbegrip over de hele true black metal scene. Dat experimenten die er zijn, dat die over het algemeen afgeschoten worden, van 'oh, flikker maar op, hoe je maar een beetje lekker bij je eigen...'. Nee, nee. Stel dat jij als black metal band vindt dat er een ritme heel *jazzie* klinkt en dat je daarna, nadat je het een paar keer herhaalt hebt, een wat *jazzier* drum en een saxofoon bijhaalt dan ben ik de eerste in de lijn die zou zeggen van 'oh, geef mij die *shit*'. En ook al is het kut, het is een experiment. Ik hou van experimenten. Enslaved bijvoorbeeld is zo'n band die heel erg experimenteel is. Ik vind nog steeds hun eerste plaat het aller-vetst. *Frost/Eld*, oh, een geweldige plaat. En daar heb je echt nog de oude black metal Maar zodra ze gaan experimenteren... ik vind het wel heel interessant. Ik vind niet... Nee, laat ik het zo zeggen. Ik vind het nog steeds jammer dat er geprotesteerd wordt tegen experimentatiedrift binnen de black metal.

Frank: Ok. Even kijken hoor. Dan moet ik even kijken. (op mijn vragenlijst) Ehm...

Michiel: Op hoever zitten we nou?

Frank: Ja, ik doe het echt allemaal door elkaar heen en als er iets opkomt dan zeg ik het meteen, maar... Het is in ieder geval een stuk over de helft hoor, dat wel.

Michiel: Ja, maakt niet uit. We hebben nog tijd zat. In ieder geval totdat je laatste trein gaat, laten we het daar op houden.

Frank: Ja. Want, ja, je zei ook al van ehh... Ja, je hebt natuurlijk verschillende stromingen, en dat je ook bands luistert die juist experimenteren enzo. Want je hebt natuurlijk verschillende stromingen en subgenres in black metal.

Michiel: Ja.

Frank: Maar zijn er ook bepaalde stromingen in black metal waar je niet van houdt?

Michiel: Nou ja, black/death is er dus eentje van, die ik altijd lastig vind om te waarderen. Gewoon omdat... in death metal heb ik heel erg die regel van mezelf... En dat zeg ik nu een regel van mezelf, maar dat is gewoon zo simpel. Dat ik alleen death metal vet vind als het extreem is. Nou, klinkt wel *laim* eigenlijk, maar... En ik luister ook wel Grave bijvoorbeeld en Death en ehh... een beetje de klassieker bands. Possessed, zou je eigenlijk kunnen rekenen tot dan wel black, dan wel death. Die klassieke dingen. Maar in principe, death metal moet voor mij heel erg extreem zijn en black/death metal is over het algemeen echt *wattered down* death metal met een black metal loopje hier en daar. Nou, daar kan ik niet warm voor lopen. En, ja... wat ik wel merk is dat ik meer en meer die echte symfonische, melodieuze black metal minder ga waarderen. Dat zodra er meer keyboards bij komen kijken dat ik een beetje afhaak en dat vind ik wel jammer, want dat is wel waar ik mee begonnen ben. Maar, ja, het interesseert me gewoon niet zoveel meer. Verder... ja, de meeste subgenres vind ik wel geschikt. Er zit weinig tussen waarvan ik zeg van 'nou, ehh... ik luister pertinent niet naar dat subgenre'.

Frank: Maar het is gewoon, keyboard ben je gewoon iets minder gaan waarderen?

Michiel: Ja. Vreemd genoeg. Ik vind het zelf erg vreemd. Want ik speel zelf natuurlijk piano, dus ik zo ook wel keyboard savvie. Maar ik merk dat hoe meer ik er achter kom dat je met gitaar heel veel kan betekenen en dat het met keyboard heel makkelijk is om te doen... Misschien ook als muzikant. Dat ik juist als muzikant... Dat ik als muzikant wat gegroeid ben en meer op de gitaar kan en een bepaalde sfeer neer wil zetten. Ik gebruik ook op mijn eigen plaat, gebruik ik momenteel eigenlijk geen keyboards meer. Alleen nog maar gitaar met een hele dikke *delay*, een *gardinaire delay*, en een *revert* er overheen, dat als je een snaar

aanslaat dat het echt zo'n toon wordt (onverstaanbaar). Dat ik dat verkies boven keyboard omdat ik het een soort van makkelijk vind.

Frank: Ok. Dus het is niet zo dat je principieel iets tegen keyboards hebt maar je vindt het gewoon te makkelijk in vergelijking met gitaar?

Michiel: Nou, laat ik het je nog sterker vertellen. Ik heb er principieel iets op tegen dat ik iets tegen keyboards heb, maar toch heb ik het. En dat is pijnlijk. Dat is voor jezelf een realisatie en dat is dus... Er zit ook wel een hele achterliggende gedachte achter dat je... je kan niet altijd kiezen zelf wat je leuk vindt, wat je goed vindt en waar je ok mee bent. Dat is een pijnlijke realisatie die ik zelf heb ondergaan, dat je dus ook sommige dingen, ondanks dat je volgens je principes het heel gaaf zou vinden, het kut vindt. En dat, ja... Maar goed, dat is een realisatie die er verder niet toe doet hoor want ehh...

Frank: Nee, ok. Maar ja, je smaak veranderd een beetje in de loop van de jaren.

Michiel: Zeker, zeker. Dat kan je wel stellen.

Frank: Ik vroeg trouwens net nog van ehh... nou, meest toonaangevende bands. Als je kijkt naar persoonlijkheden in black metal. Wat zijn dan volgens jou echt persoonlijkheden in black metal die echt, ja, het meeste aanzien hebben volgens jou?

Michiel: Grappig genoeg verschilt dat echt als water en vuur van mijn toonaangevende bands. Want de meeste toonaangevende personen in black metal vandaag de dag... Ten aller tijde zou ik altijd zeggen Fenriz van Darkthrone. Die gast is zo'n baas. Die interesseert zich zo weinig in wat andere mensen te denken hebben over wat dan ook. Hij is zo, ja, sterke *personality* gewoon in metal. En hetzelfde heb ik een beetje van een Necrobutcher van Mayhem. Ik bedoel ik vind Mayhem nog steeds geweldig hoor, daar niet van. De jaren van Maniac ten spijt. Ik bedoel, ik vind Maniac echt één van de slechtste zangers die er is. Dus *Grand Declaration of War* en die andere, je weet waarschijnlijk wel welke ik bedoel... Chimera. Ik luister ze bijna nooit. Gewoon omdat... Oh, en *Wolf's Lair Abyss* erbij, dat is die EP die ze uitgebracht hebben na *De Mysteriis* (Dom Sathanas). Het interesseert me niet zoveel omdat die zanger er op zit. Maar ik vind... Necrobutcher... hij ademt die *punky attitude*, weet je wel. Hetzelfde als Fenriz. Die hele punk achtige benadering waarbij *I don't give a fuck about anyone*. En Necrobutcher heeft nog nooit in zijn leven een baan gehad, die heeft altijd alleen maar een beetje bass gespeeld en het is hem aan komen waaien en anders dan heeft hij wel *wellfare, I don't give a fuck*. Die attitude, die waardeer ik heel erg in black metal muzikanten. Ik kan natuurlijk nu ook wel gaan roepen dat ik die gasten van Wolves (in the Throne Room) te gek vind. Maar ik vind het leuk wat ze doen en ik sympathiseer er

ongelofelijk mee, maar het is geen Fenriz. En Fenriz... ja... het interesseert hem ook geen *fuck*. Hij brengt de hele tijd op *MySpace* en weet ik veel wat post die zeg maar zijn favoriete jaren tachtig punk band. En er is geen enkele black metal head die dat zou doen, en hij doet het omdat hij er zin in heeft weet je wel. Toonaangevende mensen in de black metal, nou, die twee, Necrobutcher en Fenriz. Ehm... ja, ik moet er toch weer op terug komen, Neige van Alcest. Ook omdat hij totale schijt heeft aan wat alle black metal gasten willen. Hij heeft zijn eigen projectje met Alcest en hij schrijft over zijn eigen fantasiewereld die hij gezien heeft als kind. Ja, daar moet je een stukje ballen voor hebben, weet je wel. En als je hem op het podium ziet staan, het is een hele verlegen jongen eigenlijk. En dan trekt hij op een gegeven moment zijn bek open zodra hij *grunts* moet doen, of *grunts*, *screams* bedoel ik zeg maar, nou er komt een geluid uit, dat wil je niet weten. En om dat te doen moet je wel een stukje persoonlijkheid eventjes er in gooien, weet je wel. Ik dat... dat zijn er drie. Heb ik nog meer moeten noemen?

Frank: Maar zie je dat echt als dé black metal mentaliteit, een beetje gewoon schijt aan alles, jezelf durven zijn en dat soort dingen, dat ehh...?

Michiel: Precies. En dat is dus wat heel veel van die *true* black metal gasten uit het oog verliezen, is dat een onderdeel van black metal, voor mij in ieder geval, en volgens mij voor heel mensen... Nattefrost is ook zo'n iemand die... Gewoon schijt hebben aan die *shit*, weet je wel. Als jij morgen wakker wordt en je denkt, met je black metal band en je denkt 'weet je wat, ik ga The Cure coveren', dan moet jij dat vooral heel erg gaan doen. En dan waardeer ik het ook ten zeerste. Je moet niet denken van 'oh, dat kan ik niet doen want dat is niet black metal'. En de gasten die dat doen, die zeg maar echt zeggen van 'ja, flikker maar op met die *shit*', dat zijn de muzikanten waar ik echt een... waar ik respect voor heb, weet je wel.

Frank: Ok. Draagt het voor jou ook nog bij aan echt, ja, de authenticiteit van een band, of de echtheid van een band als je merkt dat die muzikanten echt zo'n instelling hebben?

Michiel: Ja, ja. Ik vind de laatste paar Darkthrone platen vind ik helemaal niet zo sterk. Maar gewoon het feit dat die doet waar die zin in heeft, dat hij die platen maakt waar hij denkt van gelukkig van te worden, nou, dat vind ik al reden genoeg om ze te kopen en ehh... Ja, daar zit zeker een diepere laag onder van respect die meetelt bij het uitkiezen van de bands. Uitkiezen van de bands? Klinkt wel heel belachelijk...

Frank: Ja, ok. Nee, ik snap het inderdaad. En... even kijken hoor wat ik nog niet heb gehad. Ehm...

Michiel: Maar we zijn al ver qua...

Frank: Ja, er is al redelijk wat doorheen. En dat zei je net ook al, in het begin is het al voorbij gekomen, dat commercieel, weet je wel, dat er vaak een beetje afkeurend naar wordt gekeken. Heb jij dat nog bij bands dat je...

Michiel: Ja.

Frank: ... als ze echt te commercieel worden?

Michiel: Ja.

Frank: Je zei het maakt niet echt uit van het platenlabel, dat maakt voor jou niet echt uit? Maar heb je als bands zich te commercieel gaan opstellen dat dat er voor jou iets aan afdoet dan?

Michiel: Ik ben wat dat betreft ben ik ehh... heel erg *white knighterig* met een ideologische inslag, maar daarentegen ben ik ook heel erg tegenstrijdig. Dus wat ik net bijvoorbeeld had over *Nuclear Blast*. Veel bands die op *Nuclear Blast* iets gaan *releasen*, die geven dan een ander product dan dat ze daarvoor gedaan hebben. Weet je wel, als Watain nu een plaat op *Nuclear Blast* zouden maken, dan zouden ze een gigantisch budget hebben en daar zou ik er wel met een scheef oog naar kijken. En dat is een beetje het tegenstrijdige wat ik dus heb, enerzijds geef ik ze wel het voordeel van de twijfel, maar anderzijds heb ik er wel een probleem mee ergens.

Frank: Ok. Maar heb je dat vooral... dat je zegt te commercieel, dat het geluid er dan door aangetast wordt, is dat het vooral, of heb je ook gewoon sowieso gewoon op zich al met die...

Michiel: Nee, het gaat wel echt om de muziek. Het is... Ja, om maar even een voorbeeld te noemen, bij Dimmu Borgir had ik het al heel erg. *For all Tid* en *Stormblåst* vind ik geweldige platen, die EP die ze tussendoor gemaakt hebben, *Devil's Path*, vind ik geweldig. En toen *signde* ze bij *Nuclear Blast*, toen kreeg je die *Enthroned Darkness Triumphant*. Vind ik nog steeds een hele goede plaat, maar de helft. Want de andere helft van de nummers die *skip* ik gewoon, want dat is gewoon kut muziek. En dat heeft volgens mij echt wel iets te maken met het *moven* naar een groter label, een groter publiek en concessies. En ik denk wel dat er een correlatie is tussen hoe groot je bent qua label en welk publiek je probeert aan te spreken.

Frank: Ok. Dus als ik het nu even samenvat... Dan moet je maar zeggen of ik het goed heb hoor. Het is inderdaad van ehh.. Je zegt op zich het label waar de band zit maakt niet per se uit en ook niet als ze gewoon commercieel dan... als ik het goed zeg hoor. Het gaat er niet per se om of je veel platen verkoopt, maar het gaat er vooral om dat je gewoon wel de muziek maakt waar je echt achter staat en je niet laat beïnvloeden door of platenmaatschappijen of het aanpast om...

Michiel: Precies. Precies dat, ja.

Frank: Dus commercieel is vooral zeg maar een ehh...

Michiel: Het is een beetje... Gorgoroth bijvoorbeeld die zijn juist heel erg... dat toen ze bij *Nuclear Blast* tekende doen hebben ze *Destroyer, how to philosopish with a hammer* hebben ze uitgebracht. Dat is echt een kut plaat, er is niets aan. En daarna kwamen ze met *Incipit Satan*. Dat vind ik een van de beste in black metal die ooit gemaakt zijn. Dat is heel duidelijk een... Die plaat was wel meer toegankelijk, maar geen knieval voor de commercie. En ik vind het belangrijk dat bands dat in ogenschouw houden, dat je altijd de muziek blijft maken die je zelf vet vindt, die je wilt maken. En of dat nou bij een groot label of klein label is, het maakt niet uit, maar als het een groot label is die het uitbrengt heb ik wel eerder dat ik denk van 'naaa', en dat je het een keertje extra luistert of het wel echt goed is. Bij een klein label heb ik sneller zoiets van 'oh ja, oh ja, een klein label, moet wel goed zijn'.

Frank: Ja, want om het dan weer even terug te koppelen, dat zei je eigenlijk ook al over het geluid waar je echt naar op zoek bent. Er zijn wel bepaalde... Ja, je zei je wil integriteit of oprechtheid horen.

Michiel: Ja.

Frank: En eigenlijk zei je ook al een beetje met de muzikanten dat die wel een soort van uitstraling moeten hebben of zoiets allemaal, ook wel een beetje misschien oprecht. En dat is hetzelfde wat je zegt met labels enzo., zeg maar, ja, het moet wel oprecht zijn in de vorm dat ze echt de muziek maken die ze willen maken.

Michiel: Ja. Weet je, wat dat betreft... Nu we het toch over Gorgoroth hadden net al eventjes. Ik weet dat Ghaal... je kent Ghaal wel, hé?

Frank: Ja.

Michiel: Nou, die is homoseksueel. *Fair enough*. En voor mij is dat meer een pre dan dat het een obstructie zou zijn om ernaar te luisteren. En dat is een beetje... de band heeft er niet onder geleden dat hij er bijgekomen is. Ik bedoel, ze hebben nog steeds dezelfde muziek gemaakt die ze zouden maken op een klein label, alleen hebben ze veel meer *exposure* gekregen. En Ghaal met zijn rare vratsen, die... Ja, het is een beetje een typetje, maar dat maakt het niet minder voor mij. Dat maakt het juist nog steeds een band om rekening mee te houden. Omdat ze echt zelf besloten hebben van... weet je wel, het maakt ons niet uit dat de zanger homo is, maar 'wij maken dit soort muziek bij een groot label en *we don't give a fuck*'. En ik ben ook nog steeds van mening dat die nieuwe Gorgoroth... Ik vind die *Infernus*, die zeg maar de spil is van het geheel, dat vind ik een lul.

Frank: Ok. Maar ik had ook nog even een vraag van ehh... Ja, je had natuurlijk toen black metal opkwam in de vroege jaren negentig in Noorwegen had je natuurlijk een groepje bands die het echt een beetje... black metal, tenminste moderne black echt een beetje gecreëerd hebben met elkaar.

Michiel: Ja, Mayhem, Darkthrone, die ehh...

Frank: Maar welke rol denk je dat die de dag vandaag nog steeds spelen?

Michiel: Ik denk nog steeds een hele grote rol. En niet alleen... Op twee manieren, laat ik het zo zeggen. Op twee manieren spelen ze nog steeds een hele grote rol. Want je moet bedenken dat zowel Mayhem als Darkthrone de grote *originators*, om het zo maar eventjes te noemen, die zijn allebei een hele andere kant op gegaan. Die hebben allebei een heel ander principe over wat black metal moet zijn, maar niets daarvan heeft aan integriteit ingeboekt, weet je wel. Ik bedoel, die nieuwe Mayhem plaat neigt naar mathcore zo ongeveer, zo ingewikkeld als dat ze het proberen te maken, maar het heeft wel die sfeer. Niet in de laatste plaats doordat Atilla nog steeds een geweldige zanger is, maar goed. En Darkthrone daarentegen, weet je wel, die zijn heel erg die *punky* kant opgegaan. En ik denk dat... Je hebt zeg maar heel erg binnen de *true* black metal, heb je nog steeds mensen die roepen ‘*Transilvanian Hunger* is de beste plaat ooit gemaakt en we maken muziek precies in die stijl want we vinden dat vet’. Daar heb je die invloed. En je hebt invloed van mensen die zeggen van ‘nou, black metal mag ondertussen wel een vernieuwing doorgaan, en bijvoorbeeld Mayhem en bijvoorbeeld Darkthrone zijn goede voorbeelden hoe je vernieuwing kan doen zonder dat je je integriteit verliest’. Dus ik denk dat de oude Norsecore, zoals het inderdaad vaak genoemd wordt... die oude bands, de oude Norsecore bands, die hebben nog steeds, en het maakt niet uit waar het vandaan komt, nog steeds altijd invloed op alle bands die nu beginnen. Als jij nu een black metal band begint is het ook omdat je *Transilvanian Hunger* gehoord hebt, omdat je *Under a Funeral Moon* geluisterd hebt of omdat je *De Mysteriis Dom Sathanas* een van de vetste platen ooit vindt. Daarom ga je black metal maken. Dus ik denk dat de invloed van die bands nog steeds ongekend groot is.

Frank: Voegt dat voor jou persoonlijk er nog iets aan toe dat hun het ook echt uitgevonden hebben?

Michiel: Ja, ja, dat wel.

Frank: Ok. Dus dat maakt ze toch wel misschien net iets specialer nog dan...

Michiel: Ja, bizar genoeg... Bijvoorbeeld *De Mysteriis Dom Sathanas*, van Mayhem natuurlijk, die plaats is niet echt exclusief black metal. De muziek wel, maar de zang

bijvoorbeeld niet. En ik vind het juist fijn dat zeg maar dat aan de... Er stond al een kribbe van black metal. Maar in plaats van het platgereden pad te nemen van reguliere vocalen hebben hun gekozen voor iemand experimenteel zoals Atila. En dat geeft juist die plaats als, weet je, als *originator*, als een van de eerste, geeft het een extra ding, weet je wel. Niemand heeft daarna meer zo'n plaat gemaakt.

Frank: Ok. Dus, ja, het is ook vooral toen dat ze eerst waren dat ze ook origineel zijn eigenlijk?

Michiel: Klopt, ja. Ze waren de eerste ermee. En als je nu zeg maar een plaat zou maken die heel erg klinkt als *De Mysteriis* (Dom Sathanas) met zo'n zelfde vocalenpartij, dan zou je heel erg snel denken van 'jaaa, maar Mayhem heeft dat al eens een keer gedaan'. Dat heb ik bij driekwart van de black metal niet, maar bij die dingen wel. Als je nu een plaat uitbrengt met veertig minuten lang *blastbeats* en tweestemmige *tremelopicking* gitaarlijnen dan denk je ook van 'oh, maar Darkthrone heeft dat vroeger toch al gedaan?'. Dus... ja, ik denk dat het van ongelooflijk belang is geweest dat het nog steeds zo'n voorrangspositie heeft. In ieder geval binnen mijn beleving van het geheel.

Frank: Ok. Nu we het ook over die vroege bands hebben, dan had je natuurlijk dat ehh.. Ja, toen had je ook een beetje die dingen als kerkverbrandingen enzo., dat soort dingen.

Michiel: Ja.

Frank: Maar wat is jouw mening daarover?

Michiel: Ja, vind ik goed. Ja, ik vind dat ehh... Je kent het waarschijnlijk wel die befaamde scene uit *Metal: A headbangers journey* dat Ghaal zeg van '*churchburning has been going on for a long time and should have been going on for some time now and I support it fully*'. Daar ben ik het volledig mee eens.

Frank: Ok. En als je echt kijkt naar de bands. Ik bedoel, dat hun dat hebben gedaan, voegt dat voor jou nog iets toe? Want heel bands hebben natuurlijk een beetje extreme teksten allemaal, maar als bands hun teksten echt omzetten in daden, de daad bij het woord voegen, voegt dat voor jou nog iets toe?

Michiel: Ik... Dat is wel een hele goede vraag. En ik vind het wel grappig, want je hebt bijvoorbeeld een band als Mactätus. Die hebben *The Complex Bewitchment* en die plaat ervoor ehm...*Provenance of Cruelty*. Dat zijn twee geweldige platen en dat is echt zo'n band die door had kunnen breken. Maar omdat ze dus geen *criminal record* hadden, omdat het allemaal *cleane* gastjes waren zijn ze niet doorgebroken. En ik vind niet dat het een verschil moet maken, maar als ik iemand Burzum laat horen dan zeg ik er wel bij van 'oh ja, hij heeft

de gitarist van Mayhem drieëndertig keer in zijn hoofd gestoken'. Weet je wel, er zit een soort van *bulging* achter. Hetzelfde als dat je naar 50 Cent luistert en zegt van 'he got shot nine times'. Binnen het genre is dat een ding. Dus ik vind het... kijk, bands als Cradless of Asborer die zullen nooit een kerk platbranden, weet je wel. Dat zijn veel te vredelievende figuren, dat zit er niet in. Maar als ze het zouden doen zou ik het absoluut niet veroordelen en zou ik het misschien aanhalen als ding om het aan andere mensen aan te prijzen. Dus ik denk dat er wel... Ja, ik ben er wel gevoelig voor.

Frank: Ok. Ja, want wat natuurlijk ook al... Net had je het een beetje over integriteit, oprechtheid. Maar zou zoiets, als je bijvoorbeeld kijkt naar Burzum ofzo., voegt dat er nog iets aan toe, echt die integriteit?

Michiel: Dat die ehh...

Frank: Ja.

Michiel: Ja, Burzum is sowieso een geval apart. Want je hebt enerzijds de integriteit dat het een echte hardcore metal gast is die mensen neergestoken heeft en weet ik veel wat. Anderzijds... heeft hij twee ambient platen gemaakt in de nor, omdat hij vond dat gitaren iets voor negers waren. Nou ja, ik kan je niet eens vertellen op hoeveel manieren ik daar op tegen ben, weet je wel, dat iemand zoiets zegt of doet of ehh... Dus dat hinkt heel erg op twee gedachten. En ik denk wel dat het iets toegevoegd heeft aan het genre en aan de manier waarop mensen het *percieven*, weet je wel. Dat als jij een Burzum plaat op je mp3-speler hebt en je laat het aan iemand horen dan is het ook gewoon nou eenmaal zo dat je zegt van 'ja, ja, ja, wel een gave gast. Hij heeft iemand neergestoken, en kerkverbrandingen'. Ja, het heeft wel zijn neerslag op de scene. Maar muzikaal gezien vind ik het van geen enkel belang. Dus ik vind Burzum nog steeds hele goede platen... ook die nieuwe, zelfs die nieuwe. Dat verbaasde mij ook heel erg. Behalve dat die zang... die zang die was vroeger veel beter. Ik weet niet of je ze gehoord hebt hoor?

Frank: Ja. Ik vind *Fallen* wel een heel vet album inderdaad.

Michiel: Klopt. Vooral *Fallen*. Ik vind die *Belus* ok, maar *Fallen* vind ik echt een ehh... het zit echt richting *Filosofem*. Echt qua sfeer, weet je wel. Dat vind ik echt een vette plaat. Maar het is vooral in een naam zeg maar, dat je zijn daden achter hem aanhaalt. Een plaat blijft een plaat, weet je wel. Als je een kut plaat maakt, ja, kut voor jou, je maakt een kut plaat. Dan kan je nog twintigduizend mensen dood neergestoken hebben, een kut plaat is een kut plaat. Ik hoop dat het een beetje constructief is trouwens.

Frank: Nee, zeker.

Michiel: Ik moet trouwens heel even naar de wc.

Frank: Nee, is goed hoor. We zijn bijna klaar ook hoor, het is ehh... maar je kan wel even gaan.

Michiel: Oh, dan gaan we nog eventjes door.

Frank: Ja, het is echt nog een paar korte vragen. Maar... Even kijken, wat hebben we nog niet gehad? Ja, we hebben het over commercieel gehad enzo. Maar vindt je dat bands hun album mogen promoten? Bijvoorbeeld met reclames in bladen of, noem eens wat... Vindt je dat erbij passen of kunnen?

Michiel: Ik vind... Ik vind het niet verkeerd dat black metal bands het doen. Ik kan het me heel goed voorstellen. Maar je moet het op de juiste manier doen. Dat is de crux. Als jij een black metal band bent dan vind ik best dat je je eigen album mag promoten en ook met reclames of met kaartjes. Je ziet heel vaak stickers en dat soort dingen. Maar doe het dan smaakvol. En dat is een beetje... waarschijnlijk heel subjectief misschien, maar ik vind een band die... En dan haal ik weer het voorbeeld Carach Angren aan... Of nee, misschien beter Slechtvalk. Die ken je waarschijnlijk ook wel.

Frank: Ja.

Michiel: Die hebben bij... Ok, wacht, ik ga weer even heel erg ver uitweiden, maar... Bij mij op de wc in het studentenhuis, ik woon in een studentenhuis, heb ik zeg maar alle *Power Unlimiteds* die ik heb en *Aardschokken* die ik heb op de wc gelegd. Zo van dan kan iedereen ze lezen terwijl ze op de wc zitten. Nou, ik hou zelf van lezend op de wc zitten. En in een van die *Aardschokken* daar staat dus een review in van het album van Slechtvalk destijds, 2005, 2004, zullen we het ongeveer hebben. En toen hebben ze tegelijkertijd hebben ze een single en een videoclip en een dvd uitgebracht. En ze zeggen daar zelf over 'ja, moet dat nou wel, weet je wel, zo'n heel... zo compleet weet je wel, zo veel?'. Dat vind ik ook teveel, weet je wel. Promotie is goed, maar tot een bepaald punt. Als je mensen gaat spammen via Hyves... Wie dat nog gebruikt, ik bedoel ik niet. Maar Carach Angren bijvoorbeeld, die had ik op Hyves een keer toegevoegd toen ik het nog had. En toen kreeg ik één keer per vier dagen kreeg ik daar een mailtje van 'oh, we spelen daar en we doen dit, en dit en dit'. Dat is teveel, weet je wel. Dat *annoit* gewoon. Dis je moet het binnen de perken houden. Dan vind ik zelfs als de meest *necro grimme cult* black metal band, vind ik alsnog dat je... weet je wel, flyers, of een stickertje of dingen. Ik vind het niet erg als je promoot. Maar doe het gewoon in ieder geval netjes op de een van andere manier. Er moet een soort van... het is hetzelfde als met T-shirts, weet je wel, je ziet wel eens bandshirts dat je denkt van 'mijn god, daar wil ik niet dood

mee gevonden worden'. Hier kijk naar Endstille. Endstille heeft altijd goede shirts, deze ook (ik had tijdens het interview een Endstille shirt aan), gewoon een logo, tekstje eronder. Ik vind hem heel stijlisch deze. Op de achterkant een plaatje, dat vind ik heel netjes. Soms zie je de bandshirts dat je denkt van 'mijn god, wat was je aan het denken toen je dat ding maakte?'. En daar moeten bands altijd zelf blijven, want je hebt anders een of andere producer die zegt 'nou, dat regel ik wel'. En dan krijg je de meest lelijke kut shirts die je niet wilt. En dat is niet het type promotie dat je wilt hebben. Promotie moet je altijd een beetje in je eigen hand houden, zelf zeggen van 'nou, dit wil ik', weet je wel. Kijk naar Type O Negative bijvoorbeeld die op een gegeven moment bij *Roadrunner Gesignd* hadden. Nou, geen probleem verder. Want het is een grote band, die moeten ook gewoon bij *Roadrunner* zitten, weet je wel, die moeten veel platen verkopen. Wat heeft *Roadrunner* toen gedaan, al hun cd's *gelicenseerd* en een *best of* uitgebracht achter hun rug om. Ze liepen op een gegeven moment ineens een cd winkel in en daar lag hun best of, terwijl ze niet eens wisten van het bestaan. Toen hebben ze zelf hun eigen best of uitgebracht, *The least worst of*, een van de beste platen ooit gemaakt, want Type O Negative blijft gewoon een wereldband ondanks dat die lul dood. Serieus, ik zat me te verheugen op die nieuwe plaat, gaat die klootzak ineens dood. En wat is Type O Negative zonder Pete Steel? Ja... Maar je moet het altijd een beetje zelf in de gaten houden, zelf doen en... ja, binnen de perken houden eigenlijk. Dat is een beetje mijn visie daarop. Ik weet niet of dat ehh...

Frank: Ja, ik snap het inderdaad. En ehh... Ja, nu heb ik echt weinig meer over hoor.

Michiel: Pomp ze er nog even uit jongen. (lacht)

Frank: Nou, bijvoorbeeld uiterlijk van de muzikanten, vindt je nog dat dat ergens aan moet voldoen? Of vindt je het belangrijk?

Michiel: Ja... (lacht) ja, wel een goede.

Frank: Moeten ze corpsepaint hebben of hoe ehh...

Michiel: Precies, ja... Ik vind corpsepaint dat moet je kunnen dragen zeg maar. Dus... Ik heb ooit gespeeld in een black metal projectie, dat heette Duchenist destijds, maar dat was de werknaam. En driekwart van die gasten speelden in een black metal band genaamd... Nou, daar kan ik even niet opkomen. Het was in ieder geval... en wij gingen een keertje naar ze toe, weet je wel, zo van, nou, even *suporten*, even kijken. En ze hadden dus tijdens de soundcheck hadden ze hun *corpsepaint* al op. Nou, ik heb besloten dat ik nooit, maar dan ook nooit dood gevonden zal worden met *corpsepaint* tijdens de soundcheck al op. Want dat zag er zo belachelijk uit. Stonden ze daar... een van die gasten was bijvoorbeeld kaal, die had van

die dingen helemaal over zijn hoofd heen lopen, alles wit en dan staat die daar een beetje zijn gitaar te stemmen. Nee, dat kan niet. Je moet de mystiek... de mystiek is het hele idee achter *corpsepaint*, weet je wel. Er moet een gevoel achter zitten. Ik vind het absoluut geen probleem als een band *corpsepaint* gebruikt of een bepaald soort image uitdraagt. Als je een bepaald image hebt, weet je wel, als je een beetje *thrashie* wil zijn met je leren jassen en *cool* gaan kijken, zonnebrillen op, dat soort dingen, geen probleem. Maar hou het consistent. Want als jij voordat je gaat spelen nog eventjes je gitaar gaat stemmen en heel *cool* met je leren jas en je zonnebril of met je *corpsepaint* op, dat kan niet, dat is gewoon lullig. Dus, ja, ik vind image zeg maar op het podium, vind ik wel belangrijk, vind ik ook goed. Ik vind ook, op het podium ben je niet jezelf. Weet je wel, het is niet zo... Als ik op het podium aan het drummen ben, ben ik niet Michiel, die lul die bij de TPG werkte, die een beetje zit te drummen. Nee, dan ben ik die drummer, die bikkel. Die weliswaar niet strak, maar toch een beetje zit te drummen. En dan wil ik ook dat mensen ernaar kijken. Als ik naar een podium kijk met dingen erop... Kijk, als je bijvoorbeeld Lowlands bijvoorbeeld afgelopen jaar, als je dat ziet, dan kijk ik naar muzikanten en op het moment dat ze een beetje menselijkheid laten zien... Het moet juist in de goede directie zitten, weet je wel. Dan moet je juist hebben dat iemand zegt van 'nou, ik vind het helemaal te gek hier en ik heb geen idee wat ik hier aan het doen ben, maar ik vind het wel leuk'. En dan moeten ze het op de juiste manier brengen en dan is het gaaf. Zodra er teveel menselijkheid te zien is dan vind ik het een afknapper zou je bijna kunnen zeggen. Dus, ja... en vooral binnen black metal, ja, je moet wel een soort van ding hoog houden, weet je wel. Als jij als *true* black metal band heel ruig bent, heel rof, weet je wel. Je bent de rofste van allemaal en je gaat daar op het podium staan en je eet een waterijsje, dat doet afbreuk aan je geloofwaardigheid. Waterijsjes zijn heerlijk hoor, daar niet van.

Frank: Dus zo kan je het eigenlijk samenvatten. Jij zegt *corpsepaint* dat hoeft voor jou niet helemaal zo. Je zegt het gaat er vooral om dat iemand wel een geloofwaardig *image* creëert...

Michiel: Precies.

Frank: ...dat het serieus genomen wordt.

Michiel: Het hoeft wat mij betreft niet, maar als je het doet, doe het dan goed. Een beetje dat halfbakken... ja, dat gewoon afbreuk. Ook aan de hele show. Als je het goed doet en als het vet is... Ik bedoel, ik weet niet of je die *Carving a Giant* video wel eens gezien hebt van Gorgoroth bijvoorbeeld?

Frank: Ja.

Michiel: Die gasten... Ik bedoel, als je ze zo los eventjes neer zou zetten, weet je wel, voor je neus, het ziet er niet uit. Maar gewoon binnen die videoclip binnen die sfeer, briljant. Precies wat mensen zeg maar angst aanjaagt en dat is ook een onderdeel van black metal. En... ja, dat klinkt heel *wierd*, maar angst aanjagen... Weet je wel, dat angstaanjagende van black metal is toch een onderdeel van hoe je het presenteert. En die presentatie, als je dat goed doet... Als je dus zeg maar je gitaar op het podium gaat stemmen met je *corpsepaint* al op dan verlies je dat per direct helemaal. En juist als je dat goed aanpakt, weet je wel, als je iemand anders je gitaar laat stemmen, of je doet het zelf maar zonder *corpsepaint* op, daarna ga je naar achteren en je komt op, weet je wel, 'bam'. Een grote opkomst, vuur, weet ik veel wat voor shit. *I don't care*. Of zo'n *fog machine*, weet je wel. Dan is er mystiek omheen, dat heeft het een sfeer. En die sfeer, dat is het belangrijkste. En dat vergeten de bands.

Frank: Ok. Het doet voor jou iets af als een band die sfeer niet op weet te wekken bijvoorbeeld, dan heb je zoiets van 'ja...', dan is de geloofwaardigheid een beetje aangetast?

Michiel: Ja. Jazeker. Je wilt als band toch een sfeertje oproepen, weet je wel. Ik speelde hiervoor, speelde in bijvoorbeeld in... Nou, je kan het het beste typeren als een rock 'n roll thrash achtige metal band. En we hadden schijt aan alles, en *fuck* alles maar een beetje. En we hebben hier ook opgetreden een paar keer. En het ding bij het spelen lag altijd juist van... Onze zanger nam meestal iets uit het publiek, weet je wel. Iemand had een sjaal om, hup, jat hij die sjaal, bind hem op zo'n hoofd en 'bam', doorspelen. En dat was het ding. Dat was gewoon... Ik had een bebloed shirt aan, maar dat was gewoon om een beetje te provoceren. Het was allemaal om een beetje te provoceren. Het was allemaal... Het stond in dienst van die provocatie die we probeerden te zoeken. En als je die provocatie niet serieus neemt dan kan je als band ook niet serieus genomen worden. En vooral live. En live hebben we altijd overtuigd. Behalve in het begin dan. Maar later toen we op een gegeven moment onze spil een beetje gevonden hadden, nou, dan was het altijd gewoon kутten, gewoon andere bands afzeiken, al die shit. We deden alles waar we zin in hadden op het podium. En dat was ook een beetje wat we uit probeerden te dragen en dat was ook wat mensen op een gegeven moment zeiden van 'nou, ik vind jullie echt een tering vette band, jullie hebben schijt aan al die andere *shit*'. En dat moet je uit kunnen dragen, en dat moet je dus als black metal band... Vooral als black metal band moet je als jij wilt dat je mystiek bent en *awesome* en met je *corpsepaint*, dan moet je dat in elke seconde, voordat en achteraf, eigenlijk zo overal, moet je dat uit kunnen dragen en moet je dat volhouden. En dat is lastig, maar je moet het gewoon doen.

Frank: Ok. Nu kom ik echt een beetje op volgens mij de laatste vraag. Maakt het voor jou nog uit uit welk land het vandaan komt?

Michiel: Ehm... Ja... Ja. Maar dat is ook weer gelieerd misschien aan ervaringen in andere muziek stijlen. Wat ik bijvoorbeeld heel erg heb is dat Zuid-Amerikaanse bands... daar heb ik over het algemeen niet zoveel mee in black metal. Inquisition is de enige band die ik een beetje kan waarderen. En dat komt voornamelijk vanwege die hele *wierde* stem die ze hebben. Maar die *Supreme glorificatuon of satan, of lucifer*, die plaat... hij gromt een beetje, dat vind ik heel gaaf. Maar die band komt uit Zuid-Amerika en dat vind ik gewoon niet een land voor black metal. En het grappige is dat ik dus met death metal heb ik laatst een hele serie aan Zuid-Amerikaanse bands gedownload. Het is allemaal *crap*. Die mensen zijn zo enthousiast, het zijn net Japanners. Ze zijn echt ontzettend enthousiast, en ze vinden het geweldig. Het beste voorbeeld is misschien wel die live plaat van Dark Funeral. Je kent hem waarschijnlijk wel, of niet, maar dan zou ik wel aanraden om hem wel een keer te luisteren. Het is altijd leuk om een keer voorbij gekomen te zien hebben. Maar ze hebben juist in Zuid-Amerika een plaat opgenomen omdat het publiek daar die scandeert de naam en liedjes tussendoor. Als je daar zeg maar voor een toegift... Weet je wel, die pauze en dan een toegift, dat moet je hier eens in Nederland proberen. Nou, dan staan er zeg maar drie mensen van 'jeeh', en daarna een kwartier stil en dan kom je het podium weer op en dan ga je weer spelen. Het slaat nergens. Dat er nog toegiften gegeven worden is eigenlijk al belachelijk. Maar daar in Zuid-Amerika, daar zijn ze serieus drie kwartier bezig om je naam te scanderen en dat je terug moet komen, ook al zit je in het vliegtuig ondertussen om te vliegen. Maar dat is dus wel... als je het over landen hebt inderdaad waar bands vandaan komen, ja... Oostbloklanden zijn vaak goede black metal landen, om het zo maar eventjes te zeggen. Hoewel dat heel wisselend is, weet je. Kijk, je hebt dingen als Noorwegen, Zweden... Mensen *worshippen* de grond waar ze op lopen, weet je wel. Iedere black metal band uit Noorwegen kan wel een stuk of vijfhonderdduizend fans... of vijfhonderd/duizend fans, die kunnen ze wel aanschrijven, gewoon omdat ze uit Noorwegen komen. Maar daarom juist heb ik het idee dat bands uit andere landen zich meer moeten bewijzen, en dus moet je met interessante dingen komen, want, ja, als je dan met de standaard meuk aankomt zegt iedereen van 'ja, dat kunnen die uit Noorwegen ook, trouwens ik ben hartstikke fan van die en die band uit Noorwegen. Ze spelen precies hetzelfde als jij, maar beter'. Nee, het is niet beter. Het is gewoon uit een ander land. En dus komen er interessantere dingen uit bijvoorbeeld Oostbloklanden. Mijn vriendin is Bosnische en er is een Kroatische, *part* Bosnische black metal band die echt helemaal te

gekke dingen doet. Maar ook omdat, ja, die standaard Darkthrone achtige black metal die ze zouden kunnen maken... niemand luistert ernaar, dus zij moeten echt wat bijzonders hebben. Ik denk... het maakt wel degelijk uit, uit welk land ze komen. Ook omdat het misschien een teken is dat ze... Italië, *what the fuck* komt er nou uit Italië? Behalve Rhapsody, wat kut is. Je kent het waarschijnlijk wel?

Frank: Ja.

Michiel: En *Forgotten Tomb*. Briljant. Maar geen zak verder. Als jij uit Italië komt en je bent een goede... Weet je wel, als een black metal plaat nu ergens staat en die komen uit Italië, dan denk ik sneller van 'oh, daar ben ik wel benieuwd naar'. En als er nu iets uit Noorwegen of Zweden komt denk ik 'oohh...'.

Frank: Dat ken je allemaal wel?

Michiel: Ja, net als de vorige vierhonderd duizend cd's. Ja, zeker. Het maakt zeker uit.

Frank: Ok. Nu kom ik echt bij de afrondende vraag. Want je zei al... Dat zeg ik heel de tijd al, maar nu is het echt zo, hoor. Want je zei al inderdaad... Ja, dat *true*, dat een beetje de puriteinen enzo. Die het als ik het goed heb een beetje voor de elite beschouwen vooral.

Michiel: Ja.

Frank: Heb je zelf wel iets dat black metal toch wel een beetje ook onbekend moet blijven, dat het niet te mainstream moet worden? Of maakt jou dat eigenlijk niet uit? Het heb je ook wel een beetje dat het toch ook een beetje voor een beperkte groep moet blijven?

Michiel: Ja, ja. Ik begrijp hele goed wat je bedoelt... en het doet bijna pijn in mijn hart om het te zeggen dat hoe ik ook denk over dingen en hoe erg ik ook vind dat iedereen een beetje zijn eigen *spil* moet vinden, of zij hart moet volgen en dat soort dingen, het is wel zo dat... Stel nou dat black metal nu ineens in de top 40 zou staan dat ik het minder zou gaan waarderen. Zo is het wel. En dat vind ik zelf afschuwelijk, ik heb er een hekel aan dat ik dat vind, maar het is wel zo. Dat is een stukje eerlijkheid dat ik je eventjes geef.

Frank: Het moet wel iets speciaals blijven?

Michiel: Ja, precies. Het is echt... omdat het een subgenre, omdat het een niche is, is het ook interessant. Een onderdeel van het *appeal*, weet je wel. Als jij naar black metal luistert, als mensen van je toekomen van 'ja, waar luister je naar?', en je zegt van 'ja, ik luister naar alles wat er in de top 40 staat'. Maar als je zegt 'ik luister naar black metal', het heeft een exclusiviteit. En vooral als je... En dat klinkt heel egocentrisch, en misschien een beetje hoog van mezelf. Maar als je op een gegeven moment op het punt bent gekomen dat je niet alleen naar black metal luistert maar ook heel veel andere dingen, maar het gewoon nog steeds kan

waarderen, dan wordt het meer en meer wordt het gewoon een... bij jezelf een soort van *perk*, dat je zegt van 'nou, ik luister naar black metal, maar ik luister ook naar vierhonderd andere dingen, maar black metal, het is toch een... niet iedereen luister naar black metal, niet iedereen kan black metal luisteren. Sterker nog, mijn huisgenootje had op een gegeven moment een zusje, die luisterde een beetje naar Korpiklaani en een beetje die achtige dingen en die vond dat wel grappig. En toen kwam ze bij mij langs met der veertien jaar. Toen heb ik ook gezegd van 'nou...'. En toen heb ik wat meer de *excessable* dingen, weet je wel. En dan kom je dus wederom op Dimmu Borgir, maar ook op The Kovenant, wat meer space metal, zelfs Cradle of Filth heb ik volgens mij genoemd, weet je wel. De wat meer... En ook wel wat minder hoor. Emperor heb ik er bijvoorbeeld ook in gestopt, en dat soort dingen, weet je wel. Maar ze luisterde dat en het enige wat ik terugkreeg was 'ja, ja, hier kan ik niets mee, dat is veel te hard, veel te ruig'. Ja, niet iedereen kan dat waarderen, juist de niche. Wat dat betreft is ook de hypothetische stelling die je eigenlijk neerzet, blijft een hypothetische stelling. Want je weet dat het nooit zo zal zijn dat Satyricon op nummer één staat in de Nederlandse top 40. Zelfs al brengen ze vierhonderd *Fuels for Hatred* uit. Nee, *Fuel of Hatred* heeft natuurlijk wel nummer één gestaan in Noorwegen, maar het blijft een niche genre. En daardoor heeft het zijn exclusiviteit en daardoor hoef je nooit bang te zijn dat, weet je wel, je buurmeisje binnenkort... Maar goed, dat was dus een beetje alles wat ik er over te zeggen heb. Ik denk niet dat met de hedendaagse hipster dus, we hebben het al eerder over *hipsters* gehad, maar, momenteel als hipster is het geen slecht ding om Cradless, of zelfs Mayhem te luisteren. Ik vind dat geen slechte ontwikkeling. Ik weet dat het nooit *mainstream* zal worden en... Het zou wel inderdaad serieus afbreuk doen aan de muziek als ook... Weet je wel, nu Shakira liefhebbende *teenagers* het zouden gaan luisteren. Ik weet niet of dat een beetje afdoet?

Frank: Ja, het is goed. Het is trouwens... Ik heb nu allemaal vragen gesteld, maar is er nog iets waarvan je denkt 'nou, dat had ik wel verwacht dat ik dat zou vragen maar niet heb gedaan'? Of is er nog iets wat je er aan toe wilt voegen zelf?

Michiel: *Mayhem fucking rules!* Nee, ik heb... Ik vond het heel compleet. Ik vond ook erg... vooral heel goed doelgerichte vragen, weet je wel. Ik was... En dat moet ik eerlijkheidshalve toegeven, ik verwachtte dat je zou vragen 'wat vindt je nou van metal?', 'vindt je het een beetje leuk?'. En het is echt toegespitst op wat er leeft binnen de black metal. Dat vond ik heel goed. Bijvoorbeeld, wat ik een beetje miste... Ik bedoel, mocht je ooit een aanvechting hebben om een documentaire te gaan maken, de meeste vragen die je stelde zijn de vragen die ik had verwacht bij *Metal: A headbangers journey*. Maar die vond ik heel oppervlakkig. *It scratched*

the surface, weet je wel. En deze vragen vond ik... Ja, nou. Als je op een gegeven moment ook vraagt 'ja, hoe zat het dan met labels?', dan denk ik 'nou, dan heb je er over nagedacht'. Dan ben je ook een beetje...

Frank: Ik moet zelf zeggen, ik heb niet veel black metal vrienden, maar ik weet wel wat er speelt een beetje.

Michiel: Precies. Je bent zelf een black metal head dus dan kom je al veel sneller tot de juiste vragen. Ik kan me heel goed voorstellen dat sommige vragen... Ik weet natuurlijk niets van je vorige interviews, maar ik kan me heel goed voorstellen dat sommige vragen wel tot enige... ja, frictie hebben geleidt.

Frank: Ja... het is echt heel verschillend. Ik heb mensen gehad die ehh... Ja, trouwens, dan rond ik het interview even af. Want als je zelf echt niets meer...

Michiel: Nee, voor je interview denk ik dat je er zo ondertussen wel doorheen zit.

Frank: Ja, is goed dan zet ik hem uit.